

HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS
VUODELTA 2004

Annettu Eduskunnalle 2005 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle annetaan hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2004.

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministeri *Matti Vanhanen*

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

Hallitus

Hallitustehtäviä hoiti 24.6.2003 nimitetty hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä eduskunnan valinnan mukaisesti lehtimies, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Matti Taneli Vanhanen ja hänen ehdotuksestaan

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki,

ulkoasiainministerinä valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita kauppatieteiden maisteri, valtiotieteen kandidaatti, kansanedustaja Paula Ilona Lehtomäki,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen,

sisäasiainministerinä hallintotieteiden maisteri, kansanedustaja Kari Juhani Rajamäki,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita kaupunginjohtaja, hallintotieteiden lisensiaatti, kansanedustaja Hannes Manninen,

puolustusministerinä valtiotieteen tohtori Seppo Arimo Kääriäinen,

toisena valtiovarainministerinä käsittelemässä valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita kunnanjohtaja, kansanedustaja Cecilia Ulla-Maj Wideroos,

opetusministerinä sairaanhoitaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Tuula Irmeli Haatainen,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita sosionomi AMK, kansanedustaja Tanja Tellervo Karpela,

maa- ja metsätalousministerinä agronomi, kansanedustaja Juha Sakari Korkeaoja,

liikenne- ja viestintäministerinä opetusneuvos, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Leena Marjatta Luhtanen,

kauppa- ja teollisuusministerinä yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Reijo Mauri Matias Pekkarinen,

sosiaali- ja terveysministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita hammaslääketieteen tohtori, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Liisa Marja Hysälä,

työministerinä tiedottaja, yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Tarja Katarina Filatov sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 2004

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 24.6.2003 (VNT 2/2003 vp). Valtioneuvoston kanslia valmisteli hallitusohjelman pohjalta hallituksen strategia-asiakirjan (HSA), josta tehtiin hallituksen periaatepäätös syyskuussa 2003. Hallituksen strategia-asiakirja kuuluu ohjelmajohtamismalliin, jolla tehostetaan hallituksen keinoja edistää, ohjata ja valvoa hallitusohjelman toteutusta sekä tuetaan valtioneuvoston kokonaisjohtamista.

Hallituksen strategia-asiakirjasta annettiin uusi periaatepäätös 7.4.2004, jolla päivitettiin edellisen päätöksen toimenpidelinjauksia ja tarkennettiin tavoitteita. Se valmisteltiin valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden yhteistyönä. Poliitiikkaohjelmien osalta laadintaa ovat johtaneet koordinoivat ministerit ja ministeriryhmät. Strategia-asiakirja on sovitettu yhteen valtiontalouden kehyspäätöksen kanssa.

Hallituksen strategia-asiakirjan 2004 tarkoituksena on koota ja suunnata koko valtionhallinto toteuttamaan hallituksen strategisia päätavoitteita. Se sisältää talous- ja työllisyyspolitiikan yleislinjaukset sekä hallituksen ohjelmassaan sopimat politiikkaohjelmat. Poliitiikkaohjelmat ovat:

- Työllisyysohjelma,
- Yrittäjyyden politiikkaohjelma,
- Tietoyhteiskuntaohjelma ja
- Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma.

Näiden lisäksi HSA:ssa ovat mukana hallituksen erityisseurannassa olevat muut poikkihallinnolliset politiikat. Näistä sovittiin seuraavilla tehtäväalueilla:

- Ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä Euroopan unioni,
- Hyvinvointi, terveys ja tasa-arvo,
- Koulutus ja kulttuuri
- Tutkimus, teknologia ja innovaatiotoiminta,
- Kunnat, alueet ja valtionhallinto,
- Ympäristö ja energia,
- Liikennepalvelut ja liikenneturvallisuus sekä
- Kansalaisten turvallisuus ja oikeuden käyttö.

Hallituksen strategia-asiakirjassa 2004 on täsmennetty politiikkaohjelmien ja muiden poikkihallinnollisten politiikkojen vaikuttavuustavoitteita sekä sovittu näitä edistävästä toimenpiteistä.

Strategia-asiakirjapäätöksen taustaksi valmisteltiin seurantaraportti vuoden 2003 strategia-asiakirjan toteutumisesta.

Vuonna 2004 aloitettiin HSA 2004:n seurannan ja vaikuttavuusarvioinnin valmistelu. Tätä koskeva tietopyyntö annettiin ministeriöille pääministerin kirjeellä 20.9.2004. Samalla valtioneuvoston kanslia käynnisti myös erityisarvioinnit seitsemällä painoalueella. Näissä tarkastellaan hallitusohjelman keskeisten tavoitteiden toteutumistilannetta ja tarvittavia toimenpiteitä.

Hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista on seurattu lisäksi jäljempänä olevissa ministeriöiden katsauksissa.

Hallituksen EU-politiikka vuonna 2004

Hallitustenvälinen konferenssi ja Euroopan unionin tulevaisuus

Hallitustenvälinen konferenssi jatkoi keväällä 2004 työtään perustuslakisopimuksen aikaansaamiseksi. Suomi osallistui konferenssin työhön aktiivisesti ja pyrki tiiviiden eurooppalaisten yhteyksiensä kautta määrätietoisesti edistämään Suomen painopisteitä EU:n kehittämisessä valtioneuvoston ja eduskunnan asiaan ottamien kantojen mukaisesti. Neuvotteluissa Suomi toimi tiiviissä yhteistyössä samanmielisten maiden kesken erityisesti toimielinjärjestelmää koskevien yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallitustenvälinen konferenssi saatiin poliittiseen päätökseen kesäkuun Eurooppa-neuvostossa, kun jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet hyväksyivät osaltaan sopimuksen Euroopan perustuslaista. Sopimus allekirjoitettiin Roomassa 29.10.2004.

Suomen yleistavoitteena oli selkeä, tehokas ja ymmärrettävä järjestelmä, joka lisää unionin avoimuutta ja vahvistaa yhteisömenetelmää. Tältä osin perustuslakisopimus merkitseekin selkeää edistysaskelta. Suomi asetti myös joitakin yksittäisiä unionin politiikka-aloja koskevia tavoitteita, joiden osalta varsinkin kauppapolitiikan ja kansanterveyden alalla saavutettiin hyvä lopputulos. Lisäksi tavoitteena oli turvata Suomen liittymissopimukseen sisältyneiden Suomea koskeneiden poikkeusten oikeudellinen jatkuvuus. Tämä tavoite saavutettiin täysimääräisesti.

Hallituksen esitys perustuslakisopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta annetaan eduskunnalle vuonna 2005.

Hallitus on jatkanut panostamistaan myös EU:n tulevaisuutta ja perustuslakisopimusta koskevaan kansalaiseskusteluun muun muassa verkkotiedotuksen kautta.

Laajentuminen

Kymmenen uutta jäsenmaata liittyi unioniin 1.5.2004. Liittymisen jälkeen Suomi tuki uusien jäsenmaiden mahdollisimman nopeaa integrointia EU:n politiikkoihin ja toimintaan.

Eurooppa-neuvosto teki joulukuussa useita laajentumispäätöksiä. Bulgarian ja Romanian liittymisneuvottelut todettiin päättyneiksi. Liittymisneuvottelut Turkin kanssa päätettiin aloittaa 3.10.2005, mikäli Turkki tähän mennessä täyttää tietyt ehdot. Lisäksi liittymisneuvottelut Kroatian kanssa aloitetaan 17.3.2005 edellyttäen, että Kroatia tekee varauksetonta yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa.

Vakaus- ja kasvusopimus

Vakaus- ja kasvusopimuksen soveltamisesta käydyn keskustelun yhteydessä Suomi korosti sopimuksen merkitystä luottamusta ja vakautta ylläpitävänä talouspolitiikan instrumenttina, jonka noudattaminen tukee talouden ja työllisyyden kasvua.

EU:n uudet rahoituskehykset 2007-2013

EU:n tulevien rahoituskehysten 2007-2013 osalta valmisteltiin Suomen yksityiskohtaiset kannanotot kehysten sisältöön ja mitoitukseen. Kehyksistä ja niihin liittyvistä politiikkauudistuksista eri tasoilla käytyihin neuvotteluihin osallistuttiin kansallisesti yhteensovitetuilla linjauksilla. Suomelle keskeisiä kysymyksiä ovat Itä- ja Pohjois-Suomen säilyminen korkeimpien aluetukien piirissä, yleisen budjettikurin jatkaminen sekä EU:n rahoitusjärjestelmän merkittävä yksinkertaistaminen.

Lissabonin strategia

Kevään Eurooppa-neuvosto tarkasteli unionin etenemistä Lissabonin strategian toteuttamisessa ja päätti asettaa korkean tason työryhmän valmistelemaan vuonna 2005 tehtävää Lissabonin strategian välitarkistusta. Suomen aloitteesta Eurooppa-neuvoston päätelmiin kirjattiin viittaus EU:n matkaviestintä- ja laajakaistastrategioiden laatimisesta.

Wim Kok, joka valittiin edellä mainitun korkean tason työryhmän johtoon, esitteli työryhmänsä raportin marraskuun Eurooppa-neuvostossa. Hallitus linjasi, että Lissabonin strategian välitarkistuksen tulisi keskittyä tuottavuuden kasvun vauhdittamiseen ja työllisyyden parantamiseen. Kokin raporttia pidettiin pääosin hyvänä pohjana jatkotyölle, jonka puitteissa tulisi tehostaa mm. Lissabonin strategian seurantajärjestelmää.

Maatalous

Neuvosto päätti huhtikuussa tupakka- oliiviöljy-, humala- ja puuvillasektoreiden uudistuksesta, joka noudattelee edellisvuoden aikana sovittua yhteisen maatalouspolitiikan uudistusta. Yhteisen maatalouspolitiikan jälkimmäiseen vaiheeseen myös liittyvä komission tiedonanto sokeripolitiikan uudistamiseksi annettiin heinäkuussa. Käydyssä keskustelussa Suomi toi painokkaasti esiin huolensa sokerijuurikkaan tuotannon jatkumisesta Suomessa ja eräissä muissa jäsenmaissa. Suomi painotti sitä, että Eurooppa-neuvoston periaatetta maataloustuotannon jatkuvuudesta kaikilla yhteisön alueilla on kunnioitettava. Varsinaisen asetusehdotus annetaan vasta kesällä 2005.

Vuonna 2003 päätetyn yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen toteuttamisen aikataulusta päätettiin keväällä. Uudistus pannana toimeen Suomessa vuonna 2006. Uudistuksen sallimista vaihtoehtoisista malleista valittiin ns. yhdistelmämalli, jossa alueittaisten tasatukien lisäksi maksetaan eläinkohtaisia lisäosia. Eräät kotieläinpalkkiot jäävät osittain tuotantoon sidotuiksi tuiksi.

Luonnonhaittakorvauksen enimmäismäärä nousee 250 euroon, ja sen lisäosa voidaan kohdistaa painotetusti kotieläintiloille. Neuvottelut komission kanssa alkusyksystä olivat pitkät, mutta lopputulos pystyttiin sopimaan vielä vanhan komission toimikaudella. Sopimus viimeistelee vuotta aiemmin sovittua 141-ratkaisun ja ympäristöuudistuksen.

Neuvosto pääsi poliittiseen yhteisymmärrykseen pitkään keskustellusta asetuksesta eläinten suojelusta kuljetusten aikana. Suomi kannatti asetuksen hyväksymistä, vaikka oli alunperin toivonutkin asiassa ripeämpää etenemistä.

Kemikaalivirasto

Eurooppa-neuvosto päätti joulukuussa 2003 sijoituspaikoista joukolle EU-virastoja. Suomeen sijoittuu EU:n kemikaalivirasto. Suomi ryhtyi heti päätöksen jälkeen valmistelutoimiin. Valtionhallinnon sisäisen koordinaation ja muiden yhteistyötahojen työryhmät valmistelivat toimia valtioneuvoston kanslian johdolla. Julkaistiin esite, joka kertoo työskentelystä ja elämästä Suomessa sekä avattiin Helsinkiä esittelevä internet-sivusto. Komission avainhenkilöt tutustuivat Helsingin tarjoamiin mahdollisuuksiin. Yhteyksiä komission ja muiden tahojen kanssa tiivistettiin. Puolipäivätoiminen projektipäällikkö aloitti syksyllä.

Oikeus- ja sisäasiat

Komissio antoi arvionsa Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien täytäntöönpanosta heinäkuussa. Vapauden, oikeuden ja turvallisuuden alueen kehittämisessä on tehty merkittä-

vää edistystä. Suomi piti tärkeänä, että uudessa oikeus- ja sisäasioiden ohjelmassa nojaututaan Tampereen päätelmiin sekä niiden pohjalta tehtyjen instrumenttien arviointiin. Marraskuussa 2004 Eurooppa-neuvosto hyväksyi uuden oikeus- ja sisäasioiden monivuotisen ohjelman, jonka täytäntöönpanon väliarviointi tehdään Suomen puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2006.

Unionin ulkosuhteet

Huomion kohteena olivat mm. Lähi-itä, Irak, Iran, Sudan ja Ukraina. Yhteistyö Aasian maiden kanssa korostui vuoden lopun Aasian hyökyaaltokatastrofin myötä.

EU:n ja Venäjän välillä järjestettiin kaksi huippukokousta. Unioni ja Venäjä eivät päässeet sopuun ns. yhteisistä alueista marraskuun huippukokouksessa. Suomi muiden EU-maiden tavoin korosti yhteisten alueiden sisällön keskeisyyttä kireän aikataulun saavuttamisen sijaan. Nyt pyritään saamaan sopu aikaan kevään 2005 huippukokoukseen mennessä.

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

NATO -johtoinen sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio Bosnia-Hertsegovinassa (SFOR) siirtyi vuoden lopulla EU:n johtoon (Althea). Sotilaallisen komponentin rinnalla toimii EU-johtoinen poliisikoulutusoperaatio (EUPM).

Unionin puolustusvirasto EDA aloitti toimintansa.

Suomi päätti osallistumisestaan EU:n taisteluosastoihin. Siviilikriisinhallinnan alan voimavarojen kehittämistyö unionissa jatkui niinikään.

Unionin Jäsenmaat hyväksyivät uuden yleistavoitteen (Headline Goal 2010), jolla unioni pyrkii korjaamaan voimavarapuutteitaan.

EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut

Suomen EU-puheenjohtajuuden valmisteluissa edettiin hallituksen vuodelle 2004 asettamien tavoitteiden mukaisesti. Teknisten valmisteluiden osalta EU-ministerivaliokunta päätti, että Suomessa järjestetään puheenjohtajuuskaudella yhteensä seitsemän epävirallista ministerikokousta sekä 40 virkamieskokousta ja konferenssia, joista ministerikokoukset ja 24 virkamieskokousta on päätetty rahoittaa keskitetystä puheenjohtajuuskauden budjetista. EU-ministerivaliokunta päätti myös näiden jälkimmäisten kokousten osalta paikkakunnista ja ajankohdista.

Kokouspäätösten pohjalta puheenjohtajuuden kustannusarviota on tarkennettu ja noin 20 miljoonan lisämäärärahasitys valtioneuvoston kanslian (kokousjärjestelyt) ja sisäasiainministeriön pääluokkiin (turvajärjestelyt) käsitellään keväällä 2005 kehysneuvotteluissa (2006–2009). Puheenjohtajuuskauden kustannusarvio on yhteensä noin 60 miljoonaa euroa.

Sisälöllisten valmisteluiden osalta EU-ministerivaliokunta otti syyskuussa tiedoksi Suomen puheenjohtajakauden asialista-arvion. Yksityiskohtaisempi painopisteiden ja asialistan määrittely tehdään keväällä 2005. Yhteistyö Itävallan kanssa oli tiivistä ja yhteydenpitoa tiivistettiin myös muihin tuleviin puheenjohtajuusmaihin.

Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslia esitteli yhteistyössä ulkoasiain- ja puolustusministeriön kanssa valmistelemansa valtioneuvoston turvallisuus – ja puolustuspoliittisen selonteon 2004. Selonteossa arvioitiin laajasti Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kokonaisuutta sekä tarkasteltiin perusteellisesti Suomen kansainvälisen toimintaympäristön muutosta ja sen vaikutuksia Suomen toimintakykyyn ja turvallisuuteen laajassa merkityksessä 2010 –luvulle asti.

Kanslia käynnisti Suomi maailmantaloudessa -hankkeen tammikuussa. Hankkeen tehtävänä oli etsiä vastausta siihen, miten suomalainen työ ja tuotanto menestyvät käynnissä olevassa maailmantalouden murroksessa. Selvitykseen liittyi keskeisesti työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen toimialakohtainen vuoropuhelu elinkeino- ja työmarkkinapolitiikasta. Valmistelun tueksi järjestettiin kolme seminaaria. Suomi maailmantaloudessa -selvityksen loppuraportti liiteaineistoinen luovutettiin pääministerille marraskuussa. Loppuraportti sisälsi lukuisia toimenpidesuosituksia. Eräiltä osin niitä otettiin huomioon jo vuoden 2005 talousarviota viimeistellessä. Kanslia ottaa suositukset huomioon valmistellessaan hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamista koskevaa arviointia ns. vaalikauden puolivälin tarkastelua vuoden 2005 alussa.

Kanslia valmisteli eduskunnalle annetun valtioneuvoston tulevaisuusselonteon väestökehityksestä, väestöpolitiikasta ja ikärakenteen muutokseen varautumisesta, ja sen taustaksi laajan liiteaineiston. Tulevaisuusselonteko on osa valtioneuvoston ja eduskunnan tulevaisuusdialogia. Selonteon lähtökohtana on, että ikärakenteen muutos koskee kaikkia ikäryhmiä. Selonteko luo kaikille hallinnonaloille yhteisen näkökulman ikärakenteen muutokseen varautumiselle. Selonteolla vahvistetaan politiikkalohkojen keskinäistä koordinaatiota. Selonteon toimeenpanoa tullaan seuraamaan vuosittain osana hallituksen strategia-asiakirjaprosessia ja kehysmenettelyä. Tämän lisäksi tehdään myöhemmin talousneuvoston sihteeristön koordinoimana laajempi väestön ikääntymiskehitystä, sen seurauksia ja varautumista koskeva arviointi.

Hallitusten välinen konferenssi (HVK) jatkui vuonna 2004. Sopimus Euroopan unionin perustuslaista allekirjoitettiin 29.10.2004. Valtioneuvoston kanslia valmistelee yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa vuonna 2005 eduskunnalle annettavaa hallituksen esitystä sopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta.

Valtioneuvoston kanslia on käynnistänyt valmistautumisen Suomen EU-puheenjohtajuuskaudelle 2006. Puheenjohtajuuskauden keskeisistä teemoista on keskusteltu Itävallan kanssa, vapaaehtoisista kokouksista on sovittu ja pakollisista kokouksista on tehty alustavat varaukset. EU-harjoittelijaohjelma on käynnistetty ja tekninen puheenjohtajuussihteeristö perustettu valtioneuvoston kansliaan.

Valtioneuvoston ja tasavallan presidentin välistä toimivaltaa Euroopan unionin asioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettavissa olevien asioiden osalta täsmennettiin perustuslakivaliokunnan esittämien huomautusten mukaiseksi. Näihin asioihin liittyviä valtioneuvoston toimenpiteitä ovat allekirjoitusvaltuuksien myöntäminen, ratifiointi, hyväksyminen, liittyminen, sopimuksen irtisanominen, varaumat ja niiden peruuttaminen sekä selitykset, julistukset ja ilmoitusten antaminen.

Ministeriöiden johtamisjärjestelmän vahvistamiseksi eduskunnalle annettiin hallituksen esitys valtioneuvostolain muuttamiseksi. Muutoksessa esitettiin, että myös muun ministerin kuin pääministerin tueksi voitaisiin tarvittaessa nimittää valtiosihteerin. Eduskunta hyväksyi esityksen ja tasavallan presidentti vahvisti lainmuutoksen 21 päivänä joulukuuta. Vuoden 2005 talousarviossa perustettiin yhdeksän valtiosihteerin (A33) virkaa.

Valtioneuvoston kanslia on yhteistyössä lainvalmistelun kansliapäällikköryhmän kanssa suunnitellut vaalikauden loppuosan kattavaa lainsäädäntöohjelmaa. Lainsäädäntöohjelman avulla on tarkoitus parantaa ministeriöiden lainvalmistelun johtamista kohdentamalla resursit suunnitelmallisesti valmistelun eri vaiheisiin. Ohjelman avulla voidaan myös tukea eduskunnan ja hallituksen työn yhteensovittamista ja varmistaa eduskunnalle istuntokausittain annettavan hallituksen esitysten luettelon toteutumista. Lainsäädäntöohjelma on tarkoitus kytkeä hallituksen strategia-asiakirjan valmisteluun sekä hallitusohjelman seurantaan.

Valtioneuvoston asanasto uudistettiin ottaen huomioon vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain sekä keväällä 2003 uudistettujen valtioneuvostolain ja valtioneuvoston ohjesäännön tuomat muutokset. Päivitetty Valtioneuvoston asanasto sisältää noin 150 valtioneuvostoon liittyvää keskeistä käsitettä, joista kustakin annetaan suomenkielinen termi, sen vastine ruotsiksi ja vierailta kielillä sekä määritelmä ja mahdollisesti lisätietoa tarjoava selite. Asanaston kielinä on suomen ja ruotsin lisäksi englanti, tanska, saksa, kreikka, espanja, viro, ranska, italia, hollanti, portugali ja venäjä.

Hallitus pitää vuosittain iltakoulun yhdessä Ahvenanmaan edustajien kanssa. Iltakoulua valmistelee virkamiehistä koostuva Ahvenanmaan iltakouluryhmä, joka toimii valtioneuvoston kanslian johdolla. Ryhmä valmisti 12.11.2003 pidetyn Ahvenanmaa-iltakoulun toimeksiannosta erityistä Ahvenanmaan kehittämisstrategiaa. Kehittämisstrategia voitiin hyväksyä iltakoulussa 17.11.2004. Iltakoulussa keskusteltiin lisäksi valtakunnan ja Ahvenanmaan välisestä taloudellisesta järjestelmästä.

Hallitusohjelman toteutuksen tehostamista ja ministeriöiden välisen koordinaation parantamista varten on sovellettu uutta ohjelmajohtamisjärjestelmää. Ohjelmajohtamisen ytimen muodostavat hallituksen neljä politiikkaohjelmaa sekä hallituksen strategia-asiakirjaprosessi, jossa politiikkaohjelmia ja muita poikkihallinnollisia ohjelmia koskevat toimenpidelinjaukset tehdään. Ohjelmajohtamisen kehittäminen sekä juurruttaminen hallintoon ja poliittiseen prosessiin jatkuu edelleen, mitä varten valtioneuvoston kanslia teettää arvioinnin ohjelmajohtamisen käyttöönoton kokemuksista. Se valmistuu v. 2005.

Hallituksen strategia-asiakirjasta (HSA) päätetään vuosittain. Viimeksi periaatepäätös tältä osin tehtiin 7.4.2004. Tällöin päivitettiin vuoden 2003 HSA:n toimenpidelinjauksia sekä tarkennettiin tavoitteita. Käynnistettiin HSA 2004:n tavoitteisiin ja toimenpiteisiin pohjautuvan vaikuttavuusarvioinnin valmistelu. Vaikuttavuusarvioinnin tarkoituksena on tukea vuoden 2005 strategia-asiakirjapäätöstä. Lisäksi on valmisteltu arviointeja erityisteemoista, joissa hallitusohjelman keskeisiin tavoitteisiin ja niiden toteutumisenäkymiin on paneuduttu syvemmin hallituskauden puolivälin päätöksentekotarpeita ajatellen.

Talousneuvoston toiminnassa painottuivat Suomen pidemmän ajan kilpailukykyyn ja kasvun edellytyksiin sekä työllisyyden ja verotuksen kytkentöihin liittyvät kysymykset. Kilpailukykytematiikkaa tarkasteltiin yhtäältä Suomi maailmantaloudessa -hankkeen käsittelyn yhteydessä. Keväällä keskusteltiin hankkeen sisältösuunnitelmasta, myöhemmin hankkeen työmarkkinoita koskevasta taustatyöstä ja erikseen vielä loppuraportin suosituksista. Kilpailukykynekökulma oli keskeinen myös tarkasteltaessa Suomen houkuttelevuutta investointialueena, suomalaista osaamista ja EU:n kilpailukykyproblematiikkaa. Pidemmän ajan talouskasvun perusedellytykset tulivat esille myös, kun neuvosto keskusteli valtioneuvoston tulevaisuusselonteon taustamateriaalin pohjalta tuottavuuden ja työvoiman tarjonnan pitkän ajan näkymistä.

Lyhyemmän ajan talouspolitiikkakysymyksiä ja erityisesti työllisyyden ja finanssipolitiikan yhteyksiä tarkasteltiin keskustelussa hallituksen talousstrategiasta ja budjettikehyksestä, valtion tulo- ja menoarvioesityksestä ja verotuksen vaikutuksesta työllisyyteen. Talousneuvoston työtapoja uudistettiin lyhentämällä alustusten pituutta ja huolehtimalla siitä, että jokaista kokousta varten toimitetaan ennakkomateriaali. Sihteeristö tilasi verotusta koskevan taust-

taselvityksen ja osallistui aktiivisesti sekä Suomi maailmantaloudessa –hankkeen että tulevaisuusselonteon valmisteluun.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa päivitettiin hallituksen strategia-asiakirjan 2004 HSA yhteydessä. Tietoyhteiskuntaohjelma sisältää 90 pääosin ministeriöiden vastuulla olevaa toimenpidettä, joista osa jakaantuu edelleen alahankkeiksi ja -toimenpiteiksi. Ohjelman tarkoituksena on lisätä kilpailukykyä ja tuottavuutta, sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa sekä kansalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua hyödyntämällä tieto- ja viestintätekniikkaa koko yhteiskunnassa. Lisäksi ohjelman avulla pyritään säilyttämään Suomen asema yhtenä tieto- ja viestintäteknologian johtavista tuottajista ja hyödyntäjistä. Merkittävä painopistealue koko ohjelman toteutuksen kannalta on ollut laajapohjainen yhteistyö yhteiskunnan eri toimijoiden välillä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Ohjelmaan sisältyvät toimenpiteet etenevät pääosin suunnitellun aikataulun mukaisesti. Käynnistettiin toimenpiteitä valtion ja kuntien tietohallinnon toiminnan tehostamiseksi ja yhteistyön parantamiseksi (TIME- ja KuntaTIME-työryhmät). Julkisten palveluiden sähköistämiseen ja toimintamallien kehittämiseen liittyvässä julkiset palvelut verkkoon (JUPA) –hankkeessa keskityttiin prosessien ja toimintamallien uudistamiseen ja kuvaukseen. Lainsäädäntöä uudistettiin muun muassa työelämän ja sähköisen viestinnän tietosuojaan osalta. Järjestettiin lisäksi ensimmäistä kertaa pääministerin parhaat käytännöt –kilpailu, jossa palkittiin parhaita suomalaisia tietoyhteiskuntakäytäntöjä. Tietoyhteiskuntaohjelman ja –neuvoston viestintää varten avattiin toukokuussa oma verkkosivusto. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvät, ohjelmaan sisältyvät laajat hankkeet etenevät myös aikataulussaan.

Ohjelman tueksi asetettu tietoyhteiskuntaneuvosto kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Neuvosto toimii tietoyhteiskunnan kehittämistä ohjaavana neuvottelu- ja koordinointielimellä hallinnon, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken. Myös neuvostolle asetetut jaostot ovat toimineet aktiivisesti. Jaostot valmistelivat muun muassa tietoyhteiskuntaneuvoston ensimmäistä raporttia, joka julkaistaan helmikuussa 2005. Jaostot tekivät lisäksi tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmälle ja tietoyhteiskuntaneuvostolle neljä jaostoaloitetta. Aloitteet koskivat tekijänoikeuslainsäädäntöä, digi-tv-internetkokeilua, digitaalisen television kanavanappuja ja maksuttomia kansalaisille suunnattuja asiakaspäätteitä.

Alueellistamisen koordinaatioryhmän valmistelemat alueellistamisen periaatteet ja linjaukset luovutettiin vuoden alussa pääministerille. Hallitus teki 5.5. iltakoulupäätöksen toimeksiannoista ministeriöille alueellistamisselvityksistä. Vuoden aikana ministeriöt tekivät alueellistamispäätöksiä niin, että ne käsittävät kaiken kaikkiaan 22 toimintoa tai laitosta ja 1 054 henkilötyövuotta. Etenkin tukipalvelujen yhteen kokoaminen ja alueellistaminen vauhdittui.

Valtioneuvoston kanslian johdolla käynnistettiin Valtionhallinnon viestintä 2007 –hanke. Tavoitteena on valmistella välineitä, joiden avulla voidaan seurata ja arvioida valtionhallinnon viestinnän vaikuttavuutta. Hankkeessa kartoitetaan viestinnän nykytila ja arvioidaan sen vaikuttavuutta. Samoin määritellään, millaista tietoa ja miten tulisi viestinnän kehittämistarpeiden pohjaksi säännöllisesti kerätä.

Kehitettävän viestinnän seuranta- ja arviointijärjestelmän on palveltava tehokkaasti sekä normaali- että poikkeustilanteiden viestintää. Sen on myös oltava sovellettavissa joustavasti eri hallinnon tasojen viestintään ja sen johtamiseen. Hanke on myös osa valtioneuvoston kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa. Hankkeessa kiinnitetään erityistä huomiota viestinnän kansalaislähtöisyyteen ja kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen.

Kanslia on osallistunut toimialansa kansainväliseen yhteistyöhön lähinnä OECD:n puitteissa sekä kahdenvälisesti erityisesti naapurimaiden kanssa. Yhteydenpitoa on ollut sekä pysyvis-

sä tehtävissä että kanslian johtovastuulla olleissa hankkeissa. Kansainvälistä osaamista on käytetty esimerkiksi Suomi maailmantaloudessa –selvityksessä.

OECD:ssä toimii vakiintuneesti työryhmä, johon kuuluu edustus jäsenmaiden pääministerien kanslioista tai vastaavista hallitusten keskusyksiköistä. Ryhmän tarkoituksena on välittää tietoa toiminnallisista ja organisatorisista ratkaisuista ja kehittämisestä. Kanslia osallistui esimerkiksi OECD:n järjestämään maailmanfoorumiin, jonka tarkoituksena oli edistää indikaattorien käyttöä poliittisissa järjestelmissä.

Kanslialla on vakiintuneesti vierailuvaihtoa varsinkin Ruotsin ja Viron kanssa. Tapaamisissa vaihdetaan asiantuntemusta ja kehittämisideoita. Marraskuussa järjestettiin Helsingissä ministeriöiden kansliapäälliköiden ja Ruotsin valtiosihteereiden yhteisseminaari, jossa käsiteltiin tulevaisuuden kysymyksiä.

Työn vaativuuden ja henkilökohtaisen suorituksen arviointiin perustuvaa palkkausjärjestelmää koskeva sopimus allekirjoitettiin elokuussa. Keskustason sopimuksen mukaan virastojen tuli päästä sopimukseen viimeistään vuonna 2005. Samalla valtiotyöntekijä oli sopinut työntekijäjärjestöjen kanssa niin sanotusta mallisopimuksesta. Valtioneuvoston kanslia oli ensimmäisiä virastoja, jotka ottivat edellä tarkoitettua mallisopimuksen neuvottelujen pohjaksi. Sopimuksen ulkopuolelle jäivät lähinnä ylin johto ja toimintayksiköiden esimiehet, jotka johtavat osastoja vastaavia toimintayksiköitä. Johtoon ja välijohtoon kuuluvat virkamiehet kuuluvat omaan valtion työmarkkinalaitoksen kehittämään järjestelmään.

Ulkoasiainministeriö

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on edistää kestävästä kehityksestä, vakautta ja turvallisuutta kansainvälisessä yhteisössä sekä vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa.

Euroopan unionin perustusaikainen sopimus hyväksyttiin hallitustenvälisessä konferenssissa (HVK), joka päättyi kesäkuussa. Suomen tavoitteet saavutettiin varsin hyvin; esimerkiksi EU:n perusoikeuslottuvuuden vahvistuminen. Perustusaikaisen sopimuksen voimaansattamistoimenpiteet on käynnistetty ja Suomi on jatkanut aktiivisuuttaan unionin toiminnan kehittämisessä.

Euroopan unionin laajentuminen jatkui ja toukokuussa kymmenen uutta jäsenmaata liittyi Euroopan unioniin. Bulgarian ja Romanian jäsenyysneuvottelut saatiin päätökseen joulukuussa, ja maiden odotetaan liittyvän unioniin tammikuussa 2007. Joulukuun Eurooppa-neuvostossa päätettiin myös jäsenyysneuvottelujen aloittamisesta Kroatian kanssa maaliskuussa 2005 sekä Turkin kanssa lokakuussa 2005. Makedonia (FYROM) jätti jäsenyyshakemuksensa. EU:n laajentumisen myötä kahdenvälisen suhteen merkitys on kasvanut entisestään. Suomi avasi kertomusvuonna Euroopassa kolme uutta lähetystä Bratislavaan, Ljubljanaan ja Nikosiaan.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle syyskuun lopussa ja eduskunta hyväksyi sen valiokuntakäsittelyn jälkeen 21.12.2004.

Euroopan unionin kriisinhallintakykyä kehitettiin käynnistämällä nopean toiminnan osastojen luominen, perustamalla puolustusvirasto sekä määrittämällä uudet siviilikriisinhallinnan voimavaratavoitteet. Lisäksi unioni käynnisti ensimmäisen laajan sotilaallisen operaationsa Althean Bosnia-Hertsegovinassa.

Sotilaallisia voimavaroja on kehitetty toukokuussa hyväksytyn uuden yleistavoitteen mukaisesti. Voimavarakonferenssissa marraskuussa EU:n jäsenmaat ilmoittivat perustavansa yhteensä 13 taisteluosastoa, jotka ovat vuorollaan valmiudessa nopeaa liikellelähtöä edellyttäviin tehtäviin. Suomi valmistautuu osallistumaan kahteen osastoon: Ruotsin ja Norjan kanssa muodostettavaan taisteluosastoon sekä Saksan ja Hollannin kanssa muodostettavaan osastoon.

Suomi osallistui aktiivisesti **EU:n siviilikriisinhallinnan** valmiuksien ja instrumenttien kehittämiseen. Suomen ilmoittamat uudet voimavaratavoitteet käsittävät yhteensä 386 asiantuntijaa. Tavoitteena on jatkaa kriisinhallinnan siviili- ja sotilastoiminnan kehittämistä niiden synergiaa ja yhteistoimintaa vahvistamalla.

Suomen ja Venäjän suhteet kehittyivät myönteisesti. Suomi osallistui aktiivisesti EU:n ja Venäjän suhteiden kehittämiseen ns. yhteisten alueiden puitteissa. Erityisen aktiivinen Suomi oli ympäristöasioissa sekä talousyhteistyön alalla. Vierailuvaihto oli intensiivistä.

Pohjoismainen yhteistyö samoin kuin Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö (NB8) jätkevöityivät. Kertomusvuonna Pohjoismaiden ja Baltian maiden hallitukset sopivat Viron, Latvian ja Liettuan täysjäsenyydestä Pohjoismaiden Investointipankissa (NIB) vuoden 2005 alusta lukien. Pohjoismaiden ministerineuvosto tehosti vuorovaikutusta EU:n kanssa ja tarkensi suuntaviivat toisaalta Baltian maiden ja toisaalta Luoteis-Venäjän kanssa tehtävälle yhteistyölle.

EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikan jatkosisältöä koskeva sisäinen valmistelutyö alkoi. Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveystalouden sihteeristö aloitti toimintansa syksyllä 2004.

Lähialueyhteistyö Baltian maiden kanssa päättyi niiden EU-jäsenyyden myötä. Venäjä-yhteistyö jatkui painopisteen ollessa ympäristö-, sekä sosiaali- ja terveysalan kahdenvälisessä että Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuusohjelmien puitteissa toteutetussa yhteistyössä. Uusi lähialuestrategia vahvistettiin 22.4.2004.

Suomi kehitti edelleen suhteitaan **Itä-Eurooppaan ja Keski-Aasiaan** vaikuttaen aktiivisesti EU:n politiikkaan alueella. Keskeisesti esillä olivat unionin naapuruuspolitiikan (ENP) toimintaohjelmien laadinta Moldovalle ja Ukrainalle sekä ENP:n ulottaminen Etelä-Kaukasiaan. Tuettiin suurlähettiläs Talvitien toimintaa EU:n Etelä-Kaukasian erityisedustajana.

Länsi-Balkanilla on saavutettu yleisesti ottaen huomattavaa edistystä. Huolimatta Kosovon maaliskuun levottomuuksista turvallisuustilanteen kehityssuunta on pysynyt pääosin myönteisenä, vaikka olot ovat edelleen monin paikoin epävakaa.

Irakin sisäinen epävakaus eskaloitui alkuvuonna ja turvallisuustilanne heikkeni vakavaksi. Tämä on vaikeuttanut Irakin jälleenrakennusta ja myös tammikuun 2005 vaaleihin valmistautumista. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1546 kesäkuulta valtuutti Irakin väliaikaishallituksen toiminnan.

Lähi-idän rauhanprosessissa Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti jatkui edelleen. Kansainvälinen yhteisö perusti toimintansa ns. tiekarttasuunnitelmaan. Palestiinalaishallinnon johdon vaihdos on lisännyt mahdollisuuksia prosessin etenemiselle.

Afrikan poliittinen tilanne on kehittynyt suotuisampaan suuntaan huolimatta uusistakin kriiseistä ja konflikteista. Suomi on osallistunut EU:n puitteissa ja kahdenvälisesti Afrikan kriisinhallinnan ja konfliktien ehkäisyn kehittämiseen.

Aasiassa loppuvuonna tapahtunut hyökyaaltokatastrofi osoittautui yhdeksi aikamme suurimmista luonnononnettomuuksista. Suomi on toistaiseksi päättänyt antaa 20 miljoonaa euroa humanitaarista apua sekä 30 miljoonaa euroa jälleenrakennusapua vuosille 2005-2007 Kaakkois-Aasian maanjäristyksen ja tsunamien uhreille eli yhteensä 50 miljoonaa euroa. Jälleenrakennuksen osalta korostuvat tuhoja kärsineiden maiden omat analyysit tarvittavien toimenpiteiden tärkeysjärjestyksestä.

Kansainvälisten rahastojen kautta kanavoitavan jälleenrakennusavun lisäksi on aloitettu kartoittaa myös Suomen omaa osaamista korostavaa kahdenvälistä panostusta. Jälleenrakennusvaiheessa suomalaisen asiantuntemukseen pohjautuva kontribuutio voisi suuntautua esimerkiksi vesi- ja ympäristösektorin sekä koulutustoimien tukemiseen. Suomi haluaa antaa aktiivisen panoksensa myös kriisien ennakkovaroitus- ja viestintäjärjestelmien sisällön kehittämiseen koordinoitusti EU:n ja muiden avunantajien kanssa.

Intian ja Pakistanin välinen liennytyks jatkui saavuttamatta varsinaista läpimurtoa. Korean niemimaan ydinasekysymyksessä kuusikantaneuvottelut jatkuivat prosessina kesään asti, mutta niiden jatko näyttää epävarmalta. Afganistanissa maa sai vaaleissa valitun presidentin. Indonesia valitsi ensimmäisen kerran presidentin suoralla kansanäänestyksellä.

Transatlanttisessa yhteistyössä Suomi osallistui aktiivisesti EU:n ja USA:n sekä Kanadan yhteistyön tiivistämiseen korostaen kaupallistaloudellisten suhteiden toimivuutta sekä keskinäisen vuoropuhelun merkitystä uusiin globaaleihin uhkiin vastaamisessa.

Yhteistyötä **latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden** kanssa vahvistettiin. EU:n ja alueen välisessä huippukokouksessa sovittiin strategisen kumppanuuden tiivistämisestä.

Terrorismin vastainen yhteistyö pysyi kertomusvuonna keskeisenä kansainvälisen toiminnan kohteena. Suomen tärkeimmät yhteistoimintaforumit olivat YK ja EU. Madridissa maaliskuussa tapahtuneiden pommi-iskujen seurauksena EU:n terrorismin vastaista toimintaa tehostettiin entisestään mm. perustamalla EU:n terrorisminvastaisen koordinaattorin virka.

Naton laajentumisen myötä **Naton rauhankumppanuustoiminnan** painopiste on siirtymässä Keski-Aasian ja Kaukasian maihin. Suomi pyrki omalta osaltaan varmistamaan, että yhteistyö säilyy mielekkäänä myös kehittyneiden läntisten kumppanimaiden tarpeita ajatellen.

Suomi osallistui **kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan** Euroopassa, Afrikassa, Lähi-idässä ja Aasiassa. Vuoden lopussa Suomi oli mukana yhteensä yhdeksässä sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatioissa noin tuhannella rauhanturvaajalla. EU:n ensimmäinen laaja sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio Althea käynnistyi Bosnia-Hertsegovinassa vuoden lopulla. Suomi on toiminut Althean pohjoisen osaston kehysvaltiona käynnistymisvaiheesta alkaen. Kosovossa Suomi johti Nato-johtoisten KFOR-joukkojen keskistä prikaatia. Afganistanissa Suomi on osallistunut Naton johtamaan ISAFiin. Afrikassa Suomi osallistui YK-operaatioihin Liberiassa ja Etiopia-Eritreassa, josta kotiutettiin noin 200 suomalaista rauhanturvaajaa. Suomi on EU:n kautta ollut kehittämässä Afrikan oman kriisinhallintakyvyn kehittämistä tukemalla alueellisia järjestöjä esim. Sudanin Darfurissa. Suomi aloitti eri hallinnonhaaroja yhdistävän rauhanturvakoulutusprojektin kolmessa Afrikan maassa.

Siviilikriisinhallinnan osalta Suomi osallistui EU:n poliisioperaatioihin (EUPM, EUPOL Proxima) ja EUMM-tarkkailuoperaatioon Länsi-Balkanilla. Etyjin kenttämissioihin osallistuttiin Länsi-Balkanilla, Keski-Aasiassa ja Etelä-Kaukasiassa sekä lisäksi YK:n alaisen UNMIK:n toimintaan Kosovossa. Suomi osallistui irakilaisien poliisien koulutukseen Jordaniassa ja keväällä lähetettiin joukkohautojen kartoitusryhmä Irakiin. Osallistumista Sri Lankan tarkkailuoperaatioon (Sri Lanka Monitoring Mission) jatkettiin.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä ovat uusina kehittyvinä toimialoina nousseet esille rajaturvallisuutta ja -valvontaa koskeva yhteistyö, terrorismin vastainen toiminta, pienaseiden rajoitustoimet, asevoimien demokraattisen kontrollin edistäminen sekä laittoman asekaupan, huume- ja ihmiskaupan vastustaminen ja torjuminen.

Asevalvontasektorilla korostui EU:n joukkotuhoasestrategia ja sen toimeenpano. Kansallisesti Suomi jatkoi täydellisen ydinkoekieltosopimuksen voimaantuloa edistävien toimenpiteiden koordinaattorina. Suomi jatkoi myös Venäjän kemiallisten aseiden hävittämisohjelman tukemista G8-maiden Global Partnership -yhteistyön kautta. Suomi päätti antaa tukensa joukkotuhoaseiden leviämistä ehkäisevälle Proliferation Security Initiative -aloitteelle. Tavanomaiden aseiden puolella Suomi toimi aktiivisesti kansainvälisen asevientisopimusprosessin edistämiseksi. Syksyllä hallitus päätti Suomen liittymisestä Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja jalkaväkimiinoista luopumisesta vuoteen 2016 mennessä.

Yhdistyneiden kansakuntien toimintakyvyn parantamisessa pääpaino kertomusvuonna oli toiminta talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) puheenjohtajana. Suomi edisti tässä tehtävässä ECOSOCin työn rationalisointia ja neuvoston koordinoivan roolin vahvistamista. YK:n yleiskokouksen 59. istuntokaudella hallitus kiinnitti huomiota erityisesti YK:n vuosituhattulituksen toimeenpanoon, globalisaation hallintaan, kansainvälisen oikeuden vahvistamiseen, konfliktien ennaltaehkäisyyn sekä ihmisoikeuksien ja tasa-arvokysymysten valtavirtaistamiseen. Maailmanlaajuisia turvallisuusuhkia ja YK-järjestelmän reformeja pohtineen korkean tason paneelin joulukuussa valmistuneisiin johtopäätöksiin Suomi pyrki vaikuttamaan sekä EU:n että pohjoismaisen yhteistyön kautta.

YK:n yleiskokous pyysi Suomen ja Tansanian esityksestä YK:n pääsihteerä ottamaan **globalisaation sosiaalista ulottuvuutta** käsitelleen Kansainvälisen työjärjestö (ILO) maailmankomission raportin suositukset huomioon ensi vuoden yleiskokouksen, erityisesti syyskuussa 2005 järjestettävän vuosituhatjulistuksen seurantakokouksen valmisteluissa.

Globalisaation hallinnan keinoja pohtiva **Helsinki-prosessi** eteni suunnitellusti. Helsinki-ryhmä järjestäytyi tammikuussa Helsingissä ja piti toisen kokouksen Dar es Salaamissa elokuussa valmistelleen syyskuussa 2005 Helsinki-konferenssille esiteltävää raporttiaan. Helsinki-prosessin kolme tutkimusryhmää jättivät raporttinsa kertomusvuoden lopussa.

Valtioneuvoston selonteko Suomen **ihmisoikeuspolitiikasta** annettiin eduskunnalle maaliskuussa. Suomi valittiin toukokuussa YK:n ihmisoikeustoimikunnan jäseneksi kaudelle 2005-2007. Hallituksen tavoite eurooppalaisen romanifoorumin perustamisesta toteutui marraskuussa, jolloin Euroopan neuvoston ministerikomitea teki päätöksen foorumin käynnistämistä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen uudistamista koskeva työ saatiin päätökseen. Hallitus valmisteli ihmiskaupan vastaista toimintasuunnitelmaa.

Kansainvälinen rikostuomioistuin Suomi tuki tuomioistuimen toimintaedellytysten turvaamista ja sen aseman vahvistamista. Tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen sotarikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen kanssa jatkettiin ja Sierra Leonen sisällissodan aikaisia ihmisoikeusloukkauksia käsittelevää erityistuomioistuinta tuettiin.

Talousvyöhykkeen perustamista Suomen rannikolle koskeva laaja hallituksen esitys annettiin eduskunnalle kesällä 2004.

Eurooppa-oikeuden kehitykseen kansallisesti merkittävässä asioissa on vaikutettu osallistamalla kymmenien **EY:n tuomioistuimissa** vireillä olevien asioiden käsittelyyn.

Suomalaisten etuja ja oikeuksia ulkomailla valvottiin konsulipalvelulain ja Wienin konsulisuhteita koskevan sopimuksen mukaisesti. Matkustusturvallisuutta koskevilla tiedotteilla pyrittiin ennaltaehkäisemään vahinkojen syntymistä. Joulukuun 26. päivänä Thaimaan, Sri Lankan ja Intian rannikoille iskenyt hyökyaalto johti yhteensä noin 2800 suomalaisen evakointiin Sri Lankasta ja Thaimaasta. Vaikeimmin vammautuneet kuljetettiin Suomeen ambulanssilentokoneella. Jäljelle jäi noin 170 kadoksissa olevaa henkilöä. Vainajia etsittiin, tunnistettiin ja kotiutettiin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Phuketiin perustettiin tilapäinen yhteystoimisto avustamaan katastrofin jälkihoidossa.

Taloudelliset ulkosuhteet Maailman kauppajärjestön **WTO:n Dohan neuvottelukierros** oli edelleen Suomen keskeinen kauppapoliittinen haaste. Vuoden 2003 tuloksettomien ministerikokouksen jälkeen neuvotteluihin päästiin uudelleen keväällä. Heinäkuun lopussa sovittiin jatkoa koskeva puitteiden ratkaisu, joka on Suomen kannalta tyydyttävä ja tasapainoinen. Syksyllä neuvoteltiin lähinnä teknisellä tasolla, valmistellen vuoden 2005 päätöksiä neuvottelukierroksen eteenpäinviemisestä.

Venäjän WTO-jäsenyysneuvotteluissa EU ja Venäjä saivat kahdenväliset markkinoillepääsyneuvottelunsa päätökseen loppukeväällä. Osa Venäjän muista kahdenvälisistä neuvotteluista on edelleen kesken.

EU:n vireillä olevissa WTO-riidoissa ei juuri tapahtunut myönteistä kehitystä. EU:n ja Yhdysvaltojen väliset riitatapaukset pitkittyivät ja lisääntyivät. Suomen kannalta merkittävin kiista koski EU-sokerin vientitukia, jota koskevan riidan Brasilia, Australia ja Thaimaa voittivat. Asian käsittely jatkuu WTO:n valituselimestä.

Kauppapoliittisia instrumentteja (polkumyyntitullit, suojatoimenpiteet) käytettiin kertomusvuonna selvästi aktiivisemmin sekä EU:ssa että kolmansissa maissa. Suomessa tapauksia käsiteltiin pelkästään näiden oikeudellisten meriittien pohjalta.

Komissio esitteli **puutavaran lisensointia** koskevan asetusehdotuksen, jonka tavoitteena on estää laittomasti hakatun puutavaran tuonti EU-markkinoille. Suomi korosti olemassa olevien instrumenttien täysimääräistä hyödyntämistä. Havupuun tuontiin kolmansista maista perustettiin kasvinterveystavoitteita toimeenpaneva kontrollijärjestelmä. Kontrollijärjestelmän käytännön toteutuksessa onnistuttiin neuvottelemaan Suomen tavoitteiden mukainen ratkaisu. Myös Venäjän ja EU-maiden välisiin eläinlääkintätodistuksia koskeviin erimielisyyksiin saatiin ratkaisu.

OECD:n reformista sovittiin tietyiltä osin, mutta laajentumiskeskustelu tuotti vain ulkosuhdestrategian ja päätöksen kustannusten selvittelystä. Suomen osalta järjestö toteutti talouspoliittisen tutkinnan ja aloitti terveysalan ja aluepoliittisen maatutkinnan.

Kahdenvälisen taloussuhteiden kehittämistä jatkettiin laajentamalla **investointisuojausopimusten** verkostoa sekä syventämällä sopimusten sisältöä. Sopimukset allekirjoitettiin Armenian, Egyptin, Kiinan, Mosambikin ja Ukrainan kanssa. Lisäksi neuvotteluja käytiin yhdeksän maan kanssa. Venäjän pitkään jatkuneet neuvottelut eivät edenneet.

Kehityksistä yhteisöön tapahtuvan tuonnin preferenssijärjestelmään liittyvän asetuksen (GSP) uudistamisessa Suomi ajoi tasapuolisemman, läpinäkyvämmän ja vähiten kehittyneiden maiden ongelmat paremmin huomioon ottavan järjestelmän aikaansaamista.

Jatkettiin **viennin ja kansainvälistymisen edistämistä (VKE)** koskevien palvelujen kehittämistä sekä eri toimijoiden välisen koordinaation parantamista. Kansainvälistymistä edesautettiin vienninedistämismatkojen ohella avustamalla yrityksiä niitä kohdanneiden kaupanestotapausten ratkaisemisessa. Tämän työn tukemiseksi aloitettiin myös vienti- ja tuontikaupan esteitä luotaava laaja selvitys.

Kehityspoliittikka ja kehitysyhteistyö Valtioneuvoston helmikuussa hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma sitoo Suomen kehityspoliittikan tavoitteet kiinteästi YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämääriin. Suomen kehityspoliittikan keskeisimpänä päämääränä on vaikuttaa äärimmäisen köyhyyden poistamiseen. Tähän pyritään sekä parantamalla politiikkajohdonmukaisuutta että lisäämällä avun tehokkuutta, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. Kertomusvuonna toimintansa aloittanut Kehityspoliittinen toimikunta seuraa kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanoa, vuosituhatavoitteiden toteutumista sekä pyrkii edistämään politiikkajohdonmukaisuutta. Poliitiikkajohdonmukaisuuden edistämiseksi Suomi on toiminut aktiivisesti kauppaa- ja kehityskysymyksissä esimerkiksi OECD-foorumilla. Kehitysnäkökulma on otettu huomioon mm. ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Koherenssin toteutumista selvitettiin ensi kertaa kehityspoliittisen ohjelman vuosiarvioinnissa. Suomi on kansallisesti käynnistänyt harmonisaation toiminnallistamisohjelman sekä osallistunut harmonisaatiotyöhön mm. OECD:n kehitysapukomiteassa ja EU:ssa. Tavoitteena on ollut myös parantaa EY:n kehitysyhteistyön vaikuttavuutta ja perillemenoa.

Vuonna 2004 **kehitysyhteistyömäärärahat olivat 545,6 miljoonaa euroa eli noin 0,37 % BTKL:stä**. Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus oli 409,955 miljoonaa euroa. Kehityspoliittinen ohjelma asettaa tavoitteeksi 0,7 %:n osuuden vuoteen 2010 mennessä, yleinen talouskehitys kuitenkin huomioon ottaen.

Suomen kehitysyhteistyövaroista noin 55 % kanavoitiin kahdenväliseen ja 45 % monenkeskiseen yhteistyöhön. Kehityspoliittisen ohjelman tavoitteena on nostaa pitkäaikaisten yhteistyömaiden - Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Nicaragua, Sambia, Tansania ja Vietnam - osuus 60 prosenttiin maa- ja aluekohtaisesta yhteistyöstä. Keskittäminen on yksi keino avun vaikuttavuuden lisäämiseksi. Monenkeskisessä yhteistyössä tärkeimmät yhteistyökanavat olivat EU, YK-järjestöt sekä kansainväliset rahoituslaitokset.

Oikeusministeriö

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen oikeuspoliittisiin tavoitteisiin kuuluu oikeuden saatavuuden parantaminen ja tuomioistuimien toiminnan kehittäminen, sisäisestä turvallisuudesta ja kriminaalipolitiikan vaikuttavuudesta huolehtiminen sekä pitkäaikaisiin velkavaikeuksiin joutuneiden henkilöiden aseman helpottaminen ja maksuhäiriöiden hoidon tehostaminen. Lainvalmisteluprosessin ja lainsäädännön laadun parantamiseksi ehdotetaan myös lainvalmistelun suunnittelua ja johtamista. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja –aktiivisuutta pyritään lisäämään hallitusohjelmaan sisältyvän kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Demokratian toimivuus ja julkinen hallinto Vuonna 2004 toimitettiin europarlamenttivaalit ja kunnallisvaalit. Äänestysaktiivisuus europarlamenttivaaleissa oli 41,1 % ja kunnallisvaaleissa 58,6 %. Äänestysaktiivisuus kasvoi edellisiin vaaleihin verrattuna europarlamenttivaaleissa 9,7 ja kunnallisvaaleissa 2,7 prosenttiyksikköä. Kainuussa pidettiin loka-kuussa ensimmäiset maakuntavaalit kunnallisvaalien yhteydessä. Maakuntavaalit liittyvät Kainuun hallintokokeiluun, jonka tarkoituksena on turvata julkisen vallan edellytyksiä selviytyä tulevaisuudessa tehtävistään. Vaalien äänestysaktiivisuus oli 51,3 %. Oikeusministeriön puolerekisteriin merkittiin vuonna 2004 kaksi uutta puoluetta ja puolueiden kokonaismäärä vuoden lopussa oli 19.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa ohjaavan ja toimeenpanevan organisaation toiminta on saatu käyntiin kertomusvuoden aikana, jolloin asetettiin mm. Kansanvalta 2007 toimikunta. Toimikunnan tehtävänä on arvioida edustuksellisen demokratian toimintaa ja tehdä kehittämissuhteita suomalaisen kansanvallan vahvistamiseksi. Politiikkaohjelman tavoitteiden toteutumista on tuettu myös suunnittelemalla oikeusministeriössä mm. vaalijärjestelmän, vaalitietojärjestelmän ja vaalitiedottamisen kehittämistä. Politiikkaohjelman muut vastuuministeriöt ovat sisäasiainministeriö, opetusministeriö ja valtiovarainministeriö.

Kesäkuussa 2004 voimaantulleilla Ahvenanmaan itsehallintolain muutoksilla turvataan maakunnan vaikutusvalta asioissa, jotka itsehallintolain mukaan kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Saamelaiskäräjien saamelaiskäräjälain mukaisesti laatima kertomus toimitetaan eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomukseen sisältyvän oikeusministeriön tuloksellisuusraportin liitteenä.

Kielilain täytäntöönpanosta annettua valtioneuvoston asetusta muutettiin siten, että ensimmäinen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta annetaan poikkeuksellisesti vasta neljänsien valtiopäivien aikana vuonna 2006.

Valmiuslain uudistamista valmistelevalle toimikunnan loppumietintö valmistuu toukokuussa 2005. Uudistuksen tavoitteena on saattaa valmiuslaki perustuslain mukaiseksi sekä ajantasaistaa valmiuslain mukaiset toimivaltuudet.

Säädösvalmistelun kehittäminen Valtioneuvoston lainvalmistelun suunnittelun ja johtamisen kehittämistä on jatkettu lainvalmistelun kansliapäällikköryhmän johdolla useilla eri alueilla ja mm. lainsäädännön vaikutusarviointia tukevassa pilotointihankkeessa. Vaalikauden lopun käsittävän lainsäädäntöohjelman avulla on tarkoitus parantaa ministeriöiden lainvalmistelun johtamista. Ohjelman pohjalta päätetään myös tavanomaista laajempien vaikutusarviointien laatimisesta. Uudistetut hallituksen esitysten laatimisohteet julkaistiin vuoden 2004 lopussa.

EU:n ja kansainvälinen oikeusyhteistyö Oikeus- ja sisäasioista on tullut yksi EU:n nopeimmin kehittyvistä yhteistyöalueista. Keskeisen haasteen kansainväliselle yhteistyölle

asettaa se, miten tehokkaimmin voitaisiin vaikuttaa useilla eritasoisilla foorumeilla tapahtuvaan oikeudelliseen yhteistyöhön.

EU:n perustuslakisopimuksella luovutaan pilarijaosta, jolloin kaikkiin oikeus- ja sisäasioihin noudatetaan periaatteessa samoja sääntöjä kuin muihinkin EU-asioihin. Tämä on omiaan lisäämään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen painoarvoa ja merkitystä. Joulukuussa 2004 hyväksyttiin järjestyksessään toinen toimintaohjelma alueen toteuttamiseksi (ns. Haagin ohjelma).

Kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa EU:n jäsenvaltioiden välillä tehostettiin maaliskuussa 2004 voimaan tulleilla laeilla. EU:n oikeus- ja sisäasiainneuvosto vahvisti helmikuussa 2004 yhteisen kantansa riidattomia saatavia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta. Kyseessä on vastavuoroisen tunnustamisen pilottihanke siviilioikeudessa.

Korruption vastaista työtä on jatkettu osallistumalla EN:n ja OECD:n maatarkastuksiin. Oikeusministeriö on asettanut joulukuussa työryhmän valmistelemaan korruptionvastaiseen YK:n yleissopimukseen liittyvien määräysten voimaansaattamista. Kyseessä on ensimmäinen maailmanlaajuinen korruption vastainen sopimus.

Pietarissa pidettiin kesäkuussa EU:n ja Venäjän keskinäistä taloudellista ja oikeudellista integraatioprosessia käsittelevä konferenssi, jonka tavoitteena oli edistää yhteistyötä turvallisuuden, vapauden ja oikeuden sekä talouden alueilla. Suomen ja Kroatian oikeusministeriöt aloittivat keväällä 2004 projektin, jonka tarkoituksena on kehittää Kroatian oikeuslaitoksen toimintaa.

Kansalaisten oikeussuhteet Oikeusministeriön työryhmä on arvioinut perintöoikeuden muutostarpeita, joita on aiheuttanut erityisesti väestön ikääntyminen ja perherakenteissa tapahtuneet muutokset. Työryhmä luovutti periaatemietintönsä kesäkuussa.

Rahoituspalveluiden ja -välineiden etämyyntisäännöksiä koskevat säännökset ehdotettiin lisääväksi kuluttajasuojalakiin kesäkuussa annetulla hallituksen esityksellä. Uusilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön EU:n direktiivi rahoituspalvelujen etämyynnistä, jolla pyritään helpottamaan rahoituspalvelujen tarjoamista rajojen yli sekä lisäämään kuluttajien luottamusta rajat ylittävään palvelujen tarjontaan.

Toukokuussa asetettiin työryhmä valmistelemaan ehdotusta asunto-osakeyhtiölain uudistamiseksi. Tavoitteena on selkiyttää säännöksiä erityisesti kiinteistön kunnossapidon, osakkaan tekemien muutostöiden sekä osakkaan ja yhtiön vastuun osalta.

Eurooppayhtiötä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan lokakuussa 2004. Laissa säädetään mm. ylikansallisen eurooppayhtiön perustamisesta ja rekisteröimisestä.

Oikeusturvan kehittäminen Käräjäoikeusverkoston kehittämistä on jatkettu edelleen siten, että käräjäoikeuksien lukumäärä on kertomusvuoden aikana alentunut 63:sta 61:een. Hovioikeuksien tuomiopiirijakoa muutettiin vuoden 2005 alusta niin, että 7 käräjäoikeutta siirretään hovioikeuspiiristä toiseen. Tavoitteena on tasoittaa työmääriä ja käsittelyaikoja hovioikeuksien kesken.

Riita-asioiden tuomioistuinsovittelua koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle kesäkuussa. Esitys liittyy hallitusohjelmaan, jonka mukaan riita-asioissa kehitetään vaihtoehtoisia menettelyjä ja edistetään sovittelutoimintaa. Maaliskuussa asetettiin myös ryhmäkanteen käyttömahdollisuuksia selvittävä työryhmä. Joulukuussa annetun rikosprosessimenettelyn tarkistamista koskevan esityksen tavoitteena on tehostaa rikosasioiden käsittelyä mahdollistamalla nykyistä yksinkertaisempi menettelytapa selvissä rikosjutuissa. Kirjallisen me-

nettelyn käyttäminen tunnustetuissa rikoksissa edellyttäisi sekä rikoksesta syytetyn että rikoksen uhrin suostumusta.

Oikeusministeriö on asettanut selvitysmiehen arvioimaan muutoksenhakujärjestelmän kehittämistarpeita hovioikeudessa käsiteltävissä riita- ja rikosasioissa. Selvitysmiehenä toimii Helsingin hovioikeuden entinen presidentti Olli Huopaniemi.

Hallitus päätti iltakoulussaan maaliskuussa toimenpiteistä, joilla pyritään nopeuttamaan yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittäviä asioita koskevien valitusten käsittelyä. Poikkihallinnollinen työryhmä seuraa toimenpiteiden toteutumista. Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanojen vaihtoehtoja selvittänyt työryhmä ehdotti lokakuussa, että hallinto-oikeudet voisivat ratkaista joitakin asioita tavallista keveämmässä kahden tai yhden tuomarin kokoonpanoissa.

Oikeussalitekniologiaa on uusittu ja videotekniikkaa pilotoidaan neljässä käräjäoikeudessa.

Sähköistä kiinteistövaihdantaa selvittänyt työryhmä on esittänyt välimietinnössään ehdotuksensa uusista säännöksistä, joilla parannettaisiin kiinteistöjä koskevien rekisteritietojen kattavuutta ja ajantasaisuutta. Toimikunnan työ liittyy hallitusohjelman tietoyhteiskuntaohjelmaan.

Asianajajien toimintaa koskevien kanteluiden ja asianajajien palkkioihin liittyvien riitojen käsittely Suomen Asianajajaliitossa keskitettiin marraskuun alussa liiton valvontalautakunnalle.

Oikeusministeriö on asettanut kaksi työryhmää, joiden tehtävänä on valmistella ehdotukset oikeudenkäynnin julkisuudesta toisaalta yleisissä tuomioistuimissa ja toisaalta hallintolainkäytössä.

Tuomareiden uuden nimittämisjärjestelmän vaikutuksia ja toimivuutta on tutkittu. Virkaikä on säilynyt merkittävänä tekijänä viranhakijoita verratessa, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Tuomarinuran avaaminen on ollut hidasta myös siitä syystä, että tuomarinvirkoihin ei ole paljonkaan hakijoita tuomioistuineläytöksen ulkopuolelta. Lisäksi tuomarikunnan vaihtuvuus yleisten ja hallintotuomioistuinten välillä on vähäistä.

Neljän ammattikorkeakoulun ja oikeusministeriön yhteistyönä kehitetyn uuden oikeustradenomi –opintokokonaisuuden koulutus alkoi syksyllä Laurea-ammattikorkeakoulussa Hyvinkäällä, Turun ammattikorkeakoulussa ja Vaasan ammattikorkeakoulussa.

Kriminaalipolitiikka Hallitus määritteli lähivuosien kriminaalipolitiikan keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet syyskuussa 2004 tekemässään sisäisen turvallisuuden ohjelmaa koskevassa periaatepäätöksessä. Tähän liittyen on jatkettu oikeusministeriön hallinnonalaa koskevan konkreettisen toimenpideohjelman valmistelua. Oikeusministeriön ja Rikosentorjunta-neuvoston yhteistyönä on valmisteltu laaja-alaista väkivaltarikosten vähentämiseen tähtävää ohjelmaa, joka valmistuu vuoden 2005 alkupuolella.

Vuoden lopulla valmistui työryhmän ehdotus rikosvahinkolain uudistamiseksi. Tavoitteena on parantaa erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien asemaa.

Elokuun alusta voimaan tulleilla muutoksilla otettiin rikoslakiin erityiset ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskevat säännökset. Samalla säädettiin uudet törkeät tekemuodot paritukseen, lapsipornografian levittämiseen ja laittoman maahantulon järjestämiseen. Seksuaalipalvelujen markkinoinnista tuli myös rangaistavaa.

Lähestymiskiellon määrääminen tulee vuoden 2005 alusta mahdolliseksi myös silloin, kun kiellolla suojattava ja kieltoon määrättävä henkilö asuvat samassa asunnossa.

Joulukuussa 2004 annettiin eduskunnalle hallituksen esitys vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Siihen sisältyvät tutkintavankeuslakia sekä ehdonalaista vapauttamista koskevien rikoslain säännösten uudistamista koskevat ehdotukset. Samanaikaisesti annettiin vankeinhoidon hallintoa koskevan lain uudistamista koskeva esitys, jonka tavoitteena on hallinnon keventäminen ja voimavarojen suuntaaminen erityisesti lähityöhön.

Nuorisorangaistus otettiin käyttöön vuoden 2005 alusta pysyvästi koko maassa alle 18-vuotiaana tehtyjen rikosten seuraamuksena. Nuorten tekemien rikosten seuraamusjärjestelmän edelleen kehittämistä selvittäneen työryhmän mietintö valmistui elokuussa. Lisäksi ministeriössä valmistui marraskuussa työryhmäehdotus sakon muuntorangaistusta koskevien säännösten uudistamisesta. Tavoitteena on vähentää ja lyhentää sakon muuntorangaistuksia, jolloin myös sakkovankien määrä vankiloissa vähenisi.

Vuonna 2004 vankeja oli keskimäärin 3 577. Vastaava luku vuonna 2003 oli 3 578. Vankien määrän pysymiseen edellisvuoden tasolla vaikutti sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanon lykkäytyminen uusien tietojärjestelmien käyttöönottoon liittyneiden ongelmien vuoksi. Sen sijaan vankeusrangaistusta suorittavien määrä on lisääntynyt ja oli vuoden lopussa noin 200 suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden aikana aloitettiin uuden Lounais-Suomen vankilan maanrakennustyöt. Uusi vankila valmistuu vuonna 2007.

Velkahallinta ja maksuhäiriömenettelyt Eri hallinnonalojen ja viranomaistahojen sekä keskeisten velkoja- ja velallistahojen yhteistyönä on toukokuussa valmistunut velkahallinta-ohjelma, jossa on täsmennetty kehittämissuunnitelmat ja toimenpiteet erityisesti velkaongelmien syntymisen ja syvenemisen estämiseksi.

Kaksivuotinen velkasovinto-ohjelma päättyi virallisesti elokuussa 2004. Ohjelman aikana on saatu aikaan 4 545 sovintoa. Tavallisin sovintoratkaisu on viiden vuoden pituinen maksuohjelma, kertasuorituksesta on sovittu joka neljännessä sovinnossa. Ohjelman päättyessä käsiteltävänä olleet noin 2000 hakemusta hoidetaan kuitenkin loppuun saakka velkasovintoissa noudatettavien periaatteiden mukaisesti.

Saatavien perinnästä annetun lain muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin maaliskuussa. Sillä tähdätään kuluttajasaatavien perintäkulojen kohtuullisuuden ja riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseen.

Oikeusministeriön pyynnöstä tehtiin selvitys, jossa tarkasteltiin mahdollisuutta veloista vapauttavaan henkilökohtaiseen konkurssiin. Samassa selvityksessä käsiteltiin myös oman asunnon saattamista ns. suojaosuuden piiriin. Lisäksi elokuussa asetettiin työryhmä arvioimaan maksukyvyttömyysjärjestelmien kehittämistarpeita. Sekä selvitys että työryhmän asettaminen liittyvät hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaan, jonka mukaan kehitetään konkurssi-, yrityssaneeraus- ja muuta maksukyvyttömyyslainsäädäntöä elinkelpoisten yritysten tarpeettomien konkurssien välttämiseksi.

Konkurssilainsäädäntö on uudistettu heinäkuun alusta ja samassa yhteydessä on otettu käyttöön julkisselvitysmenettely, jonka odotetaan luovan paremmat edellytykset puuttua konkurssiväärinkäytöksiin.

Ulosoton menettelysäännökset uudistettiin ja ulosoton uusi tietojärjestelmä otettiin käyttöön keväällä 2004. Ulosoton organisaatiota selvittänyt työryhmä on ehdottanut toiminnan tehokkuuden turvaamiseksi nykyistä suurempia ulosottopiirejä.

Sisäasiainministeriö

Sisäinen turvallisuus *Poliisitoimi* Valtioneuvosto vahvisti 23.9.2004 poliisitoimen keskeiset strategiset linjaukset sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Alueelliset ja paikalliset turvallisuussuunnitelmat on laadittu 356 kunnassa ja kehittämistoimet on vahvistettu sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Poliisin tehtävämäärissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edellisiin vuosiin verrattuna.

Turvallisuuden taso on katuturvallisuusindeksillä mitaten heikentynyt. Keskimääräinen valtakunnallinen toimintavalmiusaika on hieman noussut vuodesta 2003. Alkoholijuomien käyttö lisääntyi merkittävästi, ja mm. päihtyneenä säilöön otettujen henkilöiden määrä kasvoi ja väkivaltarikollisuus lisääntyi.

Rikostorjunnan keskeisinä kehittämis- ja painopistealueina ovat olleet massarikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta. Rikospaikkatutkinnan kattavuutta on parannettu, rikoksesta epäiltyjen rekisteröintiä tehostettu, tekijäkeskeistä tutkintamallia on sovellettu yhä laajemmin, rikosten sarjoittamista lisätty sekä analyysitoimintaa kehitetty. Omaisuusrikosten selvittämistaso on noussut ja dna-rekisteröinnin tehostamisesta johtuvat henkilösumat ovat nelinkertaistuneet vuodesta 2002 vuoteen 2004.

Järjestäytyneiden rikollisryhmien ja niihin kuuluvien jäsenten määrä ei ole juurikaan kasvanut viimeisten vuosien aikana. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa on tehostettu uudella analyysimääräyksellä sekä perustamalla poliisin, tullin ja rajavartiolaitosviranomaisten yhteiset rikostiedustelu- ja analyysiyksiköt. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa panostetaan erityisesti kansainväliseen yhteistyöhön.

Talousrikostutkinta on ruuhkautunut erityisesti pääkaupunkiseudulla. Tutkinnassa olevien talousrikosilmoitusten määrä on kasvanut ja talousrikosten tutkinta-ajat ovat pidentyneet. Vuoden 2004 aikana on selvitetty talousrikostutkinnan tila ja kartoitettu talousrikostorjuntaan vaikuttava lainsäädäntö. Talousrikostutkinnan sisäisiä toimintatapoja on kehitetty, talousrikostutkinnan rekrytointia on tehostettu ja talousrikostutkintaan on osoitettu lisäresursseja. Valmisteilla on uudistus, jolla varmistetaan pääkaupunkiseudulla yksittäisten talousrikosten yhdenmukainen esikäsittely tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Talousrikollisuus on kytketty osaksi vakavan rikollisuuden kohdevalintamenettelyä ja viranomaisyhteistyötä edelleen kehittämällä on tehostettu piiloon jäävän talousrikollisuuden paljastumista ja rikoshyödyn takaisinsaantia.

Sisäasiainministeriö asetti poikkihallinnollisen asiantuntijatyöryhmän seuraamaan ja arvioimaan terrorismin ja terrorismin torjunnan tilannetta, viranomaisten yhteistoimintaa sekä tekemään ehdotuksia toimenpiteiksi terrorismiin varautumisessa. Terrorismin torjunnan edellyttämän kaluston hankinta on käynnistynyt.

Sisäasiainministeriön vastaa sisäistä turvallisuutta käsittelevän tilannekuvan suunnittelusta ja aikanaan sen ylläpidosta osana yleistä valtioneuvoston kanslian ylläpitämää tilannekuvaa.

Automaattista liikenteenvalvontaa on lisätty ja kiinteä valvonta käsittää vuoden 2004 lopussa yhteensä 866 km. Lisäksi käytössä on kuusi automaattisin liikenteenvalvontavälinein varustettua ajoneuvoa.

Poliisin lupapalveluissa on valmisteltu siirtymistä biometrisen passin käyttöönottoon. Passilain uudistusehdotus sekä käytännön konkreettiset toimenpiteet jatkuvat edelleen vuonna 2005.

Poliisin henkilöstömäärä kasvoi ennakkotietojen mukaan jonkin verran edellisen vuoden tasosta ja oli noin 11 000. Poliisimiesten määrälle asetusta tavoitetasosta jäätiin hieman. Opiskelijamäärää lisättiin. Muun henkilöstön määrä laski paikallispoliisissa tavoitteiden mukaisesti. Muun henkilöstön kokonaismäärässä tapahtunut kasvu kohdentui lähinnä keskusrikospoliisiin.

Pelastustoimi Alustavien tietojen mukaan tulipalojen määrässä ei ole tapahtunut vuoden 2004 aikana merkittäviä muutoksia. Palokuolemien määrä on kuitenkin kasvanut huolestuttavasti kahtena viime vuotena. Vuodesta 2001 palokuolemien määrä on kasvanut 25 % ja kasvu näyttää niiden ehkäisemiseksi tehdyistä toimenpiteistä huolimatta edelleen jatkuvan.

Onnettomuuksien vähentämiseksi ja estämiseksi on määritelty keskeiset painopisteet. Niitä ovat koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjuntatyön vahvistaminen, turvallisuussuunnittelun sisällön laajentaminen, erityisryhmien asumisen turvallisuuden parantaminen, hätäkeskuspalvelujen kehittäminen sekä onnettomuuksia koskevan tietoaineiston parantaminen palotutkintaa kehittämällä.

Väestönsuojelun valmiuksien kehittämistä on jatkettu liittyen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian ja valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun. Pelastustoimen strategisten tehtävien edellyttämän johtamisjärjestelmän kehittäminen on aloitettu järjestelmän määrittelyllä.

Osana kansalaisten turvaverkostoa on valmisteltu lääkäri- ja pelastushelikopteritoimintaa koskeva esitys toiminnan järjestämisestä koko maassa.

Pelastustoimen järjestelmän uudistus tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Yksittäisten kuntien sijasta toiminnasta vastaa nyt 22 alueellista pelastuslaitosta. Toiminta pelastustoimen alueilla on käynnistynyt. Virkanimitykset on tehty ja pelastuslaitosten organisaatio on määritelty ja se on pääosin vakiintunut.

Hätäkeskusjärjestelmän uudistamista jatkettiin. Uudet hätäkeskukset aloittivat toimintansa Varsinais-Suomessa, Hämeessä ja Pirkanmaalla. Valtio ottaa vastuun hätäkeskustoiminnasta koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta vuoteen 2006 mennessä. Helsingin hätäkeskus päätettiin rakentaa Katajanokalle maanalaisiin suojatiloihin.

Siviilikriisinhallinta Sisäasiainministeriö vastaa siviilihenkilöstön osallistumisen kriisinhallintaan edellyttämien kotimaan valmiuksien ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Sisäasiainministeriö on suunnitellut vuodelle 2005 toteutettavaksi siviilikriisinhallinnan koulutusjärjestelmän, joka sisältää koulutuksen keskittämisen pelastusopistoon.

Ulkomaalaisyhallinta Uusi ulkomaalaislaki tuli voimaan 1.5.2004. Lain soveltamisesta on kerätty kokemuksia. Valtioneuvoston asetus kansalaisuudesta tuli voimaan 1.9.2004.

EU:n maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa hyväksyttiin poliittisella tasolla neljä merkittävää direktiiviä: pakolaisen määritelmä-direktiivi, opiskelijadirektiivi, uhridirektiivi ja tutkijadirektiivi.

Ulkomaalaisviraston toimintoja alueellistettiin perustamalla Lappeenrantaan Saimaan alueyksikkö ja vakinaistamalla Kuhmon toimipiste Kainuun alueyksiköksi. Lisäksi perustettiin Helsinki-Vantaan toimipiste, joka aloittaa toimintansa vuonna 2005. Ulkomaalaisviraston tulostavoitteiden toteutumisen ja alueellistamisen toimeenpanon ohjaushanke asetettiin ajalle 16.2.2004–15.2.2005. Hankkeessa keskityttiin lähinnä turvapaikka- ja kansalaisuushakemusten ruuhkan purkamiseen. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika lyheni vuoden 2004 aikana 47 %. Kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika lyheni 15 %. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2004 noin nel-

jä kuukautta. Kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli koko vuoden osalta kaksi vuotta kuusi kuukautta. Läpivientiajat oleskelulupahakemusten käsittelyssä ovat tavoitteiden mukaisella tasolla. Inkeriläisten paluumuuttojonon hallinnointi siirtyi Suomen ulkomaan edustustoilta Ulkomaalaisvirastolle 1.12.2004 lukien.

Rajavartiolaitos Tilanne Suomen rajoilla säilyi vakaana. Venäjän rajavartiopalvelu jatkoi henkilöstön ja vartioasemaverkoston supistamista Suomen rajalta ja ilmoitti jatkavansa supistuksia lähivuosinakin. Vastuu yhteisen rajan valvonnasta jää enenevästi Suomen rajavartiolaitokselle.

Rajaturvallisuuden ja meripelastustoimen kehittämistoimenpiteet sisällytettiin sisäisen turvallisuuden ohjelmaan. Rajavartiolaitoksesta annetun lainsäädännön uudistusta valmisteltiin.

Rajaliikenne itärajalla oli edellisvuoden tasolla, eikä viisumivelvollisten osuuskaan enää kasvanut. Suurimpien rajanylityspaikkojen kehittämiseksi on toteutettu ja suunniteltu hankkeita, joiden tavoitteena on varmistaa rajaliikenteen sujuvuus ja mahdollistaa Suomelle asemansa hyödyntäminen EU:n ja Venäjän välisenä liikenneväylänä. Suomen ja Viron välisessä liikenteessä matkustajien määrä lisääntyi noin 10 % edellisvuodesta. Tarkastettu ulko-rajalentoliikenne kasvoi noin 15 %. Rajaliikenteen sujuvuuden takaamiseksi henkilöstöä lisättiin rajatarkastuksiin.

EU:n oikeus- ja sisäasiainneuvosto päätti kokouksessaan Luxemburgissa 25.–26.10. rajaturvallisuusviraston perustamisesta 1.5.2005 alkaen. EU:n ulkorajavalvonnan yhteinen ohjausryhmä vakiinnutti asemiaan jäsenvaltioiden operatiivista rajaturvallisuusyhteistyötä koordinoivana elimenä.

Hallintoa kehitettiin yhdistämällä 1.2.2004 Pohjanlahden ja Saaristomeren merivartiostojen toiminnat ja muodostamalla Länsi-Suomen merivartiosto. Tukipalveluja keskitettiin ja alueellistettiin vuoden aikana siten, että rajavartiolaitoksen taloushallinnon palvelukeskus sijoitettiin Onttolaan (Kontiolahdi) ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Rovaniemelle.

Hallinto, aluekehitys ja kunnat *Hallinnon kehittäminen* Selvityshenkilö Esko Rieppala jätti ehdotuksensa aluehallinnon vahvistamiseksi hallitusohjelman linjausten mukaisesti. 26.2.2004. Jatkovalmistelua on tehty sisäasiainministeriön johdolla ministeriöiden kesken yhteistyössä.

Sisäasiainministeriö on tarjonnut valtion keskushallinnon alueellistamiseen tähtäävissä toimissa asiantuntija- ja sihteeristöapua. Samalla ministeriö on tehnyt omalla hallinnonalallaan selvitystyötä ja päätöksiä toimintojen sijoittamiseksi pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Selvityshenkilö Jussi-Pekka Alanen jätti ehdotuksensa Helsingin seudun yhteistyön kehittämisestä 2.3.2004. Ehdotuksen pohjalta on valmisteltu hallituksen esitystä kuntien yhteistyön kehittämisestä Helsingin seudulla.

Seutukuntien tukihanketta on seutuyhteistyökokeilulain muutoksella laajennettu seitsemälle uudelle seudulle ja lainsäädäntöön on tehty uusia yhteistyökannusteita. Kainuun hallintokokeilulakia on muutettu ja talousarvioon on otettu vuodelle 2005 ensimmäistä kertaa Kainuun kehittämisraha.

Suomen Kuntaliiton ja keskeisten valtion palvelutuottajien kanssa on valmisteltu valtioneuvoston periaatepäätösluonnos paikallisten ja alueellisten palveluiden yhteisestä palvelustrategiasta.

Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi ja yhteispalvelun roolin vahvistamiseksi on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi palvelutavoitteista ja yhteispalvelupisteen perustami-

sesta valtioneuvoston asetuksella. Laaditun yhteispalvelun kehittämisohjelman toteutus on käynnissä ja yhteispalvelupisteiden lukumäärä on kasvanut 210 pisteeseen. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi on käynnistetty osana tietoyhteiskuntaohjelmaa Julkiset Palvelut verkkoon –hanke ja laadittu sisäasiainministeriön hallinnonalaa koskeva verkkopalveluiden toimeenpanosuunnitelma (SM-on-line -hanke).

Lääninhallituksissa on jatkettu verkkopalvelujen kehittämistä. Kaikki lääninhallitusten lomakkeet ovat saatavana sähköisesti. Vuorovaikutteisia verkkopalveluja kehitetään aluksi liikennelupa- ja alkoholilupa-asioiden käsittelyyn.

Eduskunnan edellyttämän maamme keskus- alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta annettavan hallituksen selontekoa on valmisteltu sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyönä. Hallintoa on kuultu laajasti valmistelun yhteydessä. Selonteko annetaan eduskunnalle maaliskuussa 2005.

Aluekehitys Uuden alueiden kehittämislain mukaiset alueiden kehittämisen valtakunnalliset tavoitteet hyväksyttiin 15.1.2004. Tavoitteiden seuranta varten on asetettu aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmä. Eduskunnalle annettiin keväällä 2004 aluepoliittinen selonteko.

Sisäasiainministeriö asetti kesäkuussa 2004 suurten kaupunkiseutujen neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on valmistella valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden mukaisia suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuutta sekä seurata ja arvioida sen toteutusta ja suurten kaupunkiseutujen kehitystä.

Aluekeskusohjelmaa toteutettiin 34 ohjelmaan nimetyllä alueella. Valtioneuvoston asettamien vaikuttavuustavoitteiden toteutuksessa edettiin erityisesti seudullisen yhteistyön tehostamisessa ja osaamisrakenteita vahvistavien verkostojen kehittämisessä. Neljäs maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma valmistui syksyllä 2004 yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Osaamiskeskusohjelmassa ohjelmakauden (2005—2006) painoalueiksi asetettiin kansainvälisyys ja vetovoimaisuus, osaamisintensivisten pienten ja keskisuurten yritysten kasvun vauhdittaminen, kansallinen osaamisalapohjainen yhteistyö sekä alueellisen vaikuttavuuden laajentaminen. Valitulla OSKE-huippuhankkeella tuettiin näitä em. linjauksia.

Sisäasiainministeriö kokosi valtion talousarvioesitykseen aluepoliittisten vaikutusten arviointia koskevan liitteen. Tavoitteena on parantaa valtion talousarvion aluepoliittisten vaikutusten seuranta ja vaikuttavuutta.

EU:n rakennerahastokauden 2000—2006 alueellisten tavoite 1- ja 2 -ohjelmien vuoden 2004 varat osoitettiin vuoden alussa täysimääräisinä ohjelmia toteuttaville ministeriöille ja maakunnan liitoille. Lisäksi Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaville Interreg III- ja Urban II -yhteisaloitteille sekä innovatiivisten toimien ja Espon 2006 -ohjelmille osoitettiin tarvittavat valtion rahoitusosuudet.

Hallitus ja sisäasiainministeriö ovat neuvotelleet tiiviisti komission ja jäsenmaiden edustajien kanssa Suomen etujen valvomiseksi erityisesti alue- ja rakennepolitiikan osalta AGENDA 2007 –prosessin yhteydessä.

Kunnat Vuonna 2003 käynnistettyä valmistelua jatkettiin lähinnä kiinteistöveron perusteiden ja valtionosuuskriteerien osalta. Ehdotus kuntien rahoitus- ja valtionosuusperusteiden tarkistuksesta valmistui joulukuussa 2004. Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2006 alusta.

Valtionosuuslainsäädäntöä muutettiin siten, että vuoden 2005 alusta toteutettavaksi tarkoitettu valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (502 miljoonaa euroa) maksetaan kunnille jaksotetusti vuosina 2005—2008.

Kuntatalouden kehitysarvion mukaan kuntatalouden ennakoitiin parantuvan vuodesta 2006 lähtien. Harkinnanvaraista rahoitusavustusta myönnettiin lokakuussa yhteensä 99 kunnalle. Peruspalvelujen arviointisuunnitelma vuodelle 2005 valmisteltiin ja jatkettiin valtakunnallisen ja paikallisen arvioinnin yhteisten mittareiden kehittämistä.

Ministeriöiden sekä Suomen Kuntaliiton yhteistyönä valmisteltu ensimmäinen peruspalveluohjelma vuosille 2005—2008 valmistui 18.3.2004 ja se annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kehyspäättökseen yhteydessä. Vuoden 2005 talousarvioesityksen yleisperusteluihin on otettu peruspalvelubudjettitarkastelu.

Kunnallisen eläkejärjestelmän uudistus, joka koskee eläkkeelle siirtymistä ja eläkkeen karttumista, on toteutettu. Toimikunta, jonka tehtävänä on kehittää kunnalliseen eläkejärjestelmään liittyvää neuvottelujärjestelmää ja selvittää kuntien eläkevakuutuksen hallintoa koskevan lainsäädännön muutostarpeet, asetettiin.

Kuntien valtionosuuslakiin sisällytettiin säännös mahdollisuudesta myöntää yhteistoimintaavustusta kuntien laaja-alaiseen tai kuntien palveluiden järjestämisen, talouden ja kehittämisen kannalta merkittävään yhteistoimintaan. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys kuntajakolain muuttamisesta. Muutokset koskevat hallinnon ja palveluiden järjestämissopimusta, laskennallista yhdistymisavustusta, valtionosuuksien vähenemisen kompensointia sekä investointi- ja kehittämishankkeiden tukea.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulleet kuntien kokonaisliitokset (yhteensä 10) valmisteltiin ja valtioneuvosto päätti niistä kesäkuussa 2004.

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Norjan kuntien yhteistoiminnan ongelmista laadittu selvitys annettiin 18.5.2004 Suomen ja Norjan pääministereille. Sisäasiainministeriö asetti työryhmän seuraamaan toimenpide-ehdotusten toteutumista.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman osana toimivan kunnallisen demokratian kehittämishankkeen toteuttamista jatkettiin. Hankkeeseen valitut kumppanuuskunnat ja -seudut käynnistivät paikalliset kehittämishankkeet. Demokratiatilinpäätöshanke käynnistettiin.

Puolustusministeriö

Hallitusohjelman toteuttaminen *Kansallinen varautuminen* Puolustushallinnossa on toteutettu valtioneuvoston hyväksymää yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiaa.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko Puolustushallintoa on tehostettu ja selkeytetty valtioneuvoston vuoden 2001 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa kuvatuin toimenpitein. Puolustushallinto on lisäksi osallistunut vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun.

Asevientipolitiikka ja puolustusmateriaaliyhteistyö Suomen asevientipolitiikassa on noudatettu Euroopan unionin yhteistä säännöstöä. Suomi on osallistunut aktiivisesti puolustusmateriaalialan institutionaalisen uudistusten toimeenpanoon sekä puolustusmateriaaliyhteistyön käynnistämiseen ja kehittämiseen Euroopan unionissa.

Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista valiokuntaa ja puolustusministeriötä kokonaismaanpuolustusta koskeissa asioissa avustava turvallisuus- ja puolustusasiain komitea valmisteli ja yhteensovitti vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon luvut, joissa tarkastellaan puolustuksen ja sisäisen turvallisuuden kehittämistä sekä yhteiskunnan keskeisten perustoimintojen turvaamisen ja valvovien ministeriöiden valmiuspäälliköiden tärkeimpänä tehtävänä oli yhteensovittaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian jalkauttamiseen liittyvät hallinnonalakohtaiset kehittämissuunnitelmat.

Puolustuspolitiikka *Toimintaympäristön muutos ja Suomen turvallisuus* Suomen lähialueiden vakaus on vahvistunut Euroopan unionin ja NATO:n laajentumisen sekä Euroopan unionin integraation syvenemisen myötä. Samalla kansainvälinen tilanne yleisesti ja myös Suomen kannalta on haasteellisempi. Suomen turvallisuuteen vaikuttavat yhä enenevässä määrin paitsi sotilaallinen myös taloudellinen ja poliittinen kehitys Euroopassa sekä maailmanlaajuisesti. Jatkuvia turvallisuusongelmia ovat muun muassa alueelliset konfliktit, sortuvat valtiot, terrorismi ja joukkotuhoaseiden leviämisen ja käytön uhka. Suoraan Suomeen kohdistuva terroriuhka arvioidaan vähäiseksi. Lisääntyneen liikkuvuuden ja globalisaation myötä terrori-iskut missä päin maailmaa tahansa voivat kuitenkin vaikuttaa Suomen kansalaisiin ja suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiin. Suomalaiset voivat joutua terroristiryhmien toiminnan kohteeksi myös kriisinhallintatehtävissä.

Suomen lähiympäristö säilyy vakaana. Vaikka lähitulevaisuudessa maatamme vastaan ei kohdistune sotilaallista uhkaa, säilyy lähiympäristössämme edelleen merkittävää kykyä sotilaallisen voiman käyttöön. Tämä edellyttää Suomen sotilaallisen puolustuskyvyn pitkäjänteistä kehittämistä.

Sotilaallisen kriisinhallinnan vaativuus kasvaa entisestään. Suomen puolustuksen kehittämisen kannalta merkittävää on myös se, että Euroopan maiden puolustusratkaisut perustuvat yhä pidemmälle tiivistyvään monikansalliseen yhteistyöhön, lisääntyvään ammattimaisuuteen, pieneneviin joukkomääriin ja moderniin sotateknologiaan. Muualla Euroopassa painopiste on siirtymässä kansallisesta puolustuksesta kansainväliseen kriisinhallintaan. Näistä syistä myös Suomen puolustusvoimia kehitetään entistä yhteistoimintakykyisemmäksi kansainvälisten normien ja standardien mukaisesti.

Monenkeskisen yhteistyön merkitys ja vastuu maailmanlaajuisien ongelmien ehkäisemisessä ja ratkaisemisessa korostuu. YK:n toimintakykyyn ja tehokkuuteen kohdistuu paineita.

ETYJ ja Euroopan neuvosto ovat jatkossakin merkittäviä konfliktinestön yhteistyöfoorumeita ja toimijoita. Monenkeskinen asevalvonta- ja aseidenriisuntatoiminta on murrosvaiheessa.

EU:n rooli maailmanlaajuisena toimijana kasvaa. EU:n lisääntyvä solidaarisuus vahvistaa entisestään Euroopan vakautta ja Suomen turvallisuuspoliittista asemaa. Tämä edellyttää myös Suomelta sitoutumista yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan sekä solidaarisuutta muita jäsenmaita kohtaan. Yhdysvallat säilyy ainoana suurvaltana, joka pystyy vaikuttamaan sotilaallisesti maailmanlaajuisesti. Kiinan poliittinen ja taloudellinen painoarvo jatkaa kasvuaan ja maa vahvistuu suurvaltana.

NATO:n uudistamisessa painopiste on kriisinhallinnassa ja uusiin uhkiin vastaamisessa, mutta liittokunnan alueen puolustuksen tarpeet otetaan edelleen huomioon. Suomelle NATO:n rauhankumppanuus on edelleen tärkeä kanava osallistumiselle turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön ja NATO-johtoisin kriisinhallintaoperaatioihin sekä kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseen ja harjoittamiseen.

Venäjä säilyy Suomen lähialueilla merkittävimpänä sotilaallisena voimatekijänä. Sen sotilaspoliittinen kehitys on murroksessa, mutta kyky perinteiseen voimankäyttöön alueella säilyy. Pohjoismailla on toisistaan poikkeavat turvallisuus- ja puolustuspoliittiset ratkaisut. Pohjoismainen puolustuspoliittinen yhteistyö on siitä huolimatta aktiivista ja suuntaus jatkuu myös tulevana vuosina. Niin Ruotsissa, Norjassa kuin Tanskassakin puolustusvoimien kehittämisessä suuntauksena on asevelvollisuusarmeijan supistaminen ja sopimussotilaiden määrän lisäys sekä sodan ajan joukkojen vahvuuden voimakas vähentäminen. Samalla kansainväliseen kriisinhallintaan tarkoitettujen joukkojen määrä kasvaa ja joukkojen koulutus-taso ja materiaallinen valmius lisääntyy.

Vuoden 2004 lopussa koettu Aasian suuronnettomuus ja sen seurausten hoito on asettanut valtion kriisivalmiudelle uusia vaatimuksia, joihin myös puolustushallinto ottaa kantaa ja tuottaa omalta osaltaan erityiskykyjä ja toimintavalmiuksia, joita voidaan asettaa yhteiskunnan käyttöön mahdollisten kriisien selvittämiseen.

Puolustushallinnon kehittymisen tulee seurata yhteiskuntaa kohtaavia muutoksia ajantasaisesti ja yhteiskunnan tavoitteita tukien. Puolustushallinnon haasteiksi ovat nousseet hallinnonalalla käytössä olevien resurssien riittävyys ja niiden käytön tuottavuus. Myös puolustushallinto joutuu tarkastelemaan toimintojaan kriittisesti ja etsimään uusia toimintatapoja, joissa korostuvat yhteiskunnan eri toimijoiden erikoistumisen ja osaamisen monipuolinen hyödyntäminen.

Puolustuspolitiikan toteuttaminen Puolustuspolitiikkaa on toteutettu hallitusohjelman linjaamalla tavalla. Vuonna 2004 valmisteltiin Suomen osallistuminen EU:n taisteluosastoihin, osallistuttiin EU:n uuden yleistavoitteen (Headline Goal 2010) valmisteluun ja EU:n yhteisvastuuta terrorismin torjunnassa käsittelevän julkilausuman aiheuttamien velvoitteiden toimeenpanoon. Puolustushallinnon mahdollisuudet osallistua ei-sotilaallisten uhkien varautumiseen tarkistettiin osana selonteon valmistelua sekä kehitettiin edelleen varautumiskykyä. Hallinnonalalla laadittiin arvio ei-sotilaallisten uhkien vaikutuksesta hallinnonalalle.

Valmius-, valvonta- ja koulutustehtävät *Valmius* Strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomista jatkettiin tavoitteena saavuttaa valmius vuoteen 2008 mennessä. Puolustusvoimien pääsotaharjoitus toteutettiin suunnitellulla tavalla ja sen perusteella tehdyn kehittämissuunnitelman mukaiset toimet käynnistettiin. Kertomusvuonna jatkettiin 2010-luvun puolustusjärjestelmän suunnittelua, jonka perusteet sisältyivät vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon.

Valvonta Merialueella pintavalvonta kyettiin toteuttamaan annettujen tavoitteiden mukaisesti. Vedenalaisessa valvonnassa ei päästy kaikilta osin tavoitetasolle. Ilmavalvonnan ajallinen ja alueellinen kattavuus oli tavoitteen mukaisella tasolla.

Koulutus Varusmiespalvelukseen astui vuonna 2004 noin 28 300 henkilöä eli noin 400 henkilöä vähemmän kuin edellisellä vuonna. Palveluksensa keskeyttäneiden suhteellinen osuus kasvoi hieman edellisestä vuodesta ja oli noin 14 %. Siviilipalvelukseen määrättyjä oli vuonna 2004 noin 1 600, mikä oli yli 500 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Puolustusministeriön asettama poikkihallinnollinen yhteistyöryhmä laati selvityksen asevelvollisten taloudellisen ja sosiaalisen aseman kehittämiseksi.

Kertausharjoituksissa koulutettuja reserviläisiä oli noin 37 700 eli noin 3 500 henkilöä enemmän kuin edellisellä vuonna. Kertausharjoitusvuorokausia kertyi yli 10 000 enemmän kuin vuonna 2003 eli lähes 185 000.

Puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa koulutettiin yli 900 henkilöä enemmän kuin edellisellä vuonna eli noin 11 300 henkilöä, ja näitä harjoitusvuorokausia kertyi noin 6 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna eli noin 22 000. Maanpuolustuskoulutus ry järjesti puolustusvoimien tukemia vapaaehtoisen maanpuolustuksen kursseja noin 970, mikä on suunnilleen sama määrä kuin edellisellä vuonna. Kursseille osallistuvia oli noin 2 000 enemmän kuin edellisellä vuonna eli lähes 28 300 henkilöä. Puolustusministeriön asettaman vapaaehtoisen maanpuolustustyön selvitystyöryhmän työhön perustuvat vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämistä koskevat linjaukset sisällytettiin vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon.

Resurssipolitiikka *Henkilöstö* Puolustusvoimien upseerit, opistoupseerit, sotilasammattihenkilöstö ja pääosa siviileistä (yhteensä noin 78 % hallinnonalan henkilöstöstä) siirtyivät syyskuussa 2003 tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvaan palkkausjärjestelmään, joka korvasi ikälisäsidonnaisen A-palkkausluokkajärjestelmän. Puolustusvoimien muun henkilöstön sekä puolustusministeriön ja puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstön osalta valmistelutyötä on jatkettu siten, että uudesta palkkausjärjestelmästä on saavutettavissa neuvottelutulos 30.6.2005 mennessä valtiovarainministeriön ja keskustason pääsopijajärjestöjen sopimuksen mukaisesti.

Materiaali Puolustusmateriaalihankinnoissa oli keskeisimpinä tavoitteina strategisen iskun ennalta ehkäisy- ja torjuntakyky sekä eurooppalaisia kriisinhallintatavoitteita vastaava yhteistoimintakyky. Hankkeita toteutettiin vuoden 2001 selonteon linjausten pohjalta kiinnittäen huomiota hankittavan materiaalin kansainväliseen yhteistoimintakelpoisuuteen, riittävän kotimaisen ylläpito- ja ajanmukaistamiskyvyn luomiseen sekä kansainvälisiin yhteistoimintamahdollisuuksiin erityisesti Pohjoismaiden ja EU-maiden kanssa. Hankintatoiminnan tehostamista jatkettiin, ja puolustusmateriaalihankkeissa ryhdyttiin soveltamaan vuonna 2003 tarkistettua puolustushallinnon materiaalipoliittista ohjelmaa. Ohjelman linjaukset sekä yleiset hankintaperiaatteet ovat selkeyttäneet kotimaisen puolustusvälineteollisuuden roolia ja tehtäviä puolustusmateriaalihankkeissa sekä puolustusmateriaalin elinajan aikana.

Kotimaisen puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytyksiä pyrittiin turvaamaan riittävillä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Vuonna 2004 toteutetut tilaukset ja tuotekehityshankkeet kohdistuivat mm. ruuti- ja ampumatarviketuotantoon sekä erilaisiin ajoneuvoihin. Vuosille 2003-2008 ajoittuvan Suomen sotataloudellisen valmiuden kehittämisen tilausvaltuuden (STALVA) perusteella tehtiin tarvittavat päätökset kotimaisen ampumatarvikealan kehittämiseen tähtäävistä hankinnoista.

Joukkojen liikkuvuuden edistämiseen liittyvistä materiaalihankinnoista, mm. CV9030 -taisteluaajoneuvo-, AMV-pyöräpanssarivaunu- sekä silta- ja raivauskalustohankinnat, tehtiin

päätökset. Miinantorjuntakyvyn parantamiseksi käynnistettiin miinantorjunta-alushanke. Kuljetushelikopterihankinnan toteutusta jatkettiin.

Optronikan ja raskaiden ampumatarvikkeiden osalta selvitettiin mahdollisuuksia perustaa puolustusvälineteollisuuden yhteyteen osaamiskeskukset, joihin keskitettäisiin em. alueita koskevaa tietotaitoa ja vastuuta mm. valmistuksesta ja tuotekehityksestä.

Euroopan puolustusvirasto (EPV) perustettiin vuonna 2004. Viraston toimintaan kuuluu neljä sektoria:

puolustusvoimavarojen kehittäminen, puolustusmateriaaliyhteistyön edistäminen, puolustusteknologisen ja -teollisen perustan vahvistaminen ja kilpailukykyisten puolustusmateriaalimarkkinoiden luominen sekä puolustussektorin tutkimus- ja teknologisyhteistyön (R&T) edistäminen.

Alueet, toimitilat ja ympäristö Vuonna 2003 toteutetusta puolustushallinnon kiinteistöuudistuksesta tehtiin ensimmäinen väliarvio, jota koskeva raportti toimitettiin myös eduskunnalle. Käynnistetyistä toimitilahankkeista suurimpina voidaan mainita uuden lataamon rakentaminen Haapajärvelle sekä helikopterien käyttöhallin rakentaminen Uttiin. Ympäristösektorilla pääpaino oli meluntorjunnan kehittämisessä, uuden ympäristönsuojelulain edellyttämässä lupahankkeissa sekä pilaantuneiden maiden puhdistamisessa. Puolustushallinnon käytössä oli vuoden 2004 lopussa toimitiloja ja muita rakenteita noin 3,6 milj. htm², maa- ja vesialueita noin 280 000 hehtaaria sekä asuntoja noin 3 700 kappaletta. Uusia toimitiloja hankittiin kertomusvuoden aikana noin 19 000 htm², ja käytöstä poistui toimitiloja noin 50 000 htm², joten toimitilojen määrä väheni noin 31 000 htm².

Sotilaallinen kriisinhallinta ja rauhanturvaaamistoiminta vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selontekoon valmisteltiin 2010-luvun kansainvälisen toimintaympäristön muutosta vastaavat kansainvälisen kriisinhallintakyvyn kehittämislinjaukset. Kehittämisen painopiste on ollut EU:n nopean toiminnan taisteluosastoihin osallistumisen valmisteluissa. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta päätti, että Suomi osallistuu kahteen taisteluosastoon, ruotsalais-suomalais-norjalaiseen ja saksalais-hollantilais-suomalaiseen, yhteensä noin 300–380 sotilaalla. Tämän lisäksi on jatkettu puolustusvoimille eurooppalaisia kriisinhallintatavoitteita vastaavan kyvyn kehittämistä ottaen huomioon EU:n kriisinhallinnan kehittämistä koskevat päätökset.

Suomi osallistui yhteensä kahdeksaan rauhanturvaamisoperaatioon painopisteen ollessa edelleen Balkanilla. Suomalaisten rauhanturvaajien määrä oli vuoden 2004 aikana keskimäärin noin 1 000 henkeä. Operaatioissa merkittävimmät tapahtumat olivat Suomen koordinaatio- ja johtovastuu Kosovossa KFOR:n Keskisestä Monikansallisesta Prikaatista 1.5.2004 alkaen ja ISAF-operaation laajentaminen Afganistanissa. Suomi osallistuu myös EU:n ensimmäiseen uudentyyppiseen kokonaisvaltaiseen kriisinhallintaoperaatioon Bosnia-Hertse-govinassa, jossa unioni käyttää sekä siviili- että sotilaallisen kriisinhallinnan keinoja. Joulukuussa 2004 aloitetussa ALTHEA-operaatiossa toimii noin 200 henkilöä ja lisäksi noin 30 henkilön kansallinen toimeenpano-osasto määrääjän. Suomi toimii ALTHEA:n monikansallisen Pohjoisen osaston kehysvaltiona ainakin kesään 2005 saakka. Suomi vetäytyi UN-MEE-operaatiosta Eritreasta ja Etiopiasta vuoden 2004 lopussa.

Hallinnon, organisaation ja toimintatapojen kehittäminen sekä tutkimustoiminta *Hallinnon, organisaation ja toimintatapojen kehittäminen* Vuosien 1997 ja 2001 turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa kuvatut joukko-osastojen ja sotilaslaitosten lakkauttamiset ja siirrot on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Maavoimien koulutusta on keskitetty koulutuskeskuksiin, joiden rungon muodostavat monipuoliset, useita aselajeja sisältävät valmiusyhtymät. Vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko antaa perusteet puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän, koulutusorganisaation ja varikkojen edelleen kehittämiseksi.

Puolustushallinnossa on selvitetty tukipalveluiden rationalisointimahdollisuuksia seuraavilla aloilla: lääkintähuolto, talous- ja henkilöstöhallinto, ruokahuolto, vaatetushuolto, korjaamo- ja kunnossapitotoiminta, puolustusvoimien arkistotoimi ja asiakirjahallinto sekä puolustusvoimien tietohallinto. Lisäksi puolustusministeriössä on laadittu vuosille 2005—2008 tuottavuusohjelma, joka sisältää keskeiset tuottavuutta parantavat toimenpiteet. Puolustusministeriö teki päätöksen erikoissairaanhoidon järjestelyjen toteuttamisesta kumppanuuden periaatteiden mukaisesti vuodesta 2006 lukien. Järjestelyt merkitsevät Keskussotilassairaalan erikoissairaanhoidon ja Sotilasapteekin apteekkitoimintojen loppumista vuonna 2005 sekä Sotilaslääketieteen Keskuksen perustamista vuonna 2006. Erikoissairaanhoidon palvelut osjetaan keskitetyn oman palvelutuotannon sijaan alueittain hajautetusti läheltä palvelun tarvitsijaa. Kertomusvuonna päätettiin myös puolustusvoimien ruokahuollon uudelleenorganisoinnista palvelukeskusmallin pohjalta. Hankkeen tavoitteena on ruokahuollon kehittämisen vahvistaminen ja vastaaminen nykyistä paremmin kriisiajan tarpeisiin. Puolustusministerin tekemällä päätöksellä puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen esikunta sijoitetaan Kuopioon. Ruokahuollon kehittämistä pilotoidaan puolustusministeriön päätöksen mukaisesti Hamina-Kotka alueella yhteistoiminnassa Haminan kaupungin kanssa.

Tutkimustoiminta Puolustushallinnon tutkimustoiminnan lähtökohtana on parantaa tietope- rustaa, joka tukee hallinnonalan strategista johtamista, suunnittelua ja päätöksentekoa. Vuonna 2004 on toteutettu tätä tukevia toimenpiteitä seuraavasti: poikkihallinnollista yhteis- työtä on lisätty erityisesti ulkoasiain- ja sisäasiainhallinnon kanssa, yhteyttä strategiseen suunnitteluun on kiinteytetty ja ohjausta puolustusvoimien tutkimukseen on painotettu. Li- säksi hallinnonalan toiminnan arviointimallia on kehitetty kiinnittämällä se valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selonteokojen sekä yhteiskunnan elintärkeiden toiminto- jen turvaamisen strategian arviointiin.

Valtiovarainministeriö

Talous- ja finanssipolitiikka Kansainvälinen talouskasvu muodostui vuonna 2004 varsin vahvaksi muualla kuin Euroopassa. Ripeintä vauhti oli Aasian suurissa maissa, Kiinassa ja Intiassa, mutta tuotanto lisääntyi edelleen nopeasti myös maailman suurimmassa taloudessa Yhdysvalloissa. Kansainvälinen vahva talouskasvu osoitti vuoden lopulla kuitenkin merkkejä hidastumisesta, syynä ennen kaikkea öljyn korkeaksi kohonnut hinta, joka heikentää kasvunäkymiä Yhdysvalloissa ja öljystä suuresti riippuvissa Aasian maissa. Toisaalta tärkeä vientimaamme Venäjä lähinnä hyöttyy öljyn kalleudesta. Euroalueella kasvu jäi varsin vaatimattomaksi ja oli euron vahvistumisesta huolimatta vientivetoista.

Suomessa talouskasvu nopeutui runsaaseen 3 prosenttiin, paraneva kehitys kertomusvuoden aikana perustui ennen muuta vahvaan kulutuskysyntään. Vuoden alun vientilukuja kasvatti myös muutama laivatoimitus, mutta muutoin vienti jäi pitkään vaisuksi paljolti elektroniikkateollisuuden vaikeuksien vuoksi. Myös viennin näkymät paranivat vuoden loppua kohden, jolloin kansainvälisen talouden imu alkoi tuntua selvemmin myös Suomessa.

Verohelpotusten ja inflaation mataluuden tukema yksityinen kulutus oli edelleen merkittävin kasvutekijä taloudessa. Myös investoinnit kääntyivät matalan korkotason ja parantuneen kannattavuuden ansiosta loivaan nousuun parin vuoden supistumisen jälkeen. Työvoiman kysyntä ja tarjonta pysyivät lähes ennallaan vuoden lopun parantuneen kehityksen ansiosta ja keskimääräinen työttömyysaste aleni hieman, 8,8 prosenttiin.

Veropoliittiset kevennykset ja euromarkkinoilla määräytyvä matala korko tukivat selkeästi kotimaista kysyntää ja työllisyyttä, mikä suurena säilyneen työttömyyden takia olikin perusteltua. Finanssipolitiikan kysyntävaikutus kokonaisuudessaan oli silti lähes neutraalia, koska valtion menokehitys oli kehysten mukaisesti maltillista. Paikallishallinnon alijäämä ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä pysyivät lähes ennallaan. Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä suhteessa kansantuotteeseen pysyi myös lähes ennallaan 2 prosentissa, mikä oli edelleen euro maiden korkein.

Valtiontalous Hallitus antoi eduskunnalle kertomusvuoden aikana varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi kolme lisätalousarvioesitystä. Hallituksen ehdottamien talousarviomenojen yhteismäärä vuodelle 2004 oli 36 950 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 46 milj. eurolla. Varsinaisessa talousarviossa ansiotulojen verotusta kevennettiin 775 milj. eurolla painottaen pieni- ja keskituloisia palkansaajia ja sen menopuolella valtionosuuksia lisättiin merkittävästi palveluiden parantamiseksi.

Varsinaisessa talousarviossa budjettitalouden alijäämä arvioitiin 1 273 milj. euroksi. Pääasiassa kertaluonteisista tulojen ja menojen muutoksista kuten kasvaneista osakemyyntituloista, ennakoitua suuremmista osinkotuloista sekä korkomenojen alentumisesta johtuen budjetti tasapainottui vuoden aikana, vaikka hallinnonalojen määrärahoja lisättiin 302 milj. eurola. Valtionvelan määrän suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan alentuneen vuoden aikana 1½ prosenttiyksiköllä ja jo toteutuneet omaisuuden myyntitulot nopeuttavat velkasuhteen alenemista myös vuonna 2005.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut valtioneuvoston päättämään ja eduskunnalle kehysse-lontekona annettuun vaalikauden menokehykseen, joka koskee noin kolmea neljäsosaa budjettitalouden menoista. Vuonna 2004 menokehyksessä pysyttiin, sillä hallituksen esittämien kehysmenojen kokonaismäärä, 28 005 milj. euroa, jäi 84 milj. euroa alle kehystason.

Laajentuneen EU:n vuoden 2004 budjetissa on noudatettu kurinalaisuutta. Samoin vuoden 2005 EU-talousarvion valmistelussa Suomi on pyrkinyt edistämään hyvää budjettikuria. Valtioneuvoston kirjelmät EU:n komission ehdotuksista uusiksi rahoituskehyksiksi, toimie-

linter väliseksi sopimukseksi ja uudeksi rahoitusjärjestelmäksi lähetettiin eduskunnalle 21.10.2004.

Keväällä 2004 annettiin valtion tulosoajaus- ja tilivelvollisuusudistukseen liittyvä valtioneuvoston asetus talousarvioasetuksen muuttamisesta ja uudistettiin eräitä muita taloudenhoitoa koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Talousarvioasetuksen muutoksilla täsmennettiin toiminta- ja taloussuunnittelua, talousjohtamista, tuloksellisuuden ja johdon laskentatoimea, tilinpäätöstä ja tilivelvollisuutta sekä johdon vastuuta koskevat uudet vaatimukset. Vuodesta 2004 tullaan antamaan ensimmäistä kertaa uusimuotoinen valtion tilinpäätöskertomus. Kertomusvuonna vahvistettiin myös valtion konsernitason hankintastrategia, jonka keskeisiä tavoitteita ovat hankintatoimen osa-alueiden kehittäminen, hankintavolyymien hyödyntäminen ja yhteishankintojen lisääminen.

Controller –toiminto Valtiovarainministeriöön on valtion talousarviosta annetun lain muutoksilla perustettu valtiovarain controller -toiminto sekä valtioneuvoston controllerin ja apulaiscontrollerin virat valtioneuvoston tulosvalvojaksi ja yhteiseksi johdon tueksi. Controller -toiminnon tehtävänä on valtion talouden ja toiminnan oajaus- ja raportointijärjestelmän laadun varmistaminen ja kehittäminen sekä tilivelvollisuuden varmistaminen. Lisäksi se oajaa ja kehittää valtionalouden ja tuloksellisuuden arviointitoimintaa sekä riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa valtionhallinnossa.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen muutoksilla perustettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta ministeriöiden virkamiesjohdon yhteistyöelimeksi sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen kehittäjäksi ja asiantuntijaksi. Valtioneuvosto asetti neuvottelukunnan 9.9.2004.

Verotus Hallitus jatkoi ansiotulojen verotuksen keventämistä kertomusvuonna. Kertomusvuoden verokevennyksen kohdentamisessa nostettiin aiempaakin vahvemmin esille työllisyyden parantamistavoitteet. Tämän mukaisesti verokevennysvara painotettiin aiempia vuosia selvästi voimakkaammin pieni- ja keskituloisille palkansaajille. Kevennyksen kokonaisvaikutus eri tuloverojen tuottoon oli vuonna 2004 yhteensä noin 775 miljoonaa euroa verotuloja pienentävä.

Kertomusvuoden aikana toteutettiin yritys- ja pääomaverouudistus. Vuoden 2005 alusta yhteisöverokanta alenee vuoden 2005 alusta 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomatulojen verokanta 29 prosentista 28 prosenttiin. Osinkotulojen verotuksessa yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovutaan. Osinkotuloja verotetaan vuoden 2005 alusta siten, että ne ovat yksityishenkilöille osittain veronalaisia ja yhteisöille pääsääntöisesti verovapaita. Uudistuksessa yhteisöjen saamat käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot vapautettiin verosta ja toisaalta vastaavat tappiot tulivat vähennyskeltottomiksi. Yritysten sukupolvenvaihdosten huojennusta perintö- ja lahjaverotuksessa laajennettiin. Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten verotusta koskevat säännökset uudistettiin niin, että uusien vakuutusten maksut vähennetään vuoden 2005 alusta ansiotulon sijasta pääomatulosta ja näiden maksujen perusteella kertynyt eläke verotetaan vastaavasti pääomatulona.

Hallitusohjelman mukaisesti arvonlisäverotuksen alaraja muutettiin liukuvaksi pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksien edistämiseksi kertomusvuoden alusta ottamalla käyttöön alarajaan liittyvä asteittainen veronhuojennus. Huojennuksen ylärajaa korotettiin vuoden 2005 alusta 20 000 eurosta 22 500 euroon. Kaksikäyttöautojen arvonlisävero kohtelua selkeytettiin. Arvonlisäverolakiin tehtiin lisäksi sähköön ja kaasun kansainvälisen kaupan arvonlisäverotuksen yksinkertaistamista koskevaan direktiiviin liittyvät muutokset. Edellä mainitut muutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta.

Kertomusvuonna EU:ssa osallistuttiin lukuisten sisämarkkinoiden toimivuutta parantavien, komission vuonna 2000 laatiman arvonlisäverostrategian mukaisten direktiiviehdotusten

valmisteluun ja käsittelyyn. EU:ssa hyväksyttiin kuudennen arvonlisäverodirektiivin soveltamissääntöjen antamista ja poikkeustoimenpiteiden hyväksymismenettelyn uudistamista koskeva direktiivi. Uusia ehdotuksia annettiin verovelvollisten velvoitteiden ja palautusten yksinkertaistamiseksi, kuudennen arvonlisäverodirektiivin lakitekniseksi kokonaisuudistamiseksi ja direktiivin soveltamisasetukseksi.

Hallitusohjelman mukaan hallitus toimii EU:n säännösten muuttamiseksi siten, että ravintoloiden ja henkilöstöruokatarjoilun arvonlisäverokanta voidaan alentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron tasolle. Komissio antoi jo vuonna 2003 alennettuja arvonlisäverokantoja koskevan direktiiviehdotuksen, jonka käsittely jatkuu edelleen.

Euroopan unionin laajentuessa 1.5.2004 myös Suomen ja 10 uuden jäsenvaltion välinen kauppa muuttui ulkomaankaupasta sisämarkkinakaupaksi, joka kuuluu tullilaitoksen hallinnoitavaksi ainoastaan ns. Intrastat-tilastoinnin osalta. Ulkomaankaupan tullaukset vähenivät laajentumisen johdosta noin 25 %:lla. Toisaalta kansallisten, myös sisämarkkinoilla sallittujen tuonnin rajoitusten valvonta vaikeutui, koska rajatarkastuksia ei voida suorittaa yhteisön jäsenvaltioiden välisillä rajoilla. Näiden rajoitusten sisärajoitusten joudutaan sen vuoksi turvautumaan lähinnä ennalta hankittavaan informaatioon ja yhteistyöhön eri viranomaisien sekä liikenteen ja kaupan harjoittajien kanssa, mikä vaatii tältä osin enemmän voimavaroja kuin tavanomainen rajoitusten valvonta.

EU-maiden ja Venäjän välinen kauppa, pääasiassa kauttakulkuliikenne Suomen satamien sekä kaakkoisen maarajan tulliasemien kautta jatkoi voimakasta kasvuaan aiheuttaen painetta tullin näiden toimipisteiden läpäisykyvylle.

Rahoitusmarkkinat Kertomusvuonna vaikutettiin komission ja neuvoston työryhmissä useiden EU:n rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyvien hankkeiden valmisteluun. Näitä olivat muuan muassa luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussääntelyn uudistaminen ja kolmannen rahanpesudirektiivin valmistelu sekä maksujärjestelmiä ja selvitysjärjestelmiä koskevat uudistamishankkeet. Lisäksi osallistuttiin Pankkialan neuvoa-antavan komitean, Euroopan arvopaperikomitean ja perustetun uuden Rahoituspalvelukomitean työhön. Rahoituspalvelukomitean toiminnan painopisteinä olivat EU:n rahoitusmarkkinoiden vakauskysymykset sekä rahoitusmarkkinoiden sääntelyn pitkän aikavälin strategiat. Suomi oli kertomusvuonna aloitteellinen erityisesti vakauskysymysten selvittämisessä ja markkinoiden kriisinhallintavalmiuksien edistämisessä.

Useiden rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyneiden EU-säädösten kansallinen täytäntöönpano aloitettiin tai sitä jatkettiin. Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista annetun direktiivin implementoimiseksi. Eduskunnalle annettiin myös esitys, jonka mukaan Rahoitustarkastus saisi tehtäväkseen valvoa kansainvälisiä kirjanpitostandardeja noudattaen laadittuja tilinpäätöksiä. Yritystototarjouksista annetun direktiivin, esitedirektiivin ja rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin täytäntöönpanon valmistelu on käynnissä valtiovarainministeriön asettamissa työryhmissä.

Kertomusvuonna voimaan tulleella uudella sijoitusrahastolainsäädännöllä implementoitiin kaksi sijoitusrahastotoimintaa koskevaa muutospäätöksiä ja helpotettiin sijoitusrahastojen sijoitustoimintaa. Kertomusvuonna implementoitiin myös luottolaitosten rajat ylittävien selvitys- ja purkamistoimenpiteiden tunnistamisesta annettu direktiivi. Uudella lailla rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta pantiin täytäntöön finanssiryhmittymien valvonnasta annetun direktiivin määräykset.

Rahoitustarkastuslain uudistamishankkeen jatkona valmisteltiin vuoden 2005 alusta voimaan tuleva uusi laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta. Kiinteistörahastolainsäädän-

nön uudistusta valmisteltiin valtiovarainministeriön työryhmässä, joka julkaisi väliraportin ja siihen liittyvän laajan kansainvälisen vertailun.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) työskenteli kertomusvuonna muun muassa Turkin ja Argentiinan kriisien ratkaisemiseksi. EU:n jäsenmaiden välinen yhteistyö valuuttarahastoa koskevista asioista tiivistyi. Maailmanpankkiryhmässä olivat kertomusvuonna erityisen huomion kohteena mahdollisuudet kehitysrahoituksen lisäämiseen. Pankissa kehitettiin uutta velkakestävyyskehikkoa, jota sovelletaan aluksi Kansainvälisen kehitysjärjestön (IDA) 14. lisärahoitusneuvotteluissa. Pankki myös jatkoi HIPC velkahelpotusaloitteen määräaika, jotta entistä useammat maat voisivat päästä velkahelpotusten piiriin. Lisäksi jatkettiin erilaisten innovatiivisten rahoitusjärjestelyjen analysointia tavoitteena löytää keinoja, joilla kehitysapua voitaisiin lisätä nykytasosta ns. vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi.

Suomi toimi aktiivisesti sen puolesta, että Euroopan investointipankilla on tulevina vuosina mahdollisuus lisätä luotonantoaan Venäjälle. Baltian maiden jäsenyyden Pohjoismaiden investointipankissa mahdollistava sopimus allekirjoitettiin ja kansallinen ratifiointiprosessi saatettiin päätökseen kertomusvuoden aikana. Baltian maat liittyvät Pohjoismaiden investointipankin jäseniksi vuoden 2005 alusta lukien.

Valtioväen kilpailukyky Valtiosektorille saavutettiin 14.12.2004 neuvottelutulos tulopoliittisen sopimuksen vuosille 2005—2007 mukaisesta virka- ja työehtosopimuksesta. Valtion sopimusratkaisun keskeinen sisältö on A- ja C-palkkaustaulukoiden ja niihin liittyvien palkkausperusteiden lakkauttaminen portaittain 30.11.2005 mennessä. Valtion keskustasolla on nyt tehty lopulliset ratkaisut 1990-luvulla käynnistyneen palkkausperusteiden uudistamisen loppuun viemiseksi. Uusissa palkkausjärjestelmissä palkkaus määräytyy tehtävien vaativuuden ja henkilökohtaisen työsuorituksen sekä pätevyuden perusteella. Uusien palkkausjärjestelmien piirissä oli vuoden 2004 lopussa 47,8 % valtion virastoista sekä noin 50 100 valtion palveluksessa olevaa.

Valtion eläkejärjestelmän uudistus tulee voimaan vuoden 2005 alusta. Muutoksen sisältö vastaa yksityisillä aloilla ja kunnalliseen eläkejärjestelmään hyväksytyjä muutoksia. Tavoitteena on keskimääräisen työuran piteneminen 2-3 vuodella ja eläkejärjestelmän kestävyuden turvaaminen väestön ikärakenteen muuttuessa.

Määräaikaisten palvelussuhteiden käytöstä valtiovarainministeriö antoi ohjeen syksyllä 2003. Tarkoituksena on, että pysyväksi katsottavat tehtävät hoidetaan toistaiseksi jatkuvissa palvelussuhteissa. Ohjeen vaikutusta määräaikaisen palvelussuhteen käyttöön valtion virastoissa on seurattu työmarkkinaosapuolten yhteisessä työryhmässä.

Valtion työmarkkinaosapuolet osallistuivat valtioneuvoston kanslian käynnistämään Suomi maailmantaloudessa –selvityksen toimialakohtaiseen vuoropuheluun. Valtion alan vuoropuhelussa tulivat esille muun muassa tarve parantaa valtionhallinnon toimintaa konsernina, yliopistojen kansainvälistä kilpailukykyä, edellytyksiä hoitaa valtionhallinnon infrastruktuuri-, turvallisuus- ja muut tehtävät sekä tuottavuuden kehittäminen ja siihen liittyvä henkilöstöpolitiikka.

Hallinnon kehittäminen Kertomusvuonna jatkettiin valtion keskushallinnon uudistamista ja sen roolin selkiyttämistä monin kehittämishankkein. Ydintoiminnan tehostamiseksi ja hallinnon rakenteiden keventämiseksi käynnissä oli useita kehittämishankkeita tavoitteena hallinnonalojen tukipalvelujen hoidon kokoaminen ja alueellistaminen. Valtiokonttorin johdolla käynnistyneellä Kieku- hankkeella tuettiin hallinnonalakohtaisia talous- ja henkilöstöhallinnon kokoamista koskevia pilottihankkeita. Hallituksen 5.5.2004 ministeriöille antamia toimeksiantoja alueellistamisselvityksistä käsiteltiin kertomusvuonna alueellistamisen koordinaatiotyöryhmässä sekä hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä.

Ministeriöt valmistelivat kertomusvuonna hallituskauden mittaisessa tuottavuuden toimenpideohjelmassa edellytetyt hallinnonalansa tuottavuusohjelmat. Toimenpideohjelmaa toteutettiin myös ohjelman johtoryhmän asettamina hankkeina, tutkimuksina ja selvityksinä, konsultointi- ja koulutushankkeina sekä viestintänä.

Kertomusvuonna valmistuivat osana hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa asetetun työryhmän ehdotukset valtion IT-toiminnan kehittämisestä. Loppuvuodesta asetettiin näiden ehdotusten toteuttamiseksi laaja valtion IT-toiminnan uudistamishanke. Valtionhallinnon sähköisen asioinnin kehittämistä ja tietoturvallisuuden edistämistä tuettiin ohjein ja suosituksin. Hallituksen käynnistämän tietoyhteiskuntaohjelman ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteiden toteuttamista tuettiin valtionhallinnon sisäisellä ja muiden toimijoiden välisellä yhteistyöllä. Osana tietoyhteiskuntaohjelmaa järjestettiin ensimmäistä kertaa julkisten verkkopalvelujen laatukilpailu. Suomen julkisen sektorin hyviä käytäntöjä esiteltiin kertomusvuoden syksyllä Rotterdammassa pidetyssä EU:n julkisen sektorin kolmannessa laatukonferenssissa.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä kokoontui kertomusvuonna 20 kertaa. Ministerityöryhmässä oli käsiteltävänä useita merkittäviä kehittämis ehdotuksia eri hallinnonaloilta.

Opetusministeriö

Koulutus- ja tiedepolitiikka *Yleissivistävä koulutus* Vuonna 2004 julkaistun Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaisten nuorten osaaminen on OECD-maiden huippuluokkaa niin matematiikassa, luonnontieteissä, lukutaidossa kuin ongelmanratkaisutaidoissakin.

Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.8.2004. Aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoituspäätökset valmisteltiin ja valtionosuutta ohjattiin toimintaa järjestäville kunnille. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet hyväksyttiin. Tutkintorakenneasetukseen lisättiin aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinto. Opetusministeriön asettama neuvottelukunta edistää hallinnon ja aamu- ja iltapäivätoiminnan toimijoiden yhteistyötä.

Eduskunnalle annettiin lokakuussa selonteko esiopetusuudistuksen vaikutuksista ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Esiopetusta saavan oppilaan oikeus maksuttomaan kuljetukseen tuli voimaan 1.8.2004.

Perusopetuksen opetussuunnitelmat vuosiluokkien 1.-2. osalta ovat olleet käytössä syksystä 2003, muiden vuosiluokkien osalta ne otetaan käyttöön asteittain vuoteen 2006 mennessä.

Ylioppilastutkinnon rakennetta muutettiin siten, että ylioppilastutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta, joista äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe on kaikille pakollinen. Kolme muuta pakollista koetta tutkintoon osallistuva valitsee ryhmästä, johon kuuluvat toisen kotimaisen kielen koe, yksi vieraan kielen koe, matematiikan koe ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Uudistus otetaan käyttöön vuonna 2005.

Eurooppa-koulujen perussäännön määrittelevä yleissopimus tuli voimaan 1.9.2004. Uusi pohjoismainen lukiokoulutusta koskeva sopimus allekirjoitettiin Tukholmassa 3.11.2004.

Ammatillinen koulutus Työssäoppimisen uudistusta tuettiin erityisellä tukiohjelmalla. Valmisteltiin ammattiosaamisen näyttöjen liittämistä kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen. Ammatillisen erityisopetuksen kehittämisen toimenpideohjelma vahvistettiin ja linjattiin erityisopetuksen kehittämisen strategia.

Oppisopimuskoulutusta kehitettiin ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävää lisäkoulutusta laajennettiin siten, että opiskelijoiden enimmäisopiskelijamäärä oli kertomusvuonna 22 000.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvut uudistettiin määrittelemällä järjestämislupiin näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen enimmäismäärä siten, että jos enimmäismäärä ei täyty, koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutuksen myös opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvana. Koulutuksen järjestäjille osoitettiin rahoitusta tuloksellisuuden perusteella ja jaettiin ammatillisen koulutuksen laatupalkinnot. Koulutuksen järjestäjille osoitetaan lisäksi kannustusrahoitusta harkinnanvaraisena korotuksena vuosina 2003—2005.

Osallistuttiin EU:n hankkeeseen eurooppalaisen yhteistyön edistämiseksi ammatillisen koulutuksen alueella tavoitteena parantaa ammatillisen koulutuksen laatua ja vetovoimaisuutta sekä edistää ammatillisessa koulutuksessa olevien ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ammatillista ja kansainvälistä liikkuvuutta.

Ammattikorkeakoulut Valmisteltiin lainsäädäntöä ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmän kehittämiseksi. Tavoitteena on rakentaa ammattikorkeakoulututkinnon eri aloilla suorittaneille todellinen mahdollisuus työelämäläheisiin jatko-opintoihin. Korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilun käynnistysvaiheen ja kansainvälisen loppuarvioinnin.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön roolin vahvistamista ja kehittämistä kansallisessa ja alueellisessa innovaatiojärjestelmässä jatkettiin. Opetusministeriö pyysi ammattikorkeakouluja päivittämään tutkimus- ja kehitystyön strategiansa.

Ammattikorkeakoulujen opetusta kehitettiin painottamalla monipuolista opintojen ja harjoittelun toteuttamista, toimivaa yhteistyötä työelämän kanssa sekä läpäisyn parantamista ja opiskeluprosessien sujuvuuden kehittämistä. Kaikki ammattikorkeakoulut osallistuvat ministeriön rahoittamiin verkostomaisiin hankkeisiin, joissa kehitetään harjoittelua, opinnäytteitä, opinto-ohjausta, virtuaaliammattikorkeakoulua, kansainvälistä toimintaa sekä ura- ja rekrytointipalveluja.

Yliopistot Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin mm. tukemalla koulutuksen ja aikuiskoulutuksen sekä tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan laatu- ja huippuyksiköitä, ~~te~~hostamalla arviointia ja laatuja järjestelmätöitä, edistämällä yhteistyötä laadunvarmistuksessa sekä hyödyntämällä arviointien tuloksia yliopistojen toiminnan kehittämässä. Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmiä ja niiden kansainvälistä vertailtavuutta pohtinut työryhmä sai työnsä päätökseen helmikuussa 2004.

Yliopistolaitoksen toimintamäärärahat kasvoivat 20 milj. euroa palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Perusrahoitus lisääntyi kaikilla yliopistoilla. Yliopistojen yhteiskunnallinen toiminta otettiin huomioon yliopistojen perusrahoituksessa. Vuosina 2004—2006 toteutetaan yliopistojen alueellisen kehittämisen valtakunnallinen ohjelma. Yliopistokeskusten kehittämistä jatkettiin. Yliopistojen rakennerahastovaroin toteuttamat tutkintoon johtavat koulutusohjelmat arvioitiin yliopistojen profiloitumisen ja aluevaikutusten näkökulmasta. Valtionvarainministeriö asetti yliopistojen toimitilakustannuksia seuraavan ohjausryhmän. Yliopistojen toimitilastrategioita ja toimitilahallintoa on kehitetty siten, että se kannustaa tilojen tehokkaaseen käyttöön ja kiinteistökustannussäästöihin.

Yliopistojen tutkintojärjestelmäuudistuksen toimeenpanoa ja opetuksen ja oppimisen tehostamista edistäviä toimia jatkettiin. Kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirrytään 1.8.2005 alkaen kaikilla muilla paitsi lääketieteellisellä ja hammaslääketieteellisellä alalla. Yliopistopintojen lyhentämisen toimenpideohjelmaa jatkettiin ja valmisteltiin yliopistolakiin muutosta opinto-oikeuden täsmentämiseksi. Yliopistojen opiskelijavalintoja kehitettiin tavoitteena opintoihin nopea sijoittuminen. Opiskelijavalintojen yhteistyötä koskeva selvitys valmistui. Käynnistettiin yhteishakujärjestelmäprojekti.

Vuosille 2004—2006 sovittiin suomen- ja ruotsinkielisen opettajankoulutuksen laajennuksista opettajatarvetyöryhmän esitysten pohjalta. Valmisteltiin esiopetuksen pätevöittämissä koulutuksen loppuraportti. Harjoittelukoulujen taloutta koskeneen selvityksen pohjalta valmisteltiin harjoittelukoulujen rahoitusmallivaihtoehtoja. Päätettiin hammaslääkärien aloituspaikkamäärien lisäämisestä. Muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien osalta laadittiin kaikki koulutustasot kattava suunnitelma aloituspaikkojen lisäyksistä. Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelman 2004—2006 toimeenpanoa jatkettiin.

Tiedepolitiikka Julkista tutkimusrahoitusta vahvistettiin hallituksen päättämien menokehysten mukaisesti. Korotettiin Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen myöntövaltuutta. Osallistuttiin valtion tiede- ja teknologianeuvoston tutkimusjärjestelmän rakenteiden arviointiin.

Osallistuttiin tiede- ja teknologianeuvoston Suomen tieteen ja teknologian kansainvälistämisstrategian valmisteluun. Valmisteltiin periaatteet suuria tieteellisiä infrastruktuureja koskevien hankkeiden käsittelyä varten. Sopimus Suomen liittymisestä ESO:on (European Southern Observatory) tuli voimaan.

Tutkimustiedon hyödyntämistä tehostettiin mm. osallistamalla korkeakoulukeksintölain valmisteluun. Alueellista innovaatiotoimintaa edistettiin koulutus- ja tiedepolitiikan alue-

strategian mukaisesti. Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi ministeriö vahvisti toimenpideohjelman työryhmän suositusten pohjalta ja varautui ohjelman rahoitukseen. Asetettiin työryhmä valmistelemaan suosituksia avoimen tieteellisen julkaisemisen edistämiseksi.

Suomen Akatemian kansainvälinen arviointi julkistettiin. Tutkijakoulujärjestelmän kehittämistä jatkettiin mm. laatimalla työryhmässä tutkijankoulutuksen laatua koskevat suositukset. Käynnistettiin uusi tutkijakoulujen hakukierros. Tutkijanuran kehittämiseksi ministeriö asetti työryhmän.

Tutkimuksen tukipalveluita tuettiin mm. vahvistamalla yliopistojen infrastruktuuria Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen kautta. Tietohuollon instituutioiden ja rakenteiden kehittämistä jatkettiin mm. valmistelemalla työryhmässä kansalliskirjaston toimialan laajentamista vuodesta 2006 alkaen sekä käynnistämällä arkistolaitoksen ja Varastokirjaston arvioinnit.

Aikuiskoulutus Aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaa (Noste-ohjelma) jatkettiin. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämis lupien uudistamista vuoden 2006 alusta lukien valmistellut työryhmä teki ehdotuksen lisäkoulutuksen järjestäjäverkosta, koulutuksen laadusta sekä rahoituskysymyksistä. Lupiin ehdotetaan otettavaksi määrällinen sääätely sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä.

Laadittiin yhdessä vapaan sivistystyön ohjausryhmän kanssa suunnitelma vuosien 2005-2008 suuntaviivaohjauksesta. Hyväksyttiin vapaan sivistystyön suuntaviivaohjauksen käynnistäminen sekä sen asteittaisen etenemisen tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2005-2008.

Aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten parantamista koskevasta selvityksen pohjalta valmisteltiin suunnitelma ehdotusten jatkotoimista.

Opintotuki Opintotuen kannustavuuden kehittämiseksi laaditun ohjelman pohjalta asetettu työryhmä laati ehdotuksen opintolainajärjestelmää koskevat muutoksista ja tutkinnon tavoiteajassa suorittamisen perusteella myönnettävän verovähennyksen perusteista.

Perustuslain edellyttämät opintotuen ja koulumatkatuen säädösmuutokset sekä YTV:n alueen seutuliikenteen matkalippujen kustannusten nousun vuoksi valmistellut koulumatkatuen myöntämisperusteita koskevat muutokset tulivat voimaan 1.8.2004. Valmisteltiin uuden opintopisteisiin perustuvan opintojen mitoitustapojen käyttöönoton edellyttämä muutos opintotukiasetukseen. Varattiin määräraha asumislisän vuokratilanteen korottamiseksi 214,44 eurosta 252 euroon 1.11.2005 lukien.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka *Taide- ja kulttuuriperintö* Valmisteltiin valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittisen periaatepäätöksen toteuttamissuunnitelmaa. Suunnitelma taidetoimikuntajärjestelmän kehittämiseksi valmistui. Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiin ja sosiaaliturvaan liittyvien toimenpiteiden toteuttamista jatkettiin seurantaraportin pohjalta (Taisto II). Selvitys kuvataiteilijoiden työtiloista ja tilantarpeesta sekä tilojen lisäämisestä valmistui.

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamissuunnitelmaa valmisteltiin. Luovuus ja kulttuurikasvatus -hankkeesta koostettu raportti julkaistiin verkossa. Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittisen ohjelman ja valtioneuvoston muotoilupoliittikkaa koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa jatkettiin. Jälkimmäisestä valmistui Muotoilu 2005! -ohjelman seurantaraportin raportti.

Teattereiden valtionosuusjärjestelmän kehittämistä valmisteltiin. Valmisteltiin museolain ja -asetuksen muuttamista tavoitteena kehittää ja ohjata museotoimintaa vahvempien museoyksiköiden aikaansaamiseksi. Vammaiset ja kulttuuri -toimikunta (2003—2005) julkaisi

syksyllä 2004 ehdotuksen toimenpideohjelmaksi kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantamisesta. Valtion taidemuseon yhteydessä on toiminut vuodesta 2003 lähtien valtakunnallinen *Kulttuuria kaikille* -neuvontapalvelu.

Opetusministeriö ja Suomen Kansallisoopperan säätiö allekirjoittivat aiesopimuksen oopperan toimintaedellytysten turvaamisesta vuosina 2005-2009. Suomen merimuseon uusia toimintiloja koskevan vuokrauksen esisopimus allekirjoitettiin Kotkan kaupungin kanssa. Museo avautuu uusissa tiloissa kesällä 2008. Kulttuuriperinnön digitointia jatkettiin osana hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa.

Pohjoismaiden ministerineuvostossa jatkettiin pohjoismaisen elokuvapalkinnon perustamisen valmistelua sekä pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön organisaatioiden ja työtapojen kokonaisarviointia. Asetettiin kulttuuri- ja tiedeinstituuttilinjauksia ja instituuttistrategiaa valmisteleva työryhmä.

Viestintäkulttuuri Jatkettiin Kirjastopoliittisen ohjelman (2001) ja opetusministeriön Kirjastostrategia 2010 (2003) toteuttamista. Harkinnanvaraista rahoitusta on suunnattu standardien mukaisten kirjastojärjestelmien hankintaan, verkkopalvelujen kehittämiseen sekä lasten ja nuorten lukemisharrastuksen edistämiseen. Kuntien välistä kirjastoyhteistyötä on tuettu informaatio-ohjauksella ja starttiavustuksilla.

Jatkettiin Kulttuuri tietoyhteiskunnassa -strategian (2010) toteuttamista. Harkinnanvaraista rahoitusta kohdennettiin erityisesti sisältötuotannon tuotekehittämiseen. Jatkettiin radio- ja televisiotoiminnan arkiston perustamista koskevia valmisteluja.

Tekijänoikeuslainsäädännön muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle maaliskuussa. Esitys sisälsi muun muassa tietoyhteiskunnan tekijänoikeuksia koskevan direktiivin mukaisia muutoksia.

Laadittiin hallituksen Mediaväkivaltaohjelma lapsiin kohdistuvan väkivaltaviihteen rajoittamiseksi. Lastenkulttuurin asemaa kehitettiin toteuttamalla lasten- ja nuortenelokuvan teemavuosi Filmihillo. Valmisteltiin luonnos audiovisuaalisen politiikan strategiaksi vuoteen 2010.

Viides suomalais-venäläinen Kulttuurifoorumi järjestettiin Turussa ja valmisteltiin opetusministeriön taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelma. Käynnistettiin ensimmäisen maiden välisen yhteistyöohjelman valmistelu sekä osallistuttiin EU:n ja Venäjän välisen kulttuurisen yhteistyön kehittämiseen.

Liikuntatoimi Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan liittyen tuettiin laajaa Hyvä Seura -ohjelmaa. Valtionavustusta myönnettiin 132 valtakunnalliselle liikuntajärjestölle. Opetusministeriö tuki terveyttä edistävää liikuntaa 2,1 milj. eurolla. Kunnossa Kaiken Ikää ohjelmassa tuettiin yhteensä 164 hanketta. Opetusministeriön käynnistämän Lasten ja nuorten liikuntaohjelman (2004—2007) painopisteinä olivat lasten ja nuorten liikunnan eettinen toiminta, seuratoiminnan paikallinen kehittäminen sekä 3.-9. luokkalaisten liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittäminen. Uudet tulosperusteiset valtionavustuskriteerit sekä niihin liittyvät yhteiskuntavastuun osa-alueet kuten antidoping, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus otetaan käyttöön 2007.

Opetusministeriön tuella toteutettavaan huippu-urheilun kehittämis- ja toimintavastuita valmistelleen työryhmän esitys valmistui 2004. Kahdeksalle urheilijaveteraanille, kahdelle nykyurheilijalle ja yhdelle yritykselle sekä kahdelle palloilumaajoukkueelle myönnettiin Pro Urheilu-tunnustuspalkinto. Valtion veroton urheilija-apuraha myönnettiin 70 urheilijalle.

Liikuntapaikka-avustuksilla tuettiin uimahallien ja liikuntasalien rakentamista. Lääninhallitukset avustivat erityyppisiä lähiliikuntapaikkoja. Käynnistettiin sukupuolivaikutusten arviointimenettely liikunta-alalla. Tuettiin liikuntasektoria laajasti palvelevia tietojärjestelmiä (SLUnet, LIPAS ja LUOVI). Osallistuttiin toimialalla mm. kansainvälisen dopinginvastaisen yleissopimuksen valmisteluun.

Nuorisotoimi Opetusministeriö asetti Kansalaisyhteiskunta 2006 toimikunnan osana kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman toteuttamista. Huolehdittiin hallitusohjelmaan liittyvän nuorisotyölain kokonaisuudistuksen valmistelusta. Nuorten sosiaalisesti vahvistamiseksi tuettiin noin 150 nuorten työpajaprojektia ESR-hankkeina sekä kansallisina pajahankkeina. Toimintaan osallistui yli 7 000 nuorta kuuden kuukauden toimintajaksossa. Valmisteltiin ehdotus nuorten työpajatoiminnan vakinaistamiseksi. Koululaisten iltapäivätoiminnan tukea osoitettiin yli 1 500 kerholle, jotka suunnattiin kevätkaudella 10-15 vuotiaille ja syyskaudella uuden järjestelmän edellyttämällä tavalla 3.-9. luokkalaisille.

Ennaltaehkäisevään päihde- ja huumetyöhön myönnettiin avustusta 51 hankkeelle. Nuorisotutkimusverkoston kautta myönnettiin tukea 25:lle nuorisotyötä ja hallintoa palveleville soveltavan tutkimuksen hankkeelle. Lisäksi tuettiin 101 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä sekä muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Järjestöavustuksiin voitiin tehdä merkittävä tasokorotus, samoin kuin kymmenen nuorisotyölain perusteella tuettavan valtakunnallisen nuorisokeskuksen toiminta-avustuksiin. Nuorten monipuolista ja pitkäjänteistä harrastustoimintaa edistävä Avartti-toimintaohjelma laajeni 50 paikkakunnalle. Osallistuttiin EU:n nuorisopoliittisten linjausten edelleen kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä EU:n uuden nuorisotoimintaohjelman (2007—2013) valmisteluun.

Kirkollisasiat Ministeriö asetti tammikuussa hautausoimilain seurantatyöryhmän, joka on mm. selvittänyt hautausoimilain vaikutuksia hautausoimen maksuihin. Ortodoksisen lainsäädännön uudistamistoimikunta jätti mietintönsä syyskuussa. Asetettiin työryhmä selvittämään rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien harkinnanvaraisen valtionavustusjärjestelmän toteuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maatalous ja maaseudun kehittäminen Keskeisten maataloustuotteiden tuotannon kehityksessä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia; sianlihan tuotanto kasvoi ja naudanlihan supistui. Uuden pellon raivaus kiihtyi. Baltian maiden EU-jäsenyys kiristi hieman kilpailua elintarvikemarkkinoilla Suomessa. Maataloustulo aleni noin 3 % lähinnä kustannusten nousun johdosta. Tukien merkitys tulokehityksessä korostui.

Hallitus päätti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen toteutustavasta Suomessa keväällä 2004. Uudistuksen keskeinen osa, tilatukijärjestelmä, toteutetaan ns. yhdistelmämallin mukaisena vuoden 2006 alusta lukien. Vuoden aikana jatkettiin tukimallin yksityiskohtien valmistelua ja yhteensovittamista tukijärjestelmäkokonaisuuteen. Uuden kokonaisuuden arvioidaan kohtuullisesti turvaavan maatalouden kannustavuuden ja terveen yrittäjyyden edellytysten säilymisen. Vuoden 2004 aikana vahvistettiin tilatukijärjestelmään liittyvien täydentävien ehtojen kansallinen sisältö. Käynnissä olevassa EU:n sokerijärjestelmän uudistuksessa pyritään turvamaan sokerintuotannon jatkuminen Suomessa. Vuonna 2004 CAP-tukia maksettiin 454,5 milj. euroa.

Vuoden 2004 alusta oli voimassa uusi liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen maa- ja puutarhataloudelle myönnetty nelivuotinen tukijärjestelmä. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhatuotteiden varastoinnin tukien lisäksi ympäristötuen kansallisen lisäosan käyttöönotto, investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotus. Etelä-Suomen tuen maksuvaltuudet alenevat asteittain. Samassa yhteydessä sovittiin LFA-tuen korotuksen käyttöönotosta Suomessa kansallisena lisäosana vuodesta 2005 alkaen ja sen huomioimisesta 141-tuissa. Lisäosan hyväksyminen komissiossa ajoittui aivan vuoden lopulle. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi. Kansallisia tukia maksettiin kertomusvuonna noin 621,3 milj. euroa.

Hallitus turvasi kehysneuvotteluissa maatalouden ympäristötuen rahoituksen jatkumisen nykytasoisena epävarmassa EU-rahoitustilanteessa. Vuosina 2005—2006 päättyviä ympäristötukisitoumuksia sovittiin jatkettavaksi v. 2006 loppuun. Asiaa koskeva kehittämissuunnitelman muutosesitys toimitettiin komission hyväksyttäväksi lokakuussa. Suomen Itämeren suoje-luohjelman vesiensuojelutavoitteiden toteuttamiseksi uusia erityistukisopimuksia tehtiin v. 2004 yli 43 000 hehtaarin alalle. Ympäristötuen piiriin on tullut noin 98 % peltoalasta ja noin 93 % viljelijöistä. Ympäristötukea maksettiin noin 294,7 milj. euroa. Luonnonhaitta-korvausta maksettiin noin 423,5 milj. euroa.

Kertomusvuonna maa- ja puutarhatalouden viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 794,1 milj. euroa eli noin 2,4 % enemmän kuin edellisvuonna. EU:n osuus tuesta oli noin 753,5 milj. euroa (42 %). Maatalouden interventiorahaston kautta ohjattiin EU:n kokonaan rahoittamia vientitukia sekä muita markkinoihin vaikuttavia tukia lähinnä elintarviketeollisuudelle yhteensä 98,0 milj. euroa eli 2 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Tulvavahinkoihin oli käytettävissä noin 5,7 milj. euroa ja satovahinkoihin noin 19,8 milj. euroa. Asuinrakennuksille aiheutuneiden tulvavahinkojen hakemukset käsiteltiin nopeutetussa aikataulusa.

Komissio edellytti artiklan 141 uuden ratkaisun yhteydessä investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloitustuen tukitasojen merkittävää korotusta. Korotusesitysten hyväksymisen viipyminen komissiossa siirsi päätöksenteon hakemuksista osin v. 2005 puolelle. Maatalouden investointien rahoituksen turvaamiseksi myös pitemmällä aikavälillä luovuttiin v. 2004 alusta uusien valtionlainojen myöntämisestä ja korotettiin vastaavasti korkotukilainojen myöntämisvaltuutta. Hallitusohjelman lisärahasta ohjattiin Maatilatalouden kehittämissuunnitelmaan 14 milj. euroa. Myönteisiä rahoitustukipäätöksiä tehtiin noin 6 900 hakemukseen. Korkotukilainoja myönnettiin noin 152,6 milj. euroa, valtionlainoja ennen v. 2004 jätettyjen hake-

musten nojalla noin 60,7 milj. euroa ja avustuksia noin 67,8 milj. euroa. Sikatalouden investoinnit peruskorjausinvestointeja lukuun ottamatta ovat markkinatilanteen johdosta olleet hakukiellossa joulukuusta 2002 lähtien.

Sukupolvenvaihdoksia rahoitettiin 1 060 kappaletta. Kansallisesti rahoitettavan luopumistukijärjestelmän piiriin tuli 624 tilaa vuonna 2004.

Maaseudun kehittämishankkeita ja yritysinvestointeja tuettiin yhteensä noin 135,1 milj. eurolla. Erilaisilla maaseudun kehittämistoimilla arvioidaan kuluvalla ohjelmakaudella luotavan yli 27 000 uutta tai korvaavaa työpaikkaa. ALMA-alueen hankkeiden kansallisesta rahoituksesta v. 2006 sovittiin. Kylätoiminnan kehittämiseen oli käytettävissä eduskunnan määrärahalisäyksen jälkeen 0,220 milj. euroa. Syksyllä valmistui neljäs maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma ja valtioneuvosto hyväksyi joulukuussa sen pohjalta laaditun maaseutupoliittisen erityisohjelman vuosille 2005—2006.

Elintarvikkeet ja terveys EU:n rehu- ja elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistus saatettiin v. 2000 hyväksytyn elintarviketurvallisuuden valkoisen kirjan pohjalta pääosin loppuun ja rehu- ja elintarvikehygieniää sekä rehujen ja elintarvikkeiden virallista valvontaa koskevat yhteisösäännökset hyväksyttiin.

Ehdotus uudeksi kansalliseksi elintarvikelaiksi valmistui ja lain edellyttämien alemmanasteisten säädösten valmistelu käynnistyi. Valtioneuvoston v. 2003 hyväksymän elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan periaatepäätöksen toimeenpano aloitettiin ja maa- ja metsätalousministeriö asetti osana periaatepäätöksen täytäntöönpanoa eläinlääkintähuollon uudistamishankkeen. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa rahoitettavaan ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan kokeilua laajennettiin siten, että siihen osallistui 28 seutua, joihin kuului lähes 200 kuntaa. Yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa valmisteltu kansallinen zoonosistrategia valmistui.

TSE-tautien ennalta ehkäisemiseksi muutettiin lainsäädäntöä ja toteutettiin edelleen EU:n edellyttämää valvontaohjelmaa. Yhteensä noin 130 000 nautaa tutkittiin BSE:n ja noin 1 600 lammasta ja vuohta scrapien varalta. Luonnonvaraisten eläinten rabiesrokotuksia itärajalla ja Venäjän Karjalassa jatkettiin. Eläinten sivutuotteita koskevan lainsäädännön edellyttämien toimenpiteiden voimaansaattamista jatkettiin. Raatokeräily laajennettiin kosemaan sikoja ja siipikarjaa sekä alle vuoden ikäisiä nautoja. EU:n eläinlääkintä- ja elintarviketoimisto (FVO) tarkasti sivutuoteasetuksen toimeenpanon tilanteen Suomessa ja totesi työn edenneen tyydyttävästi. Eläinten terveydenhuoltojärjestelmän kehittämistä jatkettiin aktiivisesti ja sikojen terveydenhuollon kustannuksista toimitettiin taloudelliset laskelmat ympäristötuen lisätoimenpiteeksi hyväksymistä varten. Nautojen terveydenhuollon kehittämistä jatkettiin ja aloitettiin lampaiden ja vuohtien terveydenhuoltojärjestelmän kehittäminen. Perustettiin pohjoismainen eläintautien kriisivalmiuden yhteistyöverkosto ja käynnistettiin yhteistyö.

Eläinten hyvinvointia koskevista säädöksistä merkittävimmät olivat EU:ssa hyväksytyt eläinten kuljettamista koskeva neuvoston asetus sekä koe-eläintoimintaa koskevan hallituksen esityksen valmistuminen.

Muuntogeenisten tuotteiden säännökset merkinnöistä ja hyväksyntämenettelystä tulivat voimaan huhtikuussa 2004 ja muuntogeenisten viljelykasvien sekä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maataloustuotannon rinnakkaiseloja pohtiva työryhmä aloitti työnsä.

EU:n komissio hyväksyi Suomen hakemuksesta Venäjän Euroopan puoleisesta osasta EU:n alueelle tuotavan havupuutavaran yhden prosentin tarkastusmäärävaatimuksen sadan prosentin sijasta. Komissio valmisteli luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista maataloutta koskevan eurooppalaisen toimintasuunnitelman. Torjunta-ainelakia muutettiin

siten, että torjunta-aineiden rinnakkaistuonti on mahdollista myös Suomessa. Rehustrategiaa valmisteleva laajapohjainen työryhmä sai työnsä valmiiksi keväällä.

EU:n laajentumisen myötä Helsingin sataman eläinlääkinnällisellä rajatarkastusasemalla tarkastettujen erien määrä putosi puoleen tuonnin muuttuessa sisämarkkinakaupaksi, kun taas Helsinki-Vantaan lentoaseman rajatarkastusasemalla tarkastukset lisääntyivät.

Metsätalous Hallitusohjelmaan ja hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvän Kansallisen metsäohjelman 2010 (KMO) toteutusta jatkettiin laajapohjaisena yhteistyönä. Metsänhoito- ja metsänparannustöiden määrissä ei tapahtunut suuria muutoksia edellisiin vuosiin verrattuna. Valtion rahoitus metsänhoito- ja metsänparannustöihin yksityismetsissä oli 64,5 milj. euroa. Valtion tuen kysyntä on tätä suurempi. Valtion rahoittamien metsänhoitotöiden laatuun on kiinnitetty huomiota niin valvonnassa, tiedotuksessa kuin neuvonnassakin. Ensiharvennusten määrä nousi hiukan. Puun energiakäyttö lisääntyi 2,4 milj. kuutiometriin niin, että KMO:n tavoite 5 milj. kuutiometriä vuosittain on saavutettavissa.

Kestävän metsätalouden rahoituslakiin hyväksyttiin muutos energiapuun korjuun ja hakeuksen tukijärjestelmän laajentamiseksi. Teollisuuden raakapuun käyttö lisääntyi selvästi pääasiassa tuontipuun käytön lisääntyessä. Tuontipuun määrä nousi 17 milj. kuutiometriin. Kotimaisen puun käyttö pysyi 6 milj. kuutiometrissä. Metsätalouden kannattavuutta kuvaava yksityismetsätalouden nettotulos laski puun reaalisten nettohintojen laskiessa. Metsäsektorin työllisyys säilyi edelleen vakaana ja korkeampana kuin metsäohjelmassa ennakoitiin. Erityisesti metsänhoitotyöt ja puun energiakäyttö sekä puutuoteteollisuus pitivät yllä työllisyyttä.

Uudet alueelliset metsäneuvostot aloittivat työnsä. Alueellisten metsäohjelmien tarkistustyö ohjeistettiin ja aloitettiin vuoden aikana. Kansallisen metsäohjelman osana toteutettavalla, viisivuotisella Metsäalan tulevaisuusfoorumi-hankkeella parannetaan metsäalan elinkeinöjen toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten ennakointia sekä lisätään tiedon tuottajien ja käyttäjien vuorovaikutusta. Metsäkeskusten ja Tapio-työryhmän ehdotusten toteutumisen arviointi valmistui ja luovutetaan ministerille vuodenvaihteen jälkeen.

Hallitus toteuttaa yhdessä alan yritystoiminnan kanssa PuuEurooppa -kampanjaa vuosina 2001 – 2005. Tavoitteena on lisätä erityisesti puun rakentamiskäyttöä Euroopassa, kasvattaa puutuotteiden vientiä ja turvata saavutetut tulokset Suomessa. Yhteistyö puutuotteiden kysynnän edistämiseksi saatiin käynnistettyä Venäjällä ja Puolassa. Kertomusvuonna valmisteltiin hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvät Puutuoteteollisuuden elinkenopoliittinen ohjelma ja Puurakentamisen edistämishjelma.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO:n toteutus on edennyt hyvin. Luonnonarvokaupan kokeiluhankkeessa tehtiin uusia sopimuksia Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa. Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkostoja rakennettiin neljällä kokeilualueella. METSO:n seuranta ja arviointi käynnistyivät. METSO-hankkeiden vastaanotto ja vaikutukset näyttävät ensimmäisissä arvioissa pääosin myönteisiltä. Monimuotoisuuden tutkimusohjelma MOSSE (2003—2006) on puolivälissä. Vuoden 2004 ohjelmassa oli 44 hanketta, joista 19 liittyi ensisijaisesti metsiin.

Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt kartoitettiin vuosina 1998—2004. Yksityismetsistä löydettiin runsaat 96 000 kohdetta yhteispinta-alaltaan noin 60 000 hehtaaria. Niiden osuus yksityismetsistä on 0,5 %.

Helsingissä järjestettiin lokakuussa suomalais-venäläinen metsähuippukokous molempien maiden pääministereiden johdolla. Suomen rahoittaman Luoteis-Venäjän kestävän metsätalouden ja biologisen monimuotoisuuden kehittämissuunnitelman toinen vaihe päättyi vuoden lopussa. Ohjelman jatkossa painopiste on koulutuksen kehittämisessä.

YK:n metsäfoorumi (UNFF) piti neljännen kokouksensa, jonka pääteemana oli metsien sosiaalinen merkitys. Ilmastopimuksen osapuolokokouksessa hyväksyttiin nk. "Hyvän menettelytavan ohjeet", joilla on paljon merkitystä metsien kannalta. EU:n metsäkysymyksissä tärkeällä sijalla on ollut komission tiedonanto sekä asetusluonnos EU:n ulkopuolelta tuotavan puutavaran laillisuuden valvonnasta. Kysymys on erittäin tärkeä Suomelle johtuen mahdollisista vaikutuksista Venäjältä tulevan puun tuontiin.

Kala-, riista- ja porotalous Elinkeinokalatalouteen liittyvät tehtävät hoidettiin yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan suuntaviivojen mukaisesti. Kalastusneuvosto oli joulukuussa 2003 päättänyt kiintiöityjen kalakantojen suurimmista sallituista saaliista vuodelle 2004. Itämeren kiintiöt perustuiivat Kansainvälisen Itämeren kalastuskomission (IBSFC) suositukseen. Suomen saamat kilohailin ja Pohjanlahden silakan kiintiöt suurensivat, turskan ja Itämeren pääaltaan lohikiintiöt pysyivät ennallaan. Sitä vastoin Itämeren pääaltaan silakan ja Suomenlahden lohen kiintiöt pienensivät.

Kiintiöiden käyttöasteet vaihtelivat n. 65 %:sta (pääaltaan silakka) n. 98 %:iin (Pohjanlahden silakka). Pyyntimäärät olivat: silakka n. 67 000 ja kilohaili n. 16 000 tonnia, turska n. 750 tonnia ja lohi n. 62 000 yksilöä. Silakan ja kilohailin saalismäärät kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuina, lohisaalis pysyi ennallaan, mutta turskan saalis aleni.

Kalastussääntöjen noudattamista valvottiin merellä ja kalasatamissa. Saaliskiintiöiden käyttöä seurattiin eikä kiintiöitä ylitetty. Tavoite silakan ympärivuotisesta kalastuksesta ja markkinoinnista toteutui. Silakan troolauskielto touko-elokuussa oli poikkeuksellisen pitkä, yli 3 kk, johtuen alkuvuoden suurista silakkasaaliista.

Maa- ja metsätalousministeriö ja TE-keskukset toteuttivat elinkeinokalatalouden rakenneohjelmaa sekä tavoite 1-ohjelmien kalatalousosia suunnitelmien mukaisesti. Suoritusvaraus myönnettiin Itä-Suomen tavoite 1-ohjelman kalatalousosalle sen erittäin hyvän edistymisen vuoksi.

Ministeriö jatkoi kalastuksenhoitomaksurekisterin aktiivista kasvattamista ja rekisterissä oleville henkilöille suunnattujen palveluiden kehittämistä. Kansalaisille jaettiin tehostetusti kalastusmaksuja ja -maksujärjestelmiä koskevaa tietoa mm. Kalataskun ja "Kalaan"-lehden välityksellä.

Tenojoella parannettiin Lapin TE-keskuksen kanssa mahdollisuuksia kalastusvälineiden vapaaehtoiseen desinfiointiin. Samalla selvitettiin desinfiointin tarkoituksenmukaista laajuutta ja toimivia toteuttamistapoja sekä valmisteltiin desinfiointia koskevia määräyksiä ja niihin liittyvää ohjeistusta.

Vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaa toteutettiin keskittymällä kalaistutusten tuloksellisuuden parantamiseen. Erityisesti kiinnitettiin huomiota istutusten ja niiden valvonnan ohjeistukseen sekä istukkaan laadun ja istutusten tuloksellisuuden parantamiseen. Laadittiin maa- ja metsätalousministeriön ohjeet kalatalousvelvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta sekä kalatalousmaksujen käytöstä. Lisäksi ministeriön toimesta valmisteltiin suositukset kalaistukkaiden laatuksiksi.

Hirvieläinten ja suurpetojen runsauden seurantamenetelmien kehittämistyötä jatkettiin. Aloitettiin valtakunnallisten hoitosuunnitelmien laadinnat Suomen susi-, merihylje- sekä peltopyykantojen hoitamiseksi. Hallikannan koon ja kannan kasvuvauhdin perusteella hallinpyynnin kestävää verotusmäärää nostettiin 395 yksilöstä 490 yksilöön.

Porotaloudessa annettiin valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2004/2005 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta. Porotalouden rakenteen kehittämiseksi tuen edellytyksenä ole-

va vähimmäisporomäärä pidettiin 80 eloporossa. Poronlihan menekkin edistämiseen myönnettiin 126 000 euron valtionavustus.

Vesitalous Vuoden 2004 alussa vesitilanne oli palautunut suuressa osassa maata lähelle keskimääräistä toista vuotta jatkuneen kuivuuden jälkeen. Tilanne muuttui kesällä, kun poikkeuksellisen rankat sateet aiheuttivat äkillisiä tulvia eri puolilla maata. Saimaalla aloitettiin 23.8.2004 Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännön perusteella lisäjuoksutus tulvauhan pienentämiseksi ja varastotilan saamiseksi lumen sulamisvesille. Vedenkorkeuden edelleen noudessa juoksutusta lisättiin vielä 1.11.2004. Vuoden 2004 lopussa Saimaan vedenkorkeus oli noin 50 cm ajankohdan keskiarvon yläpuolella.

Laki vesihuollon tukemisesta (686/2004) annettiin 30.7.2004. Tukea osoitetaan vesihuolto-toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on alueellisen yhteistyön aikaansaaminen, erityistilanteisiin varautuminen, vesihuollon parantaminen maaseudulla sekä vesien pilaantumisen ehkäiseminen tai tilan parantaminen. Maa- ja metsätalousministeriö asetti 27.2.2004 työryhmän selvittämään vesihuollon erityistilanteisiin varautumista.

Suomen ja Ruotsin hallitusten asettamien valtuuskuntien neuvottelut uudesta rajajokisopimuksesta ja siihen liittyvästä kalastussäännöstä saatiin päätökseen. Sopimus allekirjoitettiin 22.12.2004 Tukholmassa. Vuodesta 1971 lupaviranomaisena vesiasioissa toiminut rajajokikomissio lakkautetaan ja lupa-asioiden käsittely siirretään kansallisille viranomaisille. Samalla perustetaan uusi rajajokikomissio, jonka tehtävänä on edistää yhteistyötä vesienhoidon suunnittelussa, vesiensuojelussa ja tulviin varautumisessa.

Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö Maanmittaustoimitusten kysyntä kasvoi lähes 24 000 toimituksen tasolle. Uusimuotoisten tilusjärjestelyjen kysyntä kasvoi edelleen ja kysyntää ilmeni myös maakunnissa, joissa tilusjärjestelyjä ei ole aiemmin suoritettu. Maanmittausalan tuotteisiin ja palveluihin kohdistuu uusia vaatimuksia, mikä johtuu paikkatieto- ja paikannustekniikan käytön lisääntymisestä sekä digitaalisen tieto- ja sisältöteollisuuden yleisestä kehittämisestä. Maanmittausalan kansainvälistyminen jatkuu ja yhtenäisten koordinaattijärjestelmien, tietomallien ja muiden standardien käyttöönoton tarve Euroopan unionin alueella voimistuu. Kansallinen paikkatietostrategia 2005–2010 valmistui. Strategian valmistelussa on otettu huomioon EU:n paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamiseen tähtäävä direktiivin valmistelu.

Hallinto Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli Elintarvikeviraston, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen ja Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen yhdistämistä uudeksi, koko elintarviketuotantoketjun valvonnan ja tutkimuksen kattavaksi virastoksi.

Ministeriö teki joulukuussa 2004 päätöksen hallinnon kehittämisen ja toimintojen alueellistamisen tavoitteista ja toimenpiteistä. Maatalous- ja maaseutuhallinnon uuden viraston sijaintipaikasta tehdään esitys toukokuun 2005 loppuun mennessä.

Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskuksen kehittämistä jatkettiin. Laitoksen toiminnan vaikuttavuuden ja reagoitakyvyn parantamiseksi laadittiin laitokselle pitkän aikavälin talouden tasapainottamisohjelma, jonka mukaan mm. laitoksen henkilömäärää vähennetään ja voimavaroja keskitetään strategiassa määritellyille painopistealueille.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Kotimaan henkilöliikenteen ennustetaan kasvaneen vajaan 2 prosenttia vuonna 2004. Kansainvälisen liikenteen matkustajamäärien ennustetaan kasvaneen 5 prosenttia. Linja-autoliikenteen matkustajien määrän ennustetaan pysyneen ennallaan, kun taas rautateillä kaukoliikenteen arvioidaan kasvaneen noin 2 prosenttia. Henkilöautojen määrän lisääntyi yli 3 % ja linja-autojen 3,5 prosenttia vuoden 2004 aikana. Lentoliikenteessä matkustajien määrä kasvoi 11 prosenttia kertomusvuonna. Kotimaan liikenteessä kasvua oli 6 prosenttia, ulkomaan matkustajamäärät kasvoivat puolestaan 14 prosenttia. Laivaliikenteessä kansainväliset matkustajamäärät kasvoivat 3,5 prosenttia, kun taas rannikon ja sisävesien matkustajamäärät laskivat prosentin.

Kotimaan tavaraliikennesuoritteiden ennustetaan kasvaneen noin 2 prosenttia vuonna 2003. Rautateiden tavaraliikenteen suoritteiden ennakoitaan kasvaneen vajaan prosentin, tavaramäärän kuitenkin vähentyessä noin 2 prosenttia. Tieliikenteessä kuljetettu kokonaistavaramäärä tammi-syyskuussa oli prosentin suurempi kuin vuoden 2003 vastaavana ajankohtana, suorite puolestaan kasvoi 6 prosenttia. Kuorma-autojen määrä on lisääntynyt yli 7 prosenttia ja pakettiautojen 9 prosenttia. Kansainvälisen tavaraliikenteen ennustetaan pysyneen vuoden 2003 tasolla. Satamien ulkomaan tavaraliikenne kasvoi lähes 3 prosenttia kertomusvuonna. Lentoliikenteessä kotimaan posti- ja rahtimäärät laskivat 11 prosenttia, ulkomaanrahtien kasvaessa lähes 10 prosenttia. Yhteensä lentorahtit lisääntyivät 7,6 prosenttia.

Viestinnän ja tietoyhteiskuntapalveluiden markkinat ja toiminta on ollut kasvussa 1990-luvulta lähtien ja toimialan merkitys hyvinvoinnin tuottajana vahvistuu entisestään, vaikkakin toimialan kehitykseen on viime vuosina liittynyt useita epävarmuustekijöitä. Tietoyhteiskuntakehitys heijastuu koko yhteiskuntaan ja luo uusia mahdollisuuksia palvelujen tarjonnalle ja kilpailukyvyyn kehittämiseksi. Viestintämarkkinoita leimasi kertomusvuonna edelleenkin konvergenssikehitys eli teletoiminnan, tietotekniikan ja sähköisen joukkoviestinnän lähentyminen. Teknologinen kehitys jatkuu nopeana, mutta tulevaisuudessa entistä tärkeämmäksi tulee käyttäjälähtöinen palvelukehitys.

Tietoyhteiskuntapalvelujen tarjonnan ja kysynnän lähtökohtana on luoda suotuisa ympäristö elinkeinotoiminnan harjoittajille, jotta ne voivat kehittää ja tarjota käyttäjille korkealaatuisia ja helppokäyttöisiä tietoyhteiskuntapalveluja edullisesti ja tasapuolisesti sekä ottaa käyttöön uutta viestintäteknologiaa ja tietoyhteiskuntapalveluja siten, että Suomi säilyy eturivin tietoyhteiskuntana. Lisäksi tavoitteena on parantaa käyttäjien luottamusta tietoyhteiskuntapalvelujen turvalliseen käyttöön sekä lisätä kansalaisten valmiuksia käyttää tietoyhteiskuntapalveluja.

Liikenneverkko Talouspoliittisen ministerivaliokunnan vuonna 2003 asettama ministerityöryhmä laati ehdotuksen liikenneinfrastruktuurin ylläpitämisen ja kehittämisen yleisistä linjauksista seuraavan kymmenen vuoden aikana sekä väylätoiminnan tarkemmista painotuksista tämän hallituskauden aikana. Työryhmä esitti aloitettavaksi vuosina 2005—2007 noin 1,4 miljardin euron arvosta isoja liikenneverkon kehittämisinvestointeja. Lisäksi liikenneverkon kunnossapitoa tehostettaisiin 340 miljoonalla eurolla ns. teemapaketeilla, joista jokaiseen kootaan samantyyppisiä pienempiä hankkeita eri puolilta maata.

Investointiohjelma on mitoitettu siten, että liikenneverkon kehittämisen volyyymi säilyisi aikaisempien hallituskausien tasolla. Työryhmä esitti myös hankkeiden kiireellisyysjärjestyksen, jonka talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi eräin lisäyksin. Hankkeiden käynnistämistä päätetään hallituksen kehyspäätöksen yhteydessä ja myöhemmin talousarviokäytössä. Työryhmä suositti myös, että elinkaarimalli otettaisiin aktiivisesti käyttöön liikenneväylähankkeiden rahoituksessa. Työryhmä esitti, että suurista hankkeista kaikkiaan

viisi toteutettaisiin elinkaarimallilla. Työryhmä listasi myös hallituskauden jälkeisiä suuria kehittämishankkeita vuoteen 2013 asti, joiden arvo on noin 1,8 miljardia euroa.

Vuoden 2004 ensimmäisessä lisätalousarviossa aloitettiin E18 Muurla—Lohja – elinkaarihankkeena, sopimusvaltuudeltaan 700 miljoonaa euroa. Hyväksyessään vuoden 2005 talousarvion eduskunta hyväksyi hankkeiden Tornion meriväylän sekä Hakamäentien, Helsinki –hankkeet aloittamisen. Kaikki nämä hankkeet sisältyivät ministerityöryhmän esitykseen. Teemapakettien toteuttaminen on aloitettu vuoden 2004 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Turvallisuus Tieliikenteessä kuolleiden määrä tulee ennakkotietojen mukaan olemaan 370 – 380 vuonna 2004. Edellisenä vuonna kuoli 379 henkilöä. Yli kaksi kolmasosaa liikenteessä kuolleista menehtyi kohtaamis- ja suistumis-onnettomuuksissa. Poikkeuksellisen tuhoisa tieliikenneonnettomuus oli linja-auton ja perävaunullisen kuorma-auton kohtaamis-onnettomuus maaliskuussa Konginkankaalla, missä kuoli 23 henkilöä. Myönteistä oli jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuuskehitys.

Kertomusvuonna on annettu hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta (104/2004 vp), joka koskee pääasiassa ajokorttiseuraamusten tehostamista. Laki on vahvistettu ja se tulee voimaan maaliskuun alusta 2005. Tieliikennelain muutos lääkäriin ilmoitusvelvollisuudesta (113/2004) vahvistettiin tulemaan voimaan 1.9.2004. Vuoden 2004 syksyllä aloitettiin uuden liikenneturvallisuuksuunnitelman laatiminen vuosille 2006-2010. Osana nopeusrajoitusten yleisohjeen tarkistamista uudistettiin ohjeet talvinopeusrajoituksista, jotka tulivat voimaan syksyllä 2004.

Merenkulku Suomen talous on voimakkaasti riippuvainen ulkomaankaupasta. Valtaosa ulkomaankaupasta, viennistä noin 90 prosenttia ja tuonnista noin 70 prosenttia, tapahtuu meritse. Kauppa on siten riippuvainen ympärivuotisista toimivista meriyhteyksistä ja käytettävissä on oltava riittävästi jäävahvisteista tonnistoja. Suomen huoltovarmuuden sekä talvisen merenkulun ja saaristomerenkulun hallitsevan kotimaisen merenkulkijatyövoiman säilymisen kannalta on tärkeää, että riittävä osa aluksia säilyy Suomen alusrekisterissä.

Useissa kilpailijamaissa on viime vuosina lisätty varustamoille myönnettävien julkisten tukien määrää. Suomalaisten varustamojen kilpailukyvyyn turvaamiseksi myös Suomessa tukia on laajennettu. Lastialusten osalta nk. alusluettelotukea laajennettiin vuonna 2001. Tuki kattaa merenkulkijoiden ennakonpidätysten ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen lisäksi myös työnantajan suorittamat lakisääteiset eläke- ja vakuutusmaksut. Tuen määrä oli noin 39,1 miljoonaa euroa vuonna 2004. Matkustaja-alusten miehistökustannusten alentamiseksi siirrytään vuoden 2005 alusta lukien nk. nettopalkkajärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta toimitettuja ennakonpidätyksiä vastaavan määrän. Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Tätä koskeva lainsäädäntö on hyväksytty ja saatettu voimaan vuoden 2004 aikana. Tämän vuositasonvaikutus oli noin 23,6 miljoonaa euroa vuonna 2004. Miehistötukea saavien lastialusten määrä oli vuoden 2004 lopussa 109 ja matkustaja-alusten 12. Lisäksi laki tonnistoverosta on tullut voimaan 20.11.2002. Tämä mahdollistaa varustamojen osalta siirtymisen voiton verotuksesta aluksen vetoisuuden mukaan määrättyyn tonnistoveroon. Laki koskee sekä lastialuksia että matkustaja-aluksia. Tämän vaihtoehdon on kuitenkin valinnut vain yksi pieni varustamo.

Joukkoliikenne Itsekannattavaa liikennettä täydentävillä kannattamattoman liikenteen osuilla, kaupunki-, seutu- ja työmatkalippujärjestelmien avustamisella sekä joukkoliikenteen kehittämistoimilla on edesautettu alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon saavuttamista ja tuettu tasapainoista aluekehitystä. Erityisesti maaseudulla joukkoliikenteen toimintaedellytykset ovat kuitenkin kysynnän vähentymisen ja liikenteen hoidon kustannustason nousun takia edelleen heikentyneet. Yhteiskunnan korvaamien kuljetusten kustannusten nousun hillitse-

miseksi on edistetty palvelulinjojen ja kutsujoukkoliikenteen käyttöönottoa. Matkojen yhdistelyn periaatteista tehtiin periaatesopimus keskeisten toimijoiden kesken ja työtä jatkettiin laatimalla hankinta-asiakirjamallit matkojen yhdistelykeskusten toteuttamiseksi. Läänihallitukset ovat aloittaneet neuvottelut alueellisten matkojen yhdistelykeskusten määrittämiseksi. Joukkoliikenteen valtakunnallinen informaatioportaali (reittiopas) on rakenteilla ja saadaan koekäyttöön vuoden 2005 talvella. Joukkoliikenteen esteettömyysstrategian toteuttaminen on aloitettu tutkimus- ja kehittämissuunnitelmalla sekä perustamalla esteetön kunta-verkosto. Joukkoliikenteen uusi kolmevuotinen tutkimusohjelma on aloitettu.

Omistajaohjaus Valtioneuvosto asetti valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden omistajaohjauksen johtoryhmän. Sen tehtävänä on varmistaa, että omistajaohjaustoimenpiteiden valmistelu ja toteuttaminen ovat yhdenmukaisia koko valtionhallinnossa.

Valtio myi 250 miljoonaa kappaletta TeliaSonera AB:n osakkeita, joista se sai myyntituloja yhteensä noin 1 123 miljoonaa euroa ennen palkkioita. Kaupan jälkeen Suomen valtion osuus yhtiön osakkeista on noin 13,8 prosenttia. Suomen valtio on saanut TeliaSoneran ja sitä ennen Soneran osakemyynneistä yhteensä 7,7 miljardia euroa.

VR Yhtymä Oy maksoi ylimääräistä osinkoa 40 miljoonaa euroa, joka kohdennettiin rata-verkon päällysrakenteiden uusimisen nopeuttamiseen.

Neljän vuoden siirtymäkausi päättyi Tieliikelaitoksessa vuoden 2004 lopussa. Tieliikelaitos maksoi voitontuloutuksena valtiolle perustamisensa yhteydessä sovitun 1 299 000 euron lisäksi 5 000 000 euron ylimääräisen voitontuloutuksen, joka käytettiin Tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttamiseen.

Merenkulkulaitoksesta eriytettiin vuoden 2004 alusta lukien kaksi valtion liikelaitosta, Varustamoliikelaitos ja Luotsausliikelaitos. Merenkululaitokselle jäivät kaupparenkulun toimintaedellytyksiä koskevat tilaaja- ja viranomaistehtävät.

Ympäristö Vuonna 2004 eduskunta hyväksyi vuoden 2005 talousarvion käsittelyn yhteydessä valtuuden, jossa Merenkululaitos ja Suomen ympäristökeskus hankkivat yhdessä jäänmurto- sekä ympäristönsuojelutehtävien palveluja.

Vuonna 2004 valmistui hallinnonalan ympäristöjärjestelmästä arviointiraportti (LVM:n julkaisu 57/2004), jonka pohjalta käynnistettiin hallinnonalan uuden ympäristöohjelman valmistelutyö. Uusi ohjelma kattaa vuodet 2005—2010 ja se on tarkoitettu hyväksyä alkuvuodesta 2005. Ympäristöohjelman eräänä keskeisenä tavoitteena on jatkossakin, että liikenteen kasvihuonepäästöt ovat vuonna 2010 korkeintaan vuoden 1990 tasolla, mikä on ollut lähtökohta myös laadittaessa kansallista ilmastostrategiaa. Ilmastostrategian toimia on toteutettu. Lisätoimia tarvitaan erityisesti ajoneuvojen energiatehokkuuden parantamiseksi ja liikenteen kasvun hillitsemiseksi.

Liikenteen meluongelmat ovat kasvamassa erityisesti taajamissa. Huhtikuussa 2004 valmistui työryhmän ehdotus meluntorjunnan valtakunnalliseksi toimintaohjelmaksi (Suomen ympäristö 696). Toimintaohjelma ohjaa hallinnonalan meluntorjuntatyötä vuoteen 2020 saakka.

Liikenteen aiheuttamat ilmanlaadun ohjearvojen ylitykset ovat viime vuosien aikana vähentyneet, mutta hiukkasten ja typenoksidien osalta ylityksiä tapahtuu edelleen. Tilannetta parannetaan edelleen tiukkenevin teknisin normein, jotka koskevat sekä ajoneuvoja että polttoaineiden laatua. Tutkimuksessa on panostettu tietämyksen lisäämiseen pienhiukkasista, niiden vaikutuksista ja vähentämiskeinoista.

Muiden keskeisten ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi jatkettiin liikennejärjestelmään, maankäyttöön, yksittäisten liikennehankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä liikenne-

välineisiin kohdistuvia toimenpiteitä. Ministeriö toteutti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kestäväen kehityksen mallikuntaprojekteja. Yhteistyötä kansalaisjärjestöjen, kuntien, ministeriöiden ja muiden toimijoiden kesken kestävien liikennemuotojen edistämiseksi on jatkettu.

Viestintäverkot Kertomusvuonna seurattiin heinäkuussa 2003 voimaan tulleen viestintämarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksen täytäntöönpanoa. Uudistuksen taustalla olleiden sähköisen viestinnän direktiivien notifiointiprosessissa kävi ilmi, että Euroopan yhteisöjen komissio ei enää hyväksynyt Suomessa noudatettua puheluiden hinnoittelumallia eräiltä osin ja että sitä koskevaa sääntelyä olisi muutettava pikaisesti. Hallitus antoi tätä muutosta koskevan esityksen eduskunnalle keväällä 2004. Eduskunnalle annettiin keväällä 2004 myös radiolain muuttamista koskeva hallituksen esitys. Esityksellä on tarkoitus korjata radiolain soveltamiskäytännössä havaittuja epäkohtia ja puutteita.

Hallitus antoi eduskunnalle kesäkuussa 2004 verkkotunnuslakia koskevan muutosesityksen. Hallituksen esityksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että myös yksityishenkilöt voivat hakea suomalaista verkkotunnusta. Myönnettävä verkkotunnus voisi jatkossa myös helpommin perustua luonnollisen henkilön nimeen. Joulukuussa 2004 eduskunnalle annettiin eurooppalaisen viestintätoimisto ECO:n perustamista koskeva hallituksen esitys. ECO:n tehtävänä on toimia eurooppalaisen posti- ja telehallintojen välisen konferenssin sähköisen viestinnän komitean asiantuntijajäsenenä radioviestintään ja televiestintään liittyvissä asioissa.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kansallisesta laajakaistastrategiasta 29.1.2004. Strategian tavoitteena on, että nopeat tietoliikenne yhteydet saataisiin kaikkien kansalaisten ulotuille vuoden 2005 loppuun mennessä. Strategiaan kuuluu 50-kohtainen toimenpideohjelma, jonka kaikkien toimenpiteiden toimeenpano on käynnissä. Toimenpideohjelman toteutumista koordinoi liikenne- ja viestintäministeriön asettama työryhmä, joka luovutti ensimmäisen väliraporttinsa laajakaistakehityksen tilasta valtioneuvostolle 7.12.2004. Väliraportin mukaan mahdollisuus hankkia kiinteän verkon laajakaistainen tiedonsiirtoyhteys oli saatu ulotettua 1.12.2004 mennessä 94,1 prosentille suomalaisista kotitalouksista. Kasvua kahden vuoden takaiseen tilanteeseen oli noin 20 prosenttiyksikköä.

Keväällä 2004 valtioneuvosto muutti kolmannen sukupolven matkaviestinverkkojen toimilupia. Uusissa toimiluvissa on määritelty ehdot muun muassa verkkojen yhteiskäytölle ja kansalliselle verkkovierailulle. Kertomusvuonna valtioneuvosto myönsi Suomen Erillisverkot Oy:lle toimiluvan verkkopalvelun tarjoamiseen viranomaisverkkona toimivassa matkaviestinverkossa.

Media Vuotta 2004 voidaan pitää digitaalisen television läpimurtovuotena. Kertomusvuoden lopussa digitaalinen televisioverkon peittoalue laajeni siten, että 96 % kotitalouksista oli sen piirissä. Digitaalisten lähetysten vastaanotossa tarvittavien laitteiden kauppa vilkastui loppuvuonna siten, että 22 %:lla kotitalouksista oli kyseinen laite. Myös digitaalisten ohjelmien tarjonta lisääntyi huomattavasti. Vuoden lopulla digitaalisessa televisioverkossa välitettiin 11 vapaasti vastaanotettavaa televisiokanavaa ja 4 maksullista kanavaa sekä Yleisradion ja kaupallisten toimijoiden radiokanavaa. Valtioneuvosto teki maaliskuussa 2004 periaatepäätöksen siirtymisestä kokonaan digitaaliseen televisiotoimintaan 31.8.2007. Kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien analogisten toimilupien ehtoja muutettiin siten, että luvat ovat voimassa mainittuun päivään saakka. Kertomusvuonna jatkettiin interaktiivisten palvelujen kehittämistä tukevaa klusteriohjelmaa (Arvid) ja asetettiin työryhmä suunnittelemaan ja hoitamaan digitaaliseen televisioon siirtymisen viestintää ja seuraamaan tiedon tarvetta ja perillemenoa.

Vuonna 2004 valtioneuvosto käsitteli neljä radiotoimilupien siirtoa koskevaa asiaa ja myönsi kolme uutta toimilupaa. Vuoden 2004 lopussa valtioneuvosto julisti haettavaksi

toimiluvat alueellista digitaalista televisiotoimintaa varten seitsemällä alueella mukaan luki-en pääkaupunkiseutu.

Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan resurssien turvaamiseksi televisiomaksua päätettiin korottaa vuoden 2005 alusta. Ministeriön asettama parlamentaarinen työryhmä, jonka yhtenä tehtävänä oli tehdä ehdotus Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestämisestä, jätti mietintönsä lokakuussa. Työryhmä ehdotti televisiomaksun säilyttämistä Yleisradion rahoituksen perustana ja maksun korottamista myös analogisten lähetysten lopettamisen jälkeen vuoteen 2010 asti vuosittain kustannustasoa vastaavasti lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Työryhmä ehdotti myös, että toimilupamaksusta luovuttaisiin kokonaan digitaalisen lähetystoiminnan osalta.

Viestinnän sääntelyn lähtökohtana on sanavapaus ja toimialan niin sanottu itsesääntely. Kertomusvuonna ministeriö osallistui aktiivisesti Internetin laittoman ja haitallisen sisällön torjumiseen liittymään työhön etenkin EU:n piirissä.

Lehdistötukea myönnettiin kertomusvuonna 13,6 milj. euroa, josta noin kuusi miljoonaa euroa myönnettiin lehdistötukilautakunnan esityksen mukaisesti niin sanottuna valikoivana tukena.

Tietoyhteiskuntapolitiikka, tietoturva ja tietosuoja Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmassa liikenne- ja viestintäministeriö on vastannut kolmesta keskeisestä toimenpidekokonaisuudesta: tietoturvallisuudesta, laajakajaistyhteyksistä ja digitaalisesta televisiosta. Tietoyhteiskuntaohjelman puitteissa liikenne- ja viestintäministeriö on lisäksi käynnistänyt yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa arviointihankkeen sähköisen kaupankäynnin strategian tarpeesta. EU:ssa liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut eEurooppa-ohjelman asiantuntijatyöryhmän työhön, eEurooppa-ohjelman toimeenpanon seurantaan Suomessa sekä komission uuden tietoyhteiskuntapolitiikan valmisteluun. Globaalilla tasolla liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen valmisteluun sekä erityisesti Internetin hallinnointia käsittelevän työryhmän työhön.

Kansallista tietoturvastrategiaa on toteutettu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla 22 hankkeen muodossa. Hankkeisiin on osallistunut laaja joukko sekä hallinnon, elinkeinoelämän kuin kansalaisyhteiskunnankin edustajia. Strategian toimenpiteiden yhteensovittamisesta on vastannut tietoturvallisuusasioiden neuvottelukunta. Strategian toteuttamisessa on panostettu erityisesti tietoturvallisuustilannekuvan luomiseen sekä tietoturvariskien analysointiin ja niiltä suojautumiseen. Osana kansallista tietoturvastrategiaa järjestettiin helmikuussa 2004 yhteistyössä eduskunnan kanssa kansallinen tietoturvapäivä. Hallitus on myös osallistunut tietoturvallisuusalan kansainväliseen yhteistyöhön aktiivisesti. Suomi toimii EU:n tietoturvaviraston ENISAN hallituksen puheenjohtaja. Myös roskapostin vastaiseen toimintaa on osallistuttu aktiivisesti niin EU:n piirissä kuin globaalisti mm. OECD:n piirissä.

Uusi sähköisen viestinnän tietosuojalaki astui voimaan 1.9.2004. Lain tavoitteena on varmistaa sähköisen viestinnän luottamuksellisuus ja yksityisyyden suoja sähköisiä viestintäverkkoja käytettäessä sekä asettaa yleiset normit tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi niin teleyrityksille kuin yhteisötilaajillekin. Laissa säädetään mm. tunnistamistietojen ja paikkatietojen käsittelystä sekä suoramarkkinoinnista sähköisiä viestintävälineitä käytettäessä. Lain tultua voimaan sille on asetettu seurantaryhmä, jonka tarkoituksena on seurata lain vaikutuksia sekä arvioida muutostarpeita. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on koonnut sähköisen viestinnän tunnistamistietojen tallentamistarvetta arvioivan työryhmän, jonka toimikausi jatkuu toukokuun 2005 loppuun. Tietosuojakysymykset ovat olleet näkyvästi esillä myös EU:ssa, sillä keväällä 2004 neuvoston käsittelyyn tuli puitepäätösluonnos tunnistamistietojen yleisestä tallentamisvelvollisuudesta.

Tietoyhteiskunnan kehittämistä edistetään myös hyödyntämällä uusinta teknologiaa liikenteen palveluiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Liikenne- ja viestintäministeriö valmisteli yhteistyössä hallinnonalan kanssa liikenteen telematiikan strategian, jossa esitetään lähivuosien linjaukset, toimenpiteet ja rahoitustarpeet telematiikan hyödyntämisestä liikenteen alalla. Ministeriö käynnisti myös laajan uuden liikenteen telematiikan tutkimusohjelman (AINO-ohjelma), joka painottaa erityisesti ajantasaisen tiedon ja uusien innovaatioiden hyödyntämistä liikenteen palveluissa.

Postitoiminta Hallituksen esitys postitoimintalain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle marraskuussa. Esityksessä postin yleispalvelun laatustandardin tavoitetasoa ehdotetaan alennettavaksi 95 prosentista 85 prosenttiin. Ehdotuksen mukaan seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuista kotimaan kirjelähetyksistä vähintään 85 prosenttia tulee olla perillä seuraavana työpäivänä. Lisäksi tavoitetasoa täsmennettäisiin siten, että seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuista lähetyksistä 98 prosenttia tulee olla perillä viimeistään toisena työpäivänä. Lainmuutos mahdollistaisi jakelun aikaistamisen harvaan asutuilla alueilla ja loisi edellytyksiä sanomalehtien jakelun parantamiselle maaseutumaisissa kunnissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Ministeriö vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti elinkeinopolitiikan asiantuntijaorganisaationa yritysten toimintaedellytyksistä, kansalaisten aseman turvaamisesta markkinoilla ja valtion yritysomaisuuden hoidosta. Ministeriön visio on, että Suomi on kestävä taloudellisen kehityksen ja korkean työllisyyden maa, jossa menestys perustuu huippuosaamiseen, luovuuteen, yrittäjyyteen, alueiden elinvoimaan, toimiviin markkinoihin ja kansainvälisyyteen. Hallinnonalan määrärahat olivat kertomusvuoden talousarviossa ja lisätalousarvioissa yhteensä 1 007 275 000 euroa ja henkilöstömäärä noin 6 700 henkilötyövuotta.

Teknologiapolitiikka Teknologiarahoituksen kasvu jatkui hallitusohjelman mukaisesti. Hallinnonalan määrärahoista teknologiarahoituksen osuus oli 52,3 prosenttia eli 526,6 miljoonaa euroa. Merkittävin lisäys 7,5 miljoonaa euroa suunnattiin Teknologian tutkimuskeskuksen (Tekes) avustusmomentille. Erytystä huomiota kiinnitettiin yritysten kasvua tukevaan liiketoimintaosaamiseen muun muassa Tekesin hankkeissa.

Tulosohjauksen yhteydessä ja erillishankkeina jatkettiin teknologia-alan laitosten kanssa t&k-rahoituksen vaikuttavuuden arviointia. Vaikuttavuusmittareita kehitettiin yhteistyössä Tekesin kanssa käytettäväksi laajemminkin valtionhallinnon tulosohjauksessa. Turvatekniikan keskuksen kanssa kehitettiin puolestaan turvallisuustasoa kuvaavia indikaattoreita.

Osana tiede- ja teknologianeuvoston julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteiden arviointia ministeriö teetti selvitykset välittäjäorganisaatioista ja Valtion teknillisestä tutkimuslaitoksesta (VTT) sekä valtion sektoritutkimusjärjestelmän kehittämisestä yhteistyössä opetusministeriön kanssa. Toimenpiteet VTT:n arvioinnin pohjalta käynnistyivät syksyllä.

Ministeriön ja Tekesin yhteinen teknologian tutkimuksen ohjelma teknologian mahdollisuuksista ja vaikutuksista yhteiskuntaan sekä elinkeinoelämään jatkui väliarvioinnin suositusten pohjalta. Ennakointia jatkettiin tulevaisuuden muutosvoimia koskevilla selvityksillä.

Kertomusvuonna pidettiin tieteellis-teknologisen yhteistyökokoukset Japanin, Yhdysvaltojen ja Kiinan kanssa. Syksyllä ryhdyttiin yhdessä Tekesin ja Finpron kanssa perustamaan innovaatiokeskusta Shanghaihin. Keskus palvelee pk-yrityksiä niiden pyrkiessä Kiinan markkinoille ja esittelee suomalaisosaamista sekä investointikohteita kiinalaisyrityksille.

Komission tiedonantoon tutkimuksen 7. puiteohjelmasta valmisteltiin kannanottoja EU-tutkimus- ja teknologiajaostossa. Jaoston yhteyteen perustettiin teemaryhmiä käsittelemään ehdotuksia yhteistyön laajentamisesta muun muassa perus- ja turvallisuustutkimukseen sekä teknologiayhteisöihin. Erilliset linjauspaperit hyväksyttiin EU:n roolista avaruusalan ja fuusioenergian tutkimuksessa.

Jatkuvan parantamisen sovellukset ja yritysten omat kehittämisohjelmat osoittautuivat yritysten laatukäsityksiä ja -toimintatapoja selvittäneen raportin mukaan hyödyllisimmiksi. Turvallisuuslainsäädännön uudistuksista valmistuivat sähköturvallisuuslainsäädännön osittaisuudistuksen toinen vaihe ja jalometallituoteasetuksen muutos. Myös räjähdysvaarallisia aineita koskeva hallituksen esitys annettiin.

Teknologia-alan laitosten alueellistamishankkeessa tehtiin päätös Geologian tutkimuskeskuksen Kokkolan alueyksikön perustamisesta. Tekes ja VTT tekivät omat esityksensä toimintojen alueellistamisesta.

Malminetsintä jatkui vilkkaana Itä- ja Pohjois-Suomessa. Edelliseen vuoteen verrattuna myönnettiin kaksinkertainen määrä valtauserauksia ja valtauksiakin huomattavasti enem-

män. Vireillä on kymmenkunta lupaavaa kaivosprojektia. Odotettavissa on myös uusia kaivospäätöksiä.

Yrityspolitiikka Laadittiin keskeisten sidosryhmien kanssa kasvuyrittäjyyden toimintaympäristön kehittämistä kartoittanut selvitys, jonka toimenpidesuositukset liittyivät yrittäjyyden osalta Suomi maailmantaloudessa -selvitykseen Suomen kilpailukyvyn vahvistamiseksi.

Käynnistettiin uuden yritystukilain valmistelua varten ulkopuolinen arviointitutkimus, jossa arvioidaan nykyisen yritystukilain mukaisten tukien vaikuttavuutta ja toimivuutta. Lisäksi käynnistettiin uuden rakennerahastokauden valmistelua varten EU-ohjelmien eri tuki-instrumentteja ja niiden vaikuttavuutta arvioiva ulkopuolinen tutkimus. Yritystukien vaikuttavuusarvioinnin luotettavuuden parantamiseksi laadittiin esiselvitys mahdollisuuksista luoda ekonometrisissä tutkimuksissa tarvittava julkista tutkimusrahoitusta ja elinkeinotukia koskeva tietokanta. Laadittiin yrityspalveluita ja niiden kehittämistä koskeva selvitys, jonka pohjalta perustettiin laaja työryhmä tehostamaan yrityspalveluiden vaikuttavuutta.

Finnvera Oyj:n vienninrahoitusta, kotimaan pk-rahoitusta ja organisaatiota sekä niiden kehittämistä koskeva kansainvälinen arviointi valmistui. Sen sisältämät toimenpide-ehdotukset käsiteltiin Finnvera 2004 -työryhmässä, jonka raportin pohjalta käynnistettiin tarvittavien toimenpiteiden – muun muassa djauksen uudistaminen – toteuttaminen. Finnveran kotimaan rahoituksen kohdeyritysten väljennettyä toimialamääritelmää, yhtiön pääomasijoitus-toiminnan edellytysten selkeyttämistä ja Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittaman takausprovisiotuen käyttöönottoa koskevat lakimuutokset hyväksyttiin. Myös yhtiön rahoitus-toimintaa koskevat valtioneuvoston sitoumukset muutettiin siten, että korkotukien tasoa alennettiin ja valtion tappiokorvausosuutta lisättiin alkavien yritysten ja kasvuyritysten osalta.

Finnvera tytäryhtiöt Suomen Vientiluotto Oy ja Fide Oy fuusioitiin. Osana valtion vientitakuu- ja erityistakausjärjestelmän kehittämistä hyväksyttiin valtion alustakauksia koskevan lain kehittämistä ja selkiinnyttämistä koskevat muutokset.

TE-keskusten asiakaspalvelun sekä kansainvälistymis- ja teknologiapalvelujen vahvistamista jatkettiin lisäämällä niiden teknologiayksiköiden resursseja. Alueellinen ja seudullinen yhteistyö lisäsi yrityspalvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta. TE-keskusten yhteydessä toimivien yrityspalvelupisteiden palveluja koottiin tehokkaiksi palvelukokonaisuuksiksi verkostoitumalla muiden seudullisten yritystoimintaa edistävien organisaatioiden kanssa. Seudullisia yrityspalvelupisteitä on nyt 25.

TE-keskusten tulosohejausta kehitettiin edelleen strategisempaan suuntaan. Ennakointi kytkettiin tiiviimmin tulosjohtamiseen. Tulosohejauksen kehittäminen on toteutettu yhdessä työministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Toiminnassa korostui kehittämisspalvelujen, yritysrahoituksen sekä tutkimus- ja kehittämisrahoituksen integrointi asiakkaiden tarpeita vastaavien palvelukokonaisuuksien rakentamiseksi erityisesti kasvuyrittäjyys huomioiden. Tähän yhteistyöhön osallistuiivat TE-keskusten lisäksi muun muassa Tekes, Finnvera, Finpro, PRH ja Keksintösäätiö. Yritysassiakkaiden palvelumallia tukevan ASKO-tietojärjestelmän kehittäminen käynnistettiin.

TE-keskuksissa otettiin käyttöön pk-yritysten liiketoimintaosaamista tukeva asiantuntijapalvelu sekä yritysten verkostoitumiskyvyn arviointi- ja kehittämisspalvelu Verkstoreittaus. TE-keskuksista valmistui ulkoinen evaluointi, jonka perusteella käynnistettiin kehittämiss-toimenpiteet.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n siemenrahoitusohjelma käynnistyi. Selvitysmiesraportti aloittavien innovaatioyritysten siemenrahoituksen ja palvelujärjestelmän kehittämisestä valmistui ja sen keskeiset ehdotukset sisällytettiin Suomi maailmantaloudessa -selvityksen

loppuraporttiin. ETLA:lta tilattu tutkimus rahoituksen markkinapuutealueista valmistui. Laadittiin ministeriön ulkomaisten investointien edistämiseksi linjaus, jonka pohjalta investointien edistämistä ja Invest in Finland -säätiön toimintaa tehostetaan.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka Valtioneuvoston periaatepäätöksellä hyväksyttiin uusi kuluttajapoliittinen ohjelma vuosille 2004—2007. Kuluttajaviraston ja Kuluttajavalituslautakunnan toimintojen kehittämistyötä jatkettiin suoritettujen arviointien pohjalta. Kuluttajavalituslautakunnan 1.9.2005 tapahtuvaa siirtoa oikeusministeriön hallinnonalalle valmisteltiin.

Elintarvikkeita koskeva uusi pakkausmerkintäasetus annettiin ja työryhmäehdotus uudeksi elintarvikelaiksi valmistui. EU:ssa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys kuluttajaviranomaisten yhteistyötä koskevasta asetusehdotuksesta sekä markkinoinnin puitedirektiiviehdotuksesta. Elintarvikkeiden terveysväittämiä koskevan asetusehdotuksen käsittely jatkui EU:ssa.

Kertomusvuonna saatettiin voimaan uusi kilpailunrajoituslaki, jolla harmonisoitiin kansallinen kilpailulainsäädäntö EY-kilpailusääntöjen kanssa. Ministeriön ja Kuntaliiton yhteistyönä perustettu hankintaneuvontayksikkö aloitti Kuntaliiton yhteydessä helmikuun alussa ja hankintalain uudistamista pohtinut työryhmä jätti mietintönsä marraskuussa. Palvelujen vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoilla edistävän palveludirektiiviehdotuksen käsittely aloitettiin neuvostossa.

Annettiin esitys laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta ja hyväksyttiin uusi kosmetiikkalaki. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta tuli voimaan, samoin yrityskeskittymien valvontaa koskevan EY-asetuksen muutokset. Vähittäiskauppaa koskevan selonteon valmistelun tueksi asetettiin työryhmä. Kilpailututkimuksen kehittämistä varten perustettu Kilpailuinstituutti aloitti toimintansa huhtikuussa.

Kansainvälistymispolitiikka Vientifoorumi sai valmiiksi viennin ja kansainvälistymisen edistämisen (vke) kansallisen strategian. Eri vke-toimijat sovittavat omat strategiansa kansallisen strategian mukaisiksi.

Toimialakohtaisilla kansainvälistymisavustuksilla tuettiin verkottumista ja kansainvälistymisvalmiuksien kehittämistä edistäviä hankkeita, kuten vientirenkaita sekä kansainvälistymistään aloittavien yritysten kumppanuusohjelmia. Myös Puueurooppa-hanketta tuettiin. Vientirenkaiden toimintaa koskeva selvitys valmistui.

Aloitettiin Finpron vientikeskusten alueellista kattavuutta koskeva selvitystyö. Käynnistettiin Finpron avulla toteutettava kolmevuotinen Kiina-kampanja ja osallistuttiin Aichiin maailmannäyttelyn yhteispohjoismaisen osaston valmisteluun.

Energiapolitiikka Hallituksen esitys päästökauppalainsäädännöksi valmisteltiin ja saatettiin voimaan. Ministeriö toimitti eduskunnan talousvaliokunnalle selvityksen päästökaupan toimeenpanotilanteesta EU:ssa ja Suomessa. Valmisteltiin päästökaupan käynnistämiseen tarvittavat asetukset sekä valtioneuvoston päätös päästöoikeuksien myöntämisestä. Komissio hyväksyi Suomen kansallisen jakosuunnitelman sekä eräiden pienten kaukolämpölaitosten sisällyttämisen päästökaupan piiriin.

Vuonna 2005 valmistuvan uuden kansallisen ilmasto- ja energiastrategian valmistelu jatkui. Sen yhteydessä uusitaan päästökauppalainsäädäntöä ja valmistellaan vuosia 2008—2012 koskevat ratkaisut päästöoikeuksista.

Kivihiilen käytön rajoittamista sähkön ja lämmön tuotannossa selvittänyt toimikunta luovutti mietintönsä kesäkuussa. Toimikunta katsoi, ettei merkittäviä kivihiilen nykyistä käyttöä koskevia lisärajoituskeinoja tulisi päästökaupan lisäksi toteuttaa.

Päästökaupan vaikutuksia energiantuotannon muihin taloudellisiin ohjauskeinoihin selvittänyt työryhmä antoi mietintönsä elokuussa. Mietinnön analyysit ja tulokset palvelevat kansallisen ilmastostrategian uusimistyötä. Selvitysmies valmisteli raportin päästökaupan vaikutuksista energiankäyttäjiin ja tuottajiin. Päästökaupan taloudellisia ja muita vaikutuksia selvitettiin muutenkin laajalti. Myös uusiutuvan energian ja energiansäästön uusittujen edistämishjelmien toteuttamista jatkettiin.

Hallituksen esitykset sähkö-, kaasu- ja markkinaoikeuslain muutoksiksi valmisteltiin ja saatettiin voimaan niin, että Suomi voisi täyttää muun muassa EY:n energiasisämarkkinadirektiivien vaatimukset verkkoliiketoimintojen valvonnasta ja oikeudellisesta eriyttämisestä. Myös tarvittavat asetukset saatettiin voimaan.

Teollisuuden Voima Oy:n viidennen ydinvoimalan rakentamislupahakemuksen käsittely aloitettiin tammikuussa. Lupapäätöstä valmisteltiin siten, että päätös voitaisiin tehdä vuoden 2005 alussa. Ydinturvallisuustutkimusohjelma SAFIR ja ydinjätehuollon tutkimusohjelma KYT siirrettiin uuteen rahoitusmalliin, jossa Valtion ydinjätehuoltorahasto on ohjelmien suurin rahoittaja.

Omistajapolitiikka Valtioneuvosto teki helmikuussa valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen, jossa tuodaan esille valtion omistajapolitiittiset tavoitteet ja lähtökohdat yhtiöissä tapahtuvaa päätöksentekoa varten.

Periaatepäätökseen liittyen talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi kannanoton yhtiöiden palkitsemispolitiikasta. Se otti kantaa myös julkisesti noteerattujen valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallitusjäsen ehdokkaiden nimeämismenettelyyn. Sen mukaan olisi tärkeää, että yhtiökokous nimeäisi valiokunnan, joka valmistelisi seuraavalle yhtiökokoukselle ehdotuksen yhtiölle nimitettävän hallituksen palkkioista ja kokoonpanosta. Valtio tulee myös esittämään yhtiökokouksissa keväällä 2005 sellaisia yhtiöjärjestyksen muutoksia, joilla hallitusten ja hallintoneuvostojen jäsenten yläikäraja nostetaan valintahetkellä 68 vuodeksi nykyisin yleisimmin noudatetusta 65 vuodesta.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi kesäkuussa kannanoton, jonka mukaan valtion omistamien markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjaus keskitetään yhteen omistajaohjausyksikköön, joka aloittaa toimintansa 1.1.2007. Omistajaohjaus keskitetään kahdessa vaiheessa siten, että ensimmäiseksi perustetaan omistajaohjauksen johtoryhmä ja sitten omistajaohjausyksikkö. Valtioneuvosto asetti kesäkuussa johtoryhmän, jonka tarkoituksena on varmistaa, että omistajaohjaustoimenpiteiden valmistelu ja toteuttaminen ovat yhdenmukaisia koko valtionhallinnossa.

Valtion enemmistöomistuksessa olevan Fortum Oyj:n esittämä toteutussuunnitelma öljyliiketoiminnan irrottamisesta konsernista hyväksyttiin. Tarkoituksena on, että valtiosta tulee Fortum Oil Oyj:n enemmistöomistaja.

Kemira Oyj:n ylimääräinen yhtiökokous päätti syksyllä osingonjaosta, joka mahdollisti Kemira GrowHow Oyj:n irrottamisen Kemira-konsernista. Kemira GrowHow Oyj listattiin ja valtiosta tuli sen suurin osakkeenomistaja noin 30 prosentin osuudella.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on talouspoliittisen ministerivaliokunnan valtuuttamana alikirjoittanut esisopimuksen osakekaupasta, jossa valtio myy Vapo Oy:n osakkeita Metsäliitto Osuuskunnalle 46,9 miljoonan euron kauppahintaan. Valtion omistusosuus laskee kaupan toteutuessa nykyisestä 66,6 prosentista 50,1 prosenttiin.

Suomen valtio myi Kemijoki Oy:n B-sarjan osakkeita noin 7 miljoonan euron kauppahintaan ja valtion omistusosuus yhtiöstä laskee alimmillaan 50,1 prosenttiin.

Yrittäjyyden politiikkaohjelma Yrittäjyyden politiikkaohjelman toteuttaminen jatkui suunnitelmien mukaisesti. Vuosina 2003—2004 toteutussuunnitelman viisi osa-aluetta ovat olleet yrittäjyyskasvatus ja -neuvonta, yritysten perustaminen, kasvu ja kansainvälistyminen, yritystoimintaan vaikuttavat verot ja maksut, alueiden yrittäjyys sekä yrityksiä koskevat säädökset ja markkinoiden toimivuus.

Yritysverotuksen uudistukseen osallistuminen oli merkittävä osa politiikkaohjelman toimintaa. Yritys- ja pääomaverotusta koskeva uudistus, yrittäjäksi ryhtyvälle tarkoitetun starttirahan myöntämisedellytysten laajennus sekä yrittäjien sosiaaliturvan ensivaiheen kiireelliset muutokset tulivat voimaan 1.1.2005.

Yrittäjyyden toimintaympäristön kannalta ongelmallista lainsäädäntöä kartoittanut yrittäjyyden politiikkaohjelman säädöstyöryhmä jätti tammikuussa raporttinsa, jonka sisältämän toimenpide-ehdotuksen pohjalta ministeriö asetti 1.12. lukien kolmivuotisen hankkeen lainsäädännön yritysvaikutusten arvioinnin tehostamiseksi. Uudet yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen linjaukset julkistettiin huhtikuussa. Ne kattavat läpäisyperiaatteella koko koululaitoksen, jonka lisäksi yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan myös kaikessa opettajankoulutuksessa.

Kesäkuussa julkaistiin ministeriön vuosittainen yrittäjyyskatsaus, jonka tehtävänä on muodostaa yleiskuva yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaedellytyksistä ja kehitystrendeistä. Sen kautta voidaan myös arvioida politiikkaohjelman toimenpiteiden vaikutusta yritysten ja yrittäjien toimintaolosuhteisiin.

Hallinto Ministeriön tulosohjauksessa korostuivat valtion tulosohjaus- ja tilivelvollisuus-uudistuksen asettamat vaatimukset, joihin liittyen ministeriön julkinen tilinpäätöskannanotto annettiin kesäkuussa. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen kannustava palkkausjärjestelmä kattoi vuoden lopussa noin 70 prosenttia koko hallinnonalan yksiköistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Yleistä Hallitusohjelman sisältämien laajojen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työelämän kehittämisohjelmien toimeenpano leimasi sosiaali- ja terveysministeriön toimintaa vuonna 2004. Ministeriön vastuulla olevat asiat on ryhmitelty kuuteen asiakokonaisuuteen; terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen, työelämän vetovoiman lisääminen, syrjäytymisen ehkäisy ja hoito, toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva sekä lapsiperheiden hyvinvointi ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Hallitusohjelman toimeenpano eteni ministeriön vastuualueella hyvin.

Sosiaalimenoihin käytettiin vuonna 2004 noin 40 miljardia euroa, josta valtion talousarvion kautta rahoitettiin kolmannes. Sosiaaliturvaa koskeneet uudistukset sekä valtionosuuksien lisäys vahvistivat palvelujärjestelmän toimivuutta ja sosiaalimenojen kestävä rahoitusta. Sosiaalimenojen BKT-osuus nousi hieman edellisestä vuodesta, ollen noin 27,0 %. Osuus oli EU:n keskitasoa (EU-15). Eniten ovat kasvaneet vanhuuteen sekä sairauteen ja terveyteen liittyvät menot. Ne muodostavat yli puolet sosiaalimenoista.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen Terveys 2015 –kansanterveysohjelman toimeenpanossa painotettiin väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämistä ja hallinnonalojen välistä terveyttä edistävää yhteistyötä hallinnon eri tasoilla. Tartuntatautien torjunnassa toimittiin vastustuskykyisten bakteerien leviämisen ehkäisemiseksi sekä vahvistettiin uudistettu rokotusohjelma. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjumiseksi perustettiin Kansanterveyslaitokseen vastuuyksikkö. Terveyttä edistävän liikunnan painotuksena oli ikääntynyt väestö. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien kuntoutuskokeiluja jatkettiin.

Tupakoimattomuuden edistämiseksi valmisteltiin toimenpiteitä tupakoinnin vähentämiseksi ja tehostettiin tupakasta vieroitustoimintaa. Perusterveydenhuollossa painotettiin alkoholihaittojen vähentämistä. Lasten ja perheiden terveyden edistämiseksi julkaistiin kuntien käyttöön uudistettu ravitsemus- ja lastenneuvolaopas. Neuvolatoiminnassa painotuksena oli varhainen puuttuminen lasten terveysriskeihin sekä vanhemmuuden ja erityistukea tarvitsevien perheiden tuki. Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen Työterveyshuolto 2015 –työterveyshuollon kehittämislinjaukset. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen voimavaroja sekä koulutusta vahvistettiin.

Alkoholipolitiikassa vuosi 2004 oli poikkeuksellinen alkoholin tuontirajoitusten poistuttua, verotuksen alennuttua ja Viron liittyttyä EU:n jäseneksi. Alkoholin kulutus kasvoi. Monivuotisen alkoholiohjelman toimeenpano käynnistyi keväällä. Sen toteuttamisessa ovat mukana mm. kunnat, järjestöt, kirkot sekä valtion keskus- ja aluehallinnon organisaatioita. Sosiaali- ja terveysministeriö teki eri tahojen kanssa kumppanuussopimukset.

Työelämän vetovoiman lisääminen Työllisyys kehittyi kertomusvuonna myönteisesti, etenkin 55-59-vuotiaiden työllisyys koheni. Työolojen pääosin myönteinen kehitys jatkui. Työtapaturmien ja ammattitautien määrä on viime vuosina laskenut. Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden merkittäviä syitä olivat edelleen mielenterveyden häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Kiire, stressi ja jaksaminen säilyivät työelämän keskeisinä haasteina. Työpaikkatason painotuksina olivat työkykyä ylläpitävä toiminta ja työhyvinvointi.

Työturvallisuuslain uudistus saatettiin loppuun. Työsuojeluhallinnon valvontatehtäviä sisältävät yhdenvertaisuuslaki ja ulkomaalaislaki tulivat voimaan ja työsuojelun valvontalain uudistamiseksi asetettu kolmikantainen toimikunta sai ehdotuksensa valmiiksi. Työsuojeluvantaa tehostettiin uudistamalla työsuojelupiirien aluejakoa siten, että piirien lukumäärä väheni kahdeksaan. Veto-ohjelmaa (2003—2007), jonka tavoitteena on työelämän vetovoiman ja työikäisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, alettiin toteuttaa täysipainoisesti. Työtapa-

turmaohjelma (2002–2005) jatkui. EU:n piirissä tapahtuva työturvallisuuteen liittyvä normitus- ja kehitystyö jatkui. Pohjoismaisessa arviointiraportissa Suomen työsuojelutoiminta osoittautui hyvin järjestetyksi.

Työelämän vetovoimaa vahvistava eläkeuudistus tulee voimaan vuoden 2005 alusta. Uudistuksella kannustetaan ikääntyvien työssäkäynnin jatkamista, tavoitteena eläkkeellesiirtymisiän nostaminen 2–3 vuodella. Vanhuuseläkeikä muuttuu joustavaksi; eläkkeelle voi jäädä 63-vuotiaana, mutta jatkaa työelämässä 68 vuoden ikään. Eläkeuudistus sisältää useita työssä jatkamista tukevia kannustimia sekä tukee eläkkeiden kestävää rahoitusta. Kuntien ja valtion eläkkeet uudistuvat samoin periaattein kuin yksityisellä sektorilla. Valmistelua yksityisen sektorin työeläkelakien yhdistämiseksi yhdeksi laiksi jatkettiin. Työttömyysturvaa laajennetaan koskemaan eräissä tilanteissa 65–68-vuotiaita.

Toimenpideohjelmaa pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämiseksi jatkettiin. Kertaratkaisuna vuosina 1941–1947-syntyneille, erityisen pitkään työttöminä olleille aletaan maksaa työmarkkinatuen sijasta kansaneläkkeen ja ansaitun työeläkkeen suuruista eläketukea. Ikääntyvien työllistymistä helpotetaan poistamalla työeläkemaksun ikäriippuvuus ja tasamalla viimeisen työnantajan vastuuta työkyvyttömyyseläkkeestä työnantajien kesken.

Työn ja perheen yhteensovittamista helpotetaan laajentamalla pienten lasten osittaisen hoitovapaan korvausta, parantamalla vanhempainvapaiden etuuksia ja korottamalla työnantajille maksettavaa vuosilomakustannusten korvausta. Kertomusvuonna sovittiin sairausvakuutuksen laajan rahoitusuudistuksen periaatteista ja rahoitusvastuista. Uudistus tulee voimaan vuonna 2006.

Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito Köyhyysriski oli Suomessa edelleen EU-maiden alhaisimpia. Kotitalouksien väliset suhteelliset tuloerot kasvoivat lievästi vuonna 2003. Toimeentulotuen käyttö väheni. Pienituloisten osuus on kasvanut perheissä, joissa on alle kouluikäisiä lapsia.

Asunnottomuus, samoin pitkäaikaistyöttömien määrä väheni. Syrjäytymisen vähentämisen kannalta tärkeimpiä hallituksen käynnistämiä ohjelmia olivat kansallinen terveydenhuollon hanke ja sosiaalialan kehittämishanke, työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi toteutettavat toimenpiteet, sosiaalinen työllistäminen, asunnottomuuden vähentämishankkeet sekä oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittäminen. Merkittäviä hankkeita syrjäytymisen ehkäisyssä ovat varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin, maahanmuuttajien kotouttamisen tukeminen sekä hankkeet, jotka liittyvät kansallisten alkoholi- ja huumeainehankkeiden toimeenpanoon ja rikollisuuden ehkäisyyn. Eri ohjelmien ja hankkeiden välistä yhteistyötä ja koordinaatiota tiivistettiin.

EU:n avoin koordinaatiomenetelmä tiivistä kansallista yhteistyötä köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisissa toimenpiteissä. EU:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen kansallisen toimintasuunnitelman 2004–2005 toteuttaminen oli puolivälissä. Vaikeimmin työllistettävien osalta oli käynnissä useita heidän työllistymistään tukevia toimia.

Toimivat palvelut ja kohtuullisen toimeentuloturva EU-maita koskeneen kyselyn perusteella kansalaisten tyytyväisyys terveydenhuollon palveluihin säilyi muihin EU-maihin verrattuna hyvänä. Kansallisen terveysprojektin toimeenpanoa jatkettiin. Hoitoon pääsyä koskevat kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon, potilaslain ja asiakasmaksulain muutokset hyväksyttiin. Muutokset tulevat voimaan 1.3.2005. Osana hoitoon pääsyn turvaamista laadittiin yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet. Terveyskeskusten toiminnan ongelmia ja niiden ratkaisuja selvitettiin laajalla kenttäkierroksella. Seudullisen yhteistyön vahvistaminen oli erityisenä painotuksena. Tavoitteena on myös tehostaa laboratorio-, kuvantamis- ja tietoteknologiapalveluiden järjestämistä nykyistä suurempina kokonaisuuksina.

Vuonna 2003 aloitettu lääkevaihto toimi hyvin ja se on tuottanut vuositasolla 88 miljoonan euron säästön. Lääkkeiden erityiskorvattavuus muutettiin hakemusmenettelyksi; päätökset tekee Lääkkeiden hintalautakunta. Kertomusvuonna selvitettiin mahdollisuutta luopua lääkkeiden hintoja nostavasta apteekkimaksusta. Sähköisen lääkemääräyksen kokeilu aloitettiin.

Kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonnan tuloksellisuuden parantamiseksi tarkoitettua yhteistoimintakokeilua jatkettiin. Kansallisen kemikaalistrategian valmistelua jatkettiin. Geeniteknikkalain muutos hyväksyttiin syksyllä 2004.

Sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpano jatkui koko kertomusvuoden ajan tiiviisti. Ohjelman päätavoitteita ovat sosiaalipalvelujen tasavertainen turvaaminen asuinpaikkakunnasta riippumatta. Keinona on erityisesti seudullisen yhteistyön lisääminen.

Sosiaalihuoltolain muutos hyväksyttiin; sen mukaan sosiaalialan henkilöstön täydennyskoulutus tulee lakisääteiseksi syksystä 2005 alkaen. Esitys sosiaalialan henkilöstön kelpoisuusehtoja koskevaiksi lainsäädännöksi annettiin syksyllä. Kuntien toiminnallisten kehittämishankkeiden valtionavustusjärjestelmää koskeva suunnittelu- ja valtiosuuslain muutos vahvistettiin. Sisäasianministeriön johdolla tehtiin kertomusvuonna esitys kuntien rahoitus- ja valtiosuusperusteiden tarkistamiseksi. Siihen liittyen sosiaali- ja terveysministeriö tarkisti omia sosiaali- ja terveydenhuollon valtiosuusien määräytymisperusteita.

Valtioneuvosto päätti syksyllä 2004 sotainvalidien ja rintamaveteraanien itsenäistä selviytymistä tukevista linjauksista vuosille 2004—2007. Voimavaroja lisätään veteraanikuntoutukseen sekä laajennetaan sotainvalidien kuntapalveluja.

Perhepolitiikassa toteutettiin perhepoliittisen strategian linjauksia hallitusohjelman mukaisina toimenpiteinä. Kertomusvuonna päätettiin lasten kotihoidon tuen sekä yksityisen hoidon tuen tasokorotuksista. Lastensuojelussa käynnistettiin laaja kehittämisohjelma lastensuojelukäytäntöjen uudistamiseksi. Hallitus antoi eduskunnalle esityksen lastensuojelulain muutoksesta, jolla säädellään laitoshuollossa oleviin huostaan otettuihin lapsiin kohdistuvia pakotteita ja rajoitustoimenpiteitä. Päätettiin perustaa Suomeen lapsiasiainvaltuutetun toimisto.

Kertomusvuonna valmistui laaja sosiaali- ja terveydenhuollon tietotuotannon uudistamista ja kehittämistä koskeva selvitystyö, Tieto 2005. Tavoitteena on kehittää ja rationalisoida hallinnonalan tietotuotantoa ja työnjakoa.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Vuonna 2004 valmistui hallituksen esitys tasa-arvolain uudistamiseksi. Ehdotus täsmentää syrjinnän kieltoa ja työnantajien tasa-arvosuunnittelovelvoitetta. Ministeriön asettama selvityshenkilö selvitti samanpalkkaisuusohjelman laatimisedellytyksiä. Tasa-arvosuunnitelmiin ehdotetaan sisällytettäväksi mm. palkkakartoitus. Hallitus hyväksyi periaatepäätöksenä kaikki hallinnonalat kattavan tasa-arvo-ohjelman, joka sisältää lähes sata hanketta ja toimenpidettä tasa-arvon edistämiseksi eri hallinnaloilla. Tasa-arvo-ohjelma sisältää myös kaikkia hallinnaloja koskevan tasa-arvon valtavirtaistamisen menetelmän, jolla sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulma otetaan huomioon kaikessa ministeriöiden päätöksenteossa, valmistelussa ja tulossopimuksissa.

Kansainvälinen toiminta Sosiaali- ja terveysministeriö osallistui aktiivisesti terveys- ja sosiaalipalveluiden osalta EU:n uuden perustuslain valmisteluun. Lissabonin strategian toimeenpanon tehostamiseen liittyvää uutta sosiaalipoliittista ohjelmaa valmisteltiin ministerineuvostossa. Sisämarkkinakehityksen vaikutuksista sosiaali- ja terveystalouteen keskusteltiin ministerineuvoston eri kokoonpanoissa. Ministeriön toimialan kannalta keskeistä oli nk. palveludirektiiviehdotuksen valmistelu. Terveyskysymyksistä olivat esillä Euroopan ja lähialueiden HIV/AIDS –tartuntatautilanne, influenssapandemiaan varautuminen ja potilaiden liikkuvuus.

Suomi osallistui YK:n vammaisten henkilöiden yleissopimusvalmisteluun. YK:n lasten asemaa koskevassa erityisistunnossa sovitun toimeenpano-ohjelman kansallinen valmistelu käynnistyi. Suomi osallistui Maailman terveysjärjestön johdolla käytäviin kansainvälisen terveyssäännösten uusimista (IHR) koskeviin sopimusneuvotteluihin, tupakoinnin torjuntaa koskevan yleissopimuksen toimeenpanoon sekä lasten ympäristöä ja terveyttä käsittelevän ministerikonferenssin valmisteluun ja konferenssiin. Suomi toimi Euroopan neuvoston terveyskomitean puheenjohtajana.

Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuusohjelman sihteeristö aloitti toimintansa Tukholmassa. Pohjoismaat ratifioivat sopimuksen, jolla varaudutaan yhteisesti terveydenhuollon kriisitilanteisiin. Suomi toimi yhdessä Karjalan Tasavallan kanssa Barentsin neuvoston terveys- ja sosiaalialan työryhmän puheenjohtajana. Hallinnonalan lähialuehanketoiminnan painopisteinä olivat lasten ja nuorten asema, päihteiden käyttö ja tartuntatautiin torjunta.

Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia uudistettiin. Uusi Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus tuli voimaan syyskuussa. Sosiaaliturvan koordinaatioasetuksen kokonaisuudistus eteni kertomusvuonna. Eurooppalainen sairaanhoitokortti otettiin käyttöön kesäkuussa.

Työministeriö

Työllisyyspolitiikan tavoitteet ja toimintaympäristö Työllisyyden lisääminen hallituskauden aikana vähintään 100 000 hengellä on hallituksen talouspolitiikan tärkein tavoite. Pidemmällä aikavälillä pyrkimyksenä on saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste. Tavoite on haastava, ja se edellyttää vahvaa, työllistävää talouskasvua. Poikkihallinnollinen työllisyysohjelma, EU:n työllisyyspolitiikan kansallinen toimintasuunnitelma, työministeriön työpolitiikan strategia ja työpoliittinen tutkimusohjelma tukevat osaltaan hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista. Hitaan talouskasvun vuoksi työllisyystavoitteen toteutumisessa ei vuosina 2003—2004 ole edistytty. Työllisyyskehitys kääntyi nousuun vuoden 2004 loppupuolella.

Työttömyys aleni vuonna 2004. Työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 229 000 henkilöä eli noin 6000 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste laski edellisen vuoden 9 prosentista 8,8 prosenttiin. Naisten työttömyysaste oli 8,9 % ja miesten 8,7 %. Työnvälityksessä työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 288 400 henkilöä eli saman verran kuin edellisenäkin vuonna.

Vuonna 2004 työllisten määräpysyi edellisen vuoden tasolla. Työllisyysaste kuitenkin laski 0,1 prosenttiyksikköä 67,2 prosenttiin johtuen työikäisen väestön kasvusta (+5 000). Naisten työllisyysaste oli 65,5 % ja miesten 68,9 %. Päätoimialoista työpaikkojen määrä lisääntyi eniten yksityisillä palvelualoilla (+9 000). Työpaikkojen määrä väheni teollisuudessa 11 000:lla. Osa vähennyksestä aiheutui tuotannon siirtymisestä lähemmäksi keskeisiä markkina-alueita ja maihin, joissa työvoimakustannukset ovat alempia.

Työhallinnon määrärahoista (2,3 mrd. euroa) varattiin työvoimapolitiikan toimeenpanoon 1,9 mrd. euroa, josta työmarkkinatukeen käytettiin noin 1,03 mrd. Tästä 293 miljoonaa oli aktiivijajan tukea, jota maksettiin työvoimapoliittisten toimenpiteiden aikana tai yhdistelmä-tukena työnantajalle. Lisäksi Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutukseen varattiin 221 milj. euroa. Työvoimapoliittisin toimenpitein sijoitettuna oli keskimäärin 88 400 henkilöä, mikä työvoimaan suhteutettuna vastaa 3,4 %. EU:n määritelmän mukainen työttömien aktiivointiaste oli 23,5 %.

Poikkihallinnollinen työllisyysohjelma Työllisyyden politiikkaohjelmassa toteutetaan hallituskauden aikana keskeiset uudistukset, joilla lisätään työhön osallistumista ja alennetaan rakenteellista työttömyyttä. Ohjelman hankkeilla tuetaan hallituksen työllisyystavoitteiden saavuttamista.

Julkisen työvoimapalvelun uudistuksessa työvoimatoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen vastuulla olevat tukitoimet ja palvelut vaikeasti työllistyville kootaan työvoiman palvelukeskuksiin. Vuonna 2004 toiminnassa oli 16 palvelukeskusta ja 12 yhteispalvelupistettä. Palvelukeskuksia perustetaan hallituskauden aikana noin 40 paikka- tai seutukunnalle.

Työmarkkinatuen vastikkeellisuutta pyritään lisäämään ja rahoitusta kehittämään. Työryhmä valmistelee vuoden 2005 tammikuun loppuun mennessä ehdotukset työmarkkinatuen enimmäiskestoksi passiivisena tukimuotona ja selvittää rahoitusmallit, joilla kannustetaan kuntia yhteistyössä julkisen työvoimapalvelun kanssa entistä tehokkaampaan työllisyyden hoitoon.

Toimenpiteet nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi on käynnistetty. Koulutustakuun avulla edistetään nuorten siirtymistä perusopetuksen jälkeen jatko-opintoihin. Kaikille nuorille tarjotaan koulutus-, työharjoittelu- tai työpajatoimenpiteitä kolmen työttömyyskuukauden jälkeen. Työvoimapalvelujen tarjoamisesta sovitaan yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa.

Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen Työhallinnon keskeisenä tehtävänä on edistää työmarkkinoiden toimivuutta. Vuoden 2004 aikana työvoimatoimistoissa oli työnhakijana 804 600 eri henkilöä, joista työttömiä oli 571 000. Kertomusvuoden aikana päättyi noin 885 200 työttömyysjaksoa. Tähän lukuun sama henkilö voi sisältyä useamman kerran. Avoimilta työmarkkinoilta työtä saaneiden osuus oli 58 % päättyneistä työttömyysjaksoista. Vuoden aikana työvoimatoimistoihin ilmoitettiin 344 800 avointa työpaikkaa, joista täyttyi 92 %.

Julkisten työnvälityspalvelujen rakenneuudistusta toteutettiin kahden linjan toimintamallin pohjalta. Niillä paikkakunnilla, joissa em. työvoiman palvelukeskukset toimivat, kehitetään työvoimatoimistojen toimintaa nykyistä tehokkaampien työnantaja- ja työnhakijapalveluiden järjestämiseksi. Työnhakukeskuksmallin toteuttaminen käynnistyi kertomusvuonna 16 työvoimatoimistossa. Hankkeella vahvistetaan avoimille työmarkkinoille kohdentuvan työnvälitystoiminnan edellytyksiä, sähköisten palvelujen täysimääräistä hyödyntämistä ja niiden joustavaa kytkeytymistä palvelukokonaisuuteen. Uudistetut palvelumallit otetaan käyttöön kaikissa työvoimatoimistoissa vuoden 2006 loppuun mennessä. Työvoimatoimistojen asiakaspalvelua on saatavissa joustavasti ja valtakunnan laajuisesti työlinjapuhelinpalvelun, sähköpostin ja työhallinnon verkkopalvelujen (www.mol.fi) kautta. Työhallinnon kaikille avoimet www-sivut ovat yksi Suomen suosituimmista verkkopalveluista. Mol.fi-sivuille tehtiin miljoonia hakuja kuukaudessa. Käyttäjien lukumäärää ei seurata. Sama käyttäjä voi tehdä useita hakuja. Sähköisiä palveluja kehitetään virtuaaliseksi työvoimatoimistoksi.

Työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa oli keskimäärin 27 300 henkilöä. Koulutuksen aloittaneista 43 % oli valmentavassa työvoimakoulutuksessa ja 57 % ammatillisessa työvoimakoulutuksessa. Ammatillisen työvoimakoulutuksen painopisteenä oli ammatittaitoisen työvoiman saatavuuden turvaaminen huomioon ottaen rekrytoivien työnantajien työvoiman kysyntä. Koulutuksesta 5 % toteutettiin yhteishankintana työnantajan kanssa. Koulutuksen aloittaneista työttömiä oli 76 %, joista 12 % oli pitkäaikaistyöttömiä. Kaikista työvoimakoulutuksen aloittaneista noin 15 % oli yli 50-vuotiaita ja vajaakuntoisia noin 9 %. Lisäksi Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamassa työvoimakoulutuksessa oli keskimäärin 3 400 työnhakijaa. Ammatinvalinta- ja urasuunnitteluohjauksen päätti 35 400 asiakasta, joista valtaosa oli 25 vuotta täyttäneitä. Koulutus- ja ammatitietopalvelussa tilastoitettiin yhteensä 355 400 henkilökohtaisen neuvonnan tapahtumaa.

Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen sopima kuntoutuusuudistus 1.1.2004 selkeytti työeläkejärjestelmän, Kelan ja työhallinnon ammatillisen kuntoutuksen vastuunjakoja. Vajaakuntoisia työnhakijoita oli keskimäärin 68 800 henkilöä, joista työttömiä 38 400 henkilöä. Tukityöhön tai koulutukseen sijoitettuna oli keskimäärin 9 900 vajaakuntoista. Työllisyysohjelman mukaisesti pitkäaikaistyöttömien eläke-edellytysten selvittäminen laajeni kaikkiin työvoimatoimistoihin.

Työllisyyden hoidon toimenpiteet Palkkaperusteisilla työllistämistoimenpiteillä (ml. yhdistelmä tuki ja ESR-hankkeet) työllistettiin keskimäärin 40 000 henkilöä eli sama määrä kuin edellisenä vuonna. Tukityöllistetyistä lähes 29 000 kuului pitkäaikaistyöttömiin, nuoriin, vajaakuntoisiin ja/tai 55-59 -vuotiaisiin henkilöihin. Lisäksi keskimäärin 11 400 työmarkkinatuen saajaa oli työharjoittelussa/ työelämävalmennuksessa. Näistä suurin osa oli nuoria. Hallitusohjelman mukaan keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää pyritään pitkällä aikavälillä myöhentämään 2-3 vuodella. Tähän liittyen varhaiseläkkeelle hakeutumisen sijasta työhallinnon tukitoimenpitein on työllistetty työttömäksi ilmoittautuneita 55-59 -vuotiaita henkilöitä. Työllistettyinä oli keskimäärin 1 450 henkilöä.

Tukityöllistetyistä yhdistelmä tuen osuus oli noin 17 000 henkilöä, joka oli 400 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Yhdistelmätukea voidaan myöntää kahden vuoden ajaksi, jolloin

toisena vuotena maksetaan vain työmarkkinatukiosuus. Toista vuotta yhdistelmätuella olleiden määrä lisääntyi ja oli keskimäärin 3 850 henkilöä. Suurin osa oli yksityisellä sektorilla.

Työllisyyspoliittisella projektituella, joka on tarkoitettu erityisesti kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden hallinnointiin ja organisoimiseen, rahoitettiin noin 390 hanketta, joissa pääasiassa on ollut yhdistelmätuella työllistettyjä henkilöitä. Yrittäjäksi ryhtyvän starttituella työllistyi keskimäärin 2 600 henkilöä. Starttirahajärjestelmää laajennetaan ja uudistetaan vuoden 2005 alusta lukien. Yrittäjäksi ryhtyvälle työttömälle myönnettävän starttirahan saantiedellytyksiä väljennetään ja tuen kohderyhmää laajennetaan määräaikaaisena kokeiluna. Työllisyysperusteisten investointien myötävaikutuksella syntyi 1 100 rakennusaikaista työpaikkaa.

Kuntouttavan työtoiminnan toteuttamiseen liittyviä asiakkaan kanssa laadittavia aktivointisuunnitelmia oli lain voimaantulosta vuoden 2001 syyskuusta lukien vuoden 2004 loppuun mennessä tehty noin 79 000, joista noin 19 300 alle 25-vuotiaille. Pitkään työttömyysetuutta tai toimeentulotukea saaneet nuoret ovat velvollisia osallistumaan aktivointisuunnitelmassa sovittavaan kuntouttavaan työtoimintaan etuuskien menettämisen uhalla. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuoden 2004 aikana noin 300 alle 25-vuotiasta. Kaikkiaan kuntouttavaan työtoimintaan osallistui noin 4 000 työmarkkinatuen saajaa.

Työmarkkinatuen käyttöä aktiivisena tukimuotona on lisätty tuen alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti. Työmarkkina- tai kotoutumistuella olevien aktiiviohjelmien määrää on nostettu siten, että vuonna 2004 niihin osallistui kaikista työmarkkinatuen saajista noin 26 %. Aktiivitoimiin osallistumisen kannustamiseksi ylläpitokorvausta korotettiin vuonna 2004. Hallitusohjelman mukaisesti työmarkkinatuen ylläpitokorvauksesta kehitetään aktivointilisä.

Vuoden 2003 alussa käynnistettiin kolmivuotinen kokeilu yhdistelmätuella laajentamiseksi käsittämään vähintään 200 päivältä työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneet. Ehdot täyttävän henkilön työllistävälle työnantajalle maksetaan työmarkkinatuki ilman siihen yhdistettävää työllistämistukea. Tuen saajia oli kertomusvuonna 800. Toimenpiteellä työllistettävien määrän lisäämiseksi otetaan vuonna 2005 käyttöön tukiseteli, jonka tavoitteena on aktivoida asiakkaita itse hankkimaan palkkatuen avulla työpaikka.

Laki sosiaalisista yrityksistä tuli voimaan 1.1.2004. Sosiaaliset yritykset tarjoavat vajaakuntoisille ja pitkäaikaistyöttömille työllistymismahdollisuuksia, joihin työhallinto maksaa palkkatukea. Palkkaus noudattaa työehtosopimuksia. Sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja organisointiin voi saada projektitukea. Työministeriö pitää rekisteriä sosiaalisista yrityksistä. Rekisteriin hyväksytyt yritykset palveluksessa olevista työntekijöistä vähintään 30 % tulee olla vajaakuntoisia tai vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä. Sosiaalisten yritysten perustamista on edistetty myös EU:n EQUAL-rahoituksen avulla. Vuoden 2004 lopussa sosiaalisten yritysten rekisteriin oli hyväksytty 12 yritystä. Yritykset työllistivät 205 henkilöä, joista 93 oli vajaakuntoisia ja/tai pitkäaikaistyöttömiä.

Kuluvan ESR-ohjelmakauden 2000 – 2006 tuloksellinen loppuunsaattaminen käynnistettiin. Sulkemisprojektin avulla ohjelmakauden puolivälissä varmistetaan varattujen määrärahojen täysimääräinen käyttö, ohjelmien määrällisten tavoitteiden saavuttaminen, kaikkien ESR- ja työministeriön vastuulla olevien Euroopan aluekehitysraston (EAKR) toimenpiteiden hallittu sulkeminen sekä näiden toimenpiteiden koordinointi kaikkien hallinnonalojen osalta. Ns. tuotekehityshankekonseptilla on vahvistettu ESR-toiminnan tuloksellisuutta ja siinä kehitettyjen hyvien toimintatapojen levittämistä. ESR-osarahoitteisissa projekteissa aloitti vuoden aikana 149 100 henkilöä, joista työttömiä oli 22 000. Myös seuraavan ohjelmakauden 2007 – 2013 valmistelutyö käynnistettiin.

Työelämän säätely ja kehittäminen Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan 1.2.2004. Lain tarkoituksena on turvata ihmisten samanlainen kohtelu vertailukelpoisissa tilanteissa yhteis-

kunnan eri lohkoilla. Lailla toimeenpantiin yhdenvertaista kohtelua koskevat Euroopan unionin direktiivit. Laissa on erityissäännökset työelämää varten. Uudeksi valvontaelimeksi perustettiin syrjintälautakunta.

Uusi laki yksityisyyden suojasta työelämässä tuli voimaan 1.10.2004. Laki uudistettiin kokonaisuudessaan, mutta uudet säännökset koskevat erityisesti työntekijän kameravalvontaa, hänen sähköpostinsa esille hakemista ja avaamista sekä työnhakijan ja työntekijän huume-testauksen perusteita.

Laki henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä tuli voimaan 8.10.2004. Laki perustuu Euroopan unionin direktiiviin eurooppayhtiön sääntöjen täydentämisestä henkilöstöedustuksen osalta. Henkilöstörahaslakia muutettiin siten, että 1.9.2004 alkaen samaan konserniin ja saman voittopalkkio-järjestelmän piiriin kuuluvien mutta rahaston ulkopuolella olevien yritysten yksittäisille työntekijöille tuli mahdollisuus liittyä konsernin piirissä toimivaan rahastoon. Vuonna 2004 rekisteröitiin kuusi uutta henkilöstörahastoa. Myös julkiselle sektorille perustettiin ensimmäinen henkilöstörahasto. Vuoden lopussa rahastoja oli 43, ja niiden piirissä oli 97 000 jäsentä. Vuonna 2004 palkkaturvaa maksettiin 21 milj. euroa, mikä oli noin 3 milj. vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Laki työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista uudistettiin kokonaan 1.6.2004. Työeläkelainsäädännön muutoksiin liittyen tulee 1.1.2005 voimaan työsuojelulain muutos, jossa säädetään työntekijän eroamisistä. Eduskunnalle on myös annettu esitys uudeksi vuosilomalain. Kolmikantaisessa valmistelussa on yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain kokonaisuudistus. Eduskunnalle annettiin toukokuussa valtioneuvoston työelämäselonteko, joka sisältää monipuolisen katsauksen työelämän ja työeläkelainsäädännön kehityksestä kymmenen viime vuoden aikana.

Uudistetun Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelman (Tykes) toteutus alkoi vuoden 2004 alusta. Ohjelman toteutukseen varattiin 12,5 milj. euroa. Ohjelmalla rahoitetaan ensisijaisesti työpaikkatasoisia kehittämisprojekteja, joilla edistetään tuottavuutta ja työelämän laatua parantavia toimintatavan muutoksia työpaikoilla sekä työelämän kehittämistä koskevaa osaamista.

Huhtikuussa järjestettiin seminaari, jossa hahmoteltiin suuntaviivat edistämään Suomen ja ILO:n yhteistyön strategisia tavoitteita ja helmikuussa julkaistun globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden maailmankomission raportin kansallista toimeenpanoa. Työministeriö järjesti myös yhteispuhjoismaisen kolmikantaisen ILO-seminaarin maailmankomission raportista.

Maahanmuuttoasiat Vuoden 2004 lopussa Suomessa asui noin 108 300 ulkomaan kansalaista. Suomeen muutti 20 000 henkilöä, mikä on tähän mennessä suurin määrä itsenäisyyden aikana, ja maasta muutti pois 13 700. Työvoimatoimistoissa oli keskimäärin 27 500 ulkomaalaista työnhakijaa, joista työttömiä oli 14 400. Työnvälityksen kautta avoimille työmarkkinoille työllistyi vuoden aikana 8 400 maahanmuuttajaa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 16 %.

Toukokuun alussa astui voimaan sekä uusi ulkomaalaislaki että ns. siirtymäaikalaki, jonka mukaan Euroopan unioniin liittyneiden uusien jäsenmaiden kansalaisten ansiotyö Suomessa on luvanvaraista kaksi vuotta. Työvoimatoimistot tekivät työntekoa koskevia päätöksiä toukokuun alusta lähtien yli 2 600, joista suurin osa koski Viron kansalaisia. Lain vaikutuksia seurataan työministeriön yhteydessä toimivan työpolitiikan neuvottelukunnan jaostossa, jossa ovat edustettuina myös työmarkkinaosapuolet. Uudessa ulkomaalaislaissa säädettyyn työntekijän oleskelulupaan liittyviä työvoimatoimistojen osaratkaisuja EU-/ETA-alueen ulkopuolisille kansalaisille tehtiin toukokuun alusta vuoden loppuun noin 3 100. Lisäksi vanhan ulkomaalaislain mukaisia työlupalausuntoja annettiin noin 10 700. EU:n laajentumisen johdosta Suomeen on tullut lisäksi ulkomaisten työvoiman vuokrausyritysten palveluksessa

olevia työntekijöitä, jotka eivät tarvitse erillistä lupaa. Ulkomaalaisten työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua edistettiin rikoslain ja työsopimuslain muutoksilla 1.5.2004 alkaen. Muutokset koskevat mm. kiskonnantapaisen työsyöjinnän rangaistavuutta ja palkkatodistuksen antamista.

Hallitusohjelman mukaista, järjestyksessä toista maahanmuuttopoliittista ohjelmaa on valmisteltu työministeriön asettamassa virkamiestyöryhmässä. Valmistelutyön keskeisiä teemoja ovat mm. varautuminen työvoiman saatavuusongelmiin myös työperusteista maahanmuuttoa kehittämällä, maahanmuuttajien kotouttamisjärjestelmän tehostaminen ja etnisten suhteiden parantaminen. Työryhmän tulee saada valmiiksi ehdotuksensa hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi toukokuun loppuun mennessä 2005.

Ympäristöministeriö

Yleistä Suomi on edistänyt aktiivisesti kestävästä kehityksestä, erityisesti kulutuksen ja tuotannon, kansainvälistä yhteistyötä. Kestävästä kehityksestä toimikunta, puheenjohtajanaan pääministeri, perusti seurantajärjestelmän Johannesburgin kestävästä kehityksestä toimintaohjelman kansalliselle toimeenpanolle ja päätti aloittaa valmistelut uuden kansallisen kestävästä kehityksestä strategian laatimiseksi. Pohjoismainen kestävästä kehityksestä strategia uudistettiin v. 2004. Suomi oli merkittävässä roolissa myös Arktisen alueen kestävästä kehityksestä strategian valmistelussa.

Laki ja asetus ns. Århusin sopimuksen (yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa) sekä sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettiin elokuussa 2004. Ympäristöministeriö valmisteli syksyllä 2004 sopimuksen ensimmäisen kansallisen toimeenpanoraportin.

EU:n ja Venäjän kumppanuussopimuksen ja Pohjoisen ulottuvuuden uudet ympäristöohjelmat laadittiin Suomen toimesta ja vaikutimme olennaisesti myös EU:n uuden naapuruuspolitiikan ja sen instrumenttien muotoiluun.

Itämeren rantavaltioiden, erityisesti Venäjän, kanssa ja useilla kansainvälisillä foorumeilla tehty työ johti merenkulun turvallisuuden ja öljyntorjunnan valmiuksien paranemiseen. Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO nimesi 2.4.2004 päättyneessä kokouksessaan Itämeren erityisen herkäksi merialueeksi. IMOn ja EU:n päätöksiä aientaa kaksirunkoisten alusten käyttöä raskaan polttoöljyn kuljetuksessa ryhdyttiin toteuttamaan välittömästi Venäjän Suomenlahden uusissa satamissa Koivistossa ja Uuraassa.

Ympäristöyhteistyössä Suomen lähialueilla olivat esillä Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakentamisen loppuunsaattaminen sekä muut Pietarin vesisektorin kehittämishankkeet. Ympäristöministeriö ja Pietarin vesilaitos allekirjoittivat 28.1.2004 aiesopimuksen yhteistyöstä vuosina 2004—2007. Lähialueyhteistyönä toteutettiin myös öljyntorjuntalaitteiden toimitus Pietariin. Viron öljyntorjuntalaitetoimituksista päästiin sopimukseen vuoden 2004 loppuun mennessä.

Ilmastopolitiikassa merkittävä askel oli Kioton pöytäkirjan voimaantulon varmistuminen Venäjän päätettyä ratifioida pöytäkirjan syksyllä 2004. Kioton pöytäkirjan vaatimukset täyttävän kasvihuonekaasupäästöjen arviointijärjestelmän toimeenpano saatiin päätökseen. Kansalliset ja EU:n laajuiset toimenpiteet päästökaupan toteuttamiseksi 1.1.2005 alkaen saatiin valmiiksi.

Ympäristöministeriön tehtävien alueellistamista toteutettiin siirtämällä jätelainsäädännön mukaista tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoito Pirkanmaan ympäristökeskukseen 1.9.2004 lukien. Valmisteltiin ympäristötutkimuksen alueellistamista siten, että seuraavien 10 vuoden aikana Suomen ympäristökeskuksesta voitaisiin alueellistaa noin 60—80 htv.

Hallinnonalan syksyllä valmistuneessa tuottavuusohjelmassa keskeisimmiksi kehittämissuhteiksi määriteltiin sähköisten asiointipalvelujen lisääminen ja tietotekniikan käytön tehostaminen ympäristöhallinnon omassa toiminnassa. Tuottavuutta pyritään erityisesti parantamaan ympäristölupien käsittelyssä ja valvonnassa sekä tehostamalla hallinnon tukipalveluja. Ympäristöhallinnon talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalveluja keskitetyksi tuottava yksikkö on suunniteltu käynnistettäväksi Mikkelissä v. 2006.

Ympäristönsuojelu Itämeren suojeluohjelman toteuttamiseksi on maatalouden ympäristötukea suunnattu erityisesti suojavyöhykesuunnitelmien toteuttamiseen. Öljy- ja kemikaali-

vahinkojen torjuntavalmiuden parantamiseksi sisällytettiin vuoden 2005 valtion talousarvioon sopimusvaltuus torjuntatoimia varten varustetun monitoimimurtajan palvelujen hankkimiseksi. Ympäristöministeriön asettama työryhmä selvitti mahdollisuuksia uuden öljyvahinkojen osaamiskeskuksen perustamiseen.

Uusi öljysuojarahastoa koskeva laki (1406/2004) tuli voimaan 1.1.2005. Sillä turvataan entistä paremmin öljyvahingoista ja niiden torjunnasta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Öljysuojarahastosta on tarkoitus rahoittaa mm. uuden monitoimimurtajan öljyntorjuntapalvelusten hankintaa.

Ympäristöministeriö antoi 19.5.2004 ympäristönsuojeluohjeen, jossa asetettiin mereen läjitettävien ruoppausmassojen haitta-aineille kansainvälisesti verrattuna tiukat laatuksiteerit.

EU:n vesiensuojelua yhtenäistävän vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöön panemiseksi vahvistettiin 1.1.2005 voimaan tullut laki vesienhoidon järjestämisestä sekä sitä koskevat ympäristönsuojelulain ja vesilain muutokset. Samalla annettiin vesienhoitoalueista valtioneuvoston asetus, jolla määrätään vesienhoidon hallinnollisista järjestelyistä ja vesienhoitoalueiden rajoista sekä osallistumisesta vesienhoidon suunnitteluun.

Pienhiukkaspitoisuuksien rajoittamiseksi on tehty väliarvio jatkotoimista, kuten tarvittavista selvityksistä puun pienpolton päästöistä sekä tulisijojen laadun parantamiseksi. Ilmanlaadun metallipäästöjä koskeva tytärdirektiivi hyväksyttiin. Valtioneuvosto päätti 25.11.2004 suunnitelmasta, jolla vähennetään vanhojen polttolaitosten rikkidioksidi-, typenoksidi- ja hiukkaspäästöjä. Valtioneuvoston asetuksella annettiin 9.9.2004 pienten työkonien pakokaasu- ja hiukkaspäästöille raja-arvot, jotka tulevat voimaan 1.2.2005.

Ympäristömeludirektiivin toimeenpanemiseksi muutettiin ympäristönsuojelulakia sekä annettiin 19.8.2004 valtioneuvoston asetus EU:n edellyttämistä meluselvityksistä ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmista. Työryhmän ehdotus valtakunnalliseksi meluntorjuntaohjelmaksi vuoteen 2020 saakka valmistui ja siitä hankittiin lausunnot.

Juomapakkausten valmisteveropohjainen ympäristöohjausjärjestelmä uudistettiin. Uusi laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta tuli voimaan 1.1.2005.

Laki jätelain muuttamisesta (452/2004) tuli voimaan 1.9.2004. Muutoksilla jätelakiin lisättiin yleiset perusteet tuottajavastuusta, joka ulotettiin samalla koskemaan myös romuajoneuvoja sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteita. Valtioneuvoston asetukset romuajoneuvoista ja romutusavustuksesta tulivat voimaan 1.9.2004. Asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annettiin 9.9.2004. EU:ssa käsitellään komission direktiiviehdotusta, jolla tuottajavastuu laajennettaisiin myös akkuihin ja paristoihin. Valtioneuvosto hyväksyi 2.12.2004 kansallisen strategian biohajoavan jätteen kaatopaikkakäsittelyn vähentämiseksi.

Hallitus antoi 21.10.2004 ympäristönsuojelulain muuttamisesta eduskunnalle esityksen, johon sisältyvillä ympäristölupamenettelyä ja muutoksenhakua koskevilla säännöshetvotuksilla pyritään helpottamaan lain soveltamista ja nopeuttamaan lupien ja valitusten käsittelyä.

Alueidenkäyttö Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden seurannan yhteydessä tarpeelliseksi havaitut lain tarkistukset tulivat voimaan 1.9.2004. Muutoksenhakujärjestelmän toimivuutta koskeva selvitys valmistui. Lain toimivuuden seurannan ja arvioinnin seuraava vaihe käynnistettiin.

Hallituksen esitys suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi annettiin eduskunnalle vuoden

lopulla. Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolain sekä etuostolain tarkistusesitysten valmistelu saatiin päätökseen.

Ympäristöministeriö osallistui Helsingin seudun maankäytön yhteistyömenettelyjen kehittämiseen. Ministeriö julkaisi yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa kuntien uusille luottamushenkilöille suunnatun maapolitiikan oppaan, jonka tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti rohkaista kuntia käyttämään täysimääräisesti maapolitiikan välineitä riittävän, kohtuuhintaisen ja laadukkaan asuntotuotannon turvaamiseksi.

Ministeriö antoi alueellisille ympäristökeskuksille ohjeet tuulivoimarakentamisen vaikutuksille herkkien alueiden kaavoituksesta ja lupamenettelyistä. Tuulivoimarakentamiseen sopivien alueiden kartoituksia jatkettiin useassa maakunnassa.

EU:n edellyttämän rannikkoalueiden yhdenmättyä käyttöä ja hoitoa koskevan kansallisen strategian laatiminen aloitettiin.

Yhdyskuntarakenteen ohjauksen kehittämistyöryhmä antoi 30.11.2004 mietintönsä, joka sisältää ehdotukset toimenpiteistä yhdyskuntarakenteen eheyttämisestä erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla.

Maakuntakaavoitus oli vireillä lähes kaikissa maakunnissa. Ympäristöministeriö vahvisti Turun kaupunkiseudun ja Itä-Lapin maakuntakaavat.

Ministeriössä ratkaistiin yhdeksän rakennussuojelulain mukaista rakennussuojeluasiaa.

Aluearkkitehtitoimintaa tuettiin siten, että toiminta-alueita oli vuoden 2004 lopussa 29, joihin kuului yhteensä 109 kuntaa.

Luonnonsuojelu Luonnonsuojeluohjelmien toteuttaminen eteni suunnitelmien mukaisesti. Metso-toimikunnan ehdotusten ja valtioneuvoston sen pohjalta hyväksymän toimenpideohjelman toteuttamista on jatkettu.

Natura 2000- verkoston täydentäminen ja toteuttaminen eteni suunnitellusti. Vuoden aikana saatiin merkittäviä korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja verkoston valmistelun lainmukaisuudesta.

Luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä edistettiin mm. turvaamalla geologisten muodostumien säilymistä alueinventointien avulla, edistämällä kansallisten kaupunkipuistojen perustamista ja toteuttamalla valtioneuvoston periaatepäätökseen luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisohjelmasta sisältyviä toimia.

Luonnonsuojelulain osauudistus saatettiin voimaan 1.7.2004. Vuoden lopulla hyväksyttiin myös lait Pallas-Yllästunturin ja Pyhä-Luoston kansallispuistojen perustamisesta sekä lait Liesjärven, Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistojen laajentamisesta.

Asumisen edistäminen Tammikuussa 2004 hyväksyttiin hallituksen asuntopoliittinen ohjelma vuosille 2004-2006. Se sisältää hallituksen asuntopoliittikan linjaukset ja keskeiset hallituskauden aikana toteutettavat toimet.

Vuoden aikana on toteutettu useita ohjelmaan sisältyviä ja sen valmistelun aikana vireillä olleita uudistuksia. Korkotukilainojen ehdot tarkistettiin niin, että korkotukilainojen tukiaste vastaa aravalainoitusta. Ennen vuotta 1990 myönnettyjen aravalainojen korkoja alennettiin asettamalla lainoille valtion obligaatiolainanoton keskikorkoon sidottu enimmäiskorko. Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän mukaisen korkotukilainan ja omistusasuntojen korkotukilainojen omavastuukorkoja alennetaan.

Valtion tukemien vuokra-asuntojen asukkaaksi valitsemisessa sovelletaan kesäkuusta alkaen vain yksiä tulo rajoja ja tulo rajoista on luovuttu muilla kuin kasvukeskusalueilla lukuun ottamatta uusia vuokra-asuntoja. Arava- ja korkotukivuokra-asuntoja omistavilta yleishyödyllisiltä asuntoyhteisöiltä edellytetyjä toimintaperiaatteita lievennettiin ja vuokra-asuntojen käyttö- ja luovutusrajoitusaikoja lyhennettiin. Omistusasuntojen hankintaa koskevan korkotukilainoituksen käyttömahdollisuuksia parannettiin väestöltään vähenevillä alueilla.

Valtion tukeman asuntotuotannon riskien hallinta on ollut keskeisesti esillä vuoden aikana. Asiaa selvittäneen työryhmän ehdotuksia toteuttamaan on syksyllä asetettu Valtion asuntorahaston ja Valtiokonttorin yhteistyöryhmä.

Erityisryhmien asuntojen tarjonnan lisäämiseksi on korkotukilainoitukseen liitetty mahdollisuus lisätukeen avustuksen muodossa asuntojen rakentamiseen, hankintaan ja perusparantamiseen. Hissien korjaamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen myönnettävien korjausavustusten enimmäismäärä yhtenäistettiin 50 prosenttiin. Avustusten piiriin tulee myös kiinteistökohtainen talousjätevesijärjestelmien parantaminen. Uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen voidaan vuosina 2005—2009 myöntää avustusta myös muissa kasvukeskuksissa kuin pääkaupunkiseudulla.

Joulukuussa 2004 valmistui selvitysmies Lauri Tarastin raportti Valtion asuntorahaston (ARA) kehittämisestä ja alueellistamismahdollisuuksista.

Vuonna 2004 aloitettiin yhteensä 31 000—32 000 uuden asunnon rakentaminen. Koko asuntotuotanto kasvoi jonkin verran edellisestä vuodesta. Valtion tukema asuntotuotanto supistui kuitenkin edelleen, koska omistajien halukkuus ARA:n rahoittamaan tuotantoon oli edelleen vähäinen. ARA-tuotannon osuus aloitetusta asuntotuotannosta jäi 17 prosenttiin.

Vuonna 2004 aloitettiin yhteensä 5 134 ARA-asunnon rakentaminen, mikä oli noin 800 asuntoa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Aloitetusta tuotannosta oli 2 378 arava-asuntoja ja 2 723 korkotukiasuntoja. Valtion ja kuntien yhteistakauksella toteutettiin 33 uutta vuokra-asuntoa. Aloitetuista ARA-asunnoista 3 203 asuntoa oli normaaleja vuokra-asuntoja tai vanhusten asuntoja, 930 opiskelija-asuntoja ja 524 asumisoikeusasuntoja sekä 391 korkotuettuja omistusasuntoja. Osaomistusasuntoja aloitettiin yhteensä 119 kappaletta. Helsingin seudun osuus ARA-tuotannosta oli 52 prosenttia. ARA-tuotannon rakennuskustannukset nousivat sekä pääkaupunkiseudulla että muualla maassa varsin nopeasti verrattuna vuoden 2003 tasoon verrattuna.

Valtion tuella perusparannetuissa rakennuksissa oli 10 500 asuntoa. Aravalainoilla perusparannetuissa taloissa oli 3 500 asuntoa ja korkotukilainoilla peruskorjatuissa taloissa 7 000 asuntoa. Perusparannuslainoituksessa kasvukeskusten ulkopuolisten alueiden osuus oli noin puolet. Uusien hissien rakentamiseen osoitettiin määrärahaa yli 14 milj. euroa 203 hissille ja hissien korjaamiseen myönnettiin avustusvarauksia 489 hissien korjaamiseen.

Valtiontakauksia myönnettiin yksityishenkilöiden asuntolainoihin ennakkotietojen mukaan jälleen uusi ennätysmäärä, noin 35 000 kappaletta. Kaikkiaan valtiontakauksia on voimassa vajaat 140 000 kappaletta ja takauksien määrä on noussut 1,5 miljardin euron suuruiseksi. Takausluottojen osuus kaikista myönnettyistä asuntolainoista on noin neljännes.

Rakentaminen Ympäristöministeriö asetti yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa kolme työryhmää valmistelemaan rakennusten energiatehokkuutta koskevan direktiivin toimeenpanoa. Lisäksi ympäristöministeriö asetti työryhmän valmistelemaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöön direktiivin johdosta tarvittavia muutoksia. Direktiivin keskeiset osat alueet ovat rakennuksille asetettavat energiatehokkuusvaatimukset, energiatehokkuustodistus sekä lämmityskattiloiden ja ilmastointijärjestelmien määräaikaistarkastukset.

Toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöstä kansallisesta rakennuspoliittisesta ohjelmasta. Ohjelman seurantaryhmä valmisteli seurannasta väliraportin.

Asuntosuunnittelua ja esteetöntä rakennusta koskevat maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden pohjalta uudistetut määräykset ja ohjeet annettiin ympäristöministeriön asetuksina (G1 ja F1). Säännösten mukaan kaikkiin uudisrakennettaviin kolmikerroksisiin ja sitä korkeampiin kerrostaloihin tulee rakentaa hissi.

Talonrakennuksen betonirakenteita koskeva ympäristöministeriön asetus (B4) valmistui ja annettiin. Uusissa ohjeissa on otettu huomioon eurooppalainen standardisointityö.

Onnettomuustutkintakeskus antoi suositukset vuosien 2003—2004 tapahtuneiden vakavien rakennesortumien perusteella ja ympäristöministeriö ryhtyi ko. suositusten mukaisiin toimenpiteisiin. Ministeriö asettaman selvitysmiehen laatimat ehdotukset rakennusten turvallisuuden varmistamiseksi valmistuivat ja lähetettiin lausunnoille.

Kertomusvuonna annettiin 236 rakennustuotteiden ja -laitteiden tyyppihväksyntäpäätöstä.

Osa II Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

Sisällys

1. Euroopan unionin laajentuminen, ulkosuhdetoiminta ja Pohjoinen ulottuvuus

- 1.1. Euroopan unionin laajentuminen
- 1.2. Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta
- 1.3. Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus

2. Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta

- 2.1. Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP)
- 2.2. Pohjois-Atlantin puolustusliitto, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto, rauhankumppanuus
- 2.3. Rauhanturvaaminen ja sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot
- 2.4. Siviilikriisinhallinta
- 2.5. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta
- 2.6. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö
- 2.7. Terrorismin vastainen yhteistyö

3. Ihmisoikeuspolitiikka

- 3.1. Yleistä
- 3.2. Euroopan neuvosto
- 3.3. Ihmisoikeuskysymykset Yhdistyneissä kansakunnissa
- 3.4. Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdensivälisissä suhteissa
- 3.5. Ihmisoikeustuomioistuinasiat vuonna 2004
- 3.6. Ihmisoikeuksien kehittäminen ja määräraikaisraportointi
- 3.7. Pakolaispolitiikka

4. Yhdistyneiden kansakuntien toiminta, kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ja globaalikysymykset

- 4.1. YK:n turvallisuusneuvosto ja yleiskokous
- 4.2. Helsinki-prosessi
- 4.3. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto (ECOSOC)
- 4.4. YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja YK:n erityisjärjestöt
- 4.5. Kehitysrahoituslaitokset
- 4.6. Kansainvälinen ympäristöpolitiikka
- 4.7. Humanitaariset kysymykset

5. Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

- 6.1. Maailman kauppajärjestö
- 6.2. Kauppakiistat
- 6.3. Tuontipolitiikka
 - 6.3.1. Tullietuusjärjestelmä GSP, polkumyynti
 - 6.3.2. Teräs ja tekstiilit
 - 6.3.3. Kiinan kiintiöt

- 6.3.4. Muut kysymykset
- 6.4. Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (VKE)
- 6.5. Investointien suoja
- 6.6. Vientivalvonta
- 6.7. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD
- 6.8. Energia-asiat
- 6.9. Vastavuoroista tunnustamista koskevat sopimukset (MRA)

7. Alueellinen yhteistyö

- 7.1. Pohjoismainen yhteistyö
- 7.2. Lähialueyhteistyö
- 7.3. Itämeriyhteistyö
- 7.4. Barents- ja arktinen yhteistyö

8. Länsi- ja Keski-Eurooppa (mukaan lukien Länsi-Balkan)

- 8.1. Euroopan unionin jäsenmaat
- 8.2. Euroopan unionin jäsenehdokkaat
- 8.3. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin
- 8.4. Länsi-Balkan

9. Venäjä sekä Itä-Eurooppa ja Keski-Aasian maat

- 9.1. Venäjä
- 9.2. Itä-Eurooppa ja Keski-Aasian maat

10. Aasia ja Oseania

- 10.1. Koillis-Aasia
- 10.2. Kaakkois-Aasia ja Oseania
- 10.3. Etelä-Aasia
- 10.4. Afganistan

11. Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka ja Karibia

- 11.1. Yhdysvallat ja Kanada
- 11.2. Latinalainen Amerikka ja Karibia

12. Lähi-Itä ja Pohjois-Afrikka

- 12.1. Lähi-idän rauhanprosessi
- 12.2. Välimeriyhteistyö
- 12.3. Pohjois-Afrikka
- 12.4. Persianlahden alue

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on edistää kestävästä kehityksestä, vakautta ja turvallisuutta kansainvälisessä yhteisössä sekä vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa.

Hallitus tukee Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden laajaan kansainväliseen yhteistyöhön perustuvien yhteistyörakenteiden toimintakyvyn parantamista demokratiassa, ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja oikeusvaltion periaatteiden vahvistamiseksi.

1. Euroopan unionin laajentuminen, ulkosuhdetoiminta ja Pohjoinen ulottuvuus

1.1. Euroopan unionin laajentuminen

Suomi on tukenut johdonmukaisesti Euroopan unionin laajentumista korostaen yhteisten neuvotteluperiaatteiden ja jäsenyysehtojen noudattamista. Unionin jäsenyys tarjoaa mahdollisuuden ankkuroida yhteiskunta EU:n vapauden ja demokratian periaatteisiin, lisätä turvallisuutta ja vahvistaa taloutta. Unionin laajentuminen edistää hyvinvointia, rauhaa ja vakautta koko maanosassa.

Unionin viides laajentuminen saatiin osittain päätökseen, kun Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro liittyivät Euroopan unioniin 1. toukokuuta 2004. Viidenteen laajentumiseen kuuluvien Bulgarian ja Romanian liittymisneuvottelut päätettiin joulukuussa 2004, ja maiden liittymissopimus allekirjoitetaan huhtikuussa 2005. Maiden on tarkoitus liittyä unioniin tammikuussa 2007. Suomi antoi aktiivisen panoksensa Bulgarian ja Romanian liittymisneuvotteluihin korostaen erityisesti yhdenvertaisen, maiden omiin ansioihin perustuvan kohtelun merkitystä liittymisneuvottelujen keskeisenä periaatteena.

Eurooppa-neuvosto käsitteli komission Kroatian EU-jäsenyyshakemuksesta antamaa lausuntoa huhtikuussa 2004 ja päätti kesäkuussa myöntää maalle EU:n jäsen ehdokasaseman.

Joulukuun Eurooppa-neuvosto antoi Kroatialle ja Turkille liittymisneuvottelujen aloituspäivämäärän. Kroatian liittymisneuvottelut aloitetaan 17. maaliskuuta 2005 edellyttäen, että Kroatia tekee varauksetonta yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa. Turkin liittymisneuvottelut aloitetaan 3. lokakuuta 2005. Neuvottelujen aloittamiseen mennessä Turkin on saatettava voimaan tietyt säädökset sekä allekirjoitettava pöytäkirja Ankaran sopimuksen mukauttamisesta ottaen huomioon kymmenen uuden jäsenvaltion liittyminen. Suomi on johdonmukaisesti tukenut Kroatian ja Turkin jäsenyyssyrkimyksiä ja kannattanut liittymisneuvottelujen aloittamista maille asetettujen ehtojen toteutuessa.

Makedonia (FYROM) jätti EU-jäsenyyshakemuksensa maaliskuussa 2004. Yleisten asiain ja ulkosuhteiden neuvosto pyysi toukokuussa komissiota valmistelevaan hakemuksesta lausunnon, jonka on määrä valmistua vuoden 2005 aikana.

Laajentumisneuvottelujen ohella Suomi on tukenut laajentumisprosessissa mukana olevia maita sekä kahdenvälisesti että Phare-ohjelmasta rahoitetun Twinning -kumppanuushanketoiminnan kautta.

1.2. Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta

Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta on Suomen ulkopoliittisen vaikuttamisen keskeinen väline. Vuonna 2004 yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueella EU:n toiminnan näky-

vyyteen ja tehostumiseen vaikutti mm. korkean edustajan aktiivinen toiminta keskeisillä ongelma-alueilla sekä EU:n siviili- ja sotilaallisen kriisinhallintatoiminnan kehittyminen.

Osana EU:n ulkoisen roolin vahvistamista unioni pyrki määrittelemään ulkosuhdetoiminnan painopisteitä aiempaa järjestelmällisemmin ja etsii keinoja parantaa eri ulkosuhdetoimintojen kuten kauppapolitiikan, kehitysyhteistyön sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan johdonmukaisuutta eli koherenssia.

EU:n yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvosto käy vuosittain periaatekeskustelun unionin ulkosuhdetoiminnan tehokkuudesta. Neuvoston tavoitteena on antaa selkeitä linjauksia, jotka vaikuttavat myös ulkosuhdetoiminnan budjettiin. Vuonna 2004 periaatekeskusteluissa helmikuussa ja marraskuussa tarkasteltiin mm. miten ulkosuhdetoiminnan rahoituksen painopisteet vastaavat unionin poliittisia painopisteitä ja miten unionin ulkoisen avun tehostamiseksi tehty komission hallinnonuudistus on toteutunut. Suomi katsoi komission hallinnonuudistuksen alkaneen tuottaa tuloksia. Päätävävallan siirtäminen komission edustajille on nopeuttanut avun maksatuksia, tehostanut ohjelmointia ja parantanut avun laatua ja vaikuttavuutta.

Komissio antoi syyskuussa 2004 esityksensä ulkoisen avun rahoituksen välineistä osana EU:n uusia rahoituskehyksiä vuosille 2007—2013 koskevia säädösehdotuksia. Tavoitteena on unionin ulkoisen toiminnan rahoituksen välineiden määrän vähentäminen lähes sadasta noin kuuteen ja rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen.

Hallitusten välinen konferenssi (HVK) saatiin päätökseen ja EU:n perustuslaillinen sopimus hyväksyttiin kesäkuussa ja allekirjoitettiin lokakuussa 2004. Eduskunnalle annetun HVK-selonteon tavoitteet saavutettiin varsin hyvin; esimerkkinä EU:n perusoikeusulottuvuuden vahvistuminen. Hallituksen esityksen laatiminen sopimuksesta käynnistettiin syksyllä 2004.

Perustuslailliseen sopimukseen liitetyn julistuksen mukaan Euroopan ulkosuhdehallinnon perustamista koskevat valmistelut olisi aloitettava heti perustuslaillisen sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen. Puheenjohtajavaltio Alankomaat kävi syksyllä keskusteluja jäsenvaltioiden kanssa ja joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmiin kirjattiin etenemistapa asiassa. Suomi vaikutti keskeisesti siihen, että jäsenvaltioiden osallistuminen valmisteluihin kirjattiin päätelmiin asianmukaisella tavalla.

EU:n joulukuussa 2003 hyväksymän turvallisuusstrategian toimeenpano jatkui kertomusvuoden aikana. Alueellisista kysymyksistä keskeisimmät olivat Lähi-itä, Persianlahden alue ja Länsi-Balkan. Lähi-idässä EU pyrki toimimaan yhteistyössä erityisesti Yhdysvaltojen, mutta myös muiden ns. kvartetin jäsenten (Venäjä ja YK) kanssa. Presidentti Arafatin kuolema loi uuden tilanteen, jonka toivottiin johtavan rauhanprosessin elpymiseen. Irakin tilanne jatkui hyvin vaikeana. EU osallistui kriisin jälkihoitoon mm. tukemalla YK:n toiminnan uudelleen käynnistämistä. Unionin panos Länsi-Balkanilla oli hyvin vahva sekä vakaus- ja assosiaatioprosessin että kriisinhallintaoperaatioiden kautta.

Unionin ulkosuhdetoimintaa ja yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsitellään yksityiskohtaisemmin eri toimintalohtojen ja maantieteellisten alueiden alla.

1.3. Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus

Pohjoisen ulottuvuuden voimassaolevan, toisen toimintaohjelman (2004–2006) toimeenpanoa tarkasteleva virkamieskokous järjestettiin Brysselissä lokakuussa. Suomi osallistui aktiivisesti kokouksen valmisteluihin yhdessä komission ja puheenjohtajamaan kanssa.

Suomi aloitti pohjoisen ulottuvuuden tulevaisuustyön alustavan pohdinnan ottaen huomioon, että nykyisen toimintaohjelman voimassaoloaika päättyy Suomen EU-puheenjohtajakaudella 2006. EU-ministerivaliokunta hyväksyi joulukuussa Suomen lähtökohdat pohjoisen ulottuvuuden jatkotyölle. Tältä pohjalta aloitettiin virkamiestason keskustelut komission ja keskeisten EU-maiden ja kumppanimaiden kanssa.

Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveystumppanuuden sihteeristö aloitti syksyllä toimintansa Tukholmassa Itämeren valtioiden neuvoston sihteeristön yhteydessä. Sosiaali- ja terveystumppanuuden ensimmäinen ministeritason vuosikonferenssi pidettiin joulukuussa Tallinnassa. Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuden projektien toimeenpano jatkuu.

2. Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta

2.1. Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP)

EU:n tähän asti suurin sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio Althea käynnistyi Bosnia-Hertsegovinassa joulukuussa 2004. Operaation alkuvaihe, johon sisältyi SFORin tehtävien siirto Natolta EU:lle, on sujunut hyvin. Althean aloitusvahvuus on 7000 sotilasta. Operaation myötä EU käyttää Bosniassa ensimmäistä kertaa rinnakkain sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan (EUPM-poliisimissio, EUMM-tarkkailumissio) keinoja. Althea edistää osaltaan Bosnia-Hertsegovinan lähentymistä EU:in sekä vahvistaa unionin sitoutumista Länsi-Balkanin ja Euroopan turvallisuuden parantamiseen. Suomella on näkyvä rooli operaatiossa.

EU:n nopean valmiuden osastojen perustaminen sisällytettiin unionin perustuslaillisen sopimuksen tarkoittaman ns. rakenneyhteistyön osaksi. Vuoden 2004 alkupuolella päätettiin osastojen muodostamista koskevan työn käynnistämiseksi, odottamatta perustuslaillisen sopimuksen voimaantuloa. Työ nojautuu sotilaallisten voimavarojen kehittämistä koskevaan unionin Headline Goal 2010 -voimavaratarvoitteeseen. Taisteluosastoja koskevaa konseptia on kehitetty kertomusvuoden aikana ja työ jatkuu. Marraskuussa pidetyssä voimavarakonferenssissa jäsenmaat ilmoittivat perustavansa yhteensä 13 taisteluosastoa, joista ensimmäiset ovat valmiusvuorossa vuonna 2007 kun taisteluosastojen ns. täysi toimintakyky alkaa.

Suomi valmistautuu osallistumaan sekä Ruotsin, Viron ja Norjan kanssa muodostettavaan että Saksan ja Hollannin kanssa muodostettavaan taisteluosastoon yhteensä n. 300–400 sotilaalla. Suomi on yhdessä Ruotsin kanssa varmistanut osallistumismahdollisuuden osastoihin myös EU:in kuulumattomille kolmansille maille, jotta Norjan osallistuminen tuli mahdolliseksi.

Taisteluosastojen ohella sotilaallisessa voimavaratyössä kertomusvuonna oli keskeistä uuden yleistavoitteen (Headline Goal 2010) toimeenpanon käynnistyminen. Voimavaratarpeiden määrittely on käynnistynyt ja sen pohjalta tullaan laatimaan joukkovaatimusluettelo 2005 (Requirements Catalogue). Voimavarojen kehittämistä varten aiemmin laaditun toimintasuunnitelman (European Capabilities Action Plan, ECAP) evaluointi on käynnistetty. Lisäksi Hollannin puheenjohtajuuskaudella hyväksyttiin strategisen kuljetuskyvyn koordinoimien tehostamiseen liittyvä asiakirja. Euroopan puolustusviraston (European Defence Agency, EDA) työ on käynnistynyt ja tavoitteena on, että virasto olisi täysin toimintakykyinen vuoden 2005 kuluessa. Jäsenvaltiot sitoutuivat tiivistämään voimavarayhteistyötään.

EU:n kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelukyvyyn kehittämiseksi sekä siviili-sotilasyhteistyön parantamiseksi Eurooppa-neuvosto sopi joulukuussa 2003 siviili-sotilas -suunnittelusolun (Civilian-Military Cell) perustamisesta EU:n sotilasesikuntaan. Vuoden 2004 lopussa päästiin yksimielisyyteen 19 henkilön siviili-sotilassolun perustamisesta EU:n

sotilasesikuntaan. Sen yhteyteen voidaan yksittäistä operaatiota toteutettaessa pystyttää tarvittaessa EU:n operaatiokeskus suunnittelemaan ja johtamaan operaatiota. Neuvotteluratkaistuun liittyy myös EU:n solun perustaminen Naton Euroopan joukkojen päämajaan SHAPEen sekä Naton edustautuminen EU:n sotilasesikunnassa. Tämä parantaa EU:n operaatioiden toimintaedellytyksiä toteutettaessa Naton voimavaroihin nojautuva operaatio. Järjestelyn tarkoituksena on samalla korostaa EU:n ja Naton strategista kumppanuutta kriisinhallinnassa.

Althea-operaation toteuttaminen Naton SFORin seuraajatehtävänä sekä EU:n nopean toiminnan kyvyn kehittäminen ovat lisänneet yhteistyötä EU:n ja Naton välillä. EU:n käytettävissä ovat Althean osalta Naton suunnittelupalvelut ja komentorakenne. EU jatkaa yhteistyön vahvistamista ja menettelytapojen kehittämistä myös YK:n kanssa.

Kesäkuussa Eurooppa-neuvosto hyväksyi siviilikriisinhallinnan toimintaohjelman sekä siviilikriisinhallinnan yleistavoitteen 2008. Siviilikriisinhallinnan voimavarakonferenssissa marraskuussa jäsenmaat vahvistivat uudet voimavarasitoumuksensa ja monitorointi hyväksyttiin uudeksi unionin siviilikriisinhallinnan toimialueeksi. Unionin siviilikriisinhallinnan kehittämistä jatkettiin unionin määrittelemillä painopistealueilla sekä laajennettujen kriisinhallintatehtävien mukaisesti. Unioni tarkasteli mahdollisuutta luoda integroituja nopean toiminnan siviilivalmiusryhmiä. Unioni jatkoi kehitystyötä synergian lisäämiseksi sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan instrumenttien välillä. Kertomusvuonna EU:n kaksi poliisioperaatiota (EUPM, Proxima) jatkoivat toimintaansa ja EU:n ensimmäinen oikeusvaltio-operaatio käynnistyi Georgiassa (EUJUST).

2.2. Pohjois-Atlantin puolustusliitto, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto, rauhan-

kumppanuus

Nato otti vuonna 2004 seitsemän uutta jäsentä; Bulgarian, Latvian, Liettuan, Romanian, Slovakian, Slovenian ja Viron. Nato toimeenpani yhteensä viisi operaatiota; kriisinhallinta-operaatiot Kosovossa, Afganistanissa sekä vuoden lopulla päättyneen operaation Bosnia-Hertsegovinassa, samoin kuin Välimeren laivasto-operaation sekä kertomusvuonna käynnistyneen koulutustehtävän Irakissa. Lisäksi Nato toimeenpani suurten massatapahtumien suojaamistehtäviä. Kertomusvuoden aikana Naton poliittista toimintaa leimasi pyrkimys yhtenäisyyden osoittamiseen Irakin sodan aiheuttamien näkemuserojen jälkeen. Naton ja Venäjän välinen yhteistyö jatkui uusia toimintamuotoja etsien.

Naton sisäistä työtä leimasi jäsenmaiden puolustusrakenteiden ja -valmiuksien transformatioprosessi, johon liittyy myös alustavaan toimintavalmiuteen saatettujen nopean toiminnan joukkojen kehittäminen (Nato Response Force NRF) sekä joukkojen käytettävyyden ja laadun parantaminen. Nato jatkoi terrorismin ja joukkotuhoaseiden torjuntaan liittyvien valmiuksien sekä siviilivalmiussektorin kehittämistä.

Laajentumisen myötä Naton rauhankumppanuustoiminnan painopiste on siirtymässä erityisesti Keski-Aasian ja Kaukasian maihin. Naton kumppanuus- ja muun yhteistoiminnan verkosto kolmansien maiden suuntaan laajeni kuluvaan vuoden aikana, ja käsiteltäväksi nousi mm. yhteistyön edelleenkehittäminen Lähi-idän alueen maiden kanssa.

Suomi osallistui rauhankumppanuusyhteistyöhön sekä pyrki omalta osaltaan varmistamaan, että yhteistyö säilyy mielekkäänä kaikkien kumppanimaiden tarpeita ajatellen. Samalla Suomi on osaltaan panostanut Keski-Aasian ja Kaukasian maiden tukemiseen mm. järjestämällä rauhanturva- ja pelastuspalvelukoulutusta alueen maiden edustajille.

Suomi jatkoi osallistumista Nato-johtoiseen kriisinhallintatoimintaan samoin kuin kumppanuusyhteistyöhön eri sektoreilla, ml. Naton sotilaallisen voimavarayhteistyön ja siviilisektorin sekä uusien turvallisuushkien torjunnan alalla. Uutena sektorina Suomi osallistui Na-

ton ihmiskaupan vastaiseen toimintaohjelmaan. Suomi jatkoi samalla Naton kehityksen yksityiskohtaista seuranta.

2.3. Rauhanturvaaminen ja sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

Alueelliset kriisit edellyttivät kansainväliseltä yhteisöltä mittavaa panosta sotilaallisen kriisinhallinnan alalla eri puolilla maailmaa. YK toimeenpani noin 15 operaatiota, joista lukuisat olivat laajoja tehtäviä Afrikan maissa. Natolla oli käynnissä viisi operaatiota mm. Kosovossa, Afganistanissa sekä Bosnia-Hertsegovinassa. Jälkimmäinen siirtyi joulukuussa EU:n vastuulle ja siitä tuli samalla EU:n ensimmäisen laaja sotilaallinen kriisinhallintatehtävä. Lisäksi käynnissä oli maaryhmien ja alueellisten järjestöjen toteuttamia operaatioita. Kriisinhallintavalmiuksia kehitettiin sekä järjestöissä että valtioiden toimesta. Tehtävien määrän ja laajuuden vuoksi kansainvälistä kriisinhallintatoimintaa leimasi kriisinhallinnassa tarvittavien voimavarojen niukkuus.

Kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan osallistui kertomusvuoden lopulla hiukan alle 900 suomalaista rauhanturvaajaa. Vuoden aikana Suomi osallistui yhdeksään YK:n, EU:n ja Naton johtamaan sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Euroopassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Afrikassa. Määrällinen painopiste oli edelleen Länsi-Balkanilla.

Suomi toimi EU-operaatio Althean monikansallisen pohjoisen osaston kehysvaltiona johtuen ao. osastoa operaation käynnistymisvaiheesta joulukuusta 2004 alkaen. Suomalaisia rauhanturvaajia on paikalla noin 200 ja alueella on käytössä suomalainen johto- ja viestijärjestelmä. Lisäksi alueella toimi lähinnä rakennustehtävissä 32 hengen toimeenpanoryhmä, joka kotiutui vuodenvaihteessa.

Kosovossa Suomi johti Naton KFOR-joukkojen keskistä prikaatia. Maaliskuun levottomuudet edellyttivät Suomeltakin KFOR-osallistumisen sopeuttamista Kosovon tilanteeseen ja silloisen supistamisen keskeyttämistä. Vuoden lopulla suomalaisten rauhanturvaajien vahvuus monikansallisessa prikaatissa oli 550. KFORin ohella Suomella on UNMIKissa (United Nations Interim Administration in Kosovo) kaksi sotilastarkkailijaa.

Afganistanissa Suomi on osallistunut Naton johtamaan ISAFiin hieman alle 100 rauhanturvaajalla. Osa rauhanturvaajista toimi Kabulissa ja Kabulin lentokentällä ja osa oli mukana ns. PRT-ryhmän (Provincial Reconstruction Team) toiminnassa Luoteis-Afganistanissa. Suomi lähetti PRT-ryhmäänsä sotilaiden lisäksi myös kolme siviiliasiantuntijaa.

Afrikassa Suomi osallistui YK-johtoiisiin rauhanturvaoperaatioihin esikunta- ja vartiokomppaniolla Etiopia-Eritrean UNMEE-operaatioissa sekä kahdella esikuntaupseerilla Liberian UNMILissa. UNMEEsta kotiutettiin vuoden lopussa noin 200 suomalaista rauhanturvaajaa, jonka jälkeen Suomi jatkaa osallistumista pienemmällä määrällä tarkkailijoita ja esikuntaupseereita. Suomi on ollut kehittämässä EU:n kautta Afrikan oman kriisinhallintakyvyn kehittämistä tukemalla alueellisia järjestöjä esim. Sudanin Darfurissa. Afrikan unionin konfliktinhallintakeskukseen päätettiin lähettää suomalainen kriisinhallinnan asiantuntija.

Rauhanturvakoulutukseen on kiinnitetty erityistä huomiota kriisialueiden maiden omien kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseksi. Suomi aloitti kertomusvuonna eri hallinnonhaaroja yhdistävän rauhanturvakoulutusprojektin kolmessa Afrikan maassa. Bosnia-Hertsegovinan rauhanturvakoulutuskeskukseen lähetettiin suomalainen rauhanturvakouluttaja.

Suomi osallistui edellä mainittujen operaatioiden lisäksi myös Kashmirin, Kyproksen ja Lähi-idän YK:n rauhanturvaoperaatioihin.

2.4. Siviilikriisinhallinta

Suomi osallistui aktiivisesti siviilikriisinhallintaan Euroopan unionin, Etyjin, Euroopan neuvoston, YK:n sekä eri kansainvälisten ryhmittymien puitteissa lähettämällä noin 80 asiantuntijaa siviilikriisinhallinnan tehtäviin. Suomi on myös osallistunut aktiivisesti EU:n siviilikriisinhallintatoimintojen institutionaaliseen ja operatiiviseen kehittämiseen kaikilla prioriteettialueilla.

Suomi lähetti poliiseja ja muita asiantuntijoita EU:n poliisioperaatioihin Makedoniassa (EUPOL Proxima) ja Bosnia-Hertsegovinassa (EUPM) sekä jatkoi osallistumistaan unionin Länsi-Balkanin EUMM tarkkailumissioon. Suomi on antanut neuvoston sihteeristön ja tilannekeskuksen sekä EU:n Afganistanin erityisedustajan toimiston käyttöön asiantuntijoita. Marraskuun siviilivoimavarakonferenssissa Suomi vahvisti, että sen vapaaehtoinen siviilikriisinhallinnan sitoumuksensa käsittää yhteensä 386 asiantuntijaa.

Suomen panostus yhteispohjoismaiseen Sri Lankan monitorointioperaatioon on ollut merkittävä (11 asiantuntijaa) ja osallistumista on jatkettu myös YK:n alaisessa UNMIK- operaatioissa Kosovossa. Suomi on tukenut Etyjin sihteeristöä, demokratia- ja ihmisoikeustoimistoa ja kenttäoperaatioita asiantuntijoilla sekä on lähettänyt yhteensä 35 vaalitarkkailijaa Etyjin ja EN:n alaisiin vaalitarkkailumissioihin. Suomi on vahvistanut Euroopan neuvostoa asiantuntijoilla.

Kertomusvuonna Suomi on myös laajentanut siviilikriisinhallinnan osallistumistaan uusiin operaatioihin. Suomi lähetti viisihenkisen joukkohautojen kartoitusryhmän Irakiin ja 10 suomalaispoliisia on osallistunut irakilaiden poliisien koulutukseen Jordaniassa. Kolme Suomen lähettämää asiantuntijaa työskentelee Afganistanissa ISAF:in alaisessa PRT-jälleenrakennusryhmässä.

2.5. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Asevalvontasektorilla keskeisessä asemassa oli Euroopan unionin joulukuussa 2003 hyväksytyn joukkotuhoasestrategian toimeenpano. Strategian mukaisesti unioni ryhtyi konkreettisiin toimiin monenvälisen asevalvontasopimusjärjestelmän vahvistamiseksi ja kansainvälisen vakauden edistämiseksi yhteistyössä keskeisten kumppanimaiden kanssa. Kolmasmaasuhteissaan EU nosti asevalvontakysymykset säännönmukaisesti asialistalle käymissään vuoropuheluissa. Sopimusneuvotteluissa lähtökohtana oli joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevan lausekkeen sisällyttäminen neuvoteltavana olleisiin sopimuksiin. Syyrian kanssa neuvottelut saatiin onnistuneesti päätökseen.

Suomi ryhtyi neuvottelemaan Venäjän kanssa kemiallisen aseiden hävittämishjelmaan liittyvien hankkeiden toteuttamisesta osana johtavien teollisuusmaiden ja Venäjän G8-ryhmän toimintaohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää joukkotuhoaseiden leviämisen uhkaa Venäjällä.

Ydinsulkusopimuksen vuonna 2005 järjestettävän tarkastelukonferenssin valmistelut jatkuivat. Konferenssin kolmas ja viimeinen kokous järjestettiin toukokuussa 2004. EU oli kokouksessa aktiivinen, mutta saavutetut tulokset olivat vaatimattomat. Valmistelut jatkuvat epävirallisilla konsultaatioilla.

Kemiallisten taisteluaineiden varastojen hävittämistä jatkettiin kemiallisen aseiden kieltöjärjestön valvonnassa. Libya liittyi kieltosopimukseen ja luopui kemiallisen aseiden ohjelmaansa.

Biologisten aseiden kieltosopimuksen puitteissa jatkettiin monenvälistä toimintaa. Tavoitteena on tehostaa kansallista toimeenpanoa.

Suomi antoi tukensa Yhdysvaltojen alkuun panemalle joukkotuhoojaseiden leviämistä ehkäisevälle Proliferation Security Initiative -aloitteelle ja järjesti ensimmäisen kansallisen viranomaisharjoituksen.

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi huhtikuussa joukkotuhoojaseiden leviämisen estämistä koskevan päätöslauseelman numero 1540. Päätöslauseelman mukaisesti YK:n jäsenvaltioiden tulee pidättäytyä antamasta mitään apua ei-valtiollisille toimijoille jotka yrittävät kehittää, valmistaa, saada haltuunsa, kuljettaa tai käyttää ydinaseita tai kemiallisia tai biologisia aseita tai niiden käyttöjärjestelmiä. Valtioiden tulee hyväksyä tehokas lainsäädäntö sekä tehokkaat kotimaisen valvonnan mahdollistavat toimenpiteet. Suomi laati päätöslauseelman edellyttämän kansallisen raportin toteutetuista ja aiotuista toimista päätöslauseelman toimeenpanemiseksi.

Suomi jatkoi täydellisen ydinkoekieltosopimuksen (CTBT) voimaantuloa edistävien toimenpiteiden koordinaattorina. Tiettyjä tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen (CCW) puitteissa Suomi jatkoi muita kuin henkilömiinoja koskevien keskustelujen koordinaattorina.

Suomi liittyi henkilömiinat kieltävään Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja hävittää varastoissa olevat henkilömiinat vuoteen 2016 mennessä.

Suomi valittiin YK:n vuoden 2005 pienasekokouksen puheenjohtajaksi. Suomi antoi tukensa ja edisti aktiivisesti prosessia, jonka tavoitteena on kansainvälisen asekauppasopimuksen solmiminen. Pienaseiden osalta Suomi pyrkii edistämään tavoitetta osana YK:n pienaseprosessia.

EU:n käytännesääntöjen päivitystyö saatiin melkein päätökseen. Suomi osallistui aktiivisesti prosessiin painottaen käytännesääntöjen juridisen statuksen vahvistamista ja niiden kattavuuden laajentamista. Uudistetut käytännesäännöt hyväksyttäneen vuonna 2005. EU:ssa on myös keskusteltu erityistoimenpiteistä asevientikiellosta vapautuvien maiden osalta. Näiden toimenpiteiden avulla valvottaisiin tavallista tarkemmin asevientikiellosta vapautuvia maita ylimenokauden ajan.

2.6. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö

Etyjin Sofian ministerikokouksessa joulukuussa ei kyetty sopimaan yhteisestä poliittisesta julkilausumasta. Tämä johtui luonnokseen sisällyneestä viittauksesta Istanbulin huippukokouksen sitoumusten toimeenpanosta ja sen vastapainona olleesta Venäjän vaatimuksesta TAE-sopimuksen ratifioinnista. Samanaikainen Ukrainan vaalikriisi vaikeutti entisestään konsensuksen löytämistä Venäjän ja muiden maiden kesken. Ministerikokous teki kuitenkin useita päätöksiä järjestön toiminnan kehittämiseksi kuten terrorismin vastaisista toimista, rajahallinnosta, reformityöryhmän perustamisesta, suvaitsevaisuusedustajien nimittämisestä ja eräistä asevalvontakysymyksistä. Osallistujamaiden maksuosuuksista ja uudesta pääsihteeristä ei Sofiassa saavutettu konsensusta.

Etyjin selkeänä vahvuutena on edelleenkin inhimillisen ulottuvuuden kehittäminen, kenttätoimintojen vahvistaminen ja sitä kautta yleiseurooppalaisen ja transatlanttisen yhteistyön edistäminen. Kertomusvuonna Etyj toimi tehokkaasti sen uusien toimialojen - pienaseiden rajoitustoimet, rajaturvallisuutta ja -valvontaa koskeva yhteistyö, terrorismin vastainen toiminta, asevoimien demokraattisen kontrollin edistäminen sekä laittoman asekaupan, huume- ja ihmiskaupan vastustaminen ja torjuminen - kehittämiseksi.

Kertomusvuonna Suomen vastuulla oli Etyjin ulkosuhdetyöryhmän (Outreach) puheenjohtajuus. Työryhmä selvitti Etyjin ulkosuhteita ja niiden kehittämismahdollisuuksia. Suomella oli Etyjin Albanian mission päällikkyyden syksyyn asti ja Suomen lähettämiä asiantuntijoita

työskenteli Etyjin kenttämissioissa Moldovassa, Georgiassa, Turkmenistanissa, Albaniasa ja Makedoniassa sekä Etyjin sihteeristössä ja demokratia- ja ihmisoikeustoimistossa. Presidentti Ahtisaari jatkoi toimintaansa puheenjohtajan erityisedustajana Keski-Aasiassa myös Bulgarian puheenjohtajuuskaudella. Suomi osallistui yhdeksään Etyjin vaalitarkkailumissioon.

Suomi on yhä ainoa ehdokas puheenjohtajamaaksi vuodelle 2008. Puheenjohtajuus vahvistettiin vuoden 2005 ministerikokouksessa Ljubljanassa.

2.7. Terrorismin vastainen yhteistyö

Terrorismin vastainen yhteistyö oli kertomusvuonna edelleenkin keskeinen kansainvälisen toiminnan kohde. Suomen tärkeimmät yhteistoimintaforumit olivat Yhdistyneet Kansakunnat ja Euroopan unioni. Yhteistyötä tehtiin myös mm. Euroopan neuvostossa, Etyjissä, Naton euroatlanttisessa kumppanuusneuvostossa EAPC:ssä sekä muissa kansainvälisissä järjestöissä.

Sekä YK:n turvallisuusneuvoston terrorisminvastainen komitea että Osama bin Ladenia, al Qaida -verkostoa ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin kohdistuvia pakotteita ylläpitävä turvallisuusneuvoston komitea ovat tehostaneet toimintaansa ja yhteydenpitoa jäsenvaltioihin. Suomi on raportoinut kertomusvuoden aikana kummallekin komitealle kansallisista toimistaan. Lokakuussa turvallisuusneuvosto hyväksyi päätöslauselman 1566, jolla perustettiin työryhmä pohtimaan mm. yleisen terroristilistan perustamista. Myös YK:n yleiskokouksessa on jatkettu terrorismiasiakohdan käsittelyä. Pyrkimyksenä on yhteisymmärryksen saattaminen ydinräjähdeterrorismia koskevasta sopimuksesta.

Madridin terrori-iskujen johdosta EU:n terrorisminvastaista toimintaa tehostettiin ja koordinaatiota vahvistettiin. Eurooppa-neuvosto hyväksyi maaliskuussa terrorismin vastaisen julistuksen, jossa päätettiin panna ennakoiden täytäntöön uuden perustuslaillisen sopimuksen solidaarisuuslauseke siltä osin kuin kyse on terrori-iskuista. Julistuksessa päätettiin olemassa olevien yhteistyömallien ja -rakenteiden vahvistamisesta ja korostettiin aikaisemmin sovittujen toimien tehokasta täytäntöönpanoa mm. asettamalla määräajat lainsäädäntötoimien ja operatiivisen yhteistyön toimeenpanolle. Sisäisen koordinaation tehostamiseksi perustettiin neuvoston sihteeristöön terrorisminvastaisen toiminnan koordinaattorin virka. Neuvostolle annettiin tehtäväksi tutkia uusia aloitteita yhteistyön kehittämiseksi. Operatiivista yhteistyötä vahvistettiin mm. rajaturvallisuuden ja asiakirjaturvallisuuden alalla sekä poliisitoiminnassa.

EU-Yhdysvallat -huippukokouksessa hyväksyttiin laaja ja yksityiskohtainen julistus terrorisminvastaisen yhteistyön tehostamisesta. Suomi on tukenut terrorismin vastaista toimintaa EU:n ja Yhdysvaltain transatlanttisen yhteistyön keskeisenä painopistealueena.

Terrorismin rahoituksen torjunta samoin kuin teknisen avun suuntaaminen terrorisminvastaisen toiminnan valmiuksien vahvistamiseen kehitysmaissa pysyivät toiminnan painopisteinä niin YK:ssa kuin EU:ssakin. Eurooppa-neuvosto kehotti kesäkuussa neuvostoa laatimaan yhdenmukaisen kokonaisvaltaisen lähestymistavan terrorismin rahoituksen vastaisten toimien tehostamiseksi. Tämän toimeksiannon nojalla ja neuvoston eri työryhmissä tehtyyn työhön nojautuen laadittiin syksyn kuluessa terrorismin rahoituksen vastainen kokonaisvaltainen strategia. Tätä asiakirjaa tukee samoin syksyllä laadittu finanssipakotteiden tehokkaan täytäntöönpanon parhaita käytäntöjä koskeva paperi.

Myös terrorismin torjunnan oikeudellisia puitteita on pyritty edelleen vahvistamaan. Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä saatiin loppusuoralle merenkulun terrorismisopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan uudistaminen tarkoituksessa laajentaa niiden soveltamisalaa mm. joukkotuhoukseiden ja niihin liittyvien kaksikäyttötuotteiden laittomaan kuljetukseen ja käyt-

töön. Euroopan neuvostossa aloitettiin syksyllä uuden, terrorismin ennaltaehkäisemistä koskevan sopimuksen valmistelu. Sopimus on tarkoitus avata allekirjoituksille Euroopan neuvoston huippukokouksessa toukokuussa 2005. Eurooppalaisen terrorismisopimuksen ajantasaistamiseksi tehdyn pöytäkirjan hyväksymistä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa.

Etyjin Sofian ministerikokouksessa hyväksyttiin julkilausuma terrorismin vastaisten toimien jatkamisesta sekä päätökset Internetin käytön estämiseksi terrorismitarkoituksessa, matkustusasiakirjaturvallisuuden parantamiseksi, kevyiden ilmatorjuntaohjusten (MANPADS) vientivalvonnan tehostamiseksi sekä konttiturvallisuuden parantamiseksi. Etyjin missiot ovat järjestäneet terrorismin vastaisia seminaareja. Azerbaidzhanissa Suomi rahoitti käytäntöänsääntöjä sekä pienaseiden leviämisen estämistä käsitelleet seminaarit. Suomi on ollut päärahoittaja Etyjin Georgian-mission ammustenttuhamishankkeessa.

Kesäkuussa pidetyssä Istanbulin huippukokouksessa Nato sopi uusista toimista liittokunnan terrorismin vastaisten toimien tehostamiseksi: näihin kuuluu mm. kumppanien ja muiden kansainvälisten järjestöjen (erityisesti EU) kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen. Kokouksessa hyväksyttiin myös toimenpide-ehdotuksia mm. terrorismin vastaista kumppanuusohjelmaa tukeviin harjoituksiin, rajaturvallisuusyhteistyöhön, koulutukseen, ja MANPADSien aiheuttamaan uhkaan liittyen. Nato tulee mahdollisesti lähiaikoina avaamaan joitain terrorisminvastaisten voimavarojen kehittämistä koskevista hankkeistaan myös rauhan-kumppanimaille.

3. Ihmisoikeuspolitiikka

3.1 Yleistä

Hallitus on jatkanut aktiivista ja aloitteellista ihmisoikeuspolitiikkaa, jossa korostetaan erityisesti muita heikommassa asemassa olevien oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia kiinteästi kansalais- ja poliittisten oikeuksien rinnalla.

Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta annettiin eduskunnalle keväällä. Selonteko toimii hallituksen ihmisoikeuspoliittisena tavoiteohjelmana tämän hallituskauden. Selonteossa vahvistettiin Suomen ihmisoikeuspoliittiset painopisteet. Vammaisten henkilöiden oikeudet nostettiin lasten, naisten, vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oikeuksien ohella ihmisoikeuspoliittiseksi prioriteetiksi. Kansainvälisten kysymysten lisäksi selonteko kattoi ensimmäistä kertaa myös eräitä Suomen sisäiseen ihmisoikeuspolitiikkaan liittyviä haasteita. Selonteon tavoitteiden toteutumisen arviointia varten päätettiin perustaa seuranta-projekti.

Hallituksen tavoite romanien eurooppalaisen edustuselimen perustamisesta Euroopan neuvoston yhteyteen toteutui loppuvuodesta, kun Euroopan neuvoston ja Euroopan romani- ja vaeltajafoorumien välillä allekirjoitettiin yhteistyösopimus joulukuussa. Myös toinen keskeinen tavoite saavutettiin, kun Suomi valittiin suurella äänimäärällä YK:n ihmisoikeustoimikunnan jäseneksi vuosiksi 2005-2007.

Hallitus kiinnitti toimintakauden aikana erityistä huomiota ihmiskaupan ehkäisemiseen ja ihmiskaupan uhrien oikeuksien edistämiseen. Ulkoasiainministerin päätöksellä perustettiin poikkihallinnollinen työryhmä valmistelemaan kansallista ihmiskaupan vastaista toimintasuunnitelmaa. Työryhmä kokoontui syyskauden aikana useita kertoja. Syyskuussa järjestettiin yhteistyössä ETYJ:n ihmisoikeus- ja demokratiatoimiston ODIHR:n kanssa ihmiskaupan uhrien asemaan paneutuva konferenssi.

Hallitus on jatkanut aktiivista vuoropuhelua ja yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta antoi muun muassa lausuntonsa ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta ja Suomen jäsenyystavoitteista YK:n ihmisoikeustoimikunnassa. Kansalaisjärjestökuulemisia on järjestetty lisäksi ennen kansainvälisiä ihmisoikeuskokouksia ja laadittaessa ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon määräaikaisraportteja.

Suomen harjoittamaan ihmisoikeuspolitiikkaan sisältyy myös kehitysyhteistyövaroin rahoitettava ihmisoikeus- ja demokratiatuki, jolla tuetaan kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen toimintaa toisaalta monenkeskisen ihmisoikeusjärjestelmän vahvistamiseksi ja toisaalta naisten ja ns. haavoittuvimpien ryhmien oikeuksien vahvistamiseksi erityisesti kehitysmaissa.

3.2 Euroopan neuvosto

Euroopan neuvoston ensisijainen tehtävä on konfliktinehkäisy sekä turvallisuuden ja vakauden vahvistaminen edistämällä ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatteita. Kertomusvuonna Suomi on jatkanut ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden edistämistä Euroopan neuvoston läpileikkaavina prioriteetteina. Keskeisiä toiminnan painopisteitä ovat olleet myös naisten, lasten, vammaisten sekä vähemmistöjen oikeuksien edistäminen. Suomi on ajanut avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä Euroopan neuvoston toiminnassa sekä korostanut Euroopan neuvoston, ETYJ:n ja EU:n toimintojen entistä parempaa koordinoitua.

Hallitus jatkoi aktiivisesti Tasavallan presidentin vuonna 2001 tekemän, Euroopan neuvoston yhteyteen perustettavaa romanifoorumia koskevan aloitteen eteenpäinviemistä. Hallituksen ja ulkoasiainministeriön aktiivisella tuella työ johti myönteisiin tuloksiin. Foorumi rekisteröitiin kansainvälisenä kansalaisjärjestönä, minkä jälkeen yhteistyösopimus Euroopan neuvoston ja Euroopan romani- ja vaeltajafoorumin välillä allekirjoitettiin joulukuussa.

Työ jatkui myös ruuhkautuneen Euroopan ihmisoikeusistuimen uudistamiseksi, mikä saatiin toteutettua siten, että tuomioistuimen toimintaa ja uskottavuutta voidaan kehittää vaarantamatta järjestelmän perusteita. Suomen yksilövalitusoikeuden turvaamiseen pyrkineen toiminnan tuloksena neuvotteluissa saavutettiin kompromissi, johon voitiin myös kansallisesti olla tyytyväisiä. Suomi allekirjoitti ihmisoikeussopimuksen 14. muutospöytäkirjan joulukuussa.

Kesällä tehtiin päätös kolmannen huippukokouksen järjestämisestä keväällä 2005 sekä tulevan kokouksen peruslinjoista. Suomi jatkoi vaikuttamista huippukokouksen keskeisiin lopputuloksiin yhdessä EU-maiden ja pohjoismaiden kanssa. Hallitus pitää olennaisena, että huippukokouksella varmistetaan Euroopan neuvoston kehittyminen edelleen ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion edistämiseen painottuvana järjestönä, jolla on selkeästi määritelty yhteistyösuhde ETYJ:n ja EU:n kanssa.

3.3 Ihmisoikeuskysymykset Yhdistyneissä kansakunnissa

Keväällä pidetty YK:n ihmisoikeustoimikunnan 60. istunto oli muutamaan edellisvuoteen verrattuna vähemmän konfrontatiivinen, joskin yksittäisten maitten ihmisoikeustilanteiden käsittely kohtasi enenevää vastustusta. Esimerkiksi Tshetsheniaa ja Zimbabwea koskevat aloitteet kaatuivat hyvin selkein numeroin ja Kuubaa käsittelevä päätöslauselma hyväksyttiin aiempaakin pienemmällä marginaalilla. Myönteisenä voidaan pitää sitä, että Sudania koskeva päätös kyettiin neuvottelemaan yhdessä EU:n ja Afrikan maiden kesken.

Istunnon aikana perustettiin myös useita uusia mandaatteja: erityisraportit Valko-Venäjältä ja Pohjois-Koreasta sekä naiskaupan ihmisoikeusaspekteista, itsenäiset asiantunti-

jat Sudanista, Kongon demokraattisesta tasavallasta, Tshadista ja Burundista, rankaisemattomuudesta ja ihmisoikeuksien suojelusta terrorismin vastaisessa taistelussa.

Toukokuussa pidetyssä YK:n talous- ja sosiaalineuvoston vaalissa Suomi valittiin ihmisoikeustoimikunnan jäseneksi kolmivuotiskaudelle 2005—2007 parhaalla äänimäärällä vaaliin osallistuneista länsimaista. Jäsenyyskauden valmistelut aloitettiin kertomusvuoden aikana konsultoimalla eri tahoja kauden tavoitteista ja painopistealueista.

Syksyn yleiskokouksessa hyväksyttiin Suomen aloitteesta perinteinen päätöslauselma laittomista, summittaisista ja mielivaltaisista teloituksista. Neuvottelut olivat jälleen erittäin vaikeat, erityisesti kuolemanrangaistuksen ja seksuaalisen suuntautumisen johdosta tapahtuvien tappojen osalta, mutta lopputulokseen saatettiin olla varsin tyytyväisiä. Uusina teemoina päätöslauselmaan onnistuttiin sisällyttämään mm. joukkotuhontaan sekä pidätysolosuhteissa tapahtuviin teloituksiin liittyviä kysymyksiä. Maapäätöslauselmat kohtasivat yleiskokouksessa selkeän takaiskun; kolmen maapäätöslauselman (Sudan, Valko-Venäjä ja Zimbabwe) käsittely istunnossa estettiin nk. no action -aloitteella. Sen sijaan yleiskokous hyväksyi päätöslauselmat Iranista, Kongon demokraattisesta tasavallasta, Turkmenistanista ja Myanmarista.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa YK:n yleissopimusta käsittelevä ad hoc -komitea piti vuoden aikana kaksi istuntoa. Työ eteni verrattain hitaasti, huolimatta aloitteen tekijän Meksikon pyrkimyksistä kiirehtiä prosessia. EU osallistuu neuvotteluihin varsin aktiivisesti, painottaen laadukkaan ja edistyksellisen yleissopimuksen aikaansaamista muun muassa voimakkaan vammaisjärjestösallistumisen avulla.

Helmi-maaliskuun vaihteessa järjestettiin TSS-valinnaispöytäkirjaa pohtivan työryhmän ensimmäinen istunto, joka sujui värikkäissä merkeissä. Valitusmekanismi TSS-oikeuksista sai paljon tukea mutta vastustajat olivat myös aktiivisia. Tärkein tavoite, eli kahden vuoden jatkomandaatti kuitenkin saavutettiin, mahdollistaen asian eteenpäin viemisen. Suomi osallistui aktiivisesti ja korkealla profiililla työryhmään.

Toukokuussa New Yorkissa pidetty alkuperäiskansojen pysyvän foorumin kolmas istunto osoitti foorumin vakiinnuttaneen paikkansa ja tiivistäneen suhteita muuhun YK-järjestelmään. Aktiiviset YK-elimet esittivätkin toiveen, että jäsenmaat tukisivat näitä alkuperäiskansakysymysten edistämiseksi myös oman toimintansa puitteissa. Foorumin prioriteettina olivat alkuperäiskansojen naiset, ja tulevaisuuden työohjelmansa foorumi päätti laatia vuosittain tavoitteiden ympärille.

YK:n pääsihteerin asettama korkean tason paneeli antoi joulukuussa suosituksensa YK:n uudistamiselle. Paneelin suositukset sisältävät useita esityksiä myös YK:n ihmisoikeustoimintojen vahvistamiseksi. Ihmisoikeuksille raportissa annettu painoarvo sai varsin myönteisen vastaanoton EU:n piirissä, mutta kannat yksittäisiin suosituksiin tullaan määrittelemään alkuvuodesta 2005.

3.4 Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa

Suomen kahdenvälisissä suhteissa ihmisoikeuskysymykset ovat vakiinnuttaneet asemansa ja ne ovat esillä maiden välisessä kanssakäymisessä säännöllisesti kaikilla tasoilla. Ihmisoikeuksia edistetään vuoropuhelun, yhteistyön ja koulutuksen keinoin, kun tälle on edellytyksiä. Suomi edistää ihmisoikeuksia myös kehityspolitiikan kautta. Kertomusvuonna hyväksytyssä kehityspolitiikan periaatepäätöksessä ihmisoikeusperustainen lähestymistapa kehitykseen sekä naisten ja ns. haavoittuvien ryhmien oikeudet on kirjattu Suomen kehityspolitiikan keskeisiksi lähtökohdiksi sekä koko kehityspolitiikkaa läpileikkaaviksi periaatteiksi.

3.5 Ihmisoikeustuomioistuinasiat vuonna 2004

Käsittelyssä eri vaiheissa Suomen osalta olevia valituksia oli noin 80 kappaletta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Suomen hallitukselle vastinetta varten komunkoimia uusia valituksia oli 29 kappaletta. Muissa seitsemässä kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä ei tullut vireille uusia tapauksia.

Ihmisoikeustuomioistuin teki ratkaisun 63:ssa tapauksessa. Näistä 12:ssa annettiin tuomio, joka oli kahdeksassa tapauksessa ihmisoikeusrikkomuksen toteava. Nämä tapaukset ovat siirtyneet Euroopan neuvoston ministerikomitean käsittelyyn mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Seitsemän valitusta otettiin kokonaisuudessaan ja 23 osittain tutkittavaksi. Yhdessä tapauksessa tehtiin sovinto. Valituksista 17 jätettiin tutkittavaksi ottamatta. Kolme valitusta poistettiin käsittelystä muista syistä.

3.6 Ihmisoikeuksien kehittäminen ja määräaikaisraportointi

Suomi ratifioi joulukuussa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12 (yleinen syrjinnän kieltö) ja 13 (kuolemanrangaistuksen poistaminen) pöytäkirjat sekä allekirjoitti 14 pöytäkirjan (ihmisoikeustuomioistuimen uudistaminen).

Kertomusvuonna Suomi raportoi YK:lle lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnaisen lisäpöytäkirjan (lasten osallistuminen aseellisiin selkkauksiin) määräysten sekä EN:lle Euroopan sosiaalisen peruskirjan sekä kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta.

Suomi oli kuultavana YK:n ihmisoikeuskomiteassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta annetun viidennen raportin osalta, minkä jälkeen komitea antoi Suomea koskevat suosituksensa. EN:n ministerikomitea antoi suosituksensa alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan määräysten täytäntöönpanosta Suomessa. Suosituksista tiedotettiin asianomaisille viranomaisille, järjestöille sekä tiedotusvälineille.

3.7 Pakolaispolitiikka

Suomi toimii yhteistyössä YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n kanssa kolmen ns. pysyvän ratkaisun löytämiseksi pakolaisuuteen. Nämä ovat vapaaehtoinen paluu, paikallinen integraatio sekä pakolaisten uudelleensijoittaminen kiintiössä. Suomen avustus UNHCR:lle on vuosittain hieman yli 13 miljoonaa euroa.

Keskeinen osa Suomen harjoittamaa humanitaarista yhteistyötä UNHCR:n kanssa on kiintiöpakolaispolitiikka. Vuosittain Suomi vastaanottaa n. 750 pakolaista kiintiössä. Hallitus on tukenut UNHCR:n uudelleensijoittamistoimintaa mm. pyrkimällä vaikuttamaan uudelleensijoitustoimintaa harjoittavien maiden määrään. Tästä esimerkkinä on yhteistyöprojekti Irlannin kanssa. Lisäksi Suomi haluaa lisätä uudelleensijoitustoiminnan läpinäkyvyyttä ja UNHCR:n resurssien suuntaamista uudelleensijoitustoimintaan.

UNHCR:n järjestämien maailmanlaajuisten suojelukonsultaatioiden tuloksena syntynyttä Agenda for Protection -asiakirjan suosituksia toimeenpantiin kertomusvuonna. Asiakirja sisältää laajan toimintaohjelman suosituksineen eri toimijoille.

Suomi on painottanut pakolaissopimuksen toimeenpanon tehostamista ja UNHCR:n valvontaroolin vahvistamista. Suomen painopisteitä ovat mm. nais- ja lapsipakolaisten tehostettu suojele.

Suomi käy UNHCR:n kanssa vuosittain laaja-alaiset kahdenväliset konsultaatiot, joissa kertomusvuonna käsiteltiin UNHCR:n suojelu- ja avustusrooliin kuuluvia kysymyksiä. Esillä oli myös Suomen turvapaikkapolitiikka sekä toteutettu ulkomaalaislain uudistus.

Lisäksi Suomi on antanut tukensa EU:n pakolais- ja turvapaikkapolitiikan luomiselle. Suomi on pyrkinyt tässä yhteistyössä vaikuttamaan pakolaisuuden syiden poistamiseen ja EU:n sekä YK-järjestelmän yhteistyön tehostamiseen mm. kolmansien maiden turvapaikkajärjestelmien ja pakolaishallinnon kehittämisessä kansainvälisen pakolaisten suojelun vahvistamiseksi. Periaatteena on kuitenkin ollut se, että EU:n ei tule pyrkiä siirtämään vastuuta pakolaisuudesta kehitysmaiden kannettavaksi.

Käynnissä on lisäksi hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman valmistelutyö. Tässä valmistelutyössä ihmisoikeuskysymykset ovat keskeisellä sijalla.

4. Yhdistyneiden kansakuntien toiminta, kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ja globaalikysymykset

Suomi osallistui aktiivisesti pyrkimyksiin monenkeskisen yhteistyön ja Yhdistyneiden kansakuntien vahvistamiseksi. Suomi toimi aktiivisesti ILO:n globalisaation sosiaalisia ulottuvuuksia käsitelleen toimikunnan raportin edistämiseksi kansainvälisellä tasolla. YK:n pääsihteerin asettama korkean tason paneeli (High Level Panel on Threats, Challenges and Change) jätti raporttinsa marraskuun lopussa. Suomi pyrki yleiskokousprioriteettiensa mukaisesti vaikuttamaan EU:n panostuksen kautta siihen, että paneelin työ pohjautuisi vuosituhatjulistuksen määrittelemään kokonaisvaltaiseen viitekehykseen ja että paneeli tekisi konkreettisia, kauaskantoisia ja rohkeita suosituksia YK:n kehittämiseksi. Tärkeimmistä suosituksista on määrä päättää syyskuussa 2005 järjestettävässä vuosituhatjulistuksen ja tavoitteiden toimeenpanon seurantaan keskittyvässä huippukokouksessa.

YK:n 59. istuntokaudella Suomi panosti näkyvästi myös globalisaation hallintaan liittyviin kysymyksiin. Suomen ja Tansanian yhteinen päätöslauselma globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden maailmankomission raportista hyväksyttiin täysistunnossa yksimielisesti.

Suomi toimi kertomusvuonna talous- ja sosiaali-neuvoston (ECOSOC) puheenjohtajana. Suomi pyrki omalta osaltaan vaikuttamaan ECOSOCin reformi- ja rationalisointipyrkimyksiin sekä sen koordinoivan roolin vahvistamiseen. ECOSOCin asema sai varsinkin loppuvuodesta uutta mielenkiintoa korkean tason paneelin käsittelyn myötä. Suomi sai myönteistä palautetta erityisesti asiakeskeisyydestä.

Helsinki-prosessissa Helsinki-ryhmä ja teemaryhmät valmistelivat loppuraporttejaan vuonna 2005 pidettävää konferenssia varten. Kehityslaitosten osalta tuloksellisuuden suuntaaminen vuosituhatavoitteiden toteuttamiseen jatkui. Köyhimpien maiden velkakestävyys nousi uudelleen keskeiseksi tavoitteeksi meneillään olevissa IDA:n (Maailmanpankin yhteydessä toimiva International Development Authority -rahasto) ja Afrikan kehitysrahaston lisärahoitusneuvotteluissa. Suomi käynnisti kansainvälisen keskustelun (seminaari YK:ssa) globaalien ympäristöhallinnon kehittämiseksi.

Eduskunnan käsittelyyn vuonna 2005 annettavaksi tarkoitettun globalisaatioselvityksen valmisteluja jatkettiin.

4.1. YK:n turvallisuusneuvosto ja yleiskokous

YK:n turvallisuusneuvoston toiminnassa heijastuivat erityisesti Irakin ja Afrikan kriisit. Pian Irakin sodan päättymisen ja alueella alkaneiden levottomuuksien jälkeen löytyi yksimielisyys siitä, että maailmanjärjestön on osallistuttava merkittäväällä panostuksella Irakin talou-

delliseen ja poliittiseen jälleenrakentamiseen. Syyskuussa 2003 YK:n Bagdadin päämajaan tehdyn pommi-iskun jälkeen YK:n laajamittaisempi paluu Irakiin ei ole kuitenkaan käytännössä edennyt. Bagdadissa toimii vain pieni asiantuntijajoukko, joka on osallistunut vaalien suunnitteluun. YK:n toimintojen turvallisuutta takaamaan on pyritty keräämään kansainvälisiä joukkoja, joille EU-maista on kerätty rahoitusta. Suomi on antanut tähän toimintaan miljoona euroa.

Turvallisuusneuvoston Sudania koskevista päätöslauselmista 1556 ja 1564 huolimatta Darfurin turvallisuustilanne ei parantunut, vaan pikemminkin päinvastoin. Pääsihteeri perusti lokakuussa kansainvälisen komission tutkimaan, onko Sudanissa tapahtunut kansanmurha. YK:n sihteeristö aloitti myös Sudanin rauhanturvaoperaation valmistelut.

Lähi-idän tilanteen osalta yleiskokouksen erityishätäistunto hyväksyi heinäkuussa suurella ääntenemmistöllä päätöslauselman, joka tunnustaa Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) neuvoa-antavan mielipiteen Israelin rakentaman turva-aidan oikeudellisista seuraamuksista miehityillä palestiinalaisalueilla ja Itä-Jerusalemossa. Kansainvälisen tuomioistuimen mukaan turva-aita on kansainvälisen oikeuden vastainen ja Israelin edellytetään purkavan muurin ja korvaavan sen rakentamisesta aiheutuneet menetykset palestiinalaisille. EU äänesti yhtenäisesti päätöslauselman puolesta.

Suomen valtuuskuntaa 59. yleiskokouksessa johti presidentti Halonen. Presidentti Halosen ja presidentti Mkanan johdolla järjestettiin YK:n päämajassa keskustelutilaisuus ILO:n maailmankomission globalisaation sosiaalista ulottuvuutta koskevasta raportista. Tilaisuuteen osallistui myös pääsihteeri Kofi Annan sekä laaja joukko valtioiden- ja hallitusten päämiehiä. Käydyssä keskustelussa raportin suosituksille annettiin laaja tuki.

Suomi toimi tämän jälkeen aktiivisesti asian eteenpäinviemiseksi ja yleiskokouksen täysis-tunto hyväksyi joulukuussa Suomen ja Tansanian yhdessä esittämän asiaa koskevan päätöslauselman. Päätöslauselmassa pääsihteeriä pyydetään ottamaan maailmankomission raportti huomioon valmistauduttaessa syyskuun 2005 huippukokoukseen vuosituhajulistuksen toimeenpanon seurannasta. YK:n eri elimiä ja muitakin monenkeskisiä järjestöjä kehoitetaan tarkastelemaan globalisaatioraportin suosituksia ja antamaan sen pohjalta tietoja pääsihteerille. YK:n jäsenmaiden toivotaan harkitsevan raportin suosituksia.

Suomi jatkoi oikeusvaltioperiaatteiden käsittelyn tukemista sekä rauhanturvaamisen yhteydessä että turvallisuusneuvostossa yleisesti kansakuntien vahvistamisen ääninä peruselementtinä.

Suomi tuki aktiivisesti pääsihteeriä riittävien resurssien turvaamiseksi YK-henkilöstön turvallisuuden vahvistamiseksi erityisesti kentällä.

4.2. Helsinki-prosessi

Helsinki-prosessissa jatkoivat Helsinki-ryhmä ja teemaryhmät globalisaation hallintaa koskevien ongelmien ja sitä koskevien konkreettisten ratkaisujen pohtimista. Ryhmiin osallistuivat hallitusten, kansalaisyhteiskunnan ja yrityssektorin edustajia.

Helsinki-prosessi jakautuu korkean tason Helsinki-ryhmään, jonka puheenjohtajina toimivat ulkoministeri Tuomioja ja Tansanian ulkoministeri Kikwete sekä kolmeen temaattiseen ryhmään, jotka käsittelevät uusia lähestymistapoja globaalien ongelmien ratkaisuun, globaalia talousagendaa ja inhimillistä turvallisuutta. Sekä Helsinki-ryhmän että teemaryhmien osanottajat ovat alansa kansainvälisiä asiantuntijoita, jotka toimivat henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Kertomusvuonna Helsinki-ryhmä on pitänyt kaksi kokousta (tammikuussa Helsingissä ja elokuussa Dar es Salaamissa) ja aloittanut loppuraporttinsa valmistelemisen. Temaattiset ryhmät ovat saaneet työnsä päätökseen ja niiden raportit taustaselvityksineen

ovat valmiit. Suomen ja Tansanian ulkoministeriöt ovat myös aloittaneet työn muutamista hallituksista koostuvan ”friends of the Helsinki Process” –ryhmän kokoamiseksi. Kahdenvälisiä ja monenkeskisiä konsultaatioita pidettiin vuonna 2004 kiinnostuneiden maiden edustajien kanssa, ja tämän epävirallisen maaryhmän on tarkoitus kokoontua ulkoministeritasolla Helsinki-konferenssin yhteydessä 2005.

Helsinki-prosessi nykymuodossaan huipentuu syyskuussa 2005 järjestettävään Helsinki-konferenssiin, jonka valmistelut on aloitettu. Prosessin yhteydessä toimii itsenäinen kansalaisjärjestötoimijoista koostuva Kansalaisten Maailmannäyttämö, jonka toiminnan koordinoinnista huolehtii Suomen YK-Liitto. Lisäksi temaattisten ryhmien kokousten yhteydessä Afrikassa ja Latalaisessa Amerikassa on järjestetty mediaseminaareja Helsinki-prosessin keskeisistä teemoista alueelta kutsutuille toimittajille.

4.3. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto (ECOSOC)

Suomi toimi kertomusvuonna ECOSOC:in puheenjohtajana. Suomi edisti tässä tehtävässä ECOSOCin työn rationalisointia ja neuvoston koordinoivan roolin vahvistamista.

Neuvoston vuoden 2004 varsinaisen istunnon korkean tason osuuteen, jonka teemana oli vähiten kehittyneiden maiden 2001—2010 toimintaohjelman toimeenpanon tarkastelu, osallistui ennätysmäärä ulko-, valtiovarain- ja kehitysministereitä, pääosin vähiten kehittyneistä maista.

4.4 YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja YK:n erityisjärjestöt

Kertomusvuonna ei järjestetty YK:n suurten konferenssien ja huippukokousten sarjaan kuuluvia kokouksia ja toiminta on siirtynyt huippukokousten ja konferenssien tulosten toimeenpanoon ja seurantaan sekä syyskuussa 2005 järjestettävän Vuosituhathuippukokouksen viisivuotisseurantakokoukseen valmistautumiseen.

Suomi on pohjoismaisena edustajana YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n hallintoneuvostossa vuosina 2004-2006. Kertomusvuonna hallintoneuvosto hyväksyi Maailman ruokahuippukokouksen seurantatoimena valmistellun vapaaehtoisohjeiston oikeudesta riittävään ruokaan. Suomi on osallistunut laadintatyöhön, erityisesti EU:n puitteissa, sekä ruokaturvan että ihmisoikeuksien näkökulmasta. Valmistautuminen nälän puolittamiseen vuoteen 2015 mennessä tähtäävän ruokahuippukokouksen toimintasuunnitelman puolivälin tarkasteluun syksyllä 2006 aloitettiin.

Suomi osallistui aktiivisesti Kansainvälisen telekommunikaatioliiton ITU:n järjestämän YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS - World Summit on the Information Society) Geneven (2003) ensimmäisen vaiheen toimeenpanoon ja siellä auki jääneiden kysymysten jatkokäsittelyyn osana muuta valmistautumista huippukokouksen toiseen vaiheeseen Tunisissa 2005.

Suomi pyrki vahvistamaan Unescon asemaa johtavana koulutus-, tiede- ja kulttuurijärjestönä ja tuki kehitysyhteistyövaroista järjestön Koulutusta kaikille - ohjelmaa 635 000 eurolla. Suomi osallistui aktiivisesti neuvotteluihin kulttuurisen moninaisuuden yleissopimuksen laatimiseksi.

YK:n kaupp- ja kehityskonferenssin, UNCTAD:in, XI konferenssi järjestettiin Sao Paulossa kesäkuussa. Konferenssinteema oli ”kansallisten kehitysstrategioiden ja globaalien taloudellisten prosessien keskinäisen koherenssin lisääminen taloudellisen kasvun ja kehityksen aikaansaamiseksi”. Konferenssin lopputuloksena syntyi kaksi asiakirjaa: toimintaohjelma (”The Sao Paulo Consensus”) ja poliittinen julistus (”The Spirit of Sao Paulo”).

Konferenssin erityisteemoina nousivat esille vähiten kehittyneiden maiden (LDC) ongelmat sekä etelä-etelä -yhteistyö. Vaikeimpia neuvottelukysymyksiä olivat politiikkajoustavuus, hyvä hallinto, yritysten yhteiskunnallinen vastuu sekä yksipuoliset sanktiot.

4.5 Kehitysrahoituslaitokset

Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset tukevat köyhien ja keskituloisten maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä tarjoamalla näiden maiden kehitysohjelmiin ja hankkeisiin rahoitusta ja teknistä apua. Etenkin kaikkein köyhimpien maiden hankala velkatilanne on muuttanut kehitysrahoituslaitosten rahoitusehtoja ja nykyisin perinteisen lainoitukseen perustuvan tuen ohella yhä suurempi osa rahoituksesta annetaan lahjamuotoisena.

Vuoden 2004 aikana käydyissä lisärahoitusneuvotteluissa Maailmanpankin (IDA), Aasian kehitysrahaston, Afrikan kehitysrahaston ja Pohjoismaisen kehitysrahaston rahoituspääomien lisäämiseksi velkaongelma ja siihen liittyvä laina- ja lahjamuotoisen avun suhde oli yksi vaikeimmista kysymyksistä. Muita keskeisiä kysymyksiä olivat mm kehitysrahoituslaitosten toiminta ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa erityisesti maatasolla, kehitysrahoituslaitosten avun tuloksellisuuden ja mitattavuuden parantaminen sekä lainauksen tuleva volyyymi vuosittuuhattavoitteiden saavuttamisen osatekijänä. Suomi osallistui neuvotteluihin korostaen valtioneuvosten kehityspoliittisen linjauksen tavoitteita velkakysymyksestä, avun määrästä, laadusta ja tuloksellisuudesta sekä toiminnan johdonmukaisuudesta.

Maailmanpankki tuotti keväällä ensimmäisen seurantaraportin Monterreyn kehitysrahoituskonferenssin sitoumusten noudattamisesta. Raportti on osa laajempaa, YK:n puitteissa tapahtuvaa Monterreyn jälkiseurantaa. Kehitysrahoituslaitosten ja YK-järjestelmän tavoitteet ovat nyt yhdenmukaisemmat kuin koskaan aiemmin. Kehitysrahoituslaitokset valmistautuvat kukin erikseen ja yhdessä YK-järjestelmän kanssa vuonna 2005 järjestettävään vuosittuuhattavoitteiden seurantakokoukseen.

Kansainvälisistä rahoituslaitoksista vastaavat suomalaisviranomaiset tiivistivät koordinaatiotaan kertomusvuoden aikana. Ulkoasiainministeriö, valtiovarainministeriö ja Suomen pankki ovat säännöllisessä yhteydessä keskenään pyrkien muodostamaan yhtenäiset näemykset kaikista keskeisistä rahoituslaitoksissa esillä olevista asioista sekä lisäämään tiedonvaihtoa eri viranomaistahojen vastuualueelle kuuluvista kehityskysymyksistä. Vuonna 2004 käsiteltiin mm. ILO:n Maailmankomission julkaisemaa globalisaatioraporttia suosituksineen, kehitysmaiden velkaongelmaa, kehitysrahoituslaitosten lahjamuotoista rahoitusta, innovatiivisia rahoitusmekanismeja sekä kehitysmaiden äänen ja edustatutumisen vahvistamista kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin johtokunnissa. Lisärahoitusneuvottelujen lisäksi Suomi harjoitti kehitysrahoituslaitoksia koskevaa politiikkaohjausta rahoituslaitosten johtokuntien kautta, joissa pääsääntöisenä toimintaryhmänä ovat muut Pohjoismaat. Kehitysrahoituslaitoksista vastaavat pohjoismaiset viranomaiset tapasivat vuoden aikana Maailmanpankin, Afrikan, Latinalaisen Amerikan ja Aasian kehityspankkien sekä Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston pääjohtajat. Suomen profiili oli korkea erityisesti kestävä kehityksen, sosiaalisen kehityksen, maaseutukehityksen ja monen niihin liittyvän toimialan, mm informaatioteknologian sovellusten osalta.

Suomen ja kehitysrahoituslaitosten kahdenvälistä yhteistyötä on pyritty rakentamaan teemaattiseen ja ohjelmalliseen suuntaan ja toteutettavaksi erilaisten kumppanuuksien muodossa. Tavoitteena on nostaa esiin teemoja, joissa Suomella on mahdollisuus tuottaa toimintaan lisäarvoa.

4.6 Kansainvälinen ympäristöpolitiikka

YK:n kestävä kehityksen toimikunta (CSD) sopi 14-vuotisesta työohjelmasta, jonka tavoitteena on Johannesburgin toimintasuunnitelman toteutuksen poliittinen ja käytännön si-

toumusten valmistelu. Ensimmäisen syklin aiheet vuosina 2004-2005 ovat vesi, sanitaatio ja asuin yhdyskunnat, seuraavana käsitellään vuosina 2006-2007 uusiutuvia energioita, teollista kehitystä ja ilmastomuutosta.

YK:n ympäristöohjelma (UNEP) järjesti yhdessä Joensuun yliopiston kanssa kansainvälisen ympäristösopimuksia ja ympäristödiplomatiaa käsitelleen koulutusseminaarin 35 osanottajalle 32 eri maasta. Tarkoitus on, että tätä koulutustoimintaa jatketaan vuosina 2005–2007.

Kioton prosessi eteni ja Venäjä ilmoitti ratifioivansa Kioton pöytäkirjan, joka tulee voimaan helmikuussa 2005. Tämä Venäjän ilmoitus sävytti ilmastopimuksen 10. osapuolikokousta Buenos Airesissa joulukuussa, mutta useat suuret taloudet - Yhdysvallat, Kiina, Intia, Indonesia, Brasilia - eivät edelleenkään tule päästörajoitteiden piiriin vuosina 2008—2012. Yhteistyösopimuksen laajentaminen kattamaan kaikki merkittävimmät maat tulee olemaan tulevien vuosien suuri haaste. Buenos Airesissa päätettiin aloittaa Kioton jälkeisen kauden eli vuodesta 2012 alkavan kauden sisältöön liittyvät keskustelut.

Hallitus valmistelee eduskunnalle esitystä bioturvapöytäkirjan hyväksymisestä. Bioturvapöytäkirja pyrkii ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti vaikuttamaan siihen, että nykyaikaisella biotekniikalla muunnettuja eläviä organismeja siirretään, käsitellään ja käytetään tavalla, joka ei aiheuta haittaa luonnon monimuotoisuudelle.

YK:n aavikoitumissopimuksen toimeenpanoa on kehitetty uudistamalla tietotuotantoa, tehostamalla rahoitusmekanismeja ja päättämällä Maailman ympäristörahoituksen sopimuksen rahoitusmekanismina. Sopimuksen toimeenpanon tukeminen kehitysyhteistyön kautta on avainasemassa etenkin Afrikassa. Suomi on aloittanut yhteistyön sopimuksen globaalimekanismin kanssa.

YK:n Metsäfoorumin UNFF:n ja sitä tukevan järjestökumppanuuden toimintaa tuettiin suomalaisella asiantuntemuksella ja rahoituksella. Työskentely keskittyi kestävän metsätalouden ekonomisiin kysymyksiin, metsien terveyteen ja tuottavuuteen, metsien häviämisen estämiseen ja kansainvälisen yhteistyön kysymyksiin. Poliittisena kysymyksenä neuvoteltiin onnistuneesti selvitysten tekeminen metsien tilan seuranta-, mekanismeista, rahoitus- ja teknologiayhteistyöstä ja kansainvälisen metsäsopimuksen vaihtoehdoista. Kansainvälistä metsäpuitesopimusta koskevat neuvottelut alkavat vuoden 2005 alussa ja UNFF 5. toukokuussa 2005 tulee olemaan ratkaiseva globaalia metsätaloutta ajatellen. Kertomusvuoden aikana on EU:n piirissä laajasti pohdittu myös laittomia hakkuita ja laitonta puukauppaa koskevia kysymyksiä. Suomen ja Ison Britannian rahoituksella tehdään Venäjän viranomaisten kanssa selvitystä puukaupasta Luoteis-Venäjän alueella. Selvitys liittyy EU:n laitonta puukauppaa koskevaan aloitteellisuuteen.

Suomi on osallistunut neljän vuoden ajan yhdessä kahdeksan muun Länsi-Euroopan maan, Yhdysvaltain ja EY:n komission kanssa sopimusneuvotteluihin Venäjän ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa koskevan ns. MNEPR-sopimuksen aikaansaamiseksi (Multilateral Nuclear Environment Programme in the Russian Federation). Sopimus allekirjoitettiin toukokuussa 2003 ja Venäjän duuma hyväksyi sen joulukuussa 2003. Sopimus on nyt astunut voimaan ja se edesauttaa mm. Suomen tukimahdollisuuksia Kuolan ja Leningradin vanhentuneiden ydinvoimalaitosten turvallisuuden parantamisessa.

Kansainvälisten ympäristösopimusten toimeenpanoa, seuranta ja kehittämistä jatkettiin. Suomi osallistui tähän työhön yhdessä muiden EU-maiden kanssa sekä muiden kansainvälisten, kahdenvälisten sekä alueellisten yhteyksiensä kautta.

4.7. Humanitaariset kysymykset

Humanitaariseen apuun kuuluu elämää pelastava ja suojeleva toiminta hätätilanteessa. Apua annetaan aseellisten konfliktien ja luonnonkatastrofien uhreille. Avun sisältö määräytyy tarpeiden arvioinnin perusteella. Apua annetaan puolueettomasti ja tasapuolisesti kaikille, jotka sitä tarvitsevat. Kertomusvuoden aikana maailmassa oli käynnissä yli 30 sotaa ja aseellista konfliktia.

Pakolaisia on n. 10 miljoonaa ja sisäisiä pakolaisia n. 25 miljoonaa. Maailmassa tapahtuu vuosittain n. 650 luonnonkatastrofia, joista osa aiheuttaa kansainvälisen avun tarpeita. Väestön kasvu ja ympäristön tilan huononeminen ovat lisänneet luonnonkatastrofien aiheuttamia vahinkoja.

Suomi antaa humanitaarista apua humanitaarisen avun järjestöjen esittämien vetoomusten perusteella. YK-järjestöjen vuoden 2004 yhteisvetoomuksessa rahoitusta pyydettiin noin kolme miljardia dollaria 80 miljoonan hädässä olevan ihmisen tarpeita varten. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC) pyysi 486 miljoonaa euroa konfliktien uhreille annettavaan apuun ja Punaisen Ristin kansallisten yhdistysten liitto (IFRC) pyysi 142 miljoonaa euroa luonnonkatastrofien uhreille. Lisäpyyntöjä saatiin vuoden aikana mm. Sudanin Darfurin konfliktin ja Karibian trooppisten myrskyjen uhrien auttamiseen.

Suomi antoi kertomusvuoden aikana humanitaarista apua 44,5 miljoonaa euroa. Suomen avun tärkeimmät kohdealueet olivat Afrikka (24,3 miljoonaa euroa), Aasia (5,4 miljoonaa euroa) ja Tshetshenia (1,8 miljoonaa euroa). Globaalisti tärkeille humanitaarisen avun järjestöille kuten UNHCR, UNRWA, YK:n humanitaarisen avun koordinaatiotoimisto OCHA ja Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, rahoitusta myönnettiin myös yleisavustuksina ilman maa- tai hankekohtaista kohdentamista yhteensä 12,1 miljoonaa euroa.

Darfurin konfliktin äkillinen vaikeutuminen käänsi huomion Sudaniin. Suomi antoi Sudaniin humanitaarista apua 3,25 miljoonaa euroa ja 0,7 miljoonaa euroa Tsadissa oleville Sudanin pakolaisille.

Suomi käytti kertomusvuoden aikana 4,8 miljoonaa euroa humanitaariseen miinatoimintaan. Tuesta kaksi kolmasosaa suunnattiin Afganistaniin, Kambodzhaan ja Angolaan, joissa miinauhrien määrä on suurin. Suomen miinatoiminta-apu kanavoitiin YK:n järjestöjen (UNDP, UNICEF ja UNMAS), kansainvälisten kansalaisjärjestöjen (HALO Trust, Norwegian People's Aid, Mines Advisory Group ja Handicap International) ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen (SPR ja Kirkon Ulkomaanapu) kautta.

Yksi aikamme suurimmista luonnonkatastrofeista aiheutti ennennäkemätöntä tuhoa 12 valtion alueella. Kaakkois-Aasiassa vuoden 2004 loppupäivinä. Intian valtameressä sattunutta maanjäristystä seurannut hyökyaalto surmasi noin 300 000 ihmistä ja aikaansai suurta materiaalista tuhoa laajalla alueella hävittäen maanteitä, siltoja ja rautateitä. Pahimmin onnettomuus koski Indonesiata ja Sri Lankaa, joissa uhreja oli yhteensä 270 000. Humanitaarisen avun tarpeessa koko katastrofialueella laskettiin olevan 7 miljoonaa ihmistä.

Kansainvälinen yhteisö reagoi hyökyaaltokatastrofiin voimakkaasti ja onnettomuus käynnisti maalimanhistorian suurimman avustusoperaation. YK-järjestöjen yhteisvetoomus kohdennettiin kriisin ensivaiheen jälkeen kuuden kuukauden ajanjaksolle ja avunpyyntö oli 977 miljoonan USD suuruinen. Avustusohjelmien keston arveltiin kuitenkin pitkittyvän ja jälleerakennuksen jatkuvan useita vuosia. Suomi päätti antaa humanitaarista apua katastrofin uhreille yhteensä 20 miljoonaa euroa. Jo vuoden 2004 puolelle apupäätöksiä pantiin vireille 7,5 miljoonan euron edestä.

5. Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset

Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC) sai kertomusvuonna toisen tilanteen käsiteltäväkseen, kun Kongon demokraattinen tasavalta pyysi tuomioistuinta tutkimaan Iturin alueella tehtyjä rikoksia. Ensimmäisen tilanteen tuomioistuin sai joulukuussa 2003 Ugandan pyydettyä tuomioistuinta tutkimaan Lord's Resistance Armyn (LRA) toimia. Syyttäjää päätti keuhkokuume 2004 aloittaa rikostutkimuksen molemmissa tilanteissa.

YK:n turvallisuusneuvoston 2002 ja 2003 hyväksymä päätöslauselma, joka koskee rauhan- turvaajien syytesuojaa Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa, jäi uudistamatta, koska sille ei ilmeisesti olisi löytynyt riittävästi tukea turvallisuusneuvostossa. Yhdysvallat jatkoi kuitenkin pyrkimyksiä kahdenvälisen sopimusten tekemiseen, joilla sopimuspuolet sitoutuvat olemaan luovuttamatta Yhdysvaltain kansalaisia Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Joulukuussa Yhdysvallat säätöi lain (ns. Nethercutt amendment), jonka tarkoituksena on leikata talousapua kaikilta ICC-mailta, jotka eivät ole allekirjoittaneet kahdenkeskistä immuni- teettisopimusta. Lähes satakunta valtiota on tähän mennessä tietyvästi allekirjoittanut tällai- sen sopimuksen. Näiden valtioiden joukossa ei kuitenkaan ole mikään EU:n jäsenvaltioista. EU pyrki kertomusvuoden aikana aktiivisesti erilaisiin toimiin edistämään rikostuomioistui- men toimintamahdollisuuksia.

Suomi tuki tuomioistuimen toimintaedellytysten turvaamista ja sen aseman vahvistamista yleismaailmallisena tuomioistuimena sekä kansallisin toimin että EU:n kautta. Suomi jatkoi edelleen tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen sotarikoksia käsittelevän YK:n sota- rikostuomioistuimen kanssa ja tuki Sierra Leonen sisällissodan aikaisia vakavimpia ihmis- oikeusloukkauksia käsittelemään perustettua erityistuomioistuinta. Suomi on lisäksi tukenut taloudellisesti Kansainvälistä rikostuomioistuinta, Ruanda-tuomioistuinta ja erilaisia ran- kaisemattomuuden vähentämiseen tähtäviä hankkeita. Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomarinvaalit järjestetään tammikuussa 2006. Suomi käynnisti kertomusvuoden lopulla Pohjoismaiden yhteisen ehdokkaan tuomari Kourulan uudelleenvalintaa koskevan vaali- kampanjan.

Talousvyöhykkeen perustamista Suomen rannikolle koskeva laaja hallituksen esitys annetiin eduskunnalle kesällä. Talousvyöhykkeen perustaminen esityksen mukaisesti laajentaa Suomen toimivaltuuksia etenkin meriympäristön suojelun osalta, säilyttää nykyisen kalas- tustoimivallan ja antaa mahdollisuuden myös muuhun talousvyöhykealueen taloudelliseen hyödyntämiseen ja tutkimiseen. Eduskunnalle annettiin myös hallituksen esitykset Kansain- välisen rikostuomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn sopimuksen samoin kuin Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä.

Humanitaarisen oikeuden kysymykset olivat kertomusvuoden aikana näkyvästi esillä liittyen mm. Punaisen Ristin liikkeen 2003 konferenssin seurantaan. Tietoverkkohyökkäyksiä ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat keskustelut aloitettiin asiantuntijatasolla Ruotsin, Sveitsin ja Suomen konferenssissa tekemän yhteissitoumuksen mukaisesti. Teema- tisista kysymyksistä esillä olivat vuoden aikana edelleen humanitaarisen oikeuden sovelta- minen terrorisminvastaisiin toimiin ja erityisesti vankien kohtelu mm. Irakin vankiskandaaliin liittyen. Suomi ratifioi kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisissa selkkauksissa kos- kevan 1954 sopimuksen toisen pöytäkirjan.

Ajankohtaisten kansainvälisoikeudellisten kysymysten käsittelyyn osallistuttiin aktiivisesti myös YK:n, EU:n ja Euroopan neuvoston puitteissa. YK:n yleiskokouksessa hyväksyttiin syksyllä valtioiden ja niiden omaisuuden lainkäyttövapautta koskeva yleissopimus. Sään- nöstön valmistelu YK:n puitteissa kesti yli 25 vuotta ja yleissopimuksen hyväksymistä ja avaamista allekirjoituksille voidaankin pitää merkittävänä saavutuksena. Myönteisenä voi-

daan pitää myös yhteisymmärryksen saavuttamista yleiskokouksen VI komiteassa kloonauksen koskevan poliittisen julistuksen laatimisesta.

Ulkopoliittisen päätöksenteon tueksi laadittiin kansainvälisoikeudellisia lausuntoja ja arvioita ajankohtaisista kysymyksistä. Kansalaisten ja julkisen sanan kyselyihin, jotka koskevat Suomen kantoja ja toimia, pyrittiin vastaamaan viivytyksettä.

Eduskunnan käsiteltävänä oli kertomusvuonna merkittäviä kansainvälisiä sopimuksia. Ulkoasiainministeriössä valmistelluista sopimuksista biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvä Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirja tuli Suomen osalta voimaan lokakuussa ja Århusin yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tuli voimaan marraskuussa.

Perustuslain 97 §:n mukaisen sopimusselvityksen ja erioikeuksia ja vapauksia koskevan lainsäädännön valmistelu jatkuu vuonna 2005.

Kertomusvuonna tuli Suomessa yhteensä voimaan neljäkymmentäneljä monenvälistä, kuusi-toista kahdenvälistä ja viisi kansainvälisen järjestön kanssa tehtyä valtiosopimusta tai sopimusmuutosta.

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

6.1. Maailman kauppajärjestö

WTO:n Dohassa marraskuussa 2001 pidetyssä ministerikokouksessa sovittiin kauppaneuvottelukierroksesta, joka piti alkuperäisen aikataulun mukaan saada päätökseen vuoden 2004 loppuun mennessä. Aikataulussa ei kuitenkaan ole pysytty, mistä syystä neuvottelut jatkuvat vielä kertomusvuoden jälkeenkin.

Kertomusvuoden aikana neuvotteluissa kuitenkin edistyttiin. Tuloksettomaksi jääneen, syyskuussa 2003 pidetyn Cancúnin ministerikokouksen jälkeen neuvottelut saatiin uudestaan käyntiin keväällä 2004. EU jatkoi aktiivista toimintaansa neuvottelukierroksen eteenpäin viemiseksi. Kauppa- ja maatalouskomissaarit lähettivät toukokuussa kaikille WTO-jäsenten ministereille kirjeen, jonka tarkoituksena oli vauhdittaa neuvotteluja.

Neuvottelut jatkuivat tiiviinä ja heinäkuun lopussa onnistuttiin pääsemään yhteisymmärrykseen puitteista, joiden pohjalta neuvotteluja jatketaan. Maatalous oli neuvotteluissa keskeinen kysymys. Heinäkuun päätös kattaa kaikki neuvottelualueet mutta keskittyy maatalouden (ml. puuvillakysymys) lisäksi teollisuustuotteiden tulleihin, kehityskysymyksiin, palveluihin ja ns. Singaporen aiheisiin. Maataloudessa Suomi ja EU sitoutuivat mm. neuvottelemaan vientitukien poistamisesta samalla kun muille viennin tukemisen muodoille on tarkoitus neuvotella lopettamispäivämäärä. Singaporen aiheista ainoastaan kaupan menettelyt päätettiin pitää osana neuvottelukierrosta.

Muut neuvottelualueet kuten säännöt, kauppa ja ympäristö samoin kuin henkinen omaisuus katetaan päätöksessä yleisemmällä maininnalla siitä, että neuvotteluja jatketaan Dohan mandaatin mukaisesti. Heinäkuun päätöstä voidaan pitää Suomen kannalta tyydyttävänä ja tasapainoisena. Kaikki Suomen ja EU:n kannalta tärkeät elementit, kolmea Singaporen aiheet (kauppa ja kilpailu, kauppa ja investoinnit sekä julkisten hankintojen transparenssi) lukuun ottamatta, ovat edelleen mukana neuvotteluissa ja mahdollistavat pyrkimisen EU:n asettamiin tavoitteisiin.

Kauppan menettelyiden helpottaminen hyväksyttiin osaksi Dohan neuvottelukierrosta ja kaupan helpottamisen neuvotteluryhmä perustettiin kauppaneuvottelukomiteassa lokakuussa. Neuvotteluryhmän sisällölliseen työhön päästään vasta vuoden 2005 aikana. Tavoitteena on uudistaa kaupan helpottamisen kannalta relevantit GATT-artiklat V, VIII ja X ottaen huomioon myös muissa kansainvälisissä järjestöissä tehty työ samoin kuin kehitysmaiden erilis- ja erityiskohtelu.

Heinäkuun päätöksen pohjalta syksyllä jatkettiin WTO:ssa teknisiä neuvotteluja, joilla pohjustettaisiin myöhemmin tehtäviä poliittisia päätöksiä. Muussa WTO-työssä kaupan teknisten esteiden komiteassa (TBT-komitea) tarkasteltiin mm. Kiinan WTO-liittymisvelvoitteiden toteutumista ja EU:n kemikaaliasetusluonnosta (REACH). Kiinan osalta huolta on herättänyt erityisesti Kiinan pyrkimys kehittää kansainvälisistä standardeista ja menettelyistä poikkeavia kansallisia määräyksiä, jotka toteutuessaan vaikeuttaisivat vientiä Kiinaan. EU:n kemikaaliasetusluonnoksen osalta on vastaavasti keskusteltu asetettavien vaatimusten kohtuullisuudesta, erityisesti pk-yritysten kannalta katsottuna.

Venäjän WTO-jäsenyysneuvotteluissa EU ja Venäjä saivat kahdenväliset markkinoillepääsyneuvottelunsa päätökseen loppukevällä. Suomi vaikutti EU:n komissioon teollisuuden kanssa yhteistyössä määriteltyjen neuvotteluintressiensä turvaamiseksi ja neuvotteluratkaisu vastaakin keskeisiltä osiltaan Suomen tavoitteita. Venäjän jäsenyyden toteutuminen vaatii vielä kesken olevien muiden kahdenvälisen neuvottelujen loppuunsaattamisesta. Kahdenvälisen neuvottelujen lisäksi neuvottelut tietyistä erityiskysymyksistä ja jäsenyyden ehtoja koskevien käytännön sitoumusten tekemisestä jatkuivat Venäjän WTO -liittymistyöryhmässä.

6.2. Kauppakiistat

EU:lla oli vireillä vuonna 2004 vajaat 30 kauppakiistaa kahdeksan eri maan kanssa. Huomattavimman kokonaisuuden muodostivat kiistat Yhdysvaltojen kanssa. Riidoissa ei tapahtunut merkittävää myönteistä kehitystä. Suurimmassa osassa transatlanttisia riitoja Yhdysvaltojen odotettiin edelleen saattavan kansallisen lainsäädäntönsä vastaamaan WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän antamia suosituksia. Myös uusia kiistoja tuotiin WTO:n käsiteltäväksi.

Ns. FSC/ETI-lain eli Yhdysvaltojen uuden ulkomaankaupparytysten verokohtelua koskevan lain WTO-mukaisuus on EU:n taholta kyseenalaistettu, minkä vuoksi asian käsittely jatkuu WTO:ssa. Ns. Byrd-lain osalta, joka koskee polkumyynti- ja tasoitustulleista saatujen varojen ohjaamista valituksen tehneille yrityksille, EU sai riitojenratkaisuelimeltä oikeuden vastatoimiin. Rangaistustullien mahdollisesta käyttöönotosta päätetään myöhemmin. EU:n, Kanadan ja Yhdysvaltojen välinen kiista hormonilihadirektiivin WTO-mukaisuudesta pitkityy. EU vei asian riitojenratkaisumenettelyyn, jonka tarkoituksena on tutkia edellä mainittujen kantajien asettamien vastatoimien laillisuus.

Yhdysvaltojen vuoden 1916 polkumyntilakia koskeva prosessi päättyi EU:n kannalta hyvin, sillä kongressi kumosi lain loppuvuonna. Pitkään kahdenvälisesti kytenyt erimielisyys EU:n ja Yhdysvaltojen myöntämien lentokonetukien WTO-yhteensopivuudesta siirtyi riitojenratkaisumenettelyn piiriin, kun molemmat osapuolet esittivät toisillensa konsultaatiopyynnön.

Suomen maataloustuotannon kannalta kiinnostavin riita koskee EU-sokerin vientitukia, jota koskevan kanteen Brasilia, Australia ja Thaimaa voittivat. Asian käsittely jatkuu EU:n aloitteesta WTO:n valituselimestä, jonka päätös on odotettavissa vuoden 2005 aikana. Lopullisella WTO-ratkaisulla voi olla vaikutusta unionissa käynnissä olevaan sokerialan uudistukseen.

6.3. Tuontipolitiikka

6.3.1. Tullietuusjärjestelmä GSP, polkumyynti

Kertomusvuonna Suomi osallistui kauppapoliittisten instrumenttien, kuten polkumyyntiasetuksen ja kehitysmaille suunnatun yhteisön tullietuusjärjestelmän (Generalised System of Preferences, GSP) käytännön soveltamiseen ja edelleen kehittämiseen, ml. GSP-asetuksen uudistus. Samoin selvitettiin taloudellista ja kauppapoliittista instrumenttivalikoimaa, jolla kahdenvälisiä kaupankäynnin edistämiseen liittyviä hankkeita voidaan tehokkaammin toteuttaa ja kehitysmaiden valmiuksia näillä aloilla kasvattaa kiinnittäen erityistä huomiota kotimaisen hallinnollisen joustavuuden kehittämiseen sekä toisaalta hankkeiden yhteensopiavuuteen ja toisiaan täydentävyyteen.

Suomen yleislinjaukset EU:n seuraavan GSP-kymmenvuotiskauden ja seuraavan GSP-asetuksen osalta valmisteltiin pyrkimyksellä, että GSP-järjestelmää kohdennettaisiin entistä paremmin köyhimmille maille ja että erityisesti sitä koskevaa alkuperäsääntöjärjestelmää uudistettaisiin ja saataisiin aikaan sellainen kriteeristö, joka palvelee myös kotimaisen teollisuuden raaka-aineen hankintaan liittyviä tarpeita.

Ulkoministeriö vastasi EY:n polkumyynti- ja tasoitustullilainsäädännön soveltamisesta sekä Suomen kantojen valmistelusta ja yhteensovittamisesta yksittäisissä polkumyyntitapauksissa. Kertomusvuonna käsiteltiin noin 120 esitystä polkumyynti- ja tasoitustulleista, tapauksiin liittyvistä tarkasteluista ja uusien tutkintojen avaamisesta.

Kiina ja Ukraina ovat hakeneet markkinatalousmaastatusta polkumyyntitutkinnoissa. Komission analyysin mukaan maat eivät vielä täyttäneet markkinatalousmaan kaikkia kriteereitä. Vuoden 2004 aikana myös Vietnam, Kazakstan ja Mongolia hakivat markkinatalousstatusta.

Neuvosto hyväksyi maaliskuussa komission ehdotuksen polkumyyntiperusasetuksen sekä tasoitustulliperusasetuksen muuttamisesta. Asetuksen mukaan neuvoston katsotaan hyväksyneen komission ehdotukset lopullisista polkumyynti- ja tasoitustulleista, ellei jäsenmaiden yksinkertainen enemmistö (13 jäsenmaata) vastusta ehdotusta. Lisäksi tehtiin muutoksia transparenssin ja tehokkuuden lisäämiseksi. Näitä ovat mm. pakolliset aikarajat polkumyynti- ja tasoitustullitapausten päättymis- ja välivaiheen tarkasteluissa sekä asiakirjojen toimitamisessa jäsenmaille. Lisäksi tehtiin muutoksia hintasitoumuksia ja absorptio- sekä kiertämistutkintoja koskeviin sääntöihin.

6.3.2. Teräs ja tekstiilit

Teräksen tuontipolitiikan merkittävimmät asiat kertomusvuonna olivat EU:n laajentumisesta aiheutuneet muutokset kahdenvälisiin terässopimuksiin, EU:n teräksen suojatoimien poisto ja OECD:ssä käynnissä olevat keskustelut terästukisopimuksesta.

Venäjän, Ukrainan ja Kazakstanin vuosien 2005/2006 sopimusten neuvottelumandaatti hyväksyttiin marraskuussa. Ennen uusien sopimusten voimaantuloa otetaan käyttöön yksipuoliset tuonnin rajoitukset. Uusissa sopimuksissa otetaan huomioon laajenemisesta aiheutuvat kiintiölisäykset. Ukrainan kanssa parafoitiin uusi terässopimus kesällä 2004 ja sen allekirjoittamista perusteltiin taktisista syistä, sillä sen pohjalta on tarkoitus neuvotella vuoden 2005/2006 sopimus. Moldovan aloitteesta komissio neuvotteli maan kanssa terässopimuksen, jonka mukaisesti Moldovasta tapahtuvaan terästuontiin aletaan soveltaa kaksinkertaista tarkkailua ilman määrärajoituksia. Sopimus on voimassa vuoden 2006 loppuun asti.

OECD:ssä jatkettiin keskusteluja maailman terästeollisuuden tehottoman ylikapasiteetin vähentämisestä ja markkinoita vääristävien toimenpiteiden vähentämisestä tai eliminoimisesta.

Vuoden 2003 alusta lähtien aloitettiin tukityöryhmässä tehostettu työ tavoitteena päästä yhteisymmärrykseen WTO:n valtioneuvoston tukisopimuksesta tiukemman tukisopimuksen elementeistä. Kesäkuun 2004 huippukokouksessa todettiin, ettei riittävää yhteisymmärrystä ole löytynyt. Nykyinen noususuhdanne ei tue yhteisiä pyrkimyksiä kapasiteetin vähentämiseen, joten neuvotteluissa päätettiin pitää tauko.

Tekstiili- ja vaatetussektorin kaupan keskeisimmät aiheet olivat varautuminen vuoden 2005 alussa tapahtuvan tuonnin vapautumisen vaikutuksiin, EU:n laajentumisen aiheuttamat muutokset sekä sopimusneuvottelut vuoden lopussa päättyneiden kahdenvälisten sopimusten uusimisesta.

WTO:n tekstiilisopimus, Agreement on Textiles and Clothing (ATC) päättyi 31.12.2004. Sopimuksen mukaisesti tuonnin määrällisiä rajoituksia on poistettu asteittain kymmenen vuoden aikana. Yhteisön ja WTO-maiden (Argentiina, Etelä-Korea, Filippiinit, Indonesia, Intia, Kiina, Macao, Malesia, Pakistan, Peru, Singapore, Taiwan ja Thaimaa) kanssa solmittujen sopimusten mukaisia kiintiöitä on ollut ainoastaan kertomusvuoden loppuun asti. Yhteisön ja WTO:n ulkopuolisten maiden (Ukraina, Uzbekistan, Valko-Venäjä ja Vietnam, Serbia ja Montenegro sekä Pohjois-Korea) väliset tuonnin rajoitukset jatkuvat siihen asti, kunnes maa on WTO:n jäsen tai asiasta muuten sovitaan yhteisön ja asianomaisen maan välillä.

Yhteisölainsäädännössä WTO:n tekstiilisopimuksen loppuminen on otettu huomioon muuttamalla tekstiilisopimuksen hallinnointiasetusta siten, että vuoden 2004 lopun toimitusten osalta kiintiöiden ylityksiä ei sallita ja niiltä vaaditaan vienti- ja tuontilisenssit 31.3.2005 asti. Kiintiöihin kuuluneiden tekstiilituotteiden tullaustiedoista ryhdytään seuraamaan tekstiili-kaupan kehitystä kaikkien tuojamaiden osalta. Menettelyllä halutaan selvittää myös sitä, korvaako tuonti Kiinasta muuta tuontia. Kiinan tekstiilituontiin otetaan lisäksi väliaikaisesti käyttöön ennakkotarkkailujärjestelmä, joka kuitenkin poistuu käytöstä viimeistään vuoden kuluttua.

6.3.3. Kiinan kiintiöt

Yhteisön Kiinasta peräisin olevista tiettyjä teollisuustuotteita (tiettyt jalkineet ja keraamiset ja posliiniset tuotteet) koskeva kiintiöinti päättyi vuoden 2004 lopussa. Eräiden sensitiivisten tuotteiden (nahka- ja korkealuokkaiset tekstiilijalkineet) osalta aloitetaan korkeintaan 12 kuukauden mittainen ennakkotarkkailu mahdollisen tuonnin kasvun tehokkaan seurannan vuoksi. Tullitilastoihin perustuvaa jälkitarkkailua sovelletaan muuhun Kiinasta tapahtuvaan jalkinetuontiin.

6.3.4. Muut kysymykset

Komissio toi neuvostolle hakatun puutavaran kansainvälistä kauppaa koskevan toimintasuunnitelman pohjalta valmistellut lisensointia ja neuvottelumandaattia koskevat asetusedotukset. Suomi toimi aktiivisesti asian edistämiseksi sellaisten ratkaisujen pohjalta, jotka puuttuvat tehokkaasti laittomiin hakkuisiin niiden alkuperämaassa ja ovat laillista kaupankäyntiä mahdollisimman vähän haittaavia.

Komission tekemä kasvinterveysdirektiivin 2000/29/EY liitteiden nk. puupakettimuutos tulee voimaan maaliskuun alussa 2005. Uudistetun direktiivin mukaan mm. kaikki kolmansista maista EU:n alueelle tuotava havupuutavara on rajatarkastettava ja varustettava kasvinterveystodistuksella. Lisäksi samalla implementoidaan Kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisön standardi No. 15, joka asettaa tiukat käsittelyvaatimukset kansainvälisessä kaupassa käytettäville puupakkauksille. Tulevat muutokset vaikuttavat erityisesti Suomen Venäjän kauppaan. Suomelle on kuitenkin myönnetty poikkeuksena 1 %:n tarkastusaste Venäjän Euroopan puoleisilta alueilta tulevalle puulle, koska tuholaisten leviämisen

riski tätä kautta on äärimmäisen pieni. Keskustelut standardin No. 15 implementoinnista EU:ssa jatkuvat, koska eräät kolmannet maat pitävät vaatimuksia ongelmallisina.

EU:n jäsenmaiden ja Venäjän välillä alkoi marraskuussa 2003 kiista eläinlääkintätodistuksista, kun Venäjä irtisanoi Venäjän ja EU:n jäsenmaiden kahdenväliset sopimukset vientitodistuksista. Venäjä vaati, että EU:ssa otetaan käyttöön yhdenmukaiset eläinlääkintätodistusmallit. Komissio aloitti neuvottelut Venäjän kanssa ja 14 uudesta yhtenäisestä todistusmallista päästiin sopuun syyskuussa 2004. Tärkeimmät vientituotteet sisältyvät näihin 14 tuotteeseen ja vuoden 2005 alusta alkaen vanhoja todistuksia ei enää hyväksytä ko. 14 tuotteen osalta. Vanhat todistukset ovat käytössä toistaiseksi niiden tuotteiden osalta, joista ei ole neuvoteltu uusia todistusmalleja.

Suomi osallistui yhteispohjoismaisen "Afrikka-aloitteen" valmisteluihin tähtäimessä vuoden 2005 alussa pidettävä ministerikonferenssi. Hankkeen tavoitteena on Afrikan maiden parempi integroiminen maailman talous- ja kauppajärjestelmään. Ministerikokousta pohjusti korkean tason virkamieskokous Dar Es Salaamissa marraskuussa.

Valtioneuvoston keväällä hyväksymän kehityspoliittisen ohjelman tavoitteiden mukaisesti ryhdyttiin kehittämään kaupallistaloudellista instrumentointia yhtenä yhteistyön prioriteetti-alueena Suomen pitkäaikaisten yhteistyömaiden ja siirtymätalousmaiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tavoitteena on, että Suomen pitkäaikaiset yhteistyömaat kykenisivät integroimaan kauppakysymyksiä entistä enemmän köyhyden vähentämisstrategioihin sekä myötävaikuttaa siihen, että Suomi voisi tulevaisuudessa tukea tehokkaammin kahdenvälisessä yhteistyössään köyhyden vähentämishajelmista nousevia kauppahankkeita tai -ohjelmia.

Yhteistyössä muiden tahojen kanssa on pyritty arvioimaan EU:n ilmastonmuutossopimuksen vaikutuksia kauppapolitiikkaan ja suomalaiseen elinkeinoelämään. EU:ssa Suomi on korostanut erityisesti päästövähennyksien toteuttamisessa kustannustehokkaiden toimien hyödyntämistä sekä yritysten kansainvälisen kilpailukykyyn turvaamisen tarvetta.

Kehitettäessä EU:n ympäristötuotelistaa WTO:n kauppaneuvottelukierrosta varten tavoitteena on ollut sisällyttää niihin Suomen oman ympäristötuotelistan keskeisimmät nimikkeet.

6.4. Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (VKE)

Ulkoasiainministeriön tehtävänä on osaltaan tukea suomalaisia yrityksiä näiden kansainvälistymisessä ja turvata yhdenvertaiset kilpailuedellytykset suhteessa kilpailijoihin. VKE-toiminnan tehostaminen jatkuu mm. seuranta- ja arviointijärjestelmän kehittämisenä. Tavoitteena oli saada laajan edustustoverkon asiantuntemus entistä tehokkaammin myös suomalaisen elinkeinoelämän käyttöön. Yritykset olivat mukana useilla ulkomaankauppa- ja kehitysministerin vienninedistämismatkoilla, joiden yhtenä painopisteenä oli Itä-Aasia. Osa VKE-matkoista oli virkamiesvetoisia ja niiltä haettiin entistä fokusoidummin hyötyä suomalaisyritysten kannalta.

Kansainvälistymistä edesautettiin vienninedistämismatkojen ohella avustamalla yrityksiä niitä kohdanneiden kaupanestetausten ratkaisemisessa. Tämän työn tukemiseksi aloitettiin myös vienti- ja tuontikaupan esteitä luotaava laaja selvitys, jonka tavoitteena on suomalaisyritysten vientimahdollisuuksien tukeminen sekä tuontikaupan valikoiman laajentaminen (erityisesti kehitysmaista peräisin olevien tuotteiden osalta) ja raaka-aineiden ja komponenttien saannin edellytysten parantaminen.

Vuoden 2004 lopussa hyväksyttiin yhteinen kansallinen VKE-strategia, jonka kunnianhimoisiin haasteisiin ulkoasiainministeriö vastasi laatimalla mallin ministeriön omalle VKE-strategialle.

6.5. Investointien suoja

Suomen kahdenvälisen investointisuojaopimusten verkostoa laajennettiin ja syvennettiin edelleen, ja samoin kehitettiin Suomen mallisopimusta. Sopimusverkoston kehittämisessä pyrittiin keskittymään erityisesti sellaisiin maihin, joissa jo on suomalaisen teollisuuden sijoituksia tai joihin sellaisia on suunnitteilla, sekä huomioimaan maan yleisten kauppapolitiittisten etujen valvonta. Sopimusneuvotteluja käytiin kahdeksan maan kanssa ja sopimuksia allekirjoitettiin kuuden maan kanssa.

EU:n perustuslaillisen sopimuksen voimaantulo vaikuttanee Suomen kahdenväliseen sopimusverkostoon ja sen kehittämiseen sijoituksiin liittyvien kysymysten siirtyessä yhteisen kauppapolitiikan alaisuuteen. Työ näiden vaikutusten selvittämiseksi alkoi.

6.6. Vientivalvonta

Ulkoasiainministeriön tehtäviin kuuluvat kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvät lupa-asiat, vientivalvonnan tietojärjestelmien hoito ja ministeriön sisäinen yhteensovittaminen vientivalvonta-asioissa. Ministeriön sisäistä koordinaatiota varten vientivalvonta-asioissa perustettu vientivalvontatyöryhmä (VVT) kokoontui seitsemän kertaa. Työryhmä käsitteli yhteensä 71 vientilupahakemusta, joista 60 koski aseita ja 11 kaksikäyttötuotteita. Vientivalvonta-asioiden yksikkö käsitteli yhteensä 263 kaksikäyttötuotteita koskevaa vientilupahakemusta.

Suomi osallistui kaksikäyttötuotteiden ja tavanomaisten aseiden vientivalvonnan kansalliseen toimeenpanoon ja EU-valmisteluun sekä kansainväliseen yhteistyöhön eri vientivalvontajärjestelyissä.

Vuonna 2004 Wassenaarin järjestelyssä keskityttiin järjestelyn toimintaa koskevan kokonaisarviointin implementointiin, jossa Suomi oli mukana laatimassa asiakirjaluonnosta ai-neettoman teknologian siirtoa (ITT) koskeviksi parhaiksi käytännöiksi.

Suomi osallistui aktiivisesti EU:ssa suoritettuun kaksikäyttötuotteita koskevaan vertaisarviointiin toimimalla tehtävää varten perustetussa task force'ssa jäsenmaiden edustajana.

Ulkoasiainministeriön julkaisuja-sarjassa julkaistiin vientivalvontaa käsittelevät käsikirjat. Kertomusvuonna myös päivitettiin englanninkielinen esite Suomen vientivalvonnasta sekä vientivalvontaa käsittelevät internet-sivut uudistettiin.

6.7. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD

Suomi jatkoi täysimittaisesti osallistumisestaan kansainvälistä kilpailuasemaamme peilaavaan OECD:n sisältötyöhön käyttäen samalla hyväkseen järjestön piirissä tehdyn laajan analyttisen ja vertailevan työn Vanhasen hallituksen neljän keskeisen politiikkaohjelman sisällön muotoilemisessa. Suomen osalta järjestö toteutti talouspoliittisen tutkinnan ja käynnisti terveysalan ja aluepoliittisen maatumkinnan.

Huhtikuun ministerikokouksessa aikaansaatu osittainen päätös OECD:n järjestöreformin toteuttamiseksi merkitsi enemmistöpäätöksenteon mahdollisuuden tuloa lähinnä helpottamaan sopimista työohjelmista ja budjetista, joitten suhteen siirryttiin kaksivuotistavoiteasetantaan. Samalla sovittiin työohjelmien vuotuisesta evaluoinnista tarkoituksella raivata tilaa uusille prioriteeteille pudottamalla evaluaatiossa huonosti menestyneitä ohjelmia. Järjestön ulkosuhdestrategiasta sovittiin siten, että jäsenpohjan laajentamisen kriteerit asetettiin ja komiteat velvoitettiin laatimaan kukin oma ulkosuhdestrategiansa ja toteuttamaan sitä proaktiivisella tavalla. Tarkempi laajentumiskeskustelu siirtyi kuitenkin rahoitusseuraamusten selvittelyn perusteella tuonnemmaksi.

6.8. Energia-asiat

Euroopan Energiaperussopimuksen puitteissa käydyissä siirtopöytäkirjaneuvotteluissa ei saavutettu edistystä ja erimielisyydet pöytäkirjan sisällöstä koskevat edelleen siirtokapasiteetin etuosto-oikeutta, taloudellisen integraation lauseketta ja siirtotariffeja. Tämän vuoksi neuvottelut päätettiin keskeyttää toistaiseksi.

6.9. Vastavuoroista tunnustamista koskevat sopimukset (MRA)

Yhteisön kolmansien maiden kanssa käymissä vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroista tunnustamista koskevissa MRA-sopimusneuvotteluissa (Mutual Recognition Agreement) valmisteltu EU:n ja Yhdysvaltain välinen sektorikohtainen MRA-sopimus (ns. MRA+-sopimus) tuli voimaan heinäkuussa. Sopimus koskee kansainvälistä merenkulkuliikennettä harjoittavilta aluksilta vaadittavia pelastus- ja navigointivarusteita. EU:lla on ennestään voimassa tavanomaiset MRA-sopimukset seitsemän kolmannen maan kanssa.

7. Alueellinen yhteistyö

7.1. Pohjoismainen yhteistyö

Euroopan unionin laajentuminen kymmenellä uudella jäsenellä muuttaa myös pohjoismaisen yhteistyön edellytyksiä. Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii tehostamaan vuorovai-
kutusta EU:n kanssa ja tarkistamaan yhteistyötään lähialueiden kanssa. EU-yhteistyön tehostaminen on jatkoa pääministereiden yhteistyökäytännölle sekä eri ministerineuvostojen perinteiselle pohjoismaiselle neuvonpidolle erilaisissa EU-kysymyksissä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) suuntaviivat toisaalta Baltian maiden ja toisaalta Luoteis-Venäjän kanssa tehtävälle yhteistyölle koskevat sekä eri ministerineuvostoja että pohjoismaisia laitoksia. Yhteistyöministerit hyväksyivät uudet suuntaviivat joulukuussa ja niiden täytäntöönpano alkaa rinnakkain nykyisen, vuonna 2005 päättyvän yhteistyöohjelman kanssa. EU:n laajentumiseen liittyen Pohjoismaiden ja Baltian maiden hallitukset sopivat Baltian maiden täysjäsenyydestä Pohjoismaiden Investointipankissa (NIB) vuoden 2005 alusta lukien. Lähialueille suunnatulla yhteispohjoismaisella toiminnalla pyritään täydentämään kansallista toimintaa ja tuottamaan pohjoismaista hyötyä edistämällä lähialueiden vakaata kehitystä.

Pohjoismainen yhteistyö – etenkin Luoteis-Venäjän kanssa – voidaan nähdä oleellisena osana Pohjoismaiden ministerineuvoston työtä EU:n pohjoisen ulottuvuuden toimintasuunnitelmien ja tavoitteiden toteuttamiseksi. Pohjoismaiden ministerineuvosto koordinoi ja ohjaa alueella toimivien järjestöjen toimintaa muun muassa pohjoismaisten toimistojen avulla.

Pohjoismaista yhteistyötä kestävä kehityksen hyväksi on tehty vuodesta 2001 lähtien sektorien yhteisen strategian ”Kestävä kehitys – Pohjolan uusi suunta” puitteissa. Strategian 20-vuotiset tavoitteet ja strategia tarkistettiin ja täydennettiin merkittävästi kaudella 2003–2004. Samoin kestävä kehityksen politiikkaan on nyt sisällytetty myös sosiaaliset ja taloudelliset parametrit. Uusi joulukuussa hyväksytty strategia tulee voimaan vuoden 2005 alusta.

Pohjoismaiden välisiä rajaesteitä on pyritty tunnistamaan ja poistamaan jo vuosien ajan mm. pohjoismaisten sosiaali-, koulutus- ja työmarkkina-alan sopimusten ja yleissopimusten avulla. Tähän mennessä on onnistuttu poistamaan tai madaltamaan sellaisia rajaesteitä, jotka ovat tärkeitä yksittäisille kansalaisille, jotka haluavat asua, työskennellä tai opiskella toisessa Pohjoismaassa. Kertomusvuonna painotettiin myös yritysten ja elinkeinoelämän rajaesteiden poistamista

7.2. Lähialueyhteistyö

Valtioneuvosto hyväksyi 22.4.2004 uuden Suomen lähialueyhteistyön strategian, "Tuesta kumppanuuteen". Uusi strategia huomioi toimintaympäristön muutokset. Euroopan unionin laajentumisen jälkeen lähialueyhteistyön pääasiallinen kohdealue on Luoteis-Venäjä. Strategia kuitenkin nostaa esiin tarpeen kehittää alueellista yhteistyötä ja avaa mahdollisuuden yhteistyöhön Ukrainan ja Valko-Venäjän kanssa.

Vuoden 2005 yhteistyöhankkeiden valmistelussa sovellettiin uuden strategian linjauksia. Valmistelussa korostettiin sektoriministeriöiden ja muiden toimijoiden välistä koordinaatiota, hanketoiminnan poikkisektoraalisia yhteyksiä ja hankkeiden vaikuttavuutta sekä edellytettiin selkeää venäläisten omaa panostusta hankkeisiin.

Kertomusvuoden talousarviossa osoitettiin lähialueyhteistyöhön yhteensä 32,4 miljoonaa euroa, josta 25,37 miljoonaa euroa oli ulkoasiainministeriön pääluokassa. Ulkoasiainministeriö valmisteli yhdessä sektoriministeriöiden kanssa käyttösunnitelman sekä talousarviovuotta seuraaville vuosille osoitetun 8 miljoonan euron sopimuksentekovaltuuden käytön. Vuoden 2004 loppuun mennessä lähialueyhteistyöhön on ohjattu valtion talousarviossa noin 1,136 miljardia euroa.

Yhteistyössä Venäjän kanssa keskeisiä tavoitteita olivat kansalaisyhteiskunnan ja oikeusvaltion kehittäminen, talousuudistuksen sekä hallinnon ja lainsäädännön uudistamisen tukeminen, ympäristö- ja ydinturvariskien vähentäminen sekä turvallisuuden edistäminen. Tavoitteita pyritään toteuttamaan sekä kahdenvälisen että monenvälisen yhteistyön keinoin. Kahdenvälisiä hankeyhteistyötä Venäjän kanssa ohjasi yhteinen toimintaohjelma. Lähialueyhteistyön suurimman hankkeen (Suomen lahjaosuus 10 miljoonaa euroa) Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakennustyöt jatkuivat ja puhdistamo otetaan käyttöön vuonna 2005.

Baltian maiden liittyttyä Euroopan unioniin nykyisen muotoista lähialueyhteistyötä mukautettiin maiden EU-jäsenyyteen. Yhteistyön kokemuksia pyritään hyödyntämään kehittämällä kolmikanta- ja alueellisia yhteistyöhankkeita.

Kansalaisjärjestöjen omaehtoisen toiminnan tukemiseen lähialueilla osoitettiin 1,1 miljoonaa euroa.

EU:n ohjelmien sekä pohjoismaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten hallinnossa Suomi vaikutti rahoituksen ohjautumiseen lähialueille. Maailmanpankkiryhmän kanssa allekirjoitettiin uudistetut lähialuekonsulttirahastoja koskevat sopimukset. Suomi osallistui aktiivisesti Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahaston toimintaan. Ydinjätehankkeiden käynnistämisen ehdoksi asetetun kansainvälisen ydinturvaa koskevan ympäristösopimuksen tultua voimaan ydinjätehankkeiden valmistelussa on nyt edistytty.

Suomen lähialueyhteistyön keskipitkän aikavälin (2003-2005) sosiaali- ja terveysalan toimintasuunnitelman pohjalta lisättiin panostusta yhteistyöhön sosiaali- ja terveyssektorilla. Suomi osallistui aktiivisesti Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuusohjelman kehittämiseen ja rahoitti sen sihteeristön perustamisen ja toimintakulut kertomusvuonna. Suomen rahoituksella käynnistettiin laaja monenvälinen HIV/AIDS -hanke Barentsin alueella.

Nykyisten menettelytapojen keventämistarpeet kartoitettiin ja hallinnollinen uudistustyö jatkui.

7.3. Itämeriyhteistyö

EU:n laajentuminen lisäsi Itämeren alueella odotuksia kahdeksan EU-jäsenmaan yhteistyön tehostamisesta unioniasioissa. Keskustelua Itämeren alueen moninaisten yhteistyörakenteiden selkeyttämisestä ja mukauttamisesta käytiin aktiivisesti kertomusvuoden mittaan kaikilla tasoilla.

Alueellinen yhteistyö oli keskeinen teema myös pääministerikokouksessa kesäkuussa Laulasmaalla Virossa. Merikuljetusten turvallisuus ja Itämeren ympäristön tila olivat myös esillä. Alueen pääministerit katsoivat alueellisen yhteistyön uudelleenarvioinnin olevan paikallaan kyseenalaistamatta sinänsä yhteistyön tarvetta. Merikuljetusten turvallisuuteen liittyvien kysymysten osalta pääpaino on Kansainvälisen merenkulkujärjestön puitteissa tapahtuvissa toimissa. Työlistalla oli mm. erityisen herkän merialueen statuksen saaminen Itämerelle (pl. Venäjän aluevedet).

Itämeren alueellinen yhteistyö on eriytynyt toisaalta alueen EU-maiden, toisaalta koko alueen, ml. Venäjä, kattavaan yhteistyöhön. EU-maiden kesken on syntynyt erilaisia tilanteesta ja asiakokonaisuuksista riippuen vaihtelevia yhteistyökumppanuuksia.

7.4. Barents- ja arktinen yhteistyö

Suomi osallistui kertomusvuonna aktiivisesti Barentsin euro-arktisen neuvoston (BEAC) ja sen työryhmien toimintaan. Suomi oli puheenjohtajana neuvoston ympäristötyöryhmässä (YM) ja sosiaali- ja terveystyöryhmässä (STM). Edellisten lisäksi Suomi sai puheenjohtajuuden ehdotuksestaan perustetussa informaatio- ja tiedostoryhmässä, jonka tehtävänä on koota ja ajantasaistaa Barents-yhteistyössä kehitettyjä tiedostoja ja saattaa ne julkiseen käyttöön. Suomi on myös ollut aktiivinen kaupan esteiden purkamiseen tähtäävässä työssä ja lähinnä tulliviranomaisten välillä toteutetussa rajanylitysten tehokkuuden lisäämisessä. BEAC:n puitteissa käynnistetty ydinturvallisuusyhteistyö on edennyt vuonna 2003 allekirjoitetun MNEPR-sopimuksen (Multilateral Nuclear Environmental Programme in Russia) pohjalta ja pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuden rahaston tuella.

Barentsin euro-arktisen neuvoston ja Barentsin euro-arktisen alueneuvoston (johon Suomesta osallistuvat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntaliitot) välistä yhteistyötä on kehitetty edelleen ja eräistä niiden alaisista työryhmistä on muodostettu yhteisiä.

Arktisen neuvoston kaksivuotinen puheenjohtajuus siirtyi Islannilta Venäjälle Reykjavikissa marraskuussa pidetyssä ministerikokouksessa, jossa Suomen valtuuskuntaa johti ulkoministeri Tuomioja. Kokouksen pääaiheeksi muodostui neljä vuotta valmistellun arktisen ilmastomuutosarvioraportin julkaisu, joka keräsi myös suurta kansainvälistä huomiota. Tämän ACIA (Arctic Climate Impact Assessment) -hankkeen loppuunsaattaminen oli Islannin puheenjohtajuuskauden (2002-2004) tärkein tavoite, jota Suomi voimakkaasti tuki. Ministerikokous hyväksyi ACIA:n tärkeimmät tulokset sekä toimenpidesuosituksiset sisältävät poliittiset johtopäätökset.

Muita keskeisiä kokoukselle esiteltyjä hankkeita olivat arktisia elinolosuhteita kartoittava raportti, kestävä kehityksen strategiaohjelma ja arktinen meristrategia. Ministerikokous hyväksyi myös Reykjavikin julistuksen ja Arktisen neuvoston virkamieskomitean raportin, jotka ohjaavat neuvoston toimintaa seuraavan kaksivuotiskauden ajan. Nämä dokumentit puoltavat mm. Arktisen neuvoston ympäristöprojektien tukirahaston perustamista ja arktisen informaatioteknologian kehittämistä. Tämä oli Suomen tavoitteena. Suomi tulee osallistumaan tukirahaston toimintaan.

Reykjavikin kokouksessa arktisen kasvillisuuden ja eläimistön seurantaohjelman (CAFF) puheenjohtajuus siirtyi Yhdysvalloilta Suomelle. Suomesta tuli myös arktisen alueen ympäristöönnettomuuksien torjuntaohjelman (EPPR) varapuheenjohtaja.

Arktinen neuvosto, Barentsin euroarktinen neuvosto, Itämeren valtioiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto ovat jatkaneet koordinaatiokokouksiaan, joissa on ollut esillä mm. vaikuttaminen EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaan.

8. Länsi- ja Keski-Eurooppa (mukaan lukien Länsi-Balkan)

8.1. Euroopan unionin jäsenmaat

Suomen ja muiden EU:n jäsenmaiden kanssakäyminen jatkui tiiviinä. Vierailuissa panostettiin erityisesti EU-kumppanuuden luomiseen ja syventämiseen unioniin toukokuun alussa liittyneiden kymmenen uuden jäsenvaltion kanssa. Keskeisiä aiheita tapaamisissa olivat EU-agendaan liittyvät kysymykset, kuten EU:n tulevat rahoituskehyykset, laajentuminen, EU-Venäjä -suhteet, pohjoinen ulottuvuus, yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvät ajankohtaisaiheet sekä kahdenvälisiin suhteisiin liittyvät kysymykset. Kansainvälisissä kysymyksissä Suomi kävi keskusteluita mm. Länsi-Balkanin, Lähi-idän, Irakin ja Afganistanin tilanteista.

Suomi avasi kertomusvuonna uudet lähetystöt Ljubljanaan, Bratislavaan ja Nikosiaan, mikä paransi oleellisesti Suomen toimintamahdollisuuksia näissä maissa.

Toiveet Kyproksen liittymisestä yhtenäisenä EU:in kariutuivat Kyproksen eteläosan äänestettyä huhtikuussa selvästi YK:n pääsihteeri Kofi Annanin yhdistysmissuunnitelmaa vastaan. Suomi on eri tavoin rohkaisut Turkin ja Kyproksen välisten suhteiden mahdollisimman pikaista normalisoimista ja katsonut, että EU-jäsenyysneuvottelujen aloittaminen Turkin kanssa edistäisi myös Kyproksen jälleenyhdistymisprosessia. Suomi on tukenut EU:ssa aloitteita Kyproksen pohjoisosan taloudellisen kehityksen tukemiseksi.

8.2. Euroopan unionin jäsen ehdokkaat

Bulgarian tuleva EU-jäsenyys on antanut hyvät edellytykset maidemme välisten kahdenkeskisten suhteiden kehittämiseen. Korkean tason vierailuvaihto on ollut aktiivista. Ministerivierailuiden lisäksi kertomusvuonna toteutui Bulgarian presidentin virallinen vierailu Suomeen. Kauppavaihto Bulgarian kanssa oli edelleen vaatimattomalla tasolla, vaikka hienoista kasvua tapahtuikin.

Suomi antoi aktiivisen panoksensa Romanian EU-jäsenyysneuvotteluihin, jotka saatiin päätökseen joulukuussa. Romanian ja Suomen välillä käytiin keväällä perinteiset poliittiset keskustelut ja suhteita ylläpidettiin myös ministeritason vierailuilla.

Turkin EU-jäsenyysperspektiivi vahvistui joulukuun Eurooppa-neuvoston päätöksellä neuvottelujen aloittamisesta lokakuussa 2005. Suomi seurasi tiiviisti Turkin uudistusprosessia sekä kahdenvälisen dialogin kautta että EU:n puitteissa. Kahdenvälinen ministeritason vierailuvaihto oli vilkasta kattaen useamman hallinnonalan. Valmistelussa oli myös viranomaistason yhteistyön laajentaminen erityisesti Turkin EU-jäsenyysvalmisteluihin liittyen. Kauppavaihto kasvoi edelleen.

Kroatian vakautus- ja assosiaatiosopimuksen ratifiointiprosessi saatiin päätökseen vanhojen EU-jäsenmaiden osalta. Samalla sovittiin, että sopimus ulotetaan erillisellä laajentumispöytäkirjalla koskemaan myös uusia jäsenmaita. Tavoitteena on, että sopimus tulee voimaan

helmikuun 2005 alussa. Suomi tuki Kroatian EU-pyrkimyksiä mm. asiantuntijayhteistyöllä EU:n CARDS/Twinning -ohjelman puitteissa.

8.3. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin

ETAn laajentumissopimuksen väliaikainen soveltaminen alkoi toukokuussa ja Euroopan unioniin vuonna 2004 liittyneet maat tulivat näin myös ETA:n jäseniksi. Neuvotteluja EULainsäädännön sisällyttämiseksi ETA-sopimukseen sisämarkkinoiden toimivuuden ja tehostamisen varmistamiseksi jatkettiin EU:n ulkopuolisten ETA-maiden (Islanti, Norja ja Liechtenstein) kanssa.

Neuvottelut EU:n ja Sveitsin välillä eri sektoreilla saatiin päätökseen ja nk. Bilaterales II-sopimukset allekirjoitettiin lokakuussa. Suomen kannalta keskeisimpiä neuvottelukysymyksiä olivat Sveitsin liittyminen Schengen/Dublin -yhteistyöhön, talletuskorkojen verotus ja petosten torjunta.

8.4. Länsi-Balkan

Länsi-Balkanin yleinen tilanne kehittyi myönteisesti vuoden 2004 aikana. Uudistusten toimeenpano eteni kuitenkin hitaasti, ja työtä on paljon jäljellä. Myös turvallisuustilanne parani, mutta oli yhä monin paikoin epävakaa. Maaliskuun levottomuudet horjuttivat pahoin Kosovon vakautta.

EU:n jäsenmaana Suomi osallistui aktiivisesti EU:n Länsi-Balkanin politiikan muotoiluun osana EU:n vakautus- ja assosiaatioprosessia. Tarkoituksena on auttaa Länsi-Balkanin maita lähentymään Euroopan unionia tavoitteena EU-jäsenyys. Suomi saattoi voimaan EU:n ja Makedonian (FYROM) välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen.

Suomi jatkoi tukeaan Länsi-Balkanin maille eri tuki-instrumenttien kautta noin 9 miljoonalla eurolla. Suomi tuki edellisvuoden tapaan mm. Daytonin rauhansopimuksen toimeenpanoa valvovan korkean edustajan toimistoa, entisen Jugoslavian sotarikoksia tutkivaa tuomioistuinta, EU:n tarkkailijavaltuuskuntaa ja EU:n Bosnia-Hertsegovinan poliisimissiota. Suomi jatkoi tukeaan eri keinoin Kosovon väliaikaishallinnolle ja erityisesti sen päällikkönä kesäkuun puoliväliin asti toimineen valtioneuvos Harri Holkerin työlle. Suomi tuki myös Kaakois-Euroopan vakaussopimusta ja sen ns. ensimmäisen työpöydän (demokratia ja ihmisoi-keudet) puheenjohtajana kesään 2004 saakka jatkaneen Elisabeth Rehnin työtä.

9. Venäjä sekä Itä-Eurooppa ja Keski-Aasian maat

9.1. Venäjä

Suomen suhteet Venäjään kehittyivät myönteisesti. Vierailuvaihto jatkui vilkkaana. Marras-kuussa presidentti Halonen vihki Pietarin uuden pääkonsulaattirakennuksen käyttöön Pietarin kuvernööri Matvijenkon kanssa. Joulukuussa Tasavallan Presidentti tapasi Venäjän presidentti Putinin Pietarissa.

Pääministeri Vanhanen neuvotteli Venäjän pääministeri Fradkovin kanssa Moskovassa toukokuussa ja pääministeri Fradkov puolestaan vieraili Suomessa lokakuussa metsähuippukouksen yhteydessä. Ulkoministeri Tuomioja neuvotteli Venäjän ulkoministeri Lavrovin kanssa Moskovassa kesäkuussa. Myös muita ministerivierailuja toteutui runsaasti.

Eduskunnan puhemies Lipponen ja ryhmä suomalaisia kansanedustajia vieraili Venäjän valtionduumassa kesäkuussa. Vierailun yhteydessä Lipponen tapasi myös presidentti Putinin.

Suomen ja Venäjän välinen talousyhteistyö kehittyi kertomuskaudella suotuisasti. Kauppavaihto, joka vuonna 2003 nousi lähes 8 mrd euroon, jatkoi edelleen vuosituhaten vaihteessa alkanutta kasvua. Tammi-lokakuussa Suomen vienti Venäjälle kasvoi 24 % ja tuonti 20 % edellisvuoden vertailujaksosta. Televiestintäalan laitteiden vienti Venäjälle on kasvanut voimakkaimmin viime vuosien aikana. Suomi tuo Venäjältä pääasiassa energiaa (n. 60 % tuonnista) ja raaka-aineita. Tällä hetkellä Venäjä on Suomen kolmanneksi tärkein vientimaa Ruotsin ja Saksan jälkeen sekä toiseksi tärkein tuontimaa Saksan jälkeen. Investointien kehitys on ollut maltillista, mutta erityisesti Luoteis-Venäjä säilyy suomalaisyrityksiä kiinnostavana sijoituskohteena. Suomalais-venäläisen talouskomission puheenjohtajat, ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki ja Venäjän taloudellisen kehityksen ja kaupan ministeri Gref tapasivat Moskovassa marraskuussa. Talouskomission yhteiskokousta ei järjestetty Venäjän hallinnon laajamittaisen uudelleenjärjestämisen vuoksi.

EU:n ja Venäjän suhteisiin saatiin uutta ryhtiä alkuvuodesta tehdyn suhteiden perusteellisen sisäisen arvioinnin kautta. Arviointi sekä tärkeimpien asiakysymysten, ongelmien ja tavoitteiden määrittely ovat ohjanneet EU:n Venäjän-politiikkaa operatiiviseen suuntaan sekä itsänneet sen yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta. Muutos näkyy kevään saavutuksissa eli kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (PCA) laajentamisessa koskemaan uusia jäsenmaita sekä yhteisessä julkilausumassa, jossa huomioitiin myös Venäjän huolet EU:n laajentumisen vuoksi. Lisäksi Moskovon huippukokouksen yhteydessä allekirjoitettiin Venäjän WTO-jäsenyyttä koskeva kahdenvälinen asiakirja. Venäjä ratifioi Kioton pöytäkirjan, joten sopimus astuu maailmanlaajuisesti voimaan keuhällä 2005.

Kesäkuussa Helsingissä järjestettiin EU-seminaari suomalaisten ja venäläisten virkamiesten välillä. Venäjän osapuolta johti varaulkoministeri Tshizhov. Seminaari käynnisti EU:n ja Venäjän suhteita, erityisesti ns. yhteisiä alueita koskevan vuoropuhelun.

Haagin huippukokouksessa marraskuussa käytiin rakentavia keskusteluja yhteisistä alueista, mutta yhteisymmärrystä ei vielä saavutettu. Siihen pyritään seuraavassa huippukokouksessa toukokuussa 2005. Haagissa EU ja Venäjä päättivät perustaa uuden, alueellisen PCA:n alakomitean, jonka puitteissa voidaan keskustella mm. Kaliningradista. Osapuolet sopivat myös säännöllisten ihmisoikeuskonsultaatioiden aloittamisesta.

9.2. Itä-Eurooppa ja Keski-Aasian maat

Suomi kehitti aktiivisesti suhteitaan Itä-Euroopan ja Keski-Aasian maihin sekä kahdenvälisesti, että Euroopan unionin uuden naapuruuspolitiikan (ENP) kautta ja kansainvälisten järjestöjen (Etyj, Nato/EAPC, YK) piirissä. Ukrainan sisäpoliittinen kriisi, Transnistrian konflikti ja Etelä-Kaukasian tilanne olivat erityisen mielenkiinnon kohteina. EU päätti kesäkuussa ottaa Armenian, Azerbaidzhanin ja Georgian naapuruuspolitiikan piiriin ja hyväksyi joulukuussa Moldovan ja ehdollisesti Ukrainan ENP-toimintasuunnitelmat. Suomi tuki EU:n Valko-Venäjä-politiikan uudelleenarviointia maan huononevaan ihmisoikeustilanteeseen vaikuttamiseksi ja kansalaisyhteiskuntaan suuntautuvan tuen tehostamiseksi.

Suomen ja Ukrainan väliset suhteet kehittyivät myönteisesti ja maiden välillä allekirjoitettiin investointisuojasopimus. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki teki vierailun Kiovaan toukokuussa ja Ukrainan ulkoministeri Grishtshenko vieraili Helsingissä lokakuussa.

EU:n erityisedustajan, suurlähettiläs Heikki Talvitien, toiminnan tuloksena Euroopan unionin ja Etelä-Kaukasian valtioiden välinen vuoropuhelu tiivistyi. Suomi on tukenut Talvitien toimintaa mm. nimittämällä Talvitien avustajaryhmään virkamiehen. Ulkoministeri Tuomioja vieraili lokakuussa Azerbaidzhanissa ja Armeniassa, jossa allekirjoitettiin Suomen ja Armenian välinen investointisuojasopimus. Etelä-Kaukasiassa Georgia on Suomen kehitysyhteistyön tärkein kohdema.

Suomi tuki unionissa käynnistynyttä keskustelua EU:n toimintamahdollisuuksien ja näkyvyyden tehostamiseksi Keski-Aasissa. EU järjesti ensimmäisen alueellisen vuoropuhelun, mihin kaikki Keski-Aasian valtiot osallistuivat.

Suomi ja muut jäsenmaat allekirjoittivat lokakuussa EU:n ja Tadžikistanin välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (PCA). Lokakuun lopussa järjestettiin Suomen ja Kazakstanin välisen sekakomission toinen yhteiskokous Helsingissä.

Ulkoministeri Tuomioja vieraili tammikuussa Kirgistanissa, joka on Suomelle Keski-Aasian tärkein kehitysyhteistyön kumppanuusmaa. Alueellisesti Suomi rahoittaa huumetorjuntaohjelmiin, demokraatiekehitykseen ja tasa-arvoon sekä koulutukseen liittyviä hankkeita.

10. Aasia ja Oseania

Kertomusvuoden aikana Aasian talouskasvu jatkui nopeampana kuin missään muualla. Aasian maiden sisäinen ulkomaankauppa lisääntyi vahvasti. Taustalla tälle oli vaikuttamassa alueella virinnyt voimakas pyrkimys alueellisiin, alueen sisäistä kauppaa edesauttaviin järjestelyihin. Kiinan aktiivisuus tässä edesauttoi muidenkin Aasiassa taloudellisen toiminnan eturintamassa olevien maiden - erityisesti Etelä-Korean ja Japanin - aktivoitumista toimissaan.

Kiinan talouskasvu jatkui yli 9 %:n tasolla ja varoittavia ääniä maan talouden ylikuumenemisestä nousi pintaan. Intia ja Vietnam jatkoivat myös voimakkaasti nousujohteisella talouskasvu-uralla.

Väestörikkaan Aasian haasteet ovat kuitenkin valtaiset. Talouskasvu ei ole jakautunut tasaisesti ja maanosassa asuukin edelleen arviolta kaksi kolmannesta maailman köyhistä.

Loppuvuonna tapahtunut Aasian hyökyaaltokatastrofi osoittautui yhdeksi aikamme suurimmista luonnononnettomuuksista. Suurinta tuhoa katastrofi aiheutti Indonesiassa ja Sri Lankalla. Katastrofin välilliset vaikutukset paikalliseen talouteen olivat valtaiset. Sen makrotaloudellisen vaikutuksen maailmantalouteen ja Aasian talouteenkin on arvioitu kuitenkin jäävän vähäiseksi - lukuunottamatta Sri Lankaa ja Malediiveja. Luonnonkatastrofi tulee katkaista kansantalouden aiempaa ripeää kasvua tuhoja kärsineillä alueilla.

Kansainvälinen yhteisö - Suomi mukaan lukien - reagoi luonnonkatastrofiin voimallisesti ja katastrofi käynnisti maailmanhistorian suurimman avustusoperaation. Jälleenrakennuksessa on rakennusten sekä liikenne- ja viestintäinfrastruktuurin kunnostamisen ohella kiinnitettävä huomiota erityisesti katastrofialueiden väestöjen saattamiseksi uudestaan ansiotoiminnan piiriin.

Pääministeri Vanhanen osallistui lokakuussa Hanoissa järjestetty ASEM:in (Asia Europe Meeting) viidenteen huippukokoukseen. Laajentuneessa ASEMissa on tällä hetkellä 39 jäsentä, 25 EU-maata, EU:n komissio, 10 ASEAN-maata sekä Japani, Kiina ja Etelä-Korea. Hanoin huippukokouksen valmisteluja varjosti vasta viime hetkellä syyskuussa ratkaistu kysymys Burma/Myanmarin osallistumisesta ASEMiin. ASEM:n kuudes huippukokous tullaan järjestämään Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella syyskuussa 2006.

10.1. Koillis-Aasia

Kasvava kauppa ja erityisesti suorat investoinnit Suomesta Kiinaan lisäsivät kiinnostusta muutoinkin taloudellisesti ja poliittisesti dynaamiseen Koillis-Aasiaan. Tämä ilmeni vilkkaana kahdenvälisenä vierailuvaihtona ja alueen keskeisyytenä Suomen EU-politiikassa. Kiinan ulkoministeri Li Zhaoxing vieraili Suomessa huhtikuussa. Ulkomaankauppa- ja kehi-

tysministeri Paula Lehtomäki teki marraskuussa lähes 30-henkisen liikemiesvaltuuskunnan kanssa vienninedistämismatkan Kiinaan ja Hongkongin erityishallintoalueelle.

Suomen ja Japanin diplomaattiset suhteet saavuttivat 85:n vuoden iän. Tasavallan Presidentti Tarja Halonen teki vuoden aikana virallisen vierailun Japaniin. Vierailu vahvisti maiden välisiä suhteita korkealla tasolla.

Korean niemimaan tilannetta kiristi kiista Pohjois-Korean ydinaseohjelmasta. Keväällä lupaavasti käynnistynyt ns. kuusikantaneuvotteluprosessi katkesi syksyllä, kun Pohjois-Korea kieltäytyi näiden jatkoneuvotteluista.

10.2. Kaakkois-Aasia ja Oseania

Hallituksen kehityspoliittinen ohjelma vahvisti Vietnamin aseman Suomen tärkeimpänä kehitysyhteistyön pitkäaikaisena kumppanimaana Aasiassa. Kehitysyhteistyömme keskittyi kolmelle prioriteettisektorille - vesi- ja metsäsektoreille sekä maaseudun kehittämiseen. Vuoden maksatukset nousivat noin 8 miljoonaan euroon. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäki vieraili toukokuussa Vietnamin ja Thaimaassa liikemiesvaltuuskunnan kanssa.

Loppuvuonna tapahtuneen Aasian luonnonkatastrofin vaikutukset Thaimaassa tulivat myös hyvin lähelle suomalaisia alueella matkustaneiden ja luonnonkatastrofissa menehtyneiden suomalaisten myötä. Kansainvälinen yhteisö - Suomi mukaanlukien - reagoi luonnonkatastrofiin voimallisesti, ja katastrofi johti maailmanhistorian suurimpaan avustusoperaatioon ja rauhanajan laajimpaan suomalaisten pelatusoperaatioon maailmalla. Ulkoasiainministeriön kriisitointia käynnistyi 26.12. välittömästi sen jälkeen, kun ensimmäiset tiedot tsunamista tavoittivat ulkoasiainministeriön ja Bangkokin suurlähetystön päivystäjät. Kriisialueelle Phuketiin avattiin toimipiste tapainpäivänä. Myös muut alueella olevat Suomen edustustot osallistuivat toimintaan.

Ministeriöiden valmiuspäälliköiden kokouksessa päätettiin 27.12., että kriisialueella tapahtuvasta toiminnasta ja suomalaisten evakuoinnista sekä näihin liittyvästä viranomaisyhteistyöstä vastaa ulkoasiainministeriö. Operaatiota hoidettiin yhteistyössä mm. KRP:n, SPR:n, Finnairin ja suomalaisten matkanjärjestäjien kanssa. Ensisijaiseksi toimenpiteeksi päätettiin suomalaisten evakuointi kriisialueelta, mikä suoritettiin loppuun 2.1.2005 mennessä. Myöhemmässä vaiheessa ulkoasiainministeriön kriisitointiaan tulivat mukaan myös humanitaarinen apu ja tuki jälleenrakennukselle sekä poliisin vainajien etsintä- ja tunnistusoperaatioiden tukeminen Thaimaassa.

Vähiten kehittyneiden maiden joukkoon kuuluvien Laosin ja Kambodžhan kanssa jatkettiin kehitysyhteistyötä. Laosissa tärkein yhteistyösektori on metsätalouden kehittäminen ja Kambodžhassa maarekisterijärjestelmän kehittäminen. Lisäksi jatkettiin alueellista tukea Mekong-jokialueen kehittämiseksi. Filippiineillä jatkettiin kahden kahdenvälisen hankkeen toteutusta, joista toinen kohdistui Mindanaon rauhanprosessin tukemiseen.

Indonesiassa valittiin ensimmäistä kertaa presidentti suoralla kansanäänestyksellä. Aasian luonnonkatastrofi kosketti kaikkein tuhoisimmin Kaakkois-Aasian erästä kriisipesäkettä, Indonesian separatistista Acehin maakuntaa. Yhteenotot hallituksen ja separatistiliikkeen välillä jatkuivat luonnonkatastrofin jälkeenkin. Maakunnan poliittinen tilanne vaikeutti myös avustustustoimintaa.

Suomen ja Itä-Timorin välillä toteutettiin kehitysyhteistyötä mm. tukemalla kansalaisyhteiskuntaa sekä UNDP:n Itä-Timorin julkishallintoon kohdistamaa kehitysohjelmaa.

10.3. Etelä-Aasia

Suomen kehitysyhteistyön toisessa Aasian pitkäaikaisessa yhteistyömaassa Nepalissa kuninkaan nimittämä monipuoluehallitus ei pystynyt rakentamaan kansallista konsensusta kohti rauhaa sekä paluuta kriisistä demokratiaan. Maoistisissit vahvistivat otettaan maaseudusta osoittaen kykynsä haavoittaa elämää myös pääkaupungissa. Suomi painotti konfliktinratkaisua, demokratiaa ja ihmisoikeuksien edistämistä samalla kun kehitysyhteistyössä kiinnitettiin huomiota konfliktista kärsivillä alueilla toimimiseen. Kertomusvuoden maksatukset olivat arviolta 4 miljoonaa euroa.

Pakistanin presidentti Pervez Musharraf teki virallisen työvierailun Suomeen heinäkuussa. Intian kanssa käytiin keskusteluja virkamiestasolla. Suomalaisyrittysten kiinnostus molempia maita kohtaan kasvoi.

Suomi jatkoi osallistumistaan Norjan johdolla Sri Lankan aseleposopimuksen tarkkailuun. Ahvenanmaan itsehallintomallia esiteltiin Sri Lankan kansalaisvaltuuskunnalle ja Etelä-Aasian maista tulleille lehtimiehille.

Loppuvuoden hyökyaaltokatastrofin seuraukset olivat tuhoisia myös osissa Intiaa, Malediiveilla ja Sri Lankassa. Sri Lankan hallituksen ja tamilitiikereiden (LTTE) välisessä kiistassa heräteltiin toiveita osapuolten saamiseksi lähemmäksi toisiaan katastrofin mittavan jälkivoimien alkaessa.

10.4. Afganistan

Suomi tuki Afganistania noin 10 miljoonalla eurolla, mistä humanitaarisen avun osuus oli yli 25 %. Suomen apu toimitettiin pääasiassa YK-järjestöjen ja Maailmanpankin kautta. Vaaleilla valittu presidentti Hamid Karzai astui virkaansa joulukuussa. Kansakunnan sodanjälkeinen rakennustyö jatkui ja maan talous- sekä elintarviketilanne paranivat, joskin heikkona jatkunut turvallisuustilanne häiritsi jälleenrakennustyötä. Suomen rauhanturvajoukot Afganistanissa jatkoivat toimintaansa laajennettuina kattaen Kabulin osaston lisäksi myös ns. PRT-ryhmän Maimanassa maan luoteisosassa ja Kabulin lentokentän pelastuspalveluryhmän.

11. Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka ja Karibia

11.1. Yhdysvallat ja Kanada

EU:n ja Yhdysvaltain kiinteän vuorovaikutuksen, talouksien voimakkaan keskinäisriippuvuuden sekä samankaltaisen arvopohjan johdosta Yhdysvallat on EU:n tärkein ulkosuhde. Vaikka erilaiset lähestymistavat terrorismin vastaiseen toimintaan ja erityisesti Irakin sota ovat asettaneet EU:n ja Yhdysvaltain suhteen koetukselle, on samalla kuitenkin molemmin puolin Atlanttia korostettu, että uudet globaalit haasteet ja uhkat lisäävät entisestään tarvetta tiivistää transatlanttista yhteistyötä. Lähestymistavoissa ja keinoissa kansainvälisten kriisien ja ongelmien ratkaisemiseksi on selviä eroja, mutta toisaalta uhka-arviot ja tavoitteet ovat pitkälti yhteneviä ja toimivat näin myös yhdistävinä tekijöinä.

Kesäkuussa Irlannin Dromolandissa pidetyssä EU:n ja Yhdysvaltain huippukokouksessa korostettiin uuden aikakauden alkamista Irakin sodan aiheuttamien jännitteiden jälkeen. Huippukokousta voidaan luonnehtia tuloksekkaaksi, sillä yhteisiä julkilausumia annettiin ennätysmäärä eli kaikkiaan seitsemän. Näissä julkilausumissa mm. identifioitiin keskeiset lähivuosien kansainväliset haasteet, joihin pyritään yhteistyössä etsimään ratkaisuja. Lisäksi huippukokouksessa sovittiin EU:n ja Yhdysvaltain taloudellisen yhteistyön lisäämisestä entisestään sekä allekirjoitettiin pitkien neuvottelujen tuloksena ns. Galileo-GPS -sopimus, jo-

ka takaa eurooppalaisen siviilikäyttöön tarkoitetun satelliittipaikannusjärjestelmän Galileon yhteensopivuuden Yhdysvaltain GPS-järjestelmän kanssa.

Ensimmäisissä heti Yhdysvaltain presidentin vaalien jälkeen pitämissään puheissa presidentti Bush korosti erityisesti transatlanttisten suhteiden merkitystä ja USA:n kädenojennusta Euroopalle sekä ilmoitti suunnitelmistaan vierailulla Brysselissä mahdollisimman pian uuden virkaanastumisensa jälkeen. Loppuvuodesta presidentti Bushin vierailua ryhdyttiin aktiivisesti valmistelemaan EU:n taholta.

Suomi on osallistunut aktiivisesti EU:n transatlanttiseen yhteistyöhön korostamalla mm. tarvetta jäsenmaiden keskinäisen dialogin lisäämiseen sekä EU:n suurempaan koherenssiin ja proaktiivisuuteen suhteissaan Yhdysvaltoihin. Samalla Suomi on pyrkinyt tuomaan esille suhteiden positiivisia elementtejä ja etsimään konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia EU:n ja Yhdysvaltain kesken.

Kanadaa ja EU:a yhdistää erityisesti yhtenäiset näkemykset monenkeskisen yhteistyön, YK:n ja kansainvälisen oikeuden merkityksestä. Ottawassa maaliskuussa järjestetyssä EU-Kanada -huippukokouksessa yhteistyölle luotiin uusi sopimuskehikko, jonka tavoitteena on vastata paremmin nykyisiin maailmanpoliittisiin haasteisiin. Huippukokouksessa hyväksyttiin EU-Kanada kumppanuusagenda, joka määrittelee EU:lle ja Kanadalle yhteisiä tavoitteita kansainvälisen turvallisuuden ja tehokkaan multilateralismin aikaansaamiseksi, taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä sisä- ja oikeusasioden yhteistyön lisäämiseksi. Samalla hyväksyttiin sopimus kaupan ja investointien edistämissopimuksen (TIEA) katteesta tavoitteena edesauttaa pitkällä tähtäimellä molemminpuolista kaupan ja talouden kasvua sekä mahdollistaa sopimusneuvottelujen aloittaminen.

Suomen kahdenvälisiä suhteita molempiin transatlanttisiin kumppaneihin vahvistettiin poikkeuksellisen vilkkaalla korkean tason vierailuvaihdolla. Tammikuussa kauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki vieraili sekä Kanadassa että Yhdysvalloissa. Ulkoministeri Tuomioja vieraili Yhdysvalloissa toukokuussa ja hänen lisäksi siellä vierailivat kevään aikana ympäristöministeri Enestam, puolustusministeri Kääriäinen sekä valtiovarainministeri Kalliomäki. Syyskaudella Yhdysvalloissa vierailivat lisäksi opetusministeri Haatainen ja kulttuuriministeri Karpela. Tasavallan Presidentti Tarja Halonen osallistui helmikuussa Floridassa FinnFest 2004 tapahtumaan.

Yhdysvaltain ympäristöasioiden varaministeri Alan Turner vieraili Helsingissä maaliskuussa, Vermontin senaattori Jeffords huhtikuussa ja apulaisulkoministeri Elisabeth Jones marraskuussa. Kanadasta vieraili hallituksen eri ministeriöiden korkeista virkamiehistä koostuva valtuuskunta Suomessa osana CanadaEuropa Dialogue 2004 -ohjelmaa. Vierailun tavoitteena kanadalaisten puolelta oli korostaa Kanadan ja EU:n välisten suhteiden merkitystä samoin kuin kahdenvälisen yhteistyön kehittämistä jäsenmaiden kanssa uuden kumppanuusagendan pohjalta.

11.2. Latinalainen Amerikka ja Karibia

Euroopan unionin sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian maat kokoontuivat kolmanteen huippukokoukseensa Meksikon Guadalajaraan toukokuun lopulla. Pääteemoina olivat sosiaalinen koheesio ja tehokas multilateralismi. Presidentti Tarja Halonen johti puhetta työryhmässä, jossa pohdittiin keinoja vähentää Latinalaisessa Amerikassa ja Karibiassa vallitsevaa syvää epätasa-arvoa hyödyntäen Euroopan kokemuksia progressiivisesta verotuksesta, koheesiorahastoista ja kattavasta sosiaaliturvasta.

Presidentti Halonen teki virallisen vierailun Nicaraguaan korostaen Suomen tukea presidentti Enrique Bolañosin korruptionvastaiselle taistelulle. Työvierailulla Guatemalaa hän piti

esitelmän kansalaisten oikeudesta hyvään, avoimeen ja lahjonnasta vapaaseen hallintoon, tasa-arvosta ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.

Latinalainen Amerikka ja Karibia ovat edelleen Suomea kiinnostava markkina-alue. Maanosassa on huomattavat luonnonvarat, öljyä, maakaasua, mineraaleja ja muita raaka-aineita. Arvioitu talouskasvu oli 4 prosenttia kertomuskaudella kiitos hyvin vetäneen maatalouskaupan. Suomen vientiä Latinalaiseen Amerikkaan vaikeuttivat edelleen korkea tullisuoja, hankalat työlupakäytännöt ja muut määräykset. Suomen suurlähetystöt toimivat aktiivisesti suomalaisten yritysten ulkomaisen toiminnan ja viennin edistäjinä. Suuret selluloosa- ja paperitehdashankkeet Brasiliassa, Uruguayssa ja Venezuelassa etenivät. Chile on noussut Brasilian jälkeen Suomen merkittävimäksi kauppakumppaniksi latinalaisessa Amerikassa. Tätä on edesauttanut EU:n ja Chilen välinen assosiaatiosopimus. Meksikossa toimi yli 50 suomalaista yritystä, jotka hyödynsivät Pohjois-Amerikan vapaakauppasopimuksen ja EU:n ja Meksikon assosiaatiosopimuksen tarjoamia etuja.

Kaupan ongelmia pyrittiin poistamaan erityisesti alueen suurimman integraatiojärjestelmän Mercosurin ja EU:n välisissä assosiaatiosopimusneuvotteluissa. Kertomusvuoden aikana käytiin neljä neuvottelukierrosta, joiden tulos oli kuitenkin vapaakaupan osalta laiha. Poliittista dialogia ja eri alojen yhteistyötä koskevissa sopimuskohdissa saavutettiin edistystä. Maaryhmien näkökannat ovat kaukana toisistaan tavaroita, palveluja ja julkisia hankintoja koskevissa tarjouksissa sekä maataloudessa. Keskeisenä pulmana on Mercosurin matalampi integraatioaste ja jäsenmaiden mielipiteiden ja intressien epäyhtenäisyys.

Suomen kannalta ongelmallista oli se, että sille tärkeät tuotteet oli joko jätetty kokonaan pois Mercosurin tariffitarjouksesta tai niitä koskeva kaupan vapautuminen tapahtuisi hyvin hitaasti. Ensi vuonna EU:n on valittava, pyrkiikö se edelleen kunnianhimoiseen sopimukseen vai tyytyykö se rajoitetumpaan neuvottelutulokseen.

Hallituksen uuden kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti Suomen pääkumppani alueella oli edelleen Nicaragua. Kehitysyhteistyössä pyritään vähintään 10 miljoonan euron maksatukseen vuosittain. Maittemme väliset yhteistyöneuvottelut käytiin marraskuussa hyvässä hengessä, joskin poliittinen tilanne Nicaraguassa oli äärimmäisen epävakaa. Korruptiosta syytetty entinen presidentti Arnoldo Alemán ja oppositiojohtaja Daniel Ortega lamauttivat poliittisilla lehmänkaupoillaan hallituksen toimintaa ja jumiuttivat monet poliittiset uudistusprosessit. Suomi seurasi tiiviisti poliittisen tilanteen kehittymistä muiden EU-maiden kanssa.

Kehitysyhteistyötä tehtiin kolmella sektorilla: maaseudun, paikallishallinnon ja terveydenhuollon kehittämisessä. Suomi ajoi sektoriyhteistyön laajentamista ja toimi suoraan budjettitukea valmistelevan työryhmän toisena puheenjohtajana. Suomi pyrkii harmonisoimaan yhteistyötään muiden avunantajien kanssa, ja kansainvälinen yhteistyö onkin siirtymässä hyvää vauhtia pois projektimuotoisesta yhteistyöstä kohti sektoriohjelmaa ja budjettitukea. Suomen täysipainoinen osallistuminen sektoriyhteistyöhön vaatii delegointia ja resursseja edustustolle sekä nopeaa päätöksentekoa.

Suomi tuki alkuperäiskansojen asemaa Keski-Amerikan ja Andien maiden alueellisilla ohjelmilla sekä OAS:n alkuperäiskansojen julistustyötä tukemalla. Hankkeissa pyritään lisäämään alkuperäisväestöjen mahdollisuutta koulutukseen omalla kielellään, kohentamaan heidän koulutus- ja elintasoaan sekä edistämään heidän demokraattisia osallistumismahdollisuuksiaan. Perua ja Andien aluetta koskeva siirtymästrategia valmistui joulukuussa. Perun ja Suomen yhteistyössä siirrytään vähitellen pois lahja-avusta kohti monipuolisempaa kaupallis-taloudellista ja institutionaalista yhteistyötä. Andien alueellinen yhteistyö painottuu teemoihin, joissa Suomella on osaamista ja aiempaa kokemusta kuten alkuperäiskansojen tukemiseen ja biodiversiteetin ja kestävästä ympäristökehityksen tukemiseen.

12. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka

12.1. Lähi-idän rauhanprosessi

Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti jatkui edelleen, joskin väkivaltaisuuksia nähtiin hieman aiempaa vähemmän. Palestiinalaishallinnon presidentti Arafatin poismeno marraskuussa aloitti uuden ajanjakson palestiinalaisten keskuudessa. Loppuvuonna tavoitteena olikin tukea uuden palestiinalaisjohdon valintaa demokraattisen prosessin kautta ja sitä kautta mahdollisuutta palata poliittiseen prosessiin.

Kansainvälinen yhteisö perusti toimintansa edelleen kvartetin (EU, Yhdysvallat, YK ja Venäjä) ns. tiekarttasuunnitelmaan. Yhdysvaltain presidentinvaalien alla amerikkalaisilla oli vähäisempi mahdollisuus sitoutua suunnitelman toimeenpanoon ja kontakteihin osapuolten kanssa.

Virallisesti sekä israelilaiset että palestiinalaiset ilmoittavat olevansa edelleen sitoutuneita tiekarttaan. Käytännössä poliittinen keskustelu painottui kuitenkin yhä enemmän yksipuolisiin toimenpiteisiin. Israelin pääministeri Ariel Sharonin aloitteesta syntynyt suunnitelma vetäytyä Gazasta on määrä toimeenpanna vuoden 2005 aikana. Kvartetti edellyttää, että vetäytyminen toimeenpannaan yhteistyössä palestiinalaisten kanssa ja että vetäytyminen muodostuu osaksi tiekartan toimeenpanoa.

Yksipuolisiin toimenpiteisiin kuuluu myös ns. turva-aidan rakentaminen Israelin toimesta. Kansainvälisen oikeuden mukaan aita on laitton siltä osin kuin se kulkee miehityksellä palestiinalaisalueilla. Toisaalta palestiinalaisten itsemurhaiskut jatkuivat Israelissa koko vuoden.

Suomi jatkoi yhteydenpitoaan osapuoliin sekä taloudellisen tuen myöntämistä palestiinalaisille. Kahdenvälisen hanke- ja ohjelmayhteistyön kautta tuki kertomusvuonna oli noin 3,7 miljoonaa. Palestiinalaispakolaisten tarpeista huolehtivalle UNRWA:lle avustus oli 3,6 miljoonaa euroa.

12.2. Välimeriyhteistyö

EU:n Välimeriyhteistyö perustuu vuonna 1995 hyväksytyyn Barcelonan julistukseen, jonka tavoitteena on yhdessä nykyisen kymmenen kumppanuusmaan (Kypros ja Malta liittyivät EU:in toukokuun alussa) kanssa edistää alueen rauhaa, poliittista vakautta sekä taloudellista ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Laaja-alaiset assosiaatiosopimukset ovat tämän yhteistyön tärkeä väline. Sopimukset Tunisian, Marokon, Israelin, Jordanian ja Egyptin kanssa ovat voimassa ja Algerian sekä Libanonin sopimukset ovat ratifioitavana. Suomi ratifioi molemmat sopimukset kertomusvuonna. Syyrian sopimus on parafoitu ja allekirjoitettaneen keväällä 2005. PLO:n kanssa on voimassa väliaikainen kaupalliset artikkelit kattava sopimus.

Vuoden 2004 aikana pidettiin kaksi Barcelonan prosessin epävirallista ulkoministerikokousta. Dublinissa päästiin toukokuussa sopimukseen kulttuurien välistä dialogia edistävän Anna Lindh -säätiön tärkeimmistä jäljellä olevista avoimista kysymyksistä. Haagin kokouksessa marraskuussa, phon ulkoasiainministeri Tuomioja osallistui, keskityttiin Barcelonan prosessin tehostamistarpeisiin ja Lähi-idän muuttuneen tilanteen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Anna Lindh -säätiön voitiin todeta olevan käytännössä toimintavalmiin. Teollisuusministerit kokoontuivat lokakuussa ja hyväksyivät mm. yrittäjien peruskirjan.

Kymmenennen toimintavuotensa alkaessa Barcelonan prosessi on EU:n laajentumisen ja presidentti Arafatin kuoleman seurauksena murrosvaiheessa. Vastatakseen laajentumisen ja Irakin sodan tuomiin uusiin haasteisiin EU kehittää sekä uutta Euroopan naapuruuspolitiikkaa heijannaisvaikutuksineen lähialueyhteistyöhön ja Pohjoiseen ulottuvuuteen että

strategista kumppanuutta Välimeren ja Lähi-idän kanssa, jonka tarkoituksena on lisätä EU:n vaikutusvaltaa ja toimintaedellytyksiä alueella.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi kesäkuussa Välimeren aluetta ja Lähi-itää koskeva EU:n kumppanuusstrategian (EU Strategic Partnership with the Mediterranean and the Middle East). Strategiassa otetaan huomioon olemassa olevat politiikat ja ohjelmat. Kyse ei ole niinkään uudesta aloitteesta kuin jo olemassa olevien instrumenttien ja mekanismien tiedostetusta käyttämisestä tavoitteellisemmin poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten reformien edistämiseen.

Maantieteellisesti strategia kattaa Barcelonan prosessin alueen, Persianlahden yhteistyöneuvoston maat, Irakin, Iranin, Jemenin ja Mauritanian. EU on myös eri yhteyksissä korostanut, ettei strategia ole vaihtoehto pyrkimyksille edistää Lähi-idän rauhanprosessia, vaan tämä toiminta jatkuu entisin tavoittein.

12.3. Pohjois-Afrikka

Ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltion kehittäminen on ollut Suomen keskeisiä tavoitteita Pohjois-Afrikassa. Tasa-arvo ja naisten osallistuminen yhteiskunnalliseen elämään oli teemana syksyllä Helsingissä järjestetyssä seminaarissa, johon oli kutsuttu sekä virallisia tahoja että kansalaisyhteiskuntaa edustavia naisia alueen maista. Muina ulkoasiainministeriön erityisteemoina olivat m. arabireformit. Vuosi 2004 oli arabikulttuurin teemavuosi "Tuhat ja yksi askelta" ja sen puitteissa järjestettiin ympäri maata erilaisia tapahtumia.

Keskeisenä tavoitteena on myös ollut suomalaisten yritysten vienti- ja investointiponnistelujen tukeminen alueella. Algerian investointisopimus saatiin neuvoteltua valmiiksi ja Libyan kanssa neuvottelut ovat alkamassa.

Pohjois-Afrikan maiden kanssa tehtävä kehitysyhteistyö on keskittynyt ennen kaikkea ympäristöhankkeisiin. Yhteistyötä on tehty kansainvälisten toimijoiden kautta, sillä maat eivät voi olla kahdenvälisen kehitysyhteistyömme kohdemaita.

Egyptin siirtymästrategia valmistui ja sen toimeenpano käynnistettiin. Siirtymästrategian keskeisenä tavoitteena on Suomen ja Egyptin välisen yhteistyön muotojen monipuolistaminen, kun lahjajuotoinen projektiapu Egyptille vuoteen 2007 jatkuvan siirtymäkauden jälkeen loppuu.

Irakin tilanne ja Lähi-idän kriisi ovat edelleen leimanneet alueen poliittista ja taloudellista kehitystä. Kahdenvälisiä jännitteitä Marokon ja Algerian välille luo edelleenkin Länsi-Saharan konfliktin jatkuminen. Libya on osoittanut avautumisen merkkejä ja luonut kansainvälisiä yhteyksiä mm. EU:in, joka poisti lokakuussa Libyaan kohdistuvat pakotteensa.

12.4. Persianlahden alue

Irak säilyi kansainvälisen yhteisön tiiviin huomion ja huolen kohteena. Irakissa esiteltiin keväällä uusi väliaikainen perustuslaki, joka loi aikataulun ja puitteet vallansiirrolle vuosina 2004—2005. Tähän kuuluivat miehityshallinnon lakkauttaminen ja väliaikaishallituksen valtaantulo kesällä sekä tammikuussa 2005 järjestettävät vaalit, joissa valittava siirtymäkauden parlamentti luo maalle uuden perustuslain ja jonka pohjalta pidetään vielä ennen vuoden 2005 loppua pysyvät vaalit. Irakin sisäinen epävakaus kuitenkin eskaloitui keväällä ja turvallisuustilanne heikkeni vakavaksi. Tämä on vaikeuttanut Irakin poliittista ja taloudellista prosessia kuin myös kansainvälisen yhteisön ponnisteluja Irakin jälleenrakentamisessa; toimeenpano on ollut liian vaarallista.

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1546 kesäkuulta valtuutti Irakin kesäkuun 6-päivästä aloittaneen väliaikahallituksen toiminnan ja loi myös selkeän lähtökohdan kansainvälisen yhteisön yhteisille toimille Irakin suhteen. YK ei kuitenkaan ole kyennyt palaamaan laajamittaisesti Irakiin turvallisuushuolien johdosta, vaan pääosa sen kuin muunkin kansainvälisen yhteisön Irak-toiminnoista on keskittynyt Ammaniin Jordaniaan.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi kesäkuussa EU:n keskipitkän ajan Irak-strategian, joka on luonut päätöslauselma 1546:n kanssa kehykset EU:n lähestymistavalle ja suhteiden normalisoinnille Irakin suhteen. EU:n tavoitteena on yhtenäinen ja vakaa Irak, jonka merkitys alueelliselle vakaudelle on tärkeä. Instrumentteina tälle ovat olleet vaalituki, siviilikriisinhallinnan instrumentit sekä laajeneva vuoropuhelu Irakin hallinnon sekä naapurimaiden kanssa. EU ja sen jäsenmaat päättivät tukea YK:n toimintoja turvaavia joukkoja rahallisesti. Suomen tuki oli miljoona euroa.

Keväällä perustettiin Irakin jälleenrakennusta keskitetysti hoitava YK:n ja Maailmanpankin alainen kansainvälinen Irakin jälleenrahoitusjärjestely, jolle myös Suomi on antanut rahoitusta viisi miljoonaa euroa kohdennettuna erityisesti vaalien sekä hallinnon ja siviiliyhteiskunnan tukemiseen. Suomi on myös osallistunut siviilikriisinhallinnan hankkeisiin lähettämällä 10 poliisikouluttajaa Ammaniin.

Iranin ydinohjelman rauhanomaisuuteen kohdistuvat epäilyt hallitsivat kansainvälisen yhteisön suhdetta Iraniin viime vuonna. EU ja Suomi vaativat Iranilta täydellistä avoimuutta ja yhteistyötä Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n kanssa, jotta avoimet kysymykset saataisiin selvitettyä ja luottamuksen ilmapiiri palautettua. Marraskuussa EU:a edustavat Saksa, Ranska ja Britannia pääsivät sopimukseen Iranin kanssa uraanirikastuksen keskeyttämisestä ja yhteistyöneuvottelujen aloittamisesta. Tämä on mahdollistanut EU:n ja Iranin välisen kokonaisvaltaisen vuoropuhelun kuten vuonna 2002 alkaneiden mutta jo keväällä 2003 keskeytyneiden neuvottelujen uudelleenaloittamisen kauppa- ja yhteistyösopimuksista, poliittisesta dialogista ja ihmisoikeusdialogista.

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

Kehitysyhteistyö- sekä konfliktinesto- ja kriisinhallintakysymykset hallitsivat Suomen suhteita Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Kaupallis-taloudellisia suhteita on kehitetty entistä aktiivisemmin.

Vierailuvaihto Suomen tärkeimpien yhteistyömaiden kanssa oli vilkasta. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki vieraili Tansaniassa, Mosambikissa ja Etelä-Afrikassa elokuussa. Ulkoministeri Tuomioja vieraili Tansaniassa elokuussa Helsinki Prosessin puitteissa. Suomessa vieraili keväällä Mosambikin ulkomaankauppaministeri Nambureten, elokuussa Kenian kauppaministeri Kituyin ja marraskuussa Nigerian presidentti Obasanjon. Vierailujen ja neuvottelujen tavoitteena oli keskustella Suomen ja yhteistyömaiden poliittisten suhteiden, kauppa- ja kehitysyhteistyösuhteiden sekä muun yhteistyön kehittämisestä ja monipuolistamisesta.

Afrikan poliittinen tilanne on kehittynyt suotuisampaan suuntaan joissakin kohtuullisen vakaina maissa. Monissa muissa maissa kriisit ja konfliktit ovat jatkuneet ja olleet leimaantavia myös poliittiselle tilanteelle. Suomi on osallistunut EU:n puitteissa ja kahdenvälisesti Afrikan kriisinhallinnan ja konfliktien ehkäisyn kehittämiseen sekä rahoittamalla tätä toimintaa että käymällä poliittista dialogia.

IGAD:n välittämät Sudanin ja Somalian rauhanprosessit etenivät ratkaisevasti. Suomi osana EU:a tuki rauhanponnisteluja sekä humanitaarisen tilanteen parantamista rahallisesti, mutta osallistui myös Darfurin kriisin poliittisen dialogin vahvistamiseen. Kertomusvuonna Suomi

kohdensi yhteensä 300 000 euroa IGAD-sihteeristölle Sudanin ja Somalian rauhanprosessien tukemiseen. Lisäksi Suomi on osoittanut YK:n Sudanin rauhanrahastolle miljoona euroa ja Somalialle 500 000 euroa.

Eritrean ja Etiopian väliset suhteet ovat pysyneet jännittyneinä. Valtioiden rajalla olevan turvallisuusvyöhykkeen valvonta on YK:n asettaman rauhanturvaoperaatio UNMEE:n vastuulla. Kesäkuussa 2003 alueella toimintansa aloittanut Suomen esikunta- ja vartiokomppania YKSJREE kotiutui joulukuussa 2004. Alueelle jäi edelleen yhteensä 13 suomalaista esikuntaupseeria ja sotilastarkkailijaa. Suomalainen upseeri johtaa UNMEE:n ja Etiopian viranomaisten välistä yhteystoimistoa Addis Abebassa.

EU ja sen jäsenmaat ovat rahoittaneet Afrikan unionin Sudan-operaatiota yli 100 miljoonalla eurolla. Suomi ja EU näkevät afrikkalaisten oman konfliktinesto- ja kriisinhallintakapasiteetin kehittämisen tärkeänä. Suomi tuki toimintaa myös kahdenvälisesti.

Läntisen ja keskisen Afrikan kriiseistä Suomi on kohdentanut tukeaan Liberiaan, jossa toimii kaksi suomalaista esikuntaupseeria UNMIL-rauhanturvaoperaatiossa, sekä Suurten järvien alueelle, jonka ensimmäiseen rauhankonferenssiin Suomi osallistui sekä myönsi järjestykseen 200 000 euroa. Lisäksi Suomi on myös tukenut pienaseiden leviämisen rajoittamisen, konfliktin ehkäisyä sekä siviilikriisinhallinnan ja siviili-sotilasyhteistyön kehittämistä. EU:n kautta Suomi on aktiivisesti ottanut osaa ihmisoikeuksien, hyvän hallinnon ja demokratian edistämiseen.

Suomen Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan kohdistuva kehitysyhteistyömääräraha oli yhteensä noin 106 miljoonaa euroa. Tästä hallitusten välisen kehitysyhteistyön osuus oli noin 69 miljoonaa, humanitaarisen avun osuus noin 25 miljoonaa ja kansalaisjärjestöjen välisen yhteistyön osuus noin 12 miljoonaa euroa. Kehityspoliittisen ohjelman mukaan kehitysyhteistyötä Afrikkaan kasvatetaan ja kertomusvuoden aikana uusien ohjelmien valmisteluun panostettiin voimakkaasti. Monipuolista yhteistyötä tehdään Suomen kehitysyhteistyön pitkäaikaisten yhteistyömaiden kanssa. Pääkumppanimaiksi Afrikassa määriteltiin valtioneuvoston periaatepäätöksessä Etiopia, Kenia, Sambia, Tansania ja Mosambik. Periaatepäätöksen mukaan hallitusten välinen lahja-muotoinen kehitysyhteistyö jatkuu Namibian kanssa vuoteen 2007 ja Etelä-Afrikan kanssa vuoteen 2010 asti.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen seurauksena Suomen ja Sambian kehitysyhteistyön voimakasta kasvua alettiin valmistella. Sambiassa pidettiin yhteistyöneuvottelut viiden vuoden tauon jälkeen. Kaupallis-taloudellisten suhteiden vahvistamiseksi pidettiin vuoden lopulla Lusakassa seminaari, jossa sovittiin viranomaisten jatkotoimista. Neuvottelut investointisuojausopimuksesta maiden välillä käynnistyivät. Mosambikin kehitysyhteistyötä kasvatettiin. Ministerin Lehtomäen mukana vieraili Mosambikissa ensimmäinen suomalainen liikesvaltuuskunta. Vierailun aikana allekirjoitettiin maiden välinen investointisuojausopimus.

Kenian ja Suomen väliset suhteet ottivat merkittäviä askeleita eteenpäin. Yhteistyöneuvotteluiden tuloksena sovittiin kehitysyhteistyön nopeasta kasvattamisesta kolmella sektorilla. Yhteistyön valmistelut käynnistyivät ripeästi kertomusvuoden aikana. Tansaniassa kehitysyhteistyö jatkui vakaana. Yhteistyön jatkosta Mtwara-Lindin alueella keskusteltiin mm. tansanialaisten lääninmaaherrojen vierailun aikana kesäkuussa.

Etiopian kanssa käytiin yhteistyöneuvottelut, joiden tuloksessa osittain heijastuu Etiopian vaikea tilanne. Yhteistyön selkeää kasvattamista ei Etiopian nykytilanteessa sovittu.

Namibian suhteiden monipuolistamiseksi järjestettiin syksyllä Windhoekissa kauppa kehityksessä -seminaari, jossa päätettiin laatia yhdessä suunnitelma maiden kaupallis-taloudellisten suhteiden laatumiseksi. Etelä-Afrikka on Suomen ylivoimaisesti suurin kauppakumppani alueella, mutta myös tärkeä keskustelu- ja kehitysyhteistyökumppani. Suhteita

pyrittiin edelleen monipuolistamaan erityisesti tietoyhteiskuntakysymyksissä, joiden asiantuntemusta myös suurlähetystössä vahvistettiin.

Tieto- ja viestintäteknologian alueen yhteistyötä SADC:n ja UNECA:n kanssa jatkettiin. Lisäksi Suomi tuki useita alueellisia luonnonvarojen kehittämistä ja hallintaa edistäviä hankkeita (mm. SADC, ENTRO). Myös yhteistyö IGAD:n kanssa jatkui.

III. Toimenpiteet valtipäiväpäätösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

Valtion toimintojen sijoittaminen

HE 237/2001 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 24.4.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittaminen pääkaupunkiseudun sijasta maan eri osiin otetaan aina selvitettäväksi, kun perustetaan uusi yksikkö, olemassa olevaa toimintaa oleellisesti laajennetaan tai olemassa olevaa toimintaa organisoidaan merkittävästi uudelleen ja että sijoittamis päätöksessä painotetaan erityisesti alueellisia näkökohtia ja vaikutuksia.

Valtioneuvoston kanslia asetti toimikaudeksi 21.5.2003—31.3.2006 alueellistamisen koordinaatioryhmän, joka perustuu lakiin (363/2002) ja valtioneuvoston asetukseen (567/2002) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta, valtioneuvoston periaatepäätökseen (8.11.2001) valtion toimintojen sijoittamisen strategiasta, valtioneuvoston ohjeeseen (15.4.2001) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen valmistelusta ja käsitelystä, hallitusohjelmaan (24.6.2003) sekä hallituksen strategia-asiakirjaan (17.9.2003).

Koordinaatioryhmä on selvittänyt ja linjannut alueellistamisen tavoitteita, menettelytapoja, kohdentamiseen vaikuttavia tekijöitä, alueellistamisohjelman tavoitteita ja jatkovalmistelua, alueellistamista tukevia taloudellisia, henkilöstöpoliittisia ja muita periaatteita sekä tehnyt niitä koskevia ehdotuksia. Sen esitys hallitusohjelman mukaisen alueellistamisohjelma periaatteista ja linjauksista luovutettiin pääministerille vuoden alussa. Hallitus teki 5.5. 2004 iltakoulupäätöksen toimeksiannoista ministeriöille alueellistamisselvityksistä.

Alueellistamisen yleisinä tavoitteina ovat aluerakenteen tasapainottaminen, alueiden kilpailukyvyyn parantaminen, valtion toimintoja tukeva vuorovaikutteinen toimintaympäristö ja pätevän henkilöstön saaminen valtion tehtäviin.

Vuoden aikana ministeriöt tekivät alueellistamispäätöksiä niin, että ne käsittävät 22 toimintoa ja laitosta ja 1054 henkilötyövuotta. Tukipalvelujen yhteen kokoaminen ja alueellistaminen vauhdittui.

Puolustusselonteko

VNS 2/2001 vp

Puolustusvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 19.12.2001, että vuoden 2004 selonteko valmistellaan parlamentaarisesti siten, että eduskunnan keskeiset valiokunnat kytketään mukaan jo valtioneuvostovaiheessa, jolloin soveltuvalla tavalla on hyödynnettävä myös kansalaisyhteiskunnan ja tutkimuslaitosten panosta kuulemalla niitä valmisteluprosessin aikana.

Valtioneuvoston kanslian 13.6.2002 asettaman turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän kokoonpanoa uudistettiin 9.5.2003. Ryhmän uudeksi puheenjohtajaksi Antti Kalliomäen tilalle nimitettiin kansanedustaja Aulis Rantamuotio. Ryhmää laajennettiin siten, että kaikki eduskuntaryhmät saivat siihen edustajansa. Valtioneuvosto antoi turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon eduskunnalle 24.9.2004. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

1) Tietoyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta on tärkeää, kuten Tietoyhteiskunta-asiain neuvottelukunta on korostanut, että tietoyhteiskunnan palvelut ja mahdollisuudet tuodaan kaikkien ulottuville, että julkisten palvelujen sähköistämiseen saataisiin vauhtia ja että tietoyhteiskuntapalveluja voitaisiin käyttää nykyistä pontevammin aluekehityksessä.

Hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvosto on asettanut tavoitteekseen alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon edistämisen tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntämällä. Tietoyhteiskunnan kehittämistä varten hallitus on asettanut laajapohjaisen tietoyhteiskunnan politiikkaohjelman, jota koordinoi pääministeri Matti Vanhanen.

Teknologisesti neutraalein viestintäpoliittisin keinoin hallitus pyrkii siihen, että nopeat, alueellisesti kattavat ja käyttäjilleen kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet ovat kaikkien saatavilla vuoden 2005 loppuun mennessä ja että Suomessa on tuolloin käytössä miljoona laajakaistayhteyttä. Laajakaistastrategian toteutumista seuraava työryhmä luovutti valtioneuvostolle väliraporttinsa 7.12.2004. Tällä hetkellä Suomessa on noin 750 00 laajakaistaista internetliittymää ja laajakaistayhteyksien alueellinen peitto on 94 prosenttia. Hallituksen vuodelle 2005 asettamat tavoitteet näyttäisivät siis toteutuvan.

Kansalaisten tasavertaista pääsyä tietoverkkoihin on edistetty myös tukemalla maksuttomia julkishallinnon asiakaspäätteitä. Valtiontalouden kehyksissä lisätukea julkisille asiakaspäätteille on suunniteltu kohdennettavan 1,4 miljoonaa euroa vuosina 2005–2007. Tietoyhteiskuntaohjelman asettaman asiakaspäätetyöryhmän loppuraportin mukaan maksuttomia asiakasasiakaspäätteitä oli Suomessa vuoden 2004 lopussa yhteensä noin 5 500–6 000 kappaletta. Asiakaspäätteistä valmistui lisäksi julkisen hallinnon suositus (JHS) 20.12.2004.

Joulukuun 8. päivänä 2003 parlamentaarinen työryhmä luovutti puolestaan väliraportin digitv:stä ja analogisten lähetysten lopettamisajankohdasta, joka on esityksen mukaisesti 31.8.2007. Tavoitteena on, että digitv:n näkyvyysalue kattaa koko maan syksyllä 2005. Digitaalisten televisiolähetysten seuraaminen oli vuoden 2004 lopulla mahdollista noin 94 prosentille suomalaisista.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan liittyen sisäasiainministeriö käynnisti 30.10.2003 julkiset palvelut verkkoon (JUPA) -hankkeen. Hankkeessa on vuoden 2004 aikana kuvattu ja mallinnettu erityisesti seudullisia ja kunnallisia palveluprosesseja. Vuoden 2005 aikana mallinnettuja prosesseja ja niihin pohjautuvia uusia sähköisiä palveluita otetaan käyttöön niin kunnissa kuin valtionhallinnossa.

Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon alueella on käynnissä lukuisia merkittäviä tietoyhteiskuntahankkeita. Esimerkiksi saumattoman palveluketjun kokeilu on vuoden 2005 alussa hyväksytyyn määräaikaisen kokeilulain turvin levinnyt käytännöllisesti katsoen koko maahan. Osana kokeilua rakennetaan alueellisesti ylläpidettävät viitetietokannat, jotka mahdollistavat eri tietojärjestelmissä olevan asiakastiedon tietoturvallisen yhteiskäytön.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

2) Hallituksen tulisi käynnistää pikaisesti korkeaprofiilinen selvitystyö, jonka perusteella valtio, kunnat ja alan yritykset voivat yhteistyössä parantaa tieto- ja viestintätekniikan nykyistä parempaa hyödyntämistä mm. palvelutuotannossa sekä luoda edellytyksiä koko väestön ja yhteisöjen nykyistä laajemmalle osallisuudelle tietoyhteiskunnassa.

Hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvosto asetti syyskuussa 2003 tietoyhteiskuntaneuvoston, jossa ovat edustettuina tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmä sekä tietoyhteiskuntakehityksen kannalta keskeisiä tietoyhteiskuntavaikuttajia yrityksistä, järjestöistä ja julkishallinnosta. Neuvosto toimii tietoyhteiskunnan kehittämistä ohjaavana neuvottelu- ja koordinoitielimenä asianomaisten hallinnonalojen välillä sekä hallinnon, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken tavoitteena lisääntynyt yhteistyö ja yhdessä sopiminen. Neuvosto raportoi vuosittain Suomen tietoyhteiskuntakehityksestä hallitukselle. Neuvoston ensimmäinen raportti valmistuu helmikuussa 2005. Samaan aikaan valmistuu myös neuvoston selvitys tietoyhteiskuntakehityksen esteistä ja haasteista.

Julkishallinnon verkkopalveluita edistämään perustettiin 30.10.2003 julkiset palvelut verkoon (JUPA) –hanke. Hanke sisältää toteutettavaksi sovittujen verkkopalveluiden määrittelyn ja käyttöönoton julkishallinnossa. Vuonna 2004 tietoyhteiskuntaohjelman puitteissa on käynnistetty myös hanke Suomen kuuden suurimman kaupungin yhteistyön tiivistämiseksi tietoyhteiskuntakysymyksissä ja hyvien tietoyhteiskuntakäytäntöjen levittämiseksi alueellisesti.

Valtion tietohallinnon menettelytapojen kehittämiseksi ja kokonaiskoordinaation parantamiseksi asetettiin 13.2.2004 työryhmä (TIME-työryhmä). Työryhmä luovutti loppuraporttinsa pääministerille 5.10.2004. Raportissa ehdotettiin siirtymistä konsernimaiseen ohjausmalliin valtion tietohallinnossa. Tähän liittyvien toimenpiteiden toteutuksen valmistelu on käynnistynyt syksyllä 2004. Uudistuksen tavoitteena on muun muassa asiakaspalvelun parantaminen, valtion hallinnon ja palvelujen tuottavuuden nousu sekä IT-toiminnan kustannustehokkuuden lisääminen.

Kuntien ja valtion tietohallinnon yhteisten menettelytapojen ja koordinoinnin kehittämiseksi asetettiin 10.12.2004 työryhmä (KuntaTIME-työryhmä). Työryhmän tavoitteena on laatia jatkovalmistelun pohjaksi raportti, joka sisältää nykytilan ja tavoitetilan kuvauksen sekä toimenpide-ehdotukset kuntasektorin ja kunta-valtio –yhteistyön kehittämiseksi 30.6.2005 mennessä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on puolestaan käynnistänyt vuoden 2004 aikana sähköisen liiketoiminnan selvityksen. Erityistä huomiota kiinnitetään pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja niiden mahdollisuuksiin hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa omassa liiketoiminnassaan.

Vuonna 2004 järjestettiin ensimmäistä kertaa hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan sisältyvä pääministerin parhaat käytännöt –kilpailu. Parhaita tietoyhteiskuntakäytäntöjä on myös kerätty tietoyhteiskuntaohjelman verkkosivustolle.

Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan (JUHTA) uusi toimikausi käynnistyi 1.1.2004. JUHTAn profiilia on nostettu tavoitteena syventää valtion ja kuntien yhteistyötä sekä lisätä julkisen hallinnon suositusjärjestelmän (JHS) painoarvoa.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

3) Tutkimus- ja kehitystyön julkisessa rahoituksessa on päästävä välittömästi tasaisen kestävä kasvun uralle. Tavoitteena tulee olla Suomen T&K-osuuden kasvattaminen jo lähivuosina 4 prosenttiin BKT:stä. Tulevat lisäykset on suunnattava korkeakoulujen perustutkimukseen sekä Suomen Akatemialle ja Teknologian kehittämiskeskuselle.

Hallitusohjelman mukaan julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta lisätään huomattavasti valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositusten mukaisesti. Rahoitusta suunnataan entistä tehokkaammin Suomen elinkeinoelämän uudistumiselle ja vahvistumiselle keskeisiin uutta tietämystä ja osaamista luoviin ja innovatiivisiin liiketoimintamahdollisuuksiin avaaviin riskipitoisiin kohteisiin.

Talouden kasvun käynnistämiseksi ja työllisyystilanteen kohentamiseksi on julkisen tutkimusrahoituksen lisääminen aloitettu jo vuoden 2003 lisätalousarvioesityksessä ja sitä jatketaan vuosittain. Vuonna 2004 julkinen tutkimusrahoitus kasvoi yli kahdeksan prosenttia (TA 2004). Valtiontalouden kehyksissä julkinen tutkimusrahoitus kasvaa 20 prosenttia vuoteen 2007 mennessä vuoden 2002 tasoon verrattuna. Hallituskaudella merkittävää lisärahoitusta suunnataan niin Suomen Akatemian, Teknologian kehittämiskeskukseen kuin yliopistojenkin tutkimusmäärärahoihin.

Jo usean vuoden ajan yrityssektorin tutkimus- ja tuotekehityspanostukset ovat kuitenkin pysyneet samalla tasolla eikä 4 prosentin tavoitetta voida saavuttaa pelkästään julkista rahoitusta lisäämällä.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

4) Julkisen osaamisrahoituksen kokonaisuudessa tulee kehittää toimintatapoja, joilla pystytään rahoittamaan uutta luovia, alueellisia innovaatiojärjestelmiä vahvistavia ja aluekehitystä tukevia hankkeita nykyistä tasapainoisemmin. Tällä tulee olemaan konkreettisesti suuri merkitys tulevaisuudessa.

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten vahvistamiseksi hallitus on kesällä 2003 käynnistänyt hallituskauden mittaisen yrittäjyyden politiikkaohjelman. Ohjelman tavoitteet liittyvät hallitusohjelman päätavoitteisiin, jotka ovat 100 000 uuden työpaikan luominen, työllisyysasteen nostaminen nykyisestä 67 %:sta 75 %:iin vuoteen 2011 mennessä sekä talouskasvun turvaaminen, alueellisen kehityksen tasapainottaminen ja yritysten kilpailukyvyn parantaminen.

Koulutusjärjestelmällä on myös keskeinen rooli yrittäjyyden toimintaympäristön kehittämisessä. Opetusministeriön 7.4.2004 julkistamat yrittäjyyskasvatuksen uudet linjaukset kattavat koko koululaitoksen ja yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan myös kaikessa opettajankoulutuksessa tuomalla yrittäjyys läpäisyperiaatteella kiinteäksi osaksi koulutusta.

Osaamiskeskusohjelma on osoittautunut toimivuutensa alueellisen innovaatiotoiminnan aktivoimisessa ja uusien ideoiden kaupallistamisessa. Ohjelmaa jatketaan edelleen, ja tavoit-

teena on hyvinvointipalveluiden, elinkeinoelämän ja teollisuuden kansainvälisesti kilpailukykyisen huippuosaamisen kehittäminen. Suurten osaamis- ja teknologiakeskusten innovaatiotoiminta parantaa välillisesti myös pienempien alueiden osaamis- ja teknologiaperustaa.

Yrittäjyyden politiikkaohjelman toimeenpanosuunnitelmaa on toteutettu projekteittain, joista kullekin on sovittu vastuuministeriöt ja henkilöt sekä aikataulut. Toteutussuunnitelma on vuonna 2004 koostunut viidestä osa-alueesta, jotka ovat seuraavat: 1) Yrittäjyyskasvatus ja -neuvonta, 2) Yritysten perustaminen, kasvu ja kansainvälistyminen, 3) Yritystoimintaan vaikuttavat verot ja maksut, 4) Alueiden yrittäjyys ja 5) Yrityksiä koskevat säädökset ja markkinoiden toimivuus. Vaikka yritysverotusuudistuksen valmistelu ei ole ollut osa yrittäjyyden politiikkaohjelmaa, yritysverotuksen tason ja muodon kehitys on ollut politiikkaohjelman tärkein seurannan kohde yrittäjyyden toimintaympäristön kannalta. Uudistuksen valmisteluun osallistuminen on siten ollut merkittävä osa politiikkaohjelman toimintaa vuosina 2003—2004. Yritys- ja pääomaverotusta koskeva uudistus on tullut voimaan 1.1.2005 lukien.

Lisäksi voidaan mainita mm, että pk-yritysten verotukseen liittyvien käytännön toimenpiteiden helpottamiseksi on tarkoituksena luoda verotilijärjestelmä, joka otettaisiin ensimmäisessä vaiheessa käyttöön yhteisöillä vuonna 2007. Vireillä olevan verotilijärjestelmän tarkoituksena on erilaisten ilmoitusten, ilmoituskertojen ja maksutapahtumien vähentäminen siten, että edestakaiset rahansiirrot yritysten ja verohallinnon välillä pienenevät. Verohallitus on toteuttamassa myös maksutuontia Internetin kautta toimivaa pientyönantajan maksupalvelua, jonka avulla helpotetaan satunnaisten ja pienten työnantajien velvoitteiden suorittamista. Palvelu on tarkoitus ottaa pilottikäyttöön keväällä 2005 ja avautua julkisuuteen heinäkuussa 2005.

Aloittavien yritysten rahoitusta rahoituksen parantamiseksi Suomen Teollisuussijoitus on käynnistänyt uuden siemenrahoitusohjelman (50 miljoonaa euroa vuodelle 2004). Lisäksi Teknologian kehittämiskeskus on käynnistänyt uuden alkuvaiheen teknologiayritysten rahoitukseen keskittyvän ohjelman (2 miljoonaa euroa vuodelle 2004). Valtion ja Kuntaliiton yhteinen palveluhankintoja koskeva neuvonta- ja palvelupiste aloitti toimintansa vuoden 2004 alussa kolmivuotisena hankkeena. Neuvontayksikkö neuvoo kuntien ja valtion viranomaisia, muita julkisia hankintayksiköitä sekä yrityksiä ja yrittäjiä julkisten hankintojen kilpailuttamista koskevissa kysymyksissä.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

5) Kansainvälisillä markkinoilla tuotteillaan ja palveluillaan menestyvien uusien yritysten syntyä ja kasvua on vauhditettava erityisesti tieto- ja viestintäklusterissa ohjelmisto- ja sisältöliiketoiminnan sekä tietoliikennepalveluiden aloilla. SITRAn ja alueellisten rahastojen kautta tulee suunnata tuntuvasti nykyistä enemmän riskirahoitusta pienyritysten käynnistys- ja kasvuvaiheeseen.

Hallitus on asettanut poikkihallinnollista työskentelyä varten sekä tietoyhteiskunnan että yrittäjyyden politiikkaohjelmat. Hallituksen tavoitteena on yrittäjyyteen ja tietoyhteiskunta-kehitykseen vaikuttamalla turvata suomalaisten yritysten kilpailukykyä kansainvälistyvillä markkinoilla ja mahdollistaa uusien yritysten syntyminen.

Tietoyhteiskuntaneuvoston toimintaa tukemaan on asetettu koulutus-, tutkimus- ja tuotekehitysjaosto, jossa näitä asioita omalta osaltaan edistetään. Myös tiede- ja teknologianeuvosto käsittelee ja suuntaa Suomen tiede- ja teknologiapolitiikkaa.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

39) Valtioneuvoston tulee laatia vaalikauden toisena vuonna eduskunnalle annettava tulevaisuusselonteko. Selonteon valmistelun perustana on tulevaisuusvaliokunnan valmisteleva tulevaisuus selvitys (tulevaisuuskartta), jossa valiokunta kartoittaa selonteon teemaa.

Valtioneuvosto antoi 18.11.2004 eduskunnalle selonteon Hyvä yhteiskunta kaikenikäisille – Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko väestökehityksestä, väestöpolitiikasta ja ikärakenteen muutokseen varautumisesta. Valtioneuvoston kanslia keskusteli ennen selonteon valmistelutyön käynnistämistä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa sen teemasta. Selonteon keskeisenä lähtöaineistona oli syksyllä 2004 valmistunut selvitys ikärakenteen muutoksen vaikutuksista ja niihin varautumisesta eri hallinnonaloilla. Selvityshanke asetettiin valtioneuvoston kanslian ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä, ja sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi sen valmistelua.

Ikärakenteen muutos koskettaa kaikkia ikäryhmiä. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko luo kaikille hallinnonaloille yhteisen näkökulman ikärakenteen muutokseen varautumiselle. Tulevaisuusselonteolla vahvistetaan eri politiikanlohkojen keskinäistä koordinaatiota. Muutoksen laajuuden takia varautuminen vaatii laajaa yhteistyötä myös työmarkkinaosapuolten, kansalaisjärjestöjen ja kuntien kanssa. Valtioneuvoston tavoitteena varautumisessa on turvata ihmisten hyvinvointi ja pyrkiä sekä taloudellisesti kestäviin että sosiaalisesti oikeudenmukaisiin ratkaisuihin kaikkien sukupolvien ja molempien sukupuolien näkökulmasta.

Suomen tulevaisuudenhaasteena on paitsi ikärakenteen muutos myös sopeutuminen maailmantalouden murrokseen. Valtioneuvoston kanslian asettaman Suomi maailmantaloudessa – hankkeen loppuraportissa Osaava, avautuva ja uudistuva Suomi tarkastellaan globalisaation uuden vaiheen asettamia haasteita Suomelle ja sitä, millä tavoin haasteisiin pitäisi vastata. Raportissa hahmotellaan strategiaa, jolla Suomi pystyy hyödyntämään globalisaation tuomat uudet mahdollisuudet ja torjumaan kovenemaan kilpailuun liittyviä uhkia. Hahmoteltu strategia perustuu osaamisen vahvistamiseen, talouden ja yhteiskunnan avoimuuden lisäämiseen ja ennen kaikkea uudistumiseen.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

40) Tulevaisuuspolitiikan jättevää edistämistä heikentää tehtäväalueen hajanaisuus ja koordinoinnin puute hallinnossa ja valtioneuvostossa. Seuraavien hallitusten tulee laatia erityinen tulevaisuusohjelma ja soveltaa sen toteuttamisessa valtioneuvoston ohjelmajohtamisen edellyttämiä toimintatapoja. Ohjelman toteuttamiseen tulee varata riittävät resurssit.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan sisältyy seuraavat neljä politiikkaohjelmaa: työllisyysohjelma, yrittäjyyden politiikkaohjelma, tietoyhteiskuntaohjelma sekä kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Näiden poikkihallinnollisten ohjelmien toimeenpano käynnistyi vuonna 2003.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen tulevaisuustyössä keskeisen osan muodostavat väestökehitystä, väestöpolitiikkaa ja ikärakenteen muutokseen varautumista käsittelevä tulevaisuusselonteko sekä Suomi maailmantaloudessa –selvitys. Tulevaisuusselonteossa hallitus toteaa, että ” Vuosittaisessa poikkihallinnollisessa seurannassa varmistetaan toimenpiteiden koordinaatio valtioneuvoston tasolla, arvioidaan miten ikärakenteen muutokseen varautumiseen tähtäävät toimet ovat edenneet ja vaikuttaneet sekä tehdään tarvittavat toiminnan uudelleensuuntaamista ja resurssien allokointia koskevat päätökset. Tämä vuosittaisen seuranta hoidetaan osana hallituksen strategia-asiakirjaprosessia ja kehysmenettelyä.” Myös Suomi maailmantaloudessa –selvityksen ehdotusten toimeenpanon yhteensovittamisessa keskeisinä välineinä ovat valtiontalouden kehysmenettely sekä hallituksen strategia-asiakirjaprosessi.

Tulevaisuusselonteossa hallitus toteaa lisäksi, että vuosittaisen seurannan lisäksi on jatkossa syytä tehdä säännöllisesti laajempi väestön ikääntymiskehitystä, sen seurauksia ja varautumista koskeva arviointi, ja että tässä arvioinnissa on myös mahdollista nostaa valtioneuvoston tietoisuuteen sellaisia kehittämiskohteita, joita ei tulevaisuusselontekoon ole sisällytetty. Arvioinnin laadinnassa tulee hyödyntää valtioneuvoston ennakoitiverkostoa sekä eri hallinnonalojen ja tutkimuslaitosten tekemää ennakointi- ja analyysityötä. Arvioinnin päävastuullisena tahona ja koordinoijana toimii talousneuvoston sihteeristö. Tällainen kokonaisarviointi voisi valmistua vuonna 2008.

Valtioneuvoston ennakoitiverkosto, jonka työskentelyyn osallistuvat valtioneuvoston kanslia ja muut ministeriöt, on toiminut maaliskuusta 2004. Sen tehtäviin kuuluu mm. huolehtia ministeriöissä harjoitettavan ennakkoinnin koordinoinnista ja tiedonvälityksestä, muodostaa yhteisiä toimintaympäristökuvauksia ennakoitien taustaksi ja kehittää ennakkoinnin osamista ministeriöissä. Ennakoitiverkostoa vetää työministeriö.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

41) Tulevaisuuspolitiikkaa tulee vahvistaa seuraavien vaihtoehtojen mukaisesti: joko 1) tulevaisuuspolitiikan asemaa vahvistetaan valtioneuvoston kansliassa ja pääministeri johtaa tulevaisuusohjelman valmistelua ja toteuttamista tai 2) valtioneuvostoon nimetään tulevaisuuspolitiikasta vastaava tulevaisuusministeri.

Valtioneuvoston kanslia vastaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa hallituksen tulevaisuuspolitiikan valmistelusta, ja pääministeri ohjaa ja yhteensovittaa sen toteuttamista.

Tulevaisuuspoliittisten linjausten ja ehdotusten toimeenpanon yhteensovittamisessa käytetään välineinä muun muassa valtiontalouden kehysmenettelyä sekä hallituksen strategia-asiakirjaprosessia.

Hallituksen toimenpidekertomus v. 2002

K 4/2003 vp — EK 39/2003 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2003, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä perustuslakivaliokunnan mietintöön että sen liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Valtioneuvosto määräsi 8.1.2004 eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan ja päätti ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Konventin tulokset ja valmistautuminen hallitustenväliseen konferenssiin

VNS 2/2003 vp — EK 29/2003 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 3.10.2003 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Ulkoasiainvaliokunta edellytti, että:

1. yksinomainen toimivalta kauppapolitiikassa hyväksytään ehdotuksen mukaisessa laajuudessa vain, jos päätöksenteko koulutuspalveluiden sekä sosiaali- ja terveystalveluiden kauppaa koskevissa sopimuksissa säilyy yksimielisenä ja jos eduskunnan mahdollisuus käsitellä kauppasopimuksia perustuslain 96 §:n mukaisesti turvataan;
2. valtioneuvosto toimii niin, että sopimuksen määräyksiä ja niiden tulkintaa täsmennetään, jotta on yksiselitteistä, että sisämarkkinoita koskevat, erityisesti palveluiden vapaata liikkumista koskevat määräykset eivät rajoita ja vaikuta jäsenvaltioiden velvollisuuksiin ja mahdollisuuksiin huolehtia terveys-, sosiaali-, ja koulutuspalveluiden järjestämisestä;
3. Suomen työeläkejärjestelmän liittymissopimuksen mukainen poikkeusasema turvataan hallitusten välisessä konferenssissa;
4. valtioneuvosto pitää eduskunnan ja sen asianomaiset valiokunnat perustuslain säännösten mukaisesti jatkuvasti ajan tasalla hallitusten välisen konferenssin tapahtumista sekä Suomen kannanmuodostuksesta ja siinä mahdollisesti tapahtuvista muutoksista.

Hallitustenvälisessä konferenssissa ei päästy Brysselin Eurooppa-neuvoston 12.-13.12.2003 yhteydessä ratkaisuun Euroopan unionin perustuslaillisen sopimuksen hyväksymisestä. Hallitustenvälinen konferenssi jatkoi työskentelyään vuonna 2004. Hallitustenvälinen konferenssi saatiin poliittiseen päätökseen 17.-18.6.2004 Brysselissä pidetyssä Eurooppa-neuvostossa, kun jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet hyväksyivät osaltaan sopimuksen Euroopan perustuslaista.

Hallitustenvälisen konferenssin aikana Suomen edustajat kaikilla tasoilla toivat aktiivisesti ja johdonmukaisesti esiin selonteossa ja eduskunnan lausunnossa esitetyjä tavoitteita. Suomen neuvottelutavoitteet perustuivat valtioneuvoston selontekoon ja eduskunnan siihen otamiin kantoihin.

Hallitustenvälisessä konferenssissa yhteistä kauppapolitiikkaa koskeviin määräyksiin lisättiin Suomen ja Ruotsin aloitteesta sosiaali-, koulutus- ja terveystalvelujen kauppaa koskeva erityismääräys. Sen mukaan neuvosto päättää määränemmistön sijaan yksimielisesti sopimuksista sosiaali-, koulutus- ja terveystalvelujen kaupan alalla, jos nämä sopimukset voivat vakavasti haitata näiden palveluiden järjestämistä kansallisella tasolla ja vaikeuttaa niiden tarjoamista jäsenvaltioiden toimesta. Määräys vastaa ulkoasiainvaliokunnan edellytystä kauppapolitiittisten sopimusten osalta.

Hallitustenvälisessä konferenssissa kansanterveyttä koskevia määräyksiä tarkennettiin Suomen aloitteesta siten, että unionin velvoitetta ottaa toiminnassaan huomioon jäsenvaltioiden velvollisuudet, jotka liittyvät niiden terveystalvelu- ja terveyspolitiikan määrittelyyn sekä terveystalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen, laajennettiin koskemaan kaikkea unionin toimintaa. Nykyisessä EY:n perustamissopimuksessa velvoite koskee vain kansanterveyden alaa. Määräys vastaa ulkoasiainvaliokunnan edellytystä terveystalvelujen osalta.

Suomen työeläkejärjestelmän liittymissopimuksen mukainen poikkeusasema turvattiin hallitustenvälisen konferenssin yhteydessä toimineen oikeudellisten asiaintuntijoiden työryhmän työskentelyn yhteydessä liittymissopimusten oikeudellisen jatkuvuuden kautta.

Valtioneuvosto piti eduskunnan edellyttämällä tavalla eduskunnan ja sen asianomaiset valiokunnat ajan tasalla hallitustenvälisen konferenssin tapahtumista sekä Suomen kannanmuodostuksesta ja siinä tapahtuneista muutoksista. Valtioneuvosto toimitti kaikki EU-ministerivaliokunnassa ja hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa päätetyt kannat tiedoksi eduskunnalle. Hallitustenvälisen konferenssin asiakirjat jaettiin eduskunnalle normaalissa EU-asiakirjajakelussa. Lisäksi pääministeri ja ulkoasiainministeri kävivät säännöllisesti kuultavana eduskunnassa hallitustenvälisen konferenssin etenemisestä. Suureen valiokuntaan oltiin yhteydessä suoraan myös neuvottelujen loppuvaiheiden aikana.

Hallituksen toimenpidekertomus v. 2003

K 1/2004 vp — EK /2005 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 8.3.2005, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä perustuslakivaliokunnan mietintöön että sen liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Valtioneuvosto määräsi 18.3.2005 eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan ja päätti ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Alueellinen kehittäminen

K 1/2004 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Tulevaisuusvaliokunta katsoi olevan tärkeää saada vastauksia jatkossa esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:

- Miten tehostaa alueellisten avustus- ja tukitoimenpiteiden koordinoitua ja luoda yksinkertainen ja sujuva asioiden käsittely?
- Miten selkeyttää alueellisella tasolla toimivien julkisten toimijoiden (ministeriöt, Tekes, yliopistot, Sitra, VTT jne.) yhteistyötä, ja ennen kaikkea miten saada työ kohdistettua rutiinien ja byrokratian sijasta sisältöihin ja uusia mahdollisuuksia antaviin innovaatioihin?
- Missä määrin on mahdollista kytkeä entistä selvemmin ja tehokkaammin Tekesin toimintaa alueelliseen innovaatio- ja kehittämistoimintaan?
- Miksi yritysryhmittäisyyden arvostus on edelleen varsin heikkoa (vain 5 % korkeakouluopiskelijoista)?
- Miten aiotaan poistaa alueellisten peruspalvelutehtävien hoitajien vaje (esim. opettaja- ja lääkäripula)?
- Olisiko Jyväskylän verkostokaupunkimalli käyttökelpoinen laajemminkin maassamme?

Turvallisuusvaliokunta palaa näihin ongelmakohtiin seuraavan kertomuksen käsitellessä ja mahdollisesti jo osana väestöpoliittista selontekoa.

Alueellisen kehittämisen kysymykset liittyvät lähes kaikkiin hallituksen politiikan alueisiin. Erikseen on mainittava, että Valtioneuvosto antoi 18.11.2004 eduskunnalle selonteon *Hyvä yhteiskunta kaikenikäisille – Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko väestökehityksestä, väestöpolitiikasta ja ikärakenteen muutokseen varautumisesta*. Selonteossa käsitellään myös alueellisen kehityksen turvaamista. Yksi tulevaisuusselonteon liiteraporteista käsittelee alueellista väestökehitystä ja politiikan uudistamistarpeita. Lisäksi yksi valtioneuvoston kansli-

an asettaman Suomi maailmantaloudessa –hankkeen marraskuussa 2004 valmistuneista taustaraporteista käsittelee Suomen alueiden tulevaisuutta globalisoituvan talouden oloissa.

Alueellisen kehitykseen vaikutetaan myös alueellistamalla valtion keskushallinnon toimintoja. Tästä on selvitys valtioneuvoston kansliaa koskevassa luvussa tämän kertomuksen ensimmäisessä osassa.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko

VNS 6/2004 vp — EK 35/2004 vp

Puolustusvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että seuraavan vuoden 2008 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun erityisesti turvallisuusympäristön arvioinnin osalta kytketään eduskuntaryhmät sekä asianomaiset valiokunnat seurantaryhmän muodossa ja että eduskunnan asianomaiset valiokunnat pidetään myös muutoin ajan tasalla selonteon valmisteluista.
2. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin pohjoisen Euroopan alueellisen yhteistyön kehittämiseksi tavoitteena tehostaa nykyistä toimintaa, poistaa päällekkäisyyksiä ja kehittää EU:n Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaa osana EU:n naapuruuspolitiikkaa.
3. Eduskunta edellytti, että puolustusvoimat toimii selonteossa määriteltyjen henkilöstön vähentämis- ja uudelleenkohdentamistavoitteiden toteuttamisessa hyvän työnantajan tavoin pitäen lähtökohtana irtisanomisten välttämistä ja minimoiden toimenpiteistä aiheutuvat haitat ja että selonteossa yksilöimättömät puolustusvoimien rationalisointitoimenpiteet tuodaan eduskunnan asianomaisten valiokuntien arvioitaviksi, kun niistä on konkreettisia esityksiä.
4. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy siviilikriisinhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämisen ohella toimiin siviilikriisinhallintaa koskevien kansallisten voimavarojen ja asiantuntemuksen sekä EU:n siviilikriisinhallintapolitiikan vahvistamiseksi ja että valtioneuvosto laatii asiasta eduskunnalle selvityksen viimeistään vuoden 2006 aikana.
5. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin erityisen suomalaisen puolustusteollisuuden tulevaisuutta turvaavan strategian linjaamiseksi ja että valtioneuvosto sisällyttää seuraavaan turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon erillisen osion tästä asiasta.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ulkoasiainministeriö

Kehitysyhteistyömenot

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Luku 24.30

Eduskunta edellytti 18.12.2001, että hallitus laatii ohjelman aikatauluineen siitä, kuinka Suomi saavuttaa YK:n suositteleman kehitysyhteistyömenojen tason eli 0,7 % bruttokansantuotteesta.

Valtioneuvoston 5.2.2004 hyväksymän kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti Suomi kasvattaa kehitysyhteistyömäärärahoja tavoitteena nostaa niiden osuus 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL) vuoteen 2010 mennessä yleinen talouskehitys kuitenkin huomioon ottaen. Vuoden 2005 talousarviossa kehitysyhteistyömäärärahat ovat yhteensä 600,1 miljoonaa euroa. Määrärahat kasvoivat vuoteen 2004 verrattuna 54,5 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan valtiovarainministeriön tuoreimpien BKTL-ennusteiden perusteella vastaavan 0,39 % BKTL:sta. Vastaavasti hallituksen maaliskuussa 2004 tekemän määrärahakehyspäätöksen perusteella Suomen julkisen kehitysyhteistyön määrärahat tulevat vastaamaan noin 0,41 % BKTL:stä vuonna 2006 ja noin 0,44 % vuonna 2007.

EU asetti vuonna 2002 tavoitteeksi nostaa kehitysyhteistyömäärärahojen osuus EU:n yhteenlasketusta BKTL:sta 0,39 prosenttiin vuoteen 2006 mennessä. EU on saavuttamassa tavoitteen ja keväällä 2005 tullaan sopimaan uudesta, korkeammasta tavoitteesta vuodelle 2010. Suomi on tukenut uusien tavoitteiden asettamista.

Suomi on kansainvälisesti ja kansallisesti sitoutunut lisäämään kehitysyhteistyönsä tuloksellisuutta, pitkäjänteisyyttä ja apuvirtojen ennakoitavuutta. Tämän vuoksi myöntö- ja sopimusvaltuuksien merkitys on entisestään korostunut. Määrärahaohjauksen lisäksi nimenomaan valtuuksilla on turvattava kasvavat rahoitustarpeet. Ulkoasiainministeriö pitää tärkeänä, että eduskunta lisäsi kehitysyhteistyölle myöntö- ja sopimusvaltuuksia 60 miljoonaa euroa hallituksen esitykseen verrattuna.

Valtioneuvoston maaliskuussa 2004 tekemässä kehyspäätöksessä kehitysyhteistyömäärärahat kasvavat vuoteen 2007 asti, mutta vuoden 2008 määrärahat on jäädytetty vuoden 2007 tasolle. Tämä on ristiriidassa hallituksen kehityspoliittisessa ohjelmassa antamaan sitoumukseen luoda sellaista sisällöllistä, laadullista ja hallinnollista pohjaa, joka mahdollistaa 0,7 prosentin BKTL-tason saavuttamisen vuonna 2010. Vuoden 2005 kehyspäätöksessä tulisi kiinnittää huomiota pitkäjänteiseen tavoitteeseen saavuttaa 0,7 %:n BKTL-taso vuonna 2010.

Monenkeskinen kehitysyhteistyö

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Luku 24.30

Eduskunta edellytti 18.12.2001, että hallitus seuraa monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön osoitettujen valtuuksien riittävyttä ja antaa tarvittaessa tätä koskevat muutoseesitykset eduskunnalle lisätalousarvion yhteydessä.

Vuoden 2003 talousarvion momentin 24.30.66 (Varsinainen kehitysyhteistyö) käyttösuunnitelmakohtaan 1 (Monenkeskinen kehitysyhteistyö) myöntö- ja sopimusvaltuuksia oli yhteensä 96 042 000 euroa. Käyttösuunnitelmakohtaan valtuudet on käytetty täysimääräisesti vuoden 2003 aikana. Ministeriössä on valtuuksista tehty uusia varainmyöntöpäätöksiä niin, että

Suomi on kyennyt sitoutumaan Suomen tukemien kehitysrahoituslaitosten lisärahoitukseen (Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston IFAD 6. lisärahoitus), kehitysrahoituslaitosten kanssa tehtävään strategiseen kumppanuustoimintaan sekä kolmen YK-järjestön monivuotisiin sopimuksiin niin, että YK:n kehitysjärjestön (UNDP) monivuotinen sitoumus ulottuu vuoteen 2006. YK:n lastenavun rahaston (UNICEF) ja YK:n väestörahoituksen (UNFPA) sitoumukset ulottuvat vuoteen 2005.

Vuoden 2004 talousarvion myöntö- ja sopimusvaltuuksia laadittaessa on huomioitu kolmi-vuotisten sopimusten tarve kaikkien kolmen järjestön osalta. Näin ollen asia ei anna enää ai-hetta toimenpiteisiin.

Uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan eräiden artiklojen lisäratifiointitarve

HE 229/2001 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.5.2002, että hallitus ryhtyy ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen pikaisesti toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on selvittää, voiko Suomi sitoutua noudattamaan seuraavia uudistetun Euroopan sosiaali-sen peruskirjan määräyksiä: 3 artiklan 2 ja 3 kohta, 4 artiklan 1 kohta, 7 artiklan 9 kohta sekä 8 artiklan 3 ja 5 kohta.

Hallitus on jatkanut ulkoasiainvaliokunnan lausumassa edellytetyjä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan eräiden artiklojen ratifiointitarpeen selvittämistä. On muun muassa ryhdytty selvittämään uudistetun peruskirjan 4 artiklan 1 kohtaan liittyen mahdollisuutta saada verottajan ja tilastokeskuksen kautta tilastollisia tietoja kansallisesta keskipalkasta ja minimipalkoista verojen ja sosiaaliturvamaksujen jälkeen. Lisäksi on päätetty hankkia selvi-tys siitä, mitä artiklan ratifioineet muut Pohjoismaat ovat sosiaalisten oikeuksien komitealle tältä osin raportoineet. Tarkoituksena on, että tutkija selvittäisi asiaa ennen kuin muita lisä-toimenpiteitä tehdään.

Kehitysapu vähiten kehittyneille maille

K 5/2001 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Ulkoasiainvaliokunta ehdotti 4.10.2001 eduskunnan edellyttävän, että hallitus mah-dollisimman pikaisesti toteuttaa asettamansa tavoitteen nostaa vähiten kehittyneille maille osoitettu kehitysapu 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta ja osana vähiten ke-hittyneille maille osoitettavaa kehitysyhteistyötä kiinnittää kasvavaa huomiota tarttu-vien tautien, erityisesti HIV/AIDS-epidemian, ehkäisemiseen, torjuntaan ja hoitoon.

Valtioneuvoston helmikuussa 2004 hyväksymän kehityspoliittisen ohjelman mukaan Suomi kasvattaa köyhimpiin maihin (ns. LDC-maat) kohdistuvan rahoituksen osuuden 0,15 pro-senttiin BKTL:stä kokonaisavun noustessa kohti 0,7 prosenttia. Vuonna 2003 Suomen ko-konaisavusta 0,11 % BKTL:stä suuntautui vähiten kehittyneisiin maihin. Vuonna 2002 osuus oli 0,12 %. LDC-maiden osuuteen lasketaan ns. laskennallinen monenkeskisen yhteis-työn osuus, joka saadaan OECD/DAC:ilta. Tähän Suomi ei siis voi suoraan vaikuttaa. Suora vaikuttaminen tapahtuu kahdenvälisen yhteistyön kautta. LDC-maiden suhteellinen osuus Suomen kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä on ollut jotakuinkin samansuuruinen 1990-luvun alusta lähtien, noin 30 %. Vuonna 2002 osuus oli 31 % ja nousi 32 prosenttiin vuonna 2003.

Valtioneuvoston kehityspoliittisen ohjelmassa linjataan, että kahdenvälisessä yhteistyössä pitkäaikaisten yhteistyömaiden osuutta kasvatetaan 60 prosenttiin maa- ja aluekohtaisesta yhteistyöstä. Suomen kahdeksasta pitkäaikaisesta yhteistyömaasta viisi (Etiopia, Mosambik,

Nepal, Sambia, Tansania) kuuluvat vähiten kehittyneiden maiden joukkoon ja loput kolme (Kenia, Nicaragua, Vietnam) ovat matalan tulotason maita.

Suomi etsii aktiivisesti keinoja ohjata kansainvälisten järjestöjen kautta annettavaa monenkeskistä apuaan entistä enemmän LDC-maiden hyväksi. EU:n ulkosuhderahoitusta koskevassa keskustelussa Suomi on voimakkaasti korostanut avun suuntaamista köyhimmille maille. Suomen kehitysavun kohdentumista LDC-maille seurataan kehityspoliittisen ohjelman vuosiarvioinnin yhteydessä. Ohjelman ensimmäinen vuosiarviointi järjestettiin syksyllä 2004.

HIV/AIDS:n, malarian sekä muiden tautien vastainen taistelu on yksi YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämääristä, ja myös valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma painottaa HIV/AIDS:n ehkäisyä laaja-alaisesti ja eri toimialoja leikkaavasti.

Ulkoasiainministeriön HIV/AIDS -linjaus päivitettiin syksyllä 2004 (HIV/AIDS -kehityskysymyksenä -linjaus). Linjauksessa Suomi painottaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa, ennaltaehkäisevää toimintaa ja keskittymistä erityisen haavoittuvaisiin ryhmiin sekä huomio epidemian taustalla olevat tekijät. Linjauksessa painotetaan, että HIV/AIDS -epidemia tulisi ottaa huomioon kaikkien makrotalous- ja sektoriohjelmien suunnittelussa sekä osana maiden köyhyydenvähentämisohjelmia. Suomen tärkeitä vaikutuskanavia epidemian vastaisessa taistelussa ovat monenkeskiset järjestöt, erityisesti UNAIDS (YK:N HIV/AIDS -ohjelma). Suomen tuki UNAIDS:lle on kasvanut viimeisen parin vuoden aikana. Vuonna 2004 tuki on 4 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2003 oli 3 miljoonaa euroa ja vuonna 2002 noin 2,9 miljoonaa euroa.

Myös alueellista tukea HIV/AIDS -vastaiseen työhön lisätään. Kansalaisjärjestöjen rooli epidemian vastaisessa taistelussa on oleellinen, ja suurin osa Suomen viime vuosina tukemista HIV-AIDS -hankkeista on kansalaisjärjestöhankkeita. Hankkeista lähes puolet sijaitsee Afrikassa, jossa epidemian taakka on suurin. Monet suuret terveydenhuoltohankkeet sisältävät HIV-AIDS -työtä, vaikka hankkeita ei tilastoida HIV-hankkeina. Moniin muiden kuin terveyssektorien hankkeisiin sisältyy HIV/AIDS -komponentti, esimerkiksi opetusalan hankkeisiin sisältyy HIV-valistusta.

Syksyllä 2004 järjestettiin HIV/AIDS -kysymyksiin liittyvää koulutusta suomalaisille toimijoille. Mukana olivat mm. STM, STAKES, AIDS-tukikeskus sekä KTL. Ulkoasiainministeriössä on myös valmisteilla HIV/AIDS -linjauksen toiminnallistamisohjeet.

Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoituksen kehittäminen

K 3/2002 vp

Ulkoasiainvaliokunta

- 1) Käsitellessään 3.12.2002 hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2001 ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää ulkoasiainministeriön valmistelevan selvityksen kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoituksen kehittämisestä edellä tässä mietinnössä mainitut perusteet huomioon ottaen.

Hallitus antoi kehityspoliittista ohjelmaa koskevan periaatepäätöksen 5.2.2004. Kansalaisjärjestöjen merkitys ja asema Suomen harjoittamassa kehitysyhteistyössä on tuotu siinä painokkaasti esiin. Köyhyyden vähentäminen on kehitysyhteistyön keskeisin päämäärä. Kansalaisyhteiskunnalla on tässä prosessissa merkittävä rooli.

Hallituksen periaatepäätöksen mukaan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tukemiseen tarkoitettuja määrärahoja tullaan hallituskautena lisäämään niin, että ne asteittain nousevat 14 prosenttiin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoista. Vuotta 2006 hakukierroksella järjestöiltä vaadittavaa omarahoitusosuutta lasketaan 15 prosenttiin.

Hankehallintoa on tarkoitus kehittää siten, että yksittäisten järjestöjen avustushakemusten sekä edistymis- ja tiliraporttien käsittely ulkoistetaan. Tällöin ministeriön niukat henkilöresurssit voidaan keskittää kehityspoliittiseen ohjaukseen sekä järjestöjen työn tulosten arviointiin. Ministeriön toimesta on vuonna 2004 teetetty useita ulkoistamiseen liittyviä selvityksiä, joita on myös esitelty järjestöjen edustajille. Ensimmäisenä tullaan tutkimaan mahdollista yhteistyötä Suomen Raha-automaattiyhdistyksen kanssa viranomaisyhteistyönä. Mikäli tämä vaihtoehto ei toteudu, selvitetään mahdollisuutta perustaa ministeriön toimesta yksityisoikeudellinen säätiö tarvittavien palvelujen tuottamiseen.

Yhteistyön tiivistäminen kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen

K 3/2002 vp

Ulkoasiainvaliokunta

2) Ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston selvittävän, miten yhteistyötä kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen voidaan tiivistää niin kansallisesti kuin EU-tasolla.

Monterreyn kehitysrahoituskonferenssissa keväällä 2002 saavutetun konsensuksen ja siellä vahvistuneen ns. laajan kehitysrahoituskäsitteen edistäminen on Suomen tavoite kaikilla relevanteilla foorumeilla. Monenkeskisen kehitysrahoituksen selkiennyttämiseen pyrkivässä vaikuttamisessa kanavina kv kehitysrahoituslaitosten, erityisesti Kv valuuttarahaston (IMF) ja Maailmanpankin lisäksi YK -järjestelmä, EU ja näiden puitteissa järjestettävät konferenssit ja globaaliagendan seurantakokoukset. Suomi kannustaa Bretton Woods-instituutioita ja YK-järjestelmää läheiseen yhteistyöhön ja järjestöjen mandaatteihin ja suhteelliseen etuun perustuvaan työnjakoon. Suomi tukee vuosittain järjestettäviä ECOSOC/Bretton Woods -korkean tason kokouksia ja on ECOSOC-puheenjohtajuuskautensa aikana kehittänyt kokousmenettelyä.

Kehitysrahoituslaitoksissa Suomen ensisijaisen toimintaryhmä on äänestysryhmä, jossa Suomi toimii pääsääntöisesti yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Toiminta EU-tasolla on tiivistymässä myös kehitysrahoituslaitoksissa, mutta toiminta tapahtuu pääosin edelleen epävirallisesti päämajatasolla (johtokuntajäsenten välisenä yhteistyönä). Poikkeuksena tästä on IMF, jossa euroalueen maat toimivat yhdessä niissä kysymyksissä, jotka liittyvät yhteisvaluuttaan. Vuoden 2004 aikana käydyissä Maailmanpankin (IDA) ja Afrikan sekä Aasian kehitysrahastojen lisärahoitusneuvotteluissa EU-maat koordinoivat lisääntyvässä määrin neuvotteluasemiaan mm. kehitysmaiden velkaongelmaan ja lahjamuotoisen avun osuuteen liittyen.

Vuoden 2002 alussa perustetun ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin kehitysrahoituslaitosyhteistyön korkean tason ohjausryhmän ja sen alaisena toimiva projektiryhmän toiminta jatkui vilkkaana v. 2004. Yhteistyön tavoitteena on muodostaa yhteneväiset näkemykset keskeisistä rahoituslaitoksissa esillä olevista asioista sekä lisätä tiedonvaihtoa eri viranomaistahojen vastuualueelle kuuluvista kehityskysymyksistä. Vuonna 2004 käsiteltiin mm. ILO:n Maailmankomission julkaisemaa globalisaatioraporttia suositukseen, kehitysmaiden velkaongelmaa, kehitysrahoituslaitosten lahjamuotoista rahoitusta, innovatiivisia rahoitusmekanismeja sekä kehitysmaiden äänen ja edustatutumisen vahvistamista kehitysrahoituslaitoksissa. Yhteistyötä jatketaan ja kehitetään edelleen valtioneuvoston kehityspoliittisen linjauksen mukaisesti. Keskeinen viranomaistahoja yhdistävä haaste on identifioida alueita, joilla Suomi voi oman historiansa ja kokemustaan vuoksi tuoda erityistä lisäarvoa kansainväliseen keskusteluun. Ryhmä on myös kehittänyt yhteistyötä sidosryhmiensä kanssa, UM, VM ja Suomen pankki ovat olleet yhdessä ulkoasiainvaliokunnan kuultavina ennen ja jälkeen maailmanpankkiryhmän ja kansainvälisen valuuttarahaston tärkeimpiä kevät- ja syyskokouksia. Samanlaisia tapaamisia on järjestetty myös kansalaisjärjestöjen kanssa.

Hallitus tiivistää yhteistyötä yllä mainittujen suuntaviivojen ja prosessien puitteissa ja tulee raportoimaan asiasta toimenpidekertomuksen yhteydessä. Tästä syystä hallitus esittää, että asiaa koskevasta, vuosittain tehtävästä erilliskysymyksestä luovuttaisiin.

Yhteistyö ministeriöiden kesken konfliktinestossa ja kriisinhallinnassa

K 3/2002 vp

Ulkoasiainvaliokunta

3) Ulkoasiainvaliokunta esitti eduskunnan edellyttävän, että valtioneuvosto selvittää säännöllisen yhteistyöverkoston luomista ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön välille yhdenmukaisen ja suunnitelmallisen politiikan varmistamiseksi konfliktien ennalta ehkäisyssä ja kriisinhallinnassa konfliktialueilla.

Kriisinhallintakysymyksiä hoitavat ulkoministeriön poliittisen osaston turvallisuuspolitiikan yksikkö sekä ETYJ -ja EN-asioiden sekä siviilikriisinhallinnan yksikkö. Turvallisuuspolitiikan yksikkö vastaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta (ESDP, Nato Pfp, YK- rauhanturvaoperaatiot), jälkimmäinen vastaa toisaalta ETY-järjestöstä ja Euroopan Neuvostosta, ja toisaalta siviilikriisinhallinta- ja konfliktinestokysymyksistä.

Kriisinhallinta- ja konfliktinestokysymyksissä ministeriöiden välinen yhteistyö on erittäin tiivistä, ja asioita valmistelevat virkamiehet toimivat yhteistyössä tarvittaessa päivittäispohjalta. Ulkoasiainministeriö järjestää kokouksia näihin kysymyksiin liittyen säännöllisesti sekä lisäksi ajankohtaisen tilanteen vaatiessa, ja varmistaa kantojen ja toiminnan yhdenmukaisuuden ennenkuin Suomen edustustot ottavat osaa asiaa koskeviin keskusteluihin kriisinhallintaa ja konfliktinestoa hoitavissa kansainvälisissä järjestöissä ja Euroopan unionissa.

Tämän lisäksi Euroopan unionissa käsiteltäviä siviilikriisinhallintakysymysten kansallista koordinaatiota varten toimii erityinen jaosto unioniasioiden kansallisen koordinaatiomekanismin puitteisiin. Tässä jaostossa on mahdollista käsitellä myös unionissa esille tulevat konfliktinestokysymykset. Jaoston puheenjohtajana toimii ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön sijainen, ja jaostossa ovat edustettuina useat ministeriöt, mukaanluettuna sisäasiainministeriö.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintatoimintaan sekä konfliktinestoon henkilöstöä lähettämällä on keskeinen osa Suomen harjoittamaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistuminen sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin valmistellaan tiiviissä yhteistyössä ulko- ja puolustusministeriön kesken aina, ennen kuin osallistuminen esitellään ulkoasiainministeriön taholta päätettäväksi rauhanturvalain mukaisessa järjestyksessä. Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan ja konfliktinestoon liittyviin tehtäviin hoidetaan myös koordinoitusti siten, että ulkoasiainministeriö on yhteydessä tehtävää hoitaviin kansainvälisiin järjestöihin normaalikäytännön mukaisesti, ja osallistuva henkilöstö valitaan yhteistyössä sisäasiainministeriön tai muiden ministeriöiden kanssa. Sisäministeriö vastaa kansallisten valmiuksien kehittämisestä.

Valtioneuvoston tasolla ulkopoliittisesti merkittävät kriisinhallinta- ja konfliktinestokysymykset käsitellään valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa sekä unionin piirissä esillä olevat kysymykset lisäksi EU-ministerivaliokunnassa.

Århusin yleissopimus; ympäristöasioiden käsittelyajat ja ns. pitkittäishankkeita koskeva lainsäädäntö

HE 165/2003 vp 34 EV 105/2004 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus seuraa ympäristöasioiden käsittelyaikojen kokonaispituutta ja lisää tarvittaessa hallinnon resursseja ja valitusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja oikeussuojajärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen pitkittäishankkeita koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi, johon voitaisiin sisällyttää myös tarvittavat aineelliset valitusperusteet.

Valtioneuvosto päätti 11.8.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ympäristöministeriössä on seurattu ympäristölupien käsittelyaikoja ympäristönsuojelulain (86/2000) voimaantulosta alkaen. Ministeriön asettama laajapohjainen seurantatyöryhmä, jossa oli mukana myös elinkeinoelämän edustus, antoi raporttinsa 30.5.2003 (Ympäristönsuojelulain täytäntöönpano, Suomen ympäristö 661/2003). Raportissa on seurattu sekä ympäristölupien että valitusten käsittelyaikoja ajanjaksolla 1.3.2000 – 31.12.2002.

Ympäristöministeriö asetti 13.5.2004 uuden seurantatyöryhmän, jonka toimikausi päättyy 31.12.2006. Työryhmän tehtävänä on arvioida ympäristönsuojelulain täytäntöönpanoa vuosina 2004–2006 ja tehdä ehdotuksia kehittämishankkeista. Työryhmä tulee seuraamaan myös ympäristönsuojelulain mukaisten lupa- ja ilmoitusasioiden kokonaiskäsittelyaikoja.

Ympäristöministeriön tarkoituksena on lisäksi vuoden 2005 aikana teettää selvitys ympäristölupia koskevista valituksista. Tavoitteena on saada tietoa valitusten kohteena useimmiten olevista asiaryhmistä, valitusten aiheellisuudesta ja valitusmenettelyn kestosta.

Oikeusministeriö järjestää sopimuksessa tarkoitettujen ympäristöasioiden tuomioistuinkäsittelyn seurannan osana hallintotuomioistuinten tulosohjausta. Käsittelyaikojen seurannassa hyödynnetään hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden uudistettua diaarikaavaa. Diaarikaavan avulla voidaan kummassakin tuomioistuinasteessa seurata samojen asiaryhmien keskimääräisiä käsittelyaikoja. Århusin yleissopimuksen ja siihen liittyvien lainsäädäntömuutosten tultua voimaan 30.11.2004 ensimmäinen keskimääräisiä käsittelyaikoja koskeva raportti työstetään vuoden 2005 keskimääräisistä käsittelyajoista. Keskimääräisistä käsittelyajoista vuodelta 2005 saadaan koottua tiedot vuoden 2006 alussa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 16.2.2004 asettanut ratalakityöryhmän, jonka tehtävänä on antaa hallituksen esityksen muotoon laadittava ehdotus ratalainsäädännöksi. Työryhmän tehtävänä on pohtia myös muun raideliikennettä koskevan lainsäädännön tarpeellisuus. Työryhmän toimikausi päättyy 31.8.2005. Ehdotukseen sisällytetään myös säännökset asianosaisten ja yleisön muutoksenhakuoikeudesta. Hankenumero on LVM40:00/2003.

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimialan pitkittäishankkeita (suuret sähköjohdot sekä maakaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoputket) koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi tarpeelliset selvitykset käynnistetään.

Uhanalaisen kulttuuriomaisuuden tallennusryhmän perustaminen

HE 51/2004 vp 3/4 EV 78/2004 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.6.2004, että valtioneuvosto selvittää uhanalaisen kulttuuriomaisuuden tallennusryhmän perustamista ja ryhtyy toimenpiteisiin siitä mahdollisesti aiheutuvien resurssitarpeiden huomioon ottamiseksi talousarviossa.

Valtioneuvosto päätti 7.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asiaa on tarkoitus selvittää opetusministeriön työryhmässä, joka vastaa kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisissa selkkauksissa koskevan Haagin yleissopimuksen toimeenpanosta ja viranomaisyhteistyön koordinoinnista.

Kehitysavun hallinnointi

Kehitysyhteistyön hallinnonuudistus

K 1/2004 vp - EK /2005 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta lausui 8.3.2005:

1. Eduskunta pitää kehitysavun hallinnoinnin ongelmia vakavina ja edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta komission hallinnonuudistus toteutuu käytännön tasolla ja kattaa myös kansalaisjärjestön toiminnan.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää eduskunnan hyvin informoituna kehitysyhteistyön hallinnonuudistuksen toimeenpanosta.

Valtioneuvosto päätti 18.3.2005 ryhtyä lausumista aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta

VNS 2/2004 vp 3/4 EK 18/2004 vp

Ulkoasiainvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 13.10.2004, että hallitus toiminnallaan ja taloudellisten voimavarojen kohdentamisella toteuttaa aktiivisesti selonteossa linjattuja tavoitteita.

2. Eduskunta edellytti, että valtioneuvoston kanslian johdolla laadittavaan seuraavaan selontekoon sisällytetään kokonaisvaltainen analyysi kansainvälisestä ihmisoikeustilanteesta ja Suomen toiminnasta ja sen tuloksellisuudesta ja että perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa arvioidaan kattavasti.

3. Eduskunta edellytti, että myös seuraavan selonteon painopiste on kansainvälisissä kysymyksissä.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2004 ryhtyä kirjelmään sisältyvistä lausumista aiheutuviin toimenpiteisiin.

Selonteon tavoitteiden toteutumisen arviointia varten päätettiin perustaa seurantaprojekti. Selontekoon sisältyvät tavoitteet ja sitoumukset on koottu taulukon muotoon, ja niiden toteutumista seurataan systemaattisesti ulkoasiainministeriön sisälle ja eri ministeriöiden välille perustettavissa asiantuntijaverkostoissa. Tämä seurantaprojekti antaa pohjan mitata ja raportoida selonteon sisältämien Suomen ihmisoikeuspolitiikan keskeisten tavoitteiden toteutumista hallituskauden aikana. Selonteon tavoitteiden ja eduskunnan lausumien seurantaan jatketaan tiiviisti vuoden 2005 aikana.

Oikeusministeriö

Korvausten takaisinperintä

HE n:o 36/1992 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Uusi hallintolaki (434/2003) tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Alun perin tarkoituksena oli ottaa tähän lakiin yleisiä säännöksiä myös muun muassa julkisoikeudellisista saatavista. Tällaisten säännösten tarve jätettiin kuitenkin erikseen selvitettäväksi. Takaisinperinnästä säädetään nykyisin eri tuki- ja korvausmuotojen omissa säännöksissä. Vuonna 2001 annettu valtionavustuslaki (688/2001) sisältää lisäksi yleisiä säännöksiä, joita noudatetaan perittäessä takaisin harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Oikeusministeriössä on vuonna 2004 valmistunut selvitys julkisoikeudellisiin velkasuhteisiin sovellettavan yleislainsäädännön tarpeesta ja mahdollisista tuossa yleislaissa säänneltävistä kysymyksistä. Selvityksen perusteella yleislailla olisi tarpeen säännellä julkisoikeudellisten saatavien korosta, vanhentumisesta, kuittaamisesta sekä perusteettoman edun palauttamisesta erityisesti niissä tilanteissa, joissa ei ole voimassa sovellettavissa olevaa muuta lainsäädäntöä. Selvitys on lausuntokierroksella, minkä jälkeen päätetään valmistelun jatkamisesta.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 1/1998 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö asetti 15.3.2000 toimikunnan selvittämään suhteellisuuden toteutumiseen eduskuntavaaleissa liittyviä ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä selvittäessään toimikunnan tuli samalla kiinnittää huomiota siihen, että poliittinen kenttä ei ehdotettavin toimenpitein liiallisesti pirstoudu. Toimikunta, joka otti nimekseen vaalitoimikunta 2000, luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 5.6.2001. Toimikunta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista eikä siten tehnyt asiassa varsinaista ehdotusta. Se esitteli kuitenkin mietinnössään selvityksensä tuloksena syntyneet viisi mahdollista ratkaisumallia: tasauspaikkajärjestelmän, vaalialuejärjestelmän, äänikynnysjärjestelmän, St. Lagüesin laskentajärjestelmän ja vaalipiirin rajojen muuttumisen.

Oikeusministeriö pyysi kaikilta puoluerakisteriin merkityiltä puolueilta näkemyksiä toimikunnan esittämistä ja muistakin mahdollisista malleista ratkaista kysymys. Esitettyjen räkemysten pohjalta ja ottaen huomioon myös mitä mm. maakuntien liitot ja Suomen Kuntaliitto olivat asiassa esittäneet oikeusministeriössä pyrittiin löytämään ratkaisuvaihtoehto, jonka eri tahot olisivat voineet hyväksyä. Kun hallituksen iltakoulussa 16.10.2002 todettiin, että yhteistä näkemystä ei ollut löydettävissä, asia katsottiin tuolla vaalikaudella loppuun käsitellyksi.

Osana pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa oikeusministeriö on asettanut vuoden 27.4.2004 toimikunnan (Kansanvalta 2007), jonka yhtenä tehtävänä on selvittää ja arvioida sekä tehdä kehittämissuhteita siitä, onko nykyinen vaalijärjestelmämme riittävän toimiva äänestäjä-edustajasuhteen näkökulmasta, ja vertaillen Suomen ja muiden keskeisten eurooppalaisten maiden vaalijärjestelmiä punnita vaihtoehtoisia tapoja kehittää vaalijärjestelmää. Työssään toimikunta muun ohella selvittää mahdollisuuksia suhteellisuuden parempaan toteutumiseen eduskuntavaaleissa. Toimikunnan määräaika päättyy 31.5.2005.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 48/1998 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö asetti 15.3.2000 toimikunnan selvittämään suhteellisuuden toteutumiseen eduskuntavaaleissa liittyviä ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä selvittäessään toimikunnan tuli samalla kiinnittää huomiota siihen, että poliittinen kenttä ei ehdotettavin toimenpitein liiallisesti pirstoudu. Toimikunta, joka otti nimekseen vaalitoimikunta 2000, luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 5.6.2001. Toimikunta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista eikä siten tehnyt asiassa varsinaista ehdotusta. Se esitteli kuitenkin mietinnössään selvityksensä tuloksena syntyneet viisi mahdollista ratkaisumallia: tasauspaikkajärjestelmän, vaalialuejärjestelmän, äänikynnysjärjestelmän, St. Lagüesin laskentajärjestelmän ja vaalipiirin rajojen muuttumisen.

Oikeusministeriö pyysi kaikilta puolurekisteriin merkityiltä puolueilta näkemyksiä toimikunnan esittämistä ja muistakin mahdollisista malleista ratkaista kysymys. Esitettyjen näkemysten pohjalta ja ottaen huomioon myös mitä mm. maakuntien liitot ja Suomen Kuntaliitto olivat asiassa esittäneet oikeusministeriössä pyrittiin löytämään ratkaisuvaihtoehto, jonka eri tahot olisivat voineet hyväksyä. Kun hallituksen iltakoulussa 16.10.2002 todettiin, että yhteistä näkemystä ei ollut löydettävissä, asia katsottiin tällä vaalikaudella loppuun käsitellyksi.

Osana pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa oikeusministeriö on 27.4.2004 asettanut toimikunnan, jonka yhtenä tehtävänä on selvittää ja arvioida sekä tehdä kehittämissuhteita siitä, onko nykyinen vaalijärjestelmämme riittävän toimiva äänestäjä-edustajasuhteen näkökulmasta, ja vertaillen Suomen ja muiden keskeisten eurooppalaisten maiden vaalijärjestelmiä punnita vaihtoehtoisia tapoja kehittää vaalijärjestelmää. Työssään toimikunta muun ohella selvittää mahdollisuuksia suhteellisuuden parempaan toteutumiseen eduskuntavaaleissa. Toimikunnan määräaika päättyy 31.5.2005.

Tuomareiden nimittäminen

HE 109/1999 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta ei yhtynyt 22.2.2000 lakivaliokunnan mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa Tuomioistuinten riippumattomuus alaotsikon "Tuomareiden nimittämismenettely ja valtiovallan kolmijako" alla viidennessä kappaleessa oleviin perusteluihin.

Eduskunta hyväksyi mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa Lautakunnan asettaminen alaotsikon "Lautakunnan ja sen jäsenten tehtävät" alla olevan ensimmäisen kappaleen sijasta perustelut näin kuuluvina:

"Lautakunnan jäsenen tehtävä ei ole luonteeltaan edunvalvontaa, vaan kysymyksessä on asiantuntijatehtävä. Sen vuoksi on tärkeää, että kaikki lautakunnan jäsenet valitaan niin, että he täyttävät eettisesti korkeat vaatimukset, ovat oikeamielisiä ja kykeneviä asennoitumaan avoimesti, ennakkoluulottomasti ja myönteisesti tämän uuden lainsäädännön tavoitteisiin."

Eduskunta edellytti, että tuomareiden nimittämislain toimivuuden selvittämiseksi suoritetaan tutkimus, jossa arvioidaan nimitysmenettelyn toimivuus sekä lain soveltamisalan tarkoituksenmukaisuus. Tutkimuksen tulokset johtopäätöksineen on esitettävä hallituksen toimenpidekertomuksessa vuodelta 2004.

Tuomarinvalintalautakunnan toiminta käynnistyi kesäkuussa 2000. Oikeusministeriö on pyytänyt oikeuspoliittiselta tutkimuslaitokselta selvityksen tuomareiden nimitysjärjestelmän toimivuudesta. Tutkimus käynnistyi kesällä 2004, jolloin on riittävän pitkältä ajalta seurantatiedot lautakunnan käytännöstä. Tutkimus valmistuu tammikuussa 2005, ja tulokset johtopäätöksineen on esitettävissä hallituksen toimenpidekertomuksessa vuodelta 2004.

Säädöskokoelma ja säädöstietopankki

HE 174/1999 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.2.2000 arvonlisäverolakia tulkittavan niin, että Suomen säädöskokoelmaa pidetään laissa tarkoitettuna verovapaana aikakauslehtenä.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän välittömästi toimiin arvonlisäverolain selkeyttämiseksi ja täydentämiseksi siten, että Suomen säädöskokoelma ja valtiopäiväasiakirjat ovat arvonlisäverosta vapaita painotuotteita.

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukaan arvonlisäveroa suoritetaan periaatteessa kaikesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Veropohjan tulee neutraalisuuden ja verojärjestelmän toimivuuden vuoksi olla mahdollisimman laaja. Kirjapainojen, painotuotteiden myyjien ja lehtien julkaisijoiden on siten pääsääntöisesti suoritettava arvonlisäveroa liiketoiminnastaan niin kuin muidenkin tavaroiden ja palvelujen myyjien. Myös valtio on arvonlisäverolain mukaan verovelvollinen liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan tavaroiden ja palvelujen myynnistä.

Arvonlisäverolain 55 § sisältää poikkeussäännöksen, jonka mukaan veroa ei suoriteta sanoma- ja aikakauslehtien myynnistä vähintään kuukauden ajaksi tilattuina. Sanoma- ja aikakauslehtien irtonumeromyynti on verollista.

Sanoma- ja aikakauslehden käsitettä ei ole määritelty arvonlisäverolaissa. Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, että julkaisun tulee ilmestyä vähintään neljä kertaa vuodessa ja täyttää tietyt muodolliset vaatimukset. Verottomuuden edellytysten täyttymistä tarkastellaan kunkin lehden osalta erikseen. Verotuskäytännön valossa on epäselvää, voidaanko säädöskokoelmaa pitää luonteeltaan arvonlisäverolaissa tarkoitettuna aikakauslehtenä. Päätoimittajasta luopuminen lisää tätä epävarmuutta. Asiasta ei ole tuomioistuinratkaisua. Ilmeisesti tämän vuoksi eduskunnan lausumassa on pyritty vaikuttamaan lain tulkintaan.

Arvonlisäverolain tulkinta kuuluu verotoimistoille ja tuomioistuimille. Hallituksen esityksen perustelut ja eduskunnan lausumat ovat tärkeä osa sitä laintulkinta-aineistoa, jonka perus-

teella ratkaisut yksittäisissä tulkintatilanteissa tehdään, vaikka ne eivät sinänsä sido riippumattomia tuomioistuimia.

Arvonlisäverotuksessa sovellettavan veropohjan laajuus on säädelty Suomea sitovasti Euroopan yhteisöjen kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä (77/388/ETY). Direktiivi ei sisällä sanoma- ja aikakauslehtiä koskevaa verovapaussäännöstä. Liittymissopimuksessa Suomelle on kuitenkin myönnetty oikeus siirtymäaikana soveltaa verovapautta tilattuina myytäviin sanoma- ja aikakauslehtiin. Suomella ei kuitenkaan ole oikeutta jälkeinpäin ottaa käyttöön laajempaa verovapautta kuin mitä liittymissopimusta solmittaessa on sovellettu. Suomi ei muutoinkaan voi kansallisin päätöksin supistaa direktiivin mukaista veropohjaa.

Hallituksen käsityksen mukaan yhteisöainsäädäntö estää arvonlisäverolain 55 §:n verovapaussäännöksen soveltamisalan laajentamisen. Mikäli eduskunnan toivomaa tulkintaa ei jollakin osin pidettäisi tuomioistuimissa lainmukaisena, merkitsisi lausuman mukainen lainmuutos verovapauden laajentamista siitä oikeustilasta, joka on vallinnut jäsenyyden toteutuksessa. Erityisen selvästi tämä ongelma tulisi esiin valtiopäiväasiakirjojen osalta, koska niiden myynti on katsottu verolliseksi.

Valtiovarainministeriö on perustuslakivaliokunnalle 17.10.2002 asian johdosta antamassaan lausunnossa selvittänyt asiaa tarkemmin sekä kiinnittänyt huomiota säädöskokoelman ja lainvalmisteluasiakirjojen arvonlisäverokohtelun merkitykseen säädösinformaation saatavuuden kannalta.

Edellä esitetyn perusteella hallitus ei pidä perusteltuna laajentaa tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien verovapautta lainsäädäntöteitse.

Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka

HE 57/2000 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.9.2000, että selvitetään, voidaanko Helsingissä ja muualla maassa sijaitsevien tuomioistuinten välisiä juttujakaumia tasapainottaa siten, että erisistä yhteen tuomioistuimeen sijoitettuja asiaryhmiä siirretään käsiteltäväksi muualla kuin Helsingissä sijaitseviin tuomioistuihin.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä annettua valtioneuvoston päätöstä muutettiin 1.1.2005 lukiin siten, että Helsingin hovioikeuspiiristä siirrettiin Hyvinkään kärjäoikeus Kouvolan hovioikeuspiiriin, Lohjan ja Raaseporin kärjäoikeudet Turun hovioikeuspiiriin, Turun hovioikeuspiiristä Porin kärjäoikeus Vaasan hovioikeuspiiriin sekä Vaasan hovioikeuspiiristä Haapajärven, Raahan ja Ylivieskan kärjäoikeudet Rovaniemen hovioikeuspiiriin. Tuomiopiirijärjestelyllä pyritään helpottamaan ruuhkautuneiden hovioikeuksien, erityisesti Helsingin hovioikeuden, työtilannetta ja tasaamaan käsittelyaikaeroja. Oikeusministeriön vuosiksi 2003–2012 julkaiseman oikeuspolitiikan strategian mukaan tullaan lisäksi tutkimaan mahdollisuuksia laajentaa markkinaoikeuden toimivaltaa teollisoikeuksia ja vahingonkorvausky symyksiä koskevissa asioissa. Asiaa koskevaa selvitystyötä on tehty työryhmässä, jonka työ valmistuu vuoden 2005 alkupuolella.

Yritysten ja maatalomaaisuuden arvostussäännöt, perintö- ja lahjaverolaki

HE 77/2000 vp

Lakivaliokunta

2) Eduskunta edellytti 13.9.2002, että yritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdon edistämiseksi luovutaan perintösopimusten kiellosta ja tehdään mahdolliseksi perittävän elinkeino-omaisuuden järkevä sukupolvenvaihdos perittävän elinaikana.

2) Oikeusministeriö käynnisti joulukuussa 2002 perintökaaren uudistustarpeita koskevan hankkeen. Pohjajamistion valmistuttua asetettiin 25.6.2003 työryhmä, joka luovutti mietintönsä ”Perintökaaren uudistamistarpeet” (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2004:6) oikeusministerille alkukesästä 2004. Mietinnöstä on vuoden 2004 loppuun mennessä saatu lausunnot. Jatkotoimista päätetään lausuntopalautteen pohjalta vuoden 2005 aikana.

Kriminaalihuollon omaisuus- ja rahoitusjärjestelyt

HE 136/2000 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2000, että Kriminaalihuoltoyhdistyksen omaisuusjärjestelyjä tehtäessä hallitus huolehtii siitä, että perustettavalle säätiölle luovutetaan Kriminaalihuoltoyhdistyksen alkuperäiseksi katsottavaa omaisuutta sellainen määrä, että sillä voidaan turvata niiden Kriminaalihuoltoyhdistyksen toimintamuotojen jatkuminen, joita ei siirretä valtion tehtäviksi ja joilla pyritään edesauttamaan vankilasta vapautuvien vankien yhteiskuntaan sijoittumista.

Eduskunta edellytti, että Tampereen toimintakeskukselle myönnetään määrärahaa lainrikkajien kuntouttamisen edistämiseen suuntautuvien uusien projektien rahoittamiseen, koska keskuksessa vapautuu kokenutta henkilökuntaa, jonka aikaisempi toiminta ja projektityöskentely on osoittautunut tulokselliseksi.

Omaisuuksien luovuttamista koskeneet järjestelyt toteutettiin vuonna 2001, jolloin laadittiin myös Tampereen toimintakeskuksen toimintaa jatkavan Silta-Valmennusyhdistys ry:n toiminnan alkuvaiheen rahoituksen ja henkilöstön aseman turvaamiseksi vuoden 2003 loppuun ulottuva siirtymäkauden rahoitussuunnitelma. Tämän suunnitelman mukaisesti ovat Kriminaalihuoltolaitos ja Vankeinhoitolaitos hankkineet rikoksenteijöille tarkoitettuja koulutus- ja kuntoutuspalveluja yhdistykseltä. Vuoden 2003 lopulla käynnistettiin toimenpiteet toiminnan jatkamisen turvaamiseksi siirtymäkauden jälkeen, mihin kuului yhtenä osana Silta-Valmennusyhdistyksen toiminnan ja henkilöresurssien sopeuttaminen palvelusten kysyntään. Aiemmin Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa olleen pysyväisluonteisen henkilökunnan työsuhteen jatkuvuus on tässäkin yhteydessä pystytty turvaamaan. Toimintaedellytysten varmistamiseksi siirtymäkauden päätyttyä oikeusministeriö myönsi yhdistykselle vuonna 2004 harkinnanvaraista valtionavustusta 100 000 euroa. Silta-Valmennusyhdistyksen toiminta on viime aikoina painottunut entistä enemmän muuhun kuin rikoksesta tuomituille rangaistusaikana tai sen jälkeen tarkoitettuun toimintaan. Yhdistys järjestää muille asiakasryhmille mm. työelämään ohjaavaa koulutusta ja kuntoutusta.

Siirtymäkauden päätyttyä ja vuonna 2004 toteutetut toimenpiteet huomioon ottaen valtionavustusten myöntäminen Silta-Valmennusyhdistyksen toimintaan ei ole jatkossa perusteltua eikä tarpeen. Vankeinhoitolaitos ja Kriminaalihuoltolaitos jatkavat niiden tarpeisiin soveltuvien palvelujen hankkimista yhdistykseltä osana normaalia vankila-aikaista tai vapautumisen jälkeistä kuntouttavaa toimintaa.

Eduskunnan edellyttämät toimenpiteet on vuosina 2001–2004 toteutettu, eikä valtion erityistoimia toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi vuoden 2004 jälkeen enää tarvita.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Päätöksenteko asunto-osakeyhtiöissä Kustannusten tasoitus

HE 201/2000 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 16.3.2001, että valtioneuvosto seuraa asunto-osakeyhtiölain muutoksen vaikutuksia asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoon ja että valtioneuvosto selvittää mahdollisuutta ohjeistaa kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamista osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa esimerkiksi asettamalla tätä koskevia ehtoja valtion varoista myönnettäville tuille.

Oikeusministeriö on käynnistänyt vuonna 2004 laajan asunto-osakeyhtiölain tarkistuksen, jonka yhteydessä arvioidaan myös asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoa koskevan sääntelyn toimivuutta.

Ympäristöministeriössä on edelleen selvitettävänä kysymys kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamista osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa.

Oikeusministeriö ja ympäristöministeriö seuraavat lain toimivuutta.

Huumausaineiden käyttäjien hoito Huumausaineen käyttörikos

HE 213/2000 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.2001, että huumeiden käyttäjien mahdollisuuksia päästä hoitoon parannetaan pikaisesti ja selvitetään hoidosta kunnille aiheutuvien kustannusten tasaamista.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa huumausaineen käyttörikoksesta rangaistussääntelyssä määrättäviä sakkorangaistuksia, niiden muutorangaistuksia, toimenpiteistöluopumissääntöjen soveltamista ja rangaistukselle vaihtoehdoisen hoidon vaikutuksia ja mahdollisten epäkohtien esiintyessä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vuosina 2001—2003 tehty selvitykset huumausaineiden käyttäjien hoidon kehittämistarpeista sekä opioidiriippuvaisten hoidon kehittämisestä ja hoitajajoukoista. Työryhmäehdotusten pohjalta muutettiin hoitoja säätelevää sosiaali- ja terveysministeriön asetusta. Vuosina 2002—2003 myönnettiin kumpanakin vuonna 5 750 000 euroa erityisenä valtionapuna kuntien huumausaineiden käyttäjille tarkoitettujen hoitopalveluiden kehittämiseen. Kunnille kehittämishankkeisiin myönnettyt avutukset oli tarkoitettu hankkeiden käynnistämisen rahoittamiseen, jonka jälkeen kunnat itse jatkavat aloitettua toimintaa. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistui vuonna 2004 selvitys (Selvityksiä 2004:12) vuoden 2002 valtionavun käytöstä.

Päihdehoidon kehittämiseksi sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen kuntaliitto antoivat vuonna 2002 päihdepalveluiden laatusuosituksen, joissa käsitellään myös hoitoon pääsyn helpottamista ja kuntien välistä yhteistyötä kustannusten jakamisessa. Valtioneuvosto teki 5.2.2004 periaatepäätöksen huumausainepoliittisesta toimenpideohjelmasta vuosille 2004—2007. Siinä on asetettu tavoitteeksi huumehoitopalvelujen turvaaminen saattamalla päihdehuollon erityispalvelujen kapasiteetti koko maassa päihdepalveluiden laatusuositusten tasolle vuoden 2007 loppuun mennessä.

Valtakunnansyyttäjä antoi vuonna 2002 syyttäjille seuraamuksen määräämistä huumausaineen käyttörikoksesta koskevan yleisohjeen. Valtakunnansyyttäjänvirasto seuraa ohjeen toteutumista. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos käynnisti vuonna 2002 oikeusministeriön toimeksiannosta laajan seuranta tutkimuksen huumausaineen käyttörikosuudistuksen vaikutuksista seuraamuskäytäntöön. Tutkimuksesta on annettu vuosina 2003—2004 väliaikaisia eduskunnan lakivaliokunnalle asiantuntijakuulemisissa. Alustavia tutkimustuloksia on julkaistu myös Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen rikollisuustilannetta koskevassa vuosikatsauksessa (Rikollisuustilanne 2003). Tutkimuksen loppuraportti valmistuu vuoden 2005 jälkipuoliskolla. Eduskunnan edellyttämä huumausaineen käyttörikoksia koskeva seuraamuskäytännön seuranta on näin ollen toteutettu.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Oikeusapu-uudistuksen seuranta

HE 82/2001 vp

Lakivaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 4.12.2001, että järjestetään asianmukainen seuranta uudistuksen oikeuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta ja kustannusvaikutuksista sekä arvioidaan ulkoprosessuaalisia asioita koskevan rajauksen tarpeellisuutta.
- 2) Eduskunta edellytti, että seurataan valtion oikeusaputoimistojen työmäärän kehitystä ja palveluiden alueellista saatavuutta, huolehditaan ammattitaitoisen henkilökunnan riittävydestä ja sen asianmukaisesta palkkauksesta.

Oikeusapu-uudistus tuli voimaan 1.6.2002. Uuden oikeusapulain päätavoitteet ovat julkisen oikeusavun laajentaminen nykyistä huomattavasti suuremmalle osalle kansalaisista, oikeusavun oikea kohdentuminen ja kustannusten hallinta. Menettelymuutoksista olennaisimpia on oikeusapupäätösten tekeminen oikeusaputoimistoissa ja uusi ratkaisupyyntömenettely. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitos suorittaa oikeusministeriön tilauksesta oikeusapu-uudistuksen seuranta- ja arviointitutkimusta. Tutkimus aloitettiin vuoden 2003 alussa ja se kestää kaksi ja puoli vuotta. Väli raportti valmistui vuoden 2004 lopussa. Tutkimuksessa on toteutettu toimijakyselyt sekä julkisille että yksityisille oikeusavustajille sekä vakuutusyhtiöille. Oikeusministeriö on asettanut tutkimukselle eri asiantuntijatahoista koostuvan yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on tukea oikeusavun seuranta- ja arviointitutkimusta. Tutkimuksessa selvitetään muun muassa, laajeneeko oikeusapu tarkoitettulla tavalla myös ns. keskituloisiin, oikeusavun suhde muihin oikeudellisiin ja ns. puolioikeudellisiin palveluihin, oikeusapujärjestelmän toimivuus suhteessa muihin järjestelmiin, oikeusturvavakuutus päätösten nopeus ja toimivuus sekä oikeusavun ja asianajopalvelujen tehokkuuden, laadun ja tuottavuuden tarkastelu.

Lisäksi oikeusaputoimistojen työmäärän kehitystä ja palveluiden alueellista saatavuutta sekä ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyttä seurataan oikeusministeriön tulosohjauksen kautta.

Metsänhakkuun estäminen

Metsärikos ja -rikkomus

HE 203/2001 vp

Lakivaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 21.5.2002, että rikoslain kokonaisuudistuksen loppuun saattamisen yhteydessä arvioidaan, ovatko rikoslain säännökset riittäviä estämään toimintaa, jolla pyritään estämään laillisen elinkeinon harjoittamista tai metsähakkuuta, ja tarvittaessa ryhdytään toimiin nykyisten säädösten täydentämiseksi.

2) Eduskunta edellytti, että metsärikosta ja –rikkomusta koskevien säädösten toimitusta seurataan ja tarvittaessa ryhdytään toimiin niiden tarkistamiseksi.

1) Heinäkuun 1 päivänä 2004 tuli voimaan laki metsälain muuttamisesta (552/2004), jolla metsälakiin lisättiin uusi 18 a § metsän hakkuun estämisestä. Uuden säännöksen mukaan on henkilö, joka tarkoituksenaan häiritä metsälain mukaisesti suoritettavaa metsän hakkuuta oikeudettomasti oleskelee hakkuun käynnissä ollessa sen välittömässä vaikutuspiirissä siten, että hän estää hakkuun, tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, metsän hakkuun estämisestä sakkoon. Asia ei metsänhakkuun estämistä koskevan rikoslainsäädännön osalta enää anna aihetta toimenpiteisiin.

2) Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio kerää tietoja alueellisten metsäkeskusten tietoon tulevista metsärikoksista ja –rikkomuksista koskevista rikosepäilyistä ja niiden tekemistä syytepyynnöistä. Maa- ja metsätalousministeriö yhdessä oikeusministeriön kanssa seuraa metsärikostilannetta metsätalouden kehittämiskeskus Tapion kokoamien tietojen perusteella.

Oikeusministeriö seuraa metsärikosasioita entiseen tapaan myös Valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjiltä keräämien tietojen avulla. Tietoja kerätään annetuista tuomioista, syyttämättä jättämispäätöksistä ja esitutkinnan rajoittamispäätöksistä. Valtakunnansyyttäjänvirasto seuraa metsärikossäännösten soveltamista myös ympäristörikosten avainsyyttäjäjärjestelmän avulla.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Alueiden kehittäminen, kielellisten oikeuksien toteutuminen Kielellisten oikeuksien huomioonottaminen alueiden kehittämisessä

*VNS 4/2001 vp EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

29) Laadukkaiden hyvinvointipalvelujen saatavuus tulee turvata asuinpaikasta riippumatta mahdollisuuksien tasa-arvon pohjalta. Kansalaisilla tulee olla oikeus saada palvelut omalla kielellään siten kuin perustuslaissa ja kielilaisissa säädetään.

Uusi kielilaki (423/2003) ja siihen liittyvä lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2004. Lailla pyritään toteuttamaan perustuslain 17 §:ssä turvatut kielelliset oikeudet käytännössä ja täten parantamaan kielellistä yhdenvertaisuutta. Lain tavoitteena on muun muassa taata oikeus hyvään hallintoon kielestä riippumatta ja ilman, että kielellisiin oikeuksiin tarvitsee erikseen vedota (2 § 2 mom.). Kielilaki koskee sekä valtion että kunnallisten viranomaisia niiden hallintotoiminnassa ja palvelujen antamisessa.

Valtioneuvosto antoi 27.5.2004 asetuksen kielilain täytäntöönpanosta (433/2004), joka tuli voimaan 15.6.2004. Asetuksessa säädetään oikeusministeriön yhteydessä toimivasta kieliasiain neuvottelukunnasta, jonka tehtävänä on muun muassa avustaa oikeusministeriötä kielilain täytäntöönpano- ja seurantatehtävissä sekä ottaa kantaa periaatteellisiin ja laajakantoisiin kielellisiä oikeuksia koskeviin kysymyksiin. Neuvottelukunnassa on edustettuna kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeiden alojen asiantuntemus, muun muassa hyvinvointipalvelujen toteuttamisen kannalta keskeinen kunnallishallinnon asiantuntemus. Valtioneuvosto asetti kieliasiain neuvottelukunnan toimikaudelle 15.6.2004–31.12.2007.

Kielilain 36 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö seuraa lain täytäntöönpanoa ja soveltamista. Tehtävää varten oikeusministeriöön on perustettu hallitusneuvoksen ja ylitarkastajan virat. Oikeusministeriössä toimii myös ensisijaisesti kielilakiin ja sen täytäntöönpanoon liittyviin kysymyksiin erikoistunut tiedottaja.

Oikeusministeriö antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä sekä tekee tarvittaessa aloitteita ja ryhtyy muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi. Kielilain 37 §:n mukaan valtioneuvosto antaa eduskunnalle vaalikausittain kertomuksen kielilainsäädännön soveltamista ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Ensimmäinen kertomus annetaan eduskunnalle vuonna 2006.

Eri hallinnonaloilla kielellisten oikeuksien toteutumiseksi on annettu kielilakia täydentäviä säännöksiä asetuksin (esimerkiksi upseerien ja poliisien kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten uudistaminen) ja muun muassa lisätty viranomaisten molemmilla kansalliskielillä tapahtuvaa verkko- ja muuta tiedottamista lain edellyttämällä tavalla. Liittyen hallituksen alueellistamistoimenpiteisiin sisäasianministeriö on 26.10.2004 asettanut työryhmän valmistelemaan selvitystä siitä, mitä ruotsinkielisiä hallintopalveluja voidaan koota yhteen ja siirtää pääkaupunkiseudun ulkopuolella hoidettaviksi. Työryhmän toimikausi päättyy 30.4.2005.

Oikeusministeriön toimialalla kielellisten oikeuksien käytännön toteutumisen kannalta tärkeitä näkökohtia liittyy eri oikeusviranomaisten alueellisen palveluverkoston kehittämiseen. Eduskunnan käsiteltävänä on kevätkaudella 2005 hallituksen esitys käräjäoikeuslain muutokseksi (HE 230/2004 vp), joka toteutuessaan mahdollistaa osastojen perustamisen käräjäoikeuksiin kielellisin perustein ja turvaa siten suomen- ja ruotsinkielisten kielelliset oikeudet oikeudenkäynnissä entistä paremmin. Myös syyttäjän- ja ulosotto- ja muun valtion paikallishallinnon kehittäminen mm. kihlakuntahallintoon liittyy on ajankohtaista lähivuosina. Asia tulee esille muun muassa hallituksessa valmisteltavana olevassa hallintoselonteossa, joka annetaan eduskunnalle keväällä 2005.

Ahvenanmaan itsehallinto

HE 18/2002 vp — EV 246/2002 vp

Perustuslakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.1.2003, että hallitus yhdessä Ahvenanmaan maakunnan kanssa selvittää kiireellisesti tarpeen muuttaa itsehallintolain säännöksiä presidentin veto-oikeuden käyttämisen perusteista siltä osin kuin kysymys on maakuntalakien suhteesta kansainvälisten sopimusten ja EY:n säädösten asettamiin vaatimuksiin ja että hallitus antaa itsehallintolain muuttamisesta tältä osin esityksen.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää tarpeen ja mahdollisuudet siirtää itsehallintolain 19 §:ssä säädetyn erityistehtävän hoitaminen korkeimmalta oikeudelta muulle riippumattomalle lainkäyttöelimelle.

Hallituksen esitykseen 18/2002 vp perustuva eduskunnan hyväksymä laki Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (EV 246/2002 vp) on hyväksytty Ahvenanmaan maakuntapäivillä ja laki (68/2004) tuli voimaan 1.6.2004.

Oikeusministeriö on eduskunnan tekemän lausuman johdosta käynyt keskusteluja maakuntahallituksen kanssa. Maakuntahallituksen näkemyksen mukaan presidentin veto-oikeuden käyttämisen perusteita ei ole syytä muuttaa ainakaan niin, että veto-oikeuden käyttöalaa laajennettaisiin siltä osin kuin kysymys on maakuntalakien suhteesta kansainvälisiin velvoitteisiin. Päinvastoin maakuntahallitus on katsonut, että presidentillä ei tulisi olla veto-oikeutta näissä asioissa. Maakuntahallituksen käsityksen mukaan Korkeimman oikeuden asemaa nykyisissä maakuntalakien valvontaa koskevissa asioissa ei myöskään tulisi muuttaa. Maakuntahallitus olisi kuitenkin valmis keskustelemaan mahdollisuuksista luopua nykyisestä ennakovalvonnasta ja siirtyä maakuntalakien jälkivalvontaan.

Itsehallintolain 19 §:ssä säädettyjen maakuntalakien valvontaa koskevien tehtävien ja toimivaltuuksien muuttaminen herättäisi periaatteellisesti tärkeitä valtiosääntöoikeudellisia ja

Ahvenanmaan itsehallinnon perusteita koskevia kysymyksiä. Hallituksen käsityksen mukaan nykyinen järjestelmä on pääosin toiminut tyydyttävästi. Tarvetta kiireellisiin uudistuksiin näiltä osin ei näytä olevan eikä uudistuksiin voida ryhtyä ilman perusteellista selvitystä. Tämän vuoksi oikeusministeriö on tilannut perusselvityksen ulkopuoliselta asiantuntijalta. Selvitysmiehen raportin on määrä valmistua vuoden 2005 lokakuun loppuun mennessä.

Naamioitumiskielto

HE 20/2002 vp — EV 295/2002 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen huolehtivan siitä, että erikseen valmistellaan eduskunnalle antamista varten lakiehdotus koskien rangaistuksen uhalla sen kieltämistä, että naamioituneena mielenosoituksessa taikka muulla tavalla naamioituneena esiintymällä voidaan yleistä järjestystä häiritä tai turvallisuutta vaarantaa.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 luvun, kokoontumislain ja järjestyksenvalvoijista annetun lain 8 §:n muuttamisesta (HE 81/2004 vp) annettiin 7.5.2004. Eduskunta hyväksyi esityksen 22.11.2004 (EV 150/2004 vp) lakivaliokunnan (LaVM 8/2004 vp) ehdottamin muutoksin. Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta (1006/2004) sekä laki kokoontumislain 25 ja 26 §:n muuttamisesta (1007/2004) tulivat voimaan 1.12.2004.

Rikesakkolainsäädäntö, blankorangaistussäännökset, syyntakeisuus

HE 44/2002 vp — EV 261/2002 vp

Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 31.1.2003 että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, täyttääkö blankorangaistussäännökset rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön uudistamiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että ennen rikoslain voimaantuloa hallitus varmistaa, että rikoslain ja mielenterveyslain säännökset mahdollistavat vaarallisten syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen tahdosta riippumattoman hoidon.

1. Oikeusministeriössä on vuoden 2003 lopussa käynnistetty selvitys siitä, miten rikesakkosäännöksiä on uudistettava, jotta ne täyttävät rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Samalla selvitetään rikesakkomenettelyn uudistamistarve. Rikesakkosäännöksiä koskeva varsinainen lainvalmisteluhanke on tarkoitus aloittaa vuoden 2005 aikana.

2. Oikeusministeriössä on blankorangaistussäännöksiä alustavasti selvitetty rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta edellisen kohdan mukaiseen rikesakkosäännösten uudistamiseen liittyen. Selvitystä on tarkoitus jatkaa kohdassa 1 tarkoitettun lainvalmisteluhankkeen yhteydessä.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 28.4.2004 työryhmän (STM042:00/2004), jonka tehtävänä on arvioida syytetyn ja rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoitoa ja tutkimista koskevien mielenterveyslain säännösten asianmukaisuus. Työryhmän toimikausi on 1.9.2004 – 31.12.2005.

Pakkokeinot, hukkaamiskielto, vakuustakavarikko

HE 52/2002 vp — EV 286/2002 vp

Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.2.2003, että hallitus selvittää, millä tavoin uudet pakkokeinovaltuudet ovat edistäneet yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta ja onko pakkokeinojen kohteena olevien perusoikeuksien suoja riittävä. Selvityksen tuloksia tulee selostaa vuotta 2005 koskevassa hallituksen toimenpidekertomuksessa.

2. Eduskunta edellytti, että uuden hukkaamiskielto- ja takavarikkosäännöksen soveltamiskäytäntöä seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimiin vahingonkorvaussäännösten uudistamiseksi.

Oikeusministeriö on 11.8.2003 pyytänyt valtakunnansyyttäjävirstoa seuraamaa tuomitsemiskäytäntöä ja 31.1.2005 mennessä raportoimaan oikeusministeriölle lainsäädännön soveltamisesta. Saatuaan valtakunnansyyttäjävirstolta pyytämänsä selvityksen oikeusministeriön tarkoituksena on informoida eduskunnan lakivaliokuntaa tuomitsemiskäytännöstä.

Saman lainkohdan samanaikaiset muutoshankkeet

HE 101/2002 vp — EV 232/2002 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2002, että valtioneuvosto toteuttaa nykyaikaisen järjestelmän, jonka avulla lainvalmistelijat voivat luotettavasti selvittää samanaikaisesti vireillä olevat samaa lainkohtaa koskevat uudistushankkeet.

Hallituksen esitysten laatimisoheiden (HELO 2004) mukaan esityksiin on otettava ”Riippuvuus muista esityksistä”. Jaksoa varten tarvittavat tiedot ovat valmisteluvaiheessa saatavissa valtioneuvoston hankerekisteristä (HARE) sekä jo annettujen hallituksen esitysten osalta eduskunnan tietokannasta sekä vuodesta 2004 myös Finlexistä. Lainvalmistelun kansliapäällikköryöryhmän työhön liittyen on valmisteilla säädösvalmistelun tietopalvelun kehittämishanke, jonka puitteissa voidaan selvittää lausuman toteuttamismahdollisuudet ja vaihtoehdot.

Ulosottoperusteen määräaikaisuus

Velan lopullinen vanhentuminen

HE 187/2002 vp — EV 278/2002 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus seuraa, johtaako ulosottoperusteen määräaikaisuus, ilman että samalla säädettäisiin velan lopullisesta vanhentumisesta, epäasianmukaisiin menettelyihin tai kohtuuttomiin tilanteisiin velkasuhteissa, ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta säätää velan lopullisesta vanhentumisesta, sekä antaa selvityksen ja tarvittaessa lakiesityksen seuraavan vaalikauden aikana.

Ulosottolain muutos (679/2003) tuli voimaan 1.3.2004. Siirtymäsäännösten mukaan vanhoihin tuomioihin perustuva ulosotto voidaan kuitenkin ulosottoperusteen määräaikaisuutta koskevien säännösten nojalla lopettaa aikaisintaan 1.3.2008 lukien.

Käytännössä merkittävin ero ulosottoperusteen määräaikaisuuden ja velan lopullisen vanhentumisen välillä on se, miten tällaiset vanhat velat otetaan aikanaan huomioon velallisen kuolinpesän selvityksessä. Kysymys on ollut esillä eduskunnassa, kun on käsitelty hallituksen esitystä perintökaaren velkavastuusäännösten muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 14/2004). Tämä johdosta antamassaan vastauksessa eduskunta edellytti, että

hallitus antaa esityksen siitä, millä edellytyksillä velka, jonka ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut, voidaan katsoa lopullisesti vanhentuneeksi. Kuten hallitus on edellä tarkoitettuna 21.6.2004 lausuman johdosta todennut, selvitystä valmistellaan oikeusministeriössä.

Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Täytäntöönpanokelvottoman velan lakkaaminen

HE 14/2003 vp — EV 100/2004 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus hyvissä ajoin ennen kuluva vaalikauden päättymistä antaa eduskunnalle esityksen siitä, millaisilla edellytyksillä velka, jota koskevan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut, voidaan katsoa lopullisesti vanhentuneeksi.

Valtioneuvosto päätti 19.8.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen esitykseen perintökaaren velkavastuusäännösten muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 14/2004) on kirjattu, että hallituksen tarkoitus on selvittää, minkälaisin, esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin (57/1993) lisättävin säännöksin velka, jota koskevan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut, voitaisiin julistaa lopullisesti vanhentuneeksi tuomioistuimen päätöksellä velallisen hakeuksesta. Selvityksen valmistelu on käynnistynyt oikeusministeriössä.

Julkisselvitys

Konkurssiasiamiehen toimiston määrärahat

HE 26/2003 vp — EV 113/2003 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 9.12.2003, että konkurssiasiamiehen toimistolle varataan viimeistään vuoden 2005 talousarvioesityksessä uuden julkisselvityssäännösten käytännön toteutusta varten tarpeelliset ja riittävät määrärahat.

Valtioneuvosto päätti 19.2.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Konkurssilain mukaiseen julkisselvitykseen ja pesänhoitajien palkkioihin on valtion vuoden 2005 talousarviossa varattu momentille 25.30.50 yhteensä 750 000 euroa. Lisäksi konkurssiasiamiehen toimistoon on uusien tehtävien vuoksi perustettu yksi konkurssiylitarkastajan virka heinäkuussa 2004. Konkurssiasiamiehen toimisto arvioi, että vuonna 2005 voidaan aloittaa yhteensä 50 julkisselvitystä. Julkisselvityksestä saatavia kokemuksia seurataan. Tullevina vuosina julkisselvitykseen liittyviä konkurssiasiamiehen toimiston resurssitarpeita arvioidaan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valvottu läpilasku

HE 31/2003 vp — EV 92/2003 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 23.12.2003, että valvottua läpilaskua koskevat säännökset valmistellaan ja annetaan eduskunnan käsiteltäviksi mahdollisimman pian.

Valtioneuvosto päätti 19.2.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriössä selvitetään mahdollisuuksia käynnistää ponnassa tarkoitettu lainvalmistelu.

Rahoitusvakuudet

Verosäännökset

HE 133/2003 vp — EV 121/2003 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.12.2003, että hallitus pikaisesti valmistelee tarvittavat muutokset verolainsäädäntöön ja antaa ne eduskunnan käsiteltäväksi, jotta rahoitusvakuuslain tarkoitusta voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Valtioneuvosto päätti 15.1.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Verolainsäädännön muutoksia ei valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan ole vielä ehditty valmistella. Jatkossa asia käsitellään valtiovarainministeriön osuudessa.

Sisäasiainministeriö

Ulkomaalaishallinto

HE 219/1994 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kootaan hajanainen ulkomaalaishallinto yhteen sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Ulkomaalaishallinnossa noudatetaan nykyisellään valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi 16.10.1997 hyväksytyä kahden pilarin hallintomallia, jossa päävastuu ulkomaalaisasioista on sisäasiainministeriöllä ja työministeriöllä. Ulkomaalaisviraston toimintojen alueellistamisen mahdollisuuksia tutkinut selvitysmies selvitti alustavasti myös tarvetta koota turvapaikkapäätöksenteko ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto samaan hallintoon. Hän päätyi ehdottamaan turvapaikanhakijoiden vastaanoton kokoamista sisäasiainhallintoon, jolloin vastaanotto saataisiin tukemaan päätöksentekoa ja voimavarojen kohdentaminen helpottuisi. Valtiontalouden tarkastusvirasto on Ulkomaalaisvirastoa koskevassa tarkastuskertomuksessaan esittänyt myönteisen kantansa turvapaikkapäätöksenteon ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen sijoittamisesta samalle hallinnonalalle. Valtiontilintarkastajat ovat kertomuksessaan vuodelta 2003 edellyttäneet maahanmuuttoasioiden keskittämistä yhden ministeriön vastuulle. Valtiontilintarkastajien mielestä luonnollinen vaihtoehto on keskittää maahanmuuttoasiat sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Asia edellyttää edelleen jatkotoimenpiteitä, mutta on odotettavissa, että selvityksessä päästään eteenpäin vuoden 2005 aikana.

Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kuntien yhteistyö

HE 191/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen selvittävän mahdollisimman pian mahdollisuudet perusteellisen valmistelun jälkeen järjestää määritellyissä tehtävissä julkisen vallan käytön salliva Ruotsin ja Suomen kuntien välinen yhteistyö joko Ruotsin ja Suomen valtioiden välisen sopimuksen tai erillisen lainsäädännön pohjalta.

Sisäasiainministeriö asetti 20.4.2001 valmisteluryhmän selvittämään oikeudelliset edellytykset Suomen ja Ruotsin kuntien valtakunnan rajat ylittävän yhteistyön syventämiseksi sekä tekemään selvityksen pohjalta asiaa koskevat ehdotukset. Selvityksessä tuli muun muassa tutkia oikeudelliset edellytykset Suomen ja Ruotsin kuntien välisen yhteisen julkisoikeudellisen yhteistyöelimen aikaansaamiselle. Työssä tuli tarkastella eri yhteistyömuotoja. Yhteistyömuodon tulisi olla käytettävissä myös Suomen kuntien yhteistyössä muiden maiden kuntien kanssa. Selvitystä tuli tehdä yhteistyössä Ruotsissa vastaavaa selvitystä tekemään asetetun selvitysmiehen kanssa. Kummankin maan selvitykset valmistuivat loka-marraskuussa 2002 ja niissä ehdotetaan julkisoikeudellisen yhteistyöelimen perustamista valtioiden välisellä sopimuksella. Kevätistuntokauden 2003 aikana järjestetyn lausuntokierroksen perusteella ministeriössä on tehty jatkotyötä yhteistyössä Ruotsin valtiovarainministeriön kanssa.

Alustavasti on linjattu, että yhteistyön piiriin kuuluisivat kulttuuritoiminta ja lukio. Ruotsi laatii asiasta vielä selvityksen, jonka jälkeen valtiosopimuksen ja asian edellyttämän lainsäädännön valmistelua jatketaan.

Sähköinen henkilökortti, käyttö

HE 192/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999) sekä Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 830/1999 ja laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta 528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki väestötietolain muuttamisesta (299/2003) tuli osittain voimaan 1.5.2003. Laki henkilökorttilain muuttamisesta (300/2003) tuli osittain voimaan 1.9.2003. Yhden yhteisen kortin toteuttamiseen liittyvät henkilökorttilain ja väestötietolain muutokset tulivat voimaan 1.6.2004. Näiden henkilökorttilain muutosten mukaan henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavia tietoja. Tämän johdosta näissä tapauksissa erillisen sosiaaliturvakortin (KELA-kortin) myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden käyttämiseksi ei enää ole tarpeen.

Henkilökortteja on myönnetty vuoden 2004 aikana 26.833 kpl, joista ulkomaalaisille myönnettiin 2.262 kpl. Näiden lisäksi 1.6.2004 jälkeen vuoden 2004 aikana myönnettiin 5.955 kpl ns. yhdistettyjä kortteja, jotka sisältävät myös ns. KELA-kortin tiedot. Näistä ulkomaalaisille myönnettyjen korttien osuus oli 145 kpl.

Sähköistä henkilökorttia on mahdollista suoraan sellaisenaan käyttää myös kuntien omissa verkkopalveluissa. Kortin käyttöä edistäisi kuitenkin se, että siinä olisi myös kuntien omia sovelluksia. Tämän johdosta uuden henkilökortin sirulle on nyt sisällytetty kuntasovellusotio, johon on mahdollista sijoittaa kuntien tuottamia omia sovelluksia. Kuntasovelluksia valmistelelee noin 10 kaupungin edustajista koostuva FinnCity-ryhmä, jonka työtä henkilökortin varmennepalveluista vastaava Väestörekisteri tukee.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaikaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa on käytetty erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muuttamisesta (1225/2003) tuli voimaan 1.1.2004. Lailla jatketaan kokeilulain voimassaoloa kahdella vuodella. Lakiin ei enää sisälly säännöksiä erillisestä sosiaaliturvakortista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sähköinen asiointi, varmenteet

HE 18/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä siinä varmistetaan, että Väestörekisterikeskuksen kansalaisille sekä valtion tai kunnan viranomaisille sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella asia voidaan aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi, sekä siitä, että ennen kuin muiden kuin Väestörekisterikeskuksen myöntämällä varmenteilla voidaan asioida hallinnossa, on yhtenäisessä hal-

lintomenettelyssä selvitettävä, että nämä varmenteet täyttävät laissa säädettävät edellytykset.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten yhteydessä 10 päivänä helmikuuta 1999 eduskunnan hyväksymän yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia koskevan lausuman mukaisesti sähköistä asiointia ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään edelleen niin, että henkilökorttilain mukaista valtion yleistä henkilökorttia voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muun sosiaaliturvan sähköisessä asiointissa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999) sekä Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 830/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 830/1999 ja laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisistä allekirjoituksista (14/2003) ja laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (15/2003) tulivat voimaan 1.2.2003. Lain mukaan yleisölle laatuvarmenteita tarjoavan varmentajan on ilmoitettava toimintansa aloittamisesta Viestintävirastolle. Viestintäviraston tehtävänä on valvoa, että mainitut varmentajat noudattavat niille laissa asetettuja vaatimuksia. Viestintävirasto pitää laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista julkista rekisteriä. Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne/allekirjoitusvarmenne on merkitty tähän laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista pidettävään rekisteriin.

Laki sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa (13/2003) tuli voimaan 1.2.2003. Lain mukaan valtiovarainministeriö antaa ohjeita ja suosituksia sähköisen asioinnin yhteentoimivuuden ja tietoturvallisuuden varmistamisesta sekä sähköisten asiointi palvelujen järjestämisestä. Valtiovarainministeriö on antanut lain nojalla 29.9.2003 ohjeen tunnistamisesta valtioturvallisuuden verkkopalveluissa. Ohjeen mukaan sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (14/2003) mukaisiin laatuvarmenteisiin perustuvia tunnistamismenetelmiä voidaan aina käyttää vahvaan tunnistamiseen.

Laki väestötietolain muuttamisesta (299/2003) tuli osittain voimaan 1.5.2003. Väestötietolakiin tehtyjen muutosten tarkoituksena on, että Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne täyttää sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (14/2003) säädetyt laatuvarmenteiden edellytykset.

Laki henkilökorttilain muuttamisesta (300/2003) tuli osittain voimaan 1.9.2003. Yhden yhteisen kortin toteuttamiseen liittyvät henkilökorttilain ja väestötietolain muutokset (299/2003) tulivat voimaan 1.6.2004. Näiden henkilökorttilain muutosten mukaan henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavia tietoja. Erillisen sosiaaliturvakortin myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sähköistä asiointia varten ei siten enää ole tarpeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaikaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa on käytetty erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muuttamisesta (1225/2003) tulee voimaan 1.1.2004. Lailla jatketaan kokeilulain voimassaoloaikaa kahdella vuodella. Lakiin ei enää sisälly säännöksiä erillisestä sosiaaliturvakortista. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Peitetoiminta ja valeosto

HE 34/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että tarkkaan seurataan peitetoiminnan ja valeoston käyttöä poliisin toiminnassa, ja siitä, että peitetoiminnasta vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle annettava kertomus sisältää oikeusasiamiehen suorittaman valvonnan kannalta riittävät tiedot, sekä siitä, että lisäksi selvitetään, mikä merkitys telepakkokeinoilla, teknisellä valvonnalla ja teknisellä tarkkailulla on rikosten torjunnassa ja tutkinnassa.

Sisäasiainministeriö antoi 7.6.2001 asetuksen peitetoiminnan ja valeoston järjestämisestä sekä valvonnasta. Asetuksen nojalla sisäasiainministeriö asetti 27.11.2001 peitetoiminnan ja valeostojen tekemistä seuraamaan ohjausryhmän. Ohjausryhmän tehtävänä on toiminnan ja koulutuksen seuranta, toiminnassa havaituista laillisuusvalvonnan kannalta tärkeistä seikoista raportointi poliisin ylijohdolle, kehittämisehdotusten tekeminen sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle annettavan selvityksen valmisteluun osallistuminen.

Salaisia pakkokeinoja koskeva poliisin ohjeistus on uudistettu 20.1.2003 ja 1.7.2004 voimaan tulleilla ohjeilla. Telepakkokeinojen reaaliaikainen seuranta on mahdollistettu TEPA-tietojärjestelmällä, jota ollaan korvaamassa kaikki salaiset pakkokeinot käsittävällä SALPA-tietojärjestelmällä.

Telepakkokeinoja, teknistä valvontaa ja teknistä tarkkailua koskevia säännöksiä on tarkistettu 1.1.2004 voimaan tulleen esitutkinta- ja pakkokeinolakien kokonaistarkistuksen (645-646/2003) yhteydessä ja on ehdotettu tarkistettaviksi eduskunnan käsiteltävänä olevan poliisilain kokonaistarkistuksen (HE 266/2004 vp) yhteydessä.

Apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka selvitti 1.8.2004–31.10.2004 sisäasiainministeriön asettamana selvitysmiehenä poliisin johtamisjärjestelmää ja sisäistä laillisuusvalvontaa. Selvityksessään (Sisäasiainministeriön julkaisuja 48/2004) selvitysmies teki muun muassa epäkonventionaalisten tiedonhankintakeinojen valvontaan liittyviä ehdotuksia. Selvityksen johdosta tarvittavat toimenpiteet ovat sisäasiainministeriössä valmisteltavana.

Kuntien rahoitusasema

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että hallitus tarkoin seuraa palvelujen saatavuutta ja kuntien rahoituksen riittävyyttä, kehittää kuntien keskinäisen vertailun ja tulopohjan vahvistamisen työvälineeksi yleisesti uskottavia tunnuslukuja sekä analysointi- ja ennakointimalleja.

Sisäasiainministeriö seuraa jatkuvasti kuntien talouden kehitystä sekä koko maan tasolla, että kunnittain tilinpäätösten yhteenvetöjen ja kuntakohtaisen ennustemallin perusteella. Ennustemalliin perustuva peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty vuodesta 2004 talousarvion yleisperusteluihin. Tarkastelu sisältää arvion kuntien rahoituksen riittävydestä koko maassa ja eri tyyppisissä kunnissa.

Hätäkeskustoiminta

HE 87/1999

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1999, että pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistä arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella eduskunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä annettavalla selvityksellä.

Eduskunta edellytti, että hätäkeskusalueita määriteltäessä pääsääntöisesti noudatetaan maakuntajakolakea (1159/1997), kuitenkin niin, että hätäkeskuksen toimialue voi tarkoituksenmukaisuuden niin vaatiessa ulottua myös yli maakuntarajan ja että hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa tulee ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, erityisesti etäisyys-, kieli-, ja työllisyysnäkökohdat sekä toimitilojen asettamat erityistarpeet. Lisäksi eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys aluejaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista ennen päätöksentekoa.

Eduskunta edellytti, että selvitetään hätäkeskuksissa työskentelevän henkilöstön eläketurvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuksessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan hätäpuheluja koskevien yksilöintitietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen ja sen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä, missä arvioidaan muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen käsittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää.

Hätäkeskuslakia (157/2000) on muutettu 28.2.2003 (178/2003) siten, että vastuu pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminnasta siirtyy valtion Hätäkeskuslaitokselle myös pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun kunnallinen pelastustoimen hätäkeskus ja poliisin hälytyskeskukset korvataan hätäkeskuslain mukaisella järjestelmällä vuoteen 2006 mennessä. Lainmuutoksen johdosta valtioneuvosto on päättänyt hätäkeskusalueista 13.3.2003 (214/2003) ja sisäasiainministeriö on määrännyt 9.9.2003 (SM-2003-02588/Tu-37) hätäkeskusten sijaintipaikkakunnat.

Eduskunnalle tullaan hätäkeskusuudistuksesta kerättävien tietojen pohjalta antamaan vuoden 2007 loppuun mennessä uudistuskokonaisuutta koskeva seikkaperäinen selonteko. Muilta osin lausumat eivät enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Arpajaisvalvonta

HE 197/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.2001 hallituksen huolehtivan siitä, että arpajaisten toimeenpanon yhteiskunnallisia vaikutuksia seurataan jatkuvasti ja että arpajaisten toimeenpanon valvonta muodostetaan organisaatioltaan yhtenäiseksi ja resurssiltaan riittäväksi sekä että samalla järjestetään valvontaorganisaation yhteyteen ainakin arpajaisten toimeenpanon tarkoituksenmukaisuuden arviointia suorittava esimerkiksi neuvotelukunta-tyyppinen elin, jonka tehtäväala olisi laajempi kuin nykyisen tavara-arpajaislautakunnan.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan uuden lainsäädännön toimivuutta tavara-arpajaisten ja bingo-pelien osalta sekä muutoinkin yleishyödyllisten yhteisöjen, muun muassa urheiluseurojen, varainhankinnan kannalta ja ryhdytään tarvittaessa seurannan edellyttämiin lainvalmistelutoimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että selvitetään erikseen sähköisissä verkoissa harjoitettavan arpajaistoiminnan sekä kansallista että kansainvälistä, uutta arpajaislainsäädäntöä täydentävää, sääntelytarvetta ja mahdollisuuksia.

Sisäasiainministeriön poliisiosastolle on 1.7.2002 tehdyllä päätöksellä perustettu Arpajais- ja asehallintoyksikkö. Yksikkö on sijoitettu Riihimäelle. Yksikkö vastaa muun muassa arpajais-, viihdelaitte- ja rahankeräyslainsäädännössä sisäasiainministeriölle säädetyistä tehtävistä.

Valtioneuvosto asetti 16.4.2004 jäsenistöltään laaja-alaisen Rahapelifoorumin, jonka tehtävänä on valmistella kansallisen rahapelipolitiikan linjaukset ottamalla huomioon rahapeli-toiminnan kansainvälistymisen vaikutukset ja rahapeli-toimintaan kytkeytyvät sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset. Samalla sisäasiainministeriö lakkautti ajalle 1.11.2002 – 31.10.2005 asettamansa arpajais- ja rahankeräysasioiden neuvottelukunnan. Rahapelifoorumi käsittelee myös muun muassa tavara-arpajaisiin ja bingo-peliin sekä rahankeräyksiin ja viihdelaitetoimintaan liittyviä sosiaalisia ja taloudellisia kysymyksiä.

Suomalaisen rahapelijärjestelmän puolustamisen onnistumiseksi rahapeliyhteisöjen valvonnan ja ohjauksen on oltava uskottavaa. Tämä edellyttää toiminnon merkittävää lisäresursointia. Valvontaorganisaation kehittämisessä tulee nykyistä paremmin ottaa huomioon myös pelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten haittojen vähentämistavoite. Sisäasiainministeriössä selvitetään olisiko tarkoituksenmukaista ja mahdollista perustaa Ruotsin, Norjan, Tanskan, Ison Britannian ja Hollannin tapaan parlamentaarisesti ohjattu valvontaviranomainen

Yleishyödyllisten yhteisöjen mahdollisuuksia omaehtoiseen varainhankintaan parannetaan antamalla kevätistuntokaudella 2005 rahankeräyslain uudistamista koskeva hallituksen esitys. Samalla tehostetaan rahankeräysten valvontaa sekä toimia, joilla voidaan estää hyväntekeväisyysjärjestöjen ja yleishyödyllisten yhteisöjen käyttö rahanpesun ja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin rahoittamiseksi. Samalla tehostetaan rahankeräysten valvontaa, tarkentamalla muun muassa tilitystä koskevia säännöksiä.

Kihlakuntaudistus

VNS 1/1999

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 14.3.2000 hallituksen huolehtivan uudistuksen tarkasta seurannasta sekä antavan eduskunnalle vuoden 2005 loppuun mennessä selonteon kihlakuntaudistuksen toimeenpanon edistymisestä ottaen huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävän ja tasapuolisen saatavuuden turvaaminen maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätehtävien järjestäminen ja hoitaminen kihlakunnittain, toimenpiteet eri toimialojen resurssitarpeiden johdosta, kihlakuntajaon säilyttäminen paikallisen luonteensa mukaisesti ja läheisyysperiaatetta noudattaen riittävän tiheänä, eri toimialojen yhteistoiminnan laatu ja laajuus, palvelujen saatavuuden turvaaminen sekä suomen, että ruotsin kielellä, toimenpiteet viranomaisten yhteispalvelun syventämiseksi ja laajentamiseksi, toimenpiteet kihlakuntien hallinto- ja tukipalvelujen hoitamiseksi yhteisesti ja yhteisen henkilöstön aseman vakiinnuttamiseksi sekä yhteisten tehtävien laajentamiseksi, toimenpiteet yhteisen määrärahan käyttöalan laajentamiseksi ja yhteiseen määrärahaan liittyvän ohjauksen yhteensovittamiseksi osastojen omien määrärahojen ja niihin liittyvän ohjauksen kanssa, toimenpiteet kihlakuntahallinnon tietojärjestelmien kehittämiseksi yhteen toimiviksi ja yhteensopiviksi

si, toimenpiteet tulohajauksen kehittämiseksi, toimenpiteet eri hallinnonalojen ja –tasojen yhteistyön kehittämiseksi, sekä toimenpiteet kihlakunnanvirastojen johtamistoimintojen ja johtoryhmätyöskentelyn kehittämiseksi.

Kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä päätti 8.5.2000 kihlakuntahallinnon kehittämisen jatko-toimista. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen yhteispalvelun kehittämistä 26.4.2001. Alueiden kehittämislain ja valtion paikallishallinnon perusteista annetun lain muuttamisesta on valmisteltu esitys siten, että valtioneuvosto voisi päättää valtion paikallis- ja aluehallinnon viranomaisten paikallispalvelujen tarjoamisesta yhteispalveluna. Esityksessä ehdotetaan myös, että ministeriöiden tulisi tulohajauksessa asettaa näille viranomaisille palvelujen saatavuutta koskevia tulostavoitteita. Kihlakunnanvirastojen palvelutoimistojen ja -pisteiden mahdollisuudet toimia yhteispalvelupisteinä on selvitetty lääneittäin. Yhteispalvelulain uudistaminen on käynnistetty. Kihlakuntajaon muutosesitys valmisteltiin, mutta sitä ei viety valtioneuvoston käsittelyyn. Yhteisen henkilöstön yhteistoiminta- ja työsuojeluasioita sekä luottamusmiestoimintaa koskevat sopimukset on allekirjoitettu. Tulohajaus on uudistettu. Kihlakunnanimismiehille ja kihlakunnanvirastojen johtoryhmille suunnattu johtamiskoulutus on toteutettu.

Yhteisen henkilöstön tehtävien yhtenäistämisen ja laajentamisprosessi on käynnissä kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmän päätöksen mukaisesti. Läänikohtaiset yhteistä henkilöstöä koskevat henkilöstöstrategiat on laadittu. Kannustava palkkausjärjestelmän käyttöönotosta on neuvotteluvaihe käynnissä. Yhteisen määrärahan käyttöalaa on laajennettu ja täsmennetty määrärahakehysten puitteissa. Alustavien määrärahojen jakaminen kehyskaudelle on edistänyt ohjauksen yhteensovittamista osastojen omien määrärahojen ja niihin liittyvän ohjauksen kanssa.

Kihlakuntien sähköpostin käyttöä toimintasektoreiden välillä on kehitetty ja tehostettu toteuttamalla eräpohjainen sähköpostiosoitteiden vaihto oikeusministeriön Lotus Note- ja sisäasiainministeriön Teamware Toimisto - sähköpostijärjestelmien välillä. Kihlakunnanvirastojen palvelusivut on avattu internetiin. Kihlakuntahallinnon intranet on käyttöön otettavissa vuonna 2005. Kihlakuntahallintoa koskeva IP-puheratkaisu on tehty ja ensimmäiset kihlakunnanvirastot on liitetty järjestelmään.

Sisäasiainministeriö tilasi Tampereen yliopistolta selvityksen kihlakuntaudistuksen toteutumisesta ja kehittämis ehdotuksista. Selvityksen pohjalta on valmistunut kihlakuntahallintoa koskeva selonteko-osuus, jonka eduskunta käsittelee osana keskus-, alue- ja paikallishallintoa koskevaa selontekoa vuonna 2005.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaalaisviraston toiminta

HE 15/2000

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 20.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisviraston työtapoja kehitetään, palvelukykyä parannetaan ja virastolle turvataan asianmukaiset henkilöstövoimavarat, jotta muun muassa käsittelyaikoja saadaan kauttaaltaan nopeutettua.

Ulkomaalaisviraston päätöksenteon kehittäminen on ollut esillä ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain kokonaisuudistuksissa.

Ulkomaalaisviraston määrärahatasoa ja henkilöstömäärää on viime vuosina lisätty valtion talousarviossa. Ulkomaalaisviraston nettomäärärahataso on vuodesta 1996 yli kaksinkertainen.

tunut. Asiamäärien jatkuvan kasvun johdosta on todennäköistä, että määräraharave kasvaa tulevaisuudessa.

Ulkomaalaisvirasto sai syksyn 2003 lisätalousarviossa 3 500 000 euron lisämäärärahan uuden ulkomaalaislain voimaantuloon valmistautumiseen. Uudessa ulkomaalaislaissa turvapaikkakuulustelut on siirretty Ulkomaalaisviraston hoidettaviksi. Poliisi kuitenkin selvittää hakijoiden henkilöllisyyden ja matkareitin. Turvapaikkakuulustelujen siirron tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa turvapaikkapäätöksentekoa.

Ulkomaalaisviraston toimintaa selvitettiin alustavasti viraston toimintojen alueellistamista koskevan selvitysmiehen selvityksen yhteydessä. Sisäasiainministeriö asetti ajalle 16.2.2004 – 15.2.2005 Ulkomaalaisviraston tulostavoitteiden toteutumisen ja alueellistamisen toimeenpanon ohjaushankkeen. Hankkeen tavoitteena oli erityisesti turvapaikkapäätöksenteon ja kansalaisuushakemusten ratkaisujen nopeuttaminen sekä alueellistamisen käynnistämiseksi ja sen tehokkaaksi hyväksikäyttämiseksi päätöksenteossa.

Ulkomaalaisviraston toimintoja alueellistettiin vakainaistamalla Kuhmon toimipiste Kainuun alueyksiköksi ja perustamalla Lappeenrantaan Saimaan alueyksikkö sekä Helsinki-Vantaan lentoaseman toimipiste. Kainuun ja Saimaan alueyksiköt aloittivat toimintansa 1.5.2004. Niihin perustettiin 18 uutta virkaa. Helsinki-Vantaan toimipiste aloittaa toimintansa 1.2.2005.

Ulkomaalaisvirasto sai ulkomaalaislain voimaantuloon 1.5.2004 mennessä sisäasiainministeriön ja Ulkomaalaisviraston tekemän tulossopimuksen mukaisesti ratkaistua kaikki ennen vuotta 2004 tehdyt turvapaikkahakemukset. Myös ruuhkautuneet pakolaisten perheenyhdistämishakemukset on saatu pääosin ratkaistua. Viraston oikeus- ja maatietopalveluun perustettiin päätöksenteon kehittämisen tulosalue, jonka tehtävänä on muun muassa aluelinjan ohjaus, työntekijöiden ja mallien kehittäminen, päätösten yhdenmukaisuuden seuranta, analyysien ja ennusteiden teko sekä erilaiset asiantuntijatehtävät.

Ulkomaalaisvirastossa aloitettiin 15.9.2004 kansalaisuushakemusjonon purkamiseen tähtäävä projekti, jonka yhteydessä pakolais- ja turvapaikkalinjalta siirrettiin kaksi tulosaluetta käsittelemään kansalaisuushakemuksia. Ulkomaalaisviraston pakolais- ja turvapaikkalinjalle perustettiin niin sanottu Dublin-tulosalue, joka seuloo kaikki turvapaikkahakemukset ja lähettää ne aluelinjalle ratkaistaviksi.

Läpivientiajat oleskelu- ja työluvista ovat olleet tavoitteiden mukaiset eikä suuria viiveitä tai ruuhkia ole. Ohjaushankkeen aikana tehtyjen toimenpiteiden ansiosta myös turvapaikkahakemusten käsittelyruuhka on saatu purettua. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt vuoden 2004 aikana noin 47 %. Keskimääräinen käsittelyaika on nyt noin neljä kuukautta. Kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat lyhentyneet vuoden 2004 aikana 9 %. Keskimääräinen käsittelyaika on hiukan alle kolme vuotta. Edellä mainitun projektin aikana kansalaisuushakemusten käsittelyajat on saatu olennaisesti lyhenemään. Vuoden 2004 viimeisen neljänneksen tilaston mukaan kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli kaksi vuotta kuusi kuukautta. Tavoitteena on, että kansalaisuushakemusten käsittelyajat lyhenevät edelleen.

Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuus ja kehittäminen

VNS 3/2000 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 30.5.2001 hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan vuoden 2005 loppuun mennessä kokonaisvaltainen selonteko maamme keskus-, alue-, ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista ottaen huomioon muun muassa Aluehallinto 2000 -uudistuksen toimeenpanoon liittyvät kysymykset ja

keskushallinnon uudistaminen, hallinnon tehokkuus, palvelujen saatavuus ja laatu sekä lisäksi johtamisen kehittäminen, henkilöstön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä muut työhön ja työyhteisöön liittyvät kysymykset.

Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuutta ja kehittämistarpeita koskeva selonteko ja eduskunnan kihlakuntaudistuksen toimeenpanon edistymisestä edellyttämä selonteko yhdistetään. Selonteon valmistelu on aloitettu vuoden 2003 syksyllä. Luonnos selonteoksi ja sen liitteenä olevaksi tarkemmaksi kuvaukseksi kihlakuntaudistuksen toimeenpanosta on valmistunut vuoden 2004 marraskuussa. Luonnoksesta pyydetään lausunnot vuoden 2005 tammikuussa. Eduskunnalle selonteko on tarkoitus antaa vuoden 2005 maaliskuussa.

Juhlapyhiä koskeva erityissääntely

HE 249/2001 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 13.9.2002, että hallitus selvittää, millaisia juhlapyhiä koskevaa erityissääntelyä tarvitaan perusoikeussäännöksistä muodostuvat lähtökohdat huomioon ottaen.

Lausuma liittyy kokoontumislain niin kutsutun huvikieltosäännöksen kumoamiseen.

Kysymys yhteiskunnassa juhlapyhien aikana voimassa olevista käyttäytymisnormeista on laaja ulottuen usean ministeriön toimialueelle. Juhlapyhiä koskevan erityissääntelyn osalta esille tulleet tapaukset ovat kuitenkin kohdistuneet lähinnä yleisötilaisuuksien järjestämisessä aikaisemmin edellytetyn erilliseen lupamenettelyn suhteeseen majoitus- ja ravitsemisliikkeiden aukio-loaikoihin. Eduskunnan käsiteltävä on parhaillaan hallituksen esitys laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (He 138/2004 vp). Hallituksen esityksessä ei ehdoteta säädettävän majoitus- ja ravitsemusliikkeiden aukio-loaikojen osalta juhlapyhiä koskevia erityissäännöksiä.

Lausumassa edellytetty selvitystyö on tarkoituksenmukaista käynnistää vasta majoitus- ja ravitsemusliiketoimintaa koskevan sääntelyn uudistamisen jälkeen, jolloin on myös saatu pitempiaikaisia kokemuksia kokoontumislakiin liittyneen niin kutsutun huvikieltosäännöksen kumoamisen vaikutuksista.

Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

21) Hallituksen tulee luoda ensi tilassa aktiivinen maahanmuuttopolitiikka, joka lähtee suomalaisen yhteiskunnan kehittämistarpeista ja yleismaailmallisten ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.

23) EU:n on ensi tilassa löydettävä maahanmuuttopolitiikkaan yhteiset ratkaisut, jotka ovat ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttäviä ja rikollisuuden torjunnassa tehokkaita. Hallituksen tulee olla aktiivinen tämän politiikan kehittämisessä.

Maahanmuuttopolitiikkaa valmisteltaessa joudutaan usein sovittamaan yhteen kansallisia etuja ja ulkomaalaisten oikeuksia. Yksi kansallisiin etuihin liittyvä tärkeä näkökohta on rikollisuuden torjunta. Kansallisen politiikan linjaamista rajoittavat kansainväliset velvoitteet. Suomi valmisteleekin nykyään tällaisia linjauksia pitkälti yhdessä muiden EU-maiden kanssa. Suomi on Tampereen huippukokouksesta lokakuussa 1999 lähtien korostanut kokonaisval-

taisen maahanmuuttopolitiikan tärkeyttä. Tampereen päätelmissä korostettiin kumppanuus-suhdetta lähtömaihin ja kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukaista kohtelua ja pyrkimystä maahanmuuttovirtojen hallintaan sekä esitettiin yhteisen turvapaikkajärjestelmän luomista. Sen jälkeen pidetyissä huippukokouksissa on täsmennetty ja kehitetty Tampereella asetettuja tavoitteita, mm. Sevillassa v. 2002 ja Thessalonikissa v. 2003. Neuvostossa hyväksyttiin helmikuussa 2002 laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan torjuntaa koskeva toimintasuunnitelma. Sevillassa mm. sovittiin laittoman maahanmuuton torjunnan tehostamisesta. Vuonna 2004 vahvistettiin uusi monivuotinen ohjelma, Haagin ohjelma, jossa jatketaan Tampereen ohjelmassa vahvistettujen tavoitteiden toteuttamista. Suomi on korostanut kaikissa maahanmuuttoon liittyvissä asioissa ihmisoikeuksien kunnioittamista.

EU:n yhteisen lainsäädännön kehittäminen on ollut kohtalaisen hidasta ja harmonisoinnin taso on ollut toistaiseksi melko alhaista, mikä on suurelta osin johtunut siitä, että jäsenvaltiot ovat olleet haluttomia luopumaan kansallisista ominaispiirteistään maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa. Suomen tavoitteena EU-politiikassa on siirtyminen näissä asioissa määränemmistö päätöksiin. Toimintapolitiikaksi EU:n sisä- ja oikeusasioissa on yleisesti asetettu tavoitteeksi myös se, että Suomi toimii aktiivisesti ja ennakoivasti vaikuttaen. Suomi onkin aktiivisesti vaikuttanut maahanmuutto- ja turvapaikka-alan säädösten valmisteluun.

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus laatii maahanmuuttoliittisen ohjelman ja varautuu lisääntyvään maahanmuuttoon. Ohjelman tulee olla kokonaisvaltainen, ja tarkoituksena on määritellä myös maahanmuuttopolitiikan arvot tavoitteena ihmis- ja perusoikeuksien kunnioittaminen. Ohjelman valmistelua varten on ministeriryhmä ja lisäksi on asetettu eri ministeriöiden edustajista koottu virkamiestyöryhmä. Virkamiestyöryhmä perusti kolme alajaostoa, jotka ovat luovuttaneet loppuraporttinsa työryhmälle. Tavoitteena on saada ohjelma valmiiksi vuoden 2005 toukokuun loppuun mennessä.

Hallitus on aloittanut maahanmuuttopolitiikan kehittämistä koskevia toimenpiteitä jo ennen maahanmuuttoliittisen ohjelman valmistumista. Uuden ulkomaalaislain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa.

Lisäksi lain tarkoituksena on edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen. Uuden ulkomaalaislain toimivuutta on seurattu sen voimaantulosta lähtien. Lain soveltamisesta on kerätty kommentteja useilta eri tahoilta. Ulkomaalaisten opiskelijoiden asemaa Suomessa käsittelevä hanke antoi loppuraporttinsa joulukuussa 2004. Vuoden 2005 aikana ryhdytään toteuttamaan muun muassa opiskelijoiden asemaa käsitelleen hankkeen lopputulosten edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

24) Aluekehityksen tulevaisuuspolitiikan peruslähtökohtana tulee olla koko maan pitäminen asuttuna ja toiminnallisten järjestelmien piirissä. Omaehtoisesta kehittämisen mahdollisuudet on turvattava koko maassa. Tämän pohjalta aluekehityksen tulevaisuutta tulee tarkastella toiminnallisesti ja määritellä hallinnolliset ratkaisut toiminnallisten tarpeiden pohjalta.

Alueiden kehittämisestä annetun lain (602/2002) lähtökohtina ovat mm. koko maan asuttuna pitäminen, alueiden kehittyneisyserojen tasaaminen ja alueiden roolin vahvistaminen omaa aluettaan koskevassa kehittämistyössä. Lain tavoitteita toteutettaessa otetaan huomioon alueiden erilaiset väestö-, elinkeino- ja aluerakenteen kehittämismahdollisuudet ja tarpeet.

Hallitusohjelman mukaan hallitus harjoittaa sosiaaliseen ja alueelliseen tasapainoon tähtäävää politiikkaa. Eroja alueiden kehittämisedellytyksissä kavennetaan. Tavoitteena on muutoliikkeen ja väestörakenteen tasapainottaminen, palvelurakenteen turvaaminen sekä työllisyyskehityksen parantaminen koko maassa. Tavoitteena on alueiden kansallisen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn ja taloudellisen kasvun vahvistaminen, mikä turvaa niiden menestyksen avoimessa taloudessa. Tähän päästään parantamalla alueiden osaamista sekä voimistamalla alueiden omia vahvuuksia ja omaehtoista erikoistumiseen perustuvaa kehittämistä.

Alueiden kehittämisen valtakunnallisia tavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen (15.1.2004) mukaan hallitus kehittää monikeskuksista, kilpailukykyiseen pääkaupunkiseutuun ja aluekeskusten verkostoon perustuvaa aluerakennetta, joka pitää kaikki maakunnat elinvoimaisena ja mahdollistaa nykyistä tasaisemman taloudellisen kasvun koko maassa. Jokaisessa maakunnassa on oltava vähintään yksi kaupunkiseutu, joka tarjoaa kilpailukykyisen sijaintipaikan eri tyyppisille yrityksille ja monipuoliset paikalliset työmarkkinat. Lisäksi maakunnissa on oltava hyvin menestyviä pienempiä kaupunkiseutuja, vahvoja kuntakeskuk-sia ja maaseutualueita, joiden yritykset ovat tehokkaasti verkottuneet sekä maakunnan sisäl-lä että sen ulkopuolelle.

Tehtyjen linjausten perusteella alueiden kehittämisessä on viime vuosina yhä selvemmin otettu lähtökohdaksi toiminnalliset alueet. Vuonna 2001 käynnistyneen aluekeskusohjelman tavoitteena on toiminnallisten kaupunkiseutujen kehittäminen. Vuoden 2004 alusta ja vuoden 2005 alusta voimaan astuvat seutukuntajaon muutokset on tehty toiminnallisten tarpeiden pohjalta. Maaseudun elinvoiman kehittämisessä siirretään painopistettä myös yhä enemmän seudulliseen kehittämiseen.

Alueiden kehittäminen

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

25) Osaamispolitiikan alueellista ulottuvuutta tulee vahvistaa koko maassa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta on vahvistettava. Teknologia-politiikassa on pidettävä huolta siitä, että alueellisia innovaatiojärjestelmiä vahvistetaan uusilla rahoitusmuodoilla ja alueellista neuvontaa lisäämällä, jotta kotimainen ja kansainvälinen osaaminen välittyy yrityksille ja palvelutuottajille koko maassa.

Aluekehitystehtävien huomioon ottaminen uudessa ammattikorkeakoululaissa, yliopistokeskusten perustaminen ja korkeakoulujen aluekehittämisstrategioiden mukaisten hankkeiden toteuttaminen ovat vahvistaneet yliopistojen ja korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta. Osaamiskeskusohjelmaa laajennettiin vuoden 2003 alusta siten, että ohjelmassa on nyt mukana 22 osaamiskeskusta ja 45 osaamisalaa. Alueiden teknologia-asiantuntemusta on vahvistettu Tekesin teknologia-asiantuntijoiden määrää TE -keskuksissa lisäämällä. Lisäksi syksyllä 2003 käynnistettiin maaherra Eino Siuruaisen johdolla selvitystyö, jolla selvitettiin teknologiarahoituksen alueellista hyödyntämisen lisäämistä.

Osaamiskeskusohjelmassa ohjelmakauden (2005–2006) painoalueiksi asetettiin kansainvälisyys ja vetovoimaisuus, osaamisintensiivisten pienten ja keskisuurten yritysten kasvun vauhdittaminen, kansallinen osaamisalapohjainen yhteistyö sekä alueellisen vaikuttavuuden laajentaminen. Valitulla OSKE-huippuhankkeella tuettiin näitä em. linjauksia.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

27) Tietoyhteiskunnan palvelut ja mahdollisuudet on saatava kaikkien ulottuville. Valtiolla ja kunnilla on tässä erityisvastuu. Valtion toimenpiteillä on varmistettava nopean yhteyden rakentaminen maan kaikkiin osiin sekä turvattava Internet-yhteyden hankkimismahdollisuus kaikkiin kotitalouksiin. Yhteydet oman maakunnan markkinoihin sekä Suomen ja maailmanmarkkinoihin ovat olennaisia elinkeinoelämän alueelliselle kehitymiselle.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettama työryhmä teki joulukuussa 2003 ehdotuksen kansalliseksi laajakajastrategiaksi. Siinä esitetään toimenpiteet, joiden avulla voitaisiin hallitusohjelman mukaisesti tarjota nopeat, alueellisesti kattavat ja käyttäjilleen kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet kaikkien kansalaisten saataville vuoden 2005 loppuun mennessä. Strategia sisältää erityistoimenpiteitä alueiden kehittämiseksi.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

28) Tietoyhteiskunnan välineiden kehittämistä työkokonaisuuksien siirtämiseksi osaaviin ja edullisiin paikkoihin on edistettävä. Seutukuntiin tulee synnyttää tietoyhteiskunnan kuluttajapalveluja ja yrityshautomotoimintaa kehittävät ja ylläpitävät tietotutvat, työpajat tai vastaavat toimintayksiköt. Rahoitus ja kansainvälisen tason toiminnallisuus varmistetaan kuntien, valtion ja yritysten yhteishankkeina.

Hallituksella on menossa monia ohjelmia ja hankkeita, joilla tuetaan lausumassa todettuja tavoitteita. Hallitusohjelmaan sisältyy poikkihallinnollisena politiikkaohjelmana tietoyhteiskuntaohjelma, jonka keskeisenä tavoitteena on turvata tietotekniikan käyttömahdollisuudet ja -valmiudet eri puolilla maata. Ohjelmaa varten on asetettu tietoyhteiskuntaneuvosto ja ministerityöryhmä, joita molempia johtaa pääministeri.

Hallitus jatkaa edellisen hallituksen käynnistämää valtion toimintojen alueellistamista. Tavoitteena on, että vuoteen 2015 mennessä sijoitetaan 4000–8000 valtion työpaikkaa pääkaupunkiseudun ulkopuolelle aluekeskuksiin. Valtioneuvoston kanslia on asettanut viisi ryhmää selvittämään, miten hallinnon tukitoimintoja voidaan koota ja alueellistaa nykyistä enemmän.

Aluekeskusohjelmalla tähdätään eri kokoisista kaupunkiseuduista muodostuvan aluekeskusverkoston vahvistamiseen. Osaamiskeskusohjelmalla tuetaan kansainvälisesti kilpailukykyisten huippuosaamisalojen kehittymistä alueiden omiin vahvuuksiin perustuen. Sekä aluekeskus- että osaamiskeskusohjelmissa toteutetaan useita ammattikorkeakoulujen, yliopistojen, paikallisen elinkeinoelämän ja seudullisten kehittämisorganisaatioiden yhteisiä kehittämishankkeita, jotka tähtäävät yritystoiminnan vahvistamiseen ja kehittämiseen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön seudulliset yrityspalvelut -projektin tavoitteena on perustaa noin viidellekymmenelle seudulle yrityspalvelupiste vahvistamaan alueellista yritystoimintaa. Seudulliset yrityspalvelupisteet tarjoavat runsaasti tietoja valtion, kuntien ja muiden julkisten toimijoiden palveluihin myös verkkojen kautta ja palvelut suunnataan erityisesti alueille ja pienille yrityksille tavoitteena edistää yritysten perustamista ja niiden kehittymistä.

Tietoyhteiskuntaohjelmaan sisältyy kymmeniä mm. sähköiseen liiketoimintaan liittyviä hankkeita. Sähköiseen asiointiin liittyy mm. julkiset palvelut verkkoon eli JUPA-hanke. Sen tavoitteena on saada aikaan verkkopalveluita uudistamalla niihin liittyviä työkokonaisuuksia ja käyttämällä tietotekniikkaa ja olemassa olevia tietovarantoja nykyistä enemmän hyödyksi. Työn yhteydessä selviää, mitä työkokonaisuuksia tai sen vaiheita voidaan tehdä paikkariippumattomasti.

Mm. näillä ja eräillä muillakin menossa olevilla ohjelmilla ja hankkeilla hallitus tukee lausumassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamista ja tuloksia on tulossa jo tämän hallituskauden aikana.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

30) Hallituksen tulee yksinkertaistaa alueiden kehittämistoimien ja –prosessien kokonaisuutta ja selkiyttää sitä koskevaa kansallista ja alueellista päätöksentekoa. Hallituksen tulee EU-politiikassaan toimia selkeästi vuoden 2006 jälkeisen aluetuen jatkamiseksi sekä unionin politiikan selkiyttämiseksi. EU:n aluetukien alueellisiin rajauksiin valiokunta ei esitä muutoksia. Hallituksen tulee varautua omien kansallisten toimien vahvistamiseen.

Vuoden 2003 alussa voimaan tullut uusi alueiden kehittämislaki selkiytti ja yksinkertaisti osaltaan alueiden kehittämistoimia. Lain mukaan maakuntien liiton laatimaan maakuntaohjelmaan kootaan kaikki maakunnassa toteutettavat ohjelmat. Kaikissa maakunnissa maakuntaohjelmat on hyväksytty viimeistään kesällä 2003. Niistä johdetut toteuttamissuunnitelmat valmistuivat vuoden 2004 lokakuun loppuun mennessä. Toteuttamissuunnitelmassa esitetään maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset hankkeet ja muut toimenpiteet sekä arvion niiden rahoittamiseksi. Maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien yhteenveto on toimitettu ministeriöiden käyttöön vuosia 2006–2009 koskevaa kehysvalmistelua, vuoden 2005 talousarvion toteuttamista ja vuoden 2006 valmistelua varten. Näin on tarkoitus vahvistaa kansallisten määrärahojen käyttöä alueiden kehittämiseen eri hallinnonaloilla. Vuoden 2005 talousarviossa määrärahaa on 29.905 miljoonaa euroa. Määrärahan suuruudessa on otettu huomioon 1,795 miljoonan euron siirtäminen Kainuun kehittämisrahmomentille. Määrärahaa on tarkoitus suunnata erityisesti alueellisiin osaamispanostuksiin.

Hallitus on toiminut aktiivisesti Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan uudistamisessa. Suomi on korostanut alueellisen kilpailukyvyyn lisäämistä, pohjoisten, erittäin harvaanasuttujen alueiden aseman turvaamista liittymissopimuksen sisältämää ratkaisua kunnioittaen. Keskeisenä tavoitteena on aluetukien jatkaminen tavoite 1-alueilla sekä alue- ja rakennepolitiikan hallinnon yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen. Komissio antoi esitykset uusiksi rakennerahastoasetuksiksi kesällä 2004. Tavoitteena on, että ne voitaisiin lopullisesti hyväksyä vuonna 2005.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

31) EU:n aluetukiin perustuvan aluekehittämisen lisäksi tarvitaan kansallisia toimia alueellisten erojen vähentämiseksi ja tasapainoisen aluekehityksen turvaamiseksi.

Tältäkin osin olennainen tehtävä on alueellisten noidankehien murtaminen, mitä varten tulee käyttää myös räätälöityjä välineitä ja menetelmiä.

Alueiden kehittämisestä annetussa laissa on mainittu neljä erityisohjelmaa, joiden avulla on mahdollista räätälöidä toimenpiteitä alueellisten tarpeiden mukaan. Näitä erityisohjelmia ovat aluekeskusohjelma, maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma, osaamiskeskusohjelma ja saaristo-ohjelma. Kaikkien näiden ohjelmien toteuttaminen on käynnissä. Valtioneuvosto päätti marraskuussa 2003 aluekeskusohjelman jatkamisesta vuosina 2004–2006. Nykyisten erityisohjelmien voimassaolo päättyy vuoden 2006 lopussa.

Valtioneuvosto on valmistellut alueiden kehittämislain mukaiset valtakunnalliset alueellisen kehittämisen tavoitteet. Näissä tavoitteissa alueelliset erityistoimet on suunnattu työllisyyden, tuotannon ja väestömuutosten kannalta poikkeuksellisen ongelmallisille alueille, joita on erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Itä-Suomen maakunnat ovat omaehtoisesti perustaneet alueen tulevaisuuskysymyksiä käsittelevän hankkeen. Tämän työn tuloksia tarkastellaan selvityksen valmistuttua. Kainuun maakunnan kehittämiseksi on käynnistetty hallintokokeilu. Itä-Lapin kehittämisen erityistoimet perustuvat asiaa pohtineen työryhmän esityksiin. Hallitus on päättänyt ryhtyä aktiivisiin toimiin eräiden äkillisestä rakennemuutoksesta kärsivien alueiden ongelmien hoitamiseksi.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

32) Koko maan kehityksen kannalta on viisasta edistää pääkaupunkiseudun kilpailukykyä eurooppalaisessa ja globaalissa perspektiivissä erityisesti osaamisen ja infrastruktuurin suhteen. Tämä, samoin kuin julkisten palvelujen tason turvaaminen, edellyttää nykyistä merkittävästi tehokkaampaa pääkaupunkiseudun yhteistyötä ja myös valtion toimia.

Valtioneuvoston 15.1.2004 päättämien valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden mukaan Helsingin seudun asema ainoana laaja-alaisena kansainvälisenä keskuksena Suomessa otetaan huomioon aluekehittämisen toimenpiteitä suunniteltaessa. Helsingin seudun kansainvälistä kilpailukykyä vahvistetaan laajentamalla ja tehostamalla seudullista yhteistyötä erityisesti kaavoitus-, maa-, asunto-, liikenne-, elinkeino- sekä tutkimus-, koulutus- ja kulttuuripolitiikassa. Helsingin seudun kaavoitus-, maa- ja asuntopolitiikan tehostamiseksi laaditaan yhteistoimintamalli, jota voidaan tarpeen mukaan käyttää myös muissa kasvukeskuksissa. Helsingin metropolialueen korkeakoulujen yhteistyötä tiivistetään kansainvälisesti merkittävien korkeakouluyksiköiden muodostamiseksi.

Hallitus vahvistaa seudullista yhteistyötä sekä tiivistää valtion ja kuntien yhteistyötä Helsingin seudun yhteistyön kehittämishankkeella ja Helsingin seudun neuvottelukunnan avulla.

Selvityshenkilö Jussi-Pekka Alanen jätti ehdotuksensa Helsingin seudun yhteistyön kehittämisestä 2.3.2004. Ehdotuksen pohjalta on valmisteltu hallituksen esitystä kuntien yhteistyön kehittämisestä Helsingin seudulla.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

33) Valtakunnan osakeskusten osaamis pohjaa tulee edelleen vahvistaa ja monipuolistaa sekä saada se palvelemaan nykyistä tehokkaammin alueellisia ja kansallisia verkostoja. Näiden keskusten liikenneyhteyksiä tulee parantaa osana sekä kansallisia että kansainvälisiä verkostoja.

Uuden alueiden kehittämislain mukaiset alueiden kehittämisen valtakunnalliset tavoitteet hyväksyttiin 15.1.2004. Tavoitteiden seuranta varten on asetettu aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmä. Eduskunnalle annettiin keväällä 2004 aluepoliittinen selonteko.

Sisäasiainministeriö asetti kesäkuussa 2004 suurten kaupunkiseutujen neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on valmistella valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden mukaisia suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuutta sekä seurata ja arvioida sen toteutusta ja suurten kaupunkiseutujen kehitystä.

Alueiden kehittäminen

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

34) Muiden kaupunkiseutukuntien mahdollisuuksia rakentaa yhteistyösuhteita ja verkostoja keskenään ja suurempiin keskuksiin tulee lisätä. Tämä edellyttää saavutettavuuden parantamista sekä liikenneyhteyksiä että osaamis- ja tietoverkkoja kehittämällä. Niiden tarjoamat mahdollisuudet korkean elämänlaadun työ- ja asuinpaikkoina sekä matkailun solmukohtina tulee hyödyntää.

Valtioneuvoston 15.1.2004 päättämien valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden mukaan aluekeskusohjelmaa eriytetään vastaamaan yhä paremmin eri tyyppisten aluekeskuseutujen kehittämistarpeisiin. Eriyttämisen lähtökohtana on aluekeskusohjelma-alueiden tyypittely seuraavasti: metropolialueeseen kuuluvat aluekeskukset, monipuoliset yliopistoseudut, keskisuuret, pääosin julkishallintovetoiset kaupunkiseudut, erikoistuneet teolliset keskukset, pienet, pääosin alkutuotantovaltaiset aluekeskukset. Toimenpiteitä erikoistuneiden teollisten seutujen kansallisen verkottumisen vahvistamiseksi on käynnistetty. Suurten aluekeskuseutujen kehittämistarpeet taasen ovat tarkastelussa osana suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuuden valmistelua.

Aluekeskusohjelmassa vahvistetaan aluekeskuseutujen välistä verkottumista myös seuraavissa, ohjelma-alueiden kehittämisstrategioita tukevissa teemoissa: seudullisten hyvinvointistrategioiden toteutuminen, innovaatioympäristöjen kehittäminen ja koulutusyhteistyö.

Hallitus on päättänyt siitä, että alueiden kehittämislain 14 §:n peruslinjan mukaista aluekeskusohjelmaa jatketaan vuonna 2007 alkavalla ohjelmakaudella. Ohjelman valmistelussa tulaa kiinnittämään erityistä huomiota aluekeskusten osaamisperustaa ja strategista kehittämistä vahvistavien verkostojen edelleen kehittämiseen.

Alueiden kehittäminen

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

35) Maaseudulla tulee vahvistaa alkutuotannon toimintaedellytyksiä siten, että kotimainen elintarviketuotanto on korkeatasoista. Maaseutua kehitetään ekologisesti kestävä toiminnan ja hyvän asumisen ympäristönä, jossa suuntaudutaan monipuolisesti pien- ja perheyrittäjätoimintaan. Alemman tason tieverkon tehokkaampi ylläpito paran-

taa saavutettavuutta sekä maaseudun asumis- ja työmahdollisuuksia. Metsä- ja kalatalouden sekä korkeatasoisen, kestävä luonto- ja elämysmatkailun kehittäminen tarjoaa työpaikkoja myös harvaanasutulla maaseudulla. Elinkeinopoliittisesti merkittäviä tuloksia saadaan aikaan, kun niin kansallisin kuin Itämeren alueen valtioiden sopimuksin toteutetaan toimet, joiden tuloksena lohi palaa usein useisiin Itämeren alueen jokiin. Näillä alueilla kokeillaan vero- ja muita tarvittavia etuuksia lääkärien, opettajien ja muiden korkean osaamisen omaavien henkilöiden saamiseksi työtehtäviin.

Maaseudun kehittämisen räätälöityjä toimenpiteitä valmistellaan osana maaseutupoliittista kokonaisuohjelmaa. Meneillään oleva sosiaalimakusokeilu kohdistuu Lapissa ja saaristoalueilla nimenomaan maaseudulle. Alkutuotannon osalta EU:n kanssa sovittu maatalouden kansallisten tukien ratkaisu mahdollistaa toimintaedellytysten vahvistamisen. Pien- ja perheyrittöystoiminnan kehittämiseen panostetaan yrittäjyysohjelmassa.

Aluehallinnon rakenteet

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

36) Kansanvallan periaatteita tulee vahvistaa alueiden kehittämisessä samalla kun selkiytetään johtamisvastuita. Tarvitaan alueen sisäistä kehitystyötä edistävää "oppivien alueiden" toimintakulttuuria. Hallituksen tulee valmistella nykyistä tehokkaampi ja kansainvaltaisempi päätöksentekojärjestelmä valmistauduttaessa alueiden kehittämiseen vuoden 2006 jälkeisessä haasteellisessa tilanteessa.

Sisäasiainministeriö asetti, asian oltua hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsiteltävänä, kesäkuussa 2003 hankkeen valmistelevaan hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä aluehallinnon vahvistamiseksi. Selvityshenkilö Esko Riepula jätti ehdotuksensa aluehallinnon vahvistamiseksi hallitusohjelman linjausten mukaisesti. 26.2.2004. Ehdotuksen jatkovalmistelua tehtiin sisäasiainministeriön johdolla eri ministeriöiden kesken laajassa yhteistyössä käytännössä koko vuoden 2004 ajan. Hallituksen esitys alueiden kehittämislain (602/2002) muuttamiseksi tarvittavilta osin annetaan eduskunnalle kevään 2005 aikana.

Aluehallinnon rakenteet

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

37) Aluekehittämisen rakenteita ja hallintoa tulee selkiyttää ja tehostaa. Julkisen puolen toimijoita on paljon, ne koordinoivat ja toteuttavat monia hankkeita ja päätöksenteko on monimutkaista ja byrokraattista. Tämä vie voimavaroja ja vähentää alueiden kehittämisen tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Aluekehittämisen toimijoista autonomisia yksiköitä ovat kunnat ja valtio. Muut toimijat saavat mandaattinsa näiltä. Kunnalliseen demokratiaan perustuvien toimijoiden suunnittelu- ja päätöksentekoprosessit eivät useinkaan muodosta toimivaa kokonaisuutta, mikä on selvä heikkous erityisesti vuoden 2006 jälkeisessä tilanteessa.

Sisäasiainministeriö asetti, asian oltua hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsiteltävänä, kesäkuussa 2003 hankkeen valmistelevaan hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä aluehallinnon vahvistamiseksi. Selvityshenkilö Esko Riepula jätti ehdotuksensa aluehallinnon vahvistamiseksi hallitusohjelman linjausten mukaisesti. 26.2.2004. Ehdotuksen jatkovalmistelua tehtiin sisäasiainministeriön johdolla eri ministeriöiden kesken laajassa yh-

teistyössä käytännössä koko vuoden 2004 ajan. Hallituksen esitys alueiden kehittämislain (602/2002) muuttamiseksi tarvittavilta osin annetaan eduskunnalle kevään 2005 aikana.

Aluehallinnon rakenteet

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

38) Rakenteita ja hallintoa tulee kehittää kolmella tasolla mietinnössä esitettyihin aluekehityksen haasteisiin vastaamiseksi. Kuntien tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää uudenlaista seudullista yhteistyötä, mikä voidaan saavuttaa mm. kuntien tiettyjen toimintojen yhteensulautumisen kautta. Tehokas alueellinen kehitystoiminta edellyttää nykyistä toimivampia aluekokonaisuuksia, joissa keskeisellä toimijalla on nykyistä vahvempi alueen ihmisiltä vaaleissa saatu demokraattinen mandaatti. Keskushallinnon tasolla on vahvistettava valtioneuvoston yhtenäistä aluekehittämisen otetta ministeriöiden ristikkäisten intressien asemesta.

Seutukuntien tukihanketta on seutuyhteistyökokeilulain muutoksella laajennettu seitsemälle uudelle seudulle ja lainsäädäntöön on tehty uusia yhteistyökannusteita. Kainuun hallintokokeilulakia on muutettu ja talousarvioon on otettu vuodelle 2005 ensimmäistä kertaa Kainuun kehittämISRaha.

Laki Kainuun hallintokokeilusta (343/2003) hyväksyttiin eduskunnassa 17. 2.2003 ja vahvistettiin 9.5.2003. Laki on voimassa 1.6.2003 – 31.12.2012. Kokeilujakson aikana maakunta huolehtii pääosasta nykyisin kuntien vastuulla olevista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen tehtävistä. Maakunta vastaa myös maakunnan yleisestä elinkeinopolitiikasta sekä maakunnan suunnittelusta ja maakunnan alueen kehittämisestä. Kainuun hallintokokeilussa valittiin vuoden 2004 lokakuussa suorilla vaaleilla maakuntavaltuusto. Sen toimikausi alkaa vuoden 2005 alusta. Maakuntavaltuuston päätöksen mukaisesti sisäasiainministeriö osoitti vuoden 2005 Kainuun kehittämISRahan eri viranomaisten käytettäväksi vuoden 2004 lopussa.

Kunnallinen eläkejärjestelmä

HE 94/2002 vp, 197/2002 vp — EV 270/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 7.2.2003, että työkyvyttömyyseläkeoikeuden harkinnassa myös alle 60-vuotiaiden kohdalla on otettava huomioon julkisen hallinnon erityisluonteesta

johtuvat tietyille tehtäville asetettavat erityiset vaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen taikka työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

2. Eduskunta edellytti lisäksi, että hallitus selvittää, miten kunnallisen eläkejärjestelmän eläkeikää koskevissa järjestelyissä otetaan huomioon, että tietyillä ammattialoilla tehtävien erityispiirteet edellyttävät suorituskyvyn täysimääräistä säilymistä.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää miten sairauspäivärahan enimmäiskesto ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisedellytyksiä koskevia säännöksiä tulisi muuttaa, jotta välinputoajaongelmilta vältyttäisiin.

Kunnalliseen eläkelakiin hyväksytty 60 vuotta täyttäneitä koskeva erityinen työkyvyttömyysmäärittelmä tuli korvaamaan poistuvaa yksilöllistä varhaiseläkettä. Nuorempiin työntekijöihin sovelletaan työkyvyttömyysmäärittelmää, joka kunnallisessa eläkejärjestelmässä on

niin sanottu ammatillinen määritelmä. Arvioitaessa henkilön kykenemättömyyttä työhönsä, otetaan tällöin huomioon sen ammatin vaatimukset, jossa henkilö eläkettä hakiessaan toimii.

Vuoden 2005 alusta on tullut voimaan kunnallisen eläkelain muutos, jonka yhteydessä on luovuttu varsinaisesta vanhuuseläkeiästä kokonaan. Eläkkeelle voi nyt siirtyä haluamassaan iässä 62 ja 68 ikävuoden välillä. Ennen 63 vuoden ikää eläke myönnetään kuitenkin varhennettuna vanhuuseläkkeenä. Vuoden 2004 alusta lukien kunnalliselle eläkelaitokselle on säädetty velvollisuus järjestää ammatillista kuntoutusta henkilöille, joilla voidaan todeta olevan sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva uhka tulla työkyvyttömäksi. Kuntoutuksen avulla pyritään siihen, että työelämässä voivat jatkaa myös ne henkilöt, joiden työkyky ei muutoin enää riitä julkishallinnon ammattien vaativuuteen kuten esimerkiksi palo- ja pelastusalalla sekä terveydenhoitoalalla.

Sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään vuoden 2005 aikana VETO-projektiin liittyen mahdollisuuksia alentaa pitkiä sairauslomia sekä työkyvyttömyyden alkavuutta ja tähän liittyen työterveyshuollon ja kuntoutusjärjestelmän kehittämistarpeita. Vuonna 2004 ministeriön työryhmä selvitti mahdollisuuksia osapäivärahaan. Työryhmän työn perusteella aletaan valmistella hallituksen esitystä.

Eduskunta on hyväksynyt lausumiin 1 ja 2 sisältyvien asioiden osalta uuden lausuman HE:n 45/2004 vp käsitellyn yhteydessä ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Valtion palvelut, sähköinen henkilökortti

HE 236/2002 vp — EV 294/2002 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen ryhtyvän lisäksi sellaisiin toimenpiteisiin, että myös valtion eri yksiköiden palvelut ovat laajasti kansalaisten käytettävissä sähköisen henkilökortin avulla.

Poliisin lupahakemukset ovat pääosin verkossa lomake.fi-portaalissa. Vuoden 2005 aikana poliisi tulee edelleen kehittämään lupapalveluita siten, että poliisin lupia voidaan hakea myös verkon kautta. Osa luvista kuten esimerkiksi passi ja henkilökortti tulevat edelleen vaatimaan poliisin tekemän henkilökohtaisen tunnistamisen. Osa luvista voidaan sähköistää kokonaan, jolloin asiakas voi tarvittaessa allekirjoittaa lomakkeen tiedot sähköistä henkilökorttia tai mobiilivarmennetta käyttäen. Lisäksi sisäasiainministeriö selvittää mahdollisuuden ottaa käyttöön sähköinen maksaminen poliisin luvissa vuoden 2005 aikana. Poliisi vastaanotti yleisöltä, yrityksiltä ja yhteisöltä vuonna 2004 noin 27 000 sähköistä rikosilmoitusta.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan liittyy mm. tietoyhteiskunta- ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmat. Kansalaisvaikuttamisen ohjelmaan sisältyy mm. suunnitelmat sähköiseen äänestämiseen ja varmenteiden hyödyntäminen muussakin kansalaisvaikuttamisessa. Tietoyhteiskuntaohjelmassa on ensimmäistä kertaa laadittu kattava sähköisen asioinnin kehittämisohjelma, jossa voidaan hyödyntää sähköistä henkilökorttia turvallisessa verkkoasioinnissa.

Sähköisellä henkilökortilla oleva turvallinen sähköinen henkilöllisyys voi olla myös muullakin alustalla. Kansalaisvarmenteen käyttöönotto Osuuspankkiryhmän kortille alkoi 25.10.2004 Visa Electron –maksukortilla. Vastaavanlaiset yhteistyöprojektit ovat käynnissä muiden pankkiryhmittymien kanssa.

Kansalaisvarmenteen käyttöönottoa teleoperaattoreiden kanssa on valmisteltu yhteisessä projektissa. Väestörekisterikeskuksella on yhteistyösopimukset TeliaSoneran, Elisan ja

DNA Finlandin kanssa. Kansalaisvarmenteen käyttöönotto matkaviestimissä oli mahdollista TeliaSoneran kanssa loppuvuonna 2004, laajan kansalaiskäytön siirtyessä kuitenkin vuodelle 2005.

Vuoden 2003 alussa aloitti työnsä nk. HST-ryhmä, jossa ovat edustettuna Nordea, Osuuspankkiryhmä, Sampo, Säästöpankkiliitto, Paikallisosuuspankkiliitto, Handelsbanken, Luotokunta, Sonera, Elisa, DNA ja Väestörekisterikeskus. HST-ryhmä on avoin, valtion kansalaisvarmennetta edistävien sirukorttien liikkeellelaskija-yhteisöjen muodostama yhteistyöryhmä. HST-ryhmä on pitänyt yhteyttä valtioneuvoston tietoyhteiskuntaohjelmaan sekä eräisiin alueellisiin sähköisen asiointin hankkeisiin. Ryhmä on ollut myös mukana selvittämässä yleiskäyttöisen, kunnallisen sähköisen asiointijärjestelmän toteuttamismahdollisuuksia (eKaupunki).

Sisäasiainministeriö on päättänyt ottaa virkamiehen asiointikortin käyttöön viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä. Asiointikortilla olevaa varmennetta käytetään viranomaisten sähköisiä asiakirjoja allekirjoitettaessa, oikeaksi todistettaessa ja toimenpiteen kiistämättömyyttä osoitettaessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaalaislain seuranta ja kehittäminen

HE 28/2003 vp, 151/2003 vp— EV 37/2004 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 23.4.2004 hallituksen seuraavan tarkkaan uuden ulkomaalaislain toimivuutta ja soveltamista ottaen seurannassa huomioon muun ohella lapsen asemaan ja etuun liittyvät eri kysymykset, ulkomaalaisten opiskelijoiden ja muidenkin ulkomaalaisten työnteko-oikeuden helpottaminen ja laajentaminen, ulkomaalaisasioiden käsittelyn nopeuttaminen kokonaisuutena ja erityisesti turvapaikkamenettelyssä selvissä tapauksissa, Ulkomaalaisviraston omaa päätöksentekoa koskevan valitusoikeuden käytön laajuus ja ulkomaalaishallinnon tehostaminen sekä seurannan ja siihen liittyvän selvitystyön perusteella valmistelevan eduskunnalle annettavaksi – tarvittaessa nopeasti ja yksittäisinäkin asioina – uutta ulkomaalaislakia koskevat muutosehdotukset.

2. Eduskunta edellytti lisäksi hallituksen valmistelevan kiireellisesti eduskuntakäsittelyä varten ulkomaalaislakia täydentävinä normeina ihmiskaupan uhrien asemaa koskevat säännökset, henkilön maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyvät menettelytapasäännökset mukaan lukien pakko- ja voimakeinojen käyttäminen, poikkeuksellisia oloja varten tarpeelliset poikkeamismahdollisuudet ulkomaalaislain säännöksistä sekä henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevat säännökset valmiuslain mukaisiksi toimivaltuuksiksi.

1. Uusi ulkomaalaislaki (301/2004) tuli voimaan 1.5.2004. Lain soveltamista on tarkoitus seurata jatkossa säännönmukaisesti. Ensimmäisenä toimenä sisäasiainministeriö tiedusteli alustavia arvioita ulkomaalaislain toimivuudesta ja soveltamisesta niiltä virkamiehiltä ja tahoilta, jotka ovat olleet mukana ulkomaalaislain valmistelussa. Lisäksi palautetta on saatu lain voimaantumisen jälkeen pidetyissä koulutustilaisuuksissa ja muutoinkin lain soveltajilta. Saadut palautteet tullaan analysoimaan perusteellisesti ja arvioimaan mahdolliset lain parannustarpeet.

Koska laki on ollut voimassa vasta lyhyen aikaa, eduskunnan lausumassa mainituista erityisistä seikoista on tässä vaiheessa selvitetty ainoastaan ulkomaalaisten opiskelijoiden asemaa. Sisäasiainministeriön asettama työryhmä on jättänyt mietintönsä joulukuussa ja työryhmän ehdotuksia ulkomaalaislain muuttamiseksi on tarkoitus viedä eduskunnalle keväällä 2005.

2. Sisäasiainministeriön on tarkoitus asettaa hankkeet valmistelemaan ulkomaalaislain muuttamista koskien ihmiskaupan uhrien asemaa ja ulkomaalaisen maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyviä menettelytapoja. Hankkeet asetettaneen vuoden 2005 alkupuolella. Hankkeet on esitetty sisällytettäväksi hallituksen lainsäädäntöohjelmaan vuosille 2005 ja 2006. Eduskunnan lausuma poikkeuksellisia oloja varten tarpeellisista poikkeamismahdollisuuksista ulkomaalaislain säännöksistä sekä henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevista säännöksistä on saatettu valmiuslakitoimikunnan tietoon ja valmisteltavaksi.

Kunnallisen eläkejärjestelmän uudistus

HE 45/2004 vp — EV 11 /2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 22.6.2004, että hallitus seuraa, missä määrin nyt hyväksytty eläkkeiden normeeraus vaikuttaa alkavien eläkkeiden tasoon. Lisäksi eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kuntasektorin naisvaltaisen, fyysisesti rasittavien matalapalkka-alojen työterveyshuollon ja työsuojelun mahdolliset puutteet ja laatii tutkimuksiin perustuvan toimenpideohjelman puutteiden korjaamiseksi ja työkykyä ylläpitävien toimenpiteiden tehostamiseksi vuoteen 2007 mennessä.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, tarvitaanko lainsäädännön muutoksia sen varmistamiseksi, että työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytännössä sekä työterveyshuollon ja työsuojelun järjestämisessä tulee riittävästi huomioon otetuksi niiden tehtävien erityisvaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen tai työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

Valtioneuvosto päätti 15.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kunnallisen eläkejärjestelmän uudistukseen liittyvän eläkkeiden normeerauksen vaikutusta voidaan arvioida vasta sen jälkeen, kun on olemassa käytännön tietoa eläkkeelle siirtymisestä uudistuksen voimaantulon jälkeen. Työterveyshuoltoon ja työsuojeluun liittyvän selvitystyön sisäasiainministeriö on aloittanut pelastuslaitosten toimintakykyä ja pelastushenkilöstön työssä selviytymistä kartoittavalla kyselyllä pelastuslaitoksille. Tulosten valmistumisen jälkeen arvioidaan muiden mahdollisten kartoitusten tarve.

Kotikuntaratkaisu

HE 67/2004 vp — EV 99/2004 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.6.2004 hallituksen selvittävän eri näkökohdat huomioon ottaen, onko voimassa olevaa kotikuntalain sääntelyä täydennettävä siten, että maistraatin tekemä ratkaisu henkilön kotikunnasta muodostuu selkeästi eri tahoja sitovaksi valituskelpoiseksi hallintopäätökseksi.

2. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän osaltaan tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla varmistetaan asunto- ja kiinteistöyhtiöille mahdollisuus saada ajantasainen ja oikeellinen tieto siitä, keitä asuu taloyhtiön omistamissa rakennuksissa.

Valtioneuvosto päätti 7.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Selvitys mahdollisuudesta muuttaa maistraatin tekemän kotikuntaratkaisun oikeudellista luonnetta tullaan käynnistämään vuoden 2005 aikana. Selvitystyön valmistuttua arvioidaan mahdollisuudet kotikuntalain täydentämiseksi ja tehdään tarvittaessa esitys lainsäädännön muuttamiseksi.

Asunto- ja kiinteistöyhtiöiden tarvitsema ajantasainen ja oikeellinen tieto siitä, keitä asuu yhtiön omistamissa rakennuksissa, pyritään rekisterihallinnossa varmistamaan taloyhtiöille suunnattuja palveluita kehittämällä. Jo käytössä olevien palvelumuotojen (asukasluettelot, jatkuva asukastietopalvelu) lisäksi on marraskuussa 2004 otettu käyttöön uusi palvelumuoto, asukaskyselypalvelu. Palvelu on tarkoitettu taloyhtiöille sekä kiinteistönhuolto- ja isännöintitoimistoille. Sen avulla asunto- ja kiinteistöyhtiöt tai niiden valtuuttamat isännöintiyritykset voivat hakea hallinnoimiensa rakennusten asukastietoja reaaliaikaisesti väestötietojärjestelmästä. Uusi palvelu helpottaa asukastietojen hallintaa, tarkastamista ja ylläpitoa, kun tiedot ovat saatavilla sähköisesti ja reaaliaikaisesti.

Alueellistamishankkeet

VNS 3/2004 vp — EK 21/2004 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 28.10.2004 hallituksen huolehtivan siitä, että alueellistamistarkasteluun otetaan koko valtion hallinto – mukaan lukien muussakin kuin virastomuodossa hoidettavat valtion toiminnot – ministeriöiden ydinosia lukuun ottamatta ja siitä, että alueellistamistoimenpiteistä valtiolle siirtymävaiheessa aiheutuvien ylimääräisten menojen kattamiseen varataan vuosittain valtion talousarvioon riittävät määrärahat.
2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä taloudellisia voimavaroja kootaan yhteen, alueellistetaan ja lisätään sitomattomien maakunnallisten kehittämisvarojen osuutta sekä siitä, että maakunnan liittojen roolia aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina vahvistetaan alueellistettujen ja alueellistettävien voimavarojen suuntaamisessa muun muassa lisäämällä maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien sitovuutta ja vaikuttavuutta.
3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan tarkkaan alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvien toimintajärjestelmien ja menettelytapojen toimivuutta ja aluepolitiikan vaikuttavuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ei-virastomuodossa hoidettavia valtion toimintoja hoitavat lähinnä säätiöt, yhdistykset, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot, valtionenemmistöiset ja valtion osakkuusyhtiöt sekä valtion liikelaitokset. Alueellistamissihteeristössä on aloitettua näitä kohderyhmiä ja niiden alueellistamismahdollisuuksia koskeva selvitystyö.

Alueellistamishankkeiden edistämiseksi ja tukemiseksi sisäasiainministeriö on valmistellut vuoden 2005 kehysneuvotteluja varten esityksen 10 miljoonan euron vuosittaiseksi varaamiseksi kehyskaudelle 2006—2009. Määrärahaa voitaisiin käyttää monipuolisesti alueellistamisen siirtymävaiheen edellyttämiin järjestelyihin. Määrärahaa haettaisiin alueellistamishankkeiden ja niiden toimeenpanon edistämiseen sisäasiainministeriöltä, joka tekisi rahoituspäätöksen kuultuaan Alueellistamisen koordinaatioryhmää.

Sisäasiainministeriö asetti, asian oltua hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsiteltävänä, kesäkuussa 2003 hankkeen valmistelevaan hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä aluehallinnon vahvistamiseksi. Selvityshenkilö Esko Riepula jätti ehdotuksensa aluehallinnon vahvistamiseksi hallitusohjelman linjausten mukaisesti. 26.2.2004. Ehdotuksen jatkovalmistelua tehtiin sisäasiainministeriön johdolla eri ministeriöiden kesken laajassa yhteistyössä käytännössä koko vuoden 2004 ajan. Hallituksen esitys alueiden kehittämislain (602/2002) muuttamiseksi tarvittavilta osin on tarkoitus antaa eduskunnalle kevään 2005 aikana.

Puolustusministeriö

Puolustusvoimien henkilöstön asema Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat

*Selonteko 1/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Hyväksyessään 30.5.1997 selonteon eduskunta edellytti, että puolustusvoimien henkilöstöä koskevat muutokset tehdään hallituksen selonteossa esitetyn mukaisesti luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen ja irtisanomisia välttäen. Päätökset siitä, mitä toimintoja varusmieskoulutuksen menettäviin varuskuntiin jää ja millaisiin korvaaviin toimenpiteisiin ryhdytään, on tehtävä viipymättä. Samalla selvitetään, miten yhteistyötä jatketaan puolustusvoimien ja sen eri yhteistyötahojen kesken.

Puolustusministeriö on 20.2.2002 perustanut työryhmän, jonka tarkoituksena on ohjata ja koordinoida valtioneuvoston selonteon mukaisten organisaatiomuutosten toimeenpanoa. Lisäksi puolustusministeriö on perustanut paikallisia työryhmiä, joiden tehtävänä on minimoida muutoksista puolustusvoimien henkilöstölle aiheutuvia haittavaikutuksia.

Organisaatiomuutokset vuosina 2002 ja 2003 koskivat yhteensä lähes 700 henkilöä. Rakennemuutoksen seurauksena irtisanottuja on 46, joista suurin osa on työllistynyt valtionhallintoon. Henkilöstön kouluttautumista ja sijoittumista puolustusvoimien ulkopuolelle on tuettu monin järjestelyin. Keskushallinnon ja paikalliset, useita eri yhteistyötahoja edustavat työryhmät ovat jatkaneet toimintaansa vuoden 2003 aikana. Henkilöstön uudelleensijoittamis- ja työllistämistoimenpiteissä on onnistuttu hyvin, ja työttömäksi on jäänyt vain muutamia henkilöitä, joiden osalta tukitoimenpiteitä jatketaan. Käytöstä vapautuneiden kasarmialueiden osalta on käynnissä selvityksiä. Puolustusministeriö on esittänyt alueellistamisen koordinaatioryhmälle, että menetyksiä kokeneet paikkakunnat voitaisiin erityisesti ottaa huomioon tarkasteltaessa valtionhallinnon toimintojen alueellistamisvaihtoehtoja.

Paikalliset työryhmät lopettivat toimintansa vuoden 2004 aikana Kotka-Haminan työryhmää lukuunottamatta. Henkilöstön työllistämisessä saavutettiin huomattavasti odotettua paremmat tulokset ja vain muutama henkilö jäi työttömäksi. Turun, Kotkan ja Haminan osalta on myös puolustushallinnolta vapautuneiden kiinteistöjen jatkokäyttö ratkeamassa yhteiskunnan kokonaisedun kannalta myönteisesti.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman, ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Puolustusvoimien päällystön koulutusuudistus

*HE 18/2001 vp
Puolustusvaliokunta*

Eduskunta edellytti 15.5.2001, että hallitus antaa puolustusvaliokunnalle selvityksen päällystön koulutusuudistuksen toteutumisesta ja erityisesti sen vaikutuksista pätevän henkilöstön saatavuuteen siinä vaiheessa, kun uudesta järjestelmästä on saatu riittävästi kokemuksia.

Puolustusvoimien päällystön koulutusuudistusta koskevat säännökset eli laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (452/2001) ja valtioneuvoston asetukset maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (612/2001) sekä maanpuolustusopistosta annetun asetuksen kumoamisesta (611/2001) tulivat voimaan 1.8.2001.

Koulutus uudistuksen yhteydessä opistoupseerien koulutus lopetettiin. Upseerien koulutuksessa siirryttiin yhtenäiseen akateemiseen koulutusohjelmaan. Uudistettu upseerin koulutusohjelma muodostuu upseerin perusopinnoista, sotatieteiden kandidaatin tutkinnosta (upseerin alempi korkeakoulututkinto) ja sotatieteiden maisterin tutkinnosta (upseerin ylempi korkeakoulututkinto). Jatkotutkinnot ovat yleisesikuntaupseerin ja sotatieteiden tohtorin tutkinnot.

Uusi upseerin koulutusohjelma käynnistyi vuonna 2002. Ensimmäiset upseerin perusopinnot suoritaneet valmistuivat heinäkuussa 2003 ja ensimmäiset sotatieteiden kandidaatit tammi-kuussa 2004. Ensimmäiset sotatieteiden maisterit valmistuvat kesäkuussa 2005.

Korkeakoulukelpoisten hakijoiden määrä lähti kasvuun vuosina 2001 ja 2002. Hakijoiden määrän lisääntyminen oli yksi koulutus uudistuksen tavoitteista. Vuonna 1998 korkeakoulukelpoisia hakijoita oli 563, vuonna 1999 455, vuonna 2000 384, vuonna 2001 460 ja vuonna 2002 590. Korkeakoulukelpoisten hakijoiden määrä kasvoi edelleen vuonna 2003. Upseerikoulutusohjelmaan haki yhteensä 757 henkilöä, joista 705 oli korkeakoulukelpoisia. Vuonna 2004 upseerikoulutukseen haki yhteensä 731 henkilöä, joista 703 oli korkeakoulukelpoisia. Hakijoiden kokonaismäärä pieneni 3,4 %. Upseerikoulutukseen valittiin kaiken kaikkiaan 402 opiskelijaa. Heistä 31 oli naisia. Sotatieteiden maisterin koulutusohjelma säilytti asemansa suosituimpana vaihtoehtona. Halukkuus upseerin perusopintoihin väheni vuodesta 2003, sillä ensisijaisesti tähän koulutusohjelmaan haki ainoastaan 61 henkilöä.

Upseerin perusopinnoista valmistuneet lisäävät osaltaan kouluttajatehtävissä toimivan henkilökunnan määrää. Henkilöstörakennetta muutetaan erityisesti eri kehittämishankkeiden toteuttamisen yhteydessä, jotta erityisosaamista edellyttävän henkilökunnan saatavuus voitaisiin turvata.

Vuonna 2004 valmistui 69 upseerin perusopinnot suorittanutta sekä 72 sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittanutta upseeria. Puolustushaaroittain valmistuneet jakaantuvat seuraavasti: maavoimat 43, merivoimat 15 ja ilmavoimat 14. Sotatieteiden kandidaatin tutkintojakson aloitti kaiken kaikkiaan 201 kadettia. Sotatieteiden maisterin tutkintoon johtavia opintoja jatkoi 2.2.2004 alkaen 116 kadettia sekä 19 tutkintoaan täydentävää opistoupseeria.

Vuonna 2002 käynnistyneen upseerin koulutusohjelman toteutumisen kokonaisvaikutuksia on vielä vaikea arvioida uudistuksen keskeneräisyyden takia. Eurooppalaisten yliopistojen tutkintorakennemuutokset aiheuttaa myös muutoksia upseerikoulutukseen lukuvuodesta 2006 alkaen. Puolustusvoimat tarkistaa nykyistä upseerin kaksiportaista tutkintojärjestelmää ottaen huomioon Euroopan Unionin korkeakoulutus- ja tutkimusalueen rakentamiseen liittyvät tutkintojen tavoitteet ja periaatteet. Tutkintorakenteeseen liittyvät lisäksi puolustusvoimien henkilöstörakenne, tehtävä- ja virkarakenne sekä koulutuskustannukset.

Pätevää työvoimaa saadakseen puolustusvoimien on oltava esimerkillinen työnantaja ja huolehdittava työnantajakuvastaan, tehtävien houkuttelevuudesta, kannustavien palkkausjärjestelmien kehittämisestä, kannustavasta työilmapiiristä sekä henkilöstön asemasta ja osaamisen kehittymisestä. Tämä edellyttää upseerin koulutusjärjestelmältä toimivuutta, mitä puolustusministeriö seuraa tarkoin.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko

Puolustusjärjestelmä

Varikkojärjestelmä, henkilökunnan asema

VNS 2/2001 vp

Puolustusvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 19.12.2001, että vuoden 2004 selonteko valmistellaan parlamentaarisesti siten, että eduskunnan keskeiset valiokunnat kytetään mukaan jo val-

tioneuvostovaiheessa, jolloin soveltuvalla tavalla on hyödynnettävä myös kansalaisyhteiskunnan ja tutkimuslaitosten panosta kuulemalla niitä valmisteluprosessin aikana.

Valtioneuvoston kanslia valmistelee vastaustekstin.

2) Eduskunta edellytti, että rakennettaessa 2010-luvun puolustusjärjestelmää lähtökohtana pidetään koko maan puolustamista, alueellista puolustusta ja yleistä asevelvollisuutta.

Vuoden 2004 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa on tehty linjaukset 2010-luvun puolustusjärjestelmän kehittämiseksi. Selonteossa todetaan, että Suomi ylläpitää ja kehittää sotilaallisesti liittoutumattomana maana puolustuskykyään turvallisuusympäristönsä muutosta seuraten. Puolustuskyky mitoitetaan siten, että koko maata puolustetaan. Suomen puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja uudistuvaan alueelliseen puolustusjärjestelmään. Selonteon mukaan sotilaallisen kriisinhallinnan ja nopean toiminnan edellyttämien kykyjen kehittämiseen sekä lisääntyvään kansainväliseen yhteistyöhön kiinnitetään kasvavaa huomiota. Lisäksi kehitetään puolustusvoimien valmiuksia tukea muita viranomaisia. Eduskunnan puolustusvaliokunta on yhtynyt edellä esitettyyn selonteon kantaan Suomen puolustuksen kehittämisen perusteista. Puolustusvaliokunta on todennut, että selonteon linjaus vastaa eduskunnan edellisen selonteon käsittelyn yhteydessä hyväksymää lausumaa, jossa eduskunta edellytti puolustusjärjestelmän kehittämistä yleisen asevelvollisuuden ja alueellisen puolustusjärjestelmän pohjalta (PuVM 2/2001 vp).

Lausuman edellyttämä lähtökohta on sisällytetty vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon ja puolustusvaliokunnan tästä laatimaan mietintöön, joten esitetään sen poistamista toimenpidekertomuksesta.

3) Eduskunta edellytti, että varikkojärjestelmän muutosta tarkastellaan varikkokohtaisesti ja muutos toteutetaan siten, että henkilökunnalle tarjotaan lähinnä koulutusta vastaavaa työtä, ja että elinkaareltaan päättymässä oleva kalusto huolletaan siirtymäkauden ajan nykyisissä varikoissa.

Puolustusvoimien varikkojärjestelmän kehittäminen perustuu laajaan "Puolustusvoimien Materiaalilaitos 2005"-kehittämisohjelmaan, jossa varikkojärjestelmän muutostarvetta on tarkasteltu nimenomaan varikkokohtaisesti, kuten valiokuntakin edellytti. Henkilöstölle on tarjottu työpaikka Materiaalilaitoksen muilta varikoilta tai muualta puolustusvoimista. Mikäli henkilö ei ole voinut siirtyä toiselle paikkakunnalle, on työvoimahallinnon normaalien työllistämistoimien lisäksi ollut käytössä rakennemuutoksen toimeenpanoon liittyviä erityisiä tukitoimenpiteitä. Elinkaareltaan päättymässä olevan kaluston huoltoa tullaan jatkamaan muun muassa nykyisissä Oriveden asevarikon tiloissa, kun Puolustusvoimien Materiaalilaitos on tilannut varikon henkilöstön perustamalta yritykseltä kaluston huoltopalveluja. Varikon alue ja tilat on myyty Oriveden kaupungille.

Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen uudelleenjärjestelyjen seurannaisvaikutuksia on käsitelty edelleen vuoden 2003 aikana sekä keskushallinnon että paikallisissa työryhmissä. Tavoitteena on ollut puolustusvoimien henkilöstön ja kyseisten paikkakuntien kokemien häit-tävaikutusten minimoiminen. Henkilöstön työllistämistoimenpiteissä on onnistuttu hyvin. Vapautuvien tilojen ja alueiden osalta on käynnistetty ja osin toteutettu konkreettisia kehittämistoimenpiteitä.

Henkilöstön uudelleensijoittamista on edelleen jatkettu vuoden 2004 aikana. Tulokset ovat olleet erittäin myönteisiä ja lähes kaikki henkilöt on kyetty työllistämään. Huoltopalvelujen ostaminen Orivedelle perustetulta Oricopa Oy:ltä jatkuu vielä usean vuoden ajan. Asia ei anna enää aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriö

Tutkintojen tunnustaminen

HE 248/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.4.1997, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamiseen ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Laki ulkomailla suorittujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (418/1997) ja laki Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten koulutuksen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (419/1997) tulivat voimaan 15.6.1997. Lakien muutoksella siirrettiin tutkintojen tunnustamis päätösten teko opetusministeriöltä opetushallitukselle.

Tutkintojen tunnustamisjärjestelmä on viime vuosina vakiintunut ja toimii käytännössä hyvin. Valtioneuvoston asettama ulkomaantutkintojen neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina muun muassa opetusministeriö ja valtiovarainministeriö, antaa tarvittaessa lausuntoja opetushallitukselle tutkintojen tunnustamista koskevista hakemuksista. Käytännössä neuvottelukunta käsittelee kaikki periaatteellisesti merkittävät kysymykset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Virvoitusjuomavero

HE 40/2000 vp – EV 167/2000 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että kaikkien pakkausten ja ensi vaiheessa juomapäällysten ympäristönohjausjärjestelmän kokonaisuudistus toteutetaan ensi tilassa. Ennen uudistuksen sisällöstä päättämistä on kuitenkin viranomaisten ja alan teollisuuden välisenä yhteistyötä tehtävä päällysten elinkaaritutkimus ja sen tulosten perusteella tehtävä tarpeelliset lainsäädäntöehdotukset. Asiasta päättäminen tulee saattaa eduskunnan ratkaistavaksi siten, että uusi järjestelmä voidaan ottaa käyttöön tarvittaessa asteittain viimeistään vuoden 2003 alusta.

Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004) tuli voimaan 1.1.2005.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kuntien yhteisöveron jako-osuus

HE 123/2002 vp – EV 223/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2002, että hallitus selvittää lainmuutoksen vaikutuksia yksittäisten kuntien taloudellisiin mahdollisuuksiin hoitaa kunnille laeissa asetettuja sosiaalisia ja sivistyksellisiä velvoitteita. Selvityksessä tulee arvioida myös kunnallisen itsehallinnon toteutumista ja kunnalla olevien oikeudellisten keinojen riittävyttä tilanteissa, joissa kunta katsoo, että siltä puuttuvat perusoikeusuudistuksessa tarkoitetut tosiasialliset edellytykset hoitaa tällaisia tehtäviä.

Sisäasiainministeriö asetti 11.6.2003 kuntien rahoitus- ja valtiosuusjärjestelmän arvioimiseksi ja tarvittavien muutosehdotusten valmistelua varten johtoryhmän ja valmistelevan työryhmän, joissa on valtiovarainministeriön, sisäasiainministeriön, opetusministeriön, sosiaali-

ja terveystieteiden ja Suomen Kuntaliiton edustus. Johtoryhmä luovutti esityksensä sisäasiainministeriölle 15.12.2004. Johtoryhmän toimenpide-esitykset, jotka on tarkoitettu saadaan voimaan vuoden 2006 alusta, koskevat kuntien verorahoitusta kiinteistöveron osalta, eri hallinnonalojen valtionosuuksia, valtionosuusvähennysten ja kuntien rahoitusosien korotusten sisällyttämistä valtionosuusjärjestelmään, valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa ja valtionosuusindeksitarkistuksia, maksuja, siirtymäkausia ja jatkovalmistelua edellyttäviä toimia. Valtionosuusperusteita kehitetään jatkotyössä siten, että ne kannustavat kuntia taloudellisesti tehokkaaseen ja kustannustietoiseen palvelujen järjestämiseen.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Vaikeavammaiset yrittäjät

HE 126/2002 vp – EV 138/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.10.2002, että hallitus huolehtii vaikeavammaisten yrittäjien tukea koskevan pysyvän ratkaisun aikaansaamisesta ensi vuoden aikana ennen seuraavan varsinaisen talousarvioehdotuksen esittelyä eduskunnalle.

Vaikeavammaisten yrittäjien yritystoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi säädettiin vuonna 1995 vuosina 1995 ja 1996 sovellettava laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista. Tämän määräaikaiseksi tarkoitettujen huojennusten voimassaoloa on tämän jälkeen jatkettu vuosittain. Yhteisön oikeuden mukaan Suomella ei ole oikeutta vapauttaa muiden vammaisten kuin sokeiden harjoittamaa toimintaa verosta. Lain tarkoituksena oli paitsi mahdollistaa vaikeavammaisten yrittäjien sopeutuminen verovelvollisuuteen myös antaa viranomaisille aikaa selvittää, miltä osin arvonlisäverovelvollisuudesta aiheutuva kustannus edellyttää vaikeavammaisten yrittäjyyttä tukevia toimenpiteitä.

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmassa todettiin, että vammaispolitiikan voimavaroja kohdennetaan Vammaistyöryhmä'96:n ehdotusten suuntaisesti siten, että verotuksen kautta kanavoitua tukea muutetaan suoraksi tueksi ja palveluksi. Hallitusohjelman pohjalta asetetuissa selvitystyöissä kartoitettiin erilaisia vaihtoehtoja korvata arvonlisäverovapaus suoralla tukimuodolla. Selvitysten pohjalta ei kuitenkaan tehty pysyviä ratkaisuja, minkä vuoksi lain voimassaoloa jatkettiin vielä vuodeksi 2003.

Matti Vanhasen hallitus ehdotti vuonna 2003 luovuttavaksi vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksesta, koska käyttöön otettiin verovelvollisuuden liikevaihtorajaan liittyvä veronhuojennus. Eduskunta piti kuitenkin edelleen tarpeellisena jatkaa erityislain voimassaoloa vielä vuodella, jotta vaikeavammaisten yrittäjien tilanteeseen voitaisiin etsiä ratkaisua. Vuonna 2004 hallitus ehdotti verovelvollisuuden liikevaihtorajaan liittyvän veronhuojennuksen korottamista 22 500 euroon. Hallitus ei ehdottanut vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksen voimassaolon jatkamista. Eduskunta piti kuitenkin erityislain jatkamista vielä vuodella perusteltuna.

Hallituksen tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia vaikeavammaisten henkilöiden harjoittaman yritystoiminnan edellytysten turvaamisesta koskevan pysyvän ratkaisun aikaansaamiseksi.

Arpajaisvero

HE 127/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2002 kilpailuneutraliteettiin viitaten, että totopelien tuotto määritellään samoilla perusteilla kuin muiden rahapelien tuotto. Samalla eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Arpajaisverolain muutosta koskeva esitys annettiin syysistuntokaudella 2004. Laki tulee voimaan 1.1.2005.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot

HE 100/2002 vp — EV 227/2002 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2002 hallituksen valmistelevan ja antavan eduskunnalle pikaisesti ehdotukset verotuslainsäädännön muuttamisesta niin, että asumisoikeuksien lunastusrahaan tehty rahastosiirto, jota varten on kerätty käyttövastiketta, määritellään omistajayhteisön pääomasijoitukseksi.

Asumisoikeuden haltijan on maksettava asumisoikeustalon omistajalle asumisoikeusmaksu silloin, kun asumisoikeus perustetaan. Kun asukas luovuttaa asumisoikeutensa, asumisoikeustalon omistajan on palautettava haltijan maksama asumisoikeusmaksu. Vaikka kyse on kerättyjen asumisoikeusmaksujen palauttamisesta, taseen asumisoikeusmaksut -erää ei käytetä lunastuksiin muutoin kuin viimesijaisesti. Lunastus on tehtävä osakeyhtiössä vapaalla omalla pääomalla ja muussa yhteisössä omalla pääomalla. Lunastukseen käytettävien varojen riittävyyden varmistamiseksi lunastusrahan perustaminen säädettiin asumisoikeustalon omistajalle pakolliseksi. Lunastusrahaan siirrettävät erät kerätään asumisoikeuden haltijoilta käyttövastikkeessa tai vuokrissa.

Tuloverolain mukaan veronalaista tuloa ovat verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Elinkeinoverolain mukaan veronalaista tuloa ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. Verovapaaksi on säädetty esimerkiksi yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomasijoituksena saamat erät sekä liittymismaksut, jotka palautetaan suorittajalle. Verovapaaksi on säädetty myös edellä mainittu asumisoikeusmaksu.

Pääomasijoituksena verotuksessa pidetään esimerkiksi yhteisön osake- tai osuuspääomana tai muuna pääomasijoituksena saatuja eriä. Pääomasijoitukselle on tyypillistä, että se suoritetaan yleensä tasa-arvoisten perusteiden mukaisesti ilman välitöntä ja suoranaista vastasuoritusta ja että se on pysyvä ja lopullinen. Pääomasijoitus tuo yleensä mukanaan omistamiseen liittyviä oikeuksia, kuten oikeuden osallistua yhteisön päätöksentekoon ja oikeuden osinkoon. Lähtökohtana on, että pääomasijoituksen voi tehdä vain osakas.

Vaikka asumisoikeusmaksuun liittyy pääomasijoituksen piirteitä, vahvin syy maksun verovapaudelle on sen palautusvelvollisuus. Kyse ei siis ole varsinaisesta pääomasijoituksesta, koska sen suorittajana ei ole elinkeinotoimintaa harjoittavan yhteisön osakas vaan asumisoikeuden haltija (asukas). Lunastusrahaan siirrettävää määrää ei kuitenkaan koske palautusvelvollisuus, joten sitä ei voi rinnastaa asumisoikeusmaksuun. Lunastusrahaosirrosta ei ole myöskään kyse omistajan tekemästä pääomasijoituksesta ja sen rahastoinnista, vaan asukkaalta peritystä maksusta, joka on yhtiön tuloa. Osa yhtiön voitosta rahastoidaan lunastusrahaan.

Edellä mainitussa lunastusrahostosiirrosta ei ole kyse EVL 6.1 §:n 2 kohdassa tarkoitettua verovapaasta pääomasijoituksesta ja erän säätäminen verovapaaksi tuloksi tai vähennyskel-poiseksi menoksi olisi vastoin verojärjestelmän periaatteita.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Taiteilijatili

HE 131/2002 vp – EV 170/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla selvitetään mahdollisuudet ottaa kuvataiteilijoiden verotuksessa käyttöön ns. taiteilijatili tai me-novaraus, jolla voidaan lieventää niitä ongelmia, jotka johtuvat kuvataiteilijoiden työn erityisluonteesta.

Asia selvitetään taiteilijoiden sosio-ekonomista asemaa koskevan opetusministeriössä vireil-lä olevan selvityksen yhteydessä.

Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen

HE 175/2002 vp – EV 277/2002 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus selvittää rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistämisen perusteet ja antaa asianmukaiset esityksensä eduskunnalle.

Asia on valtiovarainministeriössä selvittävänä. Tarve kehittää rahoitus- ja vakuutusvalvo-jien yhteistyötä on jatkuvasti ajankohtainen. Vuonna 2004 hallitus antoi eduskunnalle esi-tyksen laiksi rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta. Lain mukaan Rahoitustarkas-tus ja Vakuutusvalvontavirasto valvovat rahoitus- ja vakuutusryhmittymiä yhteistyössä, ja niistä toinen toimii koordinoivana valvontaviranomaisena sen mukaan, onko rahoitus- vai vakuutustoimiala ryhmittymässä hallitsevammassa asemassa. Koordinoiva valvontaviran-omainen voi pyytää toista tekemään tarkastuksia tämän valvonnassa olevissa yrityksissä se-kä tehdä toiselle viranomaiselle esityksiä toimenpiteistä, joita ryhmittymän valvonnan pe-rusteella on tarpeen kohdistaa viimeksi mainitun viranomaisen valvonnassa oleviin yrityk-siin. Lisäksi lailla velvoitetaan valvontaviranomaiset keskinäiseen tietojenvaihtoon sekä säädetään koordinoivan valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta niissä ryhmittymään kuuluvissa yrityksissä, jotka eivät ole toimialakohtaisen valvonnan piirissä.

Myös kysymys valvontojen yhdistämisestä niiden hallintoja yhdistämällä on valtiovarain-ministeriössä edelleen selvittävänä.

Kalleusluokitus, luopuminen

HE 267/2002 vp – EV 276/2002 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003 hallituksen huolehtivan siitä, että yleisestä kalleus-luokitusjärjestelmästä luovutaan viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä sekä että viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä kumotaan kalleusluokituksen so-veltamista tarkoittavien erityislakien säännökset.

Valtioneuvosto päätti 5.3.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Valtiovarain-ministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö valmistelevat asiaa virkatyönä. Valtiovarainmi-nisteriö on liittänyt hankkeen lainsäädäntöohjelmaansa syysistuntokaudelle 2005.

Autoverolain ja ajoneuvoverolain uudistaminen

HE 271/2002 vp — EV 304/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin autoverolain jatkovalmistelun käynnistämiseksi niin, että pakettiautojen sekä eräiden erityisajoneuvojen, kuten muutto-, museo- ja harrasteautojen, tilataksien sekä invalidiautojen verotusta koskevien säännösten ajantasaisuus tarkistetaan. Pakettiautoja koskevan tarkastelun yhteydessä tulee tarkistaa myös voimassa olevat pakettiauton tilavuus- ja muut määrittelyt autoverolain 23 ja 24 §:ssä. Jatkovalmistelun tulee tapahtua alusta asti riittävän laajapohjaisen asiantuntemuksen turvin. Jatkovalmistelu tulee käynnistää pikaisesti niin, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle vielä tämän vuoden aikana.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy lisäksi toimenpiteisiin autovero- ja moottoriajoneuvoverolainsäädännön laaja-alaiseksi uudistamiseksi pitemmällä aikavälillä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten verojärjestelmän avulla voidaan edistää ympäristöohjausta ja -tavoitteita liikenteen päästöjen vähentämiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joiden avulla tullille voidaan taata riittävät voimavarat autoverotuksen toimeenpanoa varten.
4. Eduskunta edellytti liikenne- ja viestintäministeriön antavan asetuksen, jonka mukaan autoverolain 3 §:n mukaista prosenttiosuutta laskettaessa ei oteta huomioon sellaisia vaihdettavia kulutusosia, joiden vaihtaminen on välttämätöntä liikenneturvallisuuden vuoksi tai osia, jotka parantavat ajoneuvon liikenneturvallisuusominaisuuksia.
5. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, olisiko tarpeen ryhtyä lainsäädäntötoimenpiteisiin autoveron poistamiseksi ajoneuvolain 24 §:ssä tarkoitettujen museoajoneuvojen osalta.

Kohdassa 3. edellytetyt toimenpiteet on tehty. Muilta osin lausumassa mainitut asiat ovat valtioneuvostossa selvitettävänä.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimittämismenettely

K 4/2002 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.2002, että hallitus valmistelee esityksen Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta siten, että pankkivaltuusto päättää sitovasti Suomen Pankin johtokunnan jäsenten määrästä laissa säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Edelleen eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajan ja muiden johtokunnan jäsenten nimittämismenettelyn uudistamisen. Eduskunta myös edellytti, että hallitus valmistelee esityksensä siten, että mainittu lainmuutos voidaan saattaa voimaan vuoden 2002 aikana.

Valtioneuvosto päätti 11.7.2002 merkitä eduskunnan kirjelmän pankkivaltuuston kertomuksen 2001 johdosta pöytäkirjaan ja ryhtyä kirjelmään sisältyvästä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriö asetti 8.1.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus Suomen Pankista annettuun lakiin tarvittaviksi muutoksiksi. Työryhmän tuli muun ohella tehdä ehdotus kysymykseen tuleviksi vaihtoehtoisiksi tavoiksi järjestää Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimitysmenettely siten, että uusissa säännöksissä otetaan huomioon pankin riippumaton asema osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää, perustuslain vaatimus Suo-

men Pankin toimimisesta eduskunnan hoidossa ja perustuslain periaatteet valtioelinten toimivallasta virkanimitysasioissa.

Valtiovarainministeriössä valmisteltiin työryhmän muistion (VM 11/2003) pohjalta ehdotus hallituksen esitykseksi Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitys (HE 134/2003 vp) annettiin eduskunnalle 14.11.2003. Siinä ehdotetaan Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimitysmenettelyä muutettavaksi siten, että muut johtokunnan jäsenet kuin puheenjohtajan nimittäisi pankkivaltuusto, jolla nimitysvaltansa perusteella olisi myös oikeus päättää johtokunnan jäsenten määrästä laissa säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Johtokunnan puheenjohtajan nimittäisi edelleen tasavallan presidentti.

Johtokunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksia ehdotettiin samalla täsmennettäväksi. Lakiehdotuksen mukaan kelpoisuusehtona johtokunnan jäsenen virkaan olisi virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys rahatalouteen tai rahoitustoimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettiin johtokunnan jäsenten nimittämismenettelyyn tehtävien tarkistusten ohella useita muita muutoksia Suomen Pankkia koskeviin säännöksiin. Esityksen merkittävin sisältö koski säännöksiä Suomen Pankin voiton käyttämisestä ja pankin oikeudesta tehdä tilinpäätöksessään varauksia. Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana kävi ilmeiseksi, että esitys ei voinut tulla eduskunnassa hyväksytyksi näiltä keskeisiltä ja esityksen kokonaisuuden kannalta olennaisilta osin muodossa, jossa hallituksen esityksen tavoitteet olisivat toteutuneet tyydyttävällä tavalla. Tästä syystä hallitus peruutti esityksensä 27.2.2004. Päätöstä uuden, nimittämismenettelyn uudistamisen sisältävän hallituksen esityksen antamisesta ei ole hallituksessa toistaiseksi tehty.

Arvopapereiden välillinen säilytys

HE 110/2003 vp — EV 12/2004 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.3.2004, että hallitus ratkaisee arvopapereiden välilliseen säilytykseen arvo-osuusjärjestelmän ulkopuolella liittyvät oikeudelliset kysymykset siten, että eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet säännellään luotettavalla tavalla ja valmistelee niistä esitykset eduskunnalle.

Valtioneuvosto päätti 1.4.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriössä on tarkoitus arvioida kansallisia vaihtoehtoja toimenpiteiksi EU:ssa parhaillaan vireillä olevien hankkeiden tarkemman sisällön selvittyä. EU:n komissio julkisti 28.4.2004 tiedonannon selvitystoiminnasta Euroopan unionissa, jonka myötä EU:ssa tulee lähiaikoina vireille aloitteita rajat ylittävän arvopaperikaupan ja sen selvityksen kehittämiseksi. Nämä aloitteet pitävät todennäköisesti sisällään myös välillisesti hallinnoituja arvopapereita koskevia yhteisiä sääntöjä.

Valtion eläkejärjestelmän uudistaminen

HE 46/2004 vp — EV 112/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus selvittää tarvitaanko lainsäädännön muutoksia sen varmistamiseksi, että työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytännössä sekä työterveyshuollon ja työsuojelun järjestämisessä tulee riittävästi huomioon otetuksi niiden tehtävien erityisvaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen tai työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa, missä määrin nyt hyväksytyt eläkkeiden normeeraus vaikuttaa alkavien eläkkeiden tasoon, Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus selvittää julkisen alan fyysisesti rasittavien matalapalkka-alojen työterveys- huollon ja työsuojelun mahdolliset puutteet ja laatii tutkimuksiin perustuvan toimen- pideohjelman puutteiden korjaamiseksi ja työkykyä ylläpitävien toimenpiteiden e- hostamiseksi vuoteen 2007 mennessä.

Valtioneuvosto päätti 29.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunta hyväksyi valtion eläkejärjestelmään vastaavat muutokset kuin yksityisten alojen ja kunnalliseen eläkejärjestelmään. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2005. Eduskunnan lau- sumissaan edellyttämiin toimenpiteisiin ryhdytään eläkeuudistuksen voimaantulon jälkeen.

Veronkantoon liittyvien korkojen perusteet

HE 57/2004 vp — EV 63/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.6.2004, että hallitus selvittää veronkantoon liittyvien korkojen perusteita tarkemmin mahdollisimman oikeudenmukaisen ja neutraalin tason varmis- tamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eläkevakuutuksen irtisanominen tai siirtäminen

HE 80/2004 vp — EV 110/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.6.2004, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vakuutus- ja vero- lainsäädännön kehittämiseksi niin, että vakuutuksenottajalla olisi yleinen oikeus irti- sanoa ottamansa eläkevakuutus tai siirtää se vakuutusyhtiöstä toiseen ilman kohtuut- tomia vakuutus- tai vero-oikeudellisia seuraamuksia.

Valtioneuvosto päätti 19.8.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Osuuskunnan pääomalle maksetun koron verotus

HE 92/2004 vp — EV 117/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.6.2004, että pikaisesti selvitetään ja selvityksen pohjalta tarvit- taessa valmistellaan verosäädösten muutos siten, että osuuskunnan osuuspääomalle maksama korko rinnastetaan verotuksessa pääsääntöisesti listaamattoman yhtiön maksamaan osinkoon. Maatalouden tuottajaosuuskuntien jäseniä kohdellaan tasaver- taisesti muiden osuuskuntien jäsenten kanssa. Mahdollisesti tarvittavat säädösmuu- tokset toteutetaan osuuskuntien jäsenille menevän voitonjaon verotusta kiristämättä. Samalla selvitetään, voidaanko ketjuverotus myös alle 10 prosentin omistukseen pois- taa silloin, kun omistus liittyy läheisesti omistajien liiketoimintaan ja osuudet on omistettu vähintään 5 vuotta. Valmistelu tulee suorittaa siten, että mahdolliset sää- dös muutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 2005 verotuksessa.

Valtiovarainministeriö on toimittanut eduskunnalle 15.11.2004 päivätyn muistion, jossa on lausumassa edellytetyllä tavalla tarkasteltu osuuskunnan osuuspääomalle maksaman koron verotusta. Muistiossa on päädytty siihen, ettei korkoa ole perusteltua rinnastaa listaamatto- man yhtiön maksamaan osinkoon.

Säännös, jonka mukaan yhteisön listatulta yhtiöltä käyttöomaisuusosakkeista saama osinko on osittain veronalaista tuloa, on osinkoverojärjestelmän kannalta keskeinen. Verottamisesta luopuminen lausumassa mainitulla edellytyksellä ei ole mahdollista ilman, että koko osinkoverojärjestelmää tarkastellaan uudelleen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Yleishyödylliset asuntotoimijat

HE 117/2004 vp — EV 173/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2004, että hallitus seuraa lain vaikutuksia yleishyödyllisten asuntotoimijoiden asemaan.

Valtioneuvosto päätti 9.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kirjanpitolainsäädännön muutoksien vaikutukset verolainsäädäntöön

HE 126/2004 vp — EV 228/2004 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus viipymättä selvittää kirjanpitolainsäädäntöön tehtävien muutosten vaikutukset verolainsäädäntöön ja antaa lainsäädäntöön mahdollisesti tarvittavat muutosesitykset eduskunnalle.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eräiden juomapakkausten valmisteverotus

HE 149/2004 vp — EV 164/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.2004, että hallitus huolehtii lainmuutosta koskevan tehokkaan tiedotuksen järjestämisestä ja seuraa tarkoin lain täytäntöönpanon ympäristövaikutuksia. Seuranta tulee kohdentaa erityisesti erilaisten pakkausten palautusprosenttien kehitykseen. Hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, jos ratkaisevaa heikennystä nykytilaan tapahtuu.

Valtioneuvosto päätti 2.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ajoneuvojen luokittelu verotuksessa

HE 190/2004 vp — EV 200/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.12.2004, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ajoneuvojen verotuksellisen luokituksen aikaansaamiseksi. Tässä yhteydessä tulee tarkastella myös mahdollisuuksia rajata yksinomaisessa työkäytössä olevat double cab- tai pick up -tyyppiset ajoneuvot kaksikäyttöautojen määrittelyn ulkopuolelle.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Rahoitustarkastuksen valvontamaksut

HE 199/2004 vp — EV 186/2004 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.2004, että hallitus seuraa uuden järjestelmän toimivuutta tiiviisti ja toimittaa talousvaliokunnalle vuoden 2005 syksyyn mennessä selvityksen,

josta käy ilmi eri laitosten maksujen kehitys nyt voimassa olevaan järjestelyyn verrattuna, maksukriteerien toteutuminen käytännössä, mahdolliset uuden järjestelyn käyttöönoton aiheuttamat muutokset rahoitusmarkkinoilla sekä huomiot mahdollisista järjestelyyn liittyvistä epäkohdista asianmukaisine muutosesityksineen.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Auto- ja ajoneuvoverotuksen uudistus

HE 212/2004 vp — EV 202/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus kiirehtii toimenpiteitä, jotka tähtäävät auto- ja ajoneuvoverotuksen laaja-alaiseen uudistamiseen eduskunnan vuonna 2002 esittämän lausuman mukaisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten verojärjestelmän avulla voidaan edistää ympäristöohjausta ja –tavoitteita liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Valmistelun tulee tapahtua alusta asti riittävän laajapohjaisen asiantuntemuksen turvin.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Väyläinvestointiohjelma

Liikennepolitiikan pitkäjänteisyys

VNS 1/2004 vp — EK 6/2004 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.5.2004, että hallitus kiinnittää nykyistä enemmän huomiota liikennepolitiikan pitkäjänteisyyteen ja laatii väyläinvestointiohjelman toteuttamisen mahdollistavan, eri liikennemuotoja koskevan pitkäjänteisen rahoitussuunnitelman.

Valtioneuvosto päätti 27.5.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Talospoliittinen ministerivaliokunta käsitteli ministerityöryhmässä valmisteltua liikenneväyläpolitiikan linjauksia vuosille 2004—2013 koskevaa mietintöä kokouksessaan 13.2.2004 ja hyväksyi työryhmän esittämän prioriteettijärjestyksen eräin täydennyksin. Päättöajoituksesta todettiin, että hankkeiden käynnistämistä päätetään hallituksen kehyspäätöksen yhteydessä ja talousarvioprosesseissa. Rahoituksen rajauksista todettiin, että kehyspäätöksen yhteydessä otetaan kantaa myös siihen, missä määrin uusista hallituskaudella aloitettavista hankkeista saa aiheutua valtiolle rahoitusvelvoitteita hallituskauden jälkeen. Hallitus on toiminut näiden linjausten pohjalta valmisteltaessa vuosia 2005—2008 koskevaa hallituksen kehyspäätöstä, vuoden 2004 lisätalousarvioita ja vuoden 2005 talousarvioesitystä.

Hallituksen seuraavassa vuosia 2006-2009 koskevassa kehyspäätöksessä vahvistetaan hallituskauden lopulle kunkin ministeriön hallinnonalan määrärahakehyykset sekä laaditaan luonnos seuraavan vaalikauden alkuvuosien kehyslinjauksiksi. Liikenne- ja viestintäministeriön osalta kehyspäätös sisältää suunnitelman keskeneräisten väyläinvestointien määrärahatarpeesta, tämän hallituksen aikana vielä aloitettavien väyläinvestointien määrärahatarpeesta sekä edellä mainituista hankkeista seuraaville vaalikausille aiheutuvista rahoitusvelvoitteista. Lisäksi kehyspäätös sisältää luonnoksen seuraavan vaalikauden alkuvuosina aloitettavien väyläinvestointien määrärahatarpeesta. Nykyinen kehysmenettely antaa mahdollisuuden yhtäältä eri hallinnonaloja tasapuolisesti käsittelevään vuotta pidemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnitteluun ja toisaalta kunkin hallituksen omien toimintalinjojen toteuttamiseen.

Opetusministeriö

Ammattikorkeakoulu, ylläpitäjämalli, laadunvalvonta, rahoitusjärjestelmä, opettajankoulutus

HE 319/1994 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1995, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteuttamista ja tarvittaessa, mikäli epäkohtia ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi siten, että ammattikorkeakoulujen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet voidaan turvata.

Ammattikorkeakouluilla on ammattikorkeakoululain (351/2003) mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto. Lain mukaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjähallinnossa päätetään lain mukaan keskeisimmistä toiminnallisista ja taloudellisista asioista. Ylläpitäjä päättää siten viime kädessä merkittävistä toiminnan laajennuksista ja strategisista avauksista. Opetuksen järjestämistä koskevat asiat kuuluvat ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon päätettäviiin asioihin ylläpitäjän hyväksymän talousarvion rajoissa.

Opetusministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitettu esitellä kevätkaudella 2005. Muutoksella uudistettaisiin ammattikorkeakoulujen rahoitus.

Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus

Kertomus 6/1995 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 3.9.1996 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti nopeasti selvitettäväksi, olisiko tarkoituksenmukaista lisätä opettajien pitkäkestoista täydennyskoulutusta esimerkiksi siten, että koulutyössä jo toimiville opettajille järjestettäisiin täydennysjaksoja opettajakoulutuslaitoksissa, ja heidän sijaisinaan opettajaksi opiskelevat voisivat suorittaa osan opetusharjoitteluun kuuluvasta ns. kenttäharjoittelusta. Samalla tulee selvittää opetusharjoittelun ohjaamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Näin myös yhteistyö perus- ja täydennyskoulutuksen kanssa vahvistuisi.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutusta on käynnistynyt opettajakoulutuslaitoksissa ja erityisesti harjoittelukouluissa siten, että kenttäharjoittelua on voitu käyttää koulutuksen ajan sijaisuuksien hoitamiseen. Tähän mennessä saadut kokemukset ovat myönteisiä, joten toiminnan laajenemiselle on hyvät edellytykset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Näyttöapurahat

HE 158/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että näyttökorvausjärjestelmää kehitetään edelleen taiteilijoiden toimeentulon turvaamiseksi.

Eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annettiin vuonna 1997 laki (115/1997) ja asetus (116/1997), joiden nojalla käynnistettiin kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmä. Opetusministeriö asetti asiantuntijoista kootun lautakunnan, jonka tehtävänä on ja-

kaa apurahat hakemusten perusteella. Vuoden 2000 määräraha 5 000 000 markkaa jaettiin 124 taiteilijalle. Vuoden 2001 talousarviossa on näyttöapurahoja varten varattu niin ikään 5 000 000 markkaa. Opetusministeriö pyrkii valtion talousarvion rajoissa järjestelmän edelleen kehittämiseen.

Vuoden 2005 talousarvioon ei saatu lisärahoitusta näyttöapurahoihin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus

HE 159/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään vaikeasti kehitysvammaisten koulunkäyntiin ja erityisopetukseen liittyvät avustajakysymykset ja että samassa yhteydessä annetaan esitys tehtävään koulutettujen koulunkäyntiavustajien palkkaamisesta vaikeimmin kehitysvammaisten koulunkäynnin tukemiseksi.

Eduskunta edellytti, että vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksesta vastaa lehtorin, luokanopettajan tai erityisluokanopettajan tai erityisopettajan pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö ellei oppilaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä ole perusteltua, että opetusta antaa muu viranhaltija.

Eduskunnan lausumat on käsitelty koulutuksen kokonaisuudistusta valmisteltaessa. Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998) sekä 14.12.1998 annettu asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998) tulivat voimaan 1.1.1999. Kehitysvammaisille oppilaille annettavaa opetusta koskevat kelpoisuusvaatimukset on määrätty edellä mainitun asetuksen 8 §:ssä, jonka mukaan vain avustavana opettajana voi toimia myös henkilö, joka ei ole soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi suorittanut säännöksessä tarkoitettuja erityisopettajan opintoja. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen korkeammat kustannukset on otettu huomioon samoin 1.1.1999 voimaan tullessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998).

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Uusi koululainsäädäntö

HE 86/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.1998, että hallitus osaltaan pyrkii edistämään toimenpiteitä, joilla opettajien kokonaistyöaikajärjestelmä saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.

Eduskunta edellytti, että opetussuunnitelmia kehitetään siten, että ne sisältävät myös koulun ja opettajien ammattitaidon kehittämisen tavoitteenasettelun, kehittämisprosessien kuvaukset sekä menetelmät, joilla kehittämistoimintaa arvioidaan.

Eduskunta edellytti, että tilannetta tukiopetuksen järjestämisestä kouluissa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin niin, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneen tai muutoin erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeus tukiopetukseen voidaan turvata.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja siten että erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun turvataan.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö painottaa lähivuosien toiminnassaan koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä riittävän monipuolisesti opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunta edellytti, että hallitus järjestää taiteen perusopetuslain toimivuuden seurannan kaikkien taiteenalojen perusopetuksen osalta korostaen erityisesti nykyisten musiikkioppilaitosten toiminnan määrän ja laadun turvaamista.

Eduskunta edellytti, että kansanopistojen mahdollisuudet yleissivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perus- ja lukio-opetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Perusopetuksen opettajien kokonaistyöaikaa koskeva kokeilu on käynnissä muutamilla paikkakunnilla työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen tekemän sopimuksen mukaisesti. Valtioneuvoston 4.12.2003 hyväksymän kehittämissuunnitelman Koulutus ja tutkimus 2003—2008 mukaisesti pyritään edistämään opettajien kokonaistyöaikaa koskevia ratkaisuja. Päätösvalta kokonaistyöaikaa koskevista ratkaisuista kuuluu työmarkkinajärjestöille.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta enää toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto antoi joulukuussa asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta. Opetushallitus on päättänyt perusopetuksen uuteen tuntijakoon perustuvista opetussuunnitelman perusteista. Perusopetuksen opetussuunnitelmat vuosiluokkien 1.-2. osalta ovat olleet käytössä syksystä 2003, muiden vuosiluokkien osalta ne otetaan käyttöön asteittain vuoteen 2006 mennessä. Lukion uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön vuonna 2005.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta enää toimenpiteisiin.

Uudistettaessa koulutusta koskevaa lainsäädäntöä vuonna 1999 lasten oikeudet riittävään ja ammattitaitoiseen opetukseen sekä turvalliseen opiskelu ympäristöön on turvattu. Varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittämiseksi on täsmennetty oppilashuoltoa koskevaa lainsäädäntöä. Erityisopetuksen ja tukiopetuksen toteutumista koskeva selvitystyö ja toimenpideohjelman laadinta on aloitettu tukemaan erilaisten oppijoiden opetusjärjestelyjen kehittämistä sekä oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien tunnistamista. Hallintokuntien ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä tehostetaan. Peruskoulujen valmiuksia vastata koko ikäluokan koulutuksesta on kehitetty alueellista koulutustarjontaa rikastuttamalla ja nuorten osallisuutta kehittämällä.

Eduskunta hyväksyi terveystiedon opettamista koskevat säännösmuutokset perusopetuslakiin, lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin vuoden 2001 huhtikuussa. Laki lukiolain 7 §:n muuttamisesta tuli voimaan elokuussa 2001. Lain mukaan liikuntaa ja terveystietoa opetetaan lukiossa erillisinä oppiaineina ja niille on vahvistettu oma tuntimäärä.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta aihetta enää toimenpiteisiin.

Musiikin ja muiden taiteen alojen perusopetuksen kattavuutta on tarkoitus lisätä ja opetuksen laatua kehittää opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelman linjausten mukaisesti opetustuntikohtaisen valtionosuuden ja ylimääräisten valtionavustusten avulla. Opetusminis-

teriön ja opetushallituksen tulossopimuksen mukaan kehitetään eri taiteenalojen opetus-suunnitelman valtakunnallisia perusteita. Lisäksi päätetään toimenpiteistä, joilla lisätään koulun ja kulttuurin yhteistyöprojektin vaikuttavuutta taiteen perusopetuksen sekä koulun ja kulttuurielämän yhteistyömuotojen kehittämisessä. Samalla on tarkoitus kiinnittää huomiota taiteen perusopetuslain toimivuuteen myös toiminnan määrän ja laadun turvaamisen osalta. Uuden lainsäädännön johdosta valtionrahoitusta menettäneille kansanopistoille on myönnetty harkinnanvaraista valtionavustusta. Lisäksi kansanopistojen rahoitusasemaa on turvattu myöntämällä harkinnanvaraisia yksikköhinnan korotuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kansalaisopistojen asutusrakenneryhmytyksen uudistamista vuonna 2000 valmistelleen työryhmän ehdotuksen pohjalta oli tarkoitus valmistella ja toteuttaa uudistus samassa yhteydessä, kun valtionosuusjärjestelmään tehdään hallitusohjelman mukaisia tarkistuksia vuonna 2002. Valtionosuusjärjestelmän uudistamista ei kuitenkaan vuoden 2002 talousarviossa lähdetty viemään eteenpäin selvitysmiehen ehdotusten pohjalta. Tässä tilanteessa ei ollut edellytyksiä käynnistää kansalaisopistojen asutusrakennemuutostakaan erillisenä hankkeena vuodelle 2002 talousarviossa. Tarvittavat jatkoselvitykset käynnistetään niin, että uudistus voidaan toteuttaa tarvittaessa vuonna 2003.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteet

HE 122/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että hallitus välittömästi selvittää ne rahoitukselliset ongelmat, jotka aiheutuvat opiskelijoista, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa ja siitä, että näitä opiskelijoita ei ole rajattu pois seuraavien vuosien yksikköhintojen laskennasta sekä tämän vaikutuksesta ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitukseen, sekä valmistelee erillisen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että edellä mainittua rahoitusta koskevat säännökset selkiytetään ja edellä mainittu ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteisiin nyt sisältyvä epäkohta poistetaan. Esitys tulee antaa eduskunnalle siten, että korjaukset voidaan saattaa voimaan vuoden 1999 rahoitusohjelman laskennassa.

Hallitus antoi keväällä 1998 eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta vuoden 1999 alusta lukien siten, että ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät vääristy niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleen uuden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan laskettaessa ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisia yksikköhintoja todellisten kustannusten perusteella ei kustannusten jakajana enää oteta huomioon opiskelijoita, joiden perusteella ammattikorkeakouluille ei myönnetä valtionosuutta. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät siten enää voi alentua niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä

HE 73/1999 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää opiskelijoiden asumislisäjärjestelmän vaikutukset opiskelijoiden asumisolosuhteisiin ja mahdollisuuden opiskelijoiden asumisen tukemiseen ympärivuotisesti.

Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä uudistettiin 1.5.2000 lukien siten, että lapsiperheitä ja omistusasunnossa asuvia lukuun ottamatta kaikki opiskelijat kuuluvat saman asumisen tukijärjestelmän piiriin. Ne opiskelijat, jotka aikaisemmin ovat saaneet yleistä asumistukea, siirtyvät asumislisän piiriin liukuvasti asumistuen vuositarkistusten yhteydessä. Uudistuksen yhteydessä opintotuen asumislisän tukiprosentti korotettiin 67 prosentista 80 prosenttiin, mikä merkitsi olennaista tuen tason paranemista jo aiemmin opintotuen asumislisän piiriin kuuluneille opiskelijoille. Puolison tulot otetaan huomioon asumislisää myönnettäessä.

Opetusministeriön arvion mukaan uudistus on sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti parantanut ja yhtenäistänyt opiskelijoiden asumisen tukea.

Opetusministeriön asettama opintotuen kannustavuutta selvittänyt työryhmä piti muistiossaan (Kannustava opintotuki, opetusministeriön työryhmien muistioita 18:2002) asumislisän vuokraton korottamista asumislisän ympärivuotiseksi muuttamista tärkeämpänä asumislisän kehittämistavoitteena.

Opetusministeriö kutsui 18.6.2003 selvitysmiehen valmistelemaan opiskelijoiden opintososiaalista asemaa ja opintotukea koskevan toimenpideohjelman. Selvitysmies luovutti selvityksensä kulttuuriministerille 9.12.2003 ja esitti siinä, että asumiskustannusten nousun vuoksi ja opintotuen riittävyuden parantamiseksi tulisi asumislisässä huomioon otettavaa vuokranrajaa korottaa nykyisestä 214,44 eurosta 252 euroon kuukaudessa 1.8.2005 lukien. Valtiontaloudellisia edellytyksiä asumislisän kehittämiseksi kartoitettiin vuoden 2004 aikana. Momentille 29.70.55 varattiin määräraha asumislisän vuokraton korottamiseksi 214,44 eurosta 252 euroon 1.11.2005 lukien.

Opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelma

HE 74/1999 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat.

Opetusministeriö on sisällyttänyt opettajankouluttajien täydennyskoulutuksen opettajankoulutuksen kehittämisohjelmaan (OPM 2001). Ohjelmassa määritellään koulutuksen painoalueet ja annetaan täydennyskoulutusta koskevat suositukset. Opetusministeriö on vuosittain osoittanut opettajankouluttajien täydennyskoulutukseen määrärahat, jotka on kohdistettu koulutuspoliittisesti keskeisten painoalueiden täydennyskoulutukseen (esim. tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttö, matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opetuksen kehittäminen, erityisopetus) ja opetusharjoittelun ohjauksen kehittämiseen. Koulutukseen osallistuu vuosittain noin 700 opettajankouluttajaa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Esiopetuksen työaika
Vammaisten lasten oppivelvollisuus
Esiopetusta antavien täydennyskoulutus
Opettajien pätevyys
Päivähoidon hallinto ja ohjaus
Esiopetusuudistus, selonteon antaminen
HE 91/1999 vp
Sivistysvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 7.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, ettei esiopetuksen päivittäinen työaika muodostu alkuopetuksen päivittäistä työaikaa pidemmäksi.
- 2) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, aiheuttaako nykytilanne eriarvoisuutta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten lasten kohdalla ja tekee tarvittaessa muutosesitykset asianomaiseen lainsäädäntöön.
- 3) Eduskunta edellytti, että täydennyskoulutusta järjestetään myös perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille.
- 4) Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että opettajien pätevyysiin liittyvän siirtymäkauden pituus on kolme vuotta.
- 7) Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun esiopetusuudistus koko laajuudessaan tulee voimaan, esiopetusuudistusta koskevan selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Perusopetuksen (852/1998) 4 §:ssä säädetään työpäivän enimmäispituudesta esiopetuksessa. Pykälän mukaan esiopetuksen oppilaan työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia. Eduskunnalle annetun valtioneuvoston selonteon mukaan lapsen esiopetuspäivän pituus on keskimäärin neljä tuntia. (lausuma 1). Eduskunnan 2 lausumaan liittyen vammaisten lasten subjektiivista oikeutta päivähoidon liittyen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten vanhempien oikeutta saada lapselleen päivähoidopaikka tai sen vaihtoehtona lasten kotihoidon tai yksityisen hoidon tuki laajennettiin 1.1 2003 voimaan tulleilla lain muutoksilla. Näiden lainmuutosten myötä lapsen vanhempien oikeus valita kunnan järjestämä päivähoidopaikka tai sen vaihtoehtona lasten kotihoidon tai yksityisen hoidon tuki laajennettiin koskemaan pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten ensimmäistä oppivelvollisuusvuotta. Eduskunnalle annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 7/2004) mukaan esiopetus edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisvalmiuksia yhdenvertaisesti koko maassa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Varsinainen opetushenkilöstölle suunnattu esiopetusuudistuksen tavoitteita ja sisältöä sekä opetussuunnitelmien laatimista koskeva täydennyskoulutus aloitettiin vuonna 2001.

Vuoden 2000 elokuun alussa voimaan tulleen opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (327/2000) voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan asetuksen 7 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuilta sosiaalikasvattajilta, sosiaalialan ohjaajilta ja sosionomeilta (AMK) vaaditaan esiopetuksen opettajan kelpoisuuden saavuttamiseksi opetusministeriön hyväksymät esiopetuksen opinnot 1 päivästä elokuuta 2003 lukien. Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 7 §:ään on asetuksella 327/2000 lisätty säännökset, joiden perusteella eräät henkilöt, joilla on sosiaalialan koulutus ja työkokemus, ovat voineet pätevoityä antamaan esiopetusta suorittamalla 15 tai 20 opintoviikon pituiset esiopetuksen opinnot. Näitä pätevoittämispintoja on järjestetty kahdeksassa yliopistossa opetusministeriön osoittamalla

määrärahoilla vuodesta 2001 lähtien. Koulutusta on järjestetty 25 paikkakunnalla. Kelpoisuuden on vuosien 2001—2003 aikana hankkinut noin 2 500 henkilöä. Koulutus on päättynyt vuoden 2003 lopussa. Opetusministeriö on tukenut siirtymäkauden aikana 3 opintoviiikon laajuista maksutonta opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutusta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto antoi Eduskunnalle sen edellyttämän selonteon (VNS 7/2004 vp.) esiopetus-uudistuksen toteutumisesta ja esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen

HE 2/2000 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2000, että Suomi kiirehtii EU-tason toimenpiteitä, joilla voitaisiin ehkäistä lapsille haitallisen aineiston leviämisen eri kanavien, myös Internetin välityksellä.

Opetusministeriö on osallistunut eurooppalaisen tietokone- ja videopelimerkintöjen ikäraja-järjestelmän (PEGI) toimeenpanoon. Toistaiseksi EU ei ole ryhtynyt yhdenmukaisen lainsäädännön valmisteluun lapsille haitallisen aineiston torjumiseksi mm. Internetin välityksellä vaan antanut suosituksia alalle itsesääntelyn kehittämiseksi. EU:n komissio on laatinut tutkimuksen elokuvien levittämisestä eri jakelukanavissa sekä niiden ikärajojen merkintöihin liittyvistä erilaisista käytännöistä. Suomessa on käyty laaja viranomaistahojen, media-alan, lastensuojelujärjestöjen sekä tutkimuksen ja mediakasvatuksen asiantuntijoiden konsultaatio. Konsultaation tulosten pohjalta on laadittu luonnos hallituksen Mediaväkivaltaohjelmaksi (Mediaväkivalta - Lapset ja media - toimintaohjelma 2005-2007), joka on lähetetty lausunnonle.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Yliopistojen tilakustannukset

HE 30/2001 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.11.2001, että hallitus pikaisesti selvittää yliopistojen tilakustannuksista aiheutuvat ongelmat siten, että tarvittavat korjaukset tehdään vuoden 2003 valtion talousarviosta päätettäessä.

Neuvoteltuaan arviointityön työnjaosta valtiovarainministeriön kanssa opetusministeriö päätti kutsua yliopistojen tilakustannuksista aiheutuvia ongelmia selvittämään Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö Pekka Pajakkalan. Selvitysmies luovutti esityksensä opetusministeriölle 3.5.2002.

Selvitysmiehen ehdotuksesta valtiovarainministeriö asetti 30.8.2002 työryhmän (Yliopistojen vuokratyöryhmä, valtiovarainministeriö, työryhmämuistioita 20/2003), jonka tehtävänä oli laatia ehdotus Senaatti-kiinteistöjen ja yliopistojen välisten vuokrausperiaatteiden kehittämisestä. Työryhmä sai työnsä päätökseen 11.6.2003.

Toukokuussa 2004 valtiovarainministeriö asetti aiempien selvitysten ja työryhmien työn pohjalta yliopistojen toimitilakustannuksia seuraavan ohjausryhmän, jonka toimikausi jatkuu vuoden 2008 loppuun saakka. Ohjausryhmän keskeisiä tehtäviä on yliopistojen ja Senaatti-kiinteistöjen välisten vuokrasopimusvalmistelujen ohjaus ja yhteensovittaminen sekä

seurata yliopistojen toimitilakustannusten kehittymistä ja sopimusten vaikutuksia määräraharakenteisiin.

Korkeakoulujen kehittämislain mukaan yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa korotetaan vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua. Säännös koskee vuosia 2005—2007. Lisäksi vuosina 2005—2007 määrärahaa korotetaan vähintään 20 miljoonalla eurolla kunakin vuonna.

Opetusministeriö kehittää vuokratilakustannusten seurantaan osana yliopistojen tulohajautusta tukevan tietojärjestelmän uudistamista. Yliopistojen toimitilastrategioita ja toimitilahallintoa kehitetään siten, että se kannustaa tilojen tehokkaaseen käyttöön ja kiinteistökustannussäästöihin.

Osaamisen tasokorotus

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

6) Suomalaisen peruskoulun kansainvälisesti arvostettujen vahvuuksien pohjalta kehitystyö tulee suunnata pedagogisen kulttuurin vahvistamiseen, ammattitaitoisten opettajien rekrytointiin sekä syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisyyn.

Perusopetuslakia on täydennetty 1.8.2003 voimaantulleilla säännöksillä (477/2003), jotka koskevat muun muassa oppilashuollon järjestämistä sekä oppilaan suojaamista väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto.

Valtioneuvosto on 4.12.2003 päättänyt koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmista vuosille 2004—2008. Opetusministeriön hallinnonalan toimintojen painopisteenä on koulutuksen perusturvan, saatavuuden ja laadun turvaaminen koko maan alueella.

Perusopetusta kehitetään sisällöllisesti. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelmat otetaan asteittain käyttöön 1.8.2006 mennessä. Hallitus huolehtii myös taide- ja taitoaineiden sekä taiteen perusopetuksen saatavuudesta.

Opetusministeriön johdolla laaditaan hyvän opetuksen ja tuloksellisesti toimivan koulun laatusuosituksia. Suosituksilla pyritään vahvistamaan suomalaisen koulutusjärjestelmän korkeaa laatua, vahvistamaan koulutuksen perusturvaa sekä ennalta ehkäisemään eriarvoistumiskehitystä koulutuksessa. Tavoitteena on, että laatusuositukset tukevat koulutuksen järjestäjiä ja kouluja opetuksen laadun kehittämisessä sekä terveellisten ja turvallisten oppimisympäristöjen luomisessa. Laatusuosituksilla pyritään tukemaan oppilaiden kasvua ja oppimista sekä heidän opetuksellisten oikeuksiensa toteutumista. Laatusuosituksilla on myös keskeinen merkitys koulutuksen arviointijärjestelmän kehittämisessä ja arviointitietojen hyödyntämisessä. Suositusten valmistelu on aloitettu vuonna 2004.

Oppimistulosten arviointia kehitetään. Arviointi kohdennetaan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1435/2001) määriteltyihin nivelvaiheisiin siten, että voidaan tuottaa oppiainekohtaisesti trenditietoa perusopetuksen oppimistulosten saavuttamisesta sekä niiden vaihtelusta koulutuksen perusturvan näkökulmasta. Oppimistulosten arviointi kohdistetaan nivelvaiheisiin erityisesti siksi, että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty näitä vaihteita vastaavat hyvän osaamisen kriteerit eri oppiaineissa.

Vuosiksi 2003—2008 hyväksytyn koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan opettajatarpeen täyttämiseksi tulee mainittuina vuosina ottaa koulutukseen yhteensä noin 25 400 opiskelijaa. Aloittajia lisätään vieraiden kielten ja matemaattisten aineiden, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien koulutuksessa.

Opetusministeriön toimenpiteet koostuivat koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvän kerhotoiminnan tukemisesta (635 000 euroa, 500 kerhoa) ennaltaehkäisevästä päihde- ja huumetyöstä (840 000 euroa, 70 hanketta) kansainvälisen Avartti-toimintaohjelman soveltamisesta peruskoulun kymppiluokkien ja erityisryhmien opetukseen sekä nuorten osallisuushankkeista (1 milj. euroa, 70 kuntaa), joissa korostuu koulu yhteisön ja kunnan nuorisotoimen yhteistyön kehittäminen. Peruskoulun päättäneiden työttömien nuorten ja peruskoulun keskeyttäneiden osalta tuettiin edelleen nuorten työpajatoiminnan kehittämistä (2,5 milj. euroa, 180 pajaa). Opetusministeriön vuoden 2004 tulossuunnitelmassa on nuorten sosiaalinen vahvistaminen määritelty nuorisoyksikön yhdeksi keskeiseksi tulostavoitteeksi.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

7) Korkeakoulutuksen ja perustutkimuksen tason kohottamiseksi korkeakoulujen opiskelijakohtaisia resursseja on lisättävä erityisellä tasokorotusohjelmalla. Suomelle tärkeillä aloilla on tavoitteena kansainvälinen huipputaso. Korotuksella luodaan edellytykset myös opinto-ohjauksen parantamiseen ja opiskeluaikojen lyhentymiseen. Viimeksi mainittu edellyttää myös opintotuen kehittämistä.

Korkeakoulujen kehittämislain mukaan yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa korotetaan vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua. Säännös koskee vuosia 2005—2007. Lisäksi vuosina 2005—2007 määrärahaa korotetaan vähintään 20 miljoonalla eurolla kunakin vuonna.

Korkeakoulujen opintoaikojen tehostamista koskevan toimenpideohjelman pohjalta jatkettiin opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tehostamista edistäviä toimia yhteistyössä yliopistojen kanssa. Opetusministeriö osoittaa tulossopimuskaudella 2004—2006 vuosittain noin 5 milj. euroa yliopistojen opetuksen ja ohjauksen kehittämishankkeisiin.

Tavoitteena on kevätkauden 2005 aikana antaa hallituksen esitys yliopistolain muuttamisesta, jolla täsmennetään opinto-oikeutta. Esityksellä toimeenpannaan osaltaan yliopistopintojen lyhentämisen toimenpideohjelmaa.

Opetusministeriö kutsui kesäkuussa 2003 selvitysmiehen laatimaan opintotukea koskevaa ohjelmaa, jonka tarkoituksena on kehittää opintotukea siten, että täysipäiväinen ja suunnitelmallinen opiskelu on mahdollista ja opiskeluaikat lyhenevät. Selvitysmies luovutti ehdotuksensa toimenpideohjelmaksi joulukuussa 2003. Tarkoituksena on kehittää opintotukijärjestelmää selvitysmiehen ehdotusten pohjalta.

Hallituksen iltakoulussa 5.5.2004 käsitellyn opintotuen kannustavuuden kehittämiseksi laaditun ohjelman pohjalta opetusministeriö asetti 28.5.2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia eduskunnalle syysistuntokaudella 2004 annettavaan hallituksen esitykseen sisältyvät opintolainajärjestelmää koskevat muutokset ja tutkinnon tavoiteajassa suorittamisen perusteella myönnettävän verovähennyksen perusteet. Työryhmä luovutti mietintönsä opetusministeriölle 9.11.2004, jonka jälkeen käynnistettiin lausuntokierros ja jatkovalmistelu

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

8) Ammatillisessa peruskoulutuksessa on tehtävä pikaisesti oppimisympäristöjen ja koulutusresurssien tasokorotus.

Opetusministeriön päätöksellä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteena käytetään vuosina 2003-2005 harkinnanvaraisena yksikköhinnan korotuksena myönnettävää kannustusrahaa tietyillä kansantaloudellisesti merkittävillä aloilla, joilla on ennakoitavissa ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden vaikeutumista suurten ikäluokkien poistuessa työelämästä. Kannustusrahan avulla pyritään vaikuttamaan koulutustarjonnan kohdistamiseen, koulutukseen hakeutumiseen sekä tutkinnon suorittamismääriin. Keskeisenä kannustusrahan myöntämisperusteena on myös elinkeino- ja muun työelämän sitoutuminen koulutuksen järjestäjän kanssa kehittämään alan koulutusta, työssäoppimista ja opiskelijakrytointiä. Kannustusraha myönnettiin toisen kerran päätettäessä vuoden 2004 yksikköhinnoista.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusjärjestelmää kehitetään tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana siten, että koulutuksen tuloksellisuus otetaan huomioon käyttökustannusten rahoituksen osana. Tuloksellisuuden tulee kannustaa myös erityisopetuksen tarpeessa olevien nuorten koulutukseen. Tuloksellisuusrahoitus otettiin asteittain käyttöön vuodesta 2002 alkaen käyttökustannusten laskennallisen rahoituksen täydennykseksi. Laskennallisten indikaattorien pohjalta tapahtuvaan tuloksellisuuden arviointiin osallistuvat kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät. Tuloksellisuusrahoitukseen kuuluu myös vuosittain jaettavat laatupalkinnot, jotka jaetaan koulutuksen järjestäjille hakemusten perusteella.

Opetusministeriöllä on ollut opetusjärjestelyjen monipuolistamista ammatillisessa koulutuksessa selvittänyt työryhmä (11/2002). Työryhmän esitysten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta opetushallitus opetusministeriön toimeksiannosta käynnisti eräiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa kehittämishankkeen, jonka tavoitteena on mm. opintojen ohjauksjärjestelmien ja ohjauksen kehittäminen, opetuksen henkilökohtaistaminen ja opetusmenetelmien monipuolistaminen erilaisten opiskelijoiden tarpeet huomioon ottavaksi. Hanke ajoittuu 15.12.2002–31.12.2004 väliselle ajalle.

Jatkettiin ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

9) Koulutusjärjestelmän kehittämisessä tulee ottaa nykyistä tietoisemmin huomioon lasten erilainen lahjakkuus. Matemaattisen ja kielellisen lahjakkuuden lisäksi erityisesti sosiaalinen lahjakkuus, jatkuva liikuntaharrastusten edistäminen ja käden taidot tarvitsevat enemmän huomiota.

Opetusministeriö on käynnistänyt Erilaiset oppijat – Yhteinen koulu -hankkeen.

Erilaiset oppijat - Yhteinen koulu hankkeella vahvistetaan koulutuksen perusturvaa, tuetaan kasvatukselle, opetukselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään hankkeen tavoitteita tukevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Hankkeen tavoitteena on

oppilaiden oppimisvaikeuksien varhaisen tunnistamisen edistäminen, oppimis- ja oppimaan oppimisen valmiuksien vahvistaminen ja menetelmien kehittäminen. Tärkeitä aihealueita ovat esimerkiksi erityisoppilaiden ja maahanmuuttaja oppilaiden opetuksen kehittäminen ja opetushenkilöstön perus-, jatko-, täydennyskoulutus. Tavoitteena on myös koulun toimintakulttuurin ja pedagogisten käytänteiden kehittäminen ja hyvien käytänteiden levittäminen. Tärkeitä aihepiirejä ovat esimerkiksi kodin ja koulun yhteistyön toimintatapojen sekä oppilasarvioinnin kehittäminen.

OECD:n kansainvälisen Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaisnuorten osaaminen on OECD-maiden huippuluokkaa niin matematiikassa, luonnontieteissä, lukutaidossa kuin ongelmanratkaisutaidoissakin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

10) Erityisesti ikääntyvän työvoiman osaamistason jatkuva kohottaminen kaikissa työtehtävissä ja kaikilla koulutustasoilla on Suomen menestyksen ydinkysymyksiä. Aikuiskoulutusjärjestelmän resurssien ja toiminnan kuntoon saattamisen tulee olla tulevien hallitusten osaamispolitiikan keskiössä parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän linjausten mukaisesti. Rahoitusjärjestelmien ja taloudellisten kannustimien tulee rohkaista ihmisiä osaamisen hankintaan. Aikuiskoulutuksen laadun kohottaminen on välttämätöntä yhteiskunnan ja työelämän tulevaisuuden haasteiden edessä.

Hallitusohjelman mukaisesti aikuiskoulutusta on vuoden 2003 aikana kehitetty parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta. Ehdotusten toimeenpano käynnistyi vuoden 2003 talousarvion yhteydessä tehdyillä toimenpiteillä, joihin kuuluivat aikuisten koulutustason kohottamisohjelman käynnistäminen, ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen toteuttaminen, vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnan ohjauksen ja seurannan kehittäminen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjauksen vahvistaminen, aikuisten oppisopimuskoulutuksen lisääminen sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittäminen. Valtion vuoden 2004 talousarviossa ja vuoden 2005 talousarvioesityksessä esitetään kaikki koulutusasteet ja -muodot kattava toimenpidesuunnitelma aikuiskoulutusjärjestelmän resurssien ja toiminnan kehittämiseksi. Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen vuosien 2003—2008 kehittämissuunnitelmassa esitetään koko suunnittelukaudelle laaja ja täsmennetty aikuiskoulutuspolitiikan kehittämissuunnitelma, joka asettaa aikuiskoulutuksen kehittämisen koulutus- ja osaamispolitiikan keskiöön.

Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (Noste -ohjelma) tarjoaa 30–59 vuotiaille enintään perusasteen tutkinnon suorittaneille lisättyjä mahdollisuuksia ammatillisen tutkinnon tai tietokoneen ajokortin suorittamiseen. Ohjelma käynnistettiin lisätoimenpideohjelmalla, jota varten valtion vuoden 2003 talousarvioon sisällytettiin 12 miljoonan euron määräraha. Vuoden 2004 talousarviossa on 19,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2005 talousarvioesityksen mukaan lisätoimenpideohjelmaa laajennetaan edelleen niin, että määräraha on 26 miljoonaa euroa. Vuosien 2003 ja 2004 määrärahoilla arvioidaan koulutuksen voivan aloittaa yhteensä 10 800 henkilöä ja vuodelle 2005 esitetyllä määrärahalla 8000 henkilöä. Valtioneuvoston hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ohjelmaa laajennetaan jatkossa niin, että koulutusta voidaan vuosittain järjestää vähintään 10 000 aloittajalle. Vuoden 2004 talousarvion mukaisesti on ohjelman tavoitteiden mukaisesti suunnattu myös osa ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen määrärahoista Noste-ohjelman kohderyhmän koulutukseen.

Vuonna 2005 arvioidaan tavanomaisesti rahoitettuun ammatilliseen tutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvan opetusministeriön toimialan koulutuksessa noin 15 000 Noste-ohjelman kohderyhmään kuuluvaa.

Opetusministeriö vakinaisti 4.2.2004 vapaan sivistystyön yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on avustaa opetusministeriötä vapaan sivistystyön toimintaedellytyksiä ja kehittämistä, rahoitusta ja ohjausta sekä vapaan sivistystyön tilastointia ja seuranta koskevassa valmistelussa. Opetusministeriö laati yhdessä vapaan sivistystyön ohjausryhmän kanssa suunnitelman vuosien 2005—2008 suuntaviivaohjauksesta, jonka avulla vapaan sivistystyön toimintaa pyritään suuntaamaan aikuiskoulutuksessa aliedustetuille kansalaisryhmille ja yhteisesti määritellyille sisältöalueille. Suunnitelman pohjalta opetusministeriö ja vapaan sivistystyön valtakunnalliset järjestöt hyväksyivät vapaan sivistystyön suuntaviivaohjauksen käynnistämisen sekä sen asteittaisen etenemisen tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2005—2008. Suuntaviivaohjauksen toimeenpanoa tuetaan valtion vuoden 2005 talousarvioesityksen mukaan kehittämisavustuksilla, opettajien täydennyskoulutuksella sekä kehittämällä aikuisopiskelun taloudellisia edellytyksiä.

Lisäkoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen opiskelijoiden enimmäismäärää nostettiin 20 000 opiskelijasta 20 500:aan valtion vuoden 2003 talousarvion perusteella. Valtion vuoden 2004 talousarviossa enimmäismäärää nostettiin vielä 22 000 opiskelijaan vuonna 2004.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen yhteydessä lisättiin ammattikorkeakoulututkintoon johtavia aikuiskoulutuspaikkoja tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa valtion talousarvion yhteydessä momentille 29.20.30 siirrettyllä 4 miljoonan euron määrärahalta. Aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijapaikkoja on vuodesta 2003 lähtien ollut 19 540. Vastaavasti avointa ammattikorkeakouluopetusta on tuettu 3 196 500 eurolla. Valtion vuoden 2004 talousarviossa aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen rahoitus lisääntyi miljoonalla eurolla sekä erikoistumisopintojen ja jatkotutkintokokeilun rahoitus 200 000 eurolla vuoteen 2003 verrattuna.

Yliopistot ovat hakeneet momentin 29.10.22.6 täydennyskoulutuksen 3 miljoonan euron tuotekehitysrahaa sähköisesti kurssikohtaisten verkkolomakkeiden avulla. Lomakkeet ovat nähtävänä osoitteessa www.verkkolomakkeet.info. Opetusministeriö on suunnannut määrärahan yliopistoille kokonaissummuna, joiden pohjana 25 000 euron laskennallinen tuotekehitysraha/kurssi. Yliopistot kohdentavat sen saamansa määrärahan puitteissa. Tuotekehitysrahan päätavoitteena on täydennyskoulutuksen kohderyhmän ja tuotevalikoiman laajentuminen nykyisestä ja painopisteen siirtyminen selkeän akateemisen ammattitaidon ja asiantuntijuuden tuottamiseen. Tarkoituksena on edistää täydennyskoulutusluonteisen koulutuskysynnän siirtymistä tutkintokoulutuksesta täydennyskoulutukseen ja näin osaltaan vahvistaa yliopistollisen täydennyskoulutuksen tehtävää tutkintojärjestelmän täydentäjänä. Opetusministeriö seuraa tuotekehitysrahalla toimeenpantavan koulutuksen toteutusta em. www-palvelun yhteyteen kehitettyjen verkkotyökalujen avulla. Lisäksi yliopistot ovat tulossopimuksissaan varanneet vuodelle 2005 momentin 29.10.21 määrärahasta yhteensä 510 000 euroa käytettäväksi täydennyskoulutuksen hintojen alentamiseen.

Opetusministeriön asettaman selvitysmies Arajärven aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten parantamista koskevasta selvityksestä saatujen lausuntojen pohjalta opetusministeriössä valmisteltiin suunnitelma selvitysmiehen ehdotusten jatkotoimien valmistelun organisoimisesta. Suunnitelman mukaan vastuuministeriöt toimivat päävastuutahoina omaan hallinnonalaansa kuuluvien ehdotusten toimeenpanossa. Jatkovalmisteluun osallistuvat myös työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöt. Jatkovalmistelua koordinoimaan on tarkoitus asettaa seurantarayhmä vuoden 2005 alkupuolella. Valtion vuoden 2005 talousarvioesityksen mukaan aikuisopiskelijoiden toimeentulojärjestelyjen kattavuutta, aikuiskoulutuksen opintomaksujen

kohtuullistamista ja koulutuksen verotuskohtelua pyritään kehittämään selvitysmiehen laatimien ehdotusten pohjalta.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen, vapaaehtoistyö

HE 3/2002 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.5.2002, että hallitus selvittää mahdolliset lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, joilla lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan ennaltaehkäistä myös vapaaehtoistyössä.

Työministeriö on antanut 20.8.2002 päivätyllä kirjeellä opetusministeriölle tiedoksi edellä mainitun eduskunnan lausuman heidän toimialaan kuuluvanana asiana mahdollisia toimenpiteitä varten. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laki rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (505/2002) tulevat voimaan vuoden 2003 alusta. Rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoistoiminnan alalla tapahtuvaa työsuhteessa tehtävää työtä laissa säädetyin edellytyksin. Asia ei anna enää aihetta työministeriön toimenpiteisiin.

Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevien perusopetuslain (628/1998) muutosten yhteydessä on lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia (504/2002) täydennetty säännöksillä, jotka koskevat rikosrekisteriotteen pyytämistä lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan kuuluvia tehtäviä hoitavalta henkilöltä. Jos kunta tai kuntayhtymä hankkii perusopetuslaissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, kunnan tai kuntayhtymän tulee pyytää rikostaustalain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalta henkilöltä viipymättä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote, jollei henkilö hoida näitä tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelujen tuottajana. Ote rikosrekisteristä on pyydettävä nähtäväksi myös ennen kuin muu kuin sopimuksessa määritelty henkilö otetaan 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin. Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevat perusopetuslain säännökset tulivat voimaan vuoden 2004 elokuun alusta ja niihin liittyvät rikostaustalain säännökset vuoden 2004 huhtikuun alusta.

Opetusministeriön nuorisotoimi ja liikuntatoimi ovat yhteistyössä lääninhallitusten kanssa informaatio-ohjanneet 3.-9. -luokkalaisten iltapäivätoiminnan toteuttajia laista, joka velvoittaa selvittämään lasten kanssa työskentelevien rikostaustan. Nuorisotoimen käsityksen mukaan lain velvoite tunnetaan kansalaisjärjestötoiminnassa laajasti.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kunta- ja koulutason arviointityön tehostaminen Koulutuksen arviointineuvosto, ruotsinkielinen toiminta

HE 135/2002 vp — EV 206/2002 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 3.12.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että kunta- ja koulutuksen arviointityön tehostamiseksi luodaan eri alueille soveltuvat alueelliset tuki- ja seurantajärjestelmät.
2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan koulutuksen arviointineuvoston toiminnan järjestämisestä niin, että ruotsinkielinen arviointitoiminta voidaan hoitaa asianmukaisesti. Tämä edellyttää muun muassa riittäviä voimavaroja ruotsinkieliseen arviointiin ja riittävää ruotsinkielistä edustusta arviointineuvostossa ja sihteeristössä.

1. Koulutuksen ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii koulutuksen arviointineuvosto, jonka tehtävänä on organisoida arviointitoimintaa yliopistojen, Opetushallituksen ja muiden arviointiasiantuntijoiden verkostona. Koulutuksen arviointineuvosta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa 150/2003.

Vuosiksi 2003–2008 hyväksytyyn koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan arviointineuvoston arviointiohjelmassa tulee ottaa huomioon käynnistettävät kansainväliset ja kansalliset arviointihankkeet sekä alue- ja paikallistason arviointitarpeet. Suunnitelman mukaan kehitetään arviointia tukevia tietojärjestelmiä sekä koulutusta koskevia indikaattoreita ottaen huomioon paikalliset, kansalliset ja kansainväliset tarpeet.

2. Koulutuksen arviointineuvosto asetettiin nelivuotiskaudeksi maaliskuussa 2003 ja sihteeristö aloitti toimintansa syksyn aikana. Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristössä yksi arviointialueista on ruotsinkielisen koulutuksen arviointi. Alueesta vastaa yksi viidestä pääsuunnittelijasta. Myös arviointineuvostossa ruotsinkielinen edustus.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksen vaikutukset, korkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus

HE 140/2002 vp

Sivistysvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 10.12.2002 hallituksen seuraavan, miten ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaa lyhyt- ja pitkäkestoiseen lisäkoulutukseen, jota nykyisin on hoidettu valtionavustusjärjestelmän avulla, ja erityisesti miten voidaan huolehtia siitä ammatillisesta lisäkoulutuksesta, jota tähän asti ovat antaneet ammattikorkeakoulut, yliopistot ja vapaan sivistystyön toimijat. Hallituksen tulee seurata myös sitä, miten uudessa järjestelmässä voidaan hoitaa paikalliset ja alueelliset ammatillisen lisäkoulutuksen tarpeet, ja puututtava mahdollisiin ongelmiin.

2) Eduskunta edellytti, että pikaisesti luodaan edellytykset kehittää yliopistoja ja ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutusta ja kohdentaa tähän määrärahat parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän esitysten ja tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti.

1) Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen siirtäminen kokonaan valtionosuusjärjestelmään toteutui vuoden 2003 alusta. Vuoden 2003 valtionosuuspäätöksessä opetusministeriö on myöntänyt valtionosuutta yhteensä 43 vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjälle ja vuodelle 2004 yhteensä 46 järjestäjälle. Uusia järjestäjiä ei ole enää tullut järjestelmän piiriin vuoden 2005 valtionosuuspäätöksessä. Sen sijaan pari pienintä järjestäjää on jäänyt pois. Lisäkoulutus on samalla keskittynyt selvästi ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin johtavaan koulutukseen. Järjestäjien määrä on myös muuten hieman supistunut, mikä johtuu pääosin järjestäjien yhdistymisistä. Koulutusta on näin voitu toteuttaa suurempina kokonaisuuksina ja pitkäjänteisemmin. Koulutuksen järjestäjien määrä on maakunnittain erilainen, mutta siellä missä järjestäjiä on vain muutama, järjestäviä oppilaitoksia ja toimipisteitä on maakunnissa useita. Alueelliset ja paikalliset lisäkoulutuksen tarpeet toteutuvat siis ennen kaikkea järjestäjien toiminnan kautta ja kysyntään vastaten.

Vuoden 2004 aikana työnsä tehnyt opetusministeriön valmisteluryhmä on loppuraportissaan (Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjaverkon, laadun ja rahoituksen kehittäminen, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:39) tehnyt ehdotukset ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjaverkon kehittämisestä lisäkoulutuksen järjestämislupien uudistamisen yhteydessä. Ryhmä ehdottaa, että lisäkoulutuksen järjestämisluvat uusitaan vuoden 2006 alusta lukien ja samalla niihin merkitään mukaan toiminnan ja rahoituksen ennakoitavaa ja vakautta lisäävä määrällinen säätely niin oppilaitosmuotoisen kuin oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen osalta. Järjestämislupiin on mahdollista ottaa myös koulutusala-kohtaista säätelyä valtakunnallisten ja alueellisten koulutustarpeiden tai erityisen kalliiden

koulutusalojen koulutuksen turvaamiseksi. Järjestämislupiin ehdotetaan otettavaksi myös työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä. Ehdotuksiin sisältyy myös koulutuksen laatua ja rahoitusta koskevia ehdotuksia.

2) Yliopistot ovat hakeneet momentin 29.10.22.6 täydennyskoulutuksen 3 miljoonan euron tuotekehitysrahaa sähköisesti kurssikohtaisten verkkolomakkeiden avulla. Lomakkeet ovat nähtävänä osoitteessa www.verkkolomakkeet.info. Opetusministeriö on suunnannut määrärahan yliopistoille kokonaissummina, joiden pohjana 25 000 euron laskennallinen tuotekehitysraha/kurssi. Yliopistot kohdentavat sen saamansa määrärahan puitteissa. Tuotekehitysrahan päätavoitteena on täydennyskoulutuksen kohderyhmän ja tuotevalikoiman hajentuminen nykyisestä ja painopisteen siirtyminen selkeään akateemisen ammattitaidon ja asiantuntijuuden tuottamiseen. Tarkoituksena on edistää täydennyskoulutusluonteisen koulutuskysynnän siirtymistä tutkintokoulutuksesta täydennyskoulutukseen ja näin osaltaan vahvistaa yliopistollisen täydennyskoulutuksen tehtävää tutkintojärjestelmän täydentäjänä. Opetusministeriö seuraa tuotekehitysrahalla toimeenpantavan koulutuksen toteutusta em. [www-palvelun yhteyteen](http://www-palvelun.yhteyteen) kehitettyjen verkkotyökalujen avulla. Vuoden 2003 määrärahan seurannan mukaan on ilmeistä, että tuotekehityspanostusta tulee entisestään kohdentaa tiettyihin koulutuspoliittisiin avainalueisiin. Seuranta näyttää myös selvästi, että yliopistojen täydennyskoulutuksen rahoitusmahdollisuudet ovat joillakin aloilla ja alueilla niin heikot, että tuotekehitysrahan tapainen riskiraha ei yksin pysty niihin vaikuttamaan. Opetusministeriön asettama, 31.5.2005 saakka työskentelevä yliopistojen aikuiskoulutustyöryhmä paneutuu mm. täydennyskoulutuksen rahoituskysymyksiin.

Ammattikorkeakoulu, rahoitusjärjestelmä

HE 206/2002 vp — EV 306/2002 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi nykyistä kannustavammaksi niin, että ammattikorkeakoulujen mahdollisuudet kehittyä korkeakoulutasoista opetustehtävää hoitaviksi turvataan ja että ne siten voivat menestyksellisesti hoitaa myös kansallista ja alueellista innovatiotehtäväänsä.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien toiminnalle turvataan taloudelliset resurssit suuntaamalla opiskelijakunnille rahoitusta osana ammattikorkeakoulujen rahoitusta.

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoille turvataan terveydenhuoltopalvelut opiskelupaikkakunnalla.

Valtioneuvosto päätti 8.5.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Opetusministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitus esitellä kevätkaudella 2005. Muutoksella uudistettaisiin ammattikorkeakoulujen rahoitus.

2. Eduskunta käsittelee parhaillaan hallituksen esitystä ammattikorkeakoululain muuttamisesta (HE 24/2004). Esityksessä ehdotetaan ammattikorkeakoululakiin lisättäväksi säännökset ammattikorkeakoulun opiskelijakunnassa. Tarkoituksenmukaisena ei pidetä valtionosuusrahoituksen suuntaamista opiskelijakuntatoimintaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö on 12.11.2003 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa selvittää ammattikorkeakoulujen opiskelijaterveydenhuollon vaihtoehtoiset

järjestämistavat ja tehdä mahdolliset lainsäädännölliset jatkotoimenpide-ehdotukset. Työryhmässä on opetusministeriön edustus. Työryhmän määräaika on jatkettu 31.3.2005 saakka.

Koulutuspoliittinen selonteko

*VNS 2/2002 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 9.10.2002, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon.

Opetusministeriö on käynnistänyt selonteon valmistelun.

Uskonnonvapaus, lapsen asema

*HE 35/2003 vp — EV 126/2003 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.12.2003 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin uskonnonvapauslain 3 §:n täsmentämiseksi tavoitteena turvata nykyistä selkeämmin alle 12-vuotiaan lapsen uskonnollisen aseman pysyvyys ja 12-14-vuotiaan oikeus antaa suostumuksensa uskonnollisen asemansa muuttamiselle vain silloin, kun huoltaja vaihtaa uskonnollista yhdyskuntaa tai jättäytyy uskonnollisen yhdyskunnan ulkopuolelle.

Opetusministeriö on seurannut uuden uskonnonvapauslainsäädännön toimeenpanoa. Ministeriö on pitänyt yhteyttä eri uskonnollisiin yhdyskuntiin. Ministeriön tietoon ei ole tullut lapsen uskonnollista asemaa koskevista säännöksistä aiheutuneita epäkohtia.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

*HE 57/2003 vp — EV 88/2003 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 3.12.2003, että hallitus seuraa aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuuden, laadun sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä lain vaikutuksia palvelun rahoitukseen ja hintaan ja antaa asiasta selvityksen sivistysvaliokunnalle keväällä 2006.

Opetusministeriö on käynnistänyt perusopetuslain mukaisen lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuuden, laadun sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä lain vaikutuksia palvelun rahoitukseen ja hintaan koskevan seurannan. Asia raportoidaan sivistysvaliokunnalle keväällä 2006.

Yliopistolain uudistaminen

*HE 10/2004 vp — EV 92/2004 vp
Sivistysvaliokunta*

1. Eduskunta edellytti 17.6.2004, että hallitus selvittää mahdollisuuden kirjata aikuis-koulutustehtävä yliopistolakiin ja että samassa yhteydessä selvitetään myös muutoksen taloudelliset vaikutukset.

2. Eduskunta edellytti, että yliopistolain muutokseen liittyvien asetusten valmistelun yhteydessä turvataan Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavien tutkintojen rinnastettavuus muihin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin sekä jatkotutkintoihin.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, onko Helsingin yliopiston kanslerin läsnäolo-oikeus valtioneuvoston istunnossa edelleen tarkoituksenmukaista.

Valtioneuvosto päätti 29.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Opetusministeriö asetti 2.8.2004 työryhmän, jonka tehtävänä on kartoittaa avoimen yliopiston käyttöä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja muussa aikuiskoulutuksessa. Tässä yhteydessä tulee myös tarkastella avoimen yliopiston suhdetta täydennyskoulutukseen ja avoimen yliopiston maksupolitiikkaa ottaen huomioon suoritettujen arviointien suositukset. Työryhmän tulee tehdä ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä tutkintoon johtavan väylän laajentamiseksi sekä avoimen yliopiston saavutettavuuden ja tasa-arvon turvaamisessa. Samalla tulee tarkastella maakuntakorkeakoulun ja vapaan sivistystyön oppilaitosverkon tarjoamia mahdollisuuksia. Työryhmän tulee myös kartoittaa yliopistojen täydennyskoulutuksen tila, rakenteet ja rahoituspohja. Työryhmän tulee laatia suositukset täydennyskoulutuksen tehokkaasta organisoinnista ja toimivista rahoitusperiaatteista sekä tarkastella mahdollisuuksia vastata myös kansainväliseen koulutuskysyntään. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä. Työryhmän selvitysten pohjalta harkitaan tarve kirjata aikuiskoulutus-tehtävä yliopistolakiin.

2. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen rinnastettavuus yliopistollisiin tutkintoihin turvataan kevätkaudella 2005 uudistettavassa asetuksessa korkeakoulututkintojen järjestelmästä.

3. Helsingin yliopiston kanslerin läsnäolo-oikeuden tarkoituksenmukaisuutta valtioneuvoston istunnossa on selvitetty opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osaston asettamassa työryhmässä, jonka tehtävä on laatia ehdotukset koulutusta koskevien lakien tarkistamisesta uuden perustuslain edellyttämällä tavalla.

Koulumatkatuki

HE 97/2004 vp — EV 88/2004 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2004, että opetusministeriö ja Kansaneläkelaitos seuraavat koulumatkatukeen tehdyn muutoksen vaikutuksia ja että tarvittaessa eduskunnalle annetaan korjaava esitys epäkohtien poistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Koulumatkatukeen tehtyjen muutosten vaikutusten arviointi käynnistettiin joulukuussa 2004.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kotieläintuotannon edellytykset

HE 145/1994 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maidontuotantoa koskevien kiintiöiden määrätymisen perusteista ja muista elinkeinonharjoittajien tuotanto-oikeuksiin olennaisesti vaikuttavista seikoista säädetään jäsenyystilanteessa lain tasolla.

Eduskunta edellytti, että tukiehdoilla ja vastaavilla toimenpiteillä huolehditaan siitä, että siirtymävaihe sika- ja siipikarjatalouden aloilla tapahtuu hallitusti, tuotannon rakennetta parantaen, ja että kokonaistuotannon määrä ei nykyisestään kasva.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta on säädetty lailla (355/1995) ja vastaavasti on säädetty emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä lailla (274/1995). Tuottajien tuotanto-oikeuksien tultua vahvistetuiksi on jälkimmäinen täytäntöönpanolaki kumottu tarpeettomana 31.12.2000 lukien (HE 90/2000 vp /EV 109/2000 vp).

Maataloudelle myönnetty viiden vuoden siirtymäkausi ja siirtymäkauden tuet päättyivät vuoden 1999 lopussa. Vuonna 1999 neuvoteltu liittymissopimuksen 141 artiklaan perustuva Etelä-Suomen maa- ja puutarhatalouden nelivuotinen tukijärjestelmä päättyi vuoden 2003 lopussa. Suomi neuvotteli Etelä-Suomen kansallisen tuen jatkosta vuodesta 2004 eteenpäin komission kanssa vuonna 2003. Neuvotteluissa saavutettu sopimus kattaa vuodet 2004–2007. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhantuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien korotus ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotus. Lisäksi sopimuksen yhteydessä sovittiin luonnonhaitta-korvauksen kansallisen lisäosan käyttöönotosta. Kotieläintalouteen painottuva lisäosa otetaan käyttöön koko maassa vuonna 2005. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi. Sika- ja siipikarjatalouden tuissa siirryttiin vuonna 2000 myös Etelä-Suomen kotieläintuessa eläinyksikköjen perusteella maksettavaan tukeen.

Vuoden 2000 lopulla otettiin käyttöön Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/1999 mukainen tukijärjestelmä, jota sovelletaan myös sika- ja siipikarjatalouden investointitukiin. Investointitukia voidaan myöntää, jos tuettavalle tuotannolle on tavanomaiset markkinat. Järjestelmää sovelletaan koko maassa ja se on käytössä vuoden 2006 loppuun saakka.

Vuonna 2001 myönnettiin tukea noin 160 sikatalouden ja 30 siipikarjatalouden investointiin. Siipikarjataloudessa tukea voitiin myöntää tuotantokapasiteettia laajentaviin investointeihin ainoastaan kalkkunantuotannossa. Joulukuun 19. päivästä 2001 alkaen siipikarjatalouden tuotantokapasiteettia laajentaviin investointeihin ei enää voinut hakea mitään osin tukea. Hakukieltoon päädyttiin, koska kasvaneen siipikarjanlihan tuotannon vuoksi pohjoisen tuen alueella olisi jouduttu leikkaamaan eläinyksikköjen perusteella maksettavia tukia vuonna 2002.

Vuonna 2002 myönnettiin tukea noin 170 sikatalouden investointiin. Suurelta osin samasta syystä kuin edellä on selostettu, tapahtuneen siipikarjatalouden osalta asetettiin sikatalouden investointituki peruskorjausinvestointeja lukuun ottamatta hakukieltoon joulukuussa 2002.

Vuoden 2004 keväästä lähtien tukea on saanut hakea broiler- ja kalkkunahallien sekä lattia- ja kerrosritiläkanaloiden rakentamiseen, vaikka investointi kasvattaisikin tilan ko. tuotantoa. Sen sijaan sikaloiden laajennusinvestoinnit ovat edelleen hakukiellossa lukuun ottamatta nii-

tä nuoria viljelijöitä, joiden on tehtävä laajennusinvestointi yltääkseen aloitustuen lisäavustusta varten edellytettyyn sikamäärään. Artiklan 141 ratkaisuun liittyen sika- ja siipikarjatalouden investointien tukitasot jouduttiin vuonna 2004 nostamaan EU-säädösten sallimaan maksimitasoon eli 50 %:iin ja nuorten viljelijöiden osalta 60 %:iin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden tukijärjestelmät

HE 148/1994 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.11.1994, että tukijärjestelmiä valmisteltaessa ja niistä päätettäessä huomiota kiinnitetään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

1) tukijärjestelmien tulee mahdollistaa maa- ja puutarhatalouden rakennekehitys, 2) järjestelmien tulee antaa edellytykset tuotannon ja jalostuksen säilymiseen nykyisillä tuotantoalueilla. Ne eivät kuitenkaan saa rohkaista tuotannon siirtymiseen epäedullisille alueille. Erikoiskasvien tuotantomahdollisuudet on turvattava neuvottelutuloksen antamassa laajuudessa, 3) järjestelmien tulee tukea yrittäjäsuuntautunutta toimintaa ja niissä tulee mahdollisuuksien mukaan välttää yritystoimintaa passivoivia tukimuotoja, 4) tukijärjestelyitä ei pidä nähdä ainoastaan selviytymistukena, vaan niiden avulla Suomen maa- ja puutarhatalous on pyrittävä saamaan tehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi niin, että sillä pitkällä aikavälillä on mahdollisuus menestyä EU-jäsenyydessä ja muussa kansainvälisessä kilpailussa.

Eduskunta edellytti, että peruselintarvikkeiden tuotannossa tulee vastaisuudessa olla tavoitteena pääasiallinen omavaraisuus. Hallituksen tulee tarkoin seurata maa- ja puutarhatalouden sopeutumista jäsenyyteen ja tarvittaessa aloittaa neuvottelut EU-järjestelmässä. Eduskunta edellytti lisäksi, että eduskunta kytketään jatkossa tiiviisti kansallisia tukia ja niiden muuttamista koskevaan valmisteluun.

Maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmä muodostuu EU:n kokonaan rahoittamasta CAP-tuesta ja osarahoitteisista luonnonhaittakorvauksesta ja ympäristötuesta sekä näitä tukijärjestelmiä täydentävistä kansallisista tuista. Kansallisia tukia ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, ympäristötuen kansallinen lisäosa sekä eräät muut kansalliset tuet. Vuonna 2005 otetaan käyttöön lisäksi luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa vuonna 2003 tehdyn ns. 141-ratkaisun mukaisesti.

EU-tulotuet maksetaan yhteisen maatalouspolitiikan säädösten mukaisesti. EU:n maatalouspolitiikkaa koskevan vuonna 2003 tehdyn uudistuksen päälinjana on irrottaa tukia tuotantosidonnaisuudesta. Uudistus kokonaisuudessaan tulee voimaan vuodesta 2004 alkaen, mutta merkittävin muutos eli tilatukijärjestelmä on päätetty ottaa Suomessa käyttöön vuonna 2006. Tilatukijärjestelmä toteutetaan tilakohtaisen tuen ja tasatuen yhdistelmänä Maatalouden ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaus määräytyvät komission 27.6.2000 hyväksymän horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelman perusteella. Vuonna 2005 päättyvien ympäristötukisitoumusten osalta Suomi on esittänyt komissiolle sitoumusten jatkamista kahdella vuodella. Osarahoitteisen luonnonhaittakorvauksen osalta Suomi on esittänyt vuonna 2005 päättyvien sitoumusten osalta uusien 5-vuotisten sitoumusten tekemistä.

CAP-tukien uudistusta koskevassa neuvottelutuloksessa valtion ja tuottajajärjestöjen kesken keväällä 2004 korostetaan alueiden ja tuotantosuuntien välisten tukisuhteiden säilyttämistä kokonaistasolla ennallaan. Neuvottelutuloksessa todetaan, että tukisuhteet voivat muuttua sekä luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan käyttöönoton että tilatukijärjestelmän myötä, mutta vuosien 2005 ja 2006 tukiratkaisuissa tavoitteena on kuitenkin alueiden ja tuotantosuuntien välisten tukisuhteiden säilyttäminen ennallaan.

Useimpien keskeisten maataloustuotteiden osalta tuotanto pääosin vastaa vähintään kotimaista kulutusta. Lihantuotanto kokonaisuudessaan ylitti vuonna 2003 kulutuksen kuudella prosentilla. Sianlihan omavaraisuusaste oli 112 % ja naudanlihan 100 %. Kananmunien omavaraisuusaste oli 116 %. Maidon ja maitovalmisteiden nesteomavaraisuus oli 111 %. Vehnän omavaraisuus oli 109 %, rukiin 75 % ja leipäviljalla yhteensä 104 %.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perunan rengasmätä

HE 87/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 1998–2004 asiantuntijaselvitykset perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä.

Asiantuntijaselvityksen mukaan ruokaperunanäytteissä rengasmätää todettiin vuonna 2003 yhteensä 23 näytteessä. Siemenperunatuotannossa rengasmätää ei ole löydetty. Asiantuntijat toteavat edelleen, että rengasmädän taudinaiheuttajan hävittäminen kokonaisuudessaan olisi erittäin vaikea ja kallias toimenpide, varsinkin kun uusimpien tutkimusten mukaan taudinaiheuttaja voi säilyä myös rikkakasveissa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu

LA 4/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.11.1996, että maaseutuelinkeinopiirit ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimus luovat yhdessä seurantajärjestelmän, jolla seurataan koko maassa läänikohtaisen viehekorttijärjestelmän käytännön toimivuutta ja vaikutusta petokalakantoihin. Vuosiraportit tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi.

Eduskunta edellytti, että maaseutuelinkeinopiirit kalatalousyksiköidensä asiantunteemukseen nojautuen määrittävät lohi- ja siikapitoisten vesistöjen kosket ja virtapaikat ja merkitsevät ne kalastuksen ohjausta varten tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriön toimesta selvitetään viehekalastus uudistuksen muille kalanpyyntimuodoille aiheuttamien kielteisten vaikutusten laajuus ja taloudellinen merkitys.

Kalastuksenhoitomaksun kertymän voidaan arvioida vähentyvän kaikkien onkijoiden, pilkkijöiden sekä 65 vuotta täyttäneiden kalastuksen harjoittajien vapautuessa kalastuksenhoitomaksun suorittamisesta. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että kalastuslakia tarkistetaan siten, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitetut varat vähene.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset (silloiset maa-seutuelinkeinopiirit) laativat maaliskuussa 1997 suunnitelman seurantajärjestelmäksi viehekalastusmaksujärjestelmän käytännön toimivuuden ja petokalakantoihin sekä muihin kalanyyntimuotoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi ja kalastuspaineiden määrittämiseksi määrärahojen jaon perustaksi. Yhden valtakunnallisen, riittävän laajan tutkimuksen tekeminen em. asioiden selvittämiseksi todettiin liian kalliiksi. Tästä syystä päätettiin hankkia tarvittavat tiedot eri lähteistä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteutti vuoden 1998 alussa laajan valtakunnallisen tutkimuksen kalastuspaineiden selvittämiseksi viehekalastusmaksuvarojen ja kalastushoitomaksuvarojen jaon perustaksi sekä viehekalastusmaksujärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimus on saatettu loppuun joulukuussa 1998. Maa- ja metsätalousministeriö asetti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tulostavoitteeksi vuodelle 1999 laatia tämän "Kuinka Suomi kalastaa" -tutkimuksen pohjalta suunnitelman viehekalastuslain vaikutusten seurannaksi jatkossa sekä aloittaa kalastuskuntien ja kalastusalueiden sekä vapaa-ajankalastajien profiilitutkimukset, joissa tuli selvittää mm. kalavesien omistajiin kohdistuvia viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia. Yleissuunnitelma seurantajärjestelmästä valmistui syksyllä 1999. Sen pohjalta toteutettiin "Suomi kalastaa 2001" -tutkimus ja tulokset julkaistiin vuonna 2002. Profiilitutkimusten loppuraportit julkaistiin niin ikään vuonna 2002.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käytiin läpi keväällä 1997 laitoksen tutkimustoiminta ja ohjelmat tarkoituksena varmistaa, että aluetasolla meneillään olleista tutkimuksista saadaan tietoa viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksista erityisesti taimen-, hauki- ja kuhakantoihin Etelä- ja Lounais-Suomessa.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tehostaneet valvontaa ja viehekalastusjärjestelmän vaikutusten seurantaan. Lähtökohdiana on ollut se, että sikäli kun sellaisia ongelmia ilmenee, jotka edellyttävät erillisselvityksiä, ne hankintaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Uudenmaan TE-keskus ja Pernajan kalastusalue tekivät yhdessä kesällä 1997 haastattelututkimuksen, jossa selvitettiin kalastusalueella viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa laadittiin lyhyt yhteenveto Ruotsin itärannikolla vuonna 1985 toteutetun vapakalastuksen vapauttamisen vaikutuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuosiraportit vuosilta 1998—2003. Vuosiraporttien liitteinä valiokunnalle on toimitettu "Kuinka Suomi Kalastaa" ja "Suomi kalastaa 2001"-tutkimukset, RKTL:n raportit "Viehekorttiuudistuksen vaikutuksista petokaloihin" 28.12.1998, 23.12.1999, 21.12.2000, 20.12.2001, 25.4.2003 ja 19.12.2003 sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten vuosiraportit viehekorttijärjestelmän toimivuudesta ja vaikutuksista vuosilta 1998—2003.

Kalastusasetuksen muuttamisesta 10.1.1997 annettuun asetukseen on otettu säännökset lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat sen mukaisesti määrittäneet toimialueillaan lohi- ja siikapitoiset vesistöt ja merkinneet näiden vesistöjen koski- ja virtapaikat tarpeen mukaan. Varsinkin Oulun ja Lapin läänien alueella merkittävien kohteiden määrä on kuitenkin kohtuuttoman suuri resursseihin ja käytännön tarpeisiin nähden. Apulaisoikeuskansleri on 19.10.2004 päivätyssä päätöksessään, joka koskee yksityisen kansalaisen tekemää valitusta Lapin ja Kainuun TE-keskusten alueella omaksutusta menettelystä lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisessä kiinnittänyt huomiota mm. säädösten viranomaisille asettamien vaatimusten ja niiden käytännön toteutuksen väliseen ristiriitaan. Apulaisoikeuskansleri ei ole pitänyt tilannetta tältä osin tyydyttävänä ja on todennut, että mm. viranomaiskäytännön

yhdennäköisyyden ja toisaalta myös lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi maa- ja metsätalousministeriön olisi syytä harkita yhtenäisten säännösten tarvetta koski- ja virtapaikkojen määrittämiseen.

Puheena olevan kalastuslain muutoksen vaikutukset kalastuksenhoitomaksukertymään ovat näkyneet vuodesta 1997 lähtien. Valtion talousarvion menopuolella vaikutukset näkyivät ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Kalastuslain 18.12.1998 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.1999 alkaen 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän päivän maksua 20 markasta 25 markkaan. Hinnankorotuksella pyrittiin siihen, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen osoitetut varat vähene. Kalastuslain 5.12.2003 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.2004 alkaen 15 eurosta 20 euroon ja seitsemän päivän maksua 5 eurosta 6 euroon. Nyt voidaan katsoa eduskunnan edellyttämän lausuman toteutuneen niiltä osin, kun on kysymys kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitettavien määrärahojen vähenemisen estämisestä.

Ministeriön toimesta on toteutettu kampanjoita maksu- ja tiedotusjärjestelmien kehittämiseksi ja sitä kautta kalastuksenhoitomaksusuoritusten lisäämiseksi. Maksusuoritusten määrä näyttää kuitenkin vakiintuneen toteutetuista toimenpiteistä huolimatta jotakuinkin vuoden 2000 tasolle. Vuonna 2004 maksun korotus aiheuttanee kuitenkin maksusuoritusten määrään jonkinasteisen vähenemän.

Vuonna 2000 maa- ja metsätalousministeriössä on laadittu selvitys "Kalatalousalan järjestöjen toiminnan rahoittamisesta kalastuksenhoitomaksuvaroista." Selvityksessä on tarkasteltu mm. kalastuksenhoitomaksukertymän kehitystä sekä järjestö- ym. toiminnan rahoitusmahdollisuuksia.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

HE 63/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminnassa esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.

Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.

Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavia päätöksiä tehtäessä.

Metsäasetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (987/2001) mukaan metsäkeskuksen tulee puuttua yksityismetsälain (412/1967) aikana hakatun alueen metsänuudistamiseen vuoden 2002 loppuun mennessä, jos metsän uudistamisveloitteesta ei ole huolehdittu. Metsäkeskuksilta saadun tiedon mukaan tällaisten alueiden uudistamisesta on käyty vuonna 2002 sadoittain neuvotteluja ja tehty sopimuksia metsänomistajan ja metsäkeskuksen välillä. Uudistumatta olevat alueet tulevat pääpiirteissään käsitellyiksi säädetyssä määräajassa. Myöskään metsälain aikana syntyneiden metsänuudistamisalojen hoidossa ei ole valvonnassa havaittu erityisiä epäkohtia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsälainsäädännön kokonaisuudistuksen loppuvaiheessa hallitus päätti helmikuussa 1998 käynnistää Kansallinen metsäohjelma 2010:n valmistelun. Uudistettu metsä- ja luonnonsuo-

jelulainsäädäntö antoi puitteet metsäohjelmalle. Ohjelma valmistui vuonna 1999 ja siinä on arvioitu sen toteuttamisen edellyttämät määrärahatarpeet. Ohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset valtion talousarvion momentit ovat 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioille), 30.60.44 (Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen), 30.60.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) ja 30.60.83 (Lainat puuntuotannon kestävyden turvaamiseen). Valtion vuoden 2005 talousarviossa näiden momenttien määrärahat ovat yhteensä 113,003 milj. euroa, kun ohjelmassa arvioitu vuoden 2003 määrärahatarve vuoden 1999 kustannustasossa on 104,8 milj. euroa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäkeskusten henkilövoimavaroihin vaikuttaa ennen kaikkea valtion talousarviossa metsäkeskusten toimintaan osoitettu määräraha. Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionavut ovat valtion talousarvion momentilla 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioille). Tämän momentin vuoden 2005 määräraha (43,677 milj. euroa) on nimellisesti selvästi suurempi (+11,450 milj. euroa eli noin 36 %) kuin vuoden 1997 määräraha (v. 1997 tilinpäätös 32,227 milj. euroa).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden kehitys

HE 221/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammikuun loppuun mennessä selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995 – 1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto varmistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoitukseen myönnetyn normaaliehtoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousministeriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatilojen toimeentuloedellytyksiin.

Eduskunta edellytti, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointien osalta.

Eduskunta edellytti, ettei aktiivitulojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuosina 1997 ja 1998 toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetyt selvitykset. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti toukokuussa 2004 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen maataloustuotannon kustannus- ja tuloskehityksestä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmenevistä tuotekohtaisista ja alueellisista eroavaisuuksista.

Komissio hyväksyi 22.12.1999 suoran tulotuen maksamisen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle vuoden 2003 loppuun saakka. Suomi neuvotteli Etelä-Suomen kansallisen tuen jatkosta vuodesta 2004 eteenpäin komission kanssa vuonna 2003. Neuvotteluissa saavutettu sopimus kattaa vuodet 2004–2007. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhantuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien korotus ja nuorten viljelijöiden aloitustuen tukitasojen korotus. Lisäksi sopimuksen yhteydessä sovittiin luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan käyttöönotosta. Kotieläintalouteen painottuva lisäosa otetaan käyttöön koko maassa vuonna 2005. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi.

Maatalouden investointien rahoituksen turvaamiseksi myös pitemmällä aikavälillä luovuttiin vuoden 2004 alusta uusien valtionlainojen myöntämisestä ja korotettiin vastaavasti korkotukilainojen myöntämisvaltuutta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maitokiintiöt

HE 29/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997, että tuotantorenkain ja yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkain viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetettyä määrää vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12 päivänä maaliskuuta 1997 antaman päätöksen (219/1997) 5 §:ään liittyen eduskunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarusten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maiden ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Eduskunta edellytti, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää edellä mainitun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 16 §:n muuttamista.

Eduskunta edellytti, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Eduskunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyödyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinoireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 12.3.1997 päätöksen (219/1997) meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä. Päätöksellä siirryttiin 1.7.1997 osittain hallinnolliseen viitemäärien välitykseen, jossa valtio ostaa viitemääriä kiinteään hintaan. Tuottajalla, joka tuotantotukin aikana myy vähintään puolet viitemäärästään valtiolle, on tietyin rajoituksin oikeus myydä jäljellä oleva viitemääränsä toiselle tuottajalle. TE-keskusten maaseutuosastot myyvät valtiolle ostetut viitemäärät alueensa tuottajille. Osastot jakavat myytävät määrät kolmen hakijaryhmän kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö lisäsi 14.8.1998 päätökseen uuden 10 a §:n, jolla säädettiin poikkeuksista etuosto-oikeuteen viitemääriä hallinnollisesti myytäessä. Kyseisessä säännöksessä tuotantorenkkaan ja yhteenliittymän osakkaille myönnetään poikkeus siten, että tuottajien yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavilla osakkaila on etuosto-oikeus eroavan tuottajan viitemääriin. Tämä mahdollistaa sen, että TE-keskus voi palauttaa yhteenliittymän viitemäärän ennalleen. Huhtikuusta 2000 alkaen hallinnollinen hinta on ollut 8,4094 senttiä/litra (+arvonlisävero). Uusin ministeriön asetus täysmaidon toimitusten viitemäärien siirtämisestä (206/2004) annettiin 25.3.2004.

Maitokiintiövaranto on edellytys kiintiöjärjestelmän toimivuudelle. Tästä syystä Euroopan yhteisön maidon- ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia (355/1995) on muutettu 30.6.1997 siten, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää viitemäärien ostamiseen kansalliseen varantoon. Maa- ja metsätalousministeriö jakaa varantoon kertyneet viitemäärät TE-keskuksille erikseen määräämillään perusteilla edelleen tuottajille myytäväksi. Ministeriö pyrkii käytettävissään olevin keinoin turvaamaan maidontuotantoa jatkavien tuottajien tuotannon tason säilymisen. Osittain hallinnollisessa kiintiökauppajärjestelmässä tuottajat voivat myös itse hankkia viitemääriä vapailta markkinoilta.

Kullekin EU:n jäsenvaltiolle on vahvistettu kokonaiskiintiö, jota tilakohtaisten viitemäärien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää. Jos maakiintiö ylittyy, jäsenvaltion on maksettava lisämaksua, joka on kiintiökaudella 2004/2005 noin 0,34 euroa ylityslitralla. Ylitysmaksu peritään tilakohtaisen viitemääränsä ylittäneiltä tuottajilta. Ennen maksun perimistä tehdään tilakohtaisten ylitysten ja alitusten tasaus. Tämä antaa tuottajille mahdollisuuden ylittää viitemääränsä samalla määrällä, jolla muut alittavat viitemääränsä. Tuottajilta perittävä ylitysmaksu kohdistuu vain tasatuille ylityslitroille. Maidon tuotantotuen maksaminen on mahdollista tuotetulle maidolle siltä osin kuin siltä ei peritä ylityssakkoa. Kiintiövuodesta 1995/1996 lähtien on sovellettu kansallisella tasolla ylitysten suhteessa tapahtuvaa tasausta. Tuotantojaksolla 1999/2000 maakiintiö ylittyi ensimmäisen kerran noin 14 miljoonalla litralla (0,6 %). Tuottajatasolla lisämaksun alainen määrä oli tasauksen jälkeen 5,4 % tilakohtaisen viitemäärän ylityksestä. Tuotantojaksolla 2000/2001 maakiintiön ylitys oli 24,6 miljoonaa litraa (1,1 %). Vastaavasti tuottajatasolla lisämaksun alainen määrä oli 10,7 % tilakohtaisen viitemäärän ylityksestä. Maakiintiö ylittyi myös tuotantojaksolla 2001/2002 67 miljoonalla litralla ja tuotantojaksolla 2002/2003 31 miljoonalla litralla. Tuotantojaksolla 2003/2004 maakiintiön jäi 1 milj. litraa alle maakiintiön. Kuluvalla tuotantojaksolla 2004/2005 tuotannon ennustetaan pysyvän maakiintiössä.

Viitemäärien 1.4.1997 tapahtuneen alentamisen korvaamiseksi tuottajalta 1.4.1997–31.12.1997 välisenä aikana markkinointiin myydystä maidosta maksettavaa tuotantotukea korotettiin 4 penniä kilolta, jos tuottajan viitemäärää oli alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Sanotusta korvauksesta aiheutui valtiolle menoja vuonna 1997 noin 70 milj. mk, joka maksettiin talousarviossa maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen vuodelle 1997 varatusta siirtomäärärahasta. Koska kyseinen korvaus maksettiin lisähintana vuoden 1997 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana, kiintiöitä alkuvuonna ostaneet tuottajat ja tuotantoon laajentamassa olevat tuottajat eivät välttämättä ehtineet saada edes hallinnollista hintaa vastaavaa 65 pennin korvausta leikattua litraa kohti. Muun muassa tästä syystä korvauksen maksamista jatkettiin vielä vuonna 1998 siten, että 1.1.1998–31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyi 0,02 mk/kg korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen maksamista ei ole jatkettu 31.3.1998 jälkeen.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Laki eläinten lääkitsemisestä

HE 55/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriö selvittää mahdollisuudet luoda maahamme eläinhuoltovakuutus, joka kattaisi muut eläintaudit kuin salmonellan ja lakisääteisesti vastustettavat taudit.

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Eläintautien torjuntayhdistys ry:n, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja vakuutusyhtiöiden edustajien kanssa selvittänyt mahdollisuutta kyseiseen eläinhuoltovakuutukseen. Selvitystyössä ilmeni, että laajan, muut kuin lakisääteisesti vastustettavat eläintaudit kattavan eläinvakuutusjärjestelmän luominen ei ole mahdollista. Yhteistyössä viranomaisten, elinkeinon ja vakuutusyhtiöiden kanssa on kuitenkin mahdollista arvioida vakuutuksen mahdollisuus yksittäisille eläintalustoille. Tältä pohjalta vakuutuksen piiriin on saatu salmonellan lisäksi sikojen PRRS-tauti.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti laajapohjaisen työryhmän suunnittelemaan eläintautien vastustamisen strategiaa Suomessa. Työryhmän tuli myös selvittää eläintalustoista aiheutuvien kustannusten jakaminen ja mahdollisuudet perustaa maahan uusia rahoitusmahdollisuuksia vähentämään eläintalustoista aiheutuvia tappioita erityisesti epidemiatilanteissa. Työryhmä luovutti mietintönsä 7.1.2004. Työryhmä katsoi, että korvausjärjestelmän perustamisessa välttämätöntä on eri tuotantosektoreiden sekä teollisuuden yhteinen näkemys nykyistä laajemman korvaustarpeen olemassaolosta sekä halukkuus sitoutua perustettavaan järjestelmään ja luoda järjestelmän tarvitsemat resurssit. Koska tautitilanne Suomessa on varsin hyvä, on epätodennäköistä, että tuottajat tai elinkeino olisivat halukkaita sijoittamaan ennalta esimerkiksi eläintautirahaston perustamiseksi tarvittavia varoja. Myös yleisten eläinvakuutusten kustannukset nousevat siinä määrin korkealle, että tuottajalla tuskin on halukkuutta ottaa tällaista vakuutusta. Kuitenkin hyvät kokemukset salmonellaryhmävakuutuksista tukevat pyrkimyksiä lisätä ainakin yksittäisten eläintalustien varalta otettavien ryhmävakuutusten malliehtojen laatimista.

Metsätilojen tukeminen

HE 197/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että maaseutuelinkeinolain mukaisia maanjärjestely- ja rahoitusmahdollisuuksia käytetään kompensoivasti alueellisella tasolla metsätalustoimintaa harjoittavien tahojen metsätilojen tiluskokojen kehittämiseksi ja että lain kumoamisen vaikutuksia muutenkin seurataan.

Maa- ja metsätalousministeriö on työvoima- ja elinkeinokeskuksille antamissaan maanostojen myyntitoimintaa koskeissa ohjeissa edellyttänyt, että TE-keskusten hallintaan tuleva ja hallinnassa oleva maa tulee mahdollisimman nopeassa aikataulussa käyttää maatiloiden koon suurentamiseen. Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnassa oli 1.1.2003 maata yhteensä noin 11 300 ha.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa on vuonna 2003 maanostoihin varattu 0,60 milj. euroa, josta TE-keskusten tekemiin maanostoihin on käytetty 236 100 euroa. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi lähinnä maaseutuelinkeinolain mukaisten velkajärjestelyjen yhteydessä tai silloin, kun omaisuuden osto valtion saatavien turvaamiseksi on perusteltua. Maata on hankittu myös pienimuotoisten uusjakojen toteuttamiseen. Muuten pelto- ja metsäalueet on pääsääntöisesti pyritty ohjaamaan maatiloiden koon suurentamiseen lisämaanostolainoituksella.

Maatila- ja metsätalousyritysten tilakoon kehittämistavoitetta on toteutettu myöntämällä pelto- ja metsälisämaan ostoihin korkotukilainaa. Maatalousmaan lainoituskelpoiselle hinnalle on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (536/2002) asetettu alueelliset enimmäisrajat, jonka ylittävä hinta ei ole lainoituskelpoinen. Korkeimmillaan lainoituskelpoisen maatalousmaan hinta maan eteläosissa voi olla 6 000 euroa hehtaarilta. Lisäalueen ostoon myönnetty lainamäärä on ollut enintään 70 % hyväksyttävästä kauppahinnasta, tukitason ollessa enintään 15 %. Lisämaanostoon myönnetty tuki on tarkoituksella pidetty alempana kuin muihin tuotannollisiin investointeihin suunnattu tuki. Näin pyritään osaltaan hillitsemään maan hinnannousua. Lisämaan ostoon on vuonna 2003 myönnetty lainoja noin 2 200 kpl, tuettujen lainojen kokonaismäärän ollessa noin 100 milj. euroa.

Maanhankintaoikeuslaki (391/1978) kumottiin 1.1.1998. Kumoamisen eräänä kielteisenä seurauksena ennakoitiin olevan maa- ja metsätalousmaan hintatason lievän nousun, joskaan hallitus ei arvioinut sitä merkittäväksi.

Metsämaan hehtaarihinnat ovat Maanmittauslaitoksen ylläpitämän kiinteistöjen kauppahintarekisterin mukaan tasaisesti nousseet vuodesta 1993, jolloin ne olivat alimmillaan. Vuonna 2002 metsämaan keskimääräinen hehtaarihinta Suomessa oli 1956 euroa, mikä merkitsi edelliseen vuoteen verrattuna 7 % nousua.

Koska lausuma ei enää ole ajankohtainen, asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito

HE 212/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että hallinnoinnin selkeyttämiseksi metsäsuunnitelma määritellään keskitetysti siten, että eri säännöksissä asetettavat suunnitelmavelvoitteet muodostuvat mahdollisimman yhtenäisiksi.

Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisyyteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyystöihin.

Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on metsälain muun tarkistamisen yhteydessä lisätä lakiin säännös metsäsuunnitelmaa koskevaksi yleismääritelmäksi, jota joko sellaiseenaan tai erityislaeissa määriteltävin tarpeellisin tarkennuksin metsäsuunnitelmalla tarkoitettaisiin, kun suunnitelma säädetään laissa metsänomistajan oikeuksien tai velvollisuuksien edellytykseksi. Metsäsuunnitelman määrittelyssä tullaan ottamaan huomioon metsäsuunnitelun käsitteistössä tapahtumassa oleva selkeyttämistyö.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1286/1997) 9 §:n 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö on määräyksin (nro 11/98, Dnro 1543/00/98, annettu 27.3.1998) määritellyt tilakohtaisen metsäsuunnitelman sisällön.

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti nuoren metsän hoito -kampanjan vuoden 1997 loppupuolella. Kampanjan tarkoituksena oli vuosien 1998–2002 aikana lisätä nuoren metsän hoitotöitä yksityismetsissä siten, että jälkeenjääneisyys näissä töissä saataisiin kurottua umpeen. Kampanjan ansiosta nuoren metsän hoidon suorite kasvoi. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1999) 1.12.1999 voimaan tullut muutos mahdollistaa valtion tuen myöntämisen energiapuun haketukseen, mikä osaltaan edistää hoitotöiden tekemistä ja työllisyyttä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, jossa säädetään mahdollisuudesta rahoittaa työllisyystyönä tehtävää nuoren metsän hoitoa ja energiapuun

korjuuta puuntuotannon kestävyuden turvaamiseksi myönnettävällä valtion tuella ja työministeriön asetus työllisyystyönä teetettävästä nuoren metsän hoidosta tulivat voimaan 15.5.2001. Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli muutoksen kestävä metsätalouden rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännökseen siten, että metsän hoitoon liittyvä tuki energiapuun haketukseen jatkuu ja on voimassa vuoden 2007 loppuun.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Elintarvikehygienian valvonta

HE 10/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että toisaalta eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden sekä toisaalta kuntatason voimavarat ja kunnallisten laboratorioiden toimintaedellytykset elintarvikehygienian valvonnassa turvataan tasapuolisesti koko maassa.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (nykyisin Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos, EE-LA) tullaan hallituksen iltakoulun 5.2.2003 tekemän päätöksen mukaan liittämään Elintarvikeviraston, Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen sekä maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosaston eräiden toimeenpanotehtävien kanssa uudeksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan keskusvirastoksi vuonna 2006. Tässä yhteydessä arvioidaan uuden viraston alueellisten toimintayksiköiden kehittäminen tavoitteena alueellisten yksiköiden vahvistaminen sekä tehtävien siirtäminen alueyksiköihin Helsingistä.

Elintarvikevirasto on vuosina 1998–2002 selvittänyt kuntien elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävyttä. Arvioinnissa heikoimmin menestyneiltä kunnilta pyydettiin selvitys toimista, joihin ne ryhtyvät tilanteen korjaamiseksi. Lisäksi Elintarvikevirasto ja lääninhallitukset tekevät kuntakäyntejä ja kuntien elintarvikevalvonnan arviointi on käynnistetty vuonna 2004. Vuodesta 2003 lähtien Elintarvikevirasto on laatinut kansallisen elintarvikevalvontaohjelman, jossa on esitetty kunnallisen valvonnan tavoitteet koko elintarvikevalvonnan osalta.

Valtioneuvosto antoi 30.10.2003 periaatepäätöksen elintarvikevalvonnan kehittämisestä. Periaatepäätöksen mukaisesti kuntien elintarvikevalvonta sekä muu ympäristöterveydenhuolto tulee siirtää 50–85 seudullisen yksikön hoidettavaksi. Maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat yhdessä rahoittaneet vuosina 2003–2004 ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan kokeilua. Kokeilussa on mukana lähes 200 kuntaa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettama työryhmä teki vuonna 2003 ehdotuksia ympäristöterveydenhuollon alueella toimivien laboratorioiden kohdistuvien vaatimusten yhdenmukaistamisesta. Työryhmän ehdotukset on huomioitu valmisteltaessa esitystä uudeksi elintarvikelainiksi. Maa- ja metsätalousministeriö on lisäksi valmistellut em. periaatepäätöksessä todettua laboratorioverkkoa koskevaa selvitystä.

Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistusohja

HE 58/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että laajennettaessa perustettavan osakeyhtiön omistusohjaa suunnatulla osakeannilla tulee siementen myyntiä harjoittavat eri tahot ottaa mahdollisimman laajasti huomioon.

Eduskunta edellytti, että Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteyteen perustetaan ”pelto- ja puutarhakasvien biodiversiteettiyksikkö”, jonka tehtävänä on säilyttää peltokasvien, myös tietyllä hetkellä taloudellisesti kannattamattomien kasvien (lajin/lajikkeiden) geneettinen monimuotoisuus.

Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustetun Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohjaa laajennettiin vuoden 2000 aikana suunnatulla osakeannilla siten, että yhtiön osakepääoma korotettiin 1 000 000 markasta 1 538 500 markkaan. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Hankkija Maatalous Oy, Kemira Agro Oy, Raisio Yhtymän tutkimussäätiö sr., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. ja Tilasiemen Oy merkitsivät osakkeita uusmerkinnässä 5.385 kappaletta 1.290 markan merkintähinnalla. Suunnatun osakeannin jälkeen omistajakunta edustaa merkittävää osaa siementen myyntiä harjoittavista tahoista.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos yhdistettiin 1.3.2001 alkaen Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseksi. Tutkimuskeskuksessa olevan kasvinjalostustutkimuksen tutkimusalan asemaa lausumassa tarkoitettussa asiassa selvitettiin kesällä 2001 valmistuneessa Suomen maa- ja metsätalouden kansallisessa kasvi-geenivaraohjelmassa. Siinä korostetaan edelleen Pohjoismaisen geenipankin roolia maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivarojen suojelussa. Pohjoismaiset jalostajat lähettävät lajikemateriaalistaan näytteen Pohjoismaiden geenipankkiin, jonka tehtävänä on säilyttää pysyvästi sinne lähetetty materiaali. Ohjelmassa ehdotetaan myös maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivaraohjelman toimeenpanovastuuta lisättäväksi maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa (MTT). Tutkimuskeskukseen perustettiin vuonna 2002 uusi virka maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivarojen suojelun ja kestäväen käytön koordinoimiseksi. MTT:lle on tutkimuslaitoksen ja ministeriön välisessä tulossopimuksessa sovittu sekä eläingenivarautta maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivaraohjelmien koordinaatiovastuu. Työtä ohjaa ja seuraa ministeriön alainen geenivaraneuvottelukunta, jossa sidosryhmät ovat laajasti edustettuina. MTT:ssä toimii oma sisäinen biodiversiteettineuvottelukunta ja kasviryhmäkohtaiset työryhmät, jotka vastaavat MTT:n omien geenipankkikokoelmien kehittämisestä.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki

HE 131/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että nuorten viljelijöiden asemaa maatilankannan yhteydessä sekä lisämaan hankintaa myyntikauppojen perusteella helpotetaan luovutusten yhteydessä siten, että nuorten viljelijöiden aloitustuen avustusosuuden enimmäismäärää nostetaan nykyisestä 70 000 markasta 130 000 markkaan, nuorille viljelijöille maatilankantaan myönnettävän valtion- tai korkotukilainan enimmäismäärä nostetaan nykyisestä 250 000 markasta 500 000 markkaan, vuotuisesta korkotukilainavaltuudesta osoitetaan lisämaan ostojen rahoittamiseen vähintään 250 miljoonaa markkaa, nuorille viljelijöille lisämaan hankintaan myönnettyjen korkotukilainojen lyhennykset aloitetaan vasta 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta ja hallitus antaa eduskunnalle ensi tilassa esityksen maaseutu-elinkeinojen rahoituslain 21 §:n 4 momentin muuttamisesta siten, että luodaan menettely, jolla voidaan riittävän tehokkaasti vaikuttaa maan hintakehitykseen maatalousmaan osalta maanostoa rahoitettaessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus luo mahdollisimman pian järjestelyn, jolla valtio ostaa tilapäiseksi tarkoitettuun hallintaansa peltomääräaloja luopumistukeen oikeutetuil-

ta henkilöiltä, joilla ei ole ruokakunnassaan tilalle jatkajaa, ja joiden pelloille ei löydy vapailta markkinoilta ostajaa.

Lisäksi eduskunta edellytti, että vuoden 2001 valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on käytettävissään selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista.

Vuodesta 2000 lukien vuoden 2003 loppuun mennessä vireille tulleisiin tapauksiin on voitu nuorten viljelijöiden aloitustukea myöntää avustuksena enintään 22 000 euroa (runsaat 130 000 markkaa). Valtionlainaan liittyvän korkoetuuden määrä on ollut samansuuruinen ja lainaa maatilan tai maatalousirtaimiston tai niiden molempien hankintaan on voitu myöntää yhteensä 100 000 euroa (vajaat 600 000 markkaa). Vuodesta 2004 lukien myönnettävän avustuksen määrä on 25 000 euroa ja erälle kotieläintiloille 30 000 euroa, jonka lisäksi tietyn yksikkökokovaatimuksen täyttävät kotieläintilat voivat saada 25 000 euron suuruisen lisätuen. Myönnettävän korkotukilainan suuruus on vuodesta 2004 lukien enintään 150 000 euroa ja lainaan liittyvä tuki 25 000/30 000 euroa.

Nuorille viljelijöille lisämaan hankintaan myönnetyn korkotukilainan lyhennykset aloitetaan 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta (Valtioneuvoston asetus N:o 808/2000, 13 §). Maatalousmaan lainoituskelpoiselle hinnalle on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (536/2002) asetettu alueelliset enimmäisrajat, jonka ylittävä hinta ei ole lainoituskelpoinen. Korkeimmillaan lainoituskelpoisen maatalousmaan hinta maan eteläosissa voi olla 6 000 euroa hehtaarilta.

Vuonna 2004 nuorten viljelijöiden aloitustukea myönnettiin 1 060 aloittavalle maaseutuyritykselle. Vuosina 2000—2003 aloitustukea myönnettiin vuosittain keskimäärin noin 690 tilanpidon aloittajalle, kun vastaava luku edellisellä rahastokaudella 1995—1999 oli noin 560. Edellä mainituissa tapauksissa on lainaa kiinteistön hankintaan myönnetty vuosittain keskimäärin 75 prosentille aloitustukiavustusta saaneista tiloista. Lisämaan ostojen rahoittamiseen on korkotukilainoja vuonna 2004 myönnetty noin 650 hakijalle ja lainojen myöntämisvaltuutta on käytetty noin 34 milj. euroa, kun vuonna 2003 vastaavat luvut olivat noin 2 000 ja noin 100.

Vuonna 2004 luopumistukea myönnettiin 624 tilalle, kun vuosina 2000—2003 luopumistukea myönnettiin vuosittain keskimäärin noin 550 maatilalle.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle on joulukuussa 2000 toimitettu selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista. Vuonna 2001 uusitun kyselytutkimuksen mukaan vuokrausmahdollisuuden poisjäänti on vaikuttanut ennen kaikkea keskikokoista pienempien karjatilojen ratkaisuun siten, että luopumista on lykätty ja toimintaa jatkettu. Ikääntyvillä viljelijöillä näyttäisi olevan enemmän halukkuutta peltojen vuokraamiseen kuin myyntiin naapuriviljelijöille. Tämä vaikuttaa lisämaaluovutusten määrään. Sen sijaan sukupolvenvaihdokset tapahtuvat tyypillisesti omistusoikeuden luovutuksella, joten vuokrausmahdollisuuden puuttuminen ei ole merkittävästi vaikuttanut niiden määrään.

Luopumistukijärjestelmän toteuttamista vuosille 2003—2006 on jatkettu 12.7.2002 annetulla lailla maatalousyrittäjien luopumisesta annetun lain muuttamisesta (593/2002). Laissa on vuokraus otettu huomioon yhtenä luopumistapana siten, että luopumistukea voidaan vuosina 2004—2006 myöntää 60 vuotta täyttäneelle, jos luopuminen tapahtuu maatilan peltomaan vuokrauksella.

Koska lausuma ei enää ole ajankohtainen, asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Siemenhuollon toimivuuden ja siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaaminen

HE 45/2000 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2000, että hallituksen tulee vaikuttaa EU:n komissioon siten, että komissio tekee ehdotuksen, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin edellyttänyt.

Eduskunta edellytti, että yhteisötasolla käytössä olevan kokeilutoiminnan puitteissa myös Suomessa mahdollistetaan alemman asteen säännöksillä irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi.

Euroopan Unionin neuvosto on kylvösiemendirektiivin muutosten käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa joulukuussa 1998 todennut, että sellaisia tarjottuja siemeneriä, joita ei voida pitää viljelyyn sopivina maassa tai maissa, joissa on ylipääsemättömiä siementen tarjontaongelmia, ei huomioida. Samalla neuvosto toteaa, että poikkeuksen kohteena oleva markkina-alue on tarkoin rajattava ja että poikkeusalueen hallinnointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti. Komission siemeniä ja lisäysaineistoja käsittelevässä pysyvässä komiteassa on ollut toistuvasti mm. Suomen aloitteesta esillä mahdollisuus jäsenvaltion itse säätää tietyissä olosuhteissa alueellaan markkinoitavalle kylvösiemenelle itävyyspoikkeuksia. Jäsenvaltion olisi ilmoitettava tarpeestaan poikkeusmenettelyyn muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Ellei muista jäsenvaltioista ole saatavilla sopivaa kylvösiementä, jäsenvaltio voi päättää poikkeuksesta sallia markkinoida alueellaan rajoitetun ajan ja määrän kylvösiementä alennetulla itävyydellä. Asian käsittelyä jatketaan vuonna 2005. Suomi tulee kuitenkin edelleen siemenasioita yhteisön toimielimissä käsiteltäessä vaatimaan oloissamme käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamista.

Suomessa irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi on mahdollistettu siemenkauppalailla (728/2000) ja sen nojalla annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella viljakasvien siemenkaupasta (109/2000), jossa säädetään yksityiskohtaisesti irtotavarana myytävästä siemenestä ja irtotavaramyyntiä koskevista vaatimuksista (10 §). Käytännössä menettely toimii siten, että pakkaamot voivat ilmoittaa Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle valvonnan varmistamiseksi, milloin niiden on tarkoitus myydä siementä irtotavarana. Pakkaamot voivat näin keskittää siemenen myynnin haluamaansa ajankohtaan, kuten on myös tapahtunut.

Vesihuoltolaitokset

HE 85/2000 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2000, että hallitus seuraa vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja arvioi seurannan perusteella muutosten taloudellisia vaikutuksia ja sammutusvesihuollon toimivuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi.

Vesihuoltolaitosten tilinpäätöstiedot vuodelta 2003 on analysoitu ja laitosten kustannuskattavuudesta on valmistunut yhteenvetoraportti. Vuonna 2005 työtä jatketaan selvittämällä toimintamuodon vaikutukset vesihuoltolaitosten talouteen.

Maa- ja metsätalousministeriön ja sisäasiainministeriön yhteistyönä on tehty kysely pelastustoimen alueille sammutusvesihuollon toimivuudesta. Yhteenveto tuloksista valmistuu vuonna 2005.

Maaseutuelinkeinorekisterilaki

HE 165/2000 vp, VJL 2/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2000, että maaseutuelinkeinorekisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä kartoitetaan eri tietojen asianmukaiset säilytysajat tietotyypeittäin ja että sen jälkeen mahdollisimman pian eduskunnalle annettavaan hallituksen esitykseen sisällytetään ehdotukset säännöksiksi tietojen säilytysajoista.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti vuonna 2002 lainsäädäntöhankkeen, jonka tehtävänä oli 31.12.2003 mennessä selvittää maaseutuelinkeinorekisterilain uudistamistarpeet sekä tehdä ehdotus lain kokonaisuudistukseksi. Työryhmän työ on vielä kesken muun muassa EY:n maatalousuudistuksen täytäntöönpanossa huomioon otettavien seikkojen vuoksi, ja työryhmän työn saattamiseksi valmiiksi on myönnetty jatkoaikaa ensim. vuoden 2004 ja nyt vuoden 2005 loppuun saakka. Maaseutuelinkeinorekisteriin sisältyvien tietojen säilytysaikaa koskevat säätämistarpeet tullaan selvittämään tämän hankkeen yhteydessä.

Rehulain seuranta

HE 4/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 27.2.2001, että hallitus seuraa lain valtakunnallisia, alueellisia sekä tila- ja tuotantosuunta-kohtaisia vaikutuksia ottaen erityisesti huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat ja että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuosittain valtiopäivien avajaisiin mennessä selvitys seurannan havainnoista ja suoritetuista toimenpiteistä.

Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa vuosittain valtiopäivien avajaisiin mennessä selvityksen seurannan havainnoista ja suoritetuista toimenpiteistä.

Selvitys lain muutoksen vaikutuksista on toimitettu eduskunnalle vuosina 2002–2003. Lain muutos ei ole selvitysten mukaan vaikuttanut rehualan yritysten lukumäärään, yritysten alueelliseen jakautumiseen eikä aiheuttanut tila- tai tuotantokohtaisia muutoksia. Koska lain muutoksella ei ole ollut merkittäviä alueellisia vaikutuksia, maa- ja metsätalousministeriö ei ole katsonut aiheelliseksi ryhtyä tukipoliittisiin toimiin. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Hukkakauran torjunnan tehostaminen

HE 50/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2001 hukkakauran torjunnan tehostamiseksi, että valtion talousarvioesityksessä osoitetaan vuosittain riittävät varat niin hukkakauran valvontatoimenpiteisiin kuin hukkakauran torjunnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ja että hukkakauran torjunnassa vallitsevasta tilanteesta maassamme toimitetaan vuosittain selvitys eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Vuoden 2004 talousarviossa oli hukkakaurakorvauksiin momentille 30.01.41 varattu 66 000 euroa, millä määrärahalta voitiin korvata noin 37,8 % haetuista korvauksista. Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen on vuonna 2004 palkattu tarkastaja nimenomaan hukkakauran torjunnan ja leviämisen estämisen valvontaa varten. Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut hukkakauran torjunnasta vallitsevasta tilanteesta eduskunnalle selvityksen vuonna 2004. Näin tulee tapahtumaan myös vuonna 2005.

Eläke- ym. etuuksien ansiotulorajat

HE 246/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.6.2002, että eläke- ym. etuisuuksiin liittyvät ansiotulorajat selvitetään niiden määrien tarkistamiseksi.

Varhaiseläkejärjestelmissä on rajoitettu eläkkeensaajan ansiotyötä eläkeaikana siten, että tietyn rajan ylittävät työansiot johtavat eläkkeen maksun keskeyttämiseen. Tällainen rajoitus sisältyy myös luopumistukijärjestelmään. Luopumistukea ei makseta kuukaudelta, jona tuensaaja on ansiotyössä ja ansaitsee TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun määrän kaksinkertaisena. Vastaava rajoitus koskee työttömyyseläkkeen maksua. Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksu puolestaan keskeytyy jo pienempien ansioiden johdosta (rajamäärä on puolet edellä sanotusta rajamäärästä).

Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta (1385/2004) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Mainitussa laissa säädetään, että luopujan ansiotuloraja on vuoden 2005 alusta vastaavan tasoinen kuin työttömyyseläkkeessä vuoden 2005 alusta noudatettava korotettu ansiotuloraja. Vuonna 2005 ansiotuloraja on noin 538 euroa kuukaudessa. Vuonna 2004 raja luopumistuessa oli 458,68 euroa ja vuonna 2003 448 euroa kuukaudessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Energiapuuketjulongistiikka

HE 67/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Momentti 30.31.44. Eduskunta edellytti, että kehitettäessä energiapuuketjulongistiikkaa selvitetään mahdollisuudet alueellisten kustannuserojen tasaamiseen.

Energiapuuketjulongistiikan kehittämismahdollisuuksia on selvitetty kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella uusiutuvien energialähteiden edistämishjelman uusimista. Työryhmän 5.12.2002 valmistuneessa muistiossa todetaan, että eduskunnan lausunnon perustelujen mukaan mahdollisina metsähakkeen lisätukijärjestelminä tulisi ensisijaisesti tarkastella jo olemassa olevia järjestelmiä. Kysymykseen tulevia rahoitusjärjestelmiä ovat lähinnä laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta (954/1981) eli ns. kuljetustukilaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (1094/1996). Muistiossa todetaan, että kuljetustukilaki ei sovi metsähakkeen tukemiseen mm. koska lain edellyttämä yksisuuntainen minimikuljetusmatka on 266 km eikä hake sisälly laissa olevaan tukikelpoisten jalosteiden luetteloon. Lisätuet metsähakkeen tuotanto- ja toimitusketjulle ehdotetaankin kohdistettavaksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain puitteissa esim. haketus-tukiosiota muuttamalla.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mm. energiapuun korjuuseen ja haketukseen liittyvien valtion tukien ohjaamista nykyistä voimakkaammin energiapuun käyttöä lisääväksi. Työryhmän määräaika oli 30.4.2004. Työryhmän esityksen perusteella valmisteltiin energiapuun korjuutukeen ja haketustukeen laajennuksia (HE 174/2004 vp), jotka eduskunta hyväksyi syksyllä 2004. Samalla on tarkoitus porrastaa energiapuun korjuutuki vyöhykkeittäin.

Siemenperunakeskus

HE 70/2002 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 17.6.2002, että nykyisin Siemenperunakeskuksella olevaa tehtävää tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi tulee jatkaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Ruukin tutkimusasemalla ja että valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain perunaviljelyä koskevaa tutkimus- ja kehitystoimintaan riittävät määrärahat.

2) Eduskunta edellytti, että Siemenperunakeskusta osakeyhtiöksi muutettaessa maamme huoltovarmuus perunantuotannon osalta turvataan muun muassa siten, että valtio säilyttää osakkuutensa yhtiössä niin kauan kuin yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttamisen varmistaminen sitä edellyttää.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitos (MTT) on maa- ja metsätalousministeriön tu-
losohjauksessa oleva tutkimuslaitos, joka saa tulonsa lähes kokonaisuudessaan valtion talousarviosta. MTT:n tulossopimuksessa määritellään vuosittain maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen painopistealueet ja tärkeimmät tutkimuskohteet. Siemenperunatutkimus on edelleen yksi MTT:n kasvintuotantotutkimuksen painopistealueita ja Ruukkia kehitetään tärkeänä alueellisena toimijana siemenperunatutkimuksessa. Tulostavoitteiden toteutumista seurataan MTT:n kanssa käytävissä tuloskeskusteluissa.

Suomen Siemenperunakeskus (SPK) Oy:n osakassopimuksessa valtio sitoutuu siihen, ettei se myy omistamastaan 22 %:n osuudesta osakkeita ennen 1.9.2007. Valtioneuvoston asetuksen (344/2003) mukaan on mahdollista maksaa korvausta kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä, mutta myös kantasiementuotannosta, joka osaltaan mahdollistaisi sen, että yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttaminen varmistuisi ennen 1.9.2007. Siemenperunakeskus on toimittanut Huoltovarmuuskeskukselle hakeuksen korvauksen maksamisesta. Päätös asiasta saataneen alkuvuodesta 2005.

Kananmunien merkintälaitteiden hankinta

HE 209/2002 vp — EV 273/2002 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että parhaillaan valmisteltavina olevissa maatilainvestointeja koskevissa kansallisissa säännöksissä mahdollistetaan avustusten ja korkotukilainojen myöntäminen tilapakkaamoiden kananmunien merkintälaitteiden hankintaan.

Kananmunien merkintälaitteiden hankkimiseen oli vuonna 2003 mahdollista hakea korkotukilainaa. Tukimahdollisuuden hyödyntäminen jäi kuitenkin vähäiseksi, sillä tukitapauksia oli vain kaksi.

Neuvoston tietyistä munien kaupan pitämisen vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 1907/90 muuttamisesta antamaa asetusta (EY) N:o 5/2001, jossa säädetään kananmunien merkitsemisestä, on sovellettu vuoden 2004 alusta. Niinpä kananmunien merkintälaitteet on ollut tarpeen hankkia jo vuoden 2003 puolella. Tästä syystä kyseistä hankintatukea ei ole pidetty tarpeellisena enää jatkaa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Liito-oravan suojelu

HE 73/2003 vp, LA 154/2003 vp — EV 52/2004 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kyseisessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.
2. Eduskunta edellytti, että liito-oravan suojeluun liittyvälle viranomaistoiminnalle asetettavista lisätehtävistä ja joutuisuusvaatimuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset otetaan asianmukaisesti huomioon talousarviota laadittaessa.
3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvittavat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojelu turvaten.
4. Eduskunta edellytti, että metsätalouden ympäristötukeen osoitettava määräraha mitoitetaan valtion talousarviota laadittaessa niin suureksi, että liito-oravan suojelusta aiheutuvat lisäkustannukset tulevan asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ympäristöministeriö on tilannut Helsingin yliopistolta Suomen liito-oravakannan inventoinnin. Kolmivuotinen inventointi valmistuu vuoden 2005 lopulla. Kun liito-oravakannan koko saadaan tietoon, on edellytykset harkita jatkotoimenpiteet ja mahdollinen suojelun väljentäminen.

Metsäkeskusten viranomaistoiminnan lisätehtävien vuoksi valtion vuoden 2005 talousarviossa todetaan momentin 30.60.42 (*valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille*) selvitysosassa, että valvonta- ja tarkastustoimintaa tehostetaan ja sen voimavarat säilytetään vuoden 2004 tasolla. Tämä merkitsee, että metsäkeskusten määrärahojen vähenys kohdistuu alueelliseen metsäsuunnitteluun, neuvontaan ja muuhun toimintaan.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö antoivat 30.6.2004 yhteisen ohjeen metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Ministeriöt myös seuraavat ohjeen käytännön toteutumista yhteistyössä. Liito-oravan suojelua voidaan korvata metsätalouden ympäristötuella silloin, kun sen lisääntymis- ja levähdyspaikka sijaitsee metsälain 10 §:n tarkoittamalla erityisen tärkeällä elinympäristöllä.

Metsätalouden ympäristötuen käyttö oli vuonna 2003 1 245 000 euroa ja vuodelle 2004 ympäristötukeen on osoitettu 3 115 000 euroa.

Maa- ja metsätalousministeriö viittaa vastauksen osalta myös ympäristöministeriön osuudessa olevaan lausumaan HE 76/2003 vp.

Laki kestävästä metsätalouden rahoituksesta

HE 174/2004 vp - EV 138/2004 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 27.10.2004, ettei lain väliaikaisia säännöksiä muutoksista energiapuun korjuusta ja haketusta koskevaan tukeen saateta voimaan, ennen kuin on var-

mistunut, että vastaavia tukisäännöksiä voidaan noudattaa vuoden 2005 jälkeen valtion muuta tukea metsänhoito- ja metsänparannustoimiin vähentämättä.

2. Eduskunta edellytti, että varsinaiset valmistelut kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain kokonaisuudistukseksi käynnistetään välittömästi ja että uudistusta koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle 1.1.2006 mennessä.

Valtioneuvosto päätti 18.11.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lain voimaantulosta päätetään valtiontalouden vuoden 2005 kehysten yhteydessä.

Valmistelut kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain kokonaisuudistukseksi on käynnistetty.

Laki Metsähallituksesta

HE 154/2004 vp, 248/2004 vp — EV 233/2004 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus osoittaa valtion talousarvioesityksessä korkeakouluille ja/tai oppilaitoksille tarvittaessa lisärahoituksen, jos valtionmaalla sijaitsevien opetus- ja/tai tutkimusmetsien pysyttäminen korkeakoulujen ja/tai oppilaitosten hallinnassa sitä vaatii.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Digitaalisen lähetystoiminnan toimitukset ja rahoitussuunnitelmat

HE 34/1998 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää välittömästi radio- ja televisio-toiminnan digitalisoinnin rahoitukseen liittyvät kysymykset, siten että siirtymä tapahtuu kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että 2. lain 1 §:n toteutuminen Yleisradion rahoituksen turvaamisen osalta toteutuu kaikissa olosuhteissa. Mikäli toimilupamaksujen kertymä ennalta arvaamattomista syistä pienenee, on hallituksen annettava välittömästi eduskunnalle lakiesitys toimilupamaksuprosenttien tarkistamisesta.

Valtioneuvosto myönsi ensimmäiset digitaalisen lähetystoiminnan toimitukset kesällä 1999. Toimitukset ovat voimassa 1.9.2000 alkaen 10 vuotta. Toimituksia myönnettäessä pyrittiin sekä toimitusehtoin että erityisin hallituksen lausumin ratkaisuihin, jossa siirtymä tapahtuisi kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Digitaaliset televisiolähetykset käynnistyivät elokuussa 2001 ja lähetysten vastaanottamiseen tarvittavien päätelaitteiden saatavuus on parantunut. Uusia ohjelmistolupia myönnettiin maaliskuussa ja joulukuussa 2003. Toimituksia myönnettiin sekä valtakunnalliseen että alueelliseen toimintaan. Lisäksi joulukuussa 2003 myönnettiin neljä toimitusta valtakunnalliseen radio-toimintaan digitaalisissa televisioverkoissa.

Valtioneuvosto julisti lokakuussa 2004 haettavaksi alueellisia toimituksia digitaaliseen televisio-toimintaan. Lupien mukaisen toiminnan käynnistyttyä Suomen nykyinen maanpäällisen digitaalisen televisioverkon kapasiteetti on täydessä käytössä.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettaman, television toimintaedellytyksiä konvergoituvassa toimintaympäristössä selvittäneen työryhmän toimitusmaksua koskevat ehdotukset toteutettiin viestintämarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2002. Vuosina 2003 ja 2004 toteutettiin työryhmän esityksen mukaiset televisiomaksun korotukset.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti vuonna 2003 parlamentaarisen työryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa laatia ehdotus Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestämisestä siirryttäessä kokonaan digitaaliseen televisio-toimintaan ja selvittää, miten digitaaliseen televisio-toimintaan siirtymistä voitaisiin nopeuttaa ja minkä aikataulun ja periaatteiden mukaisesti tulisi siirtää kokonaan digitaaliseen televisiolähetystoimintaan.

Työryhmän väliraportissa syksyllä 2003 ehdotettiin analogisten televisiolähetysten lopettamisajankohdaksi 30.8.2007. Valtioneuvosto teki 4.3.2004 periaatepäätöksen siirtymisestä kokonaan digitaaliseen televisio-toimintaan. Työryhmä jätti loppuraporttinsa 13.10.2004. Yleisradio Oy:n rahoituksen osalta työryhmä ehdotti televisiomaksun järjestelmän säilyttämistä edelleen yhtiön tärkeimpänä rahoitusmuotona. Työryhmä ehdotti, että televisiomaksua korotettaisiin myös kokonaan digitaaliseen televisio-toimintaan siirtymisen jälkeen vuoteen 2010 asti vuosittain ja että toimitusmaksusta luovuttaisiin kokonaan digitaalisen lähetystoiminnan osalta siten, ettei sitä enää oteta käyttöön vuoden 2010 jälkeen.

Huoltovarmuus Kauppa-aluskanta

HE 14/1999 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että hallitus valmistelee välittömästi ehdotukset sellaisista tukitoimenpiteistä, jotka varmistavat huoltovarmuuden turvaamiseksi riittävän, hyväkuntoisen ja tarkoituksenmukaisen kauppa-aluskannan säilyttämisen Suomen lipun alla.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on 1.7.2000 lukien muutettu siten, että lastialuksia koskevaa alusluettelotukea laajennettiin kattamaan merenkulkijoiden ennakkopidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaavien määrien lisäksi työnantajan merimieseläkekassamaksut kokonaisuudessaan sekä eräät muut lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut. Lastialustonniston osalta edellä tarkoitettujen toimenpiteiden myötä vaikuttaneet siihen, että suurin osa suomalaisia lastialuksia uhanneista ulosliputuksista on peruuntunut. Toisaalta tonnisto ei ole kasvanut, koska uudisrakennukset on pääosin rekisteröity ulkomaille.

Varustamojen verotuksessa vaihtoehtona normaalille yritysverotukselle on otettu käyttöön tonnistoverotus. Varustamot olisivat vapautettuja yritysveroista ja ne maksaisivat sen sijaan aluksen vetoisuuden mukaan määräytyvää tonnistoveroa. Tonnistoverolaki (476/2002) on tullut voimaan 20.11.2002. Vuoden 2003 loppuun mennessä vain yksi pieni suomalainen varustamo oli hakeutunut järjestelmän piiriin. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 27.11.2003 todennut, että matkustaja- ja lastialushankintojen edistämiseksi hallitus on valmis ottamaan käyttöön jälleenhankintavaruuden. Ratkaisun tarpeesta ja yksityiskohdista päätetään, kun yleisen poistojärjestelmän rakenteellisesta muutoksesta on päätetty.

Samassa yhteydessä talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi matkustaja-alusten tuen siirtymistä vuoden 2005 alusta lukien nk. nettopalkkausjärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän (nk. verotuki). Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Nykyisin valtio on suorittanut varustamolle suorana tukena 97 % ennakonpidätyksistä. Matkustaja-aluksia koskeva tukijärjestelmä on muutettu tämän mukaisesti ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annettua lakia muuttamalla (laki 542/2004) ja säätämällä laki eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapaudesta (625/2004). Liikenne- ja viestintäministeriö on lisäksi asettanut 19.8.2004 selvitysryhmän, jonka tehtävänä on 30.4.2005 mennessä selvittää muun muassa toimenpiteitä, joilla pitkällä aikavälillä voidaan turvata ja tukea merenkulkua Ahvenanmaalla ja muuallakin Suomessa tasapuolisesti. Selvitysryhmä tarkastelee myös eräitä muita aikaisemmin tukilakiin ehdotettuja muutoksia. Valtion tukitoimenpiteillä ei ole mahdollista tämän jälkeen lisätä Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä miehityskustannusten alentamisen osalta. Asiassa tarvitaan myös työmarkkinaosapuolten välisiä ratkaisuja.

Tielaitoksen liikelaitostaminen

HE 25/2000 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.2000, että tielaitoksen omistamat ja sopimuksilla hallinnoimat alueet jaetaan Tiehallinnon ja Tieliikelaitoksen kesken siten, ettei synny markkinahäiriöitä. Alueellisen kilpailutilanteen perusteella siirretään riittävä osuus Tieliikelaitokselle ja muut taloudellisesti merkittävät osuudet Tiehallinnolle. Maa-ainesalueitten jaosta sovitaan liikenneministeriön asettamassa maa-ainestyöryhmässä. Sellaiset alueet, joiden maa- ja kiviainesvaroja ei voida enää hyödyntää, siirretään

Kapiteeli Oy:lle tai Valtion kiinteistölaitokselle, joiden tulee hoitaa maisemointivollisuus.

Eduskunta edellytti, että henkilökuntaa ei lomauteta, ei irtisanota eikä pakkosiirretä työssäkäyntialueelta toiselle siirtymäkauden aikana, ja että hallitus laatii yhdessä kuntasektorin kanssa sille osalle tielaitoksesta vapautuvaa henkilökuntaa, jolle ei ole käyttöä Tiehallinnossa tai Tieliikelaitoksessa, sijoitusohjelman muulle julkiselle lohkolle käyttäen apunaan mm. vakanssiirtoja. Uusiin tehtäviin siirtyville annetaan tarpeellinen koulutus. Siirtyville henkilöille taataan palvelussuhteen ehdot ns. vanhoina työntekijöinä. Hallituksen on seurattava uudistuksen henkilöstövaikutuksia ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin siirtymäajan pidentämiseksi.

Eduskunta edellytti, ettei perustamisvaiheen aloittavassa taseessa Tieliikelaitokselle merkittyä velkaa valtiolle tai sen osaa käytetä taloudellisena perusteena henkilökunnan irtisanomiseksi.

Eduskunta edellytti, että Tiehallinto luovuttaa poliisille tämän pyytämät tieliikenteseen liittyvät tiedot korvauksetta.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii jatkuvasti vuosittaisen seurantaraportin tiehallintomuutoksesta niin, että eduskunnan liikennevaliokunta saa sen käyttöönsä kutakin raportointivuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii siirtymäajan päätyttyä eduskunnalle selonteon tiehallintomuutoksen vaikutuksesta tiestön kuntoon, liikenneturvallisuuteen ja tienpidosta valtiolle aiheutuneisiin kustannuksiin.

Valtioneuvosto teki 21.12.2000 päätöksen Tieliikelaitoksen aloitusvaiheen omaisuusjärjestelyistä. Päätöksen mukainen maa-ainesalueiden jako takaa toisaalta Tiehallinnolle riittävät kilpailuttamismahdollisuudet ja toisaalta Tieliikelaitokselle tasaveroisen kilpailukykyyn yksityisen sektorin myös niiden kilpailevien maa-rakennusurakoitsijoiden kanssa, joilla on omia maa-ainesalueita. Neljän vuoden siirtymäkauden aikana Tiehallinto tai Tieliikelaitos eivät ota toimeksiantoja, joissa on kysymys vain kiviaineksen myynnistä.

Tielaitosuudistuksen seurantaan on asetettu seurantaryhmä, jonka tehtävänä on seurata ja osaltaan varmistaa tienpidon markkinoiden toimivuutta vuosina 2000 – 2004. Seurantaryhmä toimii epävirallisena kanavana, jossa osapuolet esittävät näkemyksiään ajankohtaisista kysymyksistä ja pyrkivät ratkaisemaan alaa koskevat epäselvät kysymykset neuvotteluteitse. Seurantaryhmässä mukana olleet liitot ovat tehneet uudistuksesta selvityspyynnön Euroopan komissiolle. Kauppa- ja teollisuusministeriö on ilmoittanut, että komissio on 30.3.2004 päättänyt lopettaa valituksen käsittelyn julkisia hankintoja koskevilta osin.

Uudistuksen henkilöstövaikutusten toteutumista varten on ollut asetettuna henkilöstöjärjestöjen edustajista muodostuva seurantaryhmä. Henkilöstövaikutusten seurantaryhmässä muodostettujen periaatteiden mukaisesti siirtymäaikana jokaiselle on tarjottu työtä ensisijaisesti joko Tieliikelaitoksesta tai Tiehallinnosta. Jos henkilön työn säilyttämisen mahdollisuudet ovat olleet heikot eikä hän ole jäämässä eläkkeelle siirtymäaikana, on tutkittu mahdollisuudet vakanssiirtoon muuhun valtion virastoon, laitokseen tai kuntasektorille työssäkäyntialueelta. Muina keinoina uuden työn etsimisessä ovat muun muassa olleet osallistuminen uudelleensijoittautumisvalmennukseen ja tietun työpaikan haku. Siirtymisen helpottamiseksi on käytettävissä erityinen liikkuvuuden tuki ja henkilöstökonsultti. Työtä on voitu tarjota myös työssäkäyntialueen ulkopuolelta, mikä on edellyttänyt sopimista henkilön kanssa. Siirtymäajan henkilöstövaikutuksista sekä sopeuttamistoimenpiteiden etenemistä on raportoitu vähintään puolivuositain asianomaisille tahoille. Sopeuttaminen eteni suunnitellusti ja eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Seuranta- ja henkilöstöryhmät raportoivat yhteisesti tielaitosuudistuksen siirtymäkauden kokemuksista eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle kevään 2005 aikana.

Eduskunnalle tehtävän selonteon valmisteluun on asetettu työryhmä. Hallituksen selonteko tiehallintomuutoksen vaikutuksesta tiestön kuntoon, liikenneturvallisuuteen ja tienpidosta valtiolle aiheutuneisiin kustannuksiin annetaan eduskunnalle kevään 2005 aikana.

Edellä mainitun omaisuuden siirtopäätöksen yhteydessä päätettiin myös Tieliikelaitoksen aloittavassa taseessa olevasta velasta valtiolle. Velan suuruus on 246,5 milj. markkaa, mikä vastaa toimialan yritysten taseiden rahoitusrakennetta. Korko nousee siirtymäkauden aikana asteittain markkinoiden avautumisen myötä siten, että korko on vuonna 2001 1 % ja vuodesta 2005 lukien 5 %. Lainan takaisinmaksuaika on 15 vuotta siten, että kolme ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaita. Valtioneuvosto vahvisti yleisistunnsa 6.9.2001 Tieliikelaitoksen aloittavan taseen.

Tiehallinto luovuttaa poliisille sen pyytämät tiedot samoin perustein kuin aiemmin.

Nopeat telepalvelut

HE 47/2000 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että kehittyneet nopeat telepalvelut turvataan koko maassa kansalaisille ja yrityksille tasa-arvoisesti sekä että tarvittaessa selvitetään yleispalveluvelvoitteen kehittämismahdollisuudet. Lisäksi eduskunta edellytti, että tarvittaessa käytetään Suomen telemarkkinalainsäädännön tuntemia sekä lisäksi EU:n yhteisöläinsäädännön hyväksymiä keinoja yleispalvelurahasto mukaan lukien.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti kesäkuussa 2003 työryhmän, joka luovutti ehdotuksensa kansalliseksi laajakaistastrategiaksi joulukuussa 2003. Valtioneuvosto teki työryhmän yksimielisen ehdotuksen pohjalta periaatepäätöksen kansallisesta laajakaistastrategiasta 29.1.2004. Strategian tavoitteena on, että nopeat tietoliikenneyhteydet saataisiin kaikkien kansalaisten ulottuville vuoden 2005 loppuun mennessä. Strategiaan kuuluu 50-kohtainen toimenpideohjelma, jonka kaikkien toimenpiteiden toimeenpano on käynnissä. Strategian täytäntöönpano on edistynyt pääosin hyvin.

Laajakaistaliittymien määrä on kasvanut pääministeri Matti Vanhasen hallituksen aikana noin 300 000:sta 750 000 liittymään. Lähes 30 prosentilla kotitalouksista on laajakaistaliittymä (n.15% prosenttia keväällä 2003) ja puolet suomalaisista käyttää laajakaistaa kotonaan.

Eurooppalaisessa vertailussa Suomi on noussut tavoitteen mukaisesti eturivin maaksi kuudennelta sijalta neljänneksi, Ruotsin ja Itävallan ohi siten, että EU-maista vain Tanska, Alankomaat ja Belgia ovat Suomea edellä.

Kiinteän verkon laajakaistan alueellinen saatavuus kotitalouksiin on noussut koko maassa kahden vuoden kuluessa noin 75 prosentista noin 94 prosenttiin. Etelä- ja Länsi-Suomessa yhteyksiä on tarjolla lähes kaikille kotitalouksille. Joillakin harvaan asutuilla alueilla saatavuusprosentti saattaa olla alle 85.

Liittymien hinnat ovat laskeneet tuntuvasti, maantieteellisestä alueesta ja yhteysnopeudesta riippuen 22 - 40 prosenttia. Samaan aikaan tarjotut yhteysnopeudet ovat kasvaneet. Kansainvälisesti vertaillen hinnat ovat lähestyneet keskitasoa. Euroopan unionin 15:n ns. vanhan jäsenmaan kesken lokakuussa 2004 suoritetussa hintavertailussa Suomi sijoittui yhdeksänneksi.

Strategia on osoittautunut tehokkaaksi. Sen toimenpiteet ovat edistäneet laajakaistan kysyntää ja saatavuutta sekä yleistä mielenkiintoa ja hyväksyntää laajakaistaa kohtaan. Saatavuuden varmistamisessa avainasemassa ovat maakunnissa laaditut alueelliset laajakaistastrategiat. Kansalaisten käytössä olevien laajakaistayhteyksien nopeuksia pyritään nostamaan. Uusiksi tavoitteiksi ehdotetaan, että vuoden 2005 loppuun mennessä suurimmassa osassa liittymistä yhteysnopeus olisi *vähintään 2 Mbit/s* ja vuoden 2007 loppuun mennessä yleisimmän liittymän nopeus olisi *vähintään 8 Mbit/s*.

Suurin haaste laajakaistapolitiikalle jatkossa on saada verkkoon riittävästi laajoja kansalaispiirejä kiinnostavia palveluita jotka toisaalta takaisivat palveluntarjoajalle terveen ansaintamahdollisuuden. Vasta runsas ja monipuolinen sisältöpalvelujen tarjonta saisi käyttäjät siirtymään suurempiin yhteysnopeuksiin. Jos sisältö- ja palvelutarjonta ei kehity, ei korkeatasoisella viestinnän infrastruktuurillakaan ole vastaavaa merkitystä. Toisaalta Suomella on nyt mahdollisuus siirtyä edelläkävijän asemaan sisältöpalveluiden tarjonnassa.

Työsuhdematkalippu

HE 109 ja 187/2000 vp

Valtiovarainvaliokunta

16) Momentti 31.60.63. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikennejärjestelmien kehittämiseksi selvitetään mahdollisuudet määrätä työsuhdematkalipulle nimellisarvoa alhaisempi verotusarvo ja että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tällaisen työsuhdelipun mahdollistamiseksi.

Hallitusohjelmassa todetaan, että työmatkaliikennettä ohjataan joukkoliikenteen käyttöön ja että työsuhdematkalipun verotusarvon alentamisen mahdollisuuksia selvitetään. Hallitusohjelman joukkoliikennettä koskevien tavoitteiden toteuttamisen edesauttamiseksi hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä otti joulukuussa 2003 kantaa joukkoliikenteen edistämiseen. Kannanoton mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö perusti työryhmän mm. selvittämään mahdollisuuksia nostaa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta kaupunkiseuduilla ja etenkin Helsingin työssäkäyntialueella.

Työryhmä etsi toteuttamiskelpoisia lyhyen ja pitkän tähtäimen keinoja joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämiseksi erityisesti työmatkoilla. Työryhmän löytämästä 15 keinosta priorisoitiin neljä, joista yksi oli joukkoliikenteen työsuhdelipun toteuttaminen. Ehdotuksen mukaan työntekijä voisi saada työnantajaltaan joukkoliikenteellä tehtäviin työmatkoihin lipun, jota työnantaja voisi rahoittaa 25 % siten, ettei tuota rahoitusosuutta katsottaisi verotettavaksi työsuhde-eduksi eikä työnantajan tarvitsisi maksaa siitä myöskään sivukuluja. Arvioiden mukaan työsuhdelipulla olisi merkittäviä vaikutuksia joukkoliikenteen käyttöön. Työryhmän esityksistä annetuissa lausunnoissa valtaosassa pidetään työsuhdelippua tärkeänä, toteuttamiskelpoisena ja vaikuttavana toimenpiteenä työmatkaliikenteen ohjaamisessa joukkoliikenteeseen. Valtiovarainministeriö kuitenkin katsoo ettei esityksen mukaista työsuhdelippua tulisi aliarvostaa verotuksessa vaan jatkossakin suorien tukien käyttäminen olisi parempi vaihtoehto.

Yksityisteiden valtionapu

HE 166/2000 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että hallitus huolehtii osaltaan siitä, että yksityisteiden valtionapu nostetaan mahdollisimman pian vähintään 100 miljoonaan markkaan vuodessa.

Hyväksyessään vuoden 2005 talousarvion eduskunta myönsi yksityisteiden valtionapua 13,9 miljoonaa euroa. Määrärahan mitoitukseen otetaan kantaa vuosittain talousarvion yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Suomen kauppalaivaston kilpailukyvn edistäminen

HE 144/2001 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2001, että hallitus seuraa tilannetta ja ryhtyy tilanteen kulloinkin vaatimiin toimenpiteisiin.

Hallitus tulee seuraamaan tarkasti tilannetta Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten kehittymisen osalta ja ryhtyy tarvittaessa eduskunnan lausuman mukaisesti tilanteen vaatimiin toimenpiteisiin. Ulkomaanliikenteen lastialusten lisäksi myös ulkomaanliikenteessä toimivat matkustaja-alukset otettiin tukijärjestelmän piiriin vuoden 2002 alusta lukien. Matkustaja-alusten tuki on kattanut 97 % laivojen henkilöstön veroennakoista. Hallituksen taluspoliittinen ministerivaliokunta on puoltanut 27.11.2003 ulkomaanliikenteessä toimivien matkustaja-alusten tuen siirtymistä vuoden 2005 alusta lukien nk. nettopalkkausjärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän (nk. verotuki). Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Matkustaja-aluksia koskeva tukijärjestelmä on muutettu tämän mukaisesti ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annettua lakia muuttamalla (laki 542/2004) ja säätämällä laki eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapaudesta (625/2004). Valtion tukitoimenpiteillä ei ole mahdollista tämän jälkeen lisätä Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä miehityskustannusten alentamisen osalta. Asiassa tarvitaan myös työmarkkinaosapuolten välisiä ratkaisuja. Lisäksi alushankintojen edistämiseksi tarvitaan verotuksellisia toimenpiteitä.

Laatuvarmenteet ja sähköinen allekirjoitus

HE 197/2001 vp — EV 221/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2002 liikenne- ja viestintäministeriön antavan liikennevaliokunnalle ilmoituksen välittömästi, jos laatuvarmenteiden käytössä ilmenee häiriöitä, sekä vuoden 2005 loppuun mennessä selvityksen sähköisistä allekirjoituksista annetun lain vaikutuksista ja soveltamisesta.

Laatuvarmenteiden tarjonnasta on tehnyt Viestintävirastolle sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (14/2003) 9 §:n mukaisen ilmoituksen yksi varmenteiden tarjoaja, Väestörekisterikeskus, joka on siten tällä hetkellä ainoa laatuvarmenteita myöntävä varmenteiden tarjoaja. Marraskuun 2004 loppuun mennessä markkinoilla olevien laatuvarmenteiden lukumäärä oli 50 373 kappaletta. Laatuvarmenteiden varsinainen käyttö on kuitenkin vielä tois- taiseksi suhteellisen vähäistä eikä laatuvarmenteiden käytössä ole ilmennyt häiriöitä joitakin Väestörekisterikeskuksen sulkulistaan liittyneitä lyhytaikaisia teknisiä ongelmia lukuunot- tamatta. Hallitus tulee seuraamaan asian kehitystä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on parhaillaan toteuttamassa eduskunnan edellyttämää selvi- tystä sähköisistä allekirjoituksista annetun lain vaikutuksista ja soveltamisesta. Selvitys valmistuu kevään 2005 aikana.

Keinottelu erilaisilla alusten konetehoa ilmoittavilla todistuksilla

HE 38/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.2002, että hallitus ryhtyy Euroopan unionissa ja kansainvälisissä järjestöissä toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on poistaa varustamoiden mahdollisuudet keinotella erilaisin alusten konetehoa ilmoittavin todistuksin. Siinä tapauksessa, että yhtenäisiä kansainvälisiä menettelysääntöjä ei saada aikaan, Suomen tulee pitää huolta omista kansallisista eduistaan maksupolitiikassa.

Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen puitteissa ei ole laadittu säännöksiä tai määräyksiä alusten jääluokista ja niissä vaadituista konetehoista. Jääluokkasäännöt ovat käytössä ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa ja vain Suomessa väylämaksun suuruus on sidoksissa aluksen jääluokkaan.

Ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa, niin sanotussa SOLAS -yleissopimuksessa, määrätään, että aluksella tulee olla miehitystodistus. Sen malli sisältyy Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n suositukseen, joka on uusittu vuonna 1999. Miehitystodistusmallin mukaan todistukseen on merkittävä muun muassa aluksen pääkoneitten teho kilowatteina. Uusitun suositusluonteisen mallin aikaansaaminen oli pitkäaikaisen työn tulos, joka syntyi kompromissina eri maiden erilaisista näkemyksistä. Sen vuoksi tässä vaiheessa ei näytä todennäköiseltä, että kansainvälisellä tasolla olisi mahdollista saada aikaan pakottava miehitystodistusta koskeva määräys, jossa muun muassa olisi säädetty, miten aluksen koneteho määritellään ja miten se ilmoitetaan miehitystodistuksessa.

Kansallisesti pidetään välttämättömänä, että väylämaksukeinottelu muun muassa jääluokkatodistuksia hyväksikäyttäen estetään. Syksyllä 2002 voimaan tulleella väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistuksella on muutettu jääluokkatodistusten antamismenettelyä ja valvontaa siten, että mahdollisuus väylämaksukeinotteluun voidaan entistä tehokkaammin estää.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 13.1.2004 asettanut työryhmän uudistamaan väylämaksulainsäädäntöä. Työryhmän esityksen pohjalta valmisteltiin hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta. Esitys annettiin eduskunnalle 19.11.2004 (HE 240/2004 vp). Eduskunta määräsi lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiassa lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle. Väylämaksun veron- tai maksunluonteisuutta tarkastellessaan perustuslakivaliokunta on päätenyt siihen, että väylämaksua on pidettävä valtiosääntöoikeudellisessa mielessä verona (PeVL 46/2004 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä lakiehdotuksessa ehdotettu sääntely jättäisi viranomaiselle sinä määrin veron suuruuteen vaikuttavaa harkintavaltaa, ettei ehdotusta valiokunnan mukaan voida pitää perustuslain mukaisena. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella hallitus katsoi, ettei ole aihetta jatkaa hallituksen esityksen käsittelyä, jonka vuoksi eduskunnalle annettiin 14.12.2004 hallituksen kirjelmä väylämaksulain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen peruuttamisesta. Väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistusta valmistellaan edelleen liikenne- ja viestintäministeriön asettamassa väylämaksutyöryhmässä, jonka tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä. Tässä yhteydessä selvitetään myös aluksen konetehon ilmoittamiseen liittyvät epäselvyydet ja ongelmat sekä tehdään niitä koskevat tarvittavat korjausehdotukset.

Luonnollisten henkilöiden verkkotunnukset

HE 96/2002 vp — EV 243/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.1.2003, että hallitus selvittää luonnollisen henkilön asemaan liittyvät kysymykset ja ryhtyy pikaisesti lainsäädäntötoimenpiteisiin, jotta myös luonnollinen henkilö voi hakea ja saada laissa säädettävät edellytykset täyttävän verkkotunnuksen.

Luonnollisten henkilöiden verkkotunnuksia koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle kesäkuussa 2004.

Rattijuopumuksien vähentäminen

LA 99/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.2002 hallituksen selvittävien mahdollisuuksia vähentää rattijuopumuksia esimerkiksi alkolukkoa hyväksi käyttäen.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 21.3.2003 työryhmän selvittämään alkolukkokokeilun toteuttamista. Työryhmän tuli työssään selvittää edellytyksiä alkolukon käytöstä järjestettävälle kokeilulle, kokeilun kestoa ja kohderyhmää, alkolukon pitoaika, kokeilun sääntöjä, tukitoimien yhdistämistä alkolukon käyttöön ja kokeilusta aiheutuvien kustannusten kohdentamista. Työryhmä sai työnsä valmiiksi vuoden 2003 lopussa ja mietintö luovutettiin tammikuussa 2004.

Mietinnössä työryhmä esittää järjestettäväksi kolmivuotinen valtakunnallinen alkolukkokokeilu. Kokeilu olisi vapaaehtoinen ja siihen voisivat osallistua rattijuopumukseen ja törkeään rattijuopumukseen syyllistyneet. Tekohetkellä voimassa ollut ajokielto olisi kuitenkin este osallistumiselle. Osallistujalle määrättäisiin ajokielto ehdollisena kokeiluun osallistumisen perusteella ja hänen olisi pidettävä alkolukkoa yksityiskäytössään olevassa henkilö- tai pakettiautossa yhden vuoden tai vuotta pidemmän ehdollisen ajokiellon ajan. Kokeilun sääntöjen rikkomisen seurauksena ehdollinen ajokielto määrättäisiin täytäntöön pantavaksi, jolloin alkolukon pitoaika ei ehdoteta otettavaksi huomioon ajokiellon pituudesta tehtävänä vähennyksenä. Kokeiluun liitettäisiin myös velvollisuus suorittaa sosiaali- ja terveystieteiden ohjeen mukainen päihderiippuvuuden arviointiohjelma ja alkolukon pitoajan mittainen jatkoseuranta. Tällä pyritään vaikuttamaan rattijuopumusten taustalla usein olevaan päihdeongelmaan. Työryhmä ehdottaa, että kokeilun osallistujia vastaa kokeilusta hänelle aiheutuvista kustannuksista. Kustannusten kohdentamisen osalta mietintö ei ollut yksimielinen. Mietintö sisältää myös ehdotukset keskeisiksi lainsäädäntömuutoksiksi.

Liikenne- ja viestintäministeriössä suoritetaan tarvittava jatkovalmistelu ja hallituksen esitys annetaan vuoden 2005 alkupuolella.

Digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymisen nopeuttaminen ja matkapuhelinverkon mastojen rakentaminen

HE 112/2002 vp — EV 272/2002 vp

Liikennevaliokunta

1. Eduskunta edellytti 7.2.2003, että tietoyhteiskuntakehityksen mahdollistamien uusien palvelujen tuotannon edistämiseksi hallitus selvittää ensi tilassa tarvittavat lisätoimet digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymisen nopeuttamiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet rajoittaa matkapuhelinverkon uusien tarpeettomien mastojen rakentamista, jos läheisyydessä on vapaata tai

varaamatonta käyttötilaa omaavia mastoja, ja että hallitus ryhtyy selvityksen mukaisiin toimenpiteisiin.

1. Valtioneuvosto teki vuonna 2004 periaatepäätöksen siirtymisestä kokonaan digitaaliseen televisiotoimintaan 31.8.2007. Vuonna 2004 asetettiin työryhmä suunnittelemaan ja hoitamaan digitaaliseen televisioon siirtymisen viestintää ja seuraamaan tiedon tarvetta ja perillemenoa. Työryhmä jatkaa työtään vuoden 2007 loppuun asti. Vuonna 2003 käynnistetyn uusien interaktiivisten palvelujen kehittämistä edistävän klusteriohjelman (Arvid) avulla on käynnistetty useita kehityshankkeita, joilla pyritään muun muassa julkisten palvelujen televisiosovellusten kehittämiseen.

2. Televiestintä- ja ympäristöviranomaisille, viestintäverkkojen rakennuttajille, rakentajille ja alihankkijoille järjestettiin liikenne- ja viestintäministeriössä 5.3.2003 mastojen suunnittelua ja rakentamista koskenut kuulemis- ja keskustelutilaisuus. Tilaisuuden pääteemana oli välttää uusien tarpeettomien mastojen rakentamista.

Mastojen rakentamista koskeva ympäristöopas ”Mastot maisemassa” julkaistiin lokakuussa 2003. Opas on tarkoitettu ensisijaisesti kuntien rakennusvalvontaviranomaisille ja mastojen rakennuttajille sekä heidän alihankkijoilleen. Oppaan mukaan maston lupahakemuksen tulee sisältää selvityksen yleisen televerkon vapaista antennipaikoista sisältäen joko 3-5 lähimmän maston tai noin 15 kilometrin säteellä olevien mastojen vapaiden antennipaikkojen käyttökelpoisuuden tutkimisen. Tällä rajoitetaan matkapuhelinverkon uusien tarpeettomien mastojen rakentamista, jos läheisyydessä on joko vapaita mastoja tai mastoja, joissa on varaamatonta käyttötilaa.

Kolmannen sukupolven matkaviestinverkkojen toimilupaehdotuksia lievennettiin 15.4.2004 siten, että teleyrityksen tarvitsee rakentaa oma verkko vain 35 % väestöpeitolle. Muilla alueilla täysin yhteisten verkkojen käyttö on sallittua. Toimiluvan muutos vähentää omien mastojen rakentamistarvetta.

Laki junaturvallisuuden perusteista

HE 162/2002 vp – EV 297/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että junaturvallisuuden perusteista on säädettävä lailla ja että hallitus antaa pikaisesti eduskunnalle sitä koskevan esityksen.

Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä (1167/2004) on vahvistettu joulukuussa 2004. Laki on tullut voimaan vuoden 2005 alusta.

Junaturvallisuuden perusteita muilta osin koskeva lakiehdotus valmistellaan, kun Euroopan niin sanottuun toiseen rautatiepakettiin kuuluva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/49/EY yhteisön rautateiden turvallisuudesta sekä rautatieyritysten toimiluvista annetun neuvoston direktiivin 95/18/EY ja rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käyttöoikeuden myöntämisestä ja rautateiden infrastruktuurin käyttömaksujen perimisestä ja turvallisuustodistusten antamisesta annetun direktiivin 201/14/EY muuttamisesta pannaan kansallisesti täytäntöön vuonna 2006.

Ajoterveyden osoittaminen

HE 29/2003 vp — EV 85/2003 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti 9.12.2003, että hallitus pitää voimassa nykyiset ajoterveyden osoittamista koskevat vaatimukset ensimmäistä ajokorttilupaa hakevien henkilöiden osalta.

2. Eduskunta edellytti,

että valtioneuvosto seuraa lain toteutumista liikenneturvallisuuden kannalta ja sen varmistamiseksi, että lääkärin ja potilaan välinen luottamuksellinen hoitosuhde ja hyvät hoitokäytännöt eivät kärsi lain soveltamisesta ja että lääkärin mahdollisuutta toimia potilaan hoitamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla ei vaikeuteta,

että valtioneuvosto harkitsee tarvetta määritellä nykyistä tarkemmin ajokorttilupaan vaadittavia terveysvaatimuksia sekä lääkäreille annettavaa ohjeistusta asiassa,

että valtioneuvosto lain antamisen jälkeen selvittää lakisystemaattiselta kannalta säännöksen mahdollista uudelleen sijoittamista lainsäädäntöön ja

että valtioneuvosto tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin mahdollisesti syntyvien epäkohtien poistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 19.2.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Lainmuutoksen yhteydessä pysytettiin voimassa nykyinen käytäntö ajoterveyden osoittamisessa ensimmäistä ajokorttilupaa haettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lääkärin ilmoitusvelvollisuutta koskevat sovellusohjeet lääkäreille sekä järjestänyt niiden johdosta koulutusta ja osallistunut muiden tahojen järjestämään koulutukseen. Myös liikenne- ja viestintäministeriö on rahoittanut sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaa koulutusta. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäasiainministeriön kanssa alustavasti tarkastellut muutoksen ja sen vaikutusten seurannan järjestämisen edellyttämiä toimenpiteitä.

Väylämaksuepäselvyydet

HE 38/2003 vp — EV 34/2003 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 21.10.2003, että hallitus valvoo, että väylämaksuepäselvyydet selvitetään ennen merenkululaitosuudistuksen toteuttamista, ja ryhtyy myös selvitystyössä ilmeneviin lainsäädännön muutostarpeiden vaatimiin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on syksyn 2003 aikana käydyllä kirjeenvaihdolla selvittänyt väylämaksuepäselvyyksiä Merenkululaitoksen kanssa ja ohjeistanut Merenkululaitosta asiassa. Kirjeet ja selvitykset on toimitettu eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle tiedoksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 13.1.2004 työryhmän selvittämään väylämaksulainsäädännön uudistustarpeita. Yhtenä keskeisenä selvityskohteena on se, miten jääluokkamääräysten antamiseen liittyvät epäselvyydet ja muut väylämaksuepäselvyydet hoidetaan niin, että tarpeettomilta jälkimaksatuksilta vältytään ja jo syntyneet ongelmat voidaan hoitaa oikeudellisesti kestävällä tavalla sekä miten epäselvyydet voidaan vastaisuudessa välttää. Työryhmä antoi 30.9.2004 erillisen esityksen väylämaksulain muuttamiseksi jääluokkiin liittyvien epäselvyyksien ratkaisemiseksi.

Työryhmän esityksen pohjalta valmisteltiin hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta. Esitys annettiin eduskunnalle 19.11.2004 (HE 240/2004 vp). Eduskunta määräsi lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiassa lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle. Väylämaksun veron- tai maksuluonteisuutta tarkastellessaan perustuslakivaliokunta on päätenyt siihen, että väylämaksua on pidettävä valtiosääntöoikeudellisessa mielessä verona (PeVL 46/2004 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä lakiehdotuksessa ehdotettu sääntely jättäisi viranomaiselle siinä määrin veron suuruuteen vaikuttavaa harkintavaltaa, ettei ehdotusta valiokunnan mukaan voida pitää perustuslain mukaisena.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella hallitus katsoi, ettei ole aihetta jatkaa hallituksen esityksen käsittelyä, jonka vuoksi eduskunnalle annettiin 14.12.2004 hallituksen kirjelmä väylämaksulain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen peruuttamisesta.

Väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistusta valmistellaan edelleen liikenne- ja viestintäministeriön asettamassa väylämaksutyöryhmässä, jonka tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä.

Tietoturvamaksu

HE 125/2003 vp — EV 69/2004 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 1.6.2004, että tietoturvamaksulla kerättävät varat ohjataan lyhentämättöminä kattamaan Viestintäviraston toiminnasta aiheutuvia kuluja.

Valtioneuvosto päätti 16.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sähköisen viestinnän tietosuojalailla (516/2004) säädettiin veronluonteisesta tietoturvamaksusta, jolla katetaan Viestintäviraston CERT (Computer Emergency Response Team) -toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Laki tuli voimaan 1.9.2004 ja tietoturvamaksulla kerätyt varat käytetään Viestintäviraston CERT-toiminnasta aiheutuviin kuluihin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Yhteispalvelupisteiden luominen

VNS 4/2003 vp — EK 3/2004 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 12.3.2004, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin edistääkseen yhteispalvelupisteiden luomista.

Valtioneuvosto päätti 1.4.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Viranomaisten vapaaehtoinen mahdollisuus järjestää asiakaspalvelujaan yhteispalveluna perustuu lakiin julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä (yhteispalvelulaki, 802/1993). Yhteispalvelupisteiden edistäminen on huomioitu valtioneuvoston vuonna 2004 tekemässä päätöksessä alueiden kehittämislain mukaisista valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista. Päätöksessä yhtenä toimenpiteenä palvelurakenteen turvaamiseksi koko maassa on valtion alue- ja paikallishallinnon palveluiden saatavuuden turvaaminen lisäämällä palvelujen tarjontaa verkkopalveluina ja yhteispalveluna.

Matkustajaluettelot

HE 59/2004 vp — EV 79/2004 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 8.6.2004, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimiin saattaakseen matkustajaluetteloita koskevan sääntelyn vastaamaan perustuslain vaatimuksia.

Valtioneuvosto päätti 10.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa, joka koskee hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta, todetaan teknistä valvontaa koskevan 17 §:n osalta, että pykälässä säädetään toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä nähtäväkseen muun ohella sellaisia matkustajaluetteloita, joita satamanpitäjän, laivanisännän tai aluksen päällikön on pidettävä ja säilytettävä. Valiokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että säännökset matkustajaluetteloiden pitämisestä on annettu lakia alemmalla säädöstasolla. Valiokunnan mukaan se on ongelmallista perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta samoin kuin perustuslain 10 §:n 1 momentin sen säännöksen kannalta, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Turvallisuuden ja pelastamismahdollisuuksien parantamiseksi sekä mahdollisen onnettomuuden jälkiselvittelyjen tehostamiseksi annetut matkustajaluetteloita koskevat säännökset sisältyvät tällä hetkellä pääosin merilain (674/1994) 1 luvun 8 §:n 2 momenttiin ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen matkustaja-aluksen henkilöluetteloista (824/2000). Merilain 1 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan asetuksella säädetään muun muassa aluksen henkilöluetteloista. Säädöksillä on pantu täytäntöön yhteisön jäsenvaltioiden satamiin tai satamista liikennöivillä matkustaja-aluksilla olevien henkilöiden rekisteröinnistä annettu neuvoston direktiivi 98/41/EY siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Liikenne- ja viestintäministeriö jatkaa matkustajaluetteloita koskevan sääntelyn uusimista.

Ulkomaanliikenteessä toimivien varustamojen tukeminen

Ahvenanmaan merenkulkun tukeminen

HE 72/2004 vp — EV 80/2004 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin, jotta pääasiassa ulkomaanliikenteessä toimivat varustamot saisivat ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain asettamat ehdot täyttävään toimintaan tasavertaisesti tukea valtiolta.

2. Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, miten pitkällä aikavälillä voidaan turvata ja tukea merenkulkua Ahvenanmaalla ja muuallakin Suomessa tasapuolisesti ja kilpailutilannetta vääristämättä.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut 19.8.2004 selvitysryhmän selvittämään eduskunnan lausumien mukaisesti muun muassa toimenpiteet, joilla turvataan pääasiassa ulkomaanliikenteessä toimivien varustamojen tasavertainen tukikohtelu ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain asettamat ehdot täyttävässä toiminnassa, sekä Euroopan komission vahvistamien uusien valtiontuen suuntaviivojen aiheuttamat muutostarpeet sanottuun lakiin. Selvitysryhmän väliraportti on jätetty joulukuussa 2004 liikenne- ja viestintäministeriölle. Selvitysryhmä esittää eräitä tarkistuksia lakiin.

Selvitysryhmä jatkaa työtään selvittämällä toimenpiteitä, joilla pitkällä aikavälillä voidaan turvata ja tukea merenkulkua Ahvenanmaalla ja muuallakin Suomessa tasapuolisesti. Selvitysryhmä tarkastelee myös eräitä muita aikaisemmin tukilakiin ehdotettuja muutoksia. Selvitystyöryhmän työlle asetettu määräaika päättyy 30.4.2005.

Ajokieltojärjestelmä

HE 104/2004 vp – EV 152/2004 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 16.11.2004, että hallitus ryhtyy kokonaisvaltaisen ajokieltojärjestelmän ja sen perusteiden selvityksen pohjalta toimenpiteisiin yhtenäisemmän ja helpommin mielletävän ajokieltojärjestelmän luomiseksi.

Valtioneuvosto päätti 9.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö selvittää ajokieltojärjestelmän kehittämistä ja valmistelea työn pohjaksi arviomuiston, johon kootaan eri maiden käytäntöjä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

HE 25/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvalan siirtoa, oikeusturvaa ja pakko-toimia koskevan säännösten yhdenmukaistamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 16.1.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus yhdeksi elintarvikevalvontaa koskevaksi laiksi ja sen perustelumuioksi. Lain tuli yhdistää nykyisten elintarvikelain (361/1995), eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain (1195/1996) ja elintarvikehuoneistoja koskevilta osin terveydensuojelulain (763/1994) säännökset yhdeksi kokonaisuudeksi. Työryhmässä olivat edustettuina myös kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Elintarvikevirasto. Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä jätti joulukuussa 2004 hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa maa- ja metsätalousministeriölle. Hallituksen esitys on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi alkuvuodesta 2005.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vähittäiskaupan aukioloajat

HE 49/2000 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.12.2000, että valtioneuvosto seuraa vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain vaikutuksia työntekijöiden asemaan ja päivittäistavarakaupan jakautumiseen erityyppisissä liikkeissä.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnan asianomaiselle valiokunnalle vuosittain selvityksen vähittäiskaupan muutoksista ja eduskunnalle perusteellisen selonteon vähittäiskaupan kehityksestä, kun laki on ollut voimassa 3 – 5 vuotta. Lakiin ei tule ehdottaa muutoksia, ennen kuin eduskunta on käsitellyt edellä mainitun selonteon.

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista vahvistettiin 28.12.2000 ja se tuli voimaan 15.1.2001.

Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi 11.6.2002 eduskunnan talousvaliokunnalle selvityksen vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2001 sekä 10.9.2003 selvityksen vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2002. Vuotta 2003 koskeva selvitys vähittäiskaupan muutoksista annettiin 14.9.2004. Kauppa- ja teollisuusministeriö on 5.10.2004 asettanut työryhmän vähittäiskaupaa koskevan selonteon valmistelun tueksi. Työryhmän tulee tehdä tarkastelua ainakin seuraavissa kysymyksissä:

- kaupan kilpailutilanne sekä kansainvälistymisen vaikutukset kotimaan kauppaan,
- kaupan rakenteen kehittyminen ja sen vaikutusten arviointi erityisesti palvelujen saatavuuden kannalta,
- kauppaan vaikuttava nykyinen sääntely tarkasteltuna kaupan kilpailukyyn kannalta,
- vähittäiskaupan aukioloon liittyvät kysymykset tarkasteltuna myös kuluttajien ja työntekijöiden kannalta.

Selonteko on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2005.

Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos

Muut 7/2000 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.5.2001, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen ennen rakentamislupaa myöntämistä tämän periaatepäätöksen jälkeen saadusta uudesta tutkimustiedosta ja teknisestä kehityksestä ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Posiva Oy:n hanketta koskevan periaatepäätöksen voimassaolo lakkaa, ellei ydinenergiain mukaista rakentamislupaa haeta valtioneuvostolta 18.5.2016 mennessä. Hakemus jätettäneen kauppaja- ja teollisuusministeriöön nykynäkymin vuoden 2012 paikkeilla, joten selvityksen laatimista ei ole vielä kertomusvuonna aloitettu.

Yrittäjyyden vahvistaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

16) Tulevaisuudessa on selvä tarve nostaa suomalaisten yrittäjännokkuutta ja -valmiutta sekä vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä maamme kaikilla alueilla.

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten vahvistamiseksi hallitus on kesällä 2003 käynnistänyt hallituskauden mittaisen yrittäjyyden politiikkaohjelman. Ohjelman tavoitteet liittyvät hallitusohjelman päätavoitteisiin, jotka ovat 100 000 uuden työpaikan luominen, työllisyysasteen nostaminen nykyisestä 67 %:sta 75 %:iin vuoteen 2011 mennessä sekä talouskasvun turvaaminen, alueellisen kehityksen tasapainottaminen ja yritysten kilpailukyvyyn parantaminen.

Yrittäjyyden politiikkaohjelman toimeenpanosuunnitelmaa on toteutettu projekteittain, joista kullekin on sovittu vastuuministeriöt ja henkilöt sekä aikataulut. Toteutussuunnitelma on vuonna 2004 koostunut viidestä osa-alueesta, jotka ovat seuraavat: 1) Yrittäjyyskasvatus ja -neuvonta, 2) Yritysten perustaminen, kasvu ja kansainvälistyminen, 3) Yritystoimintaan vaikuttavat verot ja maksut, 4) Alueiden yrittäjyys ja 5) Yrityksiä koskevat säädökset ja markkinoiden toimivuus. Vaikka yritysverotusuudistuksen valmistelu ei ole ollut osa yrittäjyyden politiikkaohjelmaa, yritysverotuksen tason ja muodon kehitys on ollut politiikkaohjelman tärkein seurannan kohde yrittäjyyden toimintaympäristön kannalta. Uudistuksen valmisteluun osallistuminen on siten ollut merkittävä osa politiikkaohjelman toimintaa vuosina 2003–2004. Yritys- ja pääomaverotusta koskeva uudistus on tullut voimaan 1.1.2005 lukien.

Lisäksi voidaan mainita mm, että pk-yritysten verotukseen liittyvien käytännön toimenpiteiden helpottamiseksi on tarkoituksena luoda verotilijärjestelmä, joka otettaisiin ensimmäisessä vaiheessa käyttöön yhteisöillä vuonna 2007. Vireillä olevan verotilijärjestelmän tarkoituksena on erilaisten ilmoitusten, ilmoituskertojen ja maksutapahtumien vähentäminen siten, että edestakaiset rahansiirrot yritysten ja verohallinnon välillä pienenesi. Verohallitus on toteuttamassa myös maksutonta Internetin kautta toimivaa pientyönantajan maksupalvelua, jonka avulla helpotetaan satunnaisten ja pienten työnantajien velvoitteiden suorittamista. Palvelu on tarkoitus ottaa pilottikäyttöön keväällä 2005 ja avautua julkisuuteen heinäkuussa 2005.

Koulutusjärjestelmällä on myös keskeinen rooli yrittäjyyden toimintaympäristön kehittämisessä. Opetusministeriön 7.4.2004 julkistamat yrittäjyyskasvatuksen uudet linjaukset katta-

vat koko koululaitoksen ja yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan myös kaikessa opettajankoulutuksessa tuomalla yrittäjyys läpäisyperiaatteella kiinteäksi osaksi koulutusta.

Aloittavien yritysten rahoituksen parantamiseksi Suomen Teollisuussijoitus on käynnistänyt uuden siemenrahoitusohjelman (50 miljoonaa euroa vuodelle 2004). Lisäksi Teknologian kehittämiskeskus on käynnistänyt uuden alkuvaiheen teknologiayritysten rahoitukseen keskittyvän ohjelman (2 miljoonaa euroa vuodelle 2004). Valtion ja Kuntaliiton yhteinen palveluhankintoja koskeva neuvonta- ja palvelupiste aloitti toimintansa vuoden 2004 alussa kolmivuotisena hankkeena. Neuvontayksikkö neuvoo kuntien ja valtion viranomaisia, muita julkisia hankintayksiköitä sekä yrityksiä ja yrittäjiä julkisten hankintojen kilpailuttamista koskevilla kysymyksissä.

Yrittäjyyden vahvistaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

17) Yrittämisen kannustimia tulee kehittää ja yrittäjyyden esteitä tulee poistaa nykyistä määrätietoisemmalla kansallisella yrittäjyyspolitiikalla. Tämän lisäksi yritysten kasvun edistämässä ja uusien yritysten syntyemisessä on tärkeää kehittää paikallista innovaatioympäristöä.

Kuten edellä jo todettiin (kts. lausuma 16), hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelman avulla kehitetään yrittäjyyden houkuttelevuutta ja kannustavuutta siten, että yrittäjyyden riskit ja palkitsevuus ovat Suomessa tulevaisuudessa entistä paremmin tasapainossa. Yrityspolitiikan toteuttamisen tehostamiseksi politiikkaohjelma pyrkii sitomaan kaikki hallinnon toimijat yhdensuuntaisiin toimiin yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi.

Osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa hallitus selvittää mahdollisuuksia suunnata nykyistä suurempi osa tutkimus- ja kehityspanostuksista kasvukeskusten ulkopuolelle. Tulevaisuudessa suomalaisten yritysten on entistä vaikeampi menestyä koti- tai vientimarkkinoillakaan alhaiseen jalostusasteeseen tai vaatimattomaan osaamiseen perustuvalla konseptilla. Siksi yritysten osaamisen ja teknologiaperustan vahvistaminen eri puolilla Suomea ansaitsee erityishuomion.

Hallituksen asettama selvitysmies maaherra Eino Siuruainen on jättänyt selvityksensä siitä, miten eri puolilla maata sijaitsevilla yrityksissä voitaisiin paremmin vastata tarpeisiin nostaa osaamis- ja teknologiatasoa sekä miten julkishallinnon valmiuksia tunnistaa pk – yritysten rahoitustarpeet pystyttäisiin kehittämään. Asia on hallituksen käsiteltävänä.

Osaamiskeskusohjelma on osoittautunut toimivaksi alueellisen innovaatiotoiminnan aktivoimisessa ja uusien ideoiden kaupallistamisessa. Ohjelmaa jatketaan edelleen, ja tavoitteena on hyvinvointipalveluiden, elinkeinoelämän ja teollisuuden kansainvälisesti kilpailukykyisen huippuosaamisen kehittäminen. Suurten osaamis- ja teknologiakeskusten innovaatiotoiminta parantaa välillisesti myös pienempien alueiden osaamis- ja teknologiaperustaa.

Yrittäjyyden vahvistaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

18) Tulevina vuosina edessä oleva poikkeuksellisen suuri pien- ja perheyrittysten sukupolvenvaihdosten määrä edellyttää aktiivisia toimenpiteitä yritystoiminnan jatkamiskynnyksen madaltamiseksi.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistämiseen liittyviä julkisen vallan toimenpiteitä tehostetaan osana hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaa. Sukupolvenvaihdosten verotuskohtelua on helpotettu perintö- ja lahjaverolakia uudistamalla. Lainmuutos on tullut voimaan vuoden 2005 alusta lukien ja muutokset koskevat sukupolvenvaihdoksia, jotka on tehty vuonna 2004. Uudistus helpottaa varsinkin pienten yritysten sukupolvenvaihdosten verotusta.

Hallitus on yrittäjyyden politiikkaohjelmaan liittyen päättänyt, että julkisin varoin toteutettavaan yritysneuvontaan kohdistettujen resurssien käytön uudistamistarpeet arvioidaan työryhmän toimesta, joka on asetettu lokakuussa 2004. Tässä yhteydessä myös sukupolvenvaihdoksia koskevaa yritysneuvontaa tullaan tehostamaan. Suomalaiset yrityspalvelut – työryhmän on tarkoitus laatia ehdotuksensa asiassa siten, että ne voidaan tarvittaessa ottaa huomioon jo vuoden 2006 talousarvion laadinnassa. Lisäksi seudullisten yrityspalvelupisteiden perustamisella pyritään vahvistamaan yritysten neuvonta- ja tukipalvelujen saantia myös sukupolvenvaihdoksiin liittyvissä asioissa.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

26) TE-keskuksia tulee vahvistaa lisäämällä niihin alueilla toimivia teknologia-asiamiehiä.

Alueiden kykyä hyödyntää T&K-osaamista tehostamalla koulutusta ja neuvontaa mm. vahvistamalla työvoima- ja elinkeinokeskusten teknologiayksiköiden resursseja parannetaan osana hallituksen teknologiapolitiikkaa.

Innovaatioympäristön tehokkuuden ratkaisee se, kuinka hyvin se reagoi nykyisiin ja tulevaisuuden toimintaympäristön tarpeisiin sekä innovaatio toimijoiden kyky toimia kokonaisuutena. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rooli on merkittävä tässä kokonaisuudessa tutkimustiedon ja teknologian siirtämisessä talouden hyödynnettäväksi ja muun yhteiskunnallisen kehityksen tukemiseksi.

Teknologiaan panostaminen ja uuden teknologian hyödyntäminen ovat TE-keskuksen osatorajojen ylittävää toimintaa. Myös keksintöasiamiespalveluja on vahvistettu vuonna 2003 TE-keskuksissa.

TE-keskusten teknologiapalveluita vahvistettiin viidellä uudella teknologia-asiantuntijalla. Asiantuntijalisäykset kohdistuivat Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksiin. Teknologiapalveluiden vahvistamista jatketaan edelleen koko hallituskauden ajan.

TE-keskusten teknologiapalveluita vahvistettiin edelleen vuonna 2004 hallitusohjelman mukaisesti viidellä uudella teknologia-asiantuntijalla. Lisäykset kohdistuivat Kaakkois-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan TE –keskuksiin.

Suomen energia- ja ilmastopoliittika

Muut 4/2001 vp

Talousvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 24.5.2002, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin kivihiilen käytön hallitukseksi rajoittamiseksi sähkön ja lämmön tuotannossa esimerkiksi kokonaiskäyttösopimuksin.
 - 2) Eduskunta edellytti, että hallitus
 - nopeuttaa tiukan energiansäästöohjelman toteuttamista ja ohjaa yhdyskunta- ja aluerakenteiden muotoutumista energian säästämiseksi,
 - ryhtyy toimenpiteisiin säästöohjelmia tukevan energiansäästön yleislain säätämiseksi,
 - ryhtyy toimenpiteisiin energian jakeluyhtiöitä koskevan palveluveloitteen säätämiseksi tiedottamisesta energiansäästötavoista ja uusista tekniikoista kuluttajille ja
 - ryhtyy toimenpiteisiin energiaverotuksen kehittämiseksi energiansäästöä edistävällä tavalla.
 - 3) Eduskunta edellytti, että uusiutuvan energian tutkimusta, kehittämistä ja käyttöönottoa tuetaan ilmastostrategiaan sisältyvän edistämishjelman mukaisesti kuitenkin niin,
 - että biomassan käyttöä edistetään ohjelmaa enemmän muun muassa veropolitiikan, investointitukien ja teknologian kehittämistukien sekä kestävä metsätalouden metsänparannusvarojen lisäresursseilla, tehostamalla energiapuun ja turpeen käyttöä,
 - että kehitetään kierrätyspolttoaineiden, lajitellun yhdyskuntajätteen, biokaasujen ja muiden biomassojen käyttöä ja
 - että uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön jakeluverkkoihin pääsy turvataan esimerkiksi vihreiden sertifikaattien kaupan perustuvalla järjestelmällä ja asettamalla tarvittaessa ostovelvoitteita verkon haltijoille.
 - 4) Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle selvityksen lausumien toteutumisesta seuraavan vaalikauden aikana.
-
- 1) Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama toimikunta, jonka tehtävänä oli selvittää tarvetta rajoittaa hallitusti kivihiilen käyttöä sähkön ja lämmön tuotannossa, luovutti mietintönsä kesäkuussa 2004. Toimikunta tuli työssään johtopäätökseen, että yksittäisen polttoaineen eli yhden energialähteen käsittely irrallaan muusta energia- ja ilmastopoliittisesta kokonaisuudesta on ongelmallista. Toimikunta arvioi mahdollisella kivihiilen käytön rajoittamisella muilla keinoilla EU:ssa vuoden 2005 alussa alkavan päästökaupan lisäksi olevan suuremmat kielteiset kuin myönteiset vaikutukset. EU:n jäsenmaita velvoittava päästökauppa ohjaa todennäköisesti kulutusta hiilidioksidipäästöiltään vähäisiin polttoaineisiin.
 - 2) Energian säästöohjelma päivitettiin loppuvuonna 2002. Ohjelmaa toteutetaan ja toteutumista seurataan. EU:n komissio antoi vuoden 2003 bpussa esityksen energiansäästöä koskevan ns. energiapalvelut-direktiiviesityksen, jolla saattaa olla tuntuva vaikutus energian säästösäädöksiin, minkä vuoksi energian säästöä koskevan lainsäädännön valmistelussa ei ole voitu edetä vuoden 2004 aikana.
 - 3) Uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma uusittiin loppuvuonna 2002. Ohjelmaa toteutetaan ja toteutumista seurataan. Ohjelmalla on seurantaryhmä ja kolme jaostoa. Elokuussa 2004 EU:n päästökaupan, energianverotuksen ja energiantuotannon tukien yhteensovittamista tarkastellut työryhmä antoi mietintönsä, jossa tarkasteltiin myös uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön edistämistoimia. Työryhmä piti uusiutuvan energian taloudellista tukea energiavero- ja investointitukijärjestelmällä edelleen tarpeellisena päästökauppatilanteessa,

mutta työryhmä ei suositellut otettavaksi uusia ohjauskeinoja kuten vihreitä sertifikaatteja ja syöttötariffeja toistaiseksi käyttöön.

4) Eduskuntaa informoitiin kansallisen ilmastostrategian toteuttamisesta ja täydentämisestä laajalla kauppaja- ja teollisuusministeriön selvityksellä vuoden 2003 alkupuolella. Ilmastostrategiaa toimeenpannaan ja toimeenpanoa seurataan työssä mukana olevien kuuden ministeriön, kauppaja- ja teollisuusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. Ilmastostrategiaa ollaan uudistamassa. Tärkeimpänä syynä uudistamiseen on päästökauppadirektiivin toimeenpano. Uusi strategia tulee sisältämään myös katsauksen vuoden 2001 strategian toteutumiseen. Uudistettavaan ilmastostrategiaan sisällytetään EU-päästökaupan ja joustomekanismien lisäksi linjaukset ns. hiilinielujen käytöstä ja ilmasto-
muutokseen sopeutumisen huomioonottaminen. Tärkeänä osana strategian päivittämisessä on myös valmistautuminen ensimmäistä sitoumuskautta 2008—2012 seuraavia sitoumuskausia koskeviin päästövähennysneuvotteluihin. Uudistetun ilmastostrategian kaavavillaan valmistuvan maaliskuussa 2005 ja hallitus antaa sen selontekona eduskunnalle.

Sähkömarkkinalain vakiokorvaussäännösten seuranta

HE 218/2002 vp — EV 303/2002 vp

Talousvaliokunta

- Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen seuraavan,
- kuinka vakiokorvaussäännökset vaikuttavat sähkönkäyttäjän sähköstä maksamaan hintaan,
 - ovatko vakiokorvaussäännösten aikarajat ja korvauksen enimmäismäärä asianmukaisia ja kohtuullisia,
 - etteivät vakiokorvauksesta vapautumisen perusteet anna mahdollisuutta perusteetomiin korvauksesta kieltäytymisiin tai johda kohtuuttomiin korvausvaatimuksiin ja että mainitut perusteet ovat sopuoinnussa muiden vastaavanlaisten perusteiden kanssa,
 - etteivät lain säännökset aiheuta kohtuuttomia seurauksia eri käyttäjäryhmille ja eri verkonhaltijoille ja
 - että sähkön siirtohinnoittelu sähkönkäyttäjälle on kohtuullista ja että kohtuuttomiksi todetut maksut palautetaan sähkönkäyttäjälle.

Kauppaja- ja teollisuusministeriö antoi Energiamarkkinaviraston tehtäväksi seurata vakiokorvauslainsäädännön toimivuutta. Energiamarkkinavirasto antoi 14.10.2004 ministeriölle asiasta laatimansa selvityksen, joka perustui alle vuoden mittaiseen tarkastelujaksoon. Ministeriö ja Energiamarkkinavirasto jatkavat säännösten vaikutusten seurantaa, sillä johtopäätösten tekeminen asiassa edellyttää pitkäaikaisempaa tarkastelujaksoa.

Hallitus antoi 24.6.2004 sähkömarkkinalain muuttamista koskevan lakiesityksen, johon sisältyi muun muassa ehdotukset sähköverkkopalveluiden hinnoittelun valvonnan tehostamisesta sekä liikaa perittyjen verkkomaksujen palauttamisesta asiakkaille. Lainmuutos vahvistettiin 21.12.2004 ja se tuli voimaan 27.12.2004. Eduskunnan lausuman viimeinen alakohta ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Laki kilpailunrajoituksista annetun lain muuttamisesta

HE 11/2004 vp 3/4 EV 47/2004 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.4.2004, että kilpailulainsäädännössä ja yritystoimintaa koskevassa lainsäädännössä yleensäkin tulee ottaa huomioon pienten ja keskisuurten yritys-

ten toimintaedellytykset taloudellisesti kannattavaan ja työllisyyttä edistävään toimintaan

Valtioneuvosto päätti 29.4.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on syksyllä 2004 käynnistänyt kolmivuotisen projektin, jonka tavoitteena on edistää lainvalmistelun yritysvaikutusten huomioon ottamista. Hanke liittyy hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaan ja se toteutetaan yhdessä oikeusministeriön kanssa.

Päästökauppalaki

HE 49/2004 vp 3/4 EV 113/2004 vp

Talousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 30.6.2004, että hallitus antaa eduskunnan talousvaliokunnalle selvityksen ennen päästökauppalain 72 §:ssä tarkoitetun voimaantuloasetuksen antamista päästökaupan toimeenpanotilanteesta EU:ssa ja myös Suomessa.

2. Eduskunta edellytti, että valtion on oltava mukana turvaamassa päästöoikeudet niitä tarvitseville uusille osallistujille mikäli 2,5 Mt:n hiilidioksidipäästökiintiö osoittautuu riittämättömäksi.

3. Eduskunta edellytti, että turpeen energiaveroa tulee alentaa ensimmäisen päästökaupakauden alusta lukien siten, että turpeen kilpailuasema energialähteenä ei heikene päästökaupan seurauksena.

Valtioneuvosto päätti 29.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi 3.11.2004 eduskunnan talousvaliokunnalle selvityksen päästökaupan toimeenpanon tilanteesta. Selvitystä käsiteltiin hallituksen ilmasto- ja energiapolitiisessa työryhmässä 27.10.2004. Selvityksessä tarkastellaan päästökaupan toimeenpanon tilannetta sekä Suomessa että muissa EU-maissa. Kauppa- ja teollisuusministeriö on todennut talousvaliokunnalle, että lainsäädäntö- ja viranomaisvalmiuksien osalta ei näytä olevan sellaisia esteitä, jotka lykkäisivät päästökaupan alkua pääosassa EU-maita.

Talousvaliokunta hyväksyi 30.11.2004 sille toimitetun selvityksen johdosta valtioneuvostolle osoitetun vastauksen, jossa todettiin, että talousvaliokunnan puolesta ei ole estettä päästökauppalain 72 §:ssä tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen antamiselle. Valtioneuvosto antoi asetuksen päästökauppalain eräiden säännösten voimaantulosta 9.12.2004 ja asetus tuli voimaan 15.12.2004. Asia ei anna enää aihetta jatkotoimenpiteisiin.

2. Päästökauppalain 35 §:n mukaan valtioneuvosto päättää uusille osallistujille varattavasta päästöoikeusmäärästä kansallisessa jakosuunnitelmassa. Valtioneuvosto hyväksyi 19.8.2004 esityksen Suomen kansalliseksi jakosuunnitelmaesitykseksi, joka toimitettiin Euroopan yhteisöjen komission hyväksyttäväksi. Komissio hyväksyi Suomen jakosuunnitelmaesityksen muutoksitta 20.10.2004. Uusille osallistujille varattu päästöoikeusmäärä on 2,5 Mt hiilidioksidia.

Tämän hetken näkemyksen mukaan varattu päästöoikeusmäärä tulee riittämään. Mikäli myöhemmin näyttäisi siltä, ettei päästöoikeusmäärä riittäisi, tulee asiaa tarkastella uudelleen vuoden 2006 tilanteessa.

3. Hallitus on valmistellut turpeen veron alentamista ja mäntyöljyn veron korottamista niin, että tarpeelliseksi katsottavat, pikaista käsittelyä edellyttävät energiaveroesitykset voidaan antaa eduskunnalle vuoden 2005 alkupuolella.

Sähkömarkkinalakiin tehtyjen muutosten vaikutusten selvittäminen

HE 127/2004 vp — EV 217/2004 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallituksen tulee antaa talousvaliokunnalle selvitys syyskuun 2006 loppuun mennessä sähkömarkkinalakiin tehtyjen muutosten vaikutuksista sähkömarkkinoihin sekä kuluttajien ja yrittäjien asemaan sähkömarkkinoilla.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö käynnistää sähkömarkkinalakiin tehtyjen muutosten vaikutusten seurannan ja huolehtii siitä, että eduskunnan edellyttämä selvitys voidaan antaa eduskunnan talousvaliokunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä.

Maakaasumarkkinoiden kehityksen seuraaminen

HE 128/2004 vp — EV 214/2004 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2004, että hallituksen tulee antaa talousvaliokunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä selvitys maakaasumarkkinoiden kehityksestä ja maakaasumarkkinalain soveltamisesta saaduista kokemuksista.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö käynnistää maakaasumarkkinoiden kehityksen ja maakaasumarkkinalain soveltamisen vaikutusten seurannan ja huolehtii siitä, että eduskunnan edellyttämä selvitys voidaan antaa eduskunnan talousvaliokunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Vakuuksien hoito

HE 253/1994 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1994, että sosiaali- ja terveysministeriö Eläke-Kansan asioiden selvityksen yhteydessä tarkoin tutkii myös vakuuksien hoitoa koskevien toimien lainmukaisuuden ja vastuut.

Eläke-Kansan erityinen selvityspesä on saanut täyden suorituksen saatavilleen, joihin se panttien perusteella on ollut oikeutettu. Näin ollen Eläke-Kansan selvittely on ponnentelelta osin päättynyt.

Eläke-Kansan vakuusrekisterissä oli kertomusvuonna jäljellä yksi vakuus, alle 1 miljoonaa euroa. Vakuus on saatu lainasaamisen vakuudeksi. Vakuutta vastaava saaminen on hoidettu kertomusvuoden aikana, jolloin vakuusrekisterissä ei enää ole vakuuksia.

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Kansan kaupan yhteydessä Eläke-Kansa vapautti 14.4.1994 Vahinko-Kansan (80 mmk:n) 13,5 miljoonan euron luottovakuutuksista. Asiasta on ollut viireillä takaisinsaantikanne tuomioistuimessa. Eläke-Kansan vaatimus per 3.6.2004 on ollut 52.826.646 euroa. Takaisinsaantikanteella voitettiin Korkeimmassa oikeudessa pesään rahaa 10,036 miljoonaa euroa. Rahat on palautettu Eläke-Kansan konkurssipesään kesäkuussa 2004.

Eduskunnan lausuma ei anna enää sosiaali- ja terveysministeriön taholta aihetta enempiin toimenpiteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että lausuma poistettaisiin kertomuksesta.

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso

Selonteko 4/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavien henkilöiden toimeentulon parantamiseksi maaliskuun alusta vuonna 2002 lukien peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tasoa korotettiin 0,84 eurolla päivässä eli noin 18 eurolla kuukaudessa. Lisäksi osana köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista laajaa toimenpideohjelmaa työmarkkinatuen lapsikorotusten määrä korotettiin vuoden 2002 alusta vastaamaan työttömyyspäivärahan lapsikorotusta.

Hallitusohjelman mukaan tulevat hankkeet lainsäädäntömuutoksiksi tulevat koskemaan ennen kaikkea aktivointiin ja työllistymiseen tähtäviä painotusmuutoksia. Tämä tavoite koskee myös etuuksien tasoihin harkittavia muutoksia. Pelkkiä passiivijajan etuuksien tason korotuksia ei näin ollen nähdä tarkoituksenmukaiseksi toimenpiteeksi, vaan tavoitteena on muokata työttömyysetuuksista ennen kaikkea aktiivijajan etuuksiksi. Tämän tavoitteen toteutuksen osana 1.1.2004 lukien korotettiin toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia.

Valtaosa ylläpitokorvauksista maksetaan työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opiskelijoille. Korotus koski siten myös peruspäivärahan piirissä olevia. Ylläpitokorvaus on verovapaa ja muissa järjestelmissä, mm. toimeentulotuessa, niin sanottu etuoikeutettu tulo. Siten sen korottaminen ei lisää verotettavaa tuloa, eikä vähennä muita etuusmenoja.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Päivähoidon hallinto ja ohjaus

HE 91/1999 vp

Sivistysvaliokunta

5) Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle.

Hallitus on antanut eduskunnan edellyttämän esityksen laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 28 §:n muuttamisesta (HE 151/2002vp). Esityksen mukaan kunta saisi päättää, minkä monijäsenen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoitoon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annettaisiin. Päivähoito sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki säilyisivät sosiaalipalveluna, joiden lainsäädännöllinen, rahoituksellinen sekä muu ohjaus ja valvonta kuuluisivat edelleen sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Sosiaalihuoltolakia, lasten päivähoidosta annettua lakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia on muutettu väliaikaisesti (laeilla 155-157/2003) siten, että säännösten mukaan kunta voi itse päättää, minkä monijäsenen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoitoon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annetaan. Kyseisten tehtävien tulee kaikkien kuulua saman toimielimen toimivaltaan. Väliaikaiset säännökset ovat voimassa viisi vuotta ajalla 1.8.2003–31.7.2008.

Määräaikaiseen lainsäädäntöratkaisuun liitetään sosiaali- ja terveysministeriön laaja-alainen seuranta- ja arviointitutkimus, jonka avulla hallinnollisten ratkaisujen vaikutukset pyritään kattavasti selvittämään. Seurannan pohjalta arvioidaan lainsäädännön tarpeellisuus jatkossa.

Suomen Kuntaliitto ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes selvittivät päivähoitoon hallinnon tilannetta kyselyllä keväällä 2004 sekä ylläpitävät ajankohtaista tietoa www-sivuillaan koko sosiaalihuoltolain väliaikaisen muutoksen voimassaoloajan. Lainmuutoksen ensimmäisen vuoden voimassaoloaikana kahdeksan kuntaa (Askainen, Kaarina, Kemi, Kouvola, Lohja, Rautalamppi, Rautjärvi ja Vaasa) on siirtänyt päivähoitoon hallinnon opetustoimeen. Ennen lainmuutosta kaksi kuntaa (Imatra ja Kerava) ja yhden kunnan ruotsinkielinen osa (Espoo) oli siirtänyt päivähoitoon hallinnointitehtävät opetustoimeen. Tämän lisäksi kahdessa kunnassa päivähoitoon hallinnosta vastaa joku muu lautakunta. 10 kuntaa on päättänyt opetustoimeen siirrosta vuosien 2005 ja 2006 aikana ja yksi kunta perustaa kasvatus- ja opetuslautakunnan uuden toimintamallin. Stakes kerää seurantatietoa hallinnollisten ratkaisujen vaikutuksista vuoden 2005 aikana.

Omaishoidon asema

HE 109 ja 187/2000 vp

19) Luku 33.32. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja omaishoidon edellytyksiä kokonaisuudessaan parannetaan.

Selvityshenkilö Elli Aaltonen luovutti vuonna 2004 sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksensa niistä toimenpiteistä, joilla omaishoitajien asemaa ja omaishoidon tukea voidaan parantaa osana kunnan palvelujärjestelmää. Hallitus ryhtyy asteittain toteuttamaan selvitys-

henkilön ehdotuksia muun muassa käynnistämällä omaishoitoa koskevia kehittämishankkeita ja laatimalla omaishoitoa koskevan oppaan. Omaishoidon tukea koskeva lainsäädäntöuudistus ajoittuu kustannussyistä pääosin seuraavalla hallituskaudelle.

1.10.2004 tuli voimaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskeva lakimuutos, jonka mukaan kunnan mahdollisuutta periä maksuja hoidettavalle annattavista palveluista omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi rajoitettiin. Maksu säädettiin yhdeksään euroon vuorokautta kohden.

Toimeentulotuki

HE 134/2000 vp

Sosiaali- ja terveystoimikunta

Eduskunta edellytti 17.10.2000, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa sitä, että toimeentulotukiasioiden käsittelyajassa päästään TATO-ohjelmassa edellytetyyn tahtiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta erityisesti eläkeikäisten paluumuuttajien toimeentulo turvataan muiden etuusjärjestelmien kun toimeentulotuen kautta.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta muutetaan siten, että maksukaton kertymiseen ei vaikuta se, onko maksun suorittamiseen myönnetty toimeentulotukea.

Sosiaali- ja terveysministeriö on sopinut Stakesin kanssa toimeentulotukiasioiden käsittelyaikatilanteen seurannasta. Ensimmäiset tiedot on kerätty vuosien 2000 ja 2001 osalta. Ministeriö tulee edelleen tähdentämään kuntiin kohdistuvassa ohjauksessa toimeentulotukihakemusten viivytystä käsittelyä sekä jonotusaikojen saamista enintään viikon mittaisiksi. Sosiaalialan kehittämishankkeen piirissä valmistellaan säännökset oikeudesta päästä palvelujen tarpeen arviointiin kunnallisessa sosiaalityössä ja sosiaalityön saatavuuskriteerit sekä kiireellisissä että ei-kiireellisissä asiakasasioissa. Uudistukseen liittyvä selvitystyö on aloitettu vuonna 2003 sosiaalityön neuvottelukunnan asettamassa jaostossa.

Eläkeikäisten paluumuuttajien ja muiden vastaavassa asemassa olevien maahanmuuttajien toimeentuloturva on järjestetty maahanmuuttajan erityistukilakiin (1192/2002) perustuvalla erityistuella. Uudistus tuli voimaan 1.10.2003. Lausuma ei tältä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö nimitti 7.10.2002 tekemällään päätöksellä selvitysmiehen, jonka tehtävänä oli selvittää muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikkaa ja maksusäännösten muutostarpeita. Selvitysmies antoi raporttinsa 26.3.2003. Raportissa selvitetiin myös toimeentuloturvan vaikutusta maksukaton kertymiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 maksutoimikunnan, jossa yhteydessä toimeentulotuen saajien maksukattoa koskevat säännökset tulevat arvioitaviksi.

Aikuiskoulutustuen kehittäminen

HE 150/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2000, että koulutusaikaiset tukijärjestelmät sovitetaan tarkoituksenmukaisella tavalla yhteen siten, ettei määräaikaisissa palvelussuhteissa olevia aseteta ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan kuin niitä, joilla on toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde.

Eduskunta edellytti, että aikuiskoulutustuen tavoitteiden toteutumista seurataan ja mahdollisesti ilmenevät puutteet korjataan esim. lyhentämällä ansainta-aikavaatimusta

Liittyen vuosien 2003—2004 tulopoliittiseen sopimukseen aikuiskoulutustuen perusosaa korotettiin 440 eurosta 500 euroon kuukaudessa 1.1.2004 lukien. Lisäksi työmarkkinakeskusjärjestöt ovat perustaneet yhteisen työryhmän, joka seuraa aikuiskoulutustuen käyttäjien määrän kehittymistä sukupuolen, iän, palkkatason ja ammattialan suhteen. Työryhmän määräaika on kolme vuotta korotuksen voimaantulosta. Aikuiskoulutustuen kehittämistä jatketaan tältä pohjalta.

Koulutusaikaisten tukijärjestelmien yhteensovittamista on selvittänyt opetusministeriön toimeksiannosta selvitysmies Pentti Arajärvi, joka loppuraportissaan ehdottaa eräitä muutoksia koulutusaikaisiin tukiin mukaan lukien määräaikaisessa työsuhteessa olevan henkilön oikeus etuuteen ja ansainta-ajan lyhentämisen aikaistaminen 10 vuodesta 5 vuoteen. Opetusministeriö on perustamassa selvitysmiehen raportin pohjalta seurantaryhmän, jonka tehtävänä on koordinoita ja aktivoida usealla hallinnon alalla tapahtuvia valmistelutoimia. Seurantaryhmällä ei ole neuvottelevaa roolia, vaan valmistelu tapahtuu vastuuministeriöittäin.

Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamisen seuranta

HE 114/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2001, että hallitus seuraa, miten uuden työterveyshuoltolain tavoite lisätä eri ammattialojen asiantuntijoiden käyttöä työterveyshuollossa toteutuu, kun laissa on omaksuttu jako työterveydenhuollon ammattihenkilöihin ja asiantuntijoihin.

Valtioneuvoston asetuksen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 19 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuudesta seurata työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käytön ja koulutuksen toteutumista sekä arvioida ne kahden vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Työterveyslaitos on tehnyt selvityksen työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta ja käytöstä 2003. Selvityksen mukaan kehitys koulutuksen toteutumisen ja asiantuntijoiden käytön osalta on ollut pääosin myönteistä. Koulutustasossa ja moniammatillisuuden toteutumisessa on kuitenkin suurta alueellista vaihtelua. Työterveyshuollon koulutukseen on panostettava myös jatkossa, koska työterveyshuollon erikoislääkäreitä ja terveydenhoitajia jää lähivuosina paljon eläkkeelle. Selvitys on käsitelty sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa työterveyshuollon neuvottelukunnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut ja seuraa jatkossakin kolmen vuoden välein Työterveyshuolto Suomessa selvityksen yhteydessä mm. koulutuksen ja moniammatillisuuden toteutumista työterveyshuollossa.

Perusturvan parantaminen

HE 155/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää vuoden 2002 aikana, miten toimeentulotukea saavien asemaa parannetaan ottaen erityisesti huomioon sen, että kaikkien toimeentulotukea saavien asemaa ei voida parantaa työelämäänsä osallistumiseen kannustavilla toimilla. Selvityksen perusteella hallituksen tulee tehdä ehdotukset

tarvittavista lainsäädäntömuutoksista seuraavan valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt eduskunnan lausumassa edellytetyn selvitystyön. Ministeriön käsityksen mukaan perusturvan keskeisimpiä ongelmia on se, että ensisijaisten etuusjärjestelmien piirissä olevat joutuvat kohtuuttoman usein turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän vuoksi erityisesti pitkäaikaisesti toimeentulotuen varassa olevien asemaa parannetaan parhaiten ensisijaisia etuusjärjestelmiä ja verotusta kehittämällä, jolloin toimeentulotuki muodostuisi alkuperäisen tavoitteensa mukaisesti lähinnä tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden turvaverkoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tässä vaiheessa katsonut toimeentulotukilakia koskevien säädösmuutosten toteuttamista tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esitykseen perustuen Eduskunta hyväksyi lain sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002). Sosiaalisen luototuksen avulla voidaan osaltaan helpottaa myös toimeentulotuen piirissä olevien taloudellisia vaikeuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sosiaalista luototusta koskevan oppaan, joka on lähetetty kuntiin kesäkuussa 2003.

Velkaantuneiden toimeentulotuen asiakkaiden asemaa on parannettu oikeusministeriön ja pankkiyhdistyksen kanssa yhteistyössä luodulla kevennetyllä velkasovinto-ohjelmalla, joka oli kohdistettu pitkäaikaisesti maksukyvyttömiin toimeentulotuen saajiin. Hallitusohjelman mukainen velkahallintaohjelma on laadittu. Ohjelman tavoitteena on estää velkaongelmien syntyminen ja niiden syveneminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä Stakesin kanssa valmistellut suosituksia toimeentulotuen käyttämistä nykyistä joustavammin ja tehokkaammin pitkäaikaisesti toimeentulotuen piirissä olevien taloudelliseksi tukemiseksi.

Pitkäaikaisia toimeentulotuen asiakkaita koskevat suositukset on lisätty uudistettuun toimeentulotukioppaaseen, joka lähetettiin kuntiin elokuussa 2003. Suosituksissa korostetaan moniammatillisen osaamisen ja viranomaisten välisen yhteistyön tarvetta pitkäaikaisasiakkaiden palvelemissa.

Yhtenäinen maksukatto terveydenhuoltoon

HE 187/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2001, että hallitus selvittää terveydenhuollon asiakasmaksujen ja maksukaton samoin kuin sairausvakuutuslain mukaisten omavastuiden vaikutuksia palvelujen käyttöön sekä palvelujen käyttäjien ja kuntien taloudelliseen asemaan sekä selvittää erilaiset vaihtoehdot yhtenäisen, kaikki terveydenhoidon menot kattavan asiakkaan maksukyvyyn huomioon ottavan maksukaton aikaansaamiseksi.

Eduskunta edellytti 11.12.2001, että muutettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevaa asetusta 1.1.2002 lukien
–asetuksen 3 §:n 5 momentissa tarkoitettu muun henkilön kuin lääkärin tai hammaslääkärin suorittamasta kotikäynnistä perittävä maksu säädetään 6 euroksi, ja
–asetuksen 11 §:n momentissa säädetään, että sarjassa annettavasta hoidosta maksu saadaan periä enintään 45 kerralta kalenterivuodessa.

Parhaillaan on toteuttamisvaiheessa valtioneuvoston 11.4.2002 tekemään periaatepäätökseen perustuva terveydenhuollon kansallinen hanke. Periaatepäätökseen liittyen on tarkoitus uudistaa asiakasmaksuja ja maksukattoa koskevat säännökset. Maksusäännösten uudistamiseen tähtäävä työ on käynnistetty sosiaali- ja terveysministeriössä loppuvuodesta 2002 aloitetulla selvityksellä. Raportissaan ”Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan toimivuus”

(STM, työryhmämuistioita 2003:12), selvitysmies Jämsén totesi, että yhteisen maksukaton seuranta ja toteutusta varten tarvittaisiin rekisteri, johon maksuja ja omavastuita koskevat tiedot kerättäisiin ja jossa näe säilytettäisiin. Rekisterin toteutus voitaisiin toteuttaa vuoden 2007 alusta. Lisäksi selvitysmies toteaa, että yhteiseen maksukattoon siirryttäessä täytyy ratkaista usea periaatteellinen ja muu ongelma.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 toimikunnan selvittämään kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistamistarpeet. Toimikunnan määräaika päättyy 31.5.2005. Toimikunnan tulee osana työtään selvittää, millä edellytyksillä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen omavastuukatot voitaisiin yhdistää ja mahdollinen tarve laajentaa maksukattojen piirissä olevia palveluja ja maksuja ja tarvittaessa tehdä ehdotuksensa yhdistämisen toteuttamisen edellyttämistä toimenpiteistä ja aikataulusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta (912/1992) muutettiin 5.12.2001 annetulla valtioneuvoston asetuksella (1168/2001) siten, että maksuja tarkistettiin kustannustason muutosta vastaavasti ja samalla maksujen suuruudet määriteltiin euromääräisinä. Tässä yhteydessä asetuksen 11 §:n 1 momentissa säädettyä sarjassa annettavan hoidon vuotuisten perintäkertojen määrää alennettiin viidestäkymmenestä neljäänkymmeneen viiteen. Asetuksen 3 §:n 5 momentin mukainen maksu määrättiin 7 euroksi. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Päivähoitomaksuperusteiden tarkistaminen

HE 188/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää päivähoitomaksuihin liittyviä rakenteellisia ongelmia ja säädösten selkeyttämistarvetta ja antaa eduskunnalle esityksen tarvittavista lainsäädäntömuutoksista vuoden 2002 aikana.

Lasten päivähoiton maksuja muutettiin vuoden 2002 alussa samalla kun euromuunnos astui voimaan. Silloin muutettiin maksujen perusteena olevia tulorajoja, alinta ja ylintä perittävää maksua sekä muiden kuin kahden päivähoitoikäisen sisaruksen vaikutusta maksun perusteena oleviin perheen tuloihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen perusteita ja määräytymistä selvittävän toimikunnan. Työ on alkamassa vuoden 2004 alussa. Osana toimikunnan työtä tulee olemaan lasten päivähoiton maksuja koskevan sääntelyn läpikäynti ja muutosesitysten tekeminen nykyisessä lainsäädännössä ilmenneiden puutteiden korjaamiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen perusteita ja määräytymistä selvittävän toimikunnan määräaika päättyy toukokuun lopussa 2005. Toimikunta on asettanut päivähoiton maksujen uudistamista selvittämään erillisen alajaoston.

Väestö ja perheen asema

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

19) Hallituksen tulee kehittää ja ottaa käyttöön perhe- ja lapsimyönteisiä kannustimia. Lapsiperheiden tukeminen siten, että köyhyyttä ja syrjäytymistä ehkäistään, on viisasta tulevaisuuspolitiikkaa: sillä voidaan katkaista ylisukupolvisia ketjuja.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on helmikuussa 2003 valmistunut Perhepoliittinen strategia; Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen -julkaisu, jossa on hahmoteltu tavoitteita ja keinoja lasten ja lapsiperheiden aseman parantamiseksi. Osa Perhepoliittisessa strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä toteutetaan osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa. Lausuman kannalta keskeisimmät näistä hankkeista ovat Lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittämishanke sekä Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke, jotka käynnistyvät kevään 2005 aikana.

Lapsiperheiden taloudellista tilannetta selvittävä hanke käynnistyi syksyllä 2004 ja sen määräaika päättyy kesäkuussa 2005. Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke on tarkoitus käynnistää kevään 2005 kuluessa. Muilta osin Perhepoliittisen strategian linjauksia on toteutettu hallitusohjelman mukaisina toimenpiteinä ja strategiapaperia tullaan laajentamaan tavoiteohjelman muotoon.

Väestö ja perheen asema

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

20) Perhepoliittisten tukien tulee kannustaa perheen perustamiseen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on helmikuussa 2003 valmistunut Perhepoliittinen strategia; Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen -julkaisu, jossa on hahmoteltu tavoitteita ja keinoja muun muassa siihen, miten perheen perustamista voitaisiin aikaistaa. Osa Perhepoliittisessa strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä on käynnistetty osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa ja osa, muun muassa perheen perustamisen aikaistamiseen liittyvät kysymykset, on tarkoitus käynnistää erillisinä hankkeina mahdollisuuksien mukaan kevään 2004 aikana.

Osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa on käynnistetty Lapsiperheiden taloudellista tilannetta selvittävä hanke syksyllä 2004 ja sen määräaika päättyy kesäkuussa 2005. Osaltaan perheiden varhemman vaiheen perustamisen tukemiseen liittyvä Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke on tarkoitus käynnistää kevään 2005 kuluessa. Muilta osin Perhepoliittiseen strategiaan sisältyviä linjauksia, kuten lapsilisän korottaminen vuoden 2004 alusta sekä kotihoidon tukeen tulevat korotukset vuoden 2005 alusta, on toteutettu hallitusohjelman mukaisina toimenpiteinä. Strategiapaperia tullaan laajentamaan tavoiteohjelman muotoon.

Työttömyyseläke

*HE 45/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.6.2002, että hallitus selvittää työttömyyseläkkeen saamiseen liittyvät ongelmat niiden osalta, jotka eivät täytä työttömyyseläkkeen ehtona olevaa työttömyyspäivärahan saamisen edellytystä ennen 1.1.1994 voimassa olleiden peruspäivärahan tarveharkintaa koskevien säännösten vuoksi ja ryhtyy selvityksen pohjalta tarvittaessa toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on työelämän vetovoiman lisääminen ja ikääntyneiden työssä pysymisen tukeminen. Hallituksen työllisyyspolitiikkaohjelmassa todetaan, että

työkykynsä pysyvästi menettäneet ohjataan asianomaisten tukijärjestelmien piiriin kuten työkyvyttömyyseläkkeelle. Pitkäaikaistyöttömien aseman parantamiseen tähtääviä aivan viime vuosina jo toteutettuja ja vireillä olevia hankkeita on useita eri ministeriöiden toimialoilla.

Eläkepolitiikan ja työllisyyspolitiikan yleistavoitteena on työllisyyden parantaminen ja keskimääräisen eläkkeellejäämisiään nostaminen. Sen vuoksi myös pitkään työttömien kohdalla ensisijaiset toimenpiteet ovat työllisyyden, työkunnan ja ammattitaidon parantamiseen suuntautuvia. Erityisen pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden kohdalla erilaiset työllistymiseen johtavat toimenpiteet veisivät kuitenkin todennäköisesti niin pitkän ajan, että työelämäkelpoisuus olisi kunnossa vasta, kun henkilö olisi saavuttanut eläkeiän. Nämä henkilöt ovat työttöminä työnhakijoina, vaikka heidän kohdallaan työllistymisen todennäköisyys on erittäin pieni.

Erityisen pitkään työttöminä olleiden ikääntyneiden henkilöiden toimeentulon turvaamiseksi on sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön yhteistyönä valmisteltu esitys, jonka tarkoituksena on turvata 1990 –luvun alun laman seurauksena pitkään työttöminä olleiden ikääntyneiden henkilöiden toimeentulo. Eläketuki niminen etuus on tarkoitus myöntää Kansaneläkelaitoksen toimesta kertataratkaisuna vuosina 1941–1947 syntyneille henkilöille, joiden työttömyys on jatkunut lähes 10 vuoden ajan. Eläketuki vastaisi kansaneläkkeen ja henkilölle vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneen työeläkkeen suuruista määrää, ja sitä maksettaisiin henkilön 62 vuoden iän täyttämiseen saakka. Tämän jälkeen henkilöllä olisi oikeus siirtyä varhentamattomalle vanhuuseläkkeelle. Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden eläketuesta hyväksyttiin eduskunnassa loppuvuodesta 2004, ja lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

HE 49/2002 vp — EV 299/2002 vp

Suuri valiokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistukseen sekä laitoshoidon että avopalveluiden osalta ryhdytään pikaisesti ja sen yhteydessä yhtenäistetään avo- ja laitoshoidon tulokäsitemäärittely ja turvataan myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevalle käyttövara. Eduskunta edellytti lisäksi, että uudistuksessa huolehditaan koko perheen toimeentulon turvaamisesta perheenjäsenen pitkäaikaisen avo- tai laitoshoidon aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 19.12.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan. Toimikunnan tulee tehdä ehdotus kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan linjauksiksi. Maksupolitiikan linjausten perusteella toimikunnan tulee laatia ehdotus asiakasmaksuja koskevien säännösten keskeisiksi periaatteiksi ja uudeksi asiakasmaksulaiksi ja –asetukseksi sekä maksuja koskevan hallinnon yksinkertaistamiseksi ja tehostamiseksi. Toimikunnan tulee myös selvittää, millä edellytyksillä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen omavastuukatot voitaisiin yhdistää ja mahdollinen tarve laajentaa maksukattojen piirissä olevia palveluja ja maksuja sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksensa yhdistämisen toteuttamisen edellyttämistä toimenpiteistä ja aikataulusta. Asiakasmaksujen perustana käytettävän tulokäsitemäärittely ja kohtuullisten asiakasmaksujen jälkeisten käyttövarojen turvaaminen perheille ovat kysymyksiä, joiden tarkastelu voidaan toimikunnan toimeksiannon perusteella sisällyttää toimikunnan työhön. Toimikunnan toimikausi päättyy 31.5.2005.

Kustannustason muutosten huomioon ottaminen valtionosuuksissa

HE 74/2002 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 11.6.2002 että hallitus selvittää mahdollisuudet muuttaa kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 §:n 2 kohtaa siten, että mahdollisuus kustannustason arvioidun muutoksen huomioon ottamisesta valtionosuuksissa vähemmästä kuin täydestä määrästä poistetaan.

Kuntien rahoitus- ja valtionosuus uudistusta arvioinut johtoryhmä on joulukuussa 2004 tehnyt ehdotuksensa kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi siten, että se turvaa jokaiselle mahdollisuudet lakisääteisiin palveluihin kohtuullisella maksu- ja verorasitusteella. Johtoryhmän ehdotus on kokonaisuus, johon sisältyy osana myös esitys, että mahdollisuus kustannustason arvioidun muutoksen huomioon ottamisesta valtionosuuksissa vähemmästä kuin täydestä määrästä poistetaan. Ehdotetut muutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2006 alusta.

Työttömyysturvalaki

HE 115/2002 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

- 1) Eduskunta edellytti 11.12.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yrittäjien työttömyysturvan pikaiseksi parantamiseksi.
- 2) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa työttömyysturvan lisäpäiviin ja korotettuun ansio-osaan oikeutettujen piiriä siten, että yrittäjät, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat tulisivat niihin oikeutetuiksi.
- 3) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset poistaa työmarkkinatuen saajan puolison tuloihin ulottuva tarveharkinta.
- 4) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä välinputoamistilanteiden estämiseksi.
- 5) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että työvoimaviranomaiset pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseen.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmaan kuuluu neljä erityistä poikkeallinnollista politiikkaohjelmaa, joista yksi on yrittäjyyden politiikkaohjelma. Politiikkaohjelmaan liittyen yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita on selvitetty työryhmässä, jonka tavoitteena on erityisesti alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnystä. Yrittäjien työttömyysturvan selvittäminen tapahtuu tämän työryhmän työn yhteydessä.

Työryhmä selvitti työttömyysturvaan liittyvien suojasäännösten tarpeen. Työryhmän esitysten perusteella hallitus antoi syksyllä 2004 asiaa koskevan esityksen. Lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Henkilön siirtyessä yrittäjäksi palkansaajaksi ja yrittäjäkassan jäsenestä palkansaajakassan jäseneksi, hän säilyttää yrittäjänä hankkimansa oikeuden ansio-päivärahaan 32 kalenteriviikon pituisen ajan eli kunnes hän on saanut täytettyä palkansaajan työssäoloehdon. Lisäksi parannettiin yrittäjäksi ryhtyneen mahdollisuutta täyttää työssäoloehto. Työryhmä jatkaa yrittäjien työttömyysturvaan liittyvien ongelmien selvittelyä keväällä 2005.

Korotettua ansio-osaa vastaavan korotuksen liittämistä peruspäivärahaan käsitellään tulopoliittiseen sopimukseen liittyvän muutosturvan selvittelyn yhteydessä keväällä 2005.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että nämä pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseksi. Työministeriö on työvoimatoimistoille järjestämissään koulutustilaisuuksissa sekä kirjallisissa ohjeissaan ohjeistanut työvoimaviranomaisia eduskunnan lausumassaan edellyttämästä menettelystä.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet luopua työmarkkinatuen tarveharkinnasta puolison tulojen osalta. Tarveharkinnassa vaikuttavien puolison tulojen tuloarajaa nostettaisiin 236 eurosta 536 euroon kuukaudessa 1.1.2004 voimaan tulleella lainmuutoksella.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi. Työttömyysturvalain ja opintotukiasetuksessa säädetyn sovellettavan päätoimisen opiskelun määritelmiä on kehitetty opetusministeriön ja työministeriön yhteistyönä. Väliinpuotoajatilanteita on aiheutunut lähinnä opintotukiasetuksen säännöksestä, jonka mukaan muualla kuin korkeakoulussa suoritettavia opintoja ei kuitenkaan katsota päätoimiseksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa. Vastaavaa sääntöä ei ole työttömyysturvalaissa. Yksittäistapauksissa säännös on vaikeuttanut opiskeluaikaista toimeentuloa. Näin on saattanut käydä esimerkiksi, jos henkilö jää työttömäksi niin lyhyen ajan kuluttua opintojen aloittamisesta, ettei hänen työttömyysturva myönnettäessä katsota opiskelevan sivutoimisesti. Työttömyysturvan ja opintotuen määrittelyjen yhtenäistämiseksi opintotuen edellytyksistä on poistettu 1.8.2004 lukien säännös, jonka mukaan opintoja ei opintotuen myöntämisen kannalta katsota päätoimiseksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa.

Näiltä osin asiat eivät anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perhevapaauudistus

HE 147/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.2002, että hallitus seuraa pidennetyn isyysvapaan vaikutusta vanhempainvapaiden käyttöön ja jos uudistuksen tavoitteet käytön tasa-arvoistumisesta jäävät toteutumatta, ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön korjaamiseksi. Eduskunta edellytti lisäksi, että vanhempainvapaita koskevaa säännöstöä kehitetään edelleen niin, että perheiden omat tarpeet tulevat huomioituksi nykyistä joustavammin.

Perhevapaauudistuksen vaikutuksia ja uuden isyysrahakauden käyttöä seurataan Kansaneläkelaitoksen toimesta erillisen tutkimushankkeen puitteissa. Sosiaali- ja terveysministeriössä käynnistettiin laaja perhevapaakampanja, jonka puitteissa erityisesti isiä kannustettiin pitämään isyys- ja vanhempainvapaansa täysimääräisinä.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut edistämään samapalkkaisuutta ja työelämän tasa-arvoa yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja ohjelmassa on painotettu molempien vanhempien yhtäläisiä oikeuksia vanhemmuuteen.

Perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten tasaamista on kertomusvuonna selvitetty sairausvakuutuksen rahoitusuudistusta selvittäneen työryhmän työn yhteydessä. Työryhmä-

työskentelyn perusteella pääministeri Vanhasen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallituksen esityksessä sairaus-vakuutuslaiksi annetun hallituksen esityksen (50/2004 vp) täydentämiseksi (164/2004) ehdotettiin, että työnantajalle maksettavaa vuosilomakustannuskorvausta korotettaisiin siten, että sen perusteena olevaa päivärahaa korotettaisiin kertoimella, jonka suuruus on 1,55. Sairausvakuutuslain kokonaisuudistus tulee voimaan vuoden 2005 alusta lukien.

Lisäksi kertomusvuonna työskenteli epävirallinen virkamiestyöryhmä tarkoituksenaan kartoittaa muun muassa perhevapakustannusten syntymekanismia, sopimusperusteisuutta ja kustannusten alakohtaista kohdentumista.

Hallitusohjelman mukaisesti kertomusvuonna käynnistyi sosiaalialan kehittämishankkeen alahankkeena hanke lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittämiseksi. Hankkeen koordinaatioryhmän toimikausi on 15.6.2004–30.6.2005. Hankkeen tavoitteena on luoda tietoa perustaksi niille toimenpiteille, joilla ehkäistään lasten ja lapsiperheiden köyhyyttä ja syrjäytymistä sekä parannetaan lapsiperheiden hyvinvointia ja taloudellista asemaa sosiaaliturvaa kehittämällä.

Sotainvalidien korvausturva

HE 150/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.10.2002, että hallitus selvittää mahdollisuudet pikaisesti alen-
taa sotainvalideille sosiaalihuoltolain ja kansanterveyslain mukaan järjestettävien
avopalvelujen korvaamisen edellytyksenä olevaa työkyvyttömyysasteprosenttia tai
poistaa sen kokonaan.

Hallitus antoi vuonna 2002 eduskunnalle lakiesityksen sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta siten, että kuntien sosiaalihuoltolain sekä kansanterveyslain mukaan sotainvalideille järjestämiä avopalveluja voidaan korvata myös niille sotainvalideille, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on aikaisemman 30 prosentin sijasta vähintään 25 prosenttia. Lainmuutos tuli voimaan 1.1.2003 ja se laajentaa korvauksensaajien piiriä ja edesauttaa sotainvalidien selviytymistä omassa kodissaan tukipalvelujen, omaishoidon tuen sekä avosairaanhoidon turvin.

Kertomusvuonna hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen sotilasvammalain muuttamiseksi siten, että vuoden 2005 alusta sotilasvammalain mukaan korvattavien avopalvelujen piiriin tulevat myös ne sotainvalidit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia. Lakimuutos tuo vuonna 2005 etuuden piiriin noin 2 500 uutta sotainvalidia. Yhteensä korvattavien avopalvelujen piirissä on lakimuutoksen jälkeen noin 11 500 sotainvalidia. Menovaikutuksen arvioidaan olevan vuonna 2005 noin 7,9 miljoonaa euroa.

Asia ei tässä vaiheessa anna aiheita enempään toimenpiteisiin.

Lääkevaihto

HE 165/2002 vp — EV 209/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 11.12.2002, että hallitus ryhtyy toimiin lääkkeiden hinta- ja korvausjärjestelmän kehittämiseksi siten, että uusien innovatiivisten, potilaiden hyvinvointia edistävien ja kustannustehokkaiden lääkkeiden pääsy korvausjärjestelmään ilman kohtuutonta viivettä varmistetaan.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää lääkkeiden sairausvakuutusjärjestelmän uudistamistarpeet kokonaisuutena.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti tarvittaviin toimenpiteisiin uudistuksen aiheuttamien muutosten valmistelemiseksi lääkkeiden velvoitevarastointisääntöksiin.

4. Eduskunta edellytti, että uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia seurataan huolellisesti eri osapuolten ja yhteiskunnan näkökulmasta ja että vaikutuksiin liittyvä selvitys annetaan eduskunnalle vuoden 2005 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää edelleen lääkekorvausjärjestelmän uudistamista. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä on tehnyt ehdotukset velvoitevarastointijärjestelmän uusimiseksi ja ehdotuksessa otetaan myös lääkevaihto huomioon.

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kertomusvuonna edelleen selvittänyt lääkekorvausjärjestelmän uudistamista. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä on tehnyt ehdotukset velvoitevarastointijärjestelmän uudistamiseksi ja ehdotuksessa on otettu huomioon lääkevaihdon aiheuttamat muutostarpeet. Ministeriön toimeksiannosta on uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia seurattu ja seurannan loppuraportti on viimeisteltävänä.

Työeläkeuudistus

HE 242/2002 vp — EV 298/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet saattaa työttömyysturvan peruspäivärahaa saavat ansioeläkkeeseen oikeuttavan karttuman piiriin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkkeen tason jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi.

3. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa hallitus uudelleen arvioi kansaneläkejärjestelmän uudistamistarpeet, erityisesti vanhuuseläkeikää ja varhennusvähennystä koskevilta osilta, jotta pientä työ- tai yrittäjäeläkettä saavilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus jäädä eläkkeelle joustavasti 63 vuoden iästä alkaen nyt hyväksyttävien eläkelakien mukaisesti.

4. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään, miten valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista lapsen hoidon ajalta voitaisiin laajentaa oikeudenmukaisella tavalla ottaen erityisesti huomioon lisääntyvät mahdollisuudet työn ja lastenhoidon erilaiseen yhdistämiseen ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen. Eduskunta edellytti, että muutosesitykset tehdään vielä ennen nyt hyväksyttävien lakien voimaantuloa.

5. Eduskunta edellyttää, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmies- tai siviilipalveluun osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden johdosta.

Eduskunnan ponnet liittyvät vuoden 2005 alusta voimaan tulevaan työeläkeuudistukseen, jota on täydennetty eduskunnalle vuoden 2004 aikana annetuilla hallituksen esityksillä HE 39/2004 vp laiksi merimieseläkelain sekä eläkelainsäädännön tarkistamiseksi, HE 45/2004

vp laiksi kunnallisen eläkelain muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta sekä HE 46/2004 laiksi valtion eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan lainmuutosta, jonka tarkoituksena on selkeyttää yksityisen sektorin työsuhde-eläkelait yhdeksi uudeksi laiksi vuoden 2007 alusta.

Eduskunnalle on myös annettu HE 176/2004 vp kansaneläkkeen tasokorotusta koskevaksi lainsäädännöksi, jonka mukaan kansaneläkkeisiin tulee 7 euron tasokorotus maaliskuun alusta 2005. Muilta osin selvitystyö on kesken.

Työttömyysetuuksien rahoitus

HE 243/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2002, että työnantajien keskinäisten maksuosuuksien tarkastelu tehdään ennen uuden työttömyysturvan rahoitusta koskevan maksujärjestelmän käyttöönottoa siten, ettei pientyönantajien suhteellinen maksuosuus nouse.

Kun työnantajan omavastuumaksu tulee sovellettavaksi, työttömyysvakuutusmaksu eritellään perusmaksuun ja lisäpäivämaksuun. Perusmaksu, jonka perusteena ovat kaikki muut menot paitsi lisäpäivämeno, porrastetaan nykyisellä tavalla työnantajan palkkasumman mukaan. Työttömyyseläke korvataan työttömyysturvan lisäpäivillä ja niiden rahoituksessa noudatetaan työttömyyseläkkeen rahoituksen periaatteita. Työeläkejärjestelmässä ei ole vastavaa palkkasummaan perustuvaa porrastusta kuin työttömyysvakuutusmaksuissa. Nykyisen työttömyyseläkeiän, 60 ikävuoden jälkeen maksettavien lisäpäivien rahoitus ei vaikuta työnantajien keskinäisiin maksuosuuksiin. 59-vuotiaille maksetut lisäpäivät ovat nykyisin työttömyysturvan piirissä, mutta jatkossa porrastusta ei sovelleta 59-vuotiaille maksettaviin lisäpäiviin, vaan kaikkia lisäpäiväkustannuksia käsitellään samoin perustein.

Uusi maksuteknikka tulee sovellettavaksi työttömyysvakuutusmaksussa vuodesta 2009 alkaen. Lähempänä tuota ajankohtaa, jolloin voidaan nähdä miten uudistukset vaikuttavat lisäpäivämenojen kehitykseen, voidaan paremmin tarkastella työttömyysvakuutusmaksuja porrastuksen suhteen. Ennen kuin uutta työttömyysvakuutusmaksua aletaan soveltaa, on tarkistettava myös perusmaksun porrastuksen ja lisäpäivämaksuvelvollisuuden rajaa, koska uusi maksuteknikka perustuu siihen, että niissä tulee noudattaa samaa porrastuksen rajaa.

Työnantajamaksujen vähennysoikeus

HE 244/2002 vp — EV 268/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.2.2003, että hallitus selvittää, tulisiko nyt hyväksyttävien lakiehdotusten johdosta muuttaa elinkeinoverolain vähennyskelpoisia menoja koskevia säännöksiä, jotta vähennysoikeus ulottuisi kattavasti tilanteisiin, joissa työnantaja on maksanut lakisääteisiä työnantajamaksuja ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä.

Elinkeinoverolakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöstä, jonka mukaan suomalaisen yrityksen maksamat työnantajamaksut ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä voitaisiin vähentää Suomessa siinäkin tapauksessa, että työntekijä siirtyy ulkomaisen yhtiön palvelukseen. Vähennysoikeutta Suomessa ei ole oikeuskäytännössä hyväksytty pelkästään sillä perusteella, että maksu on maksettu Suomessa. Tämä johtuu siitä, että menon voidaan katsoa kuuluvan ensisijaisesti ulkomaiselle yhtiölle, jonka tuloa työskentely kerryttää. Lausumassa tarkoitettu vähennysoikeus saattaisi poiketa kansainvälisessä verotuksessa yleensä noudatettavista periaatteista. Sen toteuttaminen on tämän vuoksi edelleen selvittävänä.

Työeläkeuudistus

HE 261/2002 vp — EV 282/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus seuraa nyt hyväksyttävän lainmuutoksen vaikutuksia yrittäjien eläkevakuutusmaksun maksamiseen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos uudistus vaikuttaa yrittäjien eläketurvan tasoa alentavasti tai jos valtion osuus YEL-eläkemenosta tai kansaneläkemenosta uudistuksen johdosta kohtuuttomasti kasvaa.

Valtioneuvosto päätti 7.8.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetut, eduskunnan jo vahvistamat yrittäjien YEL-vakuutusmaksun ja -työtulon joustomahdollisuutta koskevat lainmuutokset tulevat voimaan vuoden 2005 alusta. Eduskunnan lausumassa tarkoitettuja vaikutuksia voidaan seurata vasta sen jälkeen, kun lainmuutokset ovat tulleet voimaan ja lainmuutosten vaikutuksista voidaan tehdä johtopäätöksiä aikaisintaan sen jälkeen, kun muutokset ovat olleet voimassa pari vuotta.

Yrittäjien sosiaaliturvaa on kertomusvuonna selvitelty sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, jonka määräaika on 31.5.2005. Työryhmän yrittäjien eläketurvaa koskevia ehdotuksia on tarkoitus jatkovalmistella työeläkelainsäädännön uudistamiseen liittyvän yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien uudistamisen yhteydessä kevätkaudella 2005.

Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kehittäminen

VNS 1/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 16.5.2002, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa 65 vuotta täyttäneet vaikeavammaiset Kansaneläkelaitoksen järjestämän lakisääteisen lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin.
- 2) Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan, että valmisteltaessa kansallisen terveydenhuollon projektin jatkotyönä hoitokäytäntöjen yhdenmukaistamista ja käypää hoitoa koskevia suosituksia niihin sisällytetään selkeästi myös kuntoutus.
- 3) Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, että kuntoutuspalvelujen järjestämisen ja rahoituksen koordinoitua lisätään ja vastuunjako selkeytetään.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on selvitetty 65 vuotta täyttäneiden vaikeavammaisten henkilöiden kuntoutusta kunnallisen terveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen näkökulmasta. Selvityksen perusteella voimassa olevaa työnjakoa, jonka mukaan perusvastuu vanhusväestön hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä on kunnilla, voidaan pitää perusteltuna. Kuntoutuksen kiinnittymistä kunnalliseen palvelujärjestelmään voidaan pitää vanhusväestön edun mukaisena johtuen kuntoutustarpeiden moninaisuudesta ja kuntoutuksen läheisestä yhteydestä kuntien muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Sosiaali- ja terveysministeriö kuitenkin selvittää, minkälaisia kustannusvaikutuksia Kansaneläkelaitoksen järjestämän vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen ulottamisesta myös yli 65-vuotiaisiin vaikeavammaisiin sekä mahdollisuudet tällaisen uudistuksen toteuttamiseen.

Kansallisen terveyshankkeen yhtenä osana on myös kuntoutuksen kehittäminen. Kuntoutustoimintaa kehitetään hyödyntämällä olemassa olevaa tutkimusta, toimivia hoitomenetelmiä ja vaikuttavuustietoa. Kuntoutustoimintaa ja kuntoutusta koskevaa tietoa otetaan entistä systemaattisemmin mukaan kansallisiin hoitosuosituksiin ja alueellisiin hoito-ohjelmiin. Hanke käynnistyi vuonna 2003 ja se etenee vuoden 2007 loppuun asti sairaanhoitopiirien ja

muiden toimijoiden yhteistyönä. Hankkeen etenemisestä ja sen tuloksista tiedotetaan ja sen toimeenpanoa arvioidaan vuosittain. Lausuma ei tältä osin anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Selvitystyö kuntoutuspalvelujen järjestämisen ja rahoituksen koordinoinnin lisäämiseksi sekä vastuunjaon selkeyttämiseksi on edelleen käynnissä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta vastuunjako on jo selkeytetty kuntoutusasian neuvottelukunnan toimesta. Sairausrakenteen rahoitusjärjestelmää on uudistettu kolmikantaisesti. Uudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 2006 alusta lukien. Uudistuksen tultua voimaan voidaan kuntoutuspalvelujen rahoituksen koordinoimista koskevia kysymyksiä tarkastella uudelleen.

Palveluseteli

HE 74/2003 vp — EV 91/2003 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 9.12.2003, että hallituksen esitykseen sisältyvä rajausta kotipalveluihin ei estä suorittamasta palvelusetelillä järjestettävän kotipalvelun yhteydessä sellaisia sairaanhoidollisia toimenpiteitä, joita lääkäri voi delegoida potilaalle itselleenkin suoritettavaksi. Eduskunta piti tärkeänä, että nykyiset hyvät käytännöt yhdistetynt kotipalvelun ja kotisairaanhoidon järjestämisessä voidaan jatkossakin säilyttää.

2. Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriö järjestää lainsäädännön vaikutusten seurannan ja arvioinnin. Seurannan ja arvioinnin tulee kohdistua muun muassa asiakaskunnan valikoitumiseen sekä lainsäädännön vaikutuksiin kunnalliseen palvelutoimintaan sekä henkilöstöön ja työllisyyteen.

Vuonna 2004 sosiaali- ja terveysministeriö on osana sosiaalialan kehittämishanketta käynnistänyt valtakunnallisen Kotipalvelu ja kotihoito osana kuntien palvelujärjestelmää hankkeen vuosille 2004-2007. Hankkeen tavoitteena on kehittää kotipalvelun ja kotihoidon sisältöä ottamalla huomioon asiakkaan, ammatillisen työn, johtamisen, sosiaali- ja terveystoimen välisen yhteistyön sekä toiminnan vaikuttavuuden ja taloudellisuuden näkökulmat. Hyvistä käytännöistä on tarkoitus laatia opas. Asiakohta 1 ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on vuonna 2004 laatinut selvityksen palvelusetelien käytöstä kunnissa. Selvityksen mukaan palveluseteli oli otettu käyttöön 25 kunnassa ja yli 40 kuntaan sen käyttöönotto oli suunnitella. Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteena on selvittää palvelusetelien käyttöä vuonna 2006 käynnistyvällä tutkimuksella.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

K 4/2003 vp — EK 39/2003 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Käsitellessään 1.10.2003 hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2002 tulevaisuusvaliokunta esitti että eduskunta edellyttää:

- että hallitus selvittää, miten nyt naisvaltaisia aloja ja työpaikkoja rasittavat perhevaipan kustannukset saadaan tasoitettua oikeudenmukaisemmiksi,
- että hallitus selvittää, miten perhettä koskevista etuus- ja tukisäännöksistä ja niiden soveltamisesta poistetaan turhat, jäykät ja monimutkaiset rajoitteet,
- että hallitus selvittää, voidaanko kotitalousvähennys ulottaa koskemaan toisella paikkakunnalla tehtävää hoitotyötä,
- että hallitus selvittää, mitä vaikutuksia edellä mainituilla ehdotuksilla on julkisiin palveluihin perustuvan hyvinvointiyhteiskunnan kestävyys- ja toimivuuteen.

Hallitus selvittää kevään 2004 aikana, miten perhevapaista aiheutuvia kustannuksia tasataan nykyistä enemmän.

Sosiaali- ja terveysministeriö on aloittamassa sosiaalialan kehittämissuunnitelman hanketta, jossa laaditaan kokonaisselvitys lapsiperheiden taloudellisesta tilanteesta ottaen huomioon sosiaalietuuksien ja tulojen, palveluiden, maksujen, verojen ja perhevapaisten yhteisvaikutukset. Samoin ministeriö asettaa työryhmän selvittämään lasten päivähoidon maksujärjestelmän uudistamistarvetta. Näissä molemmissa otetaan esille järjestelmien turhien, jäykkien ja monimutkaisten rajoitteiden poistamista edellyttävät muutostarpeet.

Kotitalousvähennyksen tarkoitus on ollut parantaa työllisyyttä kannustamalla kotitalouksia teettämään ulkopuolisilla sellaisia töitä, jotka ne aikaisemmin ovat tehneet itse kotona. Vähennykseen oikeuttaa tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä asunnon ja vapaa-ajan asunnon kunnossapito- ja perusparannustyö. Työ tulee tehdä vähennyksestä vaativan verovelvollisen käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan ollut kohdistua kotona tai vapaa-ajan asunnossa tehtävään työhön. Sen ulottaminen toisella paikkakunnalla tehtävään työhön muuttaisi vähennyksen peruseriaa ja olisi vastaan sen nykyistä tarkoitusta.

Edellä mainittuihin selvityksiin tullaan sisällyttämään arviot mahdollisten muutosten vaikutuksista julkisiin palveluihin perustuvan hyvinvointiyhteiskunnan kestävyteen ja toimivuuteen.

Perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten tasaamista on kertomusvuonna selvitetty sairausvakuutuksen rahoitusuudistusta selvittäneen työryhmän työn yhteydessä. Työryhmätyöskentelyn perusteella pääministeri Vanhasen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallituksen esityksessä sairausvakuutuslaiksi annetun hallituksen esityksen (50/2004 vp) täydentämiseksi (164/2004) ehdotettiin, että työnantajalle maksettavaa vuosilomakustannuskorvausta korotettaisiin siten, että sen perusteena olevaa päivärahaa korotettaisiin kertoimella, jonka suuruus on 1,55. Sairausvakuutuslain (1224/2004) kokonaisuudistus tulee voimaan vuoden 2005 alusta lukien.

Lapsiperheiden taloudellista tilannetta koskeva selvitystyö on käynnistynyt syksyllä 2004 ja sen on tarkoitus valmistua kesäkuussa 2005. Lasten päivähoidon maksujärjestelmän uudistamistarvetta selvittävän sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan määräaika päättyy toukokuussa 2005.

Hallitus on antanut esityksen (HE 146/2004), jonka mukaisesti kotitalousvähennyksestä koskevia säännöksiä on muutettu siten, että kotitalousvähennys voidaan jatkossa myöntää myös työstä, joka on tehty verovelvollisen tai hänen puolisonsa vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Tällöin vähennys voidaan myöntää myös silloin, kun työ on tehty toisella paikkakunnalla kuin missä verovelvollinen itse asuu. Eduskunta on hyväksynyt lain ja se on tullut voimaan 1.1.2005.

Lääkehoidon kustannusten rajanvedon selkeyttäminen kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välillä

HE 50/2004, 164/2004 vp — EV 160/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.2004, että hallitus selvittää, miten kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välistä rajanvetoa lääkehoidon kustannusten osalta voidaan edelleen selkeyttää, jotta perusteeton kustannusten siirto järjestelmien välillä estyisi.

Valtioneuvosto päätti 16.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Apurahaa saavien taiteilijoiden sosiaaliturva

HE 76/2004 vp — EV 115/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.6.2004, että asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n muutostarvetta apurahaa saavien taiteilijoiden osalta arvioidaan uudelleen samassa yhteydessä, kun apurahan saajien muuta sosiaaliturvaa koskevat lakimuutokset valmistellaan.

Valtioneuvosto päätti 7.7.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Apurahan saajien sosiaaliturvaa on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön työryhmässä, joka sai työnsä valmiiksi toukokuussa 2004. Työryhmän muistio on ollut lausuntokierroksella. Jatkoselvitystä vaativiin kysymyksiin liittyvä työ on tarkoitus käynnistää kevätkaudella 2005.

Perusterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevä työ

HE 77/2004 vp — EV 94/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2004, että hallitus seuraa, mitä vaikutuksia nyt hyväksytyllä uudistuksella on perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa ja miten perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa käytettävät resurssit uudistuksen jälkeen kehittyvät.

Valtioneuvosto päätti 16.9.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan hallituksen esitystä laiksi kansanterveyslain muuttamisesta. Hallituksen esityksellä ehdotetaan kansanterveyslain uudistamista vastaamaan nykyaikaista käsitystä kansanterveystyöstä ja terveyden edistämisestä. Esityksessä tarkennetaan ja ajanmukaistetaan terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien määrittelyä. Lain muutoksella ei lisättäisi kuntien tehtäviä, mutta sillä varmistettaisiin nykyisten tehtävien tarkoituksenmukainen ja tehokas hoitaminen ja parannettaisiin valtakunnallisen ohjauksen mahdollisuuksia. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevälistuntokaudella 2005.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto toteuttivat osana kansallista terveys-hanketta laajan terveystieteellistä tutkimusta käsittelevän työkokouskierroksen keväällä 2004. Terveystieteellisen tutkimuksen jatkona syksyn 2004 ja kevään 2005 aikana pidetään terveystieteellistä tutkimusta käsitteleviä seurantakokouksia, joiden tavoitteena on muun muassa ennaltaehkäisevän työn kehittäminen ja edistäminen terveyskeskuksissa.

Lisäksi valtion talousarviossa on vuodesta 2003 ollut kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan tukemiseen kohdennettu erillinen määräraha. Kunnat voivat saada valtionavustusta palvelujen kehittämistä ja tehostamista sekä toimintatapojen uudistamista toteuttaviin hankkeisiin. Kansallisen terveydenhuollon hankkeen eräänä painoalueena on terveyskeskusten toimivuuden varmistaminen ja ennalta ehkäisevä työ.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) tulosopimuksessa vuosille 2004–2007 on myös todettu, että Stakes selvittää vuonna 2005 mitä vaikutuksia hyväksytyllä hoitoon pääsyn turvaamisesta koskevalla uudistuksella on perusterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisevään työhön kunnissa ja miten perusterveyden-

huoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa käytettävät resurssit uudistuksen jälkeen kehittyvät. Samalla konkretisoidaan osana ehkäisevien palvelujen kokonaissuunnitelmaa ennalta ehkäisevän työn seurannan tavoitteet ja mahdollisuudet jatkossa.

Lain työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta seuranta

HE 156/2004 vp — EV 207/2004 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 14.12.2004, että lain vaikutuksia seurataan tutkimuksella, jonka tuloksista annetaan selvitys työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 31 päivään joulukuuta 2007 mennessä. Tutkimuksesta tulee ilmetä muun muassa lain vaikutukset työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen laatuun, valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkärien määrään sekä lääkäreiden saatavuuteen kansanterveyslain mukaisiin terveyskeskuksiin.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lain nojalla annettavan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaan työterveyslaitos seuraa koulutukseen osoitettujen voimavarojen käyttöä ja koulutuksen sisältöä. Työterveyslaitoksen erikoislääkärikoulutuksen kehittämiseen liittyvien atk- järjestelmien laatimisessa ja ylläpidossa otetaan huomioon lausuman mukaiset seurantaveloitteet. Työterveyslaitos antaa selvityksen ed. mainitusta seurannasta vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle.

Tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuu

HE 158/2004 vp — EV 169/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2004, että hallitus selvittää pikaisesti, miten pysyvän laitoshoidon kustannukset sisällytetään tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun piiriin ja antaa eduskunnalle esityksen tarvittavista lainsäädäntömuutoksista.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy pikaisesti yhdessä työmarkkinajärjestöjen sekä tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmän kanssa selvittämään lainsäädäntömuutoksia, joilla pysyvän laitoshoidon kustannukset voidaan sisällyttää tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun piiriin.

Lapsiasiamiesjärjestelmän toimivuuden arviointi

HE 163/2004 vp — EV 183/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.2004, että hallitus seuraa lapsiasiavaltuutetun toimintaa ja arvioi käytännön kokemusten valossa, miten lakiehdotuksessa asetetut tavoitteet lapsen edun huomioon ottamisesta ja lapsen oikeuksien edistämisestä lapsiasiamiesjärjestelmällä saavutetaan.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lapsiasiavaltuutettua koskeva laki tulee voimaan 1.9.2005. Lapsiasiamiesjärjestelmän toimivuutta on siten mahdollista arvioida ensimmäisen kerran vuonna 2006.

Työttömyysturvajärjestelmän ja uuden työeläkejärjestelmän yhteensovittaminen

HE 223/2004 vp — EV 223/2004 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2004 hallituksen selvittävän, millä tavoin työeläkejärjestelmän ja työllisyysturvan yhteensovittamista kehitetään työurien pidentämiseksi ja eläkkeelle jäämisen myöhentämiseksi.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työeläkejärjestelmän uudistuksen eräänä tavoitteena on pidentää työuria kahdella kolmella vuodella. Hallitus seuraa jatkossa tukeeko työttömyysturvan ja työeläkeuudistuksen yhteensovittamiseksi tehdyt työttömyysturvan muutokset työurien pidentymisen tavoitetta. Hallitus ryhtyy tarvittaessa tavoitteen toteutumista tukeviin jatkotoimenpiteisiin sen jälkeen kun järjestelmien yhteensovittamiseksi tehtyjen muutosten vaikutuksista on saatu riittävästi kokemuksia.

Työministeriö

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö

HE 78/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Valtioneuvoston asettama työsopimuslakikomitea selvitti työvoiman vuokraukseen liittyviä kysymyksiä valmistellessaan ehdotuksen uudeksi työsopimuslaiksi.

Työsopimuslaissa (55/2001) on säännöksiä työvoiman vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen oikeuksien ja velvoitteiden jakautumisesta. Lain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan työnantajan siirtäessä työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan (käyttäjäyritys) käyttöön, käyttäjäyritykselle siirtyvät oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä ne työnantajalle säädetyt velvollisuudet, jotka liittyvät välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin. Lisäksi mainittujen tahojen työturvallisuusvastuun jaosta säädetään työturvallisuuslaissa ja rikosoikeudellisen vastuun jaosta rikoslaissa.

Myös vuokratyösuhteissa sovellettavista vähimmäistyöehdoista säädetään työsopimuslaissa. Jos vuokrausyritys ei ole työehtosopimuslain tai työsopimuslain yleissitovuussäännöksen nojalla velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, vuokratyöntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot määräytyvät käyttäjäyritystä sitovan työehtosopimuksen mukaan. Työsopimuslain toimivuutta selvittäneen seurantatutkimuksen alustavien tietojen mukaan sekä työnantaja- että palkansaajajärjestöjen lakimiesten enemmistö arvioi vuokratyötä koskevien säännösten nykyisellään turvaavan vuokratyöntekijöiden aseman jokseenkin riittävästi. Tämän seurantatutkimuksen tarkempia tuloksia on tarkoitus selvittää Eduskunnalle kevätistutokaudella 2004 annettavassa työelämäselonteossa.

Työvoiman vuokrausalan taloushallinto-, tietojenkäsittely- ja toimistotehtävissä olevia vuokratyöntekijöitä koskeva työehtosopimus on vahvistettu yleissitovaksi työehtosopimukseksi. Työehtosopimuksen osapuolia ovat Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ja Palvelutyönantajien Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Lisäksi vuokrausalan yritykset ovat solmineet valtakunnallisten työntekijäliittojen kanssa työehtosopimuksia.

Eurooppa-tasolla työ- ja sosiaaliasiainneuvoston työryhmäkäsittelyssä on direktiiviehdotus ((KOM 2002) 701 lopullinen) vuokratyöntekijöiden työehdoista. Sen käsittely on kesken. Direktiivin käsittelyn etenemisestä informoidaan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa.

Lausuma ei sinänsä enää anna edellä kerrottua aihetta enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan TyVL 9/2004 vp, joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen.

Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen

VNS 3/1997 vp

Tulevaisuusvaliokunta

3)Eduskunta edellyttää, että sosiaaliturvajärjestelyillä ja työeläkelakiin tehtävillä muutoksilla tuetaan joustavampia työn ja arjen yhteensovittamismuotoja.

Työministeriön toimialaan kuuluvalla sektorilla on työn ja arjen yhteensovittamismuotoja sosiaaliturvajärjestelmän osana pyritty kehittämään ottamalla samalla huomioon myös työllisyysnäkökulma. Käytössä on lähinnä kaksi tällaista järjestelmää: osa-aikalisä, joka rahoitetaan työllisyysmäärärahoista ja joka siten on harkinnanvarainen, ja vuorotteluvapaa, joka rahoitetaan työttömyysturvasta. Molemmat järjestelmät edellyttävät, että työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan käytöstä ja että työnantaja palkkaa vapaan ajaksi työvoimatoimistossa kirjoilla olevan työttömän. Järjestelmät ovat olleet käytössä useamman vuoden. Vuorotteluvapaata koskeva uusi laki (1305/2002) tuli voimaan 1.1.2003 ja se on voimassa vuoden 2007 loppuun. Vuorotteluvapaa voidaan pitää vielä vuoden 2008 aikakin, jos sitä koskeva sopimus on tehty vuoden 2007 aikana.

Vuorotteluvapaan on aloittanut vuodesta 1996 alkaen vuoden 2004 marraskuun loppuun mennessä noin 90 600 palkansaajaa. Vuonna 2004 marraskuun loppuun mennessä vuorotteluvapaan oli aloittanut lähes 10 500 henkilöä.

Perhevapaista säädetään työsopimuslaissa. Säännökset on uusittu vuonna 1998 (357/1998) ja ne on sellaisenaan siirretty myös uuteen 1.6.2001 voimaan tulleeseen työsopimuslakiin (55/2001). Vapaita koskevien oikeuksien pituudet ja ajankohdat määräytyvät asiallisesti sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen perhevapaiden mukaisesti ja niitä muutetaan tarvittaessa, jos sanotuissa säännöksissä tapahtuu muutoksia. Lisäksi työsopimuslaissa on säännöksiä sairaan lapsen hoitamiseksi tarkoitetuista vapaista, hoitovapaasta ja osittaisesta hoitovapaasta sekä pakottavista perhesyistä annettavista vapaista, jotka lain mukaan ovat palkattomia.

Vuoden 2003 alusta tuli muutoksia isyysvapaisiin, vanhempainvapaaseen ja monikkoperheiden perhevapaisiin työsopimuslain muutoksella (1076/2002). Isyysvapaa piteni 12 arkipäivällä, jos isä pitää vanhempainvapaasta vähintään 12 viimeistä arkipäivää. Myös ottoisien isyysvapaa piteni saman pituiseksi kuin biologisten isien. Vanhempainvapaan voi pitää myös osittaisena, mikä tarkoittaa sitä, että äiti ja isä voivat jakaa lapsen hoitovastuun olemalla samanaikaisesti osittaisella vanhempainvapaalla ja osa-aikatyössä kuitenkin niin, että lasta hoitaa kerrallaan vain toinen vanhemmista. Sopimus osa-aikatyöstä tulee tehdä vähintään kahden kuukauden ajaksi. Jos perheeseen syntyy samanaikaisesti useampi lapsi, on perheellä mahdollisuus käyttää vanhempainrahakauden pidennysjakso osittain tai kokonaan äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana tai nykyiseen tapaan sen jälkeen. Lisäksi jos lapsen äiti on pysyvästi tai pitkäaikaisesti sairautensa vuoksi kykenemätön hoitamaan lasta äitiysvapaan aikana, voidaan äitiysraha siirtää isälle. Myös työnantajille vanhempainpäiväraha-kausien ajalta maksettavien vuosilomakustannusten korvausten hakemusmenettely yksinkertaistuu.

Vuonna 2003 osittaista hoitovapaata on edelleen kehitetty työsopimuslain muutoksella (870/2003) 1.11.2003 alkaen siten, että se voi jatkua siihen asti, kunnes lapsen toinen lukuvuosi peruskoulussa päättyy. Lisäksi osittaisen hoitovapaan saantiedellytyksiä on lievennetty. Osittaista hoitorahaa korotetaan ja se laajennetaan koskemaan peruskoulun 1- ja 2- luokkalaisten vanhempia.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyy lisäksi toimenpiteitä työn ja perhe-elämän paremmaksi yhteensovittamiseksi ja lapsiperheiden taloudellisen aseman parantamiseksi, joista työelämää koskevat tavoitteet on tarkoitus toteuttaa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen toimenpiteet ovat jatkuva prosessi. Tämän vuoksi työministeriö katsoo, että eduskunnalla ja sen valiokunnilla on käytännössä parempia ja tarkoituksenmukaisempia keinoja ja toimintatapoja seurata työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyviä toimenpiteitä kuin vuosittain tulevaisuusvaliokunnan vuonna 1997 esittämän sisällöltään hyvin laajan lausuman johdosta annettava selvitys. Lausuman sanamuodon

yleisyyden johdosta siinä edellytettyjen tavoitteiden voidaan tuskin koskaan katsoa toteutuneen lopullisesti.

Edellä sanotun johdosta, kiistämättä lausumassa edellytettyjen toimenpiteiden jatkuvan kehittämisen tarpeellisuutta, lausuma ei kuitenkaan anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Yksityisyyden suoja työelämässä

HE 121/1998 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999, että hallitus valmistelee uuden esityksen yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa ottaen asianmukaisesti huomioon valiokuntien tästä esityksestä antamat lausunnot.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (477–480/2001) tuli voimaan 1.10.2001.

Työministeriö on valmistellut laista suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi esitteet, joita on levitetty muun muassa lakia valvovien työsuojelupiirien ja tietosuojavaltuutetun toimesta. Esite on myös saatavilla työministeriön Internet-osoitteessa

www.mol.pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/05_esitteet/tme8013s_tietosuoja.pdf. Työministeriö on osallistunut myös lakia koskeviin koulutustilaisuuksiin.

Hyväksyessään lain eduskunta sisällytti vastaukseensa muun muassa seuraavan lausuman, joka on merkitty valtioneuvoston istunnon pöytäkirjaan 7.6.2001: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus välittömästi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee ehdotukset lainsäädännöksi, joka koskee alkoholi- ja huumetestien käyttöä sekä teknistä valvontaa ja sähköpostin käytön valvontaa työpaikoilla. Lakiehdotusten tulee sisältää selkeät säännökset siitä, millaisia huumetestejä ja missä tilanteissa työpaikoilla voidaan järjestää ja millaisilla edellytyksillä työntekijä on velvollinen niihin osallistumaan sekä siitä, millaista teknistä valvontaa työnantajalla on oikeus suorittaa ja miten sähköpostin käyttöä saadaan valvoa.”

Lausuman johdosta työministeriö asetti työelämän tietosuojalainsäädännön täydentämistä valmistelevan kolmikantaisen työryhmän, jonka tuli 31.12.2002 mennessä 1) selvittää ja analysoida asiaa koskeva aikaisempi valmistelutyö, 2) valmistella analysoinnin pohjalta ehdotukset lainsäädäntötoimiksi koskien työnantajien sekä työntekijöiden ja virkamiesten oikeuksia ja velvollisuuksia työpaikalla tapahtuvan teknisen valvonnan ja sähköpostin käytön valvonnan yhteydessä sekä 3) toimia yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön 20.12.2000 asettaman huumausainetestien käyttöä selvittävän työryhmän kanssa sekä koordinoita ja tarvittaessa valmistella tämän työryhmän työn päätyttyä työelämää koskevat esitykset ehdotukseksi lainsäädäntötoimiksi. Työryhmän määräaika jatkettiin 31.5.2003 saakka, koska valmistelua pitkitti muun muassa huumausainetestien käyttöä koskevien säännösten valmistelun siirtyminen sosiaali- ja terveysministeriöltä työryhmälle. Työryhmä sai määräaikaan mennessä valmiiksi yksimielisen muistion, jonka pohjalta hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 162/2003). Lakiesitys on lähetetty perustuslakivaliokunnalle ja hallintovaliokunnalle lausunnon antamista varten sekä työelämä ja tasa-arvovaliokunnalle mietinnön antamista varten. Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004) tuli voimaan 1.10.2004.

Eduskunnan vastaukseen sisältyy myös toinen lausuma (HE 75/2000 vp), jonka mukaan hallituksen on tarkoin seurattava soveltuvuustestien käyttöä työelämässä ja selvitettävä eri testimenetelmien luotettavuutta sekä annettava eduskunnalle selvityksensä asiasta vuoden 2002 loppuun mennessä. Työministeriö on käynnistänyt asiaa koskevan tutkimuksen, jonka suoritti Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos. Tutkimus valmistui tammikuussa 2004 ja

Eduskunnan edellyttämä selvitys annettiin työelämäselonteon yhteydessä kevätistuntokaudella 2004.

Asia ei siten enää anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan TyVL 9/2004 vp, joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen.

Testaus ja valvonta työpaikoilla

HE 75/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.5.2001, että hallitus välittömästi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee ehdotukset lainsäädännöksi, joka koskee alkoholi- ja huumetestien käyttöä sekä teknistä valvontaa ja sähköpostin käytön valvontaa työpaikoilla. Lakiehdotusten tulee sisältää selkeät säännökset siitä, millaisia huumetestejä ja missä tilanteissa työpaikoilla voidaan järjestää ja millaisilla edellytyksillä työntekijä on velvollinen niihin osallistumaan sekä siitä, millaista teknistä valvontaa työnantajalla on oikeus suorittaa ja miten sähköpostin käyttöä saadaan valvoa.

Eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa soveltuvuustestien käyttöä työelämässä ja selvittää eri testimenetelmien luotettavuutta sekä antaa eduskunnalle selvityksen asiasta vuoden 2002 loppuun mennessä.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (477–480/2001) on tullut voimaan lokakuun 1 päivänä 2001.

Muilta osin työministeriö viittaa vastaukseensa, joka on annettu yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan HE 121/1998 vp lausuman johdosta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan TyVL 9/2004 vp, joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen.

Toimintaympäristön muutosten vaikutus työlainsäädäntöön

HE 157/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Hyväksyessään 18.12.2000 uuden työsopimuslain (55/2001) Eduskunta edellytti 18.12.2000, että valtioneuvosto antaa seuraavan vaalikauden alkupuolella eduskunnalle selonteon, jossa selvitetään

- elinkeino- ja työelämän kehitystä sekä yritysten toimintatapojen ja -ympäristön muutoksia,
- onko työlainsäädäntö selkeää, toimivaa ja ajantasaista,
- miten uuden työsopimuslain säännökset vastaavat yritystoiminnan ja työelämän muutoksia,
- työehtosopimuskäytännön kehitystä ja siihen liittyvän uuden lainsäädännön tarvetta ja
- ovatko työsopimuslain yleissitovaa työehtosopimusta koskevat säännökset riittävän selkeitä, täsmällisiä ja toimivia.

Työministeriö on käynnistänyt laaja-alaisen tutkimushankeen, jossa selvitetään työ- ja elinkeinoelämässä tapahtuneita muutoksia ja toisaalta sitä, miten työlainsäädäntö, uusi työsopi-

muslaki mukaan lukien vastaa niihin tarpeisiin, jotka mahdollisista toimintaympäristön muutoksista ovat aiheutuneet. Tässä yhteydessä selvittää myös yleissitovien työehtosopimusten vahvistamismenettelystä syntyneitä kokemuksia. Tutkimushankkeen tulosten on määrä valmistua vuoden 2004 tammikuun loppuun mennessä.

Asian laajakantoisuuden johdosta työministeriössä on pidetty tärkeänä selvittää Eduskunnalle yleensä työelämässä tapahtuvia muutoksia ja erityisesti työlainsäädännön toimivuutta. Tämän vuoksi työministeriö on asettanut kolmikantaisen tukityöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella työelämäselonteko, joka on tarkoitus antaa Eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004. Valtioneuvoston selonteko työelämästä (VNS 4/2004 vp) on annettu eduskunnalle toukokuussa 2004, mutta sen käsittely eduskunnassa on edelleen kesken.

Asia ei anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan TyVL 9/2004 vp, joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen.

Yhdistelmätuen pidentäminen

HE 161/2001 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.12.2001, että hallitus tarkoin seuraa yhdistelmätukiajan pidentämisestä ja työelämävalmennuksesta saatavia kokemuksia ja tuo työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä uudistuksen vaikutuksista selvityksen, jossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, missä määrin yritykset ja yhdistykset ovat työllistäneet työnhakijoita toiseksi vuodeksi lain mukaisella alemmalla tuella ja minkälaisia kilpailua vääristäviä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut.

Yhdistelmätuen tukiajan pidentäminen kahteen vuoteen ja työelämävalmennuksen toteuttaminen tulivat voimaan vuoden 2002 alusta lukien. Toimenpiteiden kehitystä ja vaikutuksia on seurattu käytettävissä olevan tilastollisen seuranta-aineiston perusteella. Eduskunnan edellyttämä selvitys toimitettiin työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle saadun lisämääräjän mukaisesti vuoden 2004 alussa. Selvitys sisälsi työhallinnon oman seurantajärjestelmän tietojen lisäksi myös toimenpiteiden kilpailua vääristäviä vaikutuksia selvittäneen tutkimuksen tulokset.

Asia ei anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työllisyysasteen nostaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

11) Työllisyysasteen nostamisen 80 prosenttiin — yhdessä aktiivisen maahanmuuttopolitiikan kanssa — vuoteen 2015 mennessä tulee olla hallituksen työllisyysstrategian tavoitteena. Se merkitsee vankan perustan luomista Suomen houkuttelevuudelle ja sen estämiselle, että Suomen kilpailukyvyyn heikkoudet muuttuvat hyvinvoinnin kasvua estäviksi kesto-ongelmiksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen talouspolitiikan tärkein tavoite on työllisyyden lisääminen vähintään 100 000 hengellä vaalikauden loppuun mennessä. Tämä merkitsee työllisyysasteen nostamista 70 prosenttiin vuoteen 2007 mennessä. Seuraavan vaalikauden loppuun mennessä tavoitteeksi on asetettu 75 prosentin työllisyysaste. Tämä edellyttää nuorten

kiinnittymistä työelämään selvästi nykyistä aikaisemmin, keskimääräisen eläkkeelle siirtymisen oleellista myöhentymistä ja rakenteellisen työttömyyden alentamista.

Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana monia työllisyysasteen nostamiseen ja työttömyyden alentamiseen vaikuttavia toimenpiteitä. Osa toimenpiteistä toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti poikkihallinnollisessa työllisyysohjelmassa. Työllisyyteen ja työvoiman kysynnän lisäämiseen vaikuttavat myös yleiset talouspoliittiset toimenpiteet kuten henkilö- ja yritysverotuksen uudistukset. Poliittikaohjelmista erityisesti yrittäjyysohjelma vaikuttaa keskeisesti työllisyysohjelman tavoitteiden toteutumiseen.

Työllisyysohjelman päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy, osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen, työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen sekä työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoinnin ja mielekkyyden parantaminen.

Työllisyysohjelma toteutetaan neljänä osahankkeena, jotka sisältävät monia konkreettisia toimenpiteitä. Osahankkeita ovat 1) julkisen työvoimapalvelun palvelurakenteen uudistaminen, 2) työmarkkinatuen aktivointi, 3) työvoimapolitiittiset aktiiviohjelmat ja koulutus sekä 4) työurien pidentäminen. Ohjelman toimeenpano on edennyt suunnitellulla tavalla.

Työllisyystavoitteen saavuttaminen hallituskauden aikana on tullut entistä haastavammaksi talouskehityksen oltua ennakoitua heikompa. Työllisyys on vasta vuoden 2004 syksyllä kääntynyt kasvuun hallituskauden alkutilanteeseen verrattuna. Koska talouskasvu hidastuu vuoden 2005 aikana, edellyttää työllisyystavoitteiden saavuttaminen hallituskaudella kasvun vakauden turvaavia talous- ja rakennepoliittisia toimia. 75 %:n työllisyysaste vuonna 2011 edellyttää työllisyyden lisäystä nykytilanteeseen yhteensä 270 000:lla, mikä voidaan pitää väestön ikäkehitys huomioon ottaen erittäin haastavana tavoitteena.

Työperäisten sairauksien ja ennenaikaiselle eläkkeelle siirtymisen vähentäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

12) Jatkossa tulee edelleen tehostaa niitä ratkaisuja, joilla vähennetään työperäisiä sairauksia ja ennen aikaista eläköitymistä aiheuttavia työelämän kehityspiirteitä. Työllisyysasteen välttämättömän ja ripeän nostamisen inhimillinen hinta on liian korkea ilman samanaikaisia muutoksia työelämän organisaatioissa, yhteistyösuhteissa ja kulttuurissa. Tämä koskee erityisesti myös lyhytkestoisia pätkätoita.

Työelämän kehittämällä on keskeinen osa Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa, jonka toimenpiteillä nimenomaan pyritään hallituksen käytettävissä olevin keinoin aikaan saamaan lausumassa tarkoitettuja muutoksia. Ohjelmansa mukaisesti hallitus kohdistaa kehittämispanostuksia erityisesti tasa-arvon edistämiseen, työn ja perheen yhteensovittamiseen, henkiseen työsuojeluun ja hyvinvointiin työssä, työssä jaksamiseen ja työaikaseurannan tehostamiseen, hyvään johtamiseen ja osaamisen kehittämiseen, työkykyä ylläpitävään toimintaan sekä ikääntyvän työvoiman erityistarpeisiin.

Vuosia 2003—2004 ja vuosia 2005—2007 koskeissa tulopoliittisissa sopimuksissa on myös laaja työelämän kehittämistä koskeva toimenpideoio.

Lainsäädännön osalta on jo toteutettu osittaisen hoitovapaan laajennus. Keskeisin lausumassa tarkoitettujen toimenpiteiden kohde on kuitenkin yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain kokonaisuudistus, joka työ on käynnistynyt asetetussa komiteassa. Komitean määräaika

on 31.1.2006. Myös vuorotteluvapaan jatkamisen edellytyksiä selvitetään vuonna 2004 käynnistyvällä tutkimuksella.

Lainsäädäntötoimenpitein ei kuitenkaan yksinään päästä tavoiteltuun muutokseen. Tämän vuoksi vuoden 2004 alusta on aloittanut Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämissuunnitelma Tykes, joka yhdistää tavoitteiltaan aikaisemmat neljä työelämäohjelmaa (Kansallinen ikäohjelma, Kansallinen tuottavuusohjelma, Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma ja Työelämän kehittämissuunnitelma). Uuden ohjelman tavoitteena on auttaa työpaikkoja löytämään uudenlaisia keinoja, joilla ne kykenevät vastaamaan kehityshaasteisiin: pitämään kiinni osaavista työntekijöistä, hankkimaan uusia voimia ja kehittämään kilpailukykyään. Ohjelman hankkeissa liittyvät tiiviisti yhteen tuottavuuden lisääminen ja työhyvinvoinnin kasvattaminen. Tykesin avulla pyritään yhdistämään aikaisemmista työelämäohjelmista saadut tiedot ja kokemukset ja muuntamaan ne käytännön työkaluiksi suomalaiselle työelämälle. Ohjelman resurssit on myös vahvistettu, sillä sen kokonaismääräraha vuoden 2004 talousarviossa työministeriön pääluokassa oli 12 480 000 euroa ja on vuonna 2005 sama 12 480 000 euroa.

Työministeriön vuosien 2003–2007–2010 koskevassa työpolitiikan strategiassa on otettu huomioon myös lausumassa esitetyt tavoitteet. Edellä mainitun lisäksi siinä on todettu, että työministeriö valmistelee työelämälahtoisuuden luovuuteen perustuvan tuottavuusstrategian. Tätä varten työministeriö on käynnistänyt yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, TEKESin ja Tykesin kanssa yhteistyötä. Strategiassa on otettu huomioon myös määräaikaisten työsuhteiden muuttamisen edistäminen pysyviksi. Tätä tarkoitusta varten on ensisijaisina toimenpiteinä työsuhtesopimusten valvonnan parantaminen ja julkisella sektorilla toistuvien määräaikaisten palvelusuhteiden vakinaistamisen edistäminen. Valtio- ja kuntasektoreilla toimenpiteet ovat myös käynnistyneet.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa samanaikaisesti Veto-ohjelmaa eli ohjelmaa veto-voimaiseen työelämään. Sen toimenpiteet kohdistuvat myös työhön ja työpaikoille ja niihin vaikuttaviin organisaatioihin. Kohdealueina ovat alueet, joilla on tärkeä merkitys yksilön työkyvyn ylläpidossa ja edistämässä sekä työstä ja työelämästä syrjäytymisen ja ennenaikaisen työkyvyttömyyden ehkäisemisessä ja työhön paluumahdollisuuksien parantamisessa. Ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä tukee erityisesti viestintä ja tiedotus. Ohjelman selvitys-, tutkimus- ja kehittämistoimenpiteisiin on varattu sosiaali- ja terveysministeriön erityismäärärahoista vuosittain noin yksi miljoona euroa. Myös uuden työterveyshuoltolain (1383/2001) ja uuden työturvallisuuslain (738/2002) toimivuutta on tarkoitettu seurata.

Työsuojelun piirihallinto kohdistaa tulossopimuskaudella 2004–2007 resurssit erityisesti henkisen hyvinvoinnin edistämiseen, tuki- ja liikuntasairauksien ehkäisyyn sekä työtapa-urmien ja ammattitautien ehkäisyyn sellaisilla toimialoilla, joilla näiden ongelmien aiheuttamaa työperäistä sairastavuutta esiintyy. Valvonnassa pyritään varmistamaan, että työpaikat ovat kattavasti tunnistaneet ja arvioineet työhön liittyvät vaarat työntekijöiden terveydelle ja että tämän pohjalta on tehty tarvittavat toimenpiteet. Työaikalainsäädännön valvontaa toteutetaan osana henkisen hyvinvoinnin edistämistä.

Työaikajärjestelyt, perheen, opiskelun ja työelämän yhteensovittaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

13) Hallituksen tulee yhdessä työmarkkinaosapuolien kanssa ryhtyä toimiin sellaisten työaikajärjestelyjen aikaansaamiseksi, joiden avulla perheen, opiskelun ja työelämän yhteensovittaminen on elinkaarelle nykyistä joustavampaa.

Lausuman yksityiskohtaisen sisällön osalta työministeriö viittaa antamaansa vastaukseen Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen (VNS 3/1997 vp).

Lisäksi työministeriö toteaa, että opiskelun ja työelämän yhteensovittamisesta tukevat sekä opintovapaalaki (273/1979) että erityisesti aikuiskoulutustuesta annettu laki (1276/2000), joka tuli voimaan vuonna 2001. Aikuiskoulutustuen saaja voi lisäksi saada opintolainan valtiontakauksen siten kuin siitä opintotukilaissa säädetään. Myös vuorotteluvapaan ja osaaikaisän aikana on mahdollisuus opiskella. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) 14 §:n 2 momentin mukaan vuorottelukorvaus voidaan maksaa myös vähentämättömänä, vaikka työnantaja kustantaa työntekijän koulutuksen edellytyksin, ettei etua lueta työntekijän veronalaiseksi tuloksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa on myös lukuisia aikuiskoulutusta tukevia toimenpiteitä. Aikuiskoulutusta kehitetään parlamentaarisen aikuiskoulutusryhmän ehdotusten pohjalta. Jo vuonna 2003 käynnistyi opetusministeriön toimesta viisivuotinen aikuisväestön osaamistason kohottamisen lisätoimenpideohjelma, jonka puitteisissa on tavoitteena, että koulutuksen aloittaa vuositasolla vähintään 10 000 henkilöä.

Hallitus edistää myös elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia työelämässä ja tällaisia toimenpiteitä on myös vuosia 2003—2004 ja 2005—2007 koskevissa tulopoliittisissa sopimuksissa, joiden toteuttamiseen valtiolta omalta osaltaan on sitoutunut. Mm. ammattitutkintostipendin määrää on tarkoitus korottaa ja sen saamisen ehtoja helpottaa, kehittää aikuiskoulutuksen määrärahoja, oppisopimuskoulutuksena toteutettavan lisäkoulutuksen määrää ja aikuisten näyttötutkintojärjestelmää sekä selvittää aikuiskoulutustuesta annetun lain ((1276/2000) ja koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) muutosmahdollisuuksia. Myös työaikapankkijärjestelmän mahdollisuudet ja käyttöönotto edistävät työaikajärjestelyjen monipuolisuutta. Työaikapankkien käyttöä selvitetään vuonna 2004 käynnistetyssä tutkimuksessa.

Uuteen sairausvakuutuslakiin (1224/2004), joka on vuoden 2005 alussa voimaan tuleva pääosiltaan tekninen kokonaisuudistus, sisältyy perheen ja opiskelun yhteensovittamisen kannalta keskeinen isien oikeuksia koskeva uudistus. Sen mukaan päätoimisesti opiskelevalle isällä on muusta työllistymisestä poikkeuksena oikeus vähimmäismääräiseen isyyssrahaan. Tällä uudistuksella halutaan parantaa päiväkohtaisesti maksettavan isyyssrahan ja kuukausiperusteisesti maksettavan opintorahan yhteensovittamista siten, että opiskelevien isien mahdollisuudet opiskelujen ja perheen yhteensovittamisen paranevat. Sama säännös koskee myös äitiys- ja vanhempainrahaa.

Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

14) Korkeaa veroastetta on pidetty yhtenä Suomen kilpailukyvyyn heikkoutena. Toisaalta voidaan todeta, että korkean veroasteen maat — Pohjoismaiden lisäksi mm. Alankomaat — sijoittuvat kilpailukykymittauksissa poikkeuksetta korkealle. Erikseen tarkasteltuna työhön kohdistuvan verotuksen tulisi olla tasolla, joka tukee korkeaa työllisyyttä ja osaamista. Työn teettämisen kustannusten on seurattava työn tulevaisuuden haasteita siten, että ne tukevat työllisyyttä ja huomioivat työn tekemisen ja teettämisen kannattavuuden.

Pääministeri Vanhasen hallitus on ohjelmansa mukaisesti keventänyt työhön kohdistuvaa verotusta jo yhteensä noin 1,1 miljardilla eurolla. Kevennykset toteutettiin etupainotteisesti

vuosina 2003 ja 2004. Veronkevennysten painopiste on työllisyysyistä ollut pieni- ja keskituloisten verotuksessa. Inflaatiotarkistus 2 % toteutetaan vuodelle 2005.

Hallitus keventää työn verotusta vuosina 2005—2007 bruttomääräisesti 1,7 miljardilla eurolla. Veronkevennykset painottuvat pieniin tuloihin. Vuonna 2005 verotusta kevennetään vuositasona noin 350 miljoonalla eurolla, vuonna 2006 810 miljoonalla eurolla ja vuonna 2007 550 miljoonalla eurolla. Varallisuusverosta luovutaan vuonna 2006. Yli 53-vuotiaiden palkansaajien työeläkemaksu nousee vuoden 2005 alusta runsaalla neljänneksellä alle 53-vuotiaiden maksua korkeammaksi, mikä vaikuttaa työn kokonaisverorasitukseen. Sosiaaliturvamaksujen porrastus on valmistelussa.

Hallituksen esityksen mukaan kotitalousvähennystä laajennetaan 2005 alusta kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi ja jotta työsuhteessa kotitalouteen tehty työ olisi yhtä edullista kuin saman palvelun ostaminen yritykseltä. Kotitalousvähennys voidaan myöntää myös työstä, joka on tehty verovelvollisen tai hänen puolisonsa vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajanasunnossa. Lisäksi vähennystä laajennetaan siten, että verovelvollinen voi jatkossa vähentää 30 prosenttia maksamistaan palkoista aiemman 10 prosentin sijaan. Palkan sivukulut kuuluvat jatkossakin vähennyksen piiriin. Muutoksen arvioidaan lisäävän työpaikkoja kotitalouspalveluja tuottavilla aloilla.

Suomen verojärjestelmän kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi hallitus on käynnistänyt myös yritys- ja pääomaverotuksen uudistamisen. Uudistukset edistävät yritysten investointeja, kasvua ja kykyä työllistää sekä kannustavat yrittäjyyttä. Vuoden 2005 alusta voimaan tuleva yritys- ja pääomaverouudistus alentaa yhteisöverokantaa 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomatulojen verokantaa 29 prosentista 28 prosenttiin.

Pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksia tuetaan muuttamalla arvonlisäverolakia vuoden 2005 alusta. Vuoden 2004 alusta tuli voimaan verovelvollisuuden 8 500 euron alarajaan liitettävä liukuva veronhuojennus, jossa vero muuttuu täysimääräiseksi 20 000 euron liikevaihdon kohdalla. Liukuvan huojennuksen ylärajaa nostetaan 22 500 euroon. Perheyriyten ja maatalojen sukupolvenvaihdosten verotusta huojennetaan perintö- ja lahjaverotuksessa.

Työn tuottavuus ja työyhteisöjen kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

15) Työn tuottavuuden kannalta on ratkaisevaa, että pitkäjänteinen menestys syntyy työnteon yhteisöllisyyttä ja työprosesseja kehittämällä. Työyhteisön sisäistä kulttuuria ja toimintatapoja on kehitettävä tietoisesti yhdessäoppimisen suuntaan. Tämä mahdollistaa oppivien organisaatioiden muodostumisen ja yhä laajemman verkostoitumisen.

Kilpailun globalisoituminen, Euroopan yhdentymisen, teknologian nopea kehitys ja asiakkaiden tarpeiden monipuolistuminen lisäävät niin yrityksissä kuin julkisyhteisöissä tarvetta toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Vastaaminen tätä kautta syntyviin kehittämistarpeisiin edellyttää uutta osaamista monella alueella. Työvoima on Suomessa samanaikaisesti ikääntymässä ja supistumassa. Supistuminen jatkuu arviolta jopa 30 vuotta tästä eteenpäin ja muita EU-maita keskimäärin selvästi nopeammin. Sekä yritykset että julkisyhteisöt joutuvat etsimään uusia keinoja vastata toiminnan kehittämishaasteisiin ympäristössä, jossa työvoimasta kilpaillaan työehtojen ja työolojen vetovoimaisuudella.

Työvoiman supistuminen nakertaa koko maan talouden kasvun edellytyksiä ja muodostaa tätä kautta jatkossa uhan myös hyvinvointipalvelujen resursoinnille. Talouden kasvun tur-

vaamiseksi tarvitaan keinoja, joilla voidaan samanaikaisesti edistää sekä hyvää tuottavuuskehitystä että työvoiman pysymistä työelämässä. Suomalaisilla työpaikoilla tarvitaan tästä syystä sellaista *laadullisesti kestävää tuottavuuskasvua*, joka vahvistaa myös työelämän vetovoimaisuutta kaikenikäisen työvoiman keskuudessa.

Työministeriö yhdessä työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen sekä eräiden muiden ministeriöiden (KTM, OPM ja STM) on käynnistänyt vuoden 2004 alusta Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelman (Tykes). Sen tarkoituksena on tukea yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuuden kehittymistä sellaisia keinoin, jotka edistävät samanaikaisesti myös työntekijöiden kehittämis- ja vaikutusmahdollisuuksia työssä, työhyvinvointia sekä työyhteisöjen sisäistä yhteistoimintaa ja luottamusta.

Tykes tukee työpaikkojen aloitteesta käynnistyviä kehittämisprojekteja, uusien työ-, organisaatio- ja johtamiskäytäntöjen kokeilemista, kehittämismenetelmien kehittämistä, projektien tulosten leviämistä sekä työelämän tutkimuksen ja kehittämisen asiantuntemuksen vahvistumista Suomessa. Ohjelma perustuu suurelta osin Työelämän kehittämisohjelman TYKEN (1996—2003) ja Kansallisen tuottavuusohjelman (1993—2003) tuloksiin ja kokemuksiin. Uuden ohjelman kesto on kuusi vuotta ja sen kokonaisbudjetiksi valtion talousarvion kautta on esitetty 87 miljoonaa euroa. Työpaikkojen oma panostus ohjelman tukemissa projekteissa pyritään saamaan tähän nähden vähintään kaksinkertaiseksi. Ohjelman tavoitteellisena laajuutena on 1 000 kehittämisprojektia, joihin osallistuu 250 000 henkeä, joista puolet on naisia. Tavoitteena on nostaa pk-yritysten osuus kehittämisprojekteista 30 prosenttiin ja yli 45-vuotiaiden osuus 45 prosenttiin. Myönteinen tuottavuus- ja hyvinvointivaikutus tulee asetettujen tavoitteiden mukaisesti saada näkyviin vähintään 70 prosentissa hankkeista. Ohjelman vuoden 2004 ja vuoden 2005 budjetti on 12,5 miljoonaa euroa.

Tykes perustuu kolmikantayhteistyöhön ja sitä koordinoidaan työministeriöstä käsin. Ohjelma toimii läheisessä yhteistyössä myös TE-keskusten ja työsuojelupiirien kanssa.

Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

22) Monikulttuurisuudesta on tehtävä omien historiallisten esimerkkien pohjalta tulevaisuuden menestystekijä. Hallituksen tulee panostaa tässä tarkoituksessa Suomessa olevien ja tänne tulevien maahanmuuttajien kotouttamiseen erityisesti kielitaitoa ja työmarkkinavalmiuksia kehittäen.

Hallitusohjelman mukaisen maahanmuuttopolitiittisen ohjelmaa valmistellaan työministeriön asettamassa virkamiestyöryhmässä, jonka työtä ohjaa työministerin johtama ministeriryhmä. Ohjelmaa valmisteltaessa keskeisiä teemoja ovat muun muassa varautuminen näköpiirissä oleviin työvoiman saatavuusongelmiin myös työperusteista maahanmuuttoa kehittämällä, maahanmuuttajien kotouttamis-järjestelmän tehostaminen sekä etnisten suhteiden parantaminen sekä siitä huolehtiminen, että Suomi tulevaisuudessakin kykenee huolehtimaan humanitaarisista ja muista kansainvälisistä sitoumuksistaan. Ehdotuksen hallituksen maahanmuuttopolitiittiseksi ohjelmaksi on määrä valmistua toukokuun 2005 loppuun mennessä.

Työministeriö kohdentaa työvoimapolitiittisia määrärahoja siten, että vuosittain voidaan hankkia 6 000 kotoutumissuunteilmaan oikeutetuille työttömälle työnhakijalle 40 opintoviiikon laajuinen maahanmuuttajakoulutus. Koulutukseen on liitetty vuodesta 2003 lähtien mahdollisuus suorittaa EU-standardien mukainen yleinen kielitutkinto. Työministeriö teetti vuonna 2004 kotouttamiskoulutuksen evaluoinnin. Koulutuksen kehittämistyötä jatketaan muun muassa evaluoinnin tulosten perusteella.

Hyviä kokemuksia työelämävalmiuksien parantamisesta on saatu esimerkiksi työnantajien kanssa yhteishankkeena toteutetusta, suomenkielen opetusta sisältävästä ammatillisesta koulutuksesta. Maahanmuuttajien työllistymistä tuetaan myös ESR-tuotekehityshankkeilla.

Kiintiöpakolaisten kotouttamiskäytäntöjä on parannettu Euroopan unionin pakolaisrahaston tukeman kehittämisprojektin avulla. Muun muassa pakolaisten koulutusmallia on kehitetty siten, että ensimmäisessä turvapaikkamaassa annettava Suomi-tietous ja kulttuuriorientaatiokurssi, vastaanottavan kunnan järjestämä alkuperähdytys ja kotouttamiskoulutus muodostaisivat joustavan ajallisen ja sisällöllisen jatkumon.

Paluumuuttojonossa oleville inkerinsuomalaisille ja heidän perheenjäsenilleen järjestetään paluumuuttovalmennuskursseja Pietarin alueella, Karjalassa ja Virossa. Muuttovalmennuskurssien kesto on keskimäärin 300 tuntia. Suomen kielen opetuksen lisäksi kursseilla annetaan tietoa suomalaisestä yhteiskunnasta ja työelämästä. Kursseille voivat halutessaan osallistua myös Suomen kansalaisten jälkeläiset ja heidän perheenjäsenensä. Paluumuuttojonossa olevien inkerinsuomalaisten edellytetään osallistuvan ennen muuttovalmennuskursseja myös inkeriläisseurojen järjestämille suomen kielen alkeiskursseille, joiden kesto on vähintään 150 tuntia. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan suomenkielen taidon osoittaminen tapahtuu suorittamalla inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kielitutkinto (IPAKI). Kielitaidon arvioivat suomalaiset kielitaidon arviointiin erikoistuneet opettajat, jotka ovat saaneet erityiskoulutuksen IPAKI -tutkinnon vastaanottamiseen.

Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan 1.2.2004. Laki muun muassa velvoittaa viranomaisia laatimaan toimintaansa koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka sisältöä koskevat yleiset suositukset työministeriö antoi kirjeellään 9.9.2004. Yhdenvertaisuussuunnitelmat on laadittava vuoden 2005 loppuun mennessä. Yhdenvertaisuuslainsäädännöstä tiedottamista, materiaalin tuottamista ja siihen liittyvää koulutusta sekä hyvien käytäntöjen kehittämistä on tuettu Euroopan unionin syrjinnän vastaisen toimintaohjelman rahoituksella.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen, vapaaehtoistyö

HE 3/2002 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.5.2002, että hallitus selvittää mahdolliset lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, joilla lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan ennaltaehkäistä myös vapaaehtoistyössä.

Työministeriö on antanut 20.8.2002 päivätyllä kirjeellä opetusministeriölle tiedoksi edellä mainitun eduskunnan lausuman heidän toimialaan kuuluvanana asiana mahdollisia toimenpiteitä varten. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laki rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (505/2002) tulevat voimaan vuoden 2003 alusta. Rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoistoiminnan alalla tapahtuvaa työsuhteessa tehtävää työtä laissa säädetyin edellytyksin.

Asia ei anna enää aihetta työministeriön toimenpiteisiin. Koska eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan 3/2003 vp kuitenkin edellyttänyt, että lasten kanssa työskentelevien taustan selvittämistä vapaaehtoistyössä käsitellään vielä hallituksen kertomuksessa. Tältä osin työministeriö on siirtänyt asian käsittelyn opetusministeriölle, joka antaa asiasta selvityksen omassa osuudessaan ja opetusministeriön hallinnon alalla suoritetuista toimenpiteistä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan TyVL 9/2004 vp, joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys opetusministeriölle siirtoineen on asianmukainen.

Työllistämistukimäärärahat, käytön tehostaminen

HE 199/2002, 247/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Luku 34.06. Eduskunta edellytti 22.11.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työllistämistukimäärärahojen käytön tehostamiseksi ja alueellisen päätäntävällän lisäämiseksi.

Työllistämistukimäärärahojen seuranta on jatkuvaa ja sitä on myös tehostettu. Tarvittaessa toteutetaan määrärahojen siirtoja TE-keskusten välillä.

Vuoden 2004 talousarvion rakennetta muutettiin siten, että valtaosa työvoimapolitiikan toimeenpanon (luku 34.06) määrärahoista koottiin yhdelle momentille (34.06.29). Keskeisimmät määrärahat momentilla ovat työllistämistuen ja työvoimakoulutuksen hankinnan määrärahat. Tällä uudistuksella tehostettiin ja joustavoitettiin aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrärahojen käyttöä. Samalla TE-keskukset ovat itsenäisesti tarpeen mukaan voineet tehdä budjettivuoden aikana määrärahasiirtoja käyttösuunnitelman alakohtien välillä joitain poikkeuksia lukuun ottamatta.

Nuori työn, väylä kohti työelämää

HE 225/2002 vp — EV 230/2002 vp

Työ- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2002, että tehostetaan toimenpiteitä niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle työttömälle työnhakijalle etsitään oma väylä kohti työelämää muun muassa oppilaitosten, työvoimatoimistojen, työpajojen, kuntoutuksen ja yksilövalmennuksen sekä nuorisotyön välineitä käyttämällä.

Vuoden 2004 marraskuun lopulla alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli työnvälitysrekisterissä yhteensä noin 29 500 henkilöä eli noin 10,7 % ajankohdan kaikista työttömistä työnhakijoista. Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistui vuoden 2003 tammi-marraskuussa keskimäärin 11 700 alle 25-vuotiaasta henkilöä.

Työvoimatoimistojen on julkisen työvoimapolitiittilain mukaan yhteistyössä työnhakijan kanssa tehtävä työnhakusuunnitelma, johon liittyy arvio asiakkaan palvelutarpeesta ja selvitys hänen osaamisestaan. Yksilöity työnhakusuunnitelma on tehtävä viimeistään, jos työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti viisi kuukautta. Suunnitelman toteutumista seurataan, ja nuorten suunnitelmien seurantaväli on lyhyempi kuin aikuisten. Myös nuorten työnhaun uusimisväli pyritään pitämään lyhyenä. Nuorten työnvälityspalvelujen tehostamiseksi on suurimmissa työvoimatoimistoissa virkailija, joka on erikoistunut palvelemaan nuoria ammattitaidottomia työnhakijoita.

Työvoimatoimistoissa työnhakijoina oleville maahanmuuttajanuorille laaditaan yhteistyössä kunnan edustajan kanssa kotoutumissuunnitelma, jossa sovitaan mm. miten nuori hankkii suomen/ruotsin kielen taidon ja parantaa työmarkkina- tai jatko-opiskelukelpoisuuttaan.

Kuntien, säätiöiden ja järjestöjen ylläpitämällä nuorten työpajatoiminnalla ehkäistään nuorten syrjäytymistä, tuetaan koulutukseen siirtymistä ja työllistymistä. Työpajatoiminta vakinaistetaan osana hallituksen poikkihallinnollista työllisyysohjelmaa. Työpajatoiminnan tarjontaa lisätään ja toimintaa suunnataan nuorten elämän taitojen ja sosiaalisen vahvistumisen tukemiseen. Työhallinto tekee yhteistyötä työpajojen kanssa myöntämällä työllistämistukia, ohjaamalla nuoria työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen, hankkimalla valmentavaa työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta nuorten tarpeisiin

Oppisopimuskoulutuksen tavoitteena vuonna 2005 on 34 420 vuotuista oppisopimuspaikkaa. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta lisätään 1 500 opiskelijalla vuonna 2004, jolloin vuotuisia paikkoja on 22 000. Valtion vuoden 2005 talousarvion linjauksen mukaisesti pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja työssä oppimisen edistämiseksi oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painopisteenä on syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutus.

Euroopan sosiaalirahasto-ohjelmissa alle 25-vuotiaiden osuus kaikista projekteihin osallistuvista on noin 19 %. Painopistealueina hankkeissa on ollut mm. työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen käyttäen hyväksi työelämälähtöisiä, räätälöityjä toimenpiteyhdistelmiä.

Osana hallituksen työllisyysohjelmaa hallituskaudella perustetaan noin 40 työvoiman palvelukeskusta. Palvelukeskukset käynnistetään työhallinnon, kuntien ja kansaneläkelaitoksen yhteispalvelukokeilun pohjalta. Ne ovat alue- ja paikallistason viranomaisten ja muiden palveluntuottajien moniammatillisia asiantuntijaverkostoja, tukea ja palveluja työttömille, joiden työmarkkinoille auttamiseen nykyiset erillään olevat palvelut ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Työministeriö on vuoden 2004 loppuun mennessä myöntänyt alueiden esitysten perusteella rahoituksen 34 työvoiman palvelukeskukselle ja yhteispalvelupisteelle. Vuoden 2004 aikana työvoiman palvelukeskuksissa ja yhteispalvelupisteissä on palveltu noin 20 000 asiakasta, joista noin 10 % on ollut alle 25-vuotiaita nuoria.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta velvoittaa kunnan ja työvoimatoimiston laatimaan yhdessä alle 25 -vuotiaan työttömän kanssa aktivointisuunnitelman silloin, kun nuori täyttää lain mukaisen aktivointiehdon. Aktivointisuunnitelmassa sovitaan siitä, millä tavoin nuorta tuetaan sijoittumaan avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen ja ellei tämä ole mahdollista, millä tavoin häntä tuetaan elämänhallinnan parantamiseksi. Vuoden 2004 tammielokuussa kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisen aktivointiehdon täyttävien nuorten kanssa tehtiin työvoimatoimiston ja kunnan yhteistyönä hieman yli 3 700 aktivointisuunnitelmaa.

Hallituksen työllisyysohjelmassa on käynnistetty nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu. Sen avulla nuorten siirtymistä perusopetuksen jälkeen jatko-opintoihin edistetään, ja kaikille nuorille tarjotaan aktiivivaihtoehto kolmen työttömyyskuukauden jälkeen. Koulutustakuun tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Nuorten urasuunnittelun ja opiskeluvaihtoehtojen tukemiseksi toteutetaan vuosina 2003–2007 oppilaanohjauksen kehittämishanke perusopetuksen yleisillä vuosiluokilla. Perusopetuksen lisäopetusta ja ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta kehitetään siten, että molempia voidaan järjestää ammatillisten oppilaitosten yhteydessä ammatilliseen koulutukseen orientoivana ja keskeyttämistä ennalta ehkäisevänä koulutusmuotona. Perusopetuksen jälkeistä jatko-opiskelupaikkaa vaille jäävien seurantaa sekä henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa kehitetään oppilaitosten ja työvoimaviranomaisten välisessä yhteistyössä. Koulutuksen loppuun saattamista ja tutkintojen suorittamista edistetään kehittämällä opiskelijoiden ohjausta, opiskelumuotoja, opintotukea sekä kehittämällä koulutuksen rahoitusta tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana.

Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen aloitetaan vuoden 2005 alusta. Työvoimatoimisto ja työtön nuori tekevät yhdessä palvelutarpeen arvion ja työnhakusuunnitelman viimeistään kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta, ja yksilöidyn työnhakusuunnitelman viimeistään työttömyyden kestänyt kolme kuukautta. Tarvittaessa nuoren sijoittumista työhön tai koulutukseen tuetaan työhallinnon palveluilla, työpajatoiminnalla tai kuntouttavalla työtoiminnalla. Erityiset nuorten työvoimaneuvotat suurimmissa työvoimatoimistoissa vastaavat yhteiskuntatakuun lupaamien palvelujen käynnistämisestä ja etenemisestä.

Yhdenvertaisuuslaki ja perusoikeudet

HE 44/2003 vp — EV 95/2003 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 5.12.2003, että hallitus valmistelelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii yhdenvertaisuuslainsäädännön toteuttamisen edellyttämistä voimavaroista vuoden 2004 lisätalousarviossa ottaen samalla laajemminkin huomioon työsuojelupiirien tehtävien kasvun.

Valtioneuvosto päätti 15.1.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lausuman 1-kohdan toimenpiteet kuuluvat oikeusministeriön toimialaan. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen on oikeuspoliittisesti merkittävä kysymys, joka vaatii laajaa ja huolellista selvitystyötä sekä voimassa olevan lainsäädännön toimivuuden arviointia. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) tuli voimaan 1.2.2004, mistä syystä mainitun lain ja samassa yhteydessä muutettujen lakien vaikutusten perusteellinen arviointi ei ole toistaiseksi ollut mahdollista. Oikeusministeriö ja muut asianomaiset ministeriöt seuraavat yhdenvertaisuuslainsäädännön toimivuutta omalla toimialallaan.

Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaisia laatimaan toimintaansa koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka sisältöä koskevat yleiset suositukset työministeriö antoi kirjeellään 9.9.2004. Yhdenvertaisuussuunnitelmat on laadittava vuoden 2005 loppuun mennessä.

Yhdenvertaisuuslainsäädännöstä ja sen toteuttamisesta on tiedotettu laajasti ja monipuolisesti. Työministeriön koordinoima neljän ministeriön ja eri syrjintäperusteita edustavien järjestöjen ja elinten yhteinen hanke on järjestänyt alueellisia seminaareja, työpaikkakoulutuksia ja valtakunnallisen konferenssin Helsingissä. Hanke on myös tuottanut monikielisen esitteen yhdenvertaisuuslaista, aiheeseen liittyvää koulutusmateriaalia cd-rom muodossa sekä ylläpitänyt Internet-sivustoa (www.join.fi/seis), jolla on monipuolista tietoa yhdenvertaisuuskysymyksistä. Internet-sivuilla on myös tietokanta yhdenvertaisuuskysymysten asiantuntijoista ja kouluttajista. Tämä *SEIS – Suomi Eteenpäin Ilman Syrjintää* – hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin komissiolta vuodesta 2001 lähtien.

Lisäksi työministeriö on johtanut kansainvälistä kehittämishanketta käytännön mallien luomiseksi ja testaamiseksi paikallisviranomaisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tämä vuosina 2001–2004 *Yhteisön syrjinnän vastaisen toimintaohjelman* tuella toteutettu *JOIN -hanke* (www.join.fi) on tuottanut myös Internet-pohjaisen yhdenvertaisuuden kehittämistyökalun paikallisviranomaisten käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on vuoden 2005 talousarviossa lisätty työsuojelupiirien voimavaroja työsuojelupiirien tehtävien kasvun johdosta siten, että työsuojelupiirien resursseja voidaan kasvattaa 12 viralla. Työministeriön virkamiehet ovat osallistuneet työsuojelupiirien henkilöstölle järjestetyn koulutuksen toteuttamiseen yhdenvertaisuuslain sisällöstä.

Sosiaaliset yritykset

HE 132/2003 vp — EV 130/2003 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2003, että hallitus huolehtii sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön toimeenpanon edellyttämästä tehokkaasta tiedottamisesta, opastuksesta ja koulutuksesta.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi,
–toimiiko sosiaalisia yrityksiä koskeva lainsäädäntö ja saadaanko sen avulla luotua maahan sosiaalista yritystoimintaa;
–miten sosiaalisten yritysten tarvitsemat yrityspalvelut ja rahoitus saadaan järjestettyä;
–onko lain kohderyhmän rajausta vajaakuntoisiin ja pitkäaikaistyöttömiin syytä joltain osin tarkistaa; ja
–vääristävätkö sosiaalisten yritysten tukimuodot kilpailua sekä antaa seurannan ja arvioinnin tuloksista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2006 alkupuolella.

Laki sosiaalisista yrityksistä tuli voimaan 1.1.2004. Työministeriö perusti joulukuussa 2003 yhteistyöministeriöiden ja järjestöjen edustajista koostuvan lain toimeenpanon ohjausryhmän. Kesällä 2004 ohjausryhmää täydennettiin kahdella sosiaalisten yritysten edustajalla. Ohjausryhmä seuraa lain toimivuutta, tekee ehdotuksia muutoksista, teettää seurantatutkimuksen lain vaikutuksista, huolehtii viestinnästä ja perehdyttämiskoulutuksesta sekä informoi työmarkkinaosapuolia lain vaikutuksista.

Ohjausryhmä järjesti maaliskuussa 5 eri paikkakunnalla päivänkestoiset koulutustilaisuudet, joihin kutsuttiin osallistujia kaikista TE-keskuksista ja työvoimatoimistoista. Joulukuussa ohjausryhmä järjesti seminaarin 180 osallistujalle lain toimivuuden ja toimeenpanon ensimmäisen vuoden kokemusten arvioimiseksi. Seminaarista tuotettiin raportti, jota jaettiin 1 500 kappaletta. Ohjausryhmä tuotti 37 000 kappaleen suuruisena painetun suomenkielisen esitteen sosiaalisista yrityksistä ja pienemmät painokset ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi teetettiin logo sosiaalisille yrityksille. Sosiaalisille yrityksille perustettiin vuoden alussa omat sivut työhallinnon verkkosivuille.

Ohjausryhmä toimii yhteistyössä EQUAL-ohjelman sosiaalisen yrittäjyyden ja yhteisötalouden teeman kanssa. Ohjausryhmä on edustettuna Suomen Settlementiliiton, Sitran ja Stakesin syksyllä 2004 perustamassa sosiaalisen yritystoiminnan forumissa.

Maaliskuun alussa 2004 perustettiin Vates-säätiön vetämä ja työministeriön rahoittama sosiaalisten yritysten tuki- ja neuvontapalvelu. Tukipalvelu neuvoo yksittäisiä sosiaalisia yrityksiä. Se informoi myös lain toimeenpanon ohjausryhmää lain toimeenpanosta ja toimivuudesta. Tukipalvelulla on yhteensä 13 toimintapistettä eri puolilla Suomea. Tukipalvelu järjesti vuoden 2004 aikana lähes 250 neuvonta-, tiedotus- ja konsultaatiotaphtumaa. Tukipalvelulla on oma sivustonsa Vates-säätiön verkkosivuilla.

Vuoden 2004 lopussa oli sosiaalisten yritysten rekisteriin hyväksytty 12 yritystä. Yritykset työllistivät hakemushetkellään 205 henkilöä, joista vajaakuntoisia oli 62 ja pitkäaikaistyöttömiä 31. Hakemuksia rekisteriin hyväksymiseksi saapui vuoden aikana kaikkiaan 29, joista vuoden lopussa oli hylätty tai peruutettu 16 kappaletta, käsiteltävänä oli yksi hakemus.

Alkoholitestit työpaikoilla

HE 162/2003 vp — EV 114/2004 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 30.6.2004, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee eduskunnalle ehdotukset alkoholitestien käyttöä työpaikoilla koskevaksi lainsäädännöksi.

Valtioneuvosto päätti 11.8.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Syksyllä 2004 aloitti kolmikantainen työntekijäin alkoholitestauksen perusteita selvittävä epävirallinen neuvotteluryhmä toimintansa työministeriön johdolla. Ryhmässä ovat edustettuina oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, tietosuojavaltuutetun toimisto ja kaikki työmarkkinakeskusjärjestöt.

Työnsä aluksi neuvotteluryhmä on selvittänyt työpaikoilla sovellettavia käytäntöjä. Tavoitteena on, että alkoholitestauksen perusteita koskevat lainsäädäntöehdotukset valmistuisivat neuvotteluryhmässä vuoden 2005 kesään mennessä siten, että hallituksen esitys eduskunnalle voitaisiin antaa syysistuntokaudella 2005.

Siirtymäaikalaki ja sen vaikutukset työvoiman käyttöön

HE 172/2003 vp — EV 45/2004 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 23.4.2004, että hallitus seuraa tarkoin lain vaikutuksia työllisyystilanteeseen ja työvoiman käyttöön eri aloilla ja mikäli merkittäviä ongelmia syntyy, tuo neuvoteltuaan työmarkkinajärjestöjen kanssa tarvittaessa nopeasti eduskunnan käsiteltäväksi esityksen lain voimassaoloajan lyhentämisestä tai lain soveltamisalan supistamisesta.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee kiireellisesti esitykset toimenpiteiksi, joilla tehostetaan lähetettyjen työntekijöiden työsuhteiden ehtojen valvontaa, ja tuo tätä tarkoittavat esitykset eduskunnan käsiteltäviksi syysistuntokauden 2004 aikana.
3. Eduskunta edellytti, että hallitus hyvissä ajoin ennen lain voimassaoloajan päättymistä antaa eduskunnalle selonteon, jossa arvioidaan paitsi tämän lain vaikutuksia ja tarvetta jatkaa sen voimassaoloa myös laajemmin työvoiman ja palvelujen vapaan liikkuvuuden vaikutuksia työmarkkinatilanteeseen eri aloilla.

Valtioneuvosto päätti 29.4.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunnan edellyttämä siirtymäaikalain vaikutusten seuranta tapahtuu työministeriön yhteydessä toimivan työpolitiikan neuvottelukunnan jaostossa. Jaostossa ovat edustettuina myös työmarkkinaosapuolet. Siirtymäaikalain vaikutuksia työllisyystilanteeseen ja työvoiman käyttöön eri aloilla ja alueilla seurataan muun muassa tilastojen ja eri tahoilta kerättävän kokemustiedon avulla. Merkityksellinen on myös Viron sosiaaliministeriön kanssa harjoitettava yhteistyö. Seurantatiedon ja sen arvioinnin pohjalta hallitus valmistelee tarvittaessa lakiesityksen lain voimassaoloajan lyhentämisestä tai lain soveltamisalan supistamisesta.

Työministeriö asetti 16.4.2004 kolmikantaisen työryhmän edistämään lain mukaisten palvelussuhteen ehtojen noudattamista ja yritysten tasavertaista kilpailuasemaa. Työryhmässä ovat edustettuina kaikki keskeiset työmarkkinakeskusjärjestöt ja Suomen Yrittäjät ry. Lisäksi siinä on valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön edustajat. Työryhmän määräaika päättyy 31.1.2006. Työryhmän toimeksiannon

osana on yllä mainitun lausuman kohta 2, koska sen perustamisen aikaan oli jo tiedossa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö (TyVM 2/2004 vp), joka sisälsi tämän lausuman.

Työryhmä on eduskunnan suuntaaman aikataulutuksen johdosta aluksi kartoittanut niitä toimenpiteitä, joilla lähetettyjen työntekijöiden työehtojen valvontaa voitaisiin tehostaa.

Työryhmä kirjelmöi työnsä alkuvaiheessa sekä valtiovarainministeriä että sosiaali- ja terveysministeriä vuoden 2005 talousarvion valmisteluvaiheessa. Kirjelmässä työryhmä korosti, että valvontaviranomaisilla tulee olla riittävästi resursseja, jotta niillä on myös tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa valvontaa. Työryhmä ehdotti myös, että vuoden 2005 talousarviossa turvataan ja tarvittaessa lisätään työsuojeluviranomaisille ja poliisille sellaiset resurssit, että niillä aloilla ja alueilla, joilla tiedetään käytettävän ulkomailta lähetettyä vuokratyövoimaa, on mahdollisuudet 1) valvoa ja varmistaa, että Suomen työehtoja noudatetaan ja 2) paljastaa harmaan talouden alueella toimivia ja ulkomaalaisten työntekijöiden työehtoja rikkoivia yrityksiä. Vuoden 2005 talousarviossa on muun muassa työsuojelupiirien virkoja lisätty.

Parhaillaan työryhmä valmistelee lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muutosehdotuksia, jotka parantaisivat mahdollisuuksia valvoa lähetettyjen työntekijöiden vähimmäistöehtojen toteutumista. Tavoitteena on, että lakiehdotukset saataisiin eduskunnan käsiteltäviksi kevätistuntokaudella 2005.

Edellä sanotun työn valmistuttua työryhmä ryhtyy työsuunnitelmansa mukaisesti valmistelemaan rakennustöiden kulkulupajärjestelmää, joka myös omalta osaltaan tehostaa valvontaa. Tavoitteena on, että järjestelmää koskevat toimenpide-ehdotukset olisivat valmiina kesäkuussa 2005.

Kevätkaudella 2005 työryhmän toimeksiantoa mahdollisesti laajennetaan tai muutoin ratkaistaan se, miten tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa vuosille 2005-2006 tarkoitetut harmaan talouden torjuntaa ja tilaajan vastuuta koskevat toimenpiteet ulkomaisen työvoiman vähimmäistöehtojen noudattamiseksi voidaan toteuttaa.

Eduskunnan edellyttämän siirtymäaikalakia koskevan selonteon valmistelu on tarkoitus käynnistää vuoden 2005 alkupuolella.

Ympäristöministeriö

Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot

HE 100/2002 vp — EV 227/2002 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2002 hallituksen valmistelevan ja antavan eduskunnalle pikaisesti ehdotukset verotuslainsäädännön muuttamisesta niin, että asumisoikeuksien lunastusrahaan tehty rahastosiirto, jota varten on kerätty käyttövastiketta, määritellään omistajayhteisön pääomasijoitukseksi.

Tältä osin vastauksen antaa ympäristöministeriön pyynnöstä valtiovarainministeriö. Asia on selvitettävänä.

Jatkossa asiaa käsitellään valtiovarainministeriön kohdalla.

Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntämenettelyt

HE 227/2002 vp — EV 249/2002 vp

Ympäristövaliokunta

2. Eduskunta edellytti 21.1.2003, että asianomaiset muut ministeriöt kuin ympäristöministeriö pikaisesti selvittävät tämän lain mukaisten rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyjen soveltamista toimialaansa kuuluvaan rakentamiseen.

2. Liikenne- ja viestintäministeriön ja sisäasianministeriön kanssa on päätetty selvitysten pohjalta käynnistää neuvottelut CE-merkintäjärjestelmään liittyvien ilmoitettujen laitoksien koskevien tehtävien hoitamisesta myös niiden rakennustuotteiden osalta, joiden tuotehyväksyntä kuuluu näiden ministeriöiden toimialaan.

Alusjätelain kokonaisuudistus

HE 33/2003 vp — EV 26/2003 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta kiirehti 3.10.2003 alusjätelain kokonaisuudistusta lain saattamiseksi harkitsemiseksi asianmukaiseksi ja merensuojelutavoitteiden kannalta tehokkaaksi ja toimivaksi.

2. Eduskunta kiirehti erityisesti, että hallitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian lakiesityksen lainsäädäntöehdotuksen aluksista aiheutuviin laittomiin öljypäästöihin sovellettavasta hallinnollisesta maksujärjestelmästä, jotta tahallisista öljypäästöistä mereen voitaisiin rangaista sakoilla tai muilla seuraamuksilla.

1. Liikenne- ja viestintäministeriö on 1.7.2004 asettanut toimikunnan valmistelemaan alusjätelain kokonaisuudistusta. Toimikunnan määräaika on 31.12.2005.

2. Oikeusministeriö on 3.12.2004 asettanut työryhmän laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta niin, että lakiin lisätään uusi 2 a luku öljypäästömaksusta. Ehdotus on laadittava öljypäästömaksutyöryhmän (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2004:4) ehdotusten ja niistä annettujen lausuntojen perusteella. Työryhmän määräaika on 28.2.2005. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2005.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojele

HE 76/2003 vp — EV 50/2004 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kyseisessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.
2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvittavat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojele turvaten.
3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että luonnonsuojelulain 53 §:n 1 momentin muutoksesta ja liito-oravan suojeluun liittyvälle viranomaistoiminnalle asetettavista lisätehtävistä ja joutisuusvaatimuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset verrattuna hallituksen esitykseen otetaan asianmukaisesti huomioon valtion talousarviota laadittaessa.
4. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän luonnonarvokauppaa koskevan kokeilun perusteella tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä luontodirektiivin IV (a) –liitteen mukaisten lajien suojelun toteuttamiseksi myös luonnonarvokaupan keinoin.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Ympäristöministeriö on käynnistänyt v. 2003 kolmivuotisen tutkimuksen Suomen liito-oravakannan koon ja vakauden selvittämiseksi sekä kannan seurannan järjestämiseksi. Tutkimuksen tavoitteena on saada muun ohella luotettava arvio Suomen liito-oravakannan suuruudesta. Vasta tämän jälkeen on mahdollista arvioida jatkotoimia muun ohella liito-oravan asemasta luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuna tiukan suojelun lajina.
2. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat 30.6.2004 antaneet metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille yhteisen ohjeen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Ohjeella pyritään turvaamaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelun ohella myös se, että asiaa koskevat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajia tasavertaisesti kohdellen. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö myös seuraavat yhteistyössä ohjeen käytännön toteutusta. Tarpeen mukaan ohjetta tullaan tarkistamaan.
3. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelusta viranomaisille koituvista lisätehtävistä samoin kuin lain 53 §:n korvaussäännöksen muutoksesta aiheutuvista lisäkustannuksista ei ole mahdollista vielä tässä vaiheessa esittää luotettavia ja riittäviä arvioita. Niiden arvioidaan joka tapauksessa lisäävän sekä henkilöstöressurssien että korvausvarojen tarvetta. Lisäkustannukset harkitaan erikseen valtion talousarviota laadittaessa sen jälkeen kun suojelutoimien laajuus ja niistä mahdollisesti aiheutuvat lisätehtävät on saatu selville riittävän kattavasti.
4. Luonnonarvokauppaa koskeva kokeilu käynnistyi Satakunnassa v. 2003 kattavasti ja on sittemmin osin laajentunut METSO - ohjelman yhteistoimintaverkostojen kokeilualueille. Satakunnan kokeiluhanke kestää vuoteen 2007, jolloin Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma tulee muutoinkin uudelleen arvioitavaksi. Viimeistään tässä vaiheessa arvioidaan myös luonnonarvokauppamenetelmän soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelussa.

Ympäristöministeriö viittaa vastauksen osalta myös maa- ja metsätalousministeriön osuudessa olevaan lausumaan HE 73/2003 vp.

Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot

HE 152/2003 vp — EV 39/2004 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 20.4.2004 hallituksen seuraavan lain toimivuutta yleisesti ja erityisesti vastaanottoaikojen kattavuutta koko maassa, kuntien suhtautumista yhteistyöhön keräyspaikkojen järjestämisessä ja siten olemassa olevan infrastruktuurin käyttämismahdollisuuksien toteutumista.
2. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lain vaikutuksia tuottajien tai tuottajayhteisöjen ja muiden alalla jo toimivien kilpailuolosuhteisiin erityisesti niiden tuoteryhmien osalta, joilla on tai joille perustetaan tuottajayhteisö. Tämä koskee erityisesti romuajoneuvojen ja sähkö- ja elektroniikkaromun hyödyntämistä.
3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan osittaisen tuottajavastuun toteutumista siten, että hyödynnettäväksi kelpaavan materiaalin hyödyntäminen käytännössä varmistetaan.
4. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan romuajoneuvojen järjestelmään luovuttamisesta mahdollisesti perittäviä maksuja ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelevaan ehdotusta mahdollisuuden poistamiseksi, koska eduskunta katsoo maksun olevan lähtökohtaisesti ristiriidassa jätehuoltokustannukset tuotteen hintaan sisällyttävän tuottajavastuujärjestelmän perusteiden kanssa.
5. Eduskunta edellytti hallituksen käynnistävän jätelain kokonaisuudistuksen mahdollisimman pian sekä ryhtyvän tarvittaessa valmistelevaan lainsäädäntöä kokonaisuudistusta nopeammalla aikataululla lain toimeenpanossa mahdollisesti ilmenevien ongelmien poistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 3.6.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1 – 4. Jätelain muutos tuli voimaan 1.9.2004 ja tulee voimaan sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osalta vasta 13.8.2005. Pirkanmaan ympäristökeskus, tuottajavastuun valtakunnallisena valvontaviranomaisena, tulee kiinnittämään erityistä huomiota eduskunnan lausumissa mainittuihin seikkoihin järjestelmän ja lain toimeenpanossa ja valvonnassa. Myös hallitus seuraa tätä kautta lain toimivuutta ja vaikutuksia.

5. Ympäristöministeriön tarkoituksena on asettaa helmikuussa 2005 työryhmä, jonka tehtävänä on uuden valtakunnallisen jätesuunnitelman laatimisen lisäksi ehdottaa peruslinjauksia jätelain kokonaisuudistukselle. Työryhmän määräaika olisi kokonaisuudistuksen linjausten osalta 30.6.2006. Jätelain kokonaisuudistusta tarkoittavan hallituksen esityksen valmistelua varten asetettaisiin toimikunta vuoden 2007 alussa.

Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta

HE 169/2003 vp — EV 185/2004 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 9.12.2004, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin kansallisia luonnonpuistoja koskevan lainsäädännön saattamiseksi perustuslain 80 §:n vaatimuksia vastaavaksi.

2. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 29/2004 vp) viitaten eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti metsästyslakia koskevan muutosesityksen, jolla Kyrön Lapinkylän eli Raattaman ja Rauhalan kylän asukkaille palautetaan oikeus harjoittaa metsästystä valtion mailla.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Kyseessä on eduskunnan valtiosääntöoikeudellinen huomautus kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan luonnonsuojelulain 16 §:n asetuksenantovaltuuden saattamiseksi riittävän tarkkarajaiseksi perustuslain 80 §:n näkökulmasta. Asiaan liittyy myös kysymys saamelaitten ja paikallisten asukkaiden perinteisten oikeuksien turvaamisesta lain tasolla. Lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin ryhdytään heti vuoden 2005 alussa.

2. Kuntajaon muutoksesta johtunut Kyrön Lapinkylän asukkaiden oikeusaseman muutos metsästämisestä valtion mailla koskee vain Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon kuuluvia alueita. Tästä johtuen on mahdollista, että sanottu oikeus voitaisiin palauttaa kansallispuistoa koskevaan lakiin tehtävällä muutoksella. Lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin ryhdytään heti vuoden 2005 alussa.

Jatkossa asiaa käsitellään maa- ja metsätalousministeriön kohdalla.

Öljysuojarahasto

HE 119/2004 vp, 141/2004 vp — EV 174/2004 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2004, että valtioneuvosto huolehtii öljysuojarahaston toimintakyvyn turvaamisesta kaikissa olosuhteissa tarvittaessa talousarvioratkaisuin.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Uusi laki öljysuojarahastosta (1406/2004) tuli voimaan 1.1.2005. Lailla korotettiin öljysuojamaksua pysyvästi 0,50 euroon öljytonnilta. Öljysuojamaksun tuotoksi arvioidaan korotuksen jälkeen noin 7,5 milj. euroa vuodessa. Myös rahaston peruspääomaa korotettiin siten, että pääoman yläraja on 10 milj. euroa ja alaraja 5 milj. euroa. Näillä korotuksilla pyrittiin siihen, että öljysuojarahastossa olisi riittävästi varoja vahinkojen korvaamiseen vakavankin öljyvahingon sattuessa.

Öljysuojarahaston toimintakyvyn turvaamiseen tähtää myös lain 25 §:n säännös, joka mahdollistaa varojen siirtämisen valtion talousarviosta rahastoon, jos rahaston varat eivät riitä korvausten suorittamiseen. Ympäristöministeriön asiana on tarvittaessa tehdä esitys varojen siirtämisestä. Osa öljyjätämaksusta kertyvistä varoista voidaan myös valtion talousarviossa siirtää öljysuojarahastoon.

Uudella lailla ja sen nojalla annetulla asetuksella (1409/2004) tehostettiin myös tuntuvasti rahaston taloussuunnittelua velvoittamalla rahasto laatimaan vuosittain talousarvion ja varojen käyttösuunnitelman. Uudet säädökset tehostavat myös muuta rahaston taloushallintoa ja tilintarkastusta.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

Vesienhoidon järjestäminen

HE 120/2004 vp — EV 225/2004 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 13.12.2004, että hallitus seuraa vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain täytäntöönpanoa vuorovaikutusjärjestelmän toimivuuden ja vesien-suojelun sekä hallinnon toimintakyvyn kannalta ja esittää lain toimeenpanoon tarvittavat resurssit.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus esittää korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 a §:n muuttamista siten, että vesienhoitosuunnitelmaa koskevan asian ratkaisukokoonpanoon osallistuu myös ympäristöasiantuntijaneuvos.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Laki vesienhoidon järjestämisestä tuli voimaan 31.12.2004. Vuorovaikutusjärjestelmä on olennainen osa vuosina 2007—2009 tehtävää vesienhoidon suunnittelua. Ensimmäinen suunnitelmakausi koskee vuosia 2010—2015. Suunnitelmaan on sisäänrakennettu seuranta sen kuuden vuoden välein tapahtuvassa tarkistamisessa. Alueelliset ympäristökeskukset huolehtivat suunnittelun aikana yhteistyön, osallistumisen ja tiedottamisen järjestämisestä. Työ on vaativaa laajuutensa ja määränsä perusteella. Asiaa selvittäneessä toimikunnassa arvioitiin kunkin alueellisen ympäristökeskuksen tarvitsevan tähän tehtävään yhden henkilötyövuoden. Ympäristöministeriö selvittää, onko tarpeen esittää tätä vastaavan määrärahan lisäystä vuoden 2006 talousarvioon.

2. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 a §:ää esitetään muutettavaksi lausumassa tarkoitetulla tavalla eräitä hallintolainkäyttölainsäädännön muutoksia koskevan hallituksen esityksen (HE 112/2004 vp) käsittelyn yhteydessä.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen

HE 170/2004 vp — EV 194/2004 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.12.2004, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen kohdennetun asuntotuotannon käynnistymistä ja ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin, mikäli hankkeita jää merkittävästi käynnistymättä.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen osoitetun avustusvaltuuden riittävyttä, ja jos tarvetta ilmenee, esittää valtuuden korottamista lisätalousarviossa.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Ympäristöministeriö asettaa vuoden 2005 alkupuolella seurantaryhmän uuden lainsäädännön toimivuuden, mukaan lukien avustusjärjestelmän käynnistymisen, seurantaa varten.

2. Ympäristöministeriö valmistelee tarvittaessa lisätalousarvioehdotuksen, jos avustusvaltuus osoittautuu riittämättömäksi.

Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset ja kustannusten tasoittaminen

HE 171/2004 vp — EV 162/2004 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.2004, että valtioneuvosto selvittää mahdollisuuksia ohjeistaa tai tarvittaessa säätää kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamisesta osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2004 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kustannusten tasoittaminen huoneistojen saaman hyödyn suhteessa on ollut esillä erityisesti silloin, kun kyseessä ovat liikkumisesteiden poistamiseen liittyvät korjaukset ja varsinkin hissien jälkiasennus. Asuinrakennuksissa osan kustannuksista on voinut useimmiten kattaa rahoitustuilla.

Liikkumisesteettömyyden toteuttamisesta kunkin huoneiston osalle tuleva hyöty vaihtelee sekä huoneiston sijaintikerroksen ja muiden ominaisuuksien että asukkaiden elämäntilanteen ja paikkakunnan asuntomarkkinatilanteen mukaan. Korjausavustusten tukiperusteiden valmistelun yhteydessä on todettu, että huoneistojen saaman hyödyn mittaaminen ja sen asettaminen tukien mitoitusperusteeksi edistettäessä liikkumisesteettömyyttä ei ole toteuttamiskelpoinen ratkaisu.

Oikeusministeriön asettamassa työryhmässä valmistellaan parhaillaan muutoksia asunto-osakeyhtiölakiin. Työn yhteydessä tarkasteltaneen myös sitä, onko syytä muuttaa niitä säännöksiä, jotka koskevat korjausrakentamiseen liittyvää päätöksentekoa asunto-osakeyhtiössä hissien rakentamisen edistämiseksi. Tässä yhteydessä tarkasteltaneen myös, tulisiko esteettömän pääsyn toteuttamiseksi asuntoihin ja rakennuksen yhteistiloihin voida poiketa vallitsevista osakkaiden yhdenvertaisuutta ja sen loukkaamista koskevista käsityksistä edellyttäen, ettei osakkaille koitua maksurasitus muodostu kohtuuttoman suureksi.

Toimenpiteet valtiopäiväpäättösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
142/2004	208/2004	Laki valtioneuvostosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki valtion virkamieslain 5 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 4/2003	39/2003*	Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2002	Merkitty pöytäkirjaan 20.1.2004
	EK 45/2003	Valtiopäivien keskeyttäminen ja päättyminen sekä eduskunnan kokoontuminen vuoden 2004 valtiopäiville	Merkitty pöytäkirjaan 8.1.2004

* merkillä varustetut sisältävät lausuman, jota on käsitelty asianomaisen ministeriön kohdalla kertomuksen osassa III

Ulkoasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
24/2003	62/2003	Laki eräiden Suomen ja Islannin välisen kauppaja- ja merenkulkusopimuksen säännöksiin hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki eräiden Israelin kanssa tehdyn kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki eräiden Suomen-Norjan kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki eräiden Suomen-Norjan kauppasopimukseen tehdyn lisäsovimuksen säännösten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Norjan kanssa maatalous- ja kalataloustuotteiden kaupasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki Suomen Tasavallan ja Turkin Tasavallan välillä tehdyn kauppasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn maataloustuote-kauppaa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki Tanskan kanssa Suomen ja Grönlannin välisestä vapaakaupasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta Laki Tanskan hallituksen ja Färsearten maakuntahallituksen kanssa vapaakaupasta Suomen ja Färsearten välillä	6.2.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

		tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän maataloustuote-kauppaa koskevan kirjeenvaihdon eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta		
87/2003	23/2004	Laki Nicaraguan tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
99/2003	101/2003	Laki Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	30.1.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
156/2003	16/2004	Laki Suomen ja Kemiällisten aseiden kieltojärjestön välillä järjestön erioikeuksista ja vapauksista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
165/2003	105/2004*	Laki tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta Laki ydinenergialain muuttamisesta	13.8.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
166/2003	10/2004	Laki astrofysiikan yhteistyösopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
173/2003	15/2004	Laki Libanonin kanssa tehdyn Euro-Välimeri-assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
174/2003	14/2004	Laki Algerian kanssa tehdyn Euro-Välimeri-assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

26/2004	41/2004	Laki Euroopan metsäinsti- tuuttia koskevan yleissopi- muksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voi- maansaattamisesta	19.5.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
27/2004	57/2004	Laki Pohjoismaiden ympäris- törahoitusyhtiön kanssa Itä- meren alueen koealuerahas- tosta tehdyn sopimuksen lain- säädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattami- sesta	4.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
32/2004	83/2004	Laki pakolaisten oikeusasema- maa koskevasta yleissopi- muksesta ja pakolaisten oike- usasemaa koskevasta pöytä- kirjasta	9.7.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
33/2004	56/2004	Laki tiettyjen sellaisten ta- vanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheut- tavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuk- siltaan umpimähkäisiä, teh- dyn sopimuksen 1 artiklan muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	4.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
51/2004	78/2004*	Laki kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa koske- vaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toi- sen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	9.7.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
52/2004	75/2004	Laki biologista monimuotoi- suutta koskevaan yleissopi- muksen liittyvän Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvi- en määräysten voimaansaatt- tamisesta	24.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
53/2004	126/2004	Laki Suomen talousvyöhyk- keestä Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki merensuojelulain muut- tamisesta Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta Laki vesilain 1 luvun 3 §:n ja 16 luvun 7 §:n muuttamisesta Laki jätelain 73 a §:n muut-	26.11.2004	1.2.2005

		tamisesta Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta Laki tutkinnan toimittamisesta ja pakkokeinojen käyttämisestä ulkomaisessa kauppaluksessa rikoksen johdosta eräissä tapauksissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki kalastuslain muuttamisesta Laki rikoslain muuttamisesta Laki metsästyslain muuttamisesta Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta Laki valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki eräiden vedenalaisten johtojen suojelemisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki rajavartiolaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta		
64/2004	101/2004	Etelämannerta koskevan sopimuksen sihteeristön perustamisesta tehdyn toimenpiteen hyväksyminen	9.7.2004	
65/2004	84/2004	Laki Venäjän kanssa maantien rakentamisesta maantieliikenteen turvaamiseksi Nuijamaan kansainvälisen maantieliikenteen rajanylityspaikan (Suomen tasavalta) ja Brunitshnojen kansainvälisen maantieliikenteen rajanylityspaikan (Venäjän federaatio) välillä liittyen Nuijamaan rajanylityspaikan siirtämiseen tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	24.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
101/2004	206/2004	Laki Egyptin arabitasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
111/204	134/2004	Laki ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen kol-	12.11.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

121/2004	163/2004	mannentoista pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen kahdennentoista pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	3.12.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
129/2004	148/2004	Laki Kansainvälisen rikostuomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	26.11.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
202/2004	219/2004	Laki Kansainvälisen kauppätiedon ja -yhteistyön järjestön perustamisesta hallitustenväliseksi järjestöksi tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
204/2004	168/2004	Laki Athene-järjestelmälle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 16/2003	5/2004	Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintaker-tomus vuodelta 2002	Merkitty pöytäkirjaan 6.5.2004
VNS 2/2004	18/2004*	Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta	Merkitty pöytäkirjaan 21.12.2004
VNS 5/2004	15/2004	Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Bosnia-Hertsegovinassa (Althea)	Merkitty pöytäkirjaan 30.9.2004

Oikeusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
26/2003	113/2003*	Konkurssilaki Laki takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain muuttamisesta Laki velkojien maksunsaanti-järjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta Laki Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7 päivänä marraskuuta 1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta annetun lain 3 §:n kumoamisesta Laki ulosottolain muuttamisesta Laki passilain 9 ja 16 §:n muuttamisesta Laki kauppakaaren 10 luvun 2 §:n muuttamisesta Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain 23 §:n muuttamisesta Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksista annetun lain 17 §:n muuttamisesta Laki autokiinnityslain 15 §:n muuttamisesta Laki elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki kiinnitysluottopankkilain 17 §:n muuttamisesta Laki yrityksen saneerausesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	20.2.2004	1.9.2004

31/2003	92/2003*	Laki palkkaturvalain 7 ja 11 §:n muuttamisesta Laki merimiesten palkkaturvalain 6 §:n muuttamisesta Laki keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta Laki vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa Laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta	20.2.2004	1.3.2004
133/2003	121/2003*	Laki viestintämarkkinalain 95 §:n muuttamisesta Rahoitusvakuuslaki	20.1.2004	1.2.2004
144/2003	61/2004	Laki arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta Laki lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta	30.7.2004	1.1.2005
153/2003	131/2003	Laki rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain 100 a §:n muuttamisesta Laki kaupparekisterilain 19 §:n muuttamisesta Laki osakeyhtiölain 13 luvun 19 §:n muuttamisesta Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta Laki osuuskuntalain 19 luvun 31 §:n muuttamisesta Laki asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 75 §:n muuttamisesta Laki säästöpankkilain 120 §:n muuttamisesta Laki vakuutuskassalain 129 §:n muuttamisesta Laki säätiölain 22 §:n muuttamisesta	20.2.2004	1.9.2004

167/2003	60/2004	tamisesta Laki eläkesäätiölain 98 §:n muuttamisesta Laki vahingonkorvauslain muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain 6 §:n muuttamisesta Laki potilasvahinkolain 3 §:n muuttamisesta Laki raideliikennevastuulain 12 §:n muuttamisesta Laki henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta	16.6.2004	1.1.2006
1/2004 14/2004	25/2004 100/2004*	Laki vaalilain muuttamisesta Laki perintökaaren muuttamisesta Laki avioliittolain 90 ja 99 §:n muuttamisesta Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta Laki konkurssilain muuttamisesta Laki velkojien maksunsaanti-järjestyksestä annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki ulosottolain 4 luvun 3 a §:n muuttamisesta	2.4.2004 20.8.2004	15.4.2004 1.11.2004
34/2004	82/2004	Laki yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta Laki rikoslain muuttamisesta Laki pakkokeinolain 5 a luvun 2 ja 4 §:n muuttamisesta Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 a §:n muuttamisesta Laki ulkomaalaislain 182 ja 189 §:n muuttamisesta Laki rikosrekisterilain muuttamisesta Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 23 §:n muuttamisesta	9.7.2004	valtioneuvoston asetuksella
35/2004	72/2004	Laki osakeyhtiölain muuttamisesta annetun lain eräiden siirtymäsäännösten muuttamisesta	2.4.2004	21.6.2004
54/2004	93/2004	Laki asianajajista annetun lain muuttamisesta Laki valtion oikeusaputoimistoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	30.7.2004	1.11.2004

55/2004	107/2004	<p>Eurooppayhtiölaki Laki osakeyhtiölain 8 luvun 4 §:n muuttamisesta Laki kaupparekisterilain muuttamisesta Laki yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta Laki toiminimilain 7 §:n muuttamisesta Laki yrityskiinnityslain 10 §:n muuttamisesta Laki luottolaitostoiminnasta annetunlain muuttamisesta Laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termineillä annetun lain muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta Laki panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta</p>	13.8.2004	8.10.2004
66/2004	95/2004	<p>Laki Euroopan Avaruusjärjestöä koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten ja Euroopan Avaruusjärjestön välillä turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamisesta ja vaihdosta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Saksan kanssa turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta</p>	24.6.2004	1.7.2004

81/2004	150/2004	Laki kansainvälisistä tietoturvavelvoitteista Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta	26.11.2004	1.12.2004
83/2004	64/2004	Laki kokoontumislain 25 ja 26 §:n muuttamisesta Laki oikeusapuhakemusten toimittamista koskevan eurooppalaisen sopimuksen li-säpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	16.6.2004	Tasavallan Pre-sidentin asetuk-sella
102/2004	198/2004	Laki rikoslain 6 ja 7 luvun muuttamisesta Laki nuorisorangaistuksesta Laki rikosvahinkolain 8 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
179/2004	143/2004	Laki eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapa-turmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
180/2004	151/2004	Laki vaalilain 5 §:n muutta-misesta	19.11.2004	30.11.2004
186/2004	187/2004	Laki oikeusapulain muutta-misesta Laki tuomioistuimen toimi-vallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koske-vissa asioissa annetun neu-voston asetuksen soveltami-sesta Laki avioliittolain 119 ja 125 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.3.2005
		Laki lapsen huollosta ja ta-paamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta Laki lapsen huoltoa ja ta-paamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain 33 §:n muutta-misesta Laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien poh-joismaisten tuomioiden tun-nustamisesta ja täytäntöön-panosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta		
239/2004	213/2004	Laki lastensuojelulain 45 §:n muuttamisesta Laki vakuutus oikeuslain 11 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä- asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 10/2003	11/2004	Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2002	Merkitty pöytäkir- jaan 14.10.2004
VNS 5/2003	7/2004	Valtioneuvoston selonteko jul- kisuuslainsäädännön kokonaisu- distuksen täytäntöönpanosta	Merkitty pöytäkir- jaan 16.6.2004
LJL 1/2003	26/2003	Laki Ahvenanmaan itsehallinto- lain muuttamisesta	Vahvistettu 30.1.2004

Sisäasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
28/2003, 151/2003	37/2004*	Ulkomaalaislaki Laki rikoslain 47 luvun muuttamisesta Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta Laki työsopimuslain 13 luvun 11 §:n muuttamisesta	30.4.2004	1.5.2004
41/2003	123/2003	Laki seutuvaltuustokokeilusta Laki seutuyhteistyökokeilusta annetun lain muuttamisesta	30.1.2004	9.2.2004
2/2004	17/2004	Laki Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta	2.4.2004	15.4.2004
15/2004	38/2004	Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta	30.4.2004	1.5.2004
36/2004, 115/2004	109/2004	Laki Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen muutospöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	3.9.2004	Valtioneuvoston asetuksella
45/2004	111/2004*	Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta Laki kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta	30.7.2004	1.1.2005
67/2004	99/2004*	Laki kotikuntalain muuttamisesta	9.7.2004	1.9.2004
68/2004	91/2004	Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 35 §:n muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
90/2004	85/2004	Laki väestötietolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
143/2004	145/2004	Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta	3.12.2004	1.1.2005
144/2004	153/2004	Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta Kainuun maakunnassa vuo-	14.12.2004	1.1.2005

181/2004	224/2004	sina 2005 – 2009 Laki kuntien valtionosuuslain 30 §:n muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 b §:n muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
197/2004	197/2004	Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta Laki henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoitettavaksi annetun lain kumoamisesta	21.12.2004	1.1.2005
198/2004	218/2004	Laki seutuyhteistyökokeilusta annetun lain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
205/2004	196/2004	Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
206/2004	245/2004	Laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan Laki tuloverolain 76 §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
231/2004	204/2004	Laki Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2004	Valtioneuvoston asetuksella

Puolustusministeriö

—

Valtiovarainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
92/2003	29/2004	Laki tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	19.5.2004	Valtioneuvoston asetuksella
110/2003	12/2004*	Laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta Laki ulkomaisen rahastoyhtiön toiminnasta Suomessa Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 1 ja 4 §:n muuttamisesta Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki kaupparekisterilain 14 §:n muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki varainsiirtoverolain 16 §:n muuttamisesta	2.4.2004	8.4.2004
157/2003	30/2004	Tilastolaki Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	23.4.2004	1.5.2004
9/2004	32/2004	Laki Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön 10.2 artiklan muuttamisesta	16.4.2004	Valtioneuvoston asetuksella
22/2004	42/2004	Laki nestemäisten polttoainneiden valmisteverosta anne-	19.5.2004	1.9.2004

23/2004	40/2004	<p>tun lain muuttamisesta</p> <p>Laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki säästöpankkilain muuttamisesta</p> <p>Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki talletuspankin toiminnan väliaikaisesta keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta</p>	19.5.2004	31.5.2004
37/2004	48/2004	<p>Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 7 a §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta</p> <p>Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta</p>	30.4.2004	1.5.2004
46/2004	112/2004*	<p>Laki valtion eläkelain muuttamisesta</p> <p>Laki valtion perhe-eläkelain muuttamisesta</p> <p>Laki kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain kumoamisesta</p> <p>Laki valtion virkamieslain 35 §:n muuttamisesta</p>	30.7.2004	1.1.2005
57/2004	63/2004*	<p>Laki tuloverolain muuttamisesta</p> <p>Laki varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 8 §:n 2 momentin kumoamisesta</p> <p>Laki ennakkoperintälain muuttamisesta</p> <p>Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta</p>	24.6.2004	1.7.2004

		Laki yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 11 §:n kumoamisesta		
		Laki eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojenuksesta annetun lain muuttamisesta		
		Laki veronkantolain muuttamisesta		
		Laki valmisteverotuslain 39 §:n muuttamisesta		
		Laki tullilain 39 §:n muuttamisesta		
		Laki perintö- ja lahjaverolain 53 ja 54 §:n muuttamisesta		
		Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 14 §:n muuttamisesta		
		Laki arvonlisäverolain 210 §:n muuttamisesta		
		Laki varainsiirtoverolain 52 §:n muuttamisesta		
		Laki arpajaisverolain 18 §:n muuttamisesta		
69/2004	103/2004	Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta	30.7.2004	5.8.2004
		Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta		
		Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 23 §:n muuttamisesta		
		Laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta		
		Laki säästöpankkilain muuttamisesta		
		Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta		
		Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta		
		Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain 15 ja 31 §:n muuttamisesta		
		Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta		
		Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta		
		Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta		
80/2004	110/2004*	Laki tuloverolain muuttami-	20.8.2004	1.1.2005

		sesta Laki työnantajan sosiaaliturvamuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 17 §:n muuttamisesta		
84/2004	74/2004	Laki perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
91/2004	116/2004	Vuoden 2005 varallisuusveroasteikkolaki	30.7.2004	1.1.2005
92/2004	117/2004*	Laki tuloverolain muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta Laki maatilatalouden tuloverolain 5 §:n muuttamisesta Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta Laki varallisuusverolain 39 §:n muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 29 §:n muuttamisesta Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki tonnistoroverolaon 19 §:n muuttamisesta Laki verontilityslain muuttamisesta	30.7.2004	15.8.2004
		Laki yhtiöveron hyvityksestä annetun lain kumoamisesta		1.1.2005 15.8.2004
94/2004	104/2004	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta Laki eräiltä matkustajaluksilta saadusta merityöstä toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapaudesta	9.7.2004	Valtioneuvoston asetuksella
95/2004	102/2004	Laki pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	9.7.2004	Valtioneuvoston asetuksella
96/2004	118/2004	Laki tuloverolain muuttamisesta	30.7.2004	1.1.2005

		sesta Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta		
116/2004	122/2004	Laki valtion liikelaitoksista annetun lain 20 §:n muuttamisesta	29.10.2004	1.1.2005
117/2004	173/2004*	Laki varainsiirtoverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	14.12.2004	15.12.2004
		Laki asuintalovarauksesta verotuksessa annetun lain 1 §:n muuttamisesta		
124/2004	125/2004	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	29.10.2004	1.1.2005
		Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta		
130/2004	123/2004	Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	29.10.2004	1.11.2004
146/2004	240/2004	Laki tuloverolain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
147/2004 LA 124/2004	171/2004	Laki arvonlisäverolain 149 a §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
		Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta		
148/2004	132/2004	Laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2005	29.10.2004	1.1.2005
149/2004	164/2004*	Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta	3.12.2004	1.1.2005
		Laki virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta		
		Laki alkoholi- ja alkoholi-juomaverosta annetun lain muuttamisesta		
150/2004	139/2004	Laki jätelain muuttamisesta	12.11.2004	1.1.2005
152/2004	172/2004	Laki arpajaisverolain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	14.12.2004	1.8.2005
153/2004	135/2004	Laki valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	12.11.2004	1.1.2005
188/2004	156/2004	Laki valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta	12.11.2004	1.1.2005
		Laki Pohjoismaiden investointipankkia koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	19.11.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

189/2004	201/2004	maansaattamisesta Laki arvolisäverolain 114 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
190/2004	200/2004*	Laki ajoneuvoverolain 11 ja 69 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
199/2004	186/2004*	Laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
200/2004	165/2004	Laki keksiväisestä virkaavusta verotuksen alalla Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta	3.12.2004	1.1.2005
208/2004	177/2004	Laki Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain muuttamisesta Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain 34 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
209/2004	229/2004	Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta Laki kirjanpitolain 8 luvun 1 ja 2 §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
210/2004	199/2004	Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
211/2004	203/2004	Laki valtion eläkelain muuttamisesta Laki valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta Laki valtion perhe-eläkelain 6 §:n 2 momentin kumoamisesta	21.12.2004	1.1.2005
212/2004	202/2004*	Laki autoverolain muuttamisesta Laki autoverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
213/2004	189/2004	Laki kiinteistöverolain 3 §:n	21.12.2004	1.1.2005

		muuttamisesta Laki varallisuusverolain 10 ja 34 §:n muuttamisesta Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 3 §:n muuttami- sesta		
233/2004	192/2004	Valtioneuvoston lainanotto- valtuuden muuttaminen	14.12.2004	1.1.2005
245/2004	220/2004	Laki tuloverolain muuttami- sesta annetun lain voimaantu- losäännöksen muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
246/2004	221/2004	Laki ajoneuvoverolain 18 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
256/2004	241/2004	Laki indeksiehdon käytöstä vuosina 2005 – 2007 koske- vissa työ- ja virkaehtosopi- muksissa	30.12.2004	1.1.2005
257/2004	246/2004	Vuoden 2005 tuloveroasteik- kolaki Laki tuloverolain 105 a ja 124 §:n muuttamisesta Laki verontilityslain 12 §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä- asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 15/2003	4/2004	Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 2002	Merkitty pöytäkir- jaan 29.4.2004
HE 93/2004	12/2004	Valtion vuoden 2004 lisätalous- arvio	Merkitty pöytäkir- jaan 9.7.2004
HE 151/2004, HE 244/2004	33/2004	Valtion talousarvio vuodelle 2005	Merkitty pöytäkir- jaan 30.12.2004
HE 172/2004	16/2004	Valtion vuoden 2004 toinen lisä- talousarvio	Merkitty pöytäkir- jaan 8.10.2004
HE 207/2004, HE 232/2004	29/2004	Valtion vuoden 2004 kolmas lisä- talousarvio	Merkitty pöytäkir- jaan 3.12.2004
K 7/2004	17/2004	Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2003	Merkitty pöytäkir- jaan 3.12.2004
K 12/2004	28/2004	Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle toimin- nastaan	Merkitty pöytäkir- jaan 16.12.2004
VNS 1/2004	EK 6/2004*	Valtioneuvoston selonteko valti- ontalouden kehyksistä vuosille 2005 – 2008	Merkitty pöytäkir- jaan 27.5.2004
LA 3/2004	19/2004	Laki Rahoitustarkastuksesta anne- tun lain 4 §:n muuttamisesta	Tasavallan presi- denti vahvisti lain 3.12.2004
LA 46/2004	8/2004	Laki kansanedustajain eläkelain muuttamisesta	Tasavallan presi- denti vahvisti lait

		Laki kansanedustajain perhe-eläkelain 1 §:n muuttamisesta	3.9.2004
LA 71/2004	22/2004	Laki valtion eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain 38 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 21.12.2004
PNE 1/2004	20/2004	Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain 4 ja 29 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 21.12.2004
	EK 14/2004	Valtiontilitarkastajien täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 30.9.2004

Opetusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
93/2003	96/2003	Laki opintotuen muuttamisesta Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkautuesta annetun lain muuttamisesta	7.5.2004	1.8.2004
120/2003	120/2003	Laki arkistolain muuttamisesta	20.2.2004	1.4.2004
146/2003	124/2003	Laki Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	30.1.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
3/2004 4/2004	19/2004 3/2004	Laki Museovirastosta Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 7 §:n muuttamisesta	23.4.2004 12.3.2004	1.6.2004 1.4.2004
10/2004	92/2004*	Laki yliopistolain muuttamisesta	30.7.2004	1.8.2004
16/2004	27/2004	Laki taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta	23.4.2004	1.8.2004
18/2004	90/2004	Laki korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	20.8.2004	1.1.2005
30/2004	62/2004	Laki Valtion taidemuseosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	16.6.2004	1.8.2004
47/2004 58/2004	68/2004 58/2004	Laki lukiolain muuttamisesta Laki Suomen ja Euroopan eteläisen observatorion (ESO) välillä helmikuun 9 päivänä 2004 Garchingissa tehdyn Suomen liittymistä eteläisen pallonpuoliskon tähtitieteellistä tutkimusta harjoittavan eurooppalaisen järjestön perustamista koskevaan yleis sopimukseen koskevan sopimuksen ja yleissopimuksen sekä siihen liittyvien pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voi-	13.8.2004 4.6.2004	1.9.2004 Tasavallan presidentin asetuksella

86/2004	140/2004	maansaattamisesta Laki yleisistä kielitutkinnois- ta	12.11.2004	1.1.2005
97/2004	88/2004*	Laki lukiokoulutuksen ja ammattillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatka- tuesta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	24.6.2004	1.8.2004
98/2004	97/2004	Laki kirkkolain muuttamises- ta	20.8.2004	1.1.2005
118/2004	108/2004	Laki Eurooppa-koulujen pe- russäännöstä tehdyn yleisso- pimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	24.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
173/2004	136/2004	Laki Valtion elokuvatarkas- tamosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
191/2004	144/2004	Laki kirkkolain 22 luvun 8 §:n muuttamisesta Laki kirkon keskusrahastosta annetun lain 3 ja 9 §:n muut- tamisesta	26.11.2004	1.1.2005
214/2004	195/2004	Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamises- ta Laki evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain muut- tamisesta	30.12.2004	1.1.2005
234/2004	188/2004	Laki opintotukilain 38 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005

Maa- ja metsätalousministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
73/2003, LA	52/2004*	Laki metsälain muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
154/2003 175/2003	28/2004	Laki kiinteistönmuodostamis- lain muuttamisesta Laki kiinteistörekisterilain muuttamisesta	4.6.2004	1.7.2004
176/2003	26/2004	Laki porotalouden ja luon- taiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta Laki kolttalain muuttamisesta	16.4.2004	1.5.2004
19/2004 31/2004	55/2004 34/2004	Laki vesihuollon tukemisesta Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain 17 §:n muuttami- sesta	30.7.2004 16.4.2004	1.1.2005 21.4.2004
70/2004	70/2004	Laki hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muutta- misesta Laki kasvinterveyden suoje- lemisestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta Laki rehulain 25 §:n muutta- misesta Laki siemenkauppalain 18 §:n muuttamisesta Laki taimiaineistolain 7 b §:n muuttamisesta Laki eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa nou- datettavasta menettelystä an- netun lain 5 §:n muuttamises- ta Laki totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuk- sen ja hevosurheilun edistä- miseen annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 26 §:n muuttamisesta	30.7.2004	4.8.2004

71/2004	71/2004	Laki maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta	20.8.2004	15.9.2004
154/2004 HE	233/2004*	Laki Metsähallituksesta	30.12.2004	1.1.2005
248/2004		Laki kolttalain 55 §:n muuttamisesta		
174/2004	138/2004*	Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	19.11.2004	Valtioneuvoston asetuksella
192/2004	215/2004	Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
		Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 26 ja 30 §:n muuttamisesta		
		Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta		
		Laki luopumiseläkelain 24 §:n muuttamisesta		
193/2004	170/2004	Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksista annetun lain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
194/2004	167/2004	Laki torjunta-ainelain muuttamisesta	30.12.2004	10.1.2005
215/2004	216/2004	Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2005	1.1.2005
		Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain muuttamisesta		
		Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 13 ja 37 §:n muuttamisesta		

Liikenne- ja viestintäministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
29/2003	85/2003*	Laki tieliikennelain muuttamisesta	20.2.2004	1.9.2004
125/2003	69/2004*	Sähköisen viestinnän tietosuojalaki Laki rikoslain 38 luvun 4 §:n muuttamisesta Laki viestintämarkkinalain muuttamisesta Laki hätäkeskuslain 8 §:n muuttamisesta Laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki meripelastuslain 16 §:n muuttamisesta Laki poliisilain 36 §:n muuttamisesta	16.6.2004	1.9.2004
171/2003	22/2004	Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n muuttamisesta Laki öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälisen korvausrahaston perustamisesta vuonna 1992 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 2003 pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta	30.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
177/2003	4/2004	Laki merilain 10 luvun 18 §:n muuttamisesta Laki Moldovan kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Valtioneuvoston asetuksella Tasavallan presidentin asetuksella
178/2003	5/2004	Laki Uzbekistanin kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

179/2003	6/2004	Laki Valko-Venäjän kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
180/2003	11/2004	Laki luvanvaraisesta tavara-liikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta Laki luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta	12.3.2004	1.4.2004
5/2004	7/2004	Laki Kroatian kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
6/2004	8/2004	Laki Slovenian kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
7/2004	9/2004	Laki Liettuan kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	2.4.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
38/2004	59/2004	Laki ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä Laki Ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	9.7.2004	1.8.2004
48/2004	53/2004	Laki kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta muuttavien vuosien 1980 ja 1984 pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	24.6.2004	1.7.2004
59/2004	79/2004*	Laki ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta Laki alusrekisterilain muuttamisesta	11.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella Valtioneuvoston asetuksella

60/2004	65/2004	Laki rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta Laki kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	16.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
72/2004	80/2004*	Laki ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain muuttamisesta	24.6.2004	Asetuksella
73/2004	66/2004	Laki kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) liitteen B (CIM) liitteen (RID) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	16.6.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
87/2004	158/2004	Laki eräiden irtolastialusten turvallisesta lastamisesta ja lastin purkamisesta	21.12.2004	1.1.2005
99/2004	89/2004	Laki alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta	24.6.2004	1.8.2004
104/2004	152/2004*	Laki tieliikennelain muuttamisesta	14.12.2004	1.3.2005
134/2004	120/2004	Laki vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista tehdyn eurooppalaisen sopimuksen (ADR) A liitteen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	1.10.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
182/2004	154/2004	Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä Laki rautatielain muuttamisesta Laki Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentöimivuudesta annetun lain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
216/2004	193/2004	Laki ilmailulain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
235/2004	227/2004	Laki ajoneuvolain muuttamisesta Laki polttoainemaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä- asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNS 4/2003	3/2004*	Valtioneuvoston selonteko posti- palvelulain vaikutuksista ja sovel- tamisesta	Merkitty pöytäkir- jaan 1.4.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
94/2003	98/2003	Suostumuksen antaminen toimenpiteille, joiden seurauksena valtio voi luopua enemmistöomistuksesta Fortum Oyj:n öljyliiketoiminnassa	24.6.2004	
127/2003	129/2003	Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta	30.1.2004	16.2.2004, osittain 1.1.2006 16.2.2004
163/2003	2/2004	Laki eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	2.4.2004	Valtioneuvoston asetuksella 2 § 3 mom. sovelletaan 1.1.2005 alkaen 1.5.2004
11/2004	47/2004*	Laki kilpailunrajoituksista annetun lain muuttamisesta Laki vakuutusyhtiölain 14 aluvun muuttamisesta Laki markkinaoikeuslain 9 §:n muuttamisesta	30.4.2004	
12/2004	24/2004	Laki sähköturvallisuuslain muuttamisesta	2.4.2004	1.5.2004
49/2004	113/2004*	Päästökauppalaki	30.7.2004	4.8.2004, osittain valtioneuvoston asetuksella 4.8.2004
126/2004	228/2004*	Laki ympäristönsuojelulain 43 §:n muuttamisesta Laki Energiamarkkinavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki kirjanpitolain muuttamisesta Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki osakeyhtiölain muutta-	30.12.2004	31.12.2004

		misesta		
		Laki osuuskuntalain muuttamisesta		
		Laki säästöpankkilain muuttamisesta		
		Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain 3 ja 16 §:n muuttamisesta		
		Laki hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta		
127/2004	217/2004*	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta	21.12.2004	27.12.2004
		Laki markkinaoikeuslain muuttamisesta		
128/2004	214/2004*	Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
139/2004	131/2004	Laki patenttilain muuttamisesta	19.11.2004	1.1.2005
155/2004	133/2004	Laki pienten ja keskisuurten yritysten osaamisen kehittämisspalveluista	12.11.2004	1.1.2005
217/2004	179/2004	Laki laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
218/2004	180/2004	Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoinnista annetun lain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
		Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 2 §:n muuttamisesta		
219/2004	181/2004	Laki tavaramerkkilain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
130/2003	13/2004	Laki vakuutuskassalain muuttamisesta	2.4.2004	1.5.2004
131/2003	82/2003	Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain mukaisen eläkekassan sulautumisesta työeläkekassan muuttamisesta keskinäiseksi työeläkevakuutusyhtiöksi annetun lain mukaiseen työeläkevakuutusyhtiöön Laki työeläkekassan muuttamisesta keskinäiseksi työeläkevakuutusyhtiöksi annetun lain muuttamisesta Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 2 §:n muuttamisesta	20.1.2004	1.2.2004
140/2003	1/2004	Laki Pohjoismaisesta sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	19.3.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
149/2003	18/2004	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	30.4.2004	15.5.2004
158/2003	20/2004	Laki kansaneläkelain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki opintotukilain muuttamisesta Laki asumistukilain muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain 15 ja 21 §:n muuttamisesta	7.5.2004	1.6.2004

			Laki sotilasavustuslain muuttamisesta		
			Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta		
			Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta		
			Laki kuntoutusrahalain 30 §:n muuttamisesta		
			Laki äitiysavustuslain muuttamisesta		
			Laki lapsilisälain muuttamisesta		
			Laki maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain muuttamisesta		
			Laki vuorotteluvapaalain 19 ja 21 §:n muuttamisesta		
			Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 12 luvun 4 §:n muuttamisesta		
			Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta		
			Laki lapsen hoitotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta		
			Laki vammaistukilain 8 §:n muuttamisesta		
			Laki eläkkeensaajien asumistukilain 14 §:n muuttamisesta		
			Laki perhe-eläkelain 37 §:n muuttamisesta		
			Laki rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta		
			Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta		
161/2003	36/2004		Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	19.5.2004	1.6.2004
			Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta		
			Laki ulkomaisesta vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta		
			Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta		
181/2003	54/2004		Laki työsuojeluhallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	11.6.2004	1.7.2004
20/2004	33/2004		Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain muuttamisesta	23.4.2004	1.5.2004
			Laki lääkelain muuttamisesta		
39/2004	86/2004		Laki merimieslain muuttamisesta	1.10.2004	1.1.2005

		Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta		
		Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteisissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta		
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteisissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta		
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta		
		Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta		
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki valtion varoista suoritettava eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain muuttamisesta		
		Laki kansaneläkelain muuttamisesta		
		Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta		
		Laki Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan vakuutuskantaa vastaanottaneiden eläkelaitosten saamisten kuolettamisesta		
40/2004	43/2004	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	4.6.2004	1.10.2004
41/2004	44/2004	Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta	4.6.2004	1.7.2004
42/2004	73/2004	Laki geenitekniikkalain muuttamisesta	10.9.2004	15.9.2004
		Laki rikoslain 34 luvun 4 §:n ja		

50/2004 164/2004 61/2004	160/2004*	44 luvun 9 §:n muuttamisesta Sairausvakuutuslaki	21.12.2004	1.1.2005
	67/2004	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	24.6.2004	1.8.2004
62/2004	87/2004	Laki vuorotteluvapaalain 20 ja 21 §:n muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
76/2004	115/2004*	Laki tapaturmavakuutuslain 17 ja 41 d §:n muuttamisesta	9.7.2004	1.8.2004
		Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta		
		Laki työttömyysturvalain muuttamisesta		
		Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n 4 momentin ja 15 §:n 3 momentin kumoamisesta		
		Laki työttömyyskassalain 3 §:n muuttamisesta		
		Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta		
		Laki kansaneläkelain 1 ja 1 d §:n muuttamisesta		
		Laki perhe-eläkelain muuttamisesta		
		Laki lapsilisälain 1 §:n muuttamisesta		
		Laki äitiysavustuslain 1 ja 3 §:n muuttamisesta		
		Laki rintamasotilaseläkelain 1 §:n muuttamisesta		
		Laki eläkkeensaajien asumistukilain 1 a §:n muuttamisesta		
		Laki lapsen hoitotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta		
		Laki vammaistukilain 1 §:n muuttamisesta		
		Laki kuntoutusrahalain 1 ja 2 §:n muuttamisesta		
77/2004	94/2004*	Laki kansanterveyslain muuttamisesta	17.9.2004	1.3.2005
		Laki erikoissairaanhoidon lain muuttamisesta		
		Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta		
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 9 §:n muuttamisesta		
106/2004	119/2004	Laki tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien	21.12.2004	Tasavallan presidentin asetuksella

		määräysten voimaansaattamisesta		
135/2004	1414/2004	Laki eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
140/2004	142/2004	Laki rikoslain 47 luvun 1 ja 8 §:n muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki työttömyyskassalain muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	3.12.2004	1.1.2005
156/2004	207/2004*	Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
157/2004	129/2004	Laki sotilasvammalain muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
158/2004	169/2004*	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 a §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
159/2004	146/2004	Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 13 ja 22 §:n muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
160/2004	128/2004	Laki apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	12.11.2004	1.1.2005
161/2004	130/2004	Laki eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain	19.11.2004	1.1.2005

162/2004	137/2004	muuttamisesta Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta Laki elatusturvalain muuttamisesta	19.11.2004	1.1.2005
163/2004	183/2004*	Laki lapsiasiavaltuutetusta	21.12.2004	1.9.2005
165/2004	184/2004	Laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa	21.12.2004	1.1.2005
166/2004	159/2004	Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä koulutuksesta annetun lain 4 ja 7 a §:n muuttamisesta Laki kuntoutusrahalain 24 a ja 31 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
176/2004	147/2004	Laki kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n muuttamisesta Laki perhe-eläkelain 15 a §:n muuttamisesta Laki maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
177/2004	178/2004	Laki erikoissairaanhoidolain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
184/2004	190/2004	Laki vakuutetun sairausvakuutusmaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun suuruudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
221/2004	222/2004	Laki sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta Laki kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
222/2004	176/2004	Laki työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005
223/2004	223/2004*	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki työttömyyskassalain 3 §:n muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005

224/2004	230/2004	Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain 7 §1:n muuttamisesta Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki eläkesäätiölain muuttamisesta Laki vakuutuskassalain muuttamisesta Laki merimieseläkelain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	30.12.2004	31.12.2004
242/2004	237/2004	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
249/2004	210/2004	Laki eräiden liikennevahingonkorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain 12 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta Laki eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta Laki potilasvahinkolain 10 a §:n muuttamisesta Laki ympäristövahinkovakuutuksesta annetun alin 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
250/2004	211/2004	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta Laki ammattitautilain 3 a §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 8 a §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
252/2004	212/2004	Laki perhehoitajalain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005
260/2004	238/2004	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 a §:n muuttamisesta	30.12.2004	1.1.2005

Työministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
44/2003	95/2003*	Yhdenvertaisuuslaki Laki vähemmistövaltuutetusta annetun lain muuttamisesta Laki työsopimuslain 2 luvun 2 §:n muuttamisesta Laki merimieslain muuttamisesta Laki valtion virkamieslain 11 §:n muuttamisesta Laki kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	20.1.2004	1.2.2004
142/2003	35/2004	Laki työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 18 §:n muuttamisesta Laki työtuomioistuimesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki vuosilomalain 22 §:n muuttamisesta Laki työaikalain muuttamisesta Laki nuorista työntekijöistä annetun lain 15 §:n muuttamisesta	19.5.2004	1.6.2004
162/2003	114/2004*	Laki yksityisyyden suojasta työelämässä Laki työterveyshuoltolain muuttamisesta Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki valtion virkamieslain 8 b ja 19 §:n muuttamisesta Laki kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 7 ja 19 §:n muuttamisesta	13.8.2004	1.10.2004

172/2003	45/2004*	Laki Tsekin, Viron, Latvian, Liettuan, Unkarin, Puolan, Slovenian ja Slovakian kansalaisten ansiotyön edellytyksistä	30.4.2004	Valtioneuvoston asetuksella
44/2004	49/2004	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:n ja 4 luvun 1 §:n muuttamisesta	30.4.2004	1.5.2004
78/2004	96/2004	Laki työttömyysturvain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta	9.7.2004	20.7.2004
100/2004	81/2004	Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta	30.7.2004	1.9.2004
107/2004	106/2004	Laki henkilöstöeduksesta eurooppayhtiössä (SE)	13.8.2004	
131/2004	121/2004	Laki palkkaturvain muuttamisesta	29.10.2004	15.11.2004
		Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta		
		Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 19 a §:n muuttamisesta		
136/2004	124/2004	Laki merityöaikalain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	29.10.2004	1.12.2004
169/2004	155/2004	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	3.12.2004	1.1.2005
185/2004	149/2004	Laki työsopimuslain 6 luvun muuttamisesta	26.11.2004	1.1.2005
253/2004	243/2004	Laki vuorotteluvapaalain 4 §:n muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005

Ympäristöministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
76/2003	50/2004*	Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
143/2003	118/2003	Laki aravarajoituslain 1 §:n muuttamisesta	20.1.2004	1.2.2004
		Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta		
152/2003	39/2004*	Laki jätelain muuttamisesta	4.6.2004	1.9.2004
		Laki ajoneuvojen siirtämistä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta		
164/2003	51/2004	Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	11.6.2004	1.9.2004
		Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta		
169/2003	185/2004*	Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta	30.12.2004	1.2.2005
		Laki eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille annetun lain muuttamisesta		
170/2003	31/2004	Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	4.6.2004	18.7.2004
8/2004	21/2004	Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta	2.4.2004	15.4.2004
		Laki vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitetuista osaomistusasunnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta		
25/2004	46/2004	Laki kansainvälisen kaupan kohteina olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä tehdyn Rotterdamin yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	19.5.2004	Tasavallan presidentin asetuksella
		Laki kemikaalilain 42 ja 52 §:n muuttamisesta		Valtioneuvoston asetuksella

		Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta		
63/2004	76/2004	Laki aravalain 37 ja 47 §:n muuttamisesta	24.6.2004	1.7.2004
79/2004	77/2004	Laki aravalain muuttamisesta	13.8.2004	1.9.2004
		Laki aravarajoituslain muuttamisesta		
		Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeuslainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta		
88/2004	98/2004	Laki asumistukilain 15 §:n muuttamisesta	20.8.2004	1.1.2005
108/2004	127/2004	Laki ympäristöhallinnosta annetun lain muuttamisesta	29.10.2004	15.11.2004
119/2004	174/2004*	Laki öljysuojarahastosta	30.12.2004	1.1.2005
141/2004		Laki maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta		
		Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta		
120/2004	225/2004*	Laki vesienhoidon järjestämisestä	30.12.2004	31.12.2004
		Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta		
		Laki vesilain 2 ja 16 luvun muuttamisesta		
		Laki maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		Tasavallan presidentin asetuksella
170/2004	194/2004*	Laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi	30.12.2004	1.1.2005
		Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta		
		Laki eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista annetun lain muuttamisesta		
171/2004	162/2004*	Laki asuntojen korjaus- ja energia-avustuksista annetun lain muuttamisesta	21.12.2004	1.1.2005

Hakemisto

Aasia ja Oseania	II	10.
Afganistan	II	10.4.
Ahvenanmaan itsehallinto	III/OM	18/2002
Ahvenanmaan merenkulun tukeminen	III/LVM	72/2004
Aikuiskoulutus	I/OPM	
Aikuiskoulutustuen kehittäminen.....	III/STM	150/2000
Ajokieltojärjestelmä	III/LVM	104/2004
Ajoneuvojen luokittelu verotuksessa.....	III/VM	190/2004
Ajoneuvoverolain uudistaminen	III/VM	271/2002
Ajoneuvoverotuksen uudistus	III/VM	212/2004
Ajoterveyden osoittaminen.....	III/LVM	29/2003
Alkoholitestit työpaikoilla	III/TM	162/2003
Alueellinen kehittäminen	III/VNK	K 1/2004
Alueellinen yhteistyö	II	7.
Alueellistaminen, keskushallinnon yksiköt	I/VNK	
Alueellistamishankkeet	III/SM	VNS 3/2004
Aluehallinnon rakenteet	III/SM	VNS 4:36/2001
Aluehallinnon rakenteet	III/SM	VNS 4:37/2001
Aluehallinnon rakenteet	III/SM	VNS 4:38/2001
Alueiden kehittäminen	III/KTM	VNS 4:26/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:24/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:25/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:27/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:28/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:30/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:31/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:32/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:33/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:34/2001
Alueiden kehittäminen	III/SM	VNS 4:35/2001
Alueiden kehittäminen, kielelliset oikeudet	III/OM	VNS 4:29/2001
Alueidenkäyttö	I/YM	
Aluekehitys.....	I/SM	
Alusjätelain kokonaisuudistus	III/YM	33/2003
Alusten konetehto, todistukset	III/LVM	38/2002
Ammatillinen koulutus	I/OPM	
Ammatillinen lisäkoulutus, rahoitus	III/OPM	140/2002
Ammattikorkeakoulu	III/OPM	319/1994
Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat, laskenta	III/OPM	122/1997
Ammattikorkeakoulut	I/OPM	
Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä	III/OPM	206/2002
Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot.....	III/VM	100/2002
Arktinen yhteistyö	II	7.4.
Arpajaisvalvonta	III/SM	197/1999
Arpajaisvero	III/VM	127/2002

Arvopapereiden välillinen säilytys	III/VM	110/2003
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta	II	2.5.
Asevalvonta	I/UM	
Asevientipolitiikka	I/PLM	
Asumisen edistäminen	I/YM	
Asumisoikeuksien lunastusrahassto	III/YM	100/2002
Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset	III/YM	171/2004
Asunto-osakeyhtiöt, kustannusten tasointu	III/OM	201/2000
Asunto-osakeyhtiöt, päätöksenteko	III/OM	201/2000
Auto- ja ajoneuvoverotuksen uudistuu	III/VM	212/2004
Autoverolain ja ajoneuvoverolain uudistaminen	III/VM	271/2002
Barents- ja arktinen yhteistyö	II	7.4.
Blankorangaistussäännökset	III/OM	44/2002
Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohja	III/MMM	58/1999
Controller-toimintu	I/VM	
Demokratian toimivuus ja julkinen hallintu	I/OM	
Digitaalinen lähetytoimintu	III/LVM	34/1998
Digitaalinen televisioimintu, siirtyminen	III/LVM	112/2002
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	1/1998
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	48/1998
Elintarvikehygienian valvontu	III/MMM	10/1999
Elintarvikkeet ja terveyst	I/MMM	
Eläinten lääkitseminen	III/MMM	55/1997
Eläke-etuuskien ansiotulorajat	III/MMM	246/2001
Eläkevakuutuksen irtisanominen tai siirtäminen	III/VM	80/2004
Energia-asiat	II	6.8.
Energiapolitiikka	I/KTM	
Energiapuuketjulongistiikka	III/MMM	67:/002
Ennenaikainen eläke	III/TM	VNS 4:12/2001
Eriyisryhmien asuntu-olojen parantaminen	III/YM	170/2004
Esiopetuksen työaika	III/OPM	91/1999
Esiopetusta antavien täydennyskoulutus	III/OPM	91/1999
Esiopetusuudistuu, selonteon antaminen	III/OPM	91/1999
Etelä-Aasia	II	10.3.
EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut	I	
Euroopan neuvostu	II	3.2
Euroopan sosiaalinen peruskirja	III/UM	229/2001
Euroopan talousalue ja Sveitsi	II	8.3.
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö	I/UM	
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö	II	2.6.
Euroopan unionin jäsenehdokkaat	II	8.3.
Euroopan unionin jäsenmaat	II	8.1.
Euroopan unionin kriisinhallinnan kehittäminen	I/UM	
Euroopan unionin laajentuminen	I	
Euroopan unionin laajentuminen	I/UM	
Euroopan unionin laajentuminen	II	1.1.
Euroopan unionin oikeus- ja sisäasiat	I	

Euroopan unionin perustuslaillinen sopimus	I/UM	
Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus	II	1.3.
Euroopan unionin siviilikriisinhallinta	I/UM	
Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta	II	1.2.
Euroopan unionin ulkosuhteet	I	
Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka	II	2.1.
Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistus	I	
EU-virastojen sijoituspaikat	I	
Globaalikysymykset	II	4.
Hallinnon kehittäminen.....	I/SM	
Hallinnon kehittäminen.....	I/VM	
Hallinto, aluekehitys ja kunnat	I/SM	
Hallituksen EU-politiikka	I	
Hallituksen ohjelman toimeenpano	I	
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2002.....	III/VNK	K 4/2003
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2003.....	III/VNK	K 1/2004
Hallitus.....	I	
Hallitusten välinen konferenssi.....	III/VNK	VNS 2/2003
Hallitustenvälinen konferenssi (HVK)	I/UM	
Hallitustenvälinen konferenssi (HVK)	I/VNK	
Helsinki-prosessi.....	I/UM	
Helsinki-prosessi.....	II	4.2.
Hukkaamiskielto	III/OM	52/2002
Hukkakauran torjunta	III/MMM	50/2001
Humanitääriset kysymykset.....	II	4.7.
Huoltovarmuus.....	III/LVM	14/1999
Huumausaineen käyttörikos	III/OM	213/2000
Huumausaineiden käyttäjien hoito	III/OM	213/2000
HVK ja unionin tulevaisuus	I	
Hätäkeskustoiminta	III/SM	87/1999
Ihmisoikeuksien kehittäminen ja raportointi	II	3.6.
Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa	II	3.4.
Ihmisoikeuskysymykset, Yhdistyneet kansakunnat	II	3.3
Ihmisoikeuspolitiikka	I/UM	
Ihmisoikeuspolitiikka	II	3.
Ihmisoikeuspolitiikka, Suomen.....	III/UM	VNS 2/2004
Ihmisoikeustuomioistuinasiat v. 2004	II	3.5.
Investointien suoja.....	II	6.5.
Itä-Eurooppa, Keski-Aasian maat	II	9.2.
Itämeriyhteistyö	II	7.3.
Joukkoliikenne	I/LVM	
Juhlapyhiä koskeva erityissääntely.....	III/SM	249/2001
Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kunnat.....	III/SM	191/1998
Julkisselvitys.....	III/OM	26/2003
Junaturvallisuuden perusteet.....	III/LVM	162/2002
Juomapakkaukset, eräiden valmisteverotus.....	III/VM	149/2004
Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot.....	III/YM	152/2003

Kaakkois-Aasia ja Oseania	II	10.2.
Kalatalous	I/MMM	
Kalleusluokitus, luopuminen	III/VM	267/2002
Kanada	II	11.
Kanamunien merkintälaitteiden hankinta	III/MMM	209/2002
Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset	II	5.
Kansainvälinen rikostuomioistuim	I/UM	
Kansainvälinen rikostuomioistuim	I/UM	
Kansainvälinen ympäristöpolitiikka	II	4.6.
Kansainvälistymispolitiikka	I/KTM	
Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoitus	III/UM	K 3:1/2002
Kansalaisten oikeussuhteet	I/OM	
Kansallinen varautuminen	I/PLM	
Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus	III/STM	VNS 1/2002
Karibia	II	11.2.
Kauppa- ja teollisuusministeriö	I/KTM	
Kauppa- ja teollisuusministeriö	III/KTM	
Kauppa-aluskanta	III/LVM	14/1999
Kauppakiistat	II	6.2.
Kauppalaivaston kilpailukyvyen edistäminen	III/LVM	144/2001
Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö	II	6.
Kehitysapu vähiten kehittyneille maille	III/UM	K 5/2001
Kehitysavun hallinnointi	III/UM	K 1/2004
Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysrahoituslaitokset	II	4.5.
Kehitysrahoituslaitokset, käsiteltävät asiat	III/UM	K 3:2/2002
Kehitysvammaisten opetus	III/OPM	159/1996
Kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysyhteistyö, monenkeskinen	III/UM	115, 206:2/2001
Kehitysyhteistyömenot	III/UM	115, 206:1/2001
Kehitysyhteistyön hallinnonuudistus	III/UM	K 1/2004
Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuus ja kehittäminen	III/SM	S 3/2000
Keskushallinnon yksiköt, alueellistaminen	I/VNK	
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	174/2004
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	63/1996
Kielellisten oikeuksien huomioonottaminen	III/OM	VNS 4:29/2001
Kihlakuntaudistus	III/SM	S 1/1999
Kiinan kiintiöt	II	6.3.3.
Kilpailunrajoitukset, lain muuttaminen	III/KTM	11/2004
Kirjanpitolainsäädännön muutokset, verolainsäädäntö	III/VM	126/2004
Kirkollisasiat	I/OPM	
Koillis-Aasia	II	10.1.
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	I/PLM	
Konfliktinesto ja kriisinhallinta, ministeriöiden yhteistyö	III/UM	K 3:3/2002
Konkurssiasiamiehen toimiston määrärahat	III/OM	26/2003
Konventin tulokset ja hallitusten välinen konferenssi	III/VNK	VNS 2/2003
Korkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus	III/OPM	140/2002

Korvausten takaisinperintä	III/OM	36/1992
Kotieläintuotannon edellytykset	III/MMM	145/1994
Kotikuntaratkaisu	III/SM	67/2004
Koululainsäädäntö	III/OPM	86/1997
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	III/OPM	57/2003
Koulumatkatuki.....	III/OPM	97/2004
Koulutuksen arviointineuvosto, ruotsinkielinen toiminta	III/OPM	135/2002
Koulutus- ja tiedepolitiikka.....	I/OPM	
Koulutuspoliittinen selonteko	III/OPM	VNS 2/2002
Kriisinhallinta	I/UM	
Kriisinhallinta, sotilaallinen	II	2.3.
Kriminaalihuollon omaisuus- ja rahoitusjärjestelyt.....	III/OM	136/2000
Kriminaalipolitiikka	I/OM	
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	I/OPM	
Kulttuuriomaisuus, uhanalaisen tallennusryhmä	III/UM	51/2004
Kulttuuriperintö.....	I/OPM	
Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka.....	I/KTM	
Kunnallinen eläkejärjestelmä.....	III/SM	94, 197/2002
Kunnallisen eläkejärjestelmän uudistus	III/SM	45/2004
Kunnat.....	I/SM	
Kunta- ja koulutason arviointityö.....	III/OPM	135/2002
Kuntien rahoitusasema	III/SM	40:2/1999
Kuntien yhteisöveron jako-osuus	III/VM	123/2002
Kuntoutus, Kansaneläkelaitoksen järjestämä	III/STM	VNS 1/2002
Kustannustason muutokset, valtionosuudet.....	III/SM	74/2002
Kustannustason muutokset, valtionosuudet.....	III/STM	74/2002
Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus.....	III/KTM	M 7/2000
Laatuvarmenteet ja sähköinen allekirjoitus	III/LVM	197/2001
Lapsiasiamiesjärjestelmä, toimivuuden arviointi.....	III/STM	163/2004
Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen.....	III/OPM	2/2000
Lasten parissa työskentelevien tausta, vapaaehtoistyö	III/OPM	3/2002
Lasten parissa työskentelevät, taustojen selvittäminen.....	III/TM	3/2002
Latinalainen Amerikka ja Karibia	II	11.2.
Liikenne- ja viestintäministeriö	I/LVM	
Liikenne- ja viestintäministeriö	III/LVM	
Liikenne	I/LVM	
Liikennepolitiikan pitkäjänteisyys	III/VM	VNS 1/2004
Liikenneturvallisuus	I/LVM	
Liikenneverkko	I/LVM	
Liikuntatoimi	I/OPM	
Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu	III/YM	76/2003
Liito-oravan suojelu	III/MMM	73/2003, LA 154/2003
Lissabonin strategia	I	
Luonnonsuojelu	I/YM	
Luopumistuki.....	III/MMM	131/1999
Lähialueyhteistyö	II	7.2.
Lähi-idän rauhanprosessi	II	12.1.

Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	II	12.
Länsi- ja Keski-Eurooppa	II	8.
Länsi-Balkan	II	8.4.
Lääkehoidon kustannukset	III/STM	50, 164/2004
Lääkevaihto	III/STM	165/2002
Läänikohtainen viehekalastusmaksu	III/MMM	LA 4/1995
Maa- ja metsätalousministeriö	I/MMM	
Maa- ja metsätalousministeriö	III/MMM	
Maahanmuuttoasiat	I/TM	
Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi.....	III/SM	VNS 4/2001
Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi.....	III/TM	VNS 4:22/2001
Maaailman kauppajärjestö WTO.....	II	6.1.
Maakaasumarkkinoiden kehitys, seuraaminen	III/KTM	128/2004
Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki.....	III/MMM	131/1999
Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö	I/MMM	
Maaseudun kehittäminen	I/MMM	
Maaseutuelinkeinorekisteri.....	III/MMM	165/2000
Maatalouden kehitys	III/MMM	221/1996
Maatalouden tukijärjestelmät.....	III/MMM	148:1/1994
Maatalous ja maaseudun kehittäminen	I/MMM	
Maitohygienialaki.....	III/KTM	25/1995
Maitokiintiöt	III/MMM	29/1997
Maksuhäiriömenettelyt	I/OM	
Matkapuhelinverkon mastojen rakentaminen	III/LVM	112/2002
Matkustajaluettelot	III/LVM	59/2004
Media	I/LVM	
Merenkulku	I/LVM	
Metsähallitus.....	III/MMM	154/2004
Metsälaki.....	III/MMM	63/1996
Metsänhakkuun estäminen	III/OM	203/2001
Metsärikos- ja rikkomus.....	III/OM	203/2001
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito	III/MMM	212/1997
Metsätalous.....	I/MMM	
Metsätilojen tukeminen.....	III/MMM	197/1997
Monenkeskinen kehitysyhteistyö	III/UM	115, 206:2/2001
Naamioitumiskielto	III/OM	20/2002
NATO, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto	II	2.2.
Naton rauhankumppanuus	I/UM	
Nuori työtön, väylä kohti työelämää	III/TM	225/2002
Nuorisotoimi.....	I/OPM	
Näyttöpurahat	III/OPM	158/1996
Ohjelmajohtamisjärjestelmä	I/VNK	
Oikeusapu-uudistuksen seuranta	III/OM	82/2001
Oikeusministeriö	I/OM	
Oikeusministeriö	III/OM	
Oikeusturvan kehittäminen.....	I/OM	
Oikeusyhteistyö, EU:n ja kansainvälinen.....	I/OM	

Omaishoidon asema.....	III/STM	109, 187:19/2000
Opettajankouluttajien koulutus	III/OPM	74/1999
Opettajien pätevyys	III/OPM	91/1999
Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus	III/OPM	K 6/1995
Opetusministeriö	I/OPM	
Opetusministeriö	III/OPM	
Opintotuki.....	I/OPM	
Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä.....	III/OPM	73/1999
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:10/2001
Osaamisen tasokorotus.....	III/OPM	VNS 4:6/2001
Osaamisen tasokorotus.....	III/OPM	VNS 4:7/2001
Osaamisen tasokorotus.....	III/OPM	VNS 4:8/2001
Osaamisen tasokorotus.....	III/OPM	VNS 4:9/2001
Osuuskunnan pääomalle maksetun koron verotus	III/VM	92/2004
Pakkokeinot	III/OM	52/2002
Pakolaispolitiikka	II	3.7.
Pallas-Yllästunturin kansallispuisto	III/YM	169/2003
Palveluseteli.....	III/STM	74/2003
Peitetoiminta ja valeostot	III/SM	34/1999
Pelastustoimi.....	I/SM	
Perhevapaaudistus	III/STM	147/2002
Persianlahden alue	II	12.4.
Perunan rengasmätä.....	III/MMM	87/1995
Perusterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevä työ	III/STM	77/2004
Perusturvan parantaminen	III/STM	155/2001
Pohjoinen ulottuvuus ja naapuruuspolitiikka.....	I	
Pohjoinen ulottuvuus	I/UM	
Pohjoinen ulottuvuus, Euroopan unionin	II	1.3.
Pohjois-Afrikka.....	II	12.3.
Pohjois-Atlantin puolustusliitto	I/UM	
Pohjois-Atlantin puolustusliitto	II	2.2.
Pohjoismainen yhteistyö	I/UM	
Pohjoismainen yhteistyö	II	7.1.
Poliisitoimi	I/SM	
Porotalous.....	I/MMM	
Postitoiminta.....	I/LVM	
Puolustusjärjestelmä	III/PLM	VNS 2/2001
Puolustusmateriaaliyhteistyö	I/PLM	
Puolustusministeriö	I/PLM	
Puolustusministeriö	III/PLM	
Puolustuspolitiikka.....	I/PLM	
Puolustusselonteko	III/VNK	VNS 2/2001
Puolustusvoimien henkilöstö	III/PLM	VNS 1/1997
Puolustusvoimien päällystön koulutusudistus	III/PLM	18/2001
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/OPM	91/1999
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/STM	91:5/1999
Päivähoitomaksuperusteiden tarkistaminen	III/STM	188/2001

Päästökauppalaki.....	III/KTM	49/2004
Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen.....	III/VM	175/2002
Rahoitusmarkkinat.....	I/VM	
Rahoitustarkastuksen valvontamaksut	III/VM	199/2004
Rahoitusvakuudet	III/OM	133/2003
Rajavartiolaitos	I/SM	
Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntämenettelyt.....	III/YM	227/2001
Rakentaminen	I/YM	
Rattijuopumuksien vähentäminen	III/LVM	LA 99/2002
Rauhankumppanuus	II	2.2.
Rauhanturvaaminen ja sotilaallinen kriisinhallinta	II	2.3.
Rauhanturvaamistoiminta.....	I/PLM	
Rehulain seuranta	III/MMM	4/2001
Resurssipolitiikka, puolustuspoliittinen	I/PLM	
Riistatalous.....	I/MMM	
Rikesakkolainsäädäntö.....	III/OM	44/2002
Romuajoneuvot	III/YM	152/2003
Saharan eteläpuolinen Afrikka.....	II	13.
Saman lainkohdan samanaikaiset muutoshankkeet.....	III/OM	101/2002
Siemenhuolto	III/MMM	45/2000
Siemenperunakeskus	III/MMM	70/2002
Siirtymäaikalaki, vaikutukset työvoiman käyttöön	III/TM	172/2004
Sisäasiainministeriö.....	I/SM	
Sisäasiainministeriö.....	III/SM	
Sisäinen turvallisuus	I/SM	
Siviilikriisinhallinta	I/SM	
Siviilikriisinhallinta.....	II	2.4.
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut	III/STM	49/2002
Sosiaali- ja terveysministeriö.....	I/STM	
Sosiaali- ja terveysministeriö.....	III/STM	
Sosiaali- ja terveyspalvelut	I/STM	
Sosiaaliset yritykset	III/TM	132/2003
Sotainvalidien korvausturva	III/STM	150/2002
Sotilaallinen kriisinhallinta.....	I/PLM	
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa.....	III/OM	1/1998
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa.....	III/OM	48/1998
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen	I/STM	
Suomen energia- ja ilmastopolitiikka	III/KTM	M 4/2001
Suomen ihmisoikeuspolitiikka, selonteko.....	III/UM	VNS 2/2004
Suomen ja Venäjän suhteet	I/UM	
Suomen kauppalaivaston kilpailukyvyyn edistäminen.....	III/LVM	144/2001
Suomen Pankin johtokunta, nimittäminen	III/VM	K 4/2002
Suomen turvallisuus	I/PLM	
Suomen välitön turvallisuusympäristö.....	I/UM	
Suomi maailmantaloudessa -hanke	I/VNK	
Sveitsi	II	8.3.
Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito.....	I/STM	

Syyntakeisuus	III/OM	44/2002
Sähköinen allekirjoitus ja laatuvarmenteet	III/LVM	197/2001
Sähköinen asiointi, varmenteet	III/SM	18/1999
Sähköinen henkilökortti	III/SM	192/1998
Sähköinen henkilökortti	III/SM	236/2002
Sähkömarkkinalaki, muutosten vaikutukset	III/KTM	127/2004
Sähkömarkkinalaki, vakiokorvaussäännökset	III/KTM	218/2002
Säädöskokoelma	III/OM	174/1999
Säädöstietopankki	III/OM	174/1999
Säädösvalmistelun kehittäminen	I/OM	
Taide- ja kulttuuriperintö	I/OPM	
Taiteilijatili	III/VM	131/2002
Taitelijat, apurahaa saavien sosiaaliturva	III/STM	76/2004
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD	II	6.7.
Taloudelliset ulkosuhteet	I/UM	
Talous- ja finanssipolitiikka	I/VM	
Talousneuvosto	I/VNK	
Tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuu	III/STM	158/2004
Tasa-arvon edistäminen	I/STM	
Teknologiapolitiikka	I/KTM	
Telepalvelut, nopeat	III/LVM	47/2000
Terrorismin vastainen yhteistyö	I/UM	
Terrorismin vastainen yhteistyö	II	2.7.
Terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen	I/STM	
Terveydenhuollon maksukatto	III/STM	187/2001
Terveyspalvelut	I/STM	
Teräs ja tekstiilit	II	6.3.2.
Testaus ja valvonta työpaikoilla	III/TM	75/2000
Tiedepolitiikka	I/OPM	
Tielaitoksen liikelaitostuminen	III/LVM	25/2000
Tietosuoja	I/LVM	
Tietoturva	I/LVM	
Tietoturvamaksu	III/LVM	125/2003
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:4/2001
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:1/2001
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:2/2001
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:3/2001
Tietoyhteiskunta	III/VNK	VNS 4:5/2001
Tietoyhteiskuntapolitiikka	I/LVM	
Toimeentulotuki	III/STM	134/2000
Toimeentuloturva	I/STM	
Toimintaympäristön muutosten vaikutus	III/TM	157/2000
Transatlanttinen yhteistyö	I/UM	
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma	III/VNK	VNS 4:39/2001
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma	III/VNK	VNS 4:40/2001
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma	III/VNK	VNS 4:41/2001
Tulevaisuusselonteko, hallituksen	III/VNK	K 2/1999

Tullietuusjärjestelmä GSP, polkumyynti	II	6.3.1.
Tuomareiden nimittäminen	III/OM	109/1999
Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka	III/OM	57/2000
Tuontipolitiikka.....	II	6.3.
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	I/PLM	
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	I/UM	
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	I/UM	
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/PLM	VNS 2/2001
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/VNK	VNS 6/2004
Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta	II	2.
Tutkintojen tunnustaminen	III/VM	248/1996
Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen	III/STM	K 4/2003
Työaikajärjestelyt, perhe, opiskelu ja työelämä.....	III/TM	VNS 4:13/2001
Työeläkeuudistus.....	III/STM	261/2002
Työelämän säätely ja kehittäminen	I/TM	
Työelämän vetovoiman lisääminen.....	I/STM	
Työllistämistukimäärärahat käytön tehostaminen	III/TM	199, 247:1/2002
Työllisyyden hoidon toimenpiteet	I/TM	
Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset	III/TM	VNS 4:14/2001
Työllisyysasteen nostaminen	III/TM	VNS 4:11/2001
Työllisyysohjelma, poikkihallinnollinen.....	I/TM	
Työllisyyspolitiikan tavoitteet ja toimintaympäristö	I/TM	
Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen	I/TM	
Työministeriö	I/TM	
Työministeriö	III/TM	
Työn ja arjen yhteensovittaminen	III/TM	VNS 3:3/1997
Työn teettämisen kustannukset	III/TM	VNS 4:14/2001
Työn tuottavuus ja työyhteisöjen kehittäminen	III/TM	VNS 4:15/2001
Työnantajamaksujen vähennysoikeus.....	III/STM	244/2002
Työperäiset sairaudet ja ennaikainen eläke.....	III/TM	VNS 4:12/2001
Työsuhdematkalippu	III/LVM	109, 187:16/2000
Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamisen seuranta	III/STM	114/2001
Työterveyslaitoksen toiminta ja rahoitus, lain seuranta	III/STM	156/2004
Työttömyyseläke	III/STM	45/2002
Työttömyysetuuksien rahoitus	III/STM	243/2002
Työttömyysturvajärjestelmä ja työeläkejärjestelmä	III/STM	223/2004
Työttömyysturvalaki.....	III/STM	115/2002
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso.....	III/STM	S 4/1996
Työyhteisöjen kehittäminen	III/TM	VNS 4:15/2001
Täytäntöönpanokelvottoman velan lakkaaminen.....	III/OM	14/2003
Uhanalaisen kulttuuriomaisuuden tallennusryhmä.....	III/UM	51/2004
Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus	II	
Ulkoasiainministeriö.....	I/UM	
Ulkoasiainministeriö.....	III/UM	
Ulkomaalaisyhallinto.....	I/SM	
Ulkomaalaisyhallinto.....	III/SM	219/1994
Ulkomaalaislain seuranta ja kehittäminen.....	III/SM	28, 151/20003

Ulkomaalaisviraston toiminta	III/SM	15/2000
Ulkomaanliikenteen varustamot, tukeminen	III/LVM	72/2004
Ulosottoperusteen määräaikaisuus	III/OM	187/2002
Uskonnonvapaus, lapsen asema.....	III/OPM	35/2003
Vaikeavammaisien yrittäjät	III/VM	126/2002
Vakuuksien hoito	III/STM	253/1994
Vakuustakavarikko	III/OM	52/2002
Valeostot	III/SM	34/1999
Valmius, valvonta- ja koulutustehtävät.....	I/PLM	
Valtion eläkejärjestelmän uudistaminen	III/VM	46/2004
Valtion omistajapolitiikka	I/KTM	
Valtion palvelut, sähköinen henkilökortti.....	III/SM	236/2002
Valtion toimintojen sijoittaminen.....	III/VNK	237/2001
Valtioneuvoston kanslia	I/VNK	
Valtioneuvoston kanslia	III/VNK	
Valtiontalous.....	I/VM	
Valtiotyönantajan kilpailukyvyistä huolehtiminen.....	I/VM	
Valtiovarainministeriö	I/VM	
Valtiovarainministeriö	III/VM	
Valvottu läpilasku	III/OM	31/2003
Vammaisten lasten oppivelvollisuus	III/OPM	91/1999
Varikkojärjestelmä, henkilöstön asema	III/PLM	VNS 2/2001
Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat	III/PLM	VNS 1/1997
Vastavuoroista tunnustamista koskevat sopimukset MRA	II	6.9.
Velan lopullinen vanhentuminen	III/OM	187/2002
Velka, täytäntöönpanokelvottoman lakkaaminen	III/OM	14/2003
Velkahallinta ja maksuhäiriömenettelyt.....	I/OM	
Venäjä	II	9.1.
Venäjä, Itä-Eurooppa, Keski-Aasian maat	II	9.
Venäjän ja Suomen suhteet	I/UM	
Verkkotunnukset, luonnollisten henkilöiden	III/LVM	96/2002
Veronkantoon liittyvien korkojen perusteet	III/VM	57/2004
Verosäännöksen	III/OM	133/2003
Verotus.....	I/VM	
Vesienhoidon järjestäminen	III/YM	120/2004
Vesihuoltolaitokset.....	III/MMM	85/2000
Vesitalous	I/MMM	
Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen VKE	II	6.4.
Vientivalvonta.....	II	6.6.
Viestintäkulttuuri.....	I/OPM	
Viestintäverkot.....	I/LVM	
Virvoitusjuomavero.....	III/VM	40/2000
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö	III/TM	78/1996
Väestö ja perheen asema	III/STM	VNS 4:19/2001
Väestö ja perheen asema	III/STM	VNS 4:20/2001
Vähittäiskaupan aukioloajat	III/KTM	49/2000
Välimeriyhteistyö	II	12.2.

Väyläinvestointiohjelma	III/VM	VNS 1/2004
Väylämaksuepäselvyydet	III/LVM	38/2003
Ydinpolttoaine, käytetyn loppusijoitus	III/KTM	M 7/2000
Yhdenvertaisuuslaki ja perusoikeudet	III/TM	44/2003
Yhdistelmätuen pidentäminen	III/TM	161/2001
Yhdistyneet kansakunnat	I/UM	
Yhdistyneet kansakunnat, ihmisoikeuskysymykset	II	3.3.
Yhdysvallat ja Kanada	II	11.1.
Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka, Karibia	II	11.
Yhteispalvelupisteiden luominen	III/LVM	VNS 4/2003
YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOC	II	4.3.
YK:n toiminta, kehitysrahoituslaitokset , globaalikysymykset ..	II	4.
YK:n turvallisuusneuvosto ja yleiskokous	II	4.1.
YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja erityisjärjestöt	II	4.4.
Yksityisteiden valtionapu	III/LVM	166/2000
Yksityisyyden suoja työelämässä	III/TM	121/1998
Yleishyödylliset asuntotoimijat	III/VM	117/2004
Yleissivistävä koulutus	I/OPM	
Yliopistojen tilakustannukset	III/OPM	30/2001
Yliopistolain uudistaminen	III/OPM	10/2004
Yliopistot	I/OPM	
Ympäristöasioiden käsittelyajat	III/UM	165/2003
Ympäristöministeriö	I/YM	
Ympäristöministeriö	III/YM	
Ympäristönsuojelu	I/YM	
Yrittäjyyden politiikkaohjelma	I/KTM	
Yrittäjyyden vahvistaminen	III/KTM	VNS 4:16/2001
Yrittäjyyden vahvistaminen	III/KTM	VNS 4:17/2001
Yrittäjyyden vahvistaminen	III/KTM	VNS 4:18/2001
Yrityspolitiikka	I/KTM	
Yritysten ja maatalomaaisuuden arvostussäännöt	III/OM	77:2/2000
Århusin yleissopimus, ympäristöasiat ja pitkäikäishankkeet	III/UM	165/2003
Öljysuojarahasto	III/YM	119/2004

LYHENTEET:

VNK	valtioneuvoston kanslia
UM	ulkoasiainministeriö
OM	oikeusministeriö
SM	sisäasiainministeriö
PLM	puolustusministeriö
VM	valtiovarainministeriö
OPM	opetusministeriö
MMM	maa- ja metsätalousministeriö
LVM	liikenne- ja viestintäministeriö
KTM	kauppa- ja teollisuusministeriö
STM	sosiaali- ja terveysministeriö
TM	työministeriö
YM	ympäristöministeriö